

ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದನುಹಾಪುರಾಣಂ

೪

ಕಾಶೀಖಂಡ

(ಉತ್ತರಾರ್ಧ-ಉತ್ತರ ಭಾಗ)

(ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅನುವಾದ ಸಹಿತ)

ಅನುವಾದ

ಅಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್

ನೋಟಗಾನಹಳ್ಳಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್

ಮೈಸೂರು ರೋಡು, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬

೧೯೪೪

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202063

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K349.547 V.111
5943 Pt. II.

Accession No. K 4512

Author నల్లపల్లి రామమూర్తి

Title స్వామిరామమూర్తి విశేషం. 1944

This book should be returned on or before the date last marked below.

9/12/69

11-1-62 MAY 1972

23 MAR 1978

ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣಂ

೪

ಕಾಶೀಖಂಡ

(ಉತ್ತರಾರ್ಧ-ಉತ್ತರ ಭಾಗ)

(ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅನುವಾದ ಸಹಿತ)

ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣಂ

೪

ಕಾಶೀಖಂಡ

(ಉತ್ತರಾರ್ಧ-ಉತ್ತರ ಭಾಗ)

(ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅನುವಾದ ಸಹಿತ)

ಅನುವಾದಕ

ಆಸ್ಥಾನ ವಿಜ್ಞಾನ

ಮೋಟಿಗಾನಹಳ್ಳಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್

ಮೈಸೂರು ರೋಡು, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

೧೯೪೮

ಅ ರಿ ಕೆ

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀ ಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾಗವು ಮುಗಿದಿರುತ್ತದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಭಾಗ, ಉತ್ತರ ಭಾಗ' ಎಂದು ವಿಭಾಗವೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಪುಟೀಕರಣದ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಭಾಗಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಪುಟದೊಡನೆ ಕಾಶೀಖಂಡವೂ ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರೋತ್ತಮ ವಾದ ಕಾಶಿಯ ವೈಭವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಈ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚಿಸ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಖಂಡದ ಮೊದಲ ಸಂಪುಟದ ಅರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ವಾಚಕರು ದಯವಿಟ್ಟು ಅದನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮನಸ್ಸರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹ.

ಇಂತಹ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗಳ ಸಂಪುಟವೆನಿಸಿರುವ ಈ ಮಹಾಪುರಾಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದದೊಡನೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಹೋಪಕೃತಿಯೆನ್ನಸಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರ ಚಿರಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರ ರಾಗಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಶ್ರೀಮದ್ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್, ಜಿ.ಸಿ.ಬಿ., ಜಿ.ಸಿ.ಎಸ್.ಎ. ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳವರಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಇತೋಪ್ಯತಿಶಯವಾದ ಸಮಸ್ತ ಸನ್ಮಂಗಳಗಳನ್ನೂ ದಯೆಪಾಲಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸ ಲೆಂದು ಸಂಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೋಟಗಾನಹಳ್ಳಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ

ಎಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಓಂಕಾರಮಹಿಮಾನುವರ್ಣನ ೫೦೧-೫೩೨

ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಓಂಕಾರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನ ೫೩೩-೫೫೪

ಎಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ ೫೫೫-೫೬೮

ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ತ್ರಿಲೋಚನಪ್ರಭಾವೋಪವರ್ಣನ ೫೬೯-೫೯೭

ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಕೇದಾರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ ೫೯೮-೬೧೧

ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಧರ್ಮೇಶ್ವರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ ೬೧೨-೬೨೪

ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಧರ್ಮೇಶಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ ೬೨೫-೬೪೪

ಎಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ವಿಶ್ವಭುಜಾಶಾವಿನಾಯಕಪ್ರಶಂಸನ-ಮನೋರಥತೀಯಾವ್ರತ
ನಿರೂಪಣ ೬೪೫-೬೫೯

ಎಂಬತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಧರ್ಮೇಶಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ-ದುರ್ದಮಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ ೬೬೦-೬೭೩

ಎಂಬತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿಭಾವ-ಅಮಿತ್ರಜಿತ್ವರಾಕ್ರಮವರ್ಣನ ೬೭೪-೬೯೭

ಎಂಬತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ವೀರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ ೬೯೮-೭೧೯

ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ವೀರೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನ-ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ ೭೨೦-೭೩೯

ಎಂಬತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ದೂರ್ವಾಸನರಪ್ರದಾನ-ಕಾಮೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ ೭೪೦-೭೫೩

ಎಂಬತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ ೭೫೪-೭೭೫

ಎಂಬತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ದಕ್ಷಯಜ್ಞವರ್ಣನ ೭೭೬- ೭೯೭

ಎಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಸತೀದೇಹವಿವರ್ಣನ ೭೯೮- ೮೧೬

ಎಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ದಕ್ಷೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಾರ್ಚನವರ್ಣನ ೮೧೭- ೮೪೦

ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನ ೮೪೧- ೮೪೫

ತೊಂಬತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಗಂಗೇಶ್ವರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನ ೮೪೬- ೮೪೮

ತೊಂಬತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ನರ್ಮದೇಶ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿವರ್ಣನ ೮೪೯- ೮೫೪

ತೊಂಬತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಸತೀಶ್ವರಸ್ವಾಮಾರ್ಚನವರ್ಣನ ೮೫೫- ೮೬೧

ತೊಂಬತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಅಮೃತೇಶ್ವರಾದಿಲಿಂಗಸ್ವಾಮಾರ್ಚನವರ್ಣನ ೮೬೨- ೮೭೧

ತೊಂಬತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ವ್ಯಾಸಭುಜಸ್ತಂಭನವರ್ಣನ ೮೭೨- ೮೮೫

ತೊಂಬತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ವ್ಯಾಸಶಾಪವಿನೋಕ್ಷಣವರ್ಣನ ೮೮೬- ೯೨೦

ತೊಂಬತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥವರ್ಣನ ೯೨೧- ೯೬೯

ತೊಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪಗಮನಾಖ್ಯಾನ ೯೭೦- ೯೮೭

ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾವಿರ್ಭಾವವರ್ಣನ ೯೮೮-೧೦೦೧

ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ —

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯ ೧೦೦೨-೧೦೨೪

|| ಶ್ರೀ ||

ಅಥ ಮಂಗಳಾಚರಣಶ್ಲೋಕಃ

ಯಸ್ಯಾಜ್ಞಯಾ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿರಿಂಚಿಃ ಪಾಲಕೋ ಹರಿಃ |
ಸಂಹರ್ತಾ ಕಾಲರುದ್ರಾಖ್ಯೋ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಪಿನಾಕಿನೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ

ಯಾವ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ

ಬ್ರಹ್ಮನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಜಿಸುವವನಾಗಿಯೂ

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವವನಾಗಿಯೂ

ಕಾಲರುದ್ರನೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಂಹಾರಕರ್ತನಾಗಿಯೂ ಇರುವರೋ

ಆ ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯಾದ ಪರಮಶಿವನಿಗೆ

ನಮಸ್ಕಾರವು

“ ಶ್ರೀಃ ||

ಶ್ರೀಶಂಕರಃ ಶಂಕರಃ

ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣಂ

ಅಥ ಕಾಶೀಖಂಡಸ್ಯೋತ್ತರಾರ್ಧೇ ಉತ್ತರಭಾಗಃ ಪ್ರಾರಭ್ಯತೇ

ಓಂ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ | ಓಂ ನಮೋ ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ |
ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ | ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ||

ಶ್ರೀಮತ್ಸುಂದರಮೀಶಾನಂ ಶ್ರೀಮತ್ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕಂ |
ಷಣ್ಮುಖಂ ಸ್ಕಂದಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿಷ್ಣುಮಾಶ್ರಯೇ ||
ಯಸ್ಯಾಜ್ಞಯಾ ಜಗತ್ಪ್ರತ್ಯಾ ವಿರಿಂಚಃ ಪಾಲಕೋ ಹರಿಃ |
ಸಂಹರ್ತಾ ಕಾಲರುದ್ರಾಖ್ಯೋ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಪಿನಾಕಿನೇ ||

ಅಥ ತ್ರಿಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಓಂ ಕಾರಮಹಿಮಾನುವರ್ಣನಂ

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಶ್ರೀಲೋಚನಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ದೇವದೇವಃ ಷಡಾನನ |

ಜಗದಂಬಿಕಯಾ ಯುಕ್ತಃ ಕಿಂಚಕಾರಾಶು ತದ್ವದ

|| ೧ ||

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಮುನೇ ಕಲಶಜಾಖ್ಯಾಸ್ಯೇ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ತನ್ನಿತಾಮಯ |

ವಿರಜಃಸಂಜ್ಞಕಂ ಪೀಠಂ ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಂ

|| ೨ ||

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಓಂ ಕಾರಮಹಿಮಾನುವರ್ಣನಂ

೧. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಎಲೈ ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ದೇವತಾ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಲೋಕಮಾತೆಯೊಡನೆ ಶ್ರೀಲೋಚನಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದವ ನಾಗಿ ಏನುಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳು.

೨. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಕಲಶೋದ್ಭವನಾದ ಮುನಿಯೇ ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವೆನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳು. ವಿರಜವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವು ಹಿಂದೆಯೇ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಅದು ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರದವಾದುದು.

ತತ್ಪ್ರೀತದರ್ಶನಾದೇವ ನಿರಜಾ ಜಾಯತೇ ನರಃ |

ಯತ್ರಾಸ್ತಿ ತನ್ಮಹಾಲಿಂಗಂ ನಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ

|| ೩ ||

ತೀರ್ಥಂ ಪಿಲಿಪಿಲಾಖ್ಯಂ ತದ್ವ್ಯುನೈದ್ಯಂಭಸಿ ವಿಶ್ರುತಂ |

ಸರ್ವತೀರ್ಥಮಯಂ ತೀರ್ಥಂ ತತ್ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪರಿಗೀಯತೇ

|| ೪ ||

ವಿಷ್ಣುಪತ್ರಿತಯಾಂತರ್ಯೇ ದೇವರ್ಷಿಮನುಜೋರಗಾಃ |

ಸಸರಿತ್ವರ್ವತಾರಣ್ಯಾಃ ಸಂತಿ ತೇ ತತ್ರ ಯನ್ಮುನೇ

|| ೫ ||

ತದಾರಭ್ಯ ಚ ತತ್ತೀರ್ಥಂ ತಚ್ಚ ಲಿಂಗಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ |

ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಮಿತಿಖ್ಯಾತಮತೋ ಹೇತೋರ್ಮಹತ್ತರಂ

|| ೬ ||

ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಹಿಮೋಕ್ತಃ ಪಿನಾಕಿನಾ |

ಜಗಜ್ಜನನ್ಯಾಃ ಪುರತೋ ಯಥಾ ವಚ್ಚಿ ತಥಾ ಮುನೇ

|| ೭ ||

ದೇವ್ಯವಾಚ:-

ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಶರ್ವ ಸರ್ವದ ಸರ್ವಗ |

ಸರ್ವದೃಕ್ಸರ್ವಜನಕ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಚ್ಛಾಮಿ ತದ್ವದ

|| ೮ ||

೩. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಷ್ಪಾಪನಾಗುವನು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನೆಂಬ ಮಹಾ ಲಿಂಗವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದು.

೪. ಗಂಗಾನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ಪಿಲಿಪಿಲಾನಾಮಕವಾದ ತೀರ್ಥವು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು. ಅದು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳ ಅಂಶಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದುದೆಂದು ವ್ರತಸಿಸ್ತುಪ್ಪಿರುವುದು.

೫. ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯನೇ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಮಾನವರೂ, ನಾಗರೂ, ನದ್ಯಭಿಮಾನಿದೇವತೆಯರೂ, ಸರ್ವತಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳೂ, ವನದೇವತೆಗಳೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವರು.

೬. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅಂದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಈ ತೀರ್ಥವೂ ಆ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪವೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡಿರುವವಲ್ಲದೆ ಮಹಾ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುವು.

೭. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯು ಜಗನ್ನಾತೆಯೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಈ ತ್ರಿವಿಷ್ಣು ಪೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದನು. ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ! ಅದನ್ನೇ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಿನಗೆ ಈಗ ಹೇಳುವೆನು.

೮. ದೇವಿಯು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ:-ದೇವೇಶ್ವರನೇ! ಲೋಕನಾಥನೇ! ಶರ್ವನೇ! ಸರ್ವಾಭಿಷ್ವದಾಯಕನೇ! ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೇ! ಸರ್ವವನ್ನೂ ನೋಡುವವನೇ! ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೂ ಕಾರಣನೇ! ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳುವೆನು, ಹೇಳಬೇಕು.

ಇದಂ ತವ ಪ್ರಿಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕರ್ಮಬೀಜಮಹೌಷಧಂ ।
 ನೈಃಶ್ರೇಯಸ್ಕಾಃ ಶ್ರಿಯೋ ಗೇಹಂ ಮನೂಪಿ ಪ್ರೀತಿದಂ ಮಹತ್ ॥ ೯ ॥
 ಯತ್ಕ್ಷೇತ್ರರಜಸೋಃ ಸ್ಯಗ್ರೇ ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಪಿ ತೃಣಾಯತೇ ।
 ತಸ್ಯಾಖಿಲಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ವಿಷ್ವಕ್ಕೇನಾನಗಮ್ಯತೇ ॥ ೧೦ ॥
 ಯಾನೀಹ ಸಂತಿ ಲಿಂಗಾನಿ ತಾನಿ ಸರ್ವಾನ್ಯಸಂಶಯಂ ।
 ನಿರ್ವಾಣಕರಣಾನ್ಯೇವ ಸ್ವಯಂಭೂನ್ಯಪಿ ತಾನ್ಯಪಿ ॥ ೧೧ ॥
 ಯದ್ಯಪ್ಯೇವಂ ತಥಾಪೀಶ ವಿಶೇಷಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ।
 ಕಾಶ್ಯಾಮನಾದಿಸಿದ್ಧಾನಿ ಕಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಶಂಕರ ॥ ೧೨ ॥
 ಯತ್ರ ದೇವಃ ಸದಾ ತಿಷ್ಠೇತ್ಸಂವರ್ತೇಪಿ ಸ ವಲ್ಲಭಃ ।
 ಯೈರಿಯಂ ಪ್ರಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಕಾಶೀ ಮುಕ್ತಪುರೀತಿ ಚ ॥ ೧೩ ॥
 ಯೇಷಾಂ ಸ್ಮರಣತೋಃಪ್ಯತ್ರ ಭವೇತ್ಪಾಪಸ್ಯ ಸಂಕ್ಷಯಃ ।
 ದರ್ಶನಸ್ಪರ್ಶನಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಸ್ಯಾತಾಂ ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಕೌ ॥ ೧೪ ॥
 ಯೇಷಾಂ ಸಮರ್ಚನಾದೇವ ಮಧ್ಯೇಜನ್ಮ ಸಕೃದ್ವಿಭೋಗೇ ।
 ಲಿಂಗಾನಿ ಪೂಜಿತಾನಿ ಸ್ಯುಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸರ್ವಾಣಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ॥ ೧೫ ॥

೯. ಇದು ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವು. ಇದು ಕರ್ಮಬೀಜಕ್ಕೆ ಮಹೌಷಧವಾಗಿರುವುದು. ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿದ್ದು ನನಗೂ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

೧೦. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಧೂಳಿಯ ಕಣದ ಮುಂದೆ ಸಕಲಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಗೆ ಸಮನೇನಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸರ್ವಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ?

೧೧. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಜಕರ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲವುಗಳೂ ತಾವಾಗಿಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುವುವು.

೧೨. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶಂಕರನೆ! ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೇಳಲು ನೀನೇ ಅರ್ಹನಾಗಿರುವೆ. ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ನೆಲಸಿರುವ ಲಿಂಗಗಳು ಯಾವುವು ?

೧೩-೧೫. ಯಾವುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳ ನಾಶವಾಗುವುದೋ, ದರ್ಶನಸ್ಪರ್ಶನಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಗಳೆರಡೂ ಕರತಲಾಮಲಕಗಳಾಗುವುವೋ, ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಜನ್ಮದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸಲ ವಾದರೂ ಪೂಜೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿಯಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಲಿಂಗಗಳೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವುದು ನಿಶ್ಚಯವೋ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಲೋಕೇಶ್ವರ

ವಿಧಾಯ ಮಯ್ಯನುಕ್ರೋಶಂ ಕಾರುಣ್ಯಾಮೃತಸಾಗರ |
 ಏತದಾಚಕ್ಷ್ಣ ಮೇ ಶಂಭೋ ಪಾದಯೋಃ ಪ್ರಣತಾಸ್ಮ್ಯಹಂ || ೧೬ ||
 ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ಮಹೇಶಾನಸ್ತಸ್ಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಸುಭಾಷಿತಂ |
 ಕಥಯಾಮಾಸ ವಿಂಧ್ಯಾರೇ ಮಹಾಲಿಂಗಾನಿ ಸತ್ತಮ || ೧೭ ||
 ಯನ್ನಾನಾಕರ್ಣನಾದೇವ ಕ್ಷೀಯಂತೇ ಪಾಪರಾಶಯಃ |
 ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪುಣ್ಯಸಂಭಾರಃ ಕಾರ್ಯಂ ನಿರ್ವಾಣಕಾರಣಂ || ೧೮ ||
 ದೇವದೇವ ಉನಾಚ :-
 ಶೃಣು ದೇವಿ ಪರಂ ಗೃಹ್ಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರೇಸ್ತಿಸ್ತುಕ್ತಿಕಾರಣಂ |
 ಇದಂ ವಿದಂತಿ ನೈನಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮನಾರಾಯಣಾದಯಃ || ೧೯ ||
 ಅಸಂಖ್ಯಾತಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಪಾರ್ವತ್ಯಾನಂದಕಾನನೇ |
 ಸ್ಥೂಲಾನ್ಯಪಿ ಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ನಾನಾರತ್ನಮಯಾನಿ ಚ || ೨೦ ||

ನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾವ
 ಲಿಂಗಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದಲೇ ಈ ಕಾಶೀನಗರಿಯು ಮುಕ್ತಿಪುರಿಯೆಂಬ
 ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದೋ, ಆ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸುವವನಾಗು.

೧೬. ಕರುಣಾಮೃತಸಾಗರನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾದ
 ಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ತೋರಿ ಅವುಗಳನ್ನು
 ನಿಸ್ತರಿಸು.

೧೭. ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿದ ಮುನಿಸತ್ತಮನೇ! ಇಂತೆಂದು
 ದೇವಿಯಾಡಿದ ವೃದ್ಧಮಧುರಗಳಾದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಮಹೇಶ್ವರನು
 ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳಾಗಿರುವ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳ
 ತೊಡಗಿದನು.

೧೮. ಇವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೇ ಪಾಪರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲವೂ
 ಕ್ಷಯಿಸುವುವಲ್ಲದೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ
 ಕಾರಣವಾದ ಪುಣ್ಯಸಂಚಯವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

೧೯. ದೇವದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಎಲಾ ದೇವಿಯೇ! ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
 ಮಾನವರ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಮಹಾರಹಸ್ಯವೊಂದಿರುವುದು. ಅದನ್ನು
 ಕೇಳು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ, ನಾರಾಯಣನೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳೂ
 ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೨೦. ಎಲಾ ಪಾರ್ವತಿಯೇ! ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸ್ಥೂಲ
 ಗಳೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೂ, ನವರತ್ನಮಯಗಳೂ ಆದ ಲಿಂಗಗಳು ನೆಲೆಸಿರುವುವು.

ನಾನಾಧಾತುನುಯಾನೀಶೇ ದಾರ್ಷದಾನ್ಯಪ್ಯನೇಕಶಃ	
ಸ್ವಯಂಭೂನ್ಯಪ್ಯನೇಕಾನಿ ದೇವರ್ಷಿಸ್ಥಾಪಿತಾನ್ಯಹೋ	೨೦
ಸಿದ್ಧಚಾರಣಗಂಧರ್ವಯಕ್ಷರಕ್ನೋರ್ಚಿತಾನ್ಯಪಿ	
ಅಸುರೋರಗಮತ್ಯೈಶ್ಚ ದಾನವೈರಪ್ಸರೋಗಣೈಃ	೨೧
ದಿಗ್ಗಜೈರ್ಗಿರಿಭಿಸ್ತೀರ್ಥೈ ಋಕ್ಷವಾನರಕಿನ್ನರೈಃ	
ಪತತ್ರಿಪ್ರಮುಖೈರ್ದೇವಿ ಸ್ವಸ್ತನಾಮಾಂಕಿತಾನಿ ವೈ	೨೨
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾನಿ ಯಾನೀಹ ಮುಕ್ತಹೇತೂನಿ ತಾನ್ಯಪಿ	
ಅದೃಶ್ಯಾನ್ಯಪಿ ದೃಶ್ಯಾನಿ ದುರನಸ್ಥಾನ್ಯಪಿ ಪ್ರಿಯೇ	೨೩
ಭಗ್ನಾನ್ಯಪಿ ಚ ಕಾಲೇನ ತಾನಿ ಪೂಜ್ಯಾನಿ ಸುಂದರಿ	
ಪರಾರ್ಥಶತಸಂಖ್ಯಾನಿ ಗಣಿತಾನ್ಯೇಕದಾ ಮಯಾ	೨೪
ಗಂಗಾಂಭಸ್ಯಪಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಷಷ್ಠಿಕೋಟಿಮಿತಾನಿ ಹಿ	
ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾನಿ ತಾನೀಶೇ ತಿಷ್ಠೇದೃಶ್ಯತ್ಯಮಾಪ್ನುಯುಃ	೨೫

೨೦. ಎಲಾ ಈಶ್ವರಿಯೆ! ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳು ನಾನಾ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುವುಗಳೂ, ಕಲ್ಲಿನಿಂದಾದವುಗಳೂ, ಸ್ತುತಃ ಉದ್ಭವಿಸಿದುವುಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳು ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳಾದವುಗಳೂ ಆಗಿರುವುವು.

೨೧. ಅಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧರು, ಚಾರಣರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಯಕ್ಷರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಅಸುರರು, ನಾಗರು, ಮನುಷ್ಯರು, ದಾನವರು, ಅಪ್ಸರರ ಸಮೂಹಗಳೇ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಪೂಜಿತಗಳಾದ ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳೂ ಇರುವುವು.

೨೨. ದಿಗ್ಗಜಗಳು, ಕುಲಾಚಲಗಳು, ತೀರ್ಥದೇವತೆಗಳು, ಯಕ್ಷರು, ವಾನರರು, ಕಿನ್ನರರು, ಪಕ್ಷಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತಗಳಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಲಿಂಗಗಳು ಅವರವರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತಗಳಾಗಿರುವುವು.

೨೩-೨೫. ಪ್ರಿಯೆ! ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳಾಗಿರುವ ಯಾವ ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳು ಮೋಕ್ಷಹೇತುಗಳಾಗಿರುವವೋ, ಅವುಗಳು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮೈಚ್ಛಾದಿ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ದುಃಖದಾಯಕಗಳಾದರೂ, ಕಾಲವೈಪರೀತ್ಯದಿಂದ ಭಿನ್ನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂಜಾರ್ಹಗಳಾಗಿರುವುವು. ಎಲಾ ಸುಂದರಿಯೆ! ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಣನೆ ಮಾಡಲು ಒಂದು ನೂರು ಪರಾರ್ಥಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳವುಗಳೆಂದು ನಿರ್ಣಿತವಾಯಿತು. (ಒಂದು ಪರಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಸಾವಿರ ಕೋಟಿಕೋಟಿಗಳು.)

೨೬. ಗಂಗಾನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ಅರುನತ್ತು ಕೋಟಿ ಲಿಂಗಗಳು ನೆಲಸಿರುವುವು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುವುವು. ಎಲಾ ಗಿರಿಜೆಯೆ! ಆದರೆ ಕಲಿಕಾಲದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವುಗಳು ಅದೃಶ್ಯಗಳಾದುವು.

ಗಣನಾ ದಿನಸಾದರ್ವಾಜ್ಞಮ ಭಕ್ತಜನ್ಯಃ ಪ್ರಿಯೇ |
 ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾನಿ ಯಾನೀಹ ತೇಷಾಂ ಸಂಖ್ಯಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ || ೨೭ ||
 ತ್ವಯಾ ತು ಯಾನಿ ಪೃಷ್ಠಾನಿ ಯೈರಿದಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮುತ್ತಮಂ |
 ತಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮುಕ್ತಿಹೇತೂನಿ ಸುಂದರಿ || ೨೮ ||
 ಕಲಾನತೀನ ಗೋಪ್ಯಾನಿ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಗಿರೀಂದ್ರಜೇ |
 ಪರಂ ತೇಷಾಂ ಪ್ರಭಾವೋ ಯಃ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಸ್ಥಾನಂ ನ ಹಾಸ್ಯತಿ || ೨೯ ||
 ಕಲಿಕಲ್ಮಷಪುಷ್ಪಾ ಯೇ ಯೇ ದುಷ್ಪಾ ನಾಸ್ತಿ ಕಾಃ ಶಠಾಃ |
 ಏತೇಷಾಂ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾನಾಂ ಜ್ಞಾತ್ಯಂತ್ಯಾಖ್ಯಾನ್ಯಪೀಹ ನ || ೩೦ ||
 ನಾಮಶ್ರವಣತೋಽಪೀಹ ಯಲ್ಲಿಂಗಾನಾಂ ಶುಭಾನನೇ |
 ವೃಜಿನಾನಿ ಕ್ಷಯಂ ಯಾಂತಿ ವರ್ಧಂತೇ ಪುಣ್ಯರಾಶಯಃ || ೩೧ ||
 ಓಂಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಂ ಲಿಂಗಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಚ ತ್ರಿಲೋಚನಂ |
 ತೃತೀಯಶ್ಚ ಮಹಾದೇವಃ ಕೃತ್ತಿವಾಸಶ್ಚ ತುರ್ಥಕಂ || ೩೨ ||

೨೭. ಎಲಾ ಪ್ರಿಯಕೆ! ನಾನು ಗಣನೆಮಾಡಿದ ದಿವಸದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತೋತ್ತಮರು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿರುವ ಲಿಂಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿರುವುದು.

೨೮. ಸುಂದರಿಯೆ! ಆದರೆ ನೀನು ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಉತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಉಪಾಸಕರ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಅವುಗಳನ್ನು ಈಗ ವರ್ಣಿಸುವೆನು.

೨೯. ಓ ಗಿರಿರಾಜಪುತ್ರಿಯೆ! ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಲಿಂಗಗಳು ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯಗಳಾಗಿರುವವು. ಆದರೂ ಇವುಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಿತ್ಯವೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು.

೩೦. ಕಲಿಯುಗದ ಕಲ್ಮಷಗಳಿಂದಲೇ ಪೋಷಿತರಾದವರೂ, ದುಷ್ಟರೂ, ನಾಸ್ತಿಕರೂ, ಮೂರ್ಖರೂ ಈ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಅಶಕ್ತರಾಗಿರುವರು.

೩೧. ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೇ! ಈ ಲಿಂಗಗಳ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳೂ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುವಲ್ಲದೆ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವು.

೩೨. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರವು ಮೊದಲನೆಯ ಲಿಂಗವು. ತ್ರಿಲೋಚನವು ಎರಡನೆಯದು. ಮೂರನೆಯದು ಮಹಾದೇವೇಶ್ವರವು. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಕೃತ್ತಿವಾಸೇಶ್ವರಲಿಂಗವು.

ರತ್ನೇಶಃ ಪಂಚಮಂ ಲಿಂಗಂ ಸ್ವಷ್ಟಂ ಚಂದ್ರೇಶ್ವರಾಭಿಧಂ ।
 ಕೇದಾರಃ ಸಪ್ತಮಂ ಲಿಂಗಂ ಧರ್ಮೇಶಶ್ಚಾಷ್ಟಮಂ ಪ್ರಿಯೇ ॥ ೩೩ ॥
 ವೀರೇಶ್ವರಂ ಚ ಸನಮಂ ಕಾಮೇಶಂ ದಶಮಂ ವಿದುಃ ।
 ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಶುಭನೇಕಾದಶಂ ಪರಂ ॥ ೩೪ ॥
 ದ್ವಾದಶಂ ಮಣಿಕರ್ಣೇಶಮವಿಮುಕ್ತಂ ತ್ರಯೋದಶಂ ।
 ಚತುರ್ದಶಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಮನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಭಿಧಂ ॥ ೩೫ ॥
 ಪ್ರಿಯೇ ಚತುರ್ದಶೈತಾನಿ ಶ್ರಿಯೋಹೇತುನಿ ಸುಂದರಿ ।
 ಏತೇಷಾಂ ಸಮವಾಯೋಯಂ ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರಮಿಹೇರಿತಂ ॥ ೩೬ ॥
 ದೇವತಾಃ ಸಮಾಧಿಷ್ಠಾತ್ಯುಃ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪರಾ ಇಮಾಃ ।
 ಆರಾಧಿತಾಃ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ನೃಭ್ಯೋ ನೈಶ್ರೇಯಸೀಂ ಶ್ರಿಯಂ ॥ ೩೭ ॥
 ಅಸಂದಕಾನನೇ ಮುಕ್ತ್ಯೈ ಪ್ರೋಕ್ತಾನೈತಾನಿ ಸುಂದರಿ ।
 ಪ್ರಿಯೇ ಚತುರ್ದಶೇಜ್ಯಾನಿ ಮಹಾಲಿಂಗಾನಿ ದೇಹಿನಾಂ ॥ ೩೮ ॥

೩೩. ಐದನೆಯದು ರತ್ನೇಶ್ವರವು. ಚಂದ್ರೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವೇ ಆರನೆಯದು. ಕೇದಾರೇಶ್ವರವು ಏಳನೆಯ ಲಿಂಗವು. ಎಲಾ ಪ್ರಿಯೆಯೆ! ಧರ್ಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವೇ ಎಂಟನೆಯದಿರಿಸಿರುವುದು.

೩೪. ಒಂಬತ್ತನೆಯದು ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗವು. ಹತ್ತನೆಯದು ಕಾಮೇಶ್ವರವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಸರ್ವೋತ್ತಮವೂ ಮಂಗಳಪ್ರದವೂ ಆದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವೇ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಲಿಂಗವೆನಿಸಿರುವುದು.

೩೫. ಹನ್ನೆರಡನೆಯದು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೇಶ್ವರವು. ಹದಿಮೂರನೆಯ ಲಿಂಗವೇ ಅವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರವು. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಹಾ ಲಿಂಗವೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ನಾಮಕವಾದುದು.

೩೬. ಪ್ರಿಯಳೇ, ಸುಂದರಿಯೆ! ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಹಾಲಿಂಗಗಳೂ ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೆ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವುವು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದು.

೩೭. ಇವುಗಳೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸರ್ವೋತ್ತಮಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕೈವಲ್ಯ ರೂಪವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುವು.

೩೮. ಓ ಶ್ರೀಪುರಸುಂದರಿಯೆ! ದೇಹಧಾರಿಗಳ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಆನಂದ ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳೂ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿರುವುವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಮಹಾ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರತಿನಾಸಂ ಸಮಾರಭ್ಯ ತಿಥಿಂ ಪ್ರತಿಸದಂ ಶುಭಾಂ ।

ಏತೇಷಾಂ ಲಿಂಗಮುಖ್ಯಾನಾಂ ಕಾರ್ಯಾ ಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ೩೯ ॥

ಅನಾರಾಧ್ಯ ಮಹಾದೇವಮೇಷು ಲಿಂಗೇಷು ಕುಂಭಜ ।

ಕಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮೋಕ್ಷಮಾಪ್ನೋತಿ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ೪೦ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕಾಶೀಫಲಮುಭೀಪ್ಸುಭಿಃ ।

ಪೂಜ್ಯಾನ್ಯೇತಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ಮುನೇ ॥ ೪೧ ॥

ಅಗಸ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಏತಾನ್ಯೇವ ಕಿಮನ್ಯಾನಿ ಮಹಾಲಿಂಗಾನಿ ಪಣ್ಮುಖ ।

ನಿರ್ವಾಣಕಾರಣಾನೀಹ ಯದಿ ಸಂತಿ ತದಾ ವದ ॥ ೪೨ ॥

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚ :-

ಅನ್ಯಾನ್ಯಪಿ ಚ ಸಂತೀಹ ಮಹಾಲಿಂಗಾನಿ ಸುನ್ವತ ।

ಕಲಿಪ್ರಭಾವಾದ್ಗುಪ್ತಾನಿ ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯೇವ ತಾನಿ ವೈ ॥ ೪೩ ॥

ಯಸ್ಯೇಶ್ವರೇ ಸದಾ ಭಕ್ತಿಯುಃ ಕಾಶೀತತ್ತ್ವವಿತ್ತಮಃ ।

ಸ ಏವೈತಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ವೇತ್ಸ್ಯತ್ಯನ್ಯೋ ನ ಕಶ್ಚನ ॥ ೪೪ ॥

೩೯. ಪ್ರತಿನಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಡ್ಯಮಿ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಈ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ವೈಭವಗಳಿಂದ ಮಹಾ ಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

೪೦. ಎಲೈ ಅಗಸ್ಯಮಹರ್ಷಿಯೇ ! ಚತುರ್ದಶಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಸ್ಥಿತ ನಾಗಿರುವ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡದಿರುವ ಯಾವನು ತಾನೆ, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲನು ? ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು.

೪೧. ಮುನಿವರ್ಯ ! ಆದುದರಿಂದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಸೇವೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸಕಲ ಮಾನವರೂ ಆ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೪೨. ಅಗಸ್ಯನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ :- ಅಯ್ಯಾ ಪಣ್ಮುಖನೆ ! ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕಗಳಾದ ಲಿಂಗಗಳು ಇವು ಮಾತ್ರವೇಯೋ ? ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವುಗಳೂ ಇರುವುವೋ ? ಅಂತಹವುಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವವನಾಗು.

೪೩. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಎಲೈ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯೇ ! ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಇತರ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳೂ ಇರುವುವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಲಿಯುಗದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಗುಪ್ತಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು.

೪೪. ಯಾವನಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ

ಏಷಾಂ ನಾನುಗ್ರಹೇಣಾಪಿ ಕಲಿಕಲ್ಮಷಸಂಕ್ಷಯಃ |
 ಅನ್ಯತೇಶಸ್ತಾರಕೇಶೋ ಜ್ಞಾನೇಶಃ ಕರುಣೇಶ್ವರಃ || ೪೫ ||
 ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರೇಶ್ವರಶ್ಚೈವ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರೇಶ್ವರಸ್ತಥಾ |
 ಬ್ರಹ್ಮೇಶೋ ಲಾಂಗಲಶ್ಚೈವ ವೃದ್ಧಕಾಲೇಶ್ವರಸ್ತಥಾ || ೪೬ ||
 ವೃಷೇಶಶ್ಚೈವ ಚಂಡೀಶೋ ನಂದಿಕೇಶೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ |
 ಜ್ಯೋತೀರೂಪೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಖ್ಯಾತಮತ್ರ ಚತುರ್ದಶಂ || ೪೭ ||
 ಕಾಶ್ಯಾಂ ಚತುರ್ದಶೈತಾನಿ ಮಹಾಲಿಂಗಾನಿ ಸುಂದರಿ |
 ಇಮಾನಿ ಮುಕ್ತಿಹೇತುನಿ ಲಿಂಗಾನ್ಯಾನಂದಕಾನನೇ || ೪೮ ||
 ಕಲಿಕಲ್ಮಷಬುದ್ಧೀನಾಂ ನಾಖ್ಯೇಯಾನಿ ಕದಾಚನ |
 ಏತಾನ್ಯಾರಾಧಯೇದ್ಯಸ್ತು ಲಿಂಗಾನೀಹ ಚತುರ್ದಶ || ೪೯ ||
 ನ ತಸ್ಯ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಃ ಸಂಸಾರಾಧ್ವನಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ |
 ಕಾಶೀಕೋಶೋಽಯಮತುಲೋ ನ ಪ್ರಕಾಶೋ ಯತಸ್ತತಃ || ೫೦ ||

ಭಕ್ತಿಯಿರುವುದೋ, ಯಾವನು ಕಾಶಿಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನೋ, ಅವನು ಮಾತ್ರ ಈ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಎಂದಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಾರನು.

೪೫-೪೭. ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಠನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಸಮಸ್ತ ಕಲಿಕಲ್ಮಷರಾಶಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಅನ್ಯತೇಶ್ವರ, ತಾರಕೇಶ್ವರ, ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ಕರುಣೇಶ್ವರ, ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರೇಶ್ವರ, ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರೇಶ್ವರ, ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ, ಲಾಂಗಲೇಶ್ವರ, ವೃದ್ಧಕಾಲೇಶ್ವರ, ವೃಷಭೇಶ್ವರ, ಚಂಡೀಶ್ವರ, ನಂದಿಕೇಶ್ವರ, ಮಹೇಶ್ವರ. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಹಾಲಿಂಗವೇ ಜ್ಯೋತೀರೂಪೇಶ್ವರಲಿಂಗವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು.

೪೮. ಎಲೈ ಪಾರ್ವತಿಯೇ! ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳೂ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳೆನಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ ಲಿಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವುವು.

೪೯-೫೦. ಕಲಿಕಲ್ಮಷಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವಾಗಿರುವ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಇವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೆಂದಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಬಾರದು. ಯಾವನು ಇಲ್ಲಿ ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಹಾಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೆಂದಿಗೂ ಸಂಸಾರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶವೇ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ನಾಭಿಯಂತಿರುವುದು. ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸರ್ವಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಬಾರದು.

ಏತಲ್ಲಿಂಗಾಭಿಧಾ ದೇವಿ ಮಹಾಪದ್ಯುಪಿ ದುಃಖಹೃತ್ |

ರಹಸ್ಯಂ ಪರಮಂ ಚೈತತ್ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯಾಸ್ಯ ವರಾನನೇ || ೫೦ ||

ಚತುರ್ದಶಾಪಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಮತ್ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕರಾಣಿ ಹಿ |

ಅವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಹೃದಯಮೇತದೇವ ಗಿರಿಂದ್ರಜೇ || ೫೧ ||

ಇಮಾನಿ ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮುಕ್ತಿದಾನಿ ಹಿ |

ಏಕೈಕಭುವನಸ್ಯೇಹ ಸಾರಮಾದಾಯ ಸರ್ವತಃ |

ಮಯೈತಾನಿ ಕೃತಾನ್ಯೇವ ಮಹಾಭಕ್ತಕೃಪಾವಶಾತ್ || ೫೨ ||

ಅಸ್ತಿಸ್ತೇತ್ರೇ ಧ್ರುವಂ ಮುಕ್ತಿರಿತಿ ಯಾ ಪ್ರಥಿತಃ ಪ್ರಿಯೇ |

ಕಾರಣಂ ತತ್ರ ಲಿಂಗಾನಿ ಮಯೈತಾನಿ ಚತುರ್ದಶ || ೫೩ ||

ತ ಏವ ವ್ರತಿನಃ ಕಾಂತೇ ತ ಏವ ಚ ತಪಸ್ವಿನಃ |

ಧ್ಯಾತಾನ್ಯೇತಾನಿ ಯೈರ್ಭಕ್ತೈರ್ಲಿಂಗಾನ್ಯಾನಂದಕಾನನೇ || ೫೪ ||

ತ ಏವಾಭ್ಯಸ್ತಸದ್ಯೋಗಾ ದತ್ತದಾನಾಸ್ತ ಏವ ಹಿ |

ಕಾಶ್ಯಾಮಿಮಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಯೈರ್ದೃಷ್ಟಾನ್ಯಸಿ ದೂರತಃ || ೫೫ ||

೫೦. ಎಲಾ ದೇವಿಯೆ ! ಈ ಚತುರ್ದಶಲಿಂಗಗಳ ನಾಮಾವಳಿಯು ಅಸಹ್ಯವಾದ ಗಂಡಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕಟವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದು. ಓ ಸುಂದರಾನನೇ ! ಇದೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಮರಹಸ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

೫೧. ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳೂ ಭಜಿಸಿದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುವು. ಎಲಾ ಗಿರಿರಾಜಕುಮಾರಿಯೆ ! ಇದೇ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೃದಯದಂತಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು.

೫೨. ಸಕಲ ಮಾನವರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಗಳಾದ ಈ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವೆನಲ್ಲವೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತವಾದ ಕೃಪೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ನಾನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳ ಸಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಈ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು.

೫೩. ಪ್ರಿಯೆ ! ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಸಿದ್ಧವೆಂಬ ಲೋಕಪ್ರತೀತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ನನ್ನ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಹಾಲಿಂಗಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

೫೪. ಅನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಯಾರು ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವರೋ, ಅವರೇ ವ್ರತೋಪಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಕಾಂತೆ ! ಅವರೇ ತಪಸ್ಸುಂಪನ್ನರು.

೫೫. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಯಾರು ದೂರದಿಂದಲಾದರೂ ನೋಡಿದವರೋ, ಅವರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಅವರೇ ಸತ್ಪಾತ್ರರಾದವರಿಗೆ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು.

ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಾರ್ಥ ಯೇ ಧರ್ಮಾಃ ಪ್ರಣೀತಾ ಮುನಿಸತ್ತಮೈಃ |

ತೇ ಸರ್ವೇ ತೇನ ವಿಹಿತಾ ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ನಿರೇನಸಾ || ೫೭ ||

ಯೇನಾವಿಮುಕ್ತಮಾಸಾದ್ಯ ಮಹಾಲಿಂಗಾನಿ ಪಾರ್ವತಿ |

ಸಕ್ಕದಪ್ಯರ್ಚಿತಾನೀಹ ಸ ಮುಕ್ತೋ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ೫೮ ||

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚ :-

ಅನ್ಯಾನ್ಯಪಿ ಚ ವಿಂಧ್ಯಾರೇ ದೇವೈಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾನಿ ಶಂಭುನಾ |

ಸ್ವಭಕ್ತಾನಾಂ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ತಾನ್ಯಥಾಕರ್ಣಯಾಗ್ರಜ || ೫೯ ||

ಶೈಲೇಶಃ ಸಂಗಮೇಶಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಲೀನೋ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರಃ |

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಈಶಾನೋ ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷೋ ವೃಷಭಧ್ವಜಃ || ೬೦ ||

ಉಪಶಾಂತಶಿವೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ನಿವಾಸೇಶ್ವರ ಏವ ಚ |

ಶುಕ್ರೇಶೋ ವ್ಯಾಘ್ರಲಿಂಗಂ ಚ ಜಂಬುಕೇಶಂ ಚತುರ್ದಶಂ || ೬೧ ||

ಮುನೇ ಚತುರ್ದಶೈತಾನಿ ಮಹಾಂತ್ಯಾಯತನಾನಿ ವೈ |

ಏತೇಷಾಮಪಿ ಸೇವಾತೋ ನರೋ ಮೋಕ್ಷಮನಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೬೨ ||

೫೭-೫೮. ಎಲೈ ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಹಾಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಯಾವನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಅರ್ಚಿಸುವನೋ, ಅವನು ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ನಿಷ್ಪಾಪನಾದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವರೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆಯೆ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೫೯. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ವಿಂಧ್ಯಮದಮರ್ದನನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ! ಮಹೇಶ್ವರನು ದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಅನೇಕ ಇತರ ಲಿಂಗಗಳೂ ಇರುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವನು. ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

೬೦-೬೧. ಶೈಲೇಶ್ವರ, ಸಂಗಮೇಶ್ವರ, ಸ್ವರ್ಲೀನೇಶ್ವರ, ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೇಶ್ವರ, ಈಶಾನೇಶ್ವರ, ವೃಷಭಧ್ವಜೇಶ್ವರ, ಉಪಶಾಂತಶಿವ, ಜ್ಯೇಷ್ಠೇಶ್ವರ, ನಿವಾಸೇಶ್ವರ, ಶುಕ್ರೇಶ್ವರ, ವ್ಯಾಘ್ರಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ನೆಯವನೇ ಜಂಬುಕೇಶ್ವರ.

೬೨. ಮುನಿವರ್ಯ! ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಉತ್ತಮಸನ್ನಿಧಿಗಳಾಗಿರುವುವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು.

ಚೈತ್ರಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಪದಂ ಸಮಾರಭ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |

ಅಚತುರ್ದಶಿ ಪೂಜ್ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನ್ಯೇತಾನಿ ಸತ್ತಮೈಃ

|| ೬೩ ||

ಏತೇಷಾಂ ವಾರ್ಷಿಕೇ ಯಾತ್ರಾ ಸುಮಹೋತ್ಸವಪೂರ್ವಕಂ |

ಕಾರ್ಯಾ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ ಸಂಯುಕ್ತೈತ್ರಸಂಸಿದ್ಧಿದಾಯಿನೀ

|| ೬೪ ||

ಮುನೇ ಚತುರ್ದಶೈತಾನಿ ಮಹಾಲಿಂಗಾನಿ ಯತ್ನತಃ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಜಾಯತೇ ಜಂತುಃ ಸಂಸಾರೇ ದುಃಖಸಾಗರೇ

|| ೬೫ ||

ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಪರಮಂ ತತ್ತ್ವಮೇತದೇವ ಪ್ರಿಯೇ ಧ್ರುವಂ |

ಸಂಸಾರರೋಗಗ್ರಸ್ತಾನಾಮಿದಮೇವ ಮಹಾಷಢಂ

|| ೬೬ ||

ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯೋಪನಿಷಚ್ಛೇಷಾ ಮುಕ್ತಬೀಜಮಿದಂ ಪರಂ |

ಕರ್ಮಕಾನನದಾನಾಗ್ನಿರೇಷಾ ಲಿಂಗಾವಲಿಃ ಪ್ರಿಯೇ

|| ೬೭ ||

ಏಕೈಕಸ್ಯಾಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಹಿಮಾದ್ಯಂತವರ್ಜಿತಃ |

ಮಯೈವ ಜ್ಞಾಯತೇ ದೇವಿ ಸಂಯಜ್ಞಾ ನಾನ್ಯೇನ ಕೇನಚಿತ್

|| ೬೮ ||

೬೩. ಸಾತ್ವಿಕರಾದ ಜನರು ಪ್ರತಿನಿಷ್ಠದಲ್ಲಿಯೂ ಚೈತ್ರ ಕೃಷ್ಣಪಾಡ್ಯ
ಮಿಯು ನೋವಲುಗೊಂಡು ಚತುರ್ದಶಿಯವರೆಗೂ ಈ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಕ್ರಮ
ನಾಗಿ ಸಕಲೋಪಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೬೪. ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾದವರು ಮಹೋತ್ಸವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರ
ಸೇವೆಯ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು
ಲಿಂಗಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಸ
ಬೇಕು.

೬೫. ಮಹರ್ಷಿಯೇ! ಮಹಾಪ್ರಯಾಸದಿಂದಲಾದರೂ ಯಾವ ನರನು
ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಹಾಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವನೋ, ಅವನು ಪುನಃ ದುಃಖ
ಸಮುದ್ರವೆನಿಸಿದ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೬೬. ಪ್ರಿಯೇ ಪಾರ್ವತಿ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಮ
ರಹಸ್ಯವೇ ಇದಾಗಿರುವುದು. ಇವುಗಳ ಸೇವೆಯೇ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ರೋಗದಿಂದ
ನರಳುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಮಹಾಷಢವಾಗಿರುವುದು.

೬೭. ಪ್ರಿಯಳೇ! ಈ ಲಿಂಗಸಮೂಹವೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಾರಭೂತವಾದ
ರಹಸ್ಯವು. ಇದೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೀಜವೆನಿಸಿರುವುದು. ಇದೇ
ಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಛೇದಕ್ಕೆ ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಛೇನಂತಿರುವುದು.

೬೮. ಎಲೋಪಿಯೇ! ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಗೂ
ತುದಿಮೊದಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆ
ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಾವನೂ ತಿಳಿಯಲಾರನು.

ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಮುನೇ ಪ್ರಾಹ ದೇವೀ ಹೃಷ್ಯತನೂರುಹಾ ।

ಪ್ರಣಮ್ಯ ದೇವಮೀಶಾನಂ ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಸರ್ವದಂ ಶಿವಂ

॥ ೬೯ ॥

ದೇವ್ಯವಾಚ :-

ರಹಸ್ಯಂ ಪರಮಂ ಕಾರ್ಶ್ಯಾಂ ಯದೇತತ್ಸಮುದೀರಿತಂ ।

ತಚ್ಚೈತ್ಯೋತ್ಸುಕತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮನೋ ಮೋತೀವ ವಲ್ಲಭ

॥ ೭೦ ॥

ಯದುಕ್ತಂ ಲಿಂಗಮೇಕೈಕಂ ಮಹಾಸಾರತರಂ ಪರಂ ।

ಕಾರ್ಶ್ಯಾಂ ಪರಮನಿರ್ವಾಣಕಾರಣಂ ಕಾರಣೇಶ್ವರ

॥ ೭೧ ॥

ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಮಹಿಮಾನಂ ಮೇ ಬ್ರೂಹ್ಯೇಷಾಂ ಭುವನೇಶ್ವರ ।

ಚತುರ್ದಶಾನಾಂ ಲಿಂಗಾನಾಂ ಶ್ರವಣಾದಘಹಾರಿಣಾಂ

॥ ೭೨ ॥

ಓಂಕಾರೇಶಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಕಥಮತ್ರ ಸಮಾಗಮಃ ।

ಅತಿಪುಣ್ಯತಮಾತ್ರ ಸ್ತಾತ್ಕೇತ್ರಾದಮರಕಂಟಿಕಾತ್

॥ ೭೩ ॥

ಕಿಮಾತ್ಮಕೋಯಮೋಂಕಾರೋ ಮಹಿಮಾಸ್ಯ ಚ ಕೋ ಹರ ।

ಕೇನಾರಾಧಿ ಪುರಾ ಚೈಷ ದದಾನಾರಾಧಿತಶ್ಚ ಕಿಂ

॥ ೭೪ ॥

೬೯. ಇಂತೆಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಿಯು ಹರ್ಷದಿಂದ ಪುಳಕಗಳು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲು ದೇವೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವ ಪ್ರದನೂ, ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಆತನನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದಳು.

೭೦. ದೇವಿಯು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು:-ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನೆ! ನೀನು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದು.

೭೧-೭೩. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಮಹದಾದಿಗಳಿಗೂ ಸಮಾ ಮಕನಾಗಿರುವ ಓಂಲೋಕೇಶ್ವರನೆ! ನೀನು ಹೇಳಿರುವ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಮಹಾಸಾರಭೂತವೂ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೂ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿವರ್ಜಿತವಾದ ಮೋಕ್ಷಪದವಿಗೆ ಕಾರಣವೂ ಆಗಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದಲ್ಲವೆ. ಇವುಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿಹೇಳು. ನಾಮಶ್ರವಣ ದಿಂದಲೇ ಸಕಲಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಹಾಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವೆನಿಸಿದ ಅಮರ ಕಂಟಕಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ನೆಲಸಲು ಕಾರಣವೇನು?

೭೪. ಹರನೆ! ಈ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನು ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದವನು? ಇವನ ಮಹಿಮೆಯೆಂತಹದು? ಇವನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಯಾವನು ಆರಾಧಿಸಿದ್ದನು? ಪೂಜಿತ ನಾದ ಈತನು ಭಕ್ತನಿಗೆ ಏನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು?

ಮೃಡಾನೀನಾಕ್ಸಧಾಮೇತಾಂ ನಿಧಾಯ ಶೃತಿಗೋಚರಾಂ ।

ಕಥಾಮಕಥಯದ್ವೇನ ಓಂಕಾರಸ್ಯ ಮಹಾದ್ಭುತಂ

॥ ೭೫ ॥

ದೇವದೇವ ಉನಾಚ :—

ಕಥಾಮಾಕರ್ಣಯಾಪರ್ಣೇ ವರ್ಣಯಾಮಿ ತವಾಗ್ರತಃ ।

ಯಥೋಂಕಾರಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಇಹಾಭವತ್

॥ ೭೬ ॥

ಪುರಾನಂದನನೇ ಚಾತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಶ್ವಯೋನಿನಾ ।

ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಮಹಾದೇವಿ ಸಮಾಧಿಂ ದಧತಾ ಪರಂ

॥ ೭೭ ॥

ಪೂರ್ಣೇ ಯುಗಸಹಸ್ರೇಫ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಪಾತಾಲಸಪ್ತಕಂ ।

ಉದತ್ತಿಸ್ತು ರೋ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದ್ಯೋತಿತಹರಿನ್ಮುಖಂ

॥ ೭೮ ॥

ಯದುತರಾವಿರಭವನ್ನಿರ್ವ್ಯಾಜೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ।

ತದೇನ ಪರಮಂ ಧಾಮ ಬಹಿರಾವಿರಭೂದ್ವಿಧೇಃ

॥ ೭೯ ॥

ಯೋಃ ಭೂಚ್ಛಟಿಭಟಾಶಬ್ದಃ ಸ್ಫುಟಿತೋ ಭೂಮಿಭಾಗತಃ ।

ತಚ್ಚಬ್ಬಾದ್ವೈಸೃಜದ್ವೇಧಾಃ ಸಮಾಧಿಂ ಕ್ರಮತೋ ವಶೀ

॥ ೮೦ ॥

೭೫. ಪಾರ್ವತಿಯ ಅನ್ಯತೋಪಮಾವಾದ ಈ ವಾಕ್ಯಸರಣಿಯನ್ನು ಕಿವಿ ಗೊಟ್ಟು ಲಾಲಿಸಿ ಆ ಪೇವೇಶ್ವರನು ಮಹಾರ್ತ್ವಯಾನ್ವಿತವಾದ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸತೊಡಗಿದನು.

೭೬. ದೇವದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :—ಎಲಾ ಅಪರ್ಣೆಯೆ ! ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಕಥೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆನು, ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳು.

೭೭. ಓ ಮಹೇಶ್ವರೇ ! ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಆನಂದವನದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಮಾಧಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೭೮. ಈ ಮಹಾತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯುಗಗಳು ಕಳೆದು ಹೋಗಲು ಅವನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದು ಏಳು ಪಾತಾಳಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

೭೯. ನಿರ್ವ್ಯಾಜವಾದ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಯಾವ ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತೋ. ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೇ ಅವನಿಗೆ ಹೊರಗೂ ಗೋಚರವಾಯಿತು.

೮೦. ಆ ಜ್ಯೋತಿಯು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಛಟಿಭಟಾಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತೋ, ಅದರಿಂದಲೇ ಸಂಯಮ ಸಹಿತನಾದ

ಸ್ರಷ್ಟಾ ವಿಸೃಷ್ಟತದ್ಧ್ಯಾನೋ ಯಾವದುನ್ಮೀಲ್ಯ ಲೋಚನೇ |
 ಪುರಃ ಪಶ್ಯೇದ್ವದರ್ಶಾಗ್ರೇ ತಾವದಕ್ಷರಮಾದಿನುಂ || ೮೧ ||
 ಅಕಾರಂ ಸತ್ತ್ವಸಂಪನ್ನಮೃಕ್ಮೇತ್ರಂ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಲಕಂ |
 ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಮಾಣಾರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ || ೮೨ ||
 ಉಕಾರಮಥ ತಸ್ಯಾಗ್ರೇ ರಜೋರೂಪಂ ಯಜುರ್ಜನಿಂ |
 ವಿಧಾತಾರಂ ಸಮಸ್ತಸ್ಯ ಸ್ವಾಕಾರಮಿವ ಬಿಂಬಿತಂ || ೮೩ ||
 ನೀರವಧ್ವಾಂತಸಂಕೇತಸದನಾಭಂ ತದಗ್ರತಃ |
 ಮಹಾರಂ ಸ ದದರ್ಶಾಥ ತನೋರೂಪಂ ವಿಶೇಷತಃ || ೮೪ ||
 ಸಾನ್ನೋ ಯೋನಿಂ ಲಯೇ ಹೇತುಂ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಣಂ |
 ಅಥ ತತ್ಪರತೋ ಧ್ಯಾತಾ ವ್ಯಧಾತ್ಸ್ವನಯನಾತಿಥಿಂ || ೮೫ ||
 ವಿಶ್ವರೂಪಮಯಾಕಾರಂ ಸಗುಣಂ ವಾಸಿ ನಿರ್ಗುಣಂ |
 ಅನಾಖ್ಯನಾದಸದನಂ ಪರಮಾನಂದವಿಗ್ರಹಂ || ೮೬ ||

ಚತುರ್ಮುಖನೂ ಸಹ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ತನ್ನ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹಿರ್ಮುಖನಾದನು.

೮೧. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನಿರ್ಗುಣಪರತತ್ತ್ವದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಮುಂದೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆದ್ಯಕ್ಷರವಾದ ಪ್ರಣವವು ಕಂಡಿತು.

೮೨. ಅಕಾರವು ಸತ್ತ್ವಗುಣೋಪೇತವು. ಇದು ಋಗ್ವೇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನವು. ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಪಾಲನೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನಸಮುದ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದು.

೮೩. ಅದರ ಮೇಲಿನ ಉಕಾರವು ರಜೋಗುಣಸಹಿತವು. ಅದು ಯಜುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವು. ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಕಾರವೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು.

೮೪. ಉಕಾರದಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಬ್ದವಾದ ಅಂಧತಮಸ್ಸಿನ ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತನೋಗುಣ ಸ್ವರೂಪಸಹಿತವೂ ಆದ ಮಹಾರವನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖನು ಕಂಡನು.

೮೫-೮೬. ಆ ಮಹಾರವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಲಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಮಹಾರುದ್ರನ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದು. ಅದರ ಮೇಲೆಯೂ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಪಂಚಸ್ವರೂಪದಂತೆ ಆಕಾರವುಳ್ಳದೂ, ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣರೂಪಗಳೆರಡನ್ನೂ ಹೊಂದಿದುದೂ, ಅನಿರ್ನಾಚ್ಯವೂ. ಪರಾ

ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಯತ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸರ್ವವಾಚ್ಯಯುಕಾರಣಂ ।
 ಅಥೋಪರಿಷ್ವಾನ್ನಾದಸ್ಯ ಬಿಂದುರೂಪಂ ಪರಾತ್ಪರಂ || ೮೭ ||
 ಕಾರಣಂ ಕಾರಣಾನಾಂ ಚ ಜಗದ್ಗೋನಿಂ ಚ ತಂ ಪರಂ ।
 ವಿಧಿವಿಲೋಕಯಾಂಚಕ್ರೇ ತಪಸಾ ಗೋಚರೀಕೃತಂ || ೮೮ ||
 ಅವನಾದೋಮಿತಿ ಖ್ಯಾತಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವತಃ ।
 ಭಕ್ತಮುನ್ಮಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ತದೋಮಿತಿ ಯ ಈರಿತಃ || ೮೯ ||
 ಅರೂಪೋಪಿ ಸರೂಪಾಢ್ಯಃ ಸ ಧಾತ್ರಾ ನೇತ್ರಗೀಕೃತಃ ।
 ತಾರಯೇದ್ಯಃ ಭವಾಂಬೋಧೇಃ ಸ್ವಜಪಾಸಕ್ತಮಾನಸಂ ।
 ತತಸ್ತಾರ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಯಸ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನ್ಯಲೋಕಯತ್ || ೯೦ ||

ವಾಗ್ರೂಪವೂ, ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪವೂ ಆದ ನಾದವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿವಿಷಯ ವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.*

೮೭. ಸಮಸ್ತವೈಖರೀಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾದ ಈ ನಾದವನ್ನೇ ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಪರಾರೂಪವಾದ ನಾದಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ಪರತರವಾದ ಬಿಂದುರೂಪವು ನೆಲಸಿರುವುದು.

೮೮. ಪ್ರಧಾನಾದಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಜಗದ್ಗೋನಿಯೂ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆದ ಈ ಬಿಂದುವು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಕಾಣುವವನಾದನು.

೮೯. ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರ, ನಾದ, ಬಿಂದುಗಳ ಈ ಸಮಷ್ಟಿ ಯನ್ನೇ ಪ್ರಣವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಓಂಕಾರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಇದನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವ ಭಕ್ತನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಓಂಕಾರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು.

೯೦. ಈ ಪ್ರಣವವು ರೂಪರಹಿತವಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ರೂಪಸಹಿತ ವಾಗಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯಾವುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಕಂಡನೋ, ಅದೇ ತನ್ನ ಜಪದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಉಪಾಸಕನನ್ನು ಸಂಸಾರ

* ಶ್ಲೋ|| ವೈಖರೀ ಶಬ್ದನಿಷ್ಪತ್ತಿಮುಢ್ಯಮಾ ಶ್ರುತಿಗೋಷರಾ ।
 ಉದ್ಯತಾರ್ಥಾಚ್ಚ ಸತ್ಯಂತೀ ಸೂಕ್ತಾ ವಾಗನಪಾಯಿನೀ ||

ಅನಾಹತ ಶಬ್ದರೂಪವಾದುದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತಾ ಅಥವಾ ಪಂ ನಿಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಅಂಗಳೇಷೈ ಮುಖಭಂಗಾದಿಗಳಿಂದ ಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಂತೀ ಭಾಷೆಯೆಂದೂ, ಕಿಮಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವ ಶಬ್ದಮಾತ್ರಗಳಿಂದ ಭಾವಪ್ರದಶಃ ನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಢ್ಯಮಾ ನಿಂದೂ, ಶಬ್ದಜಾಲ, ವಾಕ್ಯಜಾಲ ಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವೈಖರೀಭಾಷೆಯೆಂದೂ ಹೆಸರು.

ಪ್ರಣೂಯತೇ ಯತಃ ಸರ್ವೈಃ ಪರನಿರ್ವಾಣಕಾಮುಕ್ಯೈಃ |
 ಸರ್ವೇಭ್ಯೋಽಭ್ಯಧಿಕಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಣವೋ ಯಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ೯೦ ||
 ಸ್ವಸೇವಿತಾರಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಣವೇದ್ಯಃ ಪರಂ ಪದಂ |
 ಅತಸ್ತಂ ಪ್ರಣವಂ ಶಾಂತಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕೃತವಾನ್ವಿಧಿಃ || ೯೧ ||
 ತ್ರಯೀನುಯಸ್ತುರೀಯೋ ಯಸ್ತುರ್ಯಾತೀತೋಽಖಿಲಾತ್ಮಕಃ |
 ನಾದಬಿಂದುಸ್ವರೂಪೋ ಯಃ ಸ ಪೈಕ್ಷ್ಣ ದ್ವಿಜಗಾಮಿನಾ || ೯೨ ||
 ಪ್ರಾವರ್ತಂತ ಯತೋ ವೇದಾಃ ಸಾಂಗಾಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯೋನಯಃ |
 ಸ ವೇದಾದಿಃ ಪದ್ಮಭುವಾ ಪುರಸ್ತಾದನಲೋಕಿತಃ || ೯೩ ||
 ವೃಷಭೋ ಯಸ್ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ರೋರವೀರಿ ಮಹೋನುಯಃ |
 ಸ ನೇತ್ರವಿಷಯಾಚಕ್ರೇ ಪರಮಃ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾ || ೯೪ ||

ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಕಡೆಹಾಯಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ತಾರವೆಂದೂ ಹೆಸರಾಗಿರುವುದು.

೯೦. ಇದನ್ನೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ನಿರ್ವಾಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಣವವು ಸಮಸ್ತ ಶಬ್ದಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದುದೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು.

೯೧. ತನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಪುರುಷನನ್ನೂ ಸಹ ಈ ಶಬ್ದವು ವರಮಪದಕ್ಕೆ ಕರೆಸೊಯ್ಯುವುದರಿಂದಲೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಣವವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಜೋಪಶಮರೂಪವಾದ ಪ್ರಣವವನ್ನೇ ಚತುರ್ಮುಖನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡನು.

೯೨. ವೇದತ್ರಯನುಯವೂ (ತ್ರಿಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕವೂ), ತುರೀಯವೂ, ತುರೀಯಾತೀತವೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮಕವೂ, ನಾದಬಿಂದುಸ್ವರೂಪವೂ, ಆದ ಪ್ರಣವವೇ ಹಂಸನಾಸನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟಿತು.†

೯೩. ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣಗಳೆನಿಸಿದ ವೇದಗಳೇ ಷಡಂಗಸಹಿತಗಳಾಗಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದವೋ, ಆ ವೇದಮೂಲವನ್ನೇ ಪದ್ಮಸಂಭವನು ತನ್ನ ಮುಂಗಡೆ ಕಂಡನು.

೯೪. “ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಯಜ್ಞರೂಪಿ ಯಾವ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಮಂತ್ರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಸಿ

† ಶ್ಲೋ|| ಅಸಂಭವಾನಸಂಭವಾ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸದಸತೀ ತಥಾ |

ಯದಸಕ್ತಂ ಸಿಮಂ ಸ್ವಚ್ಛಂ ಸಿತಂ ತತ್ಪ್ರಯುಕ್ತಮುಚ್ಯತೇ ||

ತುರೀಯವೆಂದರೆ ಪರಾತ್ಮವು. ಅದರೂ ವಿಶ್ವ, ತ್ರೈಜಃ, ಪ್ರಾಜ್ಞವೆಂಬ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಸಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ತುರೀಯವೂ ಸಹ ಕಲ್ಪಿತವಾದುದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ತುರೀಯಾತೀತವೆಂದು ಸರೂಪತವಾಗಿರುವುದು. ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಗುಣಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನೂ, ಮಲಿನಸತ್ತ್ವಗುಣಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಉಪಾಧಿಗಳಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವೇ ಜಗದ್ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು.

ಶೃಂಗಾಶ್ಚ ತ್ವಾರಿ ಯಸ್ಯಾಸನ್ದಸ್ತಾಸಃ ಸಪ್ತ ಏವ ಚ |

ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ ಚ ತ್ರಯಃ ಸಾದಾಃ ಸ ದೇವೋ ನಿಧಿನೈಕ್ಷತ || ೯೬ ||

ಯದಂತರ್ಥೀನಮುಖಿಲಂ ಭೂತಂ ಭಾವಿ ಭವತ್ಪನಃ |

ತದ್ವೀಜಂ ಬೀಜರಹಿತಂ ದ್ರುಹಿಣೀನ ನಿಲೋಕಿತಂ || ೯೭ ||

ಲೀನಂ ನೃಗೈತ ಯತ್ಪ್ರೇತದಾಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಭಾಜನಂ |

ಅತಃ ಸಭಾಜ್ಯತೇ ಸದ್ವಿರ್ಯಲ್ಲಿಂಗಂ ತದ್ವಿಲೋಕಿತಂ || ೯೮ ||

ಪಂಚಾರ್ಥಾ ಯತ್ರ ಭಾಸಂತೇ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮನುಯಂ ಹಿ ಯತ್ |

ಆದಿಪಂಚಸ್ವರೂಪಂ ಯನ್ನಿರೈಕ್ಷ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಹಿ ತತ್ || ೯೯ ||

ತಮಾಲೋಕ್ಯ ತತೋ ವೇಧಾ ಲಿಂಗರೂಪಿಣಮಿಶ್ವರಂ |

ಪಂಚಾಕ್ಷರಂ ಪ್ರಪಂಚಾಚ್ಚ ಭಿನ್ನಂ ತುಷ್ಟಾವ ಶಂಕರಂ || ೧೦೦ ||

ಮುಗ್ಯಜುಸ್ಸಾವಗಳಿದ ಸ್ತುತಿಸ್ತುಟ್ಟೈ ತೇಜೋರೂಪನಾಗಿರುವನೋ, ಆ ಪರಾತ್ಪರನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಸ್ಥೂಲನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿಷಯನಾಗಿ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು.

೯೬. ಮುಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮಾಧರ್ವಣಗಳೆಂಬ ವೇದಗಳೇ ಯಾವನಿಗೆ ಶೃಂಗಗಳೋ, ಜಗತೀ, ತ್ರಿಷ್ಟುಭಾದಿಭಂದಸ್ಸುಗಳೇ ಎಳು ಹಸ್ತಗಳೋ, ಪ್ರಾಯಣೀಯ, ಉದಯನೀಯಗಳೇ ಎರಡು ಶಿರಸ್ಸುಗಳೋ, ಪ್ರಾತರ್ಮಾರ್ಗ್ಯಂದಿನ ಸಾಯಂಸವನಗಳೇ ಮೂರು ಪಾದಗಳೋ, ಆ ದೇವದೇವನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟನು.

೯೭. ಭೂತ ಭವ್ಯ ಭವಿಸ್ಯತ್ಪಾಲಾವಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೋ, ಪುನಃ ಅದರ ಏಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಬೀಜಭೂತನಾಗಿರುವುದೋ, ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಪರತತ್ತ್ವವೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ದೃಗ್ಗೋಚರನಾಯಿತು.

೯೮. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತವಾದ ಸಕಲವೂ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹುಡುಕಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದೋ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವೆಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದೋ, ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ನೋಡಿದನು.

೯೯. ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾಂಶಗಳೈದೋ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವುದೋ, ಯಾವುದು ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮನುಯನಾಗಿರುವುದೋ, ಯಾವುದು ಅಕಾರಸಹಿತವಾದ ಐದಕ್ಷರಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದಾಗಿರುವುದೋ, ಆ ಪ್ರಣವವೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ‡

೧೦೦. ಇಂತು ಲಿಂಗರೂಪಿಯೂ, ಲೋಕೇಶ್ವರನೂ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಮಯ

‡ ಅಸ್ತಿ, ಭೂತಿ, ಪ್ರಿಯ, ನಾಮ, ರೂಪಗಳೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದ ಪಂಚಾರ್ಥಗಳೆನ್ನಿಸುವುವು. “ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಾಃ ಪಂಚವೋ ವೇದ ಉಚ್ಯತೇ” ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಇತಿಹಾಸಂಹಿತಗಳಾದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳೇ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮಗಳು. ಆಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರ, ಅರ್ಧಾಕ್ಷರ, ನಾದ, ಬಿಂದುಗಳೇ ಪಠನದಲ್ಲಿರುವ ಐದಕ್ಷರಗಳು.

ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ :-

ನಮ ಓಂಕಾರರೂಪಾಯ ನಮೋಽಕ್ಷರವಪುರ್ಧ್ವತೇ |
 ನಮೋಕಾರಾದಿವರ್ಣಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಯ ಸದಾಶಿವ || ೧೦೧ ||
 ಅಕಾರಸ್ತ್ವಮುಕಾರಸ್ತ್ವಂ ಮುಕಾರಸ್ತ್ವಮನಾಕೃತೇ |
 ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮರೂಪಾಯ ರೂಪಾತೀತಾಯ ತೇ ನಮಃ || ೧೦೨ ||
 ನಮೋ ನಾದಾತ್ಮನೇ ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಬಿಂದುಕಲಾತ್ಮನೇ |
 ಅಲಿಂಗ ಲಿಂಗರೂಪಾಯ ಸರ್ವರೂಪಸ್ವರೂಪಿಣೇ || ೧೦೩ ||
 ನಮಸ್ತೇ ಧಾಮನಿಧಯೇ ನಿಧನಾದಿವಿವರ್ಜಿತ |
 ನಮೋ ಭವಾಯ ರುದ್ರಾಯ ಶರ್ವಾಯ ಚ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ || ೧೦೪ ||
 ನಮ ಉಗ್ರಾಯ ಭೀಮಾಯ ಪಶೂನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ |
 ನಮಸ್ತಾರಸ್ವರೂಪಾಯ ಸಂಭವಾಯ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ || ೧೦೫ ||

ವಾದ ಪ್ರಣವವಾಚ್ಯನೂ, ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನನೂ ಆದ ಶಂಕರನನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

೧೦೧. ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಓಂಕಾರರೂಪಿಯೂ, ಅಕ್ಷರಶರೀರ ಧಾರಿಯೂ, ಅಕಾರಾದಿ ಕ್ಷಕಾರಾಂತ ಸಕಲ ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವೂ, ನಿತ್ಯಮಂಗಳಸಹಿತನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.*

೧೦೨. ನೀನು ಆಕೃತಿಹೀನನಾದರೂ ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮುಕಾರಗಳಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವೆ. ರೂಪಾತೀತನಾದರೂ ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮವೇದಗಳ ರೂಪವನ್ನೂ ತಾಳಿರುವೆ; ಇದೋ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೦೩. ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತೀ, ಮಧ್ಯಮಾ, ವೈಖರಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದ ನಾದವೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವವನೂ, ಬಿಂದುಕಲಾತ್ಮಕನೂ, ದೃಶ್ಯಾದೃಶ್ಯಗಳೆರಡೂ ಆಗಿ ಕಾಣುವವನೂ, ಸರ್ವರೂಪಗಳನ್ನೂ ಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿ ಉಳ್ಳವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೦೪. ಸತ್ತ್ವಗುಣನಿಲಯನೂ, ನಾಶಾದಿ ಪಡ್ವಿಕಾರರಹಿತನೂ, ಭವ, ರುದ್ರ, ಶರ್ವ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

೧೦೫. ಉಗ್ರನೂ, ಭೀಮನೂ, ಜೀವಿಗೆ ಅಧೀಶ್ವರನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಣಾಮವು. ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ.

* ‘ಓಂಕಾರಪ್ರಭವಾ ವೇದಾ ಓಂಕಾರಪ್ರಭವಾ ಸ್ತವಾಃ’ ಎಂಬಂತೆ ಸಕಲ ವೈಖರಿ ಭಾಷೆಯೂ ಪ್ರಣವದಿಂದಲೇ ಹೊರಟಿರುವುದು.

ಅಕ್ಷರಶರೀರಧಾರಿಯೆಂಬಲ್ಲಿ ‘ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಕೂಟಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ’ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶಶ್ವದೇವಪ್ರಕಾರನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅಮಾಯಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಃ ಶಿವತರಾಯ ತೇ ।

ಕಪರ್ದಿನೇ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಶಿತಿಕಂಠ ನಮೋಸ್ತು ತೇ ॥ ೧೦೬ ॥

ಮಿಾಥುಷ್ಯನಾಯ ಗಿರಿಶ ಶಿವಿವಿಷ್ಣಾಯ ತೇ ನಮಃ ।

ನಮೋಹ್ರಸ್ವಾಯ ಖರ್ವಾಯ ಬೃಹತೇ ವೃದ್ಧ ರೂಪಿಣೇ ॥ ೧೦೭ ॥

ಕುಮಾರಗುರವೇ ತುಭ್ಯಂ ಕುಮಾರವಪುಷೇ ನಮಃ ।

ನಮಃ ಶ್ವೇತಾಠು ಕೃಷ್ಣಾಯ ಪೀತಾಯಾರುಣಮೂರ್ತಯೇ ॥ ೧೦೮ ॥

ಧೂಮ್ರವರ್ಣಾಯ ಹಿಂಗಾಯ ನಮಃ ಕಿರ್ವಾರವರ್ಚಸೇ ।

ನಮಃ ಪಾಟಲವರ್ಣಾಯ ನಮೋ ಹರಿತತೇಜಸೇ ॥ ೧೦೯ ॥

ನಾನಾವರ್ಣಸ್ವರೂಪಾಯ ವರ್ಣನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ।

ನಮಸ್ತೇ ಸ್ವರರೂಪಾಯ ನಮೋ ವ್ಯಂಜನರೂಪಿಣೇ ॥ ೧೧೦ ॥

ಉದಾತ್ತಾಯಾನುದಾತ್ತಾಯ ಸ್ವರಿನಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ।

ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಪ್ಲುತೇಶಾಯ ಸವಿಸರ್ಗಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥ ೧೧೧ ॥

ಅನುಸ್ವಾರಸ್ವರೂಪಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಸಾನುನಾಸಿಕ ।

ನಮೋ ನಿರನುನಾಸಾಯ ದಂತ್ಯತಾಲವ್ಯರೂಪಿಣೇ ॥ ೧೧೨ ॥

೧೦೬. ಮಾಯಾದೋಷರಹಿತನೂ, ಪರಮಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯೂ ತಲೆ
ಗೂದಲನ್ನು ಜಟಾಜೂಟವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೀಲಕಂಠನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಮಣ
ಯುವೆನು.

೧೦೭. ಯಜ್ಞಫಲದಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಯಜ್ಞಪಶುವಿನಲ್ಲಿ
ಯಜ್ಞರೂಪಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವನೂ, ದೀರ್ಘದೇಹವುಳ್ಳವನೂ, ಹ್ರಸ್ವನೂ,
ಸ್ಥೂಲನೂ, ವೃದ್ಧಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೦೮. ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಜನಕನೂ, ಅಜರಾಮರದೇಹವುಳ್ಳವನೂ, ಶ್ವೇತ,
ಕೃಷ್ಣ, ಪೀತ, ಅರುಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವರ್ಣದ ದೇಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸು
ವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೦೯. ಧೂಮ್ರ, ಕಪಿಲ, ಕರ್ಬುರ, ಪಾಟಲ, ಹರಿತವರ್ಣಗಳ ಕಾಂತಿ
ಯಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೧೦. ಅನೇಕ ವರ್ಣಗಳ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವರೂಪನೂ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಕ್ಷೇತ್ರ,
ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರೆಂಬ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ, ಅಕ್ಷರಮಾಲೆಯ
ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಗಳ ರೂಪದಿಂದಿರುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೧೧. ವೈದಿಕಮಂತ್ರಗಳ ಉದಾತ್ತ, ಅನುದಾತ್ತ, ಸ್ವರಿತ ಸ್ವರೂಪನೂ,
ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಪ್ಲುತ, ವಿಸರ್ಗಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೧೨. ಅನುಸ್ವಾರಸಂಜ್ಞಕವಾದ ಬಿಂದುವಿನ ಸ್ವರೂಪನೂ, ವರ್ಗಗಳ

ಓಷ್ಣೋರಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾಯ ನಮಃ ಊಷ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಣೇ ।
 ಅಂತಸ್ಥಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಪಂಚಮಾಯ ಪಿನಾಕಿನೇ ॥ ೧೧೩ ॥
 ನಿಷಾದಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಿಷಾದಪತಯೇ ನಮಃ ।
 ವೀಣಾವೇಣುಮೃದಂಗಾದಿನಾದ್ಯರೂಪಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥ ೧೧೪ ॥
 ನಮಸ್ತಾರಾಯ ಮಂದ್ರಾಯ ಘೋರಾಯಾಘೋರಪೂರ್ತಯೇ ।
 ನಮಸ್ತಾನಸ್ವರೂಪಾಯ ಮೂರ್ಛನಾಪತಯೇ ನಮಃ ॥ ೧೧೫ ॥
 ಸ್ಥಾಯಿಸಂಚಾರಿಭೇದೇನ ಸಮೋ ಭಾವಸ್ವರೂಪಿಣೇ ।
 ತಾಲಪ್ರಿಯಾಯ ತಾಲಾಯ ಲಾಸ್ಯತಾಂಜವಜನ್ಮನೇ ॥ ೧೧೬ ॥
 ತೌರ್ಯತ್ರಿಕಸ್ವರೂಪಾಯ ತೌರ್ಯತ್ರಿಕಮಹಾಸ್ತ್ರಿಯ ।
 ತೌರ್ಯತ್ರಿಕಕೃತಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿರ್ವಾಣಶ್ರೀಪ್ರದಾಯಕ ॥ ೧೧೭ ॥
 ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ವರೂಪಾಯ ದೃಶ್ಯಾದೃಶ್ಯಸ್ವರೂಪಿಣೇ ।
 ಅರ್ವಾಚೀನಾಯ ಚ ನಮಃ ಪರಾಚೀನಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥ ೧೧೮ ॥

ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಗಳಾದ ಅನುನಾಸಿಕಗಳ ರೂಪನೂ, ನಿರನುನಾಸನೂ, ದಂತ್ಯ, ತಾಲವ್ಯಾಕ್ಷರಗಳ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೧೩. ಓಷ್ಣ, ಉರಸ್ಯ, ಊಷ್ಮ, ರಲವಕಾರಗಳು—ಇವುಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ, ಪರ, ಪುರುಷ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣುಗಳಿಗೆ ಐದನೆಯವನಾಗಿ, ಪಿನಾಕ ವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೧೪. ಕಿರಾತರೂಪಿಯೂ, ಕಿರಾತನಾಯಕನೂ, ವೀಣಾ, ವೇಣು, ಮೃದಂಗಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು.

೧೧೫. ತಾರಮಂದ್ರ ಸ್ಥಾಯೀ ಶಬ್ದ ಸ್ವರೂಪನೂ, ಭಕ್ತಿಹೀನರಿಗೆ ಭಯಂಕರನೂ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸೌಮ್ಯಸ್ವರೂಪನೂ, ನಲವತ್ತಿಂಟುತ್ತು ತಾನಗಳಿಗೂ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮೂರ್ಛನಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೧೬. ಸ್ಥಾಯಿ ಮತ್ತು ಸಂಚಾರಗಳ ಭೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿತನಾಗುವ ಭಾವಸ್ವರೂಪನೂ, ತಾಲಪ್ರಿಯನೂ, ತಾಲಸ್ವರೂಪನೂ, ಲಾಸ್ಯತಾಂಡವಗಳೆಂಬ ನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಆದಿಕಾರಣನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೧೭. ನೃತ್ಯಗೀತವಾದ್ಯಸ್ವರೂಪನೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ವಾದ್ಯಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಡಿಸುವವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

೧೧೮. ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೆನಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಸ್ವರೂಪನೂ, ಭಾವಾಭಾವಗಳ ರೂಪವುಳ್ಳವನೂ, ನಿತ್ಯನೂತನನೂ, ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಿರುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ವಾಕ್ಯಪಂಚಸ್ವರೂಪಾಯ ವಾಕ್ಯಪಂಚಪರಾಯ ಚ	
ಏಕಾಯಾನೇಕಭೇದಾಯ ಸದಸತ್ವತಯೇ ನಮಃ	೧೧೯
ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನಮೋಸ್ತು ತೇ	
ನಮೋ ವೇದಾಂತವೇದ್ಯಾಯ ವೇದಾನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ	೧೨೦
ನಮೋ ವೇದಸ್ವರೂಪಾಯ ವೇದಗೋಚರಮೂರ್ತಯೇ	
ಪಾರ್ವತೀಶ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಜಗದೀಶ ನಮೋಸ್ತು ತೇ	೧೨೧
ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ದೇವ ದಿವ್ಯಪದಪ್ರದ	
ಶಂಕರಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಮಹೇಶ್ವರ	೧೨೨
ನಮಸ್ತೇ ಜಗದಾನಂದ ನಮಸ್ತೇ ಶಶಿಶೇಖರ	
ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತೇ ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯ ಚ	೧೨೩
ನಮಃ ಪಿನಾಕಹಸ್ತಾಯ ತ್ರಿಶೂಲಾಯುಧಧಾರಿಣೇ	
ನಮಸ್ತ್ರಿಪುರಹಂತ್ರೇ ಚ ನಮೋಽಂಧಕನಿಷಾದನ	೧೨೪
ಕಂದರ್ಪದರ್ಪದಲನ ನಮೋ ಜಾಲಂಧರಾರಯೇ	
ಕಾಲಾಯ ಕಾಲಕಾಲಾಯ ಕಾಲಕೂಟನಿಷಾದಿನೇ	೧೨೫

೧೧೯. ಶಬ್ದಜಾಲಸ್ವರೂಪನೂ, ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಡದವನೂ, ಒಬ್ಬನೇ ಆದರೂ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೨೦. ವೇದಸ್ವರೂಪನೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ, ವೇದಾಂತವಾಕ್ಯಗಳ ಲಕ್ಷಾಣ್ಣಿಧವೂ, ವೇದಗಳಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರವೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೨೧. ವೇದಮಯದೇಹವನ್ನು ತಾಳಿರುವವನೂ, ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವನೂ, ಪರ್ವತರಾಜಪುತ್ರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನೂ, ಲೋಕನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೨೨. ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೨೩. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಆನಂದದಾಯಕನೂ, ಚಂದ್ರನನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನೂ, ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನೂ, ತ್ರಿಲೋಚನನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೨೪. ಪಿನಾಕವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ, ತ್ರಿಶೂಲವೆಂಬ ಆಯುಧವನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತ್ರಿಪುರಾಸುರನನ್ನೂ, ಅಂಧಕದೈತ್ಯನನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೨೫. ಮನ್ಮಥನ ಮದವನ್ನು ಮುರಿದವನೂ, ಜಲಂಧರರಾಕ್ಷಸನ

ವಿಷಾದಹಂತ್ರೇ ಭಕ್ತಾನಾಮಭಕ್ತ್ಯಕವಿಷಾದದ |

ಜ್ಞಾನಾಯ ಜ್ಞಾನರೂಪಾಯ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ನಮೋಸ್ತು ತೇ || ೧೨೬ ||
ಯೋಗಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರದೋಸಿ ತ್ವಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಯೋಗಸತ್ತಮ |

ತಪಸಾಂ ಫಲದೋಸಿ ತ್ವಂ ತಪಸ್ವಿಭ್ಯಸ್ತಪೋಧನ || ೧೨೭ ||

ತ್ವಮೇವ ಮಂತ್ರರೂಪೋಸಿ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಫಲದೋ ಭವಾನ್ |

ಮಹಾದಾನಫಲಂ ತ್ವಂ ನೈ ಮಹಾದಾನಪ್ರದೋ ಭವಾನ್ || ೧೨೮ ||

ಮಹಾಯಜ್ಞಸ್ತ್ವಮೇವೇಶ ಮಹಾಯಜ್ಞಫಲಪ್ರದ |

ತ್ವಂ ಸರ್ವಃ ಸರ್ವಗಸ್ತ್ವಂ ನೈ ಸರ್ವದಃ ಸರ್ವದೃಗ್ಭವಾನ್ || ೧೨೯ ||

ಸರ್ವಭುಕ್ ಸರ್ವಕರ್ತಾ ತ್ವಂ ಸರ್ವಸಂಹಾರಕಾರಕ |

ಯೋಗಿನಾಂ ಹೃದಯಾಕಾಶಕೃತಾಲಯ ನಮೋಸ್ತು ತೇ || ೧೩೦ ||

ತ್ವಮೇವ ವಿಷ್ಣುರೂಪೇಣ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಃ |

ಶ್ರೀಲೋಕೇ ತ್ರಾಯಸೇ ತ್ರಾತಃ ಸತ್ತಮೂರ್ತೇ ನಮೋಸ್ತು ತೇ || ೧೩೧ ||

ವೈರಿಯೂ, ಕಾಲರೂಪದಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ, ಯಮನಿಗೂ
ಯಮನಾಗಿರುವವನೂ, ಕಾಲಕ್ಕೂಟವಿಷವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿರುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ
ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೨೬. ಭಕ್ತರ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವವನೂ, ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ
ದವರಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿರುವವನೂ, ಜ್ಞಾನಸಾಧನನೂ, ಜ್ಞಾನ
ಸ್ವರೂಪನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೨೭. ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನೆ! ತಪೋಧನನೆ! ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ
ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಫಲವನ್ನು ನೀನೇ ದೊರಕಿಸುವೆ. ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೂ ನೀನೇ
ತಪಸ್ಸುಗಳ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

೧೨೮. ನೀನೇ ಮಂತ್ರಸ್ವರೂಪನೂ, ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆಯ ಫಲವನ್ನು
ಕೊಡುವವನೂ, ಮಹಾದಾನಗಳಿಗೆ ಫಲವೂ, ಮಹಾದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡು
ವವನೂ ಆಗಿರುವೆ.

೧೨೯. ಮಹೇಶ್ವರನೆ! ನೀನೇ ಮಹಾಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನು, ಮಹಾಯಜ್ಞ
ಗಳಿಗೆ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನೇ ಸಕಲವೂ,
ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸರ್ವಪ್ರದನೂ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಆಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ.

೧೩೦. ಸರ್ವಭೋಕ್ತೃವೂ, ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾರಣನೂ, ಸಂಹಾರ
ವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ, ಯೋಗಿವರ್ಯರ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

೧೩೧. ನೀನು ಸತ್ತಮೂರ್ತಿಯಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣು

ತ್ವಮೇವ ವಿದಧಾಸ್ಯೇತದ್ವಿಧಿಭೂತಾ ನಿಧಾನವಿತ್ ।

ರಜೋರೂಪಂ ಸಮಾಲಂಬ್ಯ ನೀರಜಸ್ಯ ಪದಪ್ರದಂ ॥ ೧೩೨ ॥

ತ್ವಮೇವ ಹಿ ಮಹಾರುದ್ರಸ್ತ್ವಂ ಮಹೋಗ್ರೋ ಭುಜಂಗಭೃತ್ ।

ತ್ವಮೇವ ಹಿ ಮಹಾಭೀಮೋ ಮಹಾಸಿತ್ಯನಸೇಚರ ॥ ೧೩೩ ॥

ತಾನುಸೀಂ ತನುಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತ್ವಂ ಕೃತಾಂತಕೃತಾಂತಕ ।

ಕಾಲಾಗ್ನಿರುದ್ರೋ ಭೂತ್ವಾಂತೇ ತ್ವಂ ಸಂವರ್ತಪ್ರವರ್ತಕಃ ॥ ೧೩೪ ॥

ತ್ವಂ ಪುಂಪ್ರಕೃತಿರೂಪಾಭ್ಯಾಂ ಮಹದಾದ್ಯಖಿಲಂ ಜಗತ್ ।

ಅಕ್ಷಿಪಕ್ಷ್ಮಸಮುತ್ಕ್ಲೇಷಾತ್ಪುನರಾವಿಷ್ಯ ರೋಷ್ಯಜ ॥ ೧೩೫ ॥

ಉನ್ನೇಷವಿನಿಮೇಷೌ ತೇ ಸರ್ಗಾಸರ್ಗೈಕಕಾರಣಂ ।

ಕಸಾಲಮಾಲಾಖೇಲೋಯಂ ಭವತಃ ಸ್ವೈರಚಾರಿಣಃ ॥ ೧೩೬ ॥

ತ್ವತ್ಕಂಠೇ ನೃಕರೋಟೀಯಂ ಧೂರ್ಜಟೇ ಯಾ ವಿಭಾಸತೇ ।

ಸರ್ವೇಷಾಮಂತದಗ್ಧಾಸಾಂ ಸಾ ಸ್ಫುಟಂ ಬೀಜಮಾಲಿಕಾ ॥ ೧೩೭ ॥

ವೇನಿಸಿಕೊಂಡು ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೩೨. ನೀನೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಾಗಿ ಶೂರ್ವಕಲ್ಪಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಧಿಯನ್ನರಿತು ರಜೋಗುಣಪ್ರಧಾನವಾದ ರೂಪವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಮೋಕ್ಷಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ ಆಗಿರುವೆ.

೧೩೩. ನೀನೇ ಮಹಾರುದ್ರನು, ಮಹೋಗ್ರನು. ಭುಜಗಭೂಷಣನೂ ನೀನೇ. ಮಹಾಭೀಮನೆನಿಸಿ ಭಯಂಕರಗಳಾದ ಶ್ರುಶಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವವನು.

೧೩೪. ಯಮನಿಗೂ ಯಮನಾಗಿರುವ ಓ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಪ್ರಳಯಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ನೀನು ತಮೋಗುಣಪ್ರಚುರವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಾಲಾಗ್ನಿರುದ್ರನೆಂದೆನಿಸಿ ಸಕಲಕ್ಕೂ ನಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆ.

೧೩೫. ಎಲೈ ಜನನರಹಿತನೆ! ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಪುರುಷ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಮಹದಹಂಕಾರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ ದುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಸಾರಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

೧೩೬. ನೀನು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಮುಚ್ಚುವುದೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಲಯಗಳಿಗೆ ಏಕಾಂತಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ಕಪಾಲಮಾಲೆಯೂ ಸಹ ಒಂದು ಕ್ರೀಡಾ ಪದಾರ್ಥವೇ ಆಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ.

೧೩೭. ಧೂರ್ಜಟಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರುಂಡಮಾಲೆಯು

ತ್ವತ್ತಃ ಸರ್ವಮಿದಂ ಶಂಭೋ ತ್ವಯಿ ಸರ್ವಂ ಚರಾಚರಂ |

ಕಸ್ತ್ವಾಂ ಸ್ತೋತುಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಪುರಾ ವಾಚಾಮಗೋಚರಂ || ೧೩೮ ||

ಸ್ತೋತಾ ತ್ವಂ ಹಿ ಸ್ತುತಿಸ್ತ್ವಂ ಹಿ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ತುತ್ಯಸ್ತುನೇವ ಚ |

ವೇದೋಕ್ತಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯೇತಿ ನಾನ್ಯದ್ವೇದ್ಯೇವ ಕಿಂಚನ || ೧೩೯ ||

ತ್ವನೇವ ಹಿ ಶರಣ್ಯಂ ನೇ ತ್ವನೇವ ಹಿ ಗತಿಃ ಪರಾ |

ತ್ವಾನೇವ ಪ್ರಣಮಾಮೀಶ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ನಮಃ || ೧೪೦ ||

ಇತ್ಯುದೀರ್ಯಾಸಕೃದ್ವೇಧಾಃ ಪ್ರಣನಾಮ ನುಹೇಶ್ವರಂ |

ಪ್ರಣವಾಖ್ಯಂ ಮಹಾಲಿಂಗರೂಪಿಣಂ ದಂಡವತ್ಕ್ಯುತೌ || ೧೪೧ ||

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ :-

ತತೋ ಗಿರಿಂದ್ರತನಯೇ ಶೃತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತುತಿಂ ಪರಾಂ |

ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪತ್ತಿಹೇತುಂ ತುಷ್ಪೋಹಮದ್ಭುತಂ || ೧೪೨ ||

ಶೋಭಿಸ್ತುತಿರುವುದೋ, ಅದು ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಶಹೊಂದಿದ ಸಕಲ ಭೂತಗಳ ಬೀಜಮಾಲಿಕೆಯಾಗಿರುವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು.†

೧೩೮. ಎಲೈ ಮಹಾದೇವನೆ! ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು. ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿರುವುದು. ಅನಾದಿ ವಾಕ್ಯರೂಪಗಳಾದ ವೇದಗಳಿಗೂ ಅಗೋಚರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಯಾವನು ಬಲ್ಲನು?

೧೩೯. ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವವನೂ ನೀನೇ. ಸ್ತೋತ್ರವೂ ನೀನೇ. ಸ್ತೋತ್ರ ವಿಷಯನೂ ನೀನೇ. ನಾನಾದರೂ “ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ” ಎಂಬ ಈ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರುವೆನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಅರಿಯನು.

೧೪೦. ನೀನೇ ನನಗೆ ಶರಣ್ಯನು. ನೀನೇ ನನಗೆ ಸದ್ಗತಿಸ್ವರೂಪನು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆ! ನಿನಗೇ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಪುನಃ ಪುನಃ ನಿನಗೇ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು.

೧೪೧. ಇಂತು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಪ್ರಣವನಾಮಕವಾದ ಆ ಮಹಾಲಿಂಗದ ರೂಪದಿಂದ ಮುಂದೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ದೀರ್ಘದಂಡನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೧೪೨. ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಗಿರಿರಾಜಕುಮಾರಿಯೆ! ಇಂತು

† ವ್ಯಕ್ತವು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗ ಫಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು. ವ್ಯಕ್ತ ನಾಶದನಂತರ ಬೀಜದಿಂದ ಸಜಾತೀಯವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಕ್ತವುಂಟಾಗುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳೂ ನೀಜರೂಪಗಳಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ರುಂಡಮಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವವೆಂದೂ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನಃ “ಯಥಾಪೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಿಯಂತೆ ಪೂರ್ವ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಮಾನಾಕಾರವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದೂ ಭಾವವು.

ಅಮೂರ್ತೋಹಂ ತತೋ ಲಿಂಗಾನೂರ್ತಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಶಾಂಕರೀಂ ।

ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ವರು ಬ್ರೂಹೀತ್ಯುನಾಚ ಚತುರಾನನಂ ॥ ೧೪೩ ॥

ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರಃ ಸಮುತ್ಥಾಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮಾನುಢ ।

ಪುನರ್ಜಯಜಯೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಣನಾಮ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ॥ ೧೪೪ ॥

ಆನಂದಬಾಷ್ಪಸಲಿಲನೇತ್ರೋ ಹೃಷ್ಯತನೂರುಹಃ ।

ಗದ್ಗದೇನ ಸ್ವರೇಣಾಥ ಪ್ರೋನಾಚ ಜಲಜಾಸನಃ ॥ ೧೪೫ ॥

ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ:-

ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನೋ ದೇವೇಶ ಯದಿ ದೇಯೋ ವರೋ ಮಮ ।

ತದೇತಸ್ಮಿನ್ನಹಾಲಿಂಗೇ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ತೇಸ್ತು ಶಂಕರ ॥ ೧೪೬ ॥

ಅಯಮೇವ ವರೋ ದೇಯೋ ನಾನ್ಯಂ ವರಮಹಂ ವೃಣೇ ।

ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನಾಮೈತದಸ್ತು ಭಕ್ತೈಕಮುಕ್ತಿದಂ ॥ ೧೪೭ ॥

ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವೂ, ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೂ ಆದ ಈ ಅದ್ಭುತ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡೆನು.

೧೪೩. ವಸ್ತುತಃ ಮೂರ್ತಿರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತನಿಗಾಗಿ ಶಂಕರರೂಪ ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಲಿಂಗದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು, “ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು” ಎಂದೆನು.

೧೪೪. ಆಗ ಚತುರ್ಮುಖನು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಎದುರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜಯಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೪೫. ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಹರ್ಷದಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತವಾದ ಮೈಯುಳ್ಳವನೂ, ಆದ ಪದ್ಮಸಂಭವನು ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಇಂತೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು.

೧೪೬. ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ದೇವದೇವನೆ! ಶಂಕರನೆ! ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆಯಾದರೆ, ನನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವುದೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಈ ವರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುವೆನು. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದಾಗಲಿ.

೧೪೭. ಇದೊಂದೇ ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವು. ಬೇರೆ ಯಾವ ವರವನ್ನೂ ನಾನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಲಿಂಗವು ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಏಕಾಂತವಾದ ಸಾಯುಜ್ಯರೂಪಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿ.

ಸೃಂದ ಉವಾಚ:—

ವಿಧ್ಯುಕ್ತಮಿತಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದೇಶಿತಾ |

ಉವಾಚ ವಚನಂ ಚೈತತ್ತಥಾಸ್ತು ಚತುರಾನನಂ || ೧೪೮ ||

ವರಾನನ್ಯಾನಸಿ ವಿಭುಃ ಪ್ರಸನ್ನಸ್ತತ್ಕೃಣಾದ್ವದೌ |

ವಿಧಯೇ ದೀರ್ಘತಪಸೇ ತಯಾ ಸ್ತುತ್ಯಾತಿತೋಷಿತಃ || ೧೪೯ ||

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ:—

ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ತಪಃಶ್ರೇಷ್ಠ ಸರ್ವಾಮ್ನಾಯನಿಧಿಭವ |

ಸೃಷ್ಟೇಃ ಕರಣಸಮರ್ಥ್ಯಂ ತನಾಸ್ತು ಮದನುಗ್ರಹಾತ್ || ೧೫೦ ||

ಪಿತಾಮಹಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮಾನ್ಯಭೂರ್ದವಾನ್ |

ತ್ವತ್ತಪಃಫಲದಾನಾರ್ಥಂ ಯದೇತಲ್ಲಿಂಗಮುತ್ತಿತಂ || ೧೫೧ ||

ಪರಮೋಂಕಾರರೂಪಂ ಚ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮಯಂ ವಿಧೇ |

ಅಸ್ಯಾರಾಧನತಃ ಪುಂಸಾಂ ನ ದೂರಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಂ || ೧೫೨ ||

ಅಕಾರಾಖ್ಯಮಿದಂ ಲಿಂಗಮುಕಾರಾಖ್ಯಮಿದಂ ಪರಂ |

ಮುಕಾರಾಹ್ವಯಮೇತಚ್ಚ ನಾದಾಖ್ಯಂ ಬಿಂದುಸಂಜ್ಞಕಂ || ೧೫೩ ||

೧೪೮. ಸೃಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:— ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯೆ! ಮಹೇಶ್ವರನು ಚತುರಾನನನಾದಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಲಾಲಿಸಿ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದನು.

೧೪೯. ಆ ಮಹಾಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸಂತೋಷ ದಿಂದ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವನಿಗೆ ಇತರ ವರಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವವನಾದನು.

೧೫೦. ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನೆ! ತಪಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರ ಗಣ್ಯನೆ! ನೀನು ಸಕಲ ವೇದಗಳಿಗೂ ನಿಲಯನಾಗಿರು. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗಲಿ.

೧೫೧-೧೫೨. ಎಲೈ ಬ್ರಹ್ಮನೆ! ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಿಗೂ ನೀನು ಪಿತಾಮಹ ನಾಗಿರು. ಸಕಲರ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯಪಾತ್ರನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಪ್ರಣವರೂಪಸಹಿತವೂ, ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಮಯವೂ ಆದ ಲಿಂಗವು ಉದ್ಭವಿಸಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ಇದನ್ನು ಪೂಜಿಸು ವುದರಿಂದ ಯಾವ ಮಾನವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯೂ ದುರ್ಲಭವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೫೩. ಈ ಲಿಂಗವೇ ಅಕಾರದಿಂದಲೂ, ಉಕಾರದಿಂದಲೂ, ಮಕಾರ ದಿಂದಲೂ ನಾದಬಿಂದುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಒಂಕಾರನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಾಗಿರುವುದು.

ಪಂಚಾಯತನಮಿಶಾನಮಿತ್ಥ ನೇತದುದೀರಿತಂ ।

ಮೋಕ್ಷಾಯ ಸರ್ವಜಂತೂನಾಮಸ್ಮಿನ್ನಾನಂದಕಾನನೇ ॥ ೧೫೪ ॥

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀತೀರ್ಥೇ ವಿಲೋಕ್ಯೋಂಕಾರಮಿಶ್ವರಂ ।

ನ ಜಾತು ಜಾಯತೇ ಜಂತುರ್ಜನನೀಜತರೇ ಕ್ವಚಿತ್ ॥ ೧೫೫ ॥

ಏತನ್ನಾದೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಮೇತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸುದುರ್ಲಭಂ ।

ರಮ್ಯೇ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀತೀರೇ ದೃಷ್ಟಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ವಿಮುಕ್ತಿದಂ ॥ ೧೫೬ ॥

ಯದೇತತ್ಕಾಪಿಲಂ ಜ್ಯೋತಿರೇತಲ್ಲಿಂಗೇ ವಿಲೋಕ್ಯತೇ ।

ಅತಸ್ತು ಕಪಿಲೇಶಾಖ್ಯಮೇತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸುದುರ್ಲಭಂ ॥ ೧೫೭ ॥

ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀ ಯದಾ ಗಂಗಾ ಕಪಿಲೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ ।

ತದಾ ತತ್ರ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ವ್ಯಪೋಹತಿ ॥ ೧೫೮ ॥

ವರಣೋತ್ಸಿಕ್ತಪಾನೀಯೇ ದ್ಯುನದೀತೋಯಮಿಪ್ರಿತೇ ।

ಸ್ನಾತ್ವಾ ನಾದೇಶ್ವರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನರಃ ಕಮನುಶೋಚತಿ ॥ ೧೫೯ ॥

೧೫೪. ಇಂತು ಈಶ್ವರನ ಈ ಲಿಂಗವು ಪಂಚಾಯತನಲಿಂಗವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಈ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಮಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ‡

೧೫೫. ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶುಚಿಯಾಗಿ ಒಂಕಾರೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಮತ್ತೆ ತಾಯಿಯ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ.

೧೫೬. ಇದೇ ನಾದೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗವು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಟಾಪ್ಯವಾದುದು. ಮನೋಹರವಾದ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಟ್ಟಿ, ಸೇವಿಸಿದವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೧೫೭. ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಜ್ಯೋತಿಯು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮೊದಲಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಈ ಲಿಂಗವು ಕಪಿಲೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ.

೧೫೮. ಈ ಮತ್ಸ್ಯೋದರಿಯು ಯಾವಾಗ ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿಹೋಗುವುದೋ, ಆಗ ಕಪಿಲೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.

೧೫೯. ದೇವನದಿಯ ಜಲದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ ವರಣಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ

‡ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಲಿಂಗದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರ, ನಾದ, ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಈ ಲಿಂಗವೂ ಸಹ ಅವುಗಳಿಂದ ಪಾಡ್ಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ, ಈಶ್ವರ, ಸದಾಶಿವ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈಶಾನಲಿಂಗವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಚ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ತೀರ್ಥಾನಿ ಸಹಸಾಗರೈಃ |
 ಪಷ್ಠಿ ಕೋಟಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮತ್ಸ್ಯೋದರ್ಯಾಂ ನಿಶಂತಿ ಹಿ || ೧೬೦ ||
 ಪ್ರಣವೇಶಸಮೀಪೇ ತು ಯದಾ ಗಂಗಾ ಸಮೇಷ್ಯತಿ |
 ತದಾ ಪುಣ್ಯತಮಃ ಕಾಲೋ ದೇವರ್ಷಿಪಿತೃವಲ್ಲಭಃ || ೧೬೧ ||
 ತತ್ರ ಸ್ನಾನಂ ಜಪೋ ದಾನಂ ಹವನಂ ದೇವತಾರ್ಚನಂ |
 ಮತ್ಸ್ಯೋದರ್ಯಾಮುಕ್ಸಯಂ ಸ್ಯಾದೋಂಕಾರೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ || ೧೬೨ ||
 ಓಂಕಾರದರ್ಶನಾದೇವ ವಾಜಿನೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್ |
 ತಸ್ಮಾತ್ಪಾಶ್ಯಾಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ದೃಶ್ಯ ಓಂಕಾರ ಈಶ್ವರಃ || ೧೬೩ ||
 ದುರ್ಲಭಂ ಮಾನವಂ ಜನ್ಮ ಚತುರ್ವರ್ಗೈಕಸಾಧನಂ |
 ಜಲಬುದ್ಧ್ಯದವತ್ತತ್ಸ್ಯಾನಾದೇಶೋ ಯೇನ ಸೇಕ್ಯತಃ || ೧೬೪ ||
 ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಕಪಿಲೇಶಾನಂ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೇಜಲೇ |
 ಕೃತ್ವಾ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾನಿ ಪಿತೃಣಾಮನೃಣೋ ಭವೇತ್ || ೧೬೫ ||

ಬರುವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ನಾದೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು
 ಯಾವುದನ್ನು ತಾನೆ ಕುರಿತು ಶೋಕಪಡಬೇಕು ?

೧೬೦. ಅಷ್ಟಮಿ ಮತ್ತು ಚತುರ್ದಶಿ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತಸಮುದ್ರಗಳೊಡನೆ
 ಅರುವತ್ತು ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಂದು
 ಮತ್ಸ್ಯೋದರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುವು.

೧೬೧. ಯಾವಾಗ ಗಂಗಾನದಿಯು ಪ್ರಣವೇಶ್ವರನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹರಿದು
 ಬರುವುದೋ, ಆ ಕಾಲವೇ ಸರಮಪುಣ್ಯಕಾಲವೆನಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಮಹರ್ಷಿ
 ಗಳಿಗೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಸ್ತೀತಿಕರವಾಗಿರುವುದು.

೧೬೨. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೇ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ, ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ
 ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನಗಳೂ, ಜಪಗಳೂ, ಹೋಮಗಳೂ,
 ದೇವಾರ್ಚನೆಗಳೂ ಅನಂತ ಪುಣ್ಯಫಲದಾಯಕಗಳಾಗುವುವು.

೧೬೩. ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೇ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞವನ್ನು
 ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದವನು
 ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೬೪. ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧವು ರೂಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು
 ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವೇ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವು.
 ಆದರೆ ಯಾವನು ನಾದೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ
 ಮನುಷ್ಯನ ಜನ್ಮವು ನೀರಿನಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ವೃಥಾವೇ ಸರಿ.

೧೬೫. ಕಪಿಲೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಮತ್ಸ್ಯೋದರೇತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಕೃತ್ವಾಪಿ ನೋಹಾತ್ಪಾಪಾನಿ ಭೂರೀಣ್ಯೇವ ಮಹಾಂತ್ಯಪಿ |
 ಕಾಶ್ಯಾನ್ಮೋಂಕಾರಮಾಲೋಕ್ಯ ಕುತಸ್ತಸ್ಯತಿ ನೈ ಯಮಾತ್ || ೧೬೬ ||
 ಓಂಕಾರಯಾತ್ರಾಭಿಮುಖಂ ನರಂ ನೀಕ್ಷ್ಯ ಸಿತಾಮಹಾಃ |
 ಪರಿನೃತ್ಯಂತಿ ಮುದಿತಾಃ ಸ್ವಸಂತಾನಸಮುದ್ಭವಂ || ೧೬೭ ||
 ಯಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ಚ ನೈ ನಾಮ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ನಮಸ್ಯತಿ |
 ತಂ ತಮುನ್ನಯತೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಪಿತರಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಂ || ೧೬೮ ||
 ರುದ್ರಾಣಾಂ ನಿಯುತಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಯತ್ಥಲಂ ಸಂಯಗಾಪ್ಯತೇ |
 ತತ್ಥಲಂ ಲಭತೇ ನೂನಂ ಭಕ್ತ್ಯೋಂಕಾರವಿಲೋಕನಾತ್ || ೧೬೯ ||
 ಕೇವಲಂ ಭೂಮಿಭಾರಾಯ ಜನ್ಮಿನೋ ಜನ್ಮ ತಸ್ಯ ನೈ |
 ಯೇನಾನಂದವನೇ ದೃಷ್ಟೋ ನೋಂಕಾರಃ ಸರ್ವಕಾಮದಃ || ೧೭೦ ||
 ಏಕಮೋಂಕಾರಮಾಲೋಕ್ಯ ಸಮಸ್ತೇ ಕ್ಷೋಣಿಮಂಡಲೇ |
 ಲಿಂಗಜಾತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ಸ್ಯುರ್ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೭೧ ||

ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಪಿಂಡಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಲು ಮಾನವನು ಪಿತೃಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೧೬೬. ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಮೋಹದಿಂದ ಅನೇಕಗಳೂ, ಘೋರಗಳೂ ಆದ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನೂ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಯಮನಿಗೇಕೆ ಭಯಪಡಬೇಕು ?

೧೬೭. ತಮ್ಮ ಸಂತಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವನೊಬ್ಬನಾದರೂ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪಿತೃಪಿತಾ ಮಹರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ತಮ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿರುವರು.

೧೬೮. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವನ ಹೆಸರನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನನ್ನು ಪಿತೃಲೋಕದಿಂದುದ್ಧರಿಸಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೧೬೯. ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಒಂದು ಲಕ್ಷಸಲ ಜಪಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೂ ಆ ಫಲವೇ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದು.

೧೭೦. ಆನಂದವನದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಸಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ಯಾವನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಜನ್ಮವು ಕೇವಲ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರಪ್ರಾಯವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು.

೧೭೧. ಈ ಒಂದು ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ

ಪ್ರಣವೇಶಂ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಥ ಯದ್ಯನ್ಯತ್ರ ವಿಪದ್ಯತೇ |
 ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಮವಾಪ್ಯಾಥ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮುಕ್ತಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೧೭೨ ||
 ಅಸ್ಥಿನ್ಲಿಂಗೇ ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಾಸ್ಥಾಸ್ಯಾಮಿತಿ ವಿನಿಶ್ಚಿತಂ |
 ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಚ ಸದಾ ಮೋಕ್ಷಮೇತಲ್ಲಿಂಗಾರ್ಚಕಾಯ ನೈ || ೧೭೩ ||
 ಓಂಕಾರಂ ಸಕೃದಪ್ಯತ್ರ ನರೋ ನತ್ವಾ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
 ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಭವೇನ್ನಾನಂ ಪರಮಾನ್ಮದನುಗ್ರಹಾತ್ || ೧೭೪ ||
 ಓಂಕಾರಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ತಾರತೀರ್ಥಮನುತ್ತಮಂ |
 ಕೃತೋದಕಕ್ರಿಯಸ್ತತ್ರ ನರಸ್ತರಿತಿ ದುರ್ಗತಿಂ || ೧೭೫ ||
 ಓಂಕಾರೇಶಸ್ಯ ಯೇ ಭಕ್ತಾ ಜ್ಞೇಯಾಸ್ತೇ ನೈವ ಮಾನವಾಃ |
 ಮನುಷ್ಯಚರ್ಮಣಾ ನದ್ಧಾಸ್ತೇ ರುದ್ರಾ ಮೋಕ್ಷಗಾಮಿನಃ || ೧೭೬ ||
 ಅಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ನಾನ್ಯೈರತ್ರಾವಗಮ್ಯತೇ |
 ತ್ವತ್ಪುಣ್ಯೋದಯತೋ ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಧೇಃತ್ರಾವಿರಭೂದಿದಂ || ೧೭೭ ||

ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲಸಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ದಂತಾಗುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲವು.

೧೭೨. ಪ್ರಣವೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿವನು ಇತರ ಸ್ಥಳ ಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವನು. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹತ್ಯಾಗವಾದರೆ ಶಾಶ್ವತಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೧೭೩. ಎಲೈ ಚತುರ್ಮುಖನೆ! ನಾನು ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವನಿಗೆ ಸದಾ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆನು.

೧೭೪. ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ಯಾವನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವನೋ, ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವಾದ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದ ಫಲವಾಗಿ ಕೃತಾರ್ಥನೆನಿಸುವನು.

೧೭೫. ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಂದಿಗೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು.

೧೭೬-೧೭೭. ಯಾರು ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರೋ, ಅವರನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯಮನುಷ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಅವರು ವಸ್ತುತಃ ಮನುಷ್ಯಚರ್ಮ ದಿಂದಾವೃತರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವ ರುದ್ರಾಂಶರೇ ಆಗಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯು ಬೇರೆಯಾಗಿರಲೂ ತಿಳಿಯಲಾಗು ವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಎಲೈ ಬ್ರಹ್ಮನೆ! ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯದಿಂದಲೇ ಈ ಲಿಂಗವು ಇಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿರುವುದಲ್ಲವೆ.

ಏತಲ್ಲಿಂಗಪ್ರಭಾವಾಚ್ಚ ಸರ್ವಂ ಜ್ಞಾನ್ಯತಿ ತತ್ತ್ವತಃ |
 ವಿಧೇ ವಿಧೇಹಿ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಮೇತಚ್ಚ ರಾಚರಂ || ೧೭೮ ||
 ಇತಿ ದತ್ವಾ ವರಂ ತಸ್ಮೈ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಪದ್ಮಸಂಭವೇ |
 ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಮಹಾಲಿಂಗೇ ಶಂಭುರ್ಲೀನೋ ಬಭೂವ ಹ || ೧೭೯ ||
 ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಬ್ರಹ್ಮಾಪಿ ಭಜತೇದ್ಯಾಪಿ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಕಲಶೋದ್ಭವ |
 ಸ್ತುವನ್ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತನೇನೈವ ಸ್ವಾತ್ಮನಾ ವಿಹಿತೇನ ಹಿ || ೧೮೦ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತವಂ ಜಪನ್ಮರ್ತ್ಯಃ ಸರ್ವೈಃ ಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ |
 ಪೂರ್ಯತೇ ಚ ಮಹಾಪುಣ್ಯೈರ್ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸತ್ತಮಂ || ೧೮೧ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತವಮಿದಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ತ್ರಿಕಾಲಂ ಪರಿವತ್ಸರಂ |
 ಅಂತಕಾಲೇ ಭವೇರ್ಜ್ಞಾನಂ ಯೇನ ಬಂಧಾತ್ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ೧೮೨ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
 ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಓಂಕಾರಮಹಿಮಾನುವರ್ಣನಂ”
 ನಾಮ ತ್ರಿಸಪ್ತತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

೧೭೮. ಈ ಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಗಳ ವೃತ್ತಾಂತಗಳೆಲ್ಲ
 ವನ್ನೂ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆ. ವಿಧಿಯೆ! ಆದುದರಿಂದ ನೀನು
 ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವವನಾಗು.

೧೭೯. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಇಂತೆಂದು ಪದ್ಮಸಂಭವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ
 ನಿಗೆ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಹೇಶ್ವರನು ಆ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನನಾದನು.

೧೮೦. ಕಲಶೋದ್ಭವನೆ! ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತಾನೇ ರಚಿಸಿದ
 ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತವವನ್ನೇ ಪಠಿಸುತ್ತ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರು
 ವನು.

೧೮೧. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತವವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲ ಪಾತಕ
 ಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮಹತ್ತರವಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ
 ಸಂಪಾದಿಸುವನು. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

೧೮೨. ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮ
 ಸ್ತವವನ್ನು ಯಾವನು ಜಪಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರಬಂಧ
 ವನ್ನು ನೀಗಿಸುವಂತಹ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುವುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
 ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
 “ಓಂಕಾರಮಹಿಮಾನುವರ್ಣನಂ”ವೆಂಬ
 ಎಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಚತುಃಸಸ್ತುತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಓಂಕಾರಮಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನಂ

ಸ್ತಂಧ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣು ವಾತಾಪಿಸಂಹರ್ತಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪಾತಕನಾಶಿನೀ !
 ಪದ್ಮಕಲ್ಪೇ ತು ಯಾ ವೃತ್ತಾ ದಮನಸ್ಯ ದ್ವಿಜನ್ಮನಃ ॥ ೧ ॥
 ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ತನಯೋ ದಮನೋ ನಾನು ನಾಮತಃ ।
 ಕೃತಮೌಂಜೀವಿಧಿಃ ಸೋಽಥ ವಿದ್ಯಾಜಾತಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಚ ॥ ೨ ॥
 ಸಂಸಾರಂ ದುಃಖಬಹುಲಂ ಜೀವಿತಂ ಚಾಪಿ ಚಂಚಲಂ ।
 ವಿಜ್ಞಾಯ ದಮನೋ ವಿದ್ವಾನ್ನಿರ್ಜಗಾಮ ಗೃಹಾನ್ನಿಜಾತ್ ॥ ೩ ॥
 ಕಾಂಚಿದ್ವಿತಿಂ ಸಮಾಲಂಬ್ಯ ನಿರ್ವೇದಂ ಪರಮಂ ಗತಃ ।
 ಪ್ರತ್ಯಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿನಗಂ ಪ್ರತ್ಯಬ್ಧಿ ಪ್ರತಿಕಾನನಂ ॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಓಂಕಾರಮಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನಂ

೧. ಸ್ತಂಧನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ವಾತಾಪಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಓ ಮಹರ್ಷಿಯೇ! ಹಿಂದಿನ ಪದ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದಮನನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸಮಸ್ತ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವಂಥದು.

೨. ಭಾರದ್ವಾಜನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಈ ದಮನನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದನು. ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದನು.

೩. ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಈ ದಮನನು ಸಂಸಾರವು ದುಃಖಭೂಯಿಷ್ಯವಾದುದೆಂದೂ, ಜೀವಿತವು ಚಂಚಲವಾದುದೆಂದೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡವನಾಗಿ ಪರಿವ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟನು.

೪. ತೀವ್ರವಾದ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಿರುಗುತ್ತ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನೂ, ಪರ್ವತವನ್ನೂ, ಸಮುದ್ರವನ್ನೂ, ಅರಣ್ಯವನ್ನೂ, ತೀರ್ಥವನ್ನೂ, ನದಿಯನ್ನೂ ಸೇವಿಸುತ್ತ ಮಹಾತಪಸ್ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಪ್ರತೀತಿರ್ಥಂ ಪ್ರತಿನದಿ ಸ ಬಭ್ರಾಮ ತಪೋಯುತಃ |
 ಯಾವಂತ್ಯಾಯತನಾನೀಹ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಪರಿತೋ ಭುವಂ || ೫ ||
 ಅಧ್ಯುನಾಸ ಸ ತಾನಂತಿ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಮಾನಸಃ |
 ಪರಂ ನ ಮನಸಃ ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಕ್ವಾಪಿ ಪ್ರಾಪಿ ಚ ತೇನ ವೈ || ೬ ||
 ಮನೋರಥೋಪದೇಷ್ವಾ ಚ ಕುತ್ರಚಿತ್ತ್ವಾಪಿ ನೇಕ್ಷಿತಃ |
 ಕದಾಚಿದ್ಧೇನಯೋಗಾತ್ಪ ದಮನೋ ನಾಮ ತಾಪಸಃ || ೭ ||
 ರೇನಾತಟೇ ನಿರೈಕ್ಷಿಷ್ಟ ತೀರ್ಥಂ ಚಾನುರಕಂಟಿಕಂ |
 ಮಹದಾಯತನಂ ಪುಣ್ಯನೋಂಕಾರಸ್ಯಾಪಿ ತತ್ರ ವೈ || ೮ ||
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೃಷ್ಟಮನಾ ಆಸೀಚ್ಛೇತಸ್ಥೈರ್ಯಮವಾಪ ಹ |
 ಅಥಸಾಶುಪತಾಂಸ್ತತ್ರ ಸ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತಪೋಧನಾನ್ || ೯ ||
 ವಿಭೂತಿಭೂಷಿತತನೂನ್ಯತಲಿಂಗಸಮರ್ಚನಾನ್ |
 ವಿಹಿತಪ್ರಾಣಯಾತ್ರಾಂಶ್ಚ ಕೃತಾಗಮವಿಚಾರಣಾನ್ || ೧೦ ||
 ಸ್ವಸ್ಥೋಪವಿಷ್ಟಾನ್ ಸಗುರೋರಗ್ರತೋಽಚಲಮಾನಸಾನ್ |
 ಪ್ರಣಮ್ಯೋಪಾವಿಶತ್ತತ್ರ ತದಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಸನ್ನಿಧೌ || ೧೧ ||

೫. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನು ಭೂಮಂಡಲವನ್ನಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಶಿವಾಲಯಗಳಿರುವುವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

೬. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಸ್ಥಿತಿಯು ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವ ಯಾವ ಗುರುವೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

೭. ಬಹುಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ದಮನೇಂಬ ಆ ತಾಪಸನು ಪ್ರೇಮಯೋಗದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ರೇವಾನದಿಯ ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅನುರಕಂಟಕವೆಂಬ ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

೮. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಹಾ ತೀರ್ಥವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆತನು ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗನಾದನಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದನು.

೯-೧೧. ಅಲ್ಲಿ ಆತನು ಪಶುಪತಿವ್ರತನಿರತರೂ, ತಪೋಧರರೂ, ದೇಹಗಳನ್ನು ವಿಭೂತಿಯಿಂದಲಂಕರಿಸಿದವರೂ, ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೂ, ಕೇವಲ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ಬೇಡುವವರೂ, ನಿರಂತರವೂ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೂ, ತಮ್ಮ ಗುರುವಿನ ಮುಂದೆ ನಿಶ್ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸುಖಸೀನರಾಗಿರುವವರೂ ಆದ ಶಿವಭಕ್ತ

ಪ್ರಬದ್ಧಹಸ್ತಯುಗಲಃ ಪ್ರಣಮನ್ನತಕಂಧರಃ |

ಅಥ ಸಾರುಪತಾಚಾರ್ಯೋ ಗರ್ಗೋ ನಾಮ ಮಹಾಮುನಿಃ |

ವಾರ್ಧಕೇನ ಸಮಾಕ್ರಾಂತಸ್ತಪಸಾ ಕೃಶವಿಗ್ರಹಃ || ೧೨ ||

ಶಂಭೋರಾರಾಧನೇ ನಿಷ್ಕುಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವತಪಸ್ವಿಷು || ೧೩ ||

ಪಪ್ಪಚ್ಛದಮನಂ ಚೇತಿ ಕಸ್ತ್ವಂ ಕಸ್ಮಾದಿಹಾಗತಃ |

ತರುಣೋಽಪಿ ಪಿರಕ್ರೋಽಪಿ ಕೃತಸ್ತದ್ವದ ಸತ್ತಮು || ೧೪ ||

ಇತಿ ಪ್ರಣಯಪೂರ್ವಂ ಸ ನಿಶಮ್ಯ ದಮನೋಽಬ್ರವೀತ್ |

ಭೋ ಭೋಃ ಸಾರುಪತಾಚಾರ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞಾರಾಧನಪ್ರಿಯ || ೧೫ ||

ಕಥಯಾಮಿ ಯಥಾರ್ಥಂ ತೇ ನಿಜಚೇತೋವಿಚೇಷ್ಟಿತಂ |

ಅಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಾಯಾದೋ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಕೃತಶ್ರಮಃ || ೧೬ ||

ಸಂಸಾರಾಸಾರತಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಮಶಿಶ್ರಿಯಂ |

ಅನೇನೈವ ಶರೀರೇಣ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಮುಭೀಪ್ಸುತಾ || ೧೭ ||

ರನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿನಯದಿಂದ ಕತ್ತನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಆಚಾರ್ಯನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡನು.

೧೨. ಮಾರ್ಹೇಶ್ವರವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ಆ ಗರ್ಗಮಹಾಮುನಿ ಯಾದರೊ, ವಾರ್ಧಕ್ಯದಿಂದ ಆಕ್ರಮಿತನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ಘೋರತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಕೃಶವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು.

೧೩-೧೪. ಆತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಹಾದೇವನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತ ನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಕಲ ತಪಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ರೇಸರನೆನಿಸಿದ್ದನು. ಆತನು ದಮನಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡತೊಡಗಿದನು:—“ಬ್ರಾಹ್ಮ ಣೋತ್ತಮನೆ! ನೀನು ಯಾರು? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸಲನುವಾದ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನೀನು ಮೈರಾಗ್ಯ ವನ್ನು ತಳೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ.”

೧೫. ಇಂತೆಂದ ಆತನ ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದಮನನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. “ಪೂಜ್ಯನೆ! ಶೈವಸಂಪ್ರದಾಯಾಚಾರ್ಯನೆ! ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಮಾರ್ಹೇಶ್ವರನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು.

೧೬. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ತ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಗವನ್! ನಾನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಣದವನು. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು.

೧೭. ಸಂಸಾರದ ನಿಸ್ಸಾರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಮಹತ್ಪಲವನ್ನು

ಸ್ನಾತಂ ಬಹುಷು ತೀರ್ಥೇಷು ಮಂತ್ರಾ ಜಪ್ತಾಸ್ತು ಕೋಟಿಶಃ |
 ದೇವತಾಃ ಸೇವಿತಾ ಬಹ್ವೈಶ್ಚ ಹವನಂ ಚ ಕೃತಂ ಬಹು || ೧೮ ||
 ಶುಕ್ರಾಷಿತಾಶ್ಚ ಗುರವೋ ಬಹವೋ ಬಹ್ವನೇಹಸಂ |
 ಮಹಾಶ್ವಶಾನೇಷು ನಿಶಾ ಭೂಯಸ್ಯೋಃಪ್ಯತಿವಾಹಿತಾಃ || ೧೯ ||
 ಶಿಖರಾಣಿ ಗಿರಿಂದ್ರಾಣಾಂ ಮಯಾ ಚಾಧ್ಯಾಷಿತಾನ್ಯಹೋ |
 ದಿವ್ಯಾಷಧಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮಯಾ ಸಂಸಾಧಿತಾನ್ಯಪಿ || ೨೦ ||
 ರಸಾಯನಾದಿ ಬಹುಶಃ ಸೇವಿತಾನಿ ಮಯಾ ಪುನಃ |
 ಮಹಾಸಾಹಸಮಾಲಂಬ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಧ್ಯಾಷಿತಕಂದರಾಃ || ೨೧ ||
 ಮಯಾ ಪ್ರನಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಬಹುಶಃ ಕೃತಾಂತವದನೋಪಮಾಃ |
 ತಪಶ್ಚಾಪಿ ಮಹತ್ತಪ್ತಂ ಬಹುಭಿರ್ನಿರ್ಯಮೈರ್ಯಮೈಃ || ೨೨ ||
 ಪರಂ ಕಿಂಚಿತ್ತ್ವಚಿನ್ನೈಕ್ಷ್ಮ ಸಿದ್ಧ್ಯಂಕುರಮಪಿ ಪ್ರಭೋ |
 ಇದಾನೀಂ ತ್ವಾನುನುಸ್ರಾಪ್ಯ ಮಹೀಂ ಪರ್ಯುಟಿತಾ ಮಯಾ || ೨೩ ||

ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಇದೇ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವೆನು.

೧೮-೧೯. ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು. ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಜಪಿಸಿರುವೆನು. ಅಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸಿರುವೆನು. ಬಹುವಾಗಿ ಹೋಮಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿರುವೆನು. ಬಹು ದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ಅನೇಕ ಗುರುಗಳ ಶುಕ್ರಾಷೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಮಹಾಶ್ವಶಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅನೇಕ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದಿರುವೆನು.

೨೦. ಸಮಸ್ತಮಹಾಪರ್ವತಗಳ ಶಿಖರಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವೆನು. ಸಾವಿರಾರು ದಿವ್ಯಾಷಧಿಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವೆನು.

೨೧-೨೨. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾದ ರಸಾಯನಗಳೂ ನನ್ನಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಮಹಾಧೈರ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಸಿದ್ಧರ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳೂ ತೆರೆದ ಯಮನಬಾಯಿಗೆ ಸಮಾನವಾದುವುಗಳೂ ಆದ ಪರ್ವತಗುಹಗಳನ್ನು ಅನೇಕವೇಳೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿರುವೆನು. ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ, ಅಂತರೀಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮಹತ್ತರವೂ ವಿವಿಧವೂ ಆದ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಗುರುನೆ! ಆವರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿಯೆಂಬುದರ ಅಂಕುರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವನ್ನೂ ಸಹ ನಾನು ಕಂಡವನಲ್ಲವು.

೨೩. ಇಂತು ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಗುತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಲು.

ಮನಸಃ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಾಪನ್ನಮಿವ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸಿದ್ಧಿಃ |
 ಅವಶ್ಯಂ ತ್ವನ್ಮುಖಾಂಭೋಜಾದ್ಯದ್ವಚೋ ನಿಃಸರಿಸ್ವತಿ || ೨೪ ||
 ತೇನೈವ ಮಹತೀ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತ್ರಿ ಮಮ ನಾನ್ಯಥಾ |
 ತದ್ಧ್ರುಹಿ ಸೂಪದೇಶಂ ಚ ಕಥಂ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವೇನ್ಮಮ || ೨೫ ||
 ಅನೇನೈವ ಶರೀರೇಣ ಪಾರ್ಥಿವೇನ ಪ್ರಥೀಯಸೀ |
 ದಮನಸ್ಯ ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯೋ ವಚಸ್ತದಾ || ೨೬ ||
 ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದೃಷ್ಟಂ ಪ್ರೋವಾಚ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಮುತ್ತಮಂ |
 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶೃಣ್ವತಾಂ ತತ್ರ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಸ್ಥಿರಚೇತಸಾಂ |
 ಮುಮುಕ್ಷುಣಾಂ ಧೃತವತಾಂ ಮಹಾಪಾಶುಪತಂ ವ್ರತಂ || ೨೭ ||

ಗರ್ಗ ಉವಾಚ :-

ಅನೇನೈವೇಹ ದೇಹೇನ ಯದಿ ತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಿಕಾಮುಕಃ |
 ಶೃಣುಷ್ವಾವಹಿತೋ ಭೂತ್ವಾ ತದಾ ತೇ ಕಥಯಾಮ್ಯಹಂ || ೨೮ ||
 ಅವಿಮುಕ್ತೇ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದೇ ಸತಾಂ |
 ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಖ್ಯರತ್ನಾನಾಂ ಪರಮಾಕರೇ || ೨೯ ||

ನನಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಿಗಿಂತೂ ಅಂತಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕಾಗ್ರತೆಯು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು.

೨೪-೨೫. ಬಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಮುಖಕಮಲದಿಂದ ಯಾವ ಮಾತು ಗಳು ಹೊರಡುವುವೋ, ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಯು ಲಭಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿರಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಾಂಚಭೌತಕ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಕೀರ್ತಿಕರವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಉತ್ತಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗು.

೨೬. ದಮನನಾಡಿದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಆಗ ತನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವವಿಷಯವೂ, ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವೂ ಅದ ಮಹಾಶ್ಚರ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸತೊಡಗಿದನು.

೨೭. ಮಹಾಪಾಶುಪತವ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸಕಲ ಶಿಷ್ಯರೂ ವಿಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಾಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿರಲು ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೨೮. ಗರ್ಗನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಈ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ನೀನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿರುವವನಾದರೆ ನಿನಗೊಂದು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಅದನ್ನು ಸಾವಧಾನಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು.

೨೯. ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅವಿಮುಕ್ತನೆಂಬ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದಿರುವುದು.

ಸಮಾಶ್ರಿತಾನಾಂ ಜಂತೂನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಾಂ ।

ಶಲಭಾನಾಂ ಪ್ರದೀಪಾಭೇ ತಮಃಸ್ತೋಮಮಹಾದ್ವಿಷಿ ॥ ೩೦ ॥

ಕರ್ಮಭೂರುಹದಾನಾಗ್ನೌ ಸಂಸಾರಬೃಹ್ವರ್ಣೋಚಿಷಿ ।

ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಕ್ಷೇರಾಬೃಧೌ ಸುಖಸಂಕೇತಸದ್ಭವಿ ॥ ೩೧ ॥

ದೀರ್ಘನಿದ್ರಾಪ್ರಸುಪ್ತಾನಾಂ ಪರಮೋದ್ಬೋಧದಾಯಿನಿ ।

ಯಾತಾಯಾತಶ್ರಮಾಪನ್ನಪ್ರಾಣಿಮಾರ್ಗಮಹೀರುಹಿ ॥ ೩೨ ॥

ಅನೇಕಜನ್ಮಜನಿತಮಹಾಸಾಸಾದ್ರಿವಜ್ರಿಣಿ ।

ನಾಮೋಚ್ಚಾರಕೃತಾಂ ಪುಂಸಾಂ ಮಹಾಶ್ರೇಯೋವಿಧಾಯಿನಿ ॥ ೩೩ ॥

ವಿಶ್ವೇಶಿತುಃ ಪರೇ ಧಾನ್ವಿನಿ ಸೀನ್ವಿನಿ ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಯೋಃ ।

ಸ್ವರ್ಧುನೀಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ ನಿತ್ಯಕ್ಷಾಂತಭೂತಲೇ ॥ ೩೪ ॥

ಏವಂವಿಧೇ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸರ್ವದುಃಖಾಘಾತಾರಿಣಿ ।

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಮಮ ಯದ್ವೃತ್ತಂ ತದ್ವಿವೀಮಿ ಮಹಾಮತೇ ॥ ೩೫ ॥

ಅದು ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದೂ, ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕುವಿಧ ರತ್ನಗಳ ಮಹಾನಿಧಿಯೂ ಆಗಿರುವುದು.

೩೦. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕರ್ಮವಾಸನೆಗಳೆಂಬ ಸಕಲ ಶಲಭಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಪ್ರದೀಪದಂತಿರುವುದು. ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತಮೋರಾಶಿಯನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಾಗಿರುವುದು.

೩೧-೩೨. ಕರ್ಮವೆಂಬ ಮಹಾವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚಾಗಿರುವುದು. ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಶೋಷಿಸುವ ಬಡಬಾಗಿಲಾಗಿರುವುದು. ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಗಾಗಿ ನಿವಾಸವಾದ ಕ್ಷೇರಸಮುದ್ರವೆನಿಸಿರುವುದು. ಸಕಲ ಸೌಖ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಂಕೇತಗೃಹವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ವರೂಪಾಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಮಹಾನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಅಭಿಭೂತರಾದವರನ್ನು ಉತ್ತಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಜನನಮರಣರೂಪ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವೃಕ್ಷವಾಗಿರುವುದು.

೩೩. ಅನೇಕಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪಾತಕಗಳ ರಾಶಿಯೆಂಬ ಪರ್ವತವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ವಜ್ರಾಯುಧವಾಗಿರುವುದು. ತನ್ನ ನಾಮಮಾತ್ರವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಮಹಾಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

೩೪. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯವಾದ ನಿವಾಸವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸೀಮಾಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು. ದೇವನದಿಯ ಮನೋಹರವಾದ ತರಂಗಗಳಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುವುದು.

೩೫. ಎಲೈ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನೆ! ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಸಮೂಹಗಳನ್ನೂ ನಾಶ

ಯತ್ರ ಕಾಲಭಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಯತ್ರ ನಾಸ್ತೇನಸೋ ಭಯಂ |
 ತತ್ಕ್ಷೇತ್ರಮಹಿಮಾನಂ ಕಃ ಸಂಯಗ್ವರ್ಣಯಿತುಂ ಕ್ಷಮಃ || ೩೬ ||
 ತೀರ್ಥಾನಿ ಯಾನಿ ಲೋಕೇಸ್ವಿಜ್ಞಂತೂನಾನುಘಾಹಾನ್ಯಹೋ |
 ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಕಾರೀಮಾಯಾಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ || ೩೭ ||
 ಅಪಿ ಕಾಶ್ಯಾಂ ವಸೇದ್ಯಸ್ತು ಸರ್ವಾಶೀ ಸರ್ವವಿಕ್ರಯಾ |
 ಸ ಯಾಂ ಗತಿಂ ಲಭೇನ್ಮತ್ಯೋ ಯಜ್ಞೈರ್ವಾದಾನ್ಯೈರ್ನ ಸೋಽನ್ಯತಃ || ೩೮ ||
 ರಾಗಬೀಜಸಮುದ್ಭೂತಃ ಸಂಸಾರವಿಟಿಪೋ ಮಹಾನ್ |
 ದೀರ್ಘಸ್ವಾಪಕುಠಾರೇಣ ಚ್ಚಿನ್ನಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ನ ವರ್ಧತೇ || ೩೯ ||
 ಸರ್ವೇಷಾಮೂಷರಾಣಾಂ ತು ಕಾಶೀ ಪರಮ ಊಷರಃ |
 ವಪ್ತುರ್ಬೀಜಮಿದಂ ತಸ್ಮಿನ್ನುಪ್ತಂ ನೈವ ಪ್ರರೋಹತಿ || ೪೦ ||

ಗೊಳಿಸುವ ಇಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವುಳ್ಳ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವೊಂದನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು.

೩೬. ಎಲ್ಲಿ ಕಾಲಮೃತ್ಯುನಿ ನ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಮಹಾನಾತಕಗಳ ಭಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಯಾವನು ತಾನೇ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವನು ?

೩೭. ಈ ಸಮಸ್ತಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಎಷ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳಿರುವವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾವೇ ಪರಿಶುದ್ಧಗಳಾಗಲು ನಿತ್ಯವೂ ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವವು.

೩೮. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ವಿಧಿವಿಷೇಧರಹಿತನಾಗಿ ಸರ್ವಭಕ್ಷಕನೂ ಸರ್ವವಿಕ್ರಯಿಯೂ ಆದರೂ ಯಾವ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನೋ, ಅದನ್ನು ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಸೇಕ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಲೂ ದಾನಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೩೯. ಅನುರಾಗವೆಂಬ ಬೀಜದಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಮಹಾವೃಕ್ಷವು ಉದ್ಭವಿಸಿರುವುದು. ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘನಿದ್ರೆಯೆಂಬ (ಮರಣವೆಂಬ ಅಥವಾ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯೆಂಬ) ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಆ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಲು ಅದು ಪುನಃ ಮೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೪೦. ಭೂಮಂಡಲದ ಸಮಸ್ತ ಊಷರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಶಿಯು ಅನುಪಮವಾದ ಊಷರಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ನೆಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬೀಜವು ಎಂದಿಗೂ ವೃಕ್ಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. *

* ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಬೀಜರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವು ಸುಖದುಃಖರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವು ಮಾತ್ರ ಊಷರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಬೀಜದಂತೆ ತಾನೇ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದೂ ಭಾವವು.

ಸ್ಮರಿಷ್ಯಂತೀಹ ಯೇ ಕಾರೀಮವಶ್ಯಂ ತೇಽಪಿ ಸಾಧನಃ |
 ತೇಽಪ್ಯಘೌಘವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ಗತಿಮುತ್ತಮಂ || ೪೧ ||
 ನಿಭೂತಿಃ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಸತ್ಯಾದೀನಾಂ ಸುಭಂಗುರಾ |
 ಅಭಂಗುರಾವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಸಾತು ಲಭ್ಯಾ ಶಿವಾಜ್ಞಯಾ || ೪೨ ||
 ಕೃಮಿಕೀಟಪತಂಗಾನಾಮವಿಮುಕ್ತೇ ತನುತ್ಯಜಾಂ |
 ನಿಭೂತಿದ್ವೈತ್ಯತೇ ಯಾ ಸಾ ಕ್ವಾಸ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲೇ || ೪೩ ||
 ನಾರಾಣಸೀ ಯದಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಕದಾಚಿತ್ಕಾಲಪರ್ಯಯಾತ್ |
 ಸ ಉಪಾಯೋ ವಿಧಾತವ್ಯೋ ಯೇನ ನೋ ನಿಷ್ಕ್ರಮೋ ಬಹಿಃ || ೪೪ ||
 ಪೂರ್ವತೋ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೋ ಬ್ರಹ್ಮೇಶೋ ದಕ್ಷಿಣೇ ಸ್ಥಿತಃ |
 ಪಶ್ಚಿಮೇ ಚೈವ ಗೋಕರ್ಣೋ ಭಾರಭೂತಸ್ತಥೋತ್ತರೇ || ೪೫ ||
 ಇತ್ಯೇತದುತ್ತಮಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮವಿಮುಕ್ತೇ ಮಹಾಫಲಂ |
 ಮಣಿಕರ್ಣೀಹದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಂ ನಿಭುಂ || ೪೬ ||

೪೧. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಅವರೂ ಸಾಧುಪುರುಷರೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವರೂ ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳಂತೆಯೇ ಪಾಪರಾಶಿಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನುಹೊಂದಿ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೪೨. ಸತ್ಯಲೋಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಕ್ಷಣಭಂಗುರುವಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೇವೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಅದು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರನ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಲಭಿಸಲಾರದು.

೪೩. ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಕೀಟಗಳು, ಪತಂಗಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೂ ಯಾವ ಸರಮೈಶ್ವರ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದು ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವುದು?

೪೪. ಕಾಲಕರ್ಮಗಳ ಸಂಯೋಗದ ಫಲವಾಗಿ ಯಾವನಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದಿರುವಂತೆ ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದಲಾದರೂ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೪೫. ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೇಶ್ವರನೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರನೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಭಾರಭೂತೇಶ್ವರನೂ ನೆಲೆಸಿರುವರು.

೪೬-೪೭. ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಸರ್ವೋತ್ತಮವೂ ಮಹಾಫಲದಾಯಕವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದು

ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕೃತ್ಯ ರಾಜಸೂಯಫಲಂ ಲಭೀತ್ |
 ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರದಾತುಶ್ಚ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಪ್ರಸಿತಾಮಹಾಃ || ೪೭ ||
 ಅವಿಮುಕ್ತಸಮಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗೋಲಕೇ |
 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವಚಿತ್ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸಾಧಕಸಿದ್ಧಿದಂ || ೪೮ ||
 ರಕ್ಷಂತಿ ಸತತಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಯತ್ರ ಪಾಶಾಸಿಪಾಣಯಃ |
 ಮಹಾಪಾರಿಷದಾ ಉಗ್ರಾಃ ಕ್ರೂರೇಭ್ಯೋಃಕ್ರೂರಬುದ್ಧಯಃ || ೪೯ ||
 ಸ್ವಾಗ್ಧ್ವಾರಮಟ್ಟಹಾಸಶ್ಚ ಗಣಕೋಟಿಪರೀವೃತಃ |
 ರಕ್ಷೇದಹರ್ನಿಶಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ದುರ್ವೃತ್ತೇಭ್ಯೋ ವಿಭೀಷಣಃ || ೫೦ ||
 ತಥೈವ ಭೂತಧಾತ್ರೀಶಃ ಕ್ಷೇತ್ರದಕ್ಷಿಣರಕ್ಷಕಃ |
 ಗೋಕರ್ಣಃ ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರಂ ಪಾಶಿಕೋಟಿಗಣಾವೃತಃ || ೫೧ ||
 ಉದಗ್ಧ್ವಾರಂ ತಥಾ ರಕ್ಷೇದ್ಘಂಟಾಕರ್ಣೋ ಮಹಾಗಣಃ |
 ಐಶಂ ಕೋಣಂ ಛಾಗವಕ್ತ್ರೋ ಭೀಷಣೋ ವಹ್ನಿದಿಗ್ಧಲಂ || ೫೨ ||

ಕೊಂಡು. ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದವನ ಪ್ರಸಿತಾಮಹರೆಲ್ಲರೂ ಮೋಕ್ಷಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು.

೪೮. ಸಕಲಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೊಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸತ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

೪೯. ಶಿವನ ಪರಿವಾರದ ಮಹಾಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ ನೌಮ್ಯಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೂ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಭಯಂಕರರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತ ಪಾಶ, ಬಿಡ್ಡ, ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೫೦. ಒಂದುಕೋಟಿ ಗಣಗಳೆಂಬ ಪರಿವಾರಿತನಾಗಿ ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಭಯಕನಾದ ಅಟ್ಟಹಾಸನೆಂಬುವನು ಪೂರ್ವದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಹೋರಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೫೧. ಹಾಗೆಯೇ ಭೂತಧಾತ್ರೀಶ್ವರನು ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನು ಕೋಟಿಗಣಾವೃತನಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೫೨. ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ಘಂಟಾಕರ್ಣನೆಂಬ ಮಹಾಗಣನಾಯಕನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಈಶಾನ್ಯಮೂಲೆಯನ್ನು ಛಾಗವಕ್ತ್ರನೂ ಅಗ್ನೇಯ ಮೂಲೆಯ ಗಣಗಳನ್ನು ಭೀಷಣನೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ರಕ್ಷಾಕಾಪ್ತಂ ಶಂಕುಕರ್ಣೋ ದೃಮಿಚಂಡೋ ಮರುದ್ವಿತಂ ।

ಇತ್ಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ತದಾ ಸಾಂತಿ ಗಣಾ ಏತೇತಿಭಾಸ್ವರಾಃ ॥ ೫೩ ॥

ಕಾಲಾಕ್ಷೋ ರಣಭದ್ರಸ್ತು ಕೌಲೇಯಃ ಕಾಲಕಂಪನಃ ।

ಏತೇ ಪೂರ್ವೇಣ ರಕ್ಷಂತಿ ಗಂಗಾಸಾರೇ ಸ್ಥಿತಾ ಗಣಾಃ ॥ ೫೪ ॥

ವೀರಭದ್ರೋ ನಭಶ್ಚೈವ ಕರ್ಮಮಾಲಿಪ್ತವಿಗ್ರಹಃ ।

ಸ್ಥೂಲಕರ್ಣೋ ಮಹಾಬಾಹುರಸಿಸಾರೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೫೫ ॥

ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೋ ಮಹಾಭೀಮಃ ಕುಂಡೋದರಮಹೋದರೌ ।

ರಕ್ಷಂತಿ ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರಂ ದೇಹಲೀದೇಶಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೫೬ ॥

ನಂದಿಸೇನಶ್ಚ ಪಂಚಾಲಃ ಖರಸಾದಃ ಕರಂಟಿಕಃ ।

ಅನಂದೋ ಗೋಪಕೋ ಬಭ್ರೂ ರಕ್ಷಂತಿ ವರಣಾತಟೇ ॥ ೫೭ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಮಹಾಪುಣ್ಯೇ ಲಿಂಗಮೋಂಕಾರಸಂಜ್ಞಕಂ ।

ತತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ದೇಹೇನಾನೇನ ಸಾಧಕಾಃ ॥ ೫೮ ॥

ಕಪಿಲಶ್ಚೈವ ಸಾವರ್ಣಿಃ ಶ್ರೀಕಂಠಃ ಪಿಂಗಲೋಽಂಶುಮಾನ್ ।

ಏತೇ ಸಾರುಪತಾಃ ಸಿದ್ಧಾಸ್ತಲ್ಲಿಂಗಾರಾಧನೇನ ಹಿ ॥ ೫೯ ॥

೫೩. ನೈರ್ಮಲತನುಲೆಯನ್ನು ಶಂಕುಕರ್ಣನೂ, ವಾಯುವ್ಯದಿಕ್ಕನ್ನು ದೃಮಿಚಂಡನೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇಂತು ತೇಜಸ್ಸಂಪನ್ನರಾದ ಈ ಗಣ ನಾಯಕರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅಪರ್ನಿಸವೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೫೪. ಕಾಲಾಕ್ಷ, ರಣಭದ್ರ, ಕೌಲೇಯ, ಕಾಲಕಂಪನ—ಈ ನಾಲ್ವು ಗಣಪತಿಗಳೂ ಗಂಗಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಪೂರ್ವದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೫೫. ವೀರಭದ್ರನೂ, ಕೆಸರನ್ನು ಮೈಗೆ ಬಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನಭನೂ, ಸ್ಥೂಲಕರ್ಣನೂ, ಮಹಾಬಾಹುವೂ—ಈ ನಾಲ್ವರೂ ಅಸೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವರು.

೫೬. ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ, ಮಹಾಭೀಮ, ಕುಂಡೋದರ ಮತ್ತು ಮಹೋದರ ರೆಂಬವರು ಪ್ವಾರಪ್ರದೇಶವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವರು.

೫೭. ನಂದಿಸೇನ, ಪಂಚಾಲ, ಖರಸಾದ, ಕರಂಟಿಕ, ಅನಂದ, ಗೋಪಕ ಮತ್ತು ಬಭ್ರೂ—ಇವರು ವರಣಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೫೮. ಮಹಾಪುಣ್ಯತಮವಾದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪಿಂಕಾರೇಶ್ವರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಧಕರು ಸ್ಥೂಲಶರೀರಗಳಿಂದಲೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು.

೫೯. ಕಪಿಲ, ಸಾವರ್ಣಿ, ಶ್ರೀಕಂಠ, ಪಿಂಗಲಿ, ಅಂಶುಮಂತ — ಎಂಬ

ಏಕದಾ ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಕೃತ್ವಾ ಪಂಚಾಪಿ ಪೂಜನಂ ।
 ನೃತ್ಯಂತಃ ಸಹುಡುತ್ಕಾರಂ ತಸ್ಮಿಲ್ಲಿಂಗೇ ಲಯಂ ಯಯುಃ ॥ ೬೦ ॥
 ಅನ್ಯಚ್ಛ ತೇ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತತ್ರ ಯದ್ವೃತ್ತಮದ್ಭುತಂ ।
 ನಿಶಾನುಯ ನುಹಾಬುದ್ಧೇ ದಮನ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ॥ ೬೧ ॥
 ಏಕಾ ಭೇಕೇ ಮುನೇ ತತ್ರ ಚರಂತೀ ಲಿಂಗಸನ್ನಿಧೌ ।
 ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಸದಾ ಕುರ್ಯಾನ್ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಾಕ್ಷತಭಕ್ಷಿಣೇ ॥ ೬೨ ॥
 ಸಾತತ್ರ ಮೃತ್ಯುಂ ನ ಪ್ರಾಪ ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯಭಕ್ಷಣಾತ್ ।
 ಕ್ಷೇತ್ರಾದನ್ಯತ್ರ ಮರಣಂ ಜಾತಂ ತಸ್ಯಾಸ್ತದೇನಸಃ ॥ ೬೩ ॥
 ವರಂ ವಿಷಮುಪಿ ಸ್ವಾಶ್ಯಂ ಶಿವಸ್ವಂ ನೈವ ಭಕ್ಷಯೇತ್ ।
 ವಿಷಮೇಕಾಕಿನಂ ಹಂತಿ ಶಿವಸ್ವಂ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಕಂ ॥ ೬೪ ॥
 ಅವಸ್ತುಪರಿಪುಷ್ಪಾಂಗಾಃ ಸ್ವರ್ತನೀಯಾ ನ ಸಾಧುಭಿಃ ।
 ತೇನ ಕರ್ಮವಿಪಾಕೇನ ತತಸ್ತೇ ರೌರವೌಕಸಃ ॥ ೬೫ ॥

ಈ ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಲಿಂಗದ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು.

೬೦. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಈ ಐದು ಜನರೂ ಹಿಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನರ್ಚಿಸುತ್ತ ಹುಡುತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನರ್ತನಸೇವೆಯನ್ನೊಗ್ಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರು.

೬೧. ಮಹಾಬುದ್ಧಿಯೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ರೇಷ್ಮನೂ ಆದ ದಮನನೇ! ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸುವೆನು. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೇಳುವವನಾಗು.

೬೨. ಹಿಂದಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕಪ್ಪೆಯು ಆ ಲಿಂಗದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯರೂಪವಾದ ಆಕ್ಷತೆಯ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೬೩-೬೪. ಹಿಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಕಪ್ಪೆಯು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಿವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತನುಮಾಡಿದ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ಆದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮರಣವಾಯಿತು. ವಿಷವನ್ನು ಪ್ರಾಶನಮಾಡುವುದಾದರೂ ಉತ್ತಮವು. ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಸೇವಿಸಬಾರದು. ವಿಷವು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಲ್ಲುವುದು. ಶಿವಸ್ತನಾದರೂ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಸಹಿತವಾಗಿ ಕೂಲವನ್ನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು.

೬೫. ಶಿವಸ್ತನನ್ನು ತಿಂದು ಶರೀರವೇಷಣೆಮಾಡಿದವನನ್ನು ಸಾಧುಗಳು

ಕಶ್ಚಿತ್ಕಾಕಃ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಮಂಡಿಕೀಂ ತಾಮಿತಸ್ತತಃ |
 ಪೋಪ್ಲಯಮಾನಾಮಾದಾಯ ಚಂಚ್ವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಾದ್ವಹಿರ್ಗತಃ || ೬೬ ||
 ವರ್ಷಾಭೀ ತೇನ ಸಾ ಕ್ಷಿಸ್ತಾ ಕಾಕೇನ ಕ್ಷೇತ್ರಬಾಹ್ಯತಃ |
 ಅಥ ಸಾ ಕಾಲತೋ ಭೇಕೀ ತತ್ತ್ವೇನ ಕ್ಷೇತ್ರಸತ್ತಮೇ || ೬೭ ||
 ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕರಣತೋ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶನಾದಪಿ |
 ಪುಣ್ಯಾ ಪುಣ್ಯವತೀ ಜಾತಾ ಕನ್ಯಾ ಪುಷ್ಪಬಟೋರ್ಗೃಹೇ || ೬೮ ||
 ಶುಭಾವಯಮಸಂಸ್ಥಾನಾ ಶುಭಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಾ |
 ಪರಂ ಗೃಧ್ರಮುಖೀ ಜಾತಾ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಾಕ್ಷತಭಕ್ಷಣಾತ್ || ೬೯ ||
 ಸಂಯಗ್ಗೀತರಹಸ್ಯಜ್ಞಾ ನಿತರಾಂ ಮಧುರಸ್ವರಾ |
 ಸಪ್ತಸ್ವರಾಸ್ತಲೋಗ್ರಾಮಾ ಮೂರ್ಚನಾಸ್ತ್ವೇಕವಿಂಶತಿ || ೭೦ ||
 ತಾನಾ ಏಕೋನಸಂಚಾರತ್ತಾಲಾ ಏಕೋನ್ತರಂ ಶತಂ |
 ರಾಗಾಃ ಸೃಡೇವ ತೇಷಾಂ ತು ಪಂಚ ಪಂಚಾಪಿ ಚಾಂಗನಾಃ || ೭೧ ||

ಮುಟ್ಟಲೂ ಬಾರದು. ಆ ಕರ್ಮದ ಫಲವಾಗಿ ದೇಹಸಾತಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು
 ರೇವನನರಕವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು.

೬೬. ಆ ಕಸ್ಯೈಯು ಇಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದು ವಸ್ತು ಒಂದಾನೊಂದು
 ಕಾಗೆಯು ನೀರಿಗೆ ಸೇರಿ ಅದನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ
 ಹಾರಿಬಂದಿತು.

೬೭-೬೮. ಇಂತು ಆ ಹೆಣ್ಣು ಕಸ್ಯೈಯು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊರಗೆ ಕಾಗೆಯ ಕಾರಣ
 ದಿಂದ ಬೀಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಳಿಕ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ
 ಆ ಹೆಣ್ಣು ಕಸ್ಯೈಯು ಒಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಗಳ ಪುಣ್ಯ
 ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ಅದೇ ಕ್ಷೇತ್ರೋತ್ತಮದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪವಟು
 ವೆಂಬಾತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿತು.

೬೯-೭೧. ಆ ಕಸ್ಯೈಯು ಸುಂದರಾವಯವಗಳಿಗೆ ನೆಲೆವನೆಯೂ, ಸಮಸ್ತ
 ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿರುವಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯ
 ಭಕ್ಷಣದ ಫಲವಾಗಿ ಗೃಧ್ರ (ದದ್ದಿನ) ಮುಖವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ಅವಳು
 ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತವಳಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ
 ಕಂಠವುಳ್ಳವಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ಏಳು ಸ್ವರಗಳು, ಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳು,
 ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮೂರ್ಚನಾಸ್ಥಾನಗಳು, ಸಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ತಾನಗಳು,
 ಒಂದು ನೂರ ಒಂದು ತಾಳಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಗಳಾಗಿರುವುವು. ರಾಗಗಳಿರು
 ವುದು ಆರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಐದು ರಾಗಣಿಯಿರುವರು.
 ಈ ಆರುರಾಗಗಳೂ ಮೂವತ್ತು ರಾಗಣಿಗಳೂ ರಸಿಕರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು

ಷಡ್ವಿಂಶದ್ವಾಗರಾಗಿಣ್ಯಃ ಇತಿ ರಾಗಿಮುದಾವಹಾಃ |

ದೇಶಕಾಲವಿಭೇದೇನ ಪಂಚಷಷ್ಠಿಸ್ತಥಾಪರಾಃ

|| ೭೨ ||

ಯಾವಂತ ಏನ ತಾಲಾಃಸ್ಯೂ ರಾಗಾಸ್ತಾನಂತ ಏನ ಹಿ |

ಇತಿ ಗೀತೋಪನಿಷದಾ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಸಾ ಶುಭವ್ರತಾ

|| ೭೩ ||

ಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ದೇಶಕಾಲಗಳ ಭೇದವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅರುವತ್ತೈದು ಬೇರೆ ರಾಗಗಳಿರುವುವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅದುದರಿಂದ ತಾಳ ಭೇದಗಳಿಷ್ಟಿರುವುವೋ, ರಾಗಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಇರುವುವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ‡

೭೨. ಇಂತೆಂಬ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಾಧವಿ

“ ಶ್ರುತಿಃ ಸ್ಯುಃ ಸ್ವರಾಃ ಸತ್ತ್ವರ್ವಭಗಾಂಧಾರಮಧ್ಯಮಾಃ |

ಪಂಚನೋ ಧೈವತಶ್ಚಾಥ ಸಿಂಹಾದ ಇತಿ ಸಪ್ತಕೇ |

ತೇಷಾಂ ಪಂಚೈಶ್ಚ ಸ್ವಗಮಪಥಸೀತ್ಯಪರಾ ಮತಾಃ || ”

ಷಡ್ಜ, ಚುಸ್ರಫ, ಗಾಂಧಾರ, ಮಧ್ಯಮ, ಪಂಚಮ ಮತ್ತು ಧೈವತಗಳೇ ಎಳು ಸ್ವರಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಿ, ಗಮ, ಪಥ, ನಿ ಎಂದಿವು ಪಂಚೈಶ್ಚ ಸ್ವರಗಳು.

ಷಡ್ಜಗ್ರಾಮ, ಮಧ್ಯಮಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಾರಗ್ರಾಮಗಳೇ ಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳು.

“ ಸತ್ವೇತದತ್ತರಮಂದಾಪೌ ರಜನೀ ಜೋತ್ತರಾಯತಾ |

ಶುದ್ಧಷಡ್ಜಾ ಮತ್ಸರಿತಾ ಅಶ್ವತ್ಥಾಂತಾಭರುದ್ಧತಾ || ”

ಇದ್ದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಮಂದಾ, ರಜನೀ, ಉತ್ತರಾಯತಾ, ಶುದ್ಧಷಡ್ಜಾ, ಮತ್ಸರಿತಾ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಂತಾ, ಉತ್ತರಾಯತಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎಳು ಮೂರ್ಧನಗಳು.

“ ಮಧ್ಯಮೇ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರ ಸೌಮೀರೀ ಹಾರಿಣಾಶ್ಚ ತತಃಪರಂ |

ಸ್ಯಾತ್ಪಾಲೋಪನತಾ ಶುದ್ಧಮಧ್ಯಮಾ ಗೀಶ್ವ ಪೌರವೀ || ”

ಮಧ್ಯಮಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸೌಮೀರೀ, ಹಾರಿಣಾ, ಆಶ್ವಾ, ಪಾಲೋಪನತಾ, ಶುದ್ಧಮಧ್ಯಮಾ, ಗೀತ, ಪೌರವೀ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರ್ಧನಗಳು.

“ ನಂದಾ ವಿಶಾಲಾ ಸುಮುಖೀ ಚಿತ್ರಾ ಚಿತ್ರಾಪತೀ ಸುಖಾ |

ಅಲಾಪಾ ಚೇತಿ ಗಾಂಧಾರಗ್ರಾಮೇ ಸ್ಯುಃ ಸಪ್ತಮೂರ್ಧನಾಃ || ”

ಗಾಂಧಾರಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಂದಾ, ವಿಶಾಲಾ, ಸುಮುಖೀ, ಚಿತ್ರಾ, ಚಿತ್ರಾಪತೀ, ಸುಖಾ, ಅಲಾಪಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎಳು ಮೂರ್ಧನಗಳು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮೂರ್ಧನಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

ತಾನಗಳು:—ಅಗ್ನಿಷ್ವೋಮ, ಅತ್ಯಗ್ನಿಷ್ವೋಮ, ವಾಹಜೇಯ, ವೋಹಜೀ, ಪುಂಡರೀಕ, ಅಶ್ವನೋಧ, ವಾಹಸೂರುಗಳು ಷಡ್ವರಹಿತಗಳಾದ ವಿಳುತಾನಗಳು.

ಇದರಂತೆಯೇ ಒಂದೊಂದು ಸ್ವರದಿಂದ ಹೀನಗಳಾದ ವಿಳೇಳು ತಾನಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ತಾನಗಳಿರುವುವು.

ತಾಳಗಳೂ ಧ್ರುವ, ಶ್ಯಾಮ, ಸ್ವಾಮಿತಗಳೇ ನೊಂದಲಾಗಿ ನೂರೊಂದು ಒನೆಯಾಗಿರುವುವು

“ ಶ್ರೀರಾಗೋಽಥ ವಸಂತಶ್ಚ ಪಂಚನೋ ಭೈರವಸ್ತಥಾ

ಮೇಘರಾಗಶ್ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಷಷ್ಠೋ ಜಟುಲರಾಯಣಃ || ”

ಶ್ರೀರಾಗ, ವಸಂತ, ಪಂಚಮ, ಭೈರವ, ಮೇಘರಾಗ, ಜಟುಲರಾಯಣ ಎಂದು ರಾಗಗಳು ಆರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಐದು ರಾಗಿಣಿಯಿರುವರು.

ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ದೇಶಕಾಲ ಭೇದಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪೆಸರುಗಳಿಂದ ಮಾಲವ, ತೋಡಿ, ವಸಂತ, ಧನ್ಯಾಸಿ, ದೇಶೀ, ಬಂಗಾಲ ಮುಂತಾದ ಅರುವತ್ತೈದು ರಾಗಗಳೂ ಇರುವುವು.

ಮಾಧವೀ ಮಧುರಾಲಾಪಾ ಸದೋಂಕಾರಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ |

ಪ್ರಾಪ್ಯಾಪ್ಯ ನರ್ಘ್ಯತಾರುಣ್ಯಂ ಸಾತು ಪುಷ್ಪಬಟೋಃ ಸುತಾ || ೭೪ ||

ಪ್ರಾಗ್ಜನ್ಮವಸನಾಯೋಗಾದೋಂಕಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮನುಂಸ್ತು ನೈ |

ಸ್ವಭಾವಚಂಚಲಂ ಚೇತಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಲ್ಲಿಂಗಸೇವನಾತ್ || ೭೫ ||

ದಮನ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಗಮದ್ಯೋಗೇನೇವ ಮಹಾತ್ಮನಃ |

ನ ದಿನಾ ಬಾಧಯಾಂಚಕ್ರೇ ಕ್ಷುತ್ತುಣ್ಣಿದ್ರಾಕ್ಷಾಸುತಾಂ || ೭೬ ||

ಅತಂದ್ರಿತಮನಾ ಆಸೀತ್ಸಾ ತಲ್ಲಿಂಗನಿರೀಕ್ಷಣೇ |

ಅಕ್ಷೋರ್ಣಿಮೇಷಾ ಯಾವಂತಸ್ತಸ್ಯಾ ಆಸೀದ್ಧಿವಾನಿಶಂ || ೭೭ ||

ತಾವತ್ಕಾಲಸ್ತಯಾ ಸಾಧ್ವ್ಯಾ ಮಹಾನ್ವಿಘ್ನೋಃ ನುನಿಯತೇ |

ನಿಮೇಷಾಂತರಿತಃ ಕಾಲೋ ಯೋ ಯೋ ವ್ಯರ್ಥೋ ಗತೋ ಮಮ |

ಲಿಂಗಾನವೇಕ್ಷಣಾತ್ಪ್ರಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕಥಂ ಭವೇತ್ || ೭೮ ||

ಇತಿ ಸಂಚಿಂತಯಂತೈವ ಸೇವಾಂ ತತ್ತ್ವಜ ನೋಂಕೃತೇಃ |

ಜಲಾಭಿಲಾಷಿಣೇ ಸಾ ತು ಲಿಂಗನಾಮಾನ್ಯತಂ ಪಿಬೇತ್ || ೭೯ ||

ಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಉತ್ತಮವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮನೋಹರ ಗೀತಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

೭೪. ಪುಷ್ಪವಟುವಿನ ಮಗಳಾದ ಆಕೆಯು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಯೌವನ ವನ್ನು ಹೊಂದಿದವಳಾದರೂ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದ ವಾಸನಾ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೈವವೆಂಬುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಳು.

೭೫. ಅಯ್ಯಾ ದಮನಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ! ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಆಕೆಯು ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಲಿಂಗದ ಸಂಸೇವನೆಯಿಂದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

೭೬. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು ಆಕೆಯನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯು ಅವರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ನಿರಂತರವೂ ಆ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಗರೂಕವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು.

೭೭. ರಾತ್ರಿಹಗಲುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಕಾಲವು ಕಣ್ಣಿನ ರೆಪ್ಪೆಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಲಿಂಗವು ಕಾಣದಂತಾಗುವುದೋ, ಆ ಕಾಲವನ್ನೂ ಸಹ ಆ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯು ಮಹಾವಿಘ್ನವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

೭೮. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲವು ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಯಿತೋ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾದೀತು ?

೭೯. ಇಂತೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳಾದರೂ ಆಕೆಯು ಓಂಕಾರಲಿಂಗದ

ನಾನ್ಯದ್ವಿದ್ಯಕ್ಷಿಣೇ ತಸ್ಯಾ ಅಕ್ಷಿಣೇ ಶ್ರುತಿಗೇ ಅಪಿ |
 ವಿಹಾಯ ಲಿಂಗಮೋಂಕಾರಂ ಹೃದಾಕಾಶಸ್ಥಿತಂ ಸತಾಂ || ೮೦ ||
 ತಸ್ಯಾಃ ಶಬ್ದಗ್ರಹೌ ನಾನ್ಯಶಬ್ದಗ್ರಹಣತತ್ಪರೌ |
 ಅತೀವ ನಿಪುಣೌ ಜಾತೌ ತತ್ಸನ್ಮಾಲ್ಯಕೃತೌ ಕೌ || ೮೧ ||
 ನಾನ್ಯತ್ರ ಚರಣೌ ತಸ್ಯಾಶ್ಚ ರತಃ ಸುಖನಾಂಭಯಾ |
 ತ್ಯಕ್ತ್ವೋಂಕಾರಾಜಿರಕ್ಷೋಣೀಂ ಕ್ಷುಣ್ಣಾಂ ನಿರ್ವಾಣಪದ್ಮಯಾ || ೮೨ ||
 ಓಂಕಾರಂ ಪರಮಂ ಸಾರಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಕಾಶಕಂ |
 ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮತ್ರಯಾರೂಪಂ ನಾದಬಿಂದುಕಲಾಲಯಂ || ೮೩ ||
 ಸದಕ್ಷರಂ ಚಾದಿರೂಪಂ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಪರಾವರಂ |
 ವರಂ ವರೇಣ್ಯಂ ವರದಂ ಶಾಶ್ವತಂ ಶಾಂತಮಿಶ್ವರಂ || ೮೪ ||

ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದ ದಿವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

೮೦. ಸತ್ಪುರುಷರ ಹೃದಯಾಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನುಳಿದು ಆಕೆಯ ಆಕರ್ಷಾಂತಗಳಾದ ಸುಂದರನೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ನೋಡಲೆಳಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೮೧. ಆಕೆಯ ಕಿವಿಗಳೂ ಇತರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಆ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಸತ್ತ್ವಥಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಲಿಂಗದ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯ ಕೈಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ತಬ್ಧವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವು.

೮೨. ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಪಾದಗಳು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನಭೂಮಿಯಾದ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಾಂಗಣವನ್ನೆಂದಿಗೂ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೮೩. ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗವಾದರೂ, ಸಕಲರಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟುನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸಾರವೆನಿಸಿ, ಸರ್ವೋತ್ತಮವೂ, ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶವೂ, ವೇದರಾಶಿ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೂ, ನಾದಬಿಂದುಕಲಾತ್ರಯವೂ ಆಗಿರುವುದು.

೮೪. ಸದೈಕರೂಪವೂ, ಕೂಟಸ್ಥಚೈತನ್ಯವೂ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಕಾರಣವೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡರೂಪವೂ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವಾಸನ್ನವೂ, ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೂ, ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಿತವೂ, ವರಪ್ರದವೂ, ನಾರರಹಿತವೂ, ಲೋಕನಿಯಂತ್ರವೂ ಆಗಿರುವುದು.

ಸರ್ವಲೋಕೈಕಜನಕಂ ಸರ್ವಲೋಕೈಕರಕ್ಷಕಂ ।

ಸರ್ವಲೋಕೈಕಸಂಹರ್ತೃ ಸರ್ವಲೋಕೈಕವಂದಿತಂ

॥ ೮೫ ॥

ಆದ್ಯಂತರಹಿತಂ ನಿತ್ಯಂ ಶಿವಂ ಶಂಕರಮನ್ಯಯಂ ।

ಏಕಂ ಗುಣತ್ರಯಾತೀತಂ ಭಕ್ತಸ್ವಾಂತಕೃತಾಪದಂ

॥ ೮೬ ॥

ನಿರುಪಾಧಿಂ ನಿರಾಕಾರಂ ನಿರ್ವಿಕಾರಂ ನಿರಂಜನಂ ।

ನಿರ್ಮಲಂ ನಿರಹಂಕಾರಂ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಂ ನಿಜೋದಯಂ

॥ ೮೭ ॥

ಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮಮನಂತಂ ಚ ಸರ್ವಗಂ ಸರ್ವದರ್ಶಿನಂ ।

ಸರ್ವದಂ ಸರ್ವಭೋಕ್ತಾರಂ ಸರ್ವಂ ಸರ್ವಸುಖಾಸ್ವದಂ

॥ ೮೮ ॥

ವಾಗಿಂದ್ರಿಯಂ ತದೀಯಂ ಚ ಪ್ರೋಚ್ಛ ರತ್ತದಹರ್ನಿಶಂ ।

ನಾಮಾಂತರಂ ನ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಕ್ವಚಿದನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್

॥ ೮೯ ॥

ಏತನ್ನಾಮಾಕ್ಷರರಸಂ ರಸಯಂತೀ ದಿನಾನಿಶಂ ।

ರಸನಾ ನೈವ ಜಾನಾತಿ ತಸ್ಯಾ ಅನ್ಯದ್ರಸಾಂತರಂ

॥ ೯೦ ॥

೮೫. ಆ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವಾದರೂ ಹದಿನಾಲ್ಕುಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅನನ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅವುಗಳನ್ನೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳಿಸುತ್ತ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ಏಕಮಾತ್ರ ದೈವವಾಗಿರುವುದು.

೮೬-೮೭. ಆದ್ಯಂತರಹಿತವೂ, ರಶ್ಮದೇಕರೂಪವೂ, ಮಂಗಳಪ್ರದವೂ, ಸುಖಕಾರಕವೂ, ವೃದ್ಧಿಹ್ರಾಸಗಳಿಲ್ಲದುದೂ, ಏಕರೂಪವೂ, ತ್ರಿಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿದುದೂ, ಭಕ್ತರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಆಗಿರುವುದು. ದೇಶಕಾಲೋಪಾಧಿಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದುದೂ, ಆಕಾರಶೂನ್ಯವೂ, ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಿರ್ವಿಕಾರವೂ, ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಮಾಯೋಪಾಧಿಯಿಲ್ಲದುದೂ, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧವೂ, ನಿರಹಂಕಾರವೂ, ಅನ್ಯಾಕೃತನಾಮರೂಪವೂ! ಅಸಾಧಾರಣ ಕಾರಣವೂ ಎನಿಸಿರುವುದು.

೮೮. ಸ್ವರೂಪಾನಂದದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದೂ, ಅನಂತವೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ, ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಭೂತವೂ, ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕವೂ, ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಲಯಗೊಳಿಸುವುದೂ, ಮಹೇಶ್ವರನ ಚಿಹ್ನೆಯೂ, ಸಕಲ ಸುಖಗಳಿಗೆ ತವರುಮನೆಯೂ ಆಗಿರುವುದು.

೮೯. ಆ ಮಾಧವೀದೇವಿಯ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯವು ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಅನಂತನಾಮಗಳನ್ನೇ ಹೊಗಳುತ್ತ ಬೇರೆ ಯಾವ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೆಂದಿಗೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೯೦. ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ನಾಮಾಕ್ಷರಗಳ ಅಮೃತರಸವನ್ನು ನಿರಂತರವೂ

ಸಂಮಾರ್ಜನಂ ರಂಗಮಾಲಾಃ ಸ್ವಾಸಾದಂ ಪರಿತಃ ಸದಾ |

ವಿದಧ್ಯಾನ್ಮಾಧವೀ ತತ್ರ ತಥಾರ್ಚಾಪಾತ್ರಲೋಧನಂ || ೯೦ ||

ತತ್ರ ಪಾಶುಪತಾ ಯೇ ನೈ ಪ್ರಣವೇಶಾರ್ಚನೇ ರತಾಃ |

ತಾಂಶ್ಚ ಶುಶ್ರೂಷಯೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಪಿತೃಬುದ್ಧ್ಯಾತಿಭಕ್ತಿತಃ || ೯೧ ||

ನೈಶಾಖಸ್ಯ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾನೇಕದಾ ಸಾ ತು ಮಾಧವೀ |

ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ದಿವ್ಯೋಪವಸನಾಸ್ನಿತಾ || ೯೨ ||

ಯಾತ್ರಾಮಿಲಿತಭಕ್ತೇಷು ಪ್ರಾತರ್ಯಾತೇಷು ಸರ್ವತಃ |

ಸಂಮಾರ್ಜನಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಿಂಗಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಹರ್ಷತಃ || ೯೩ ||

ಗಾಯಂತೀ ಮಧುರಂ ಗೀತಂ ನೃತ್ಯಂತೀ ನಿಜಲೀಲಯಾ |

ಧ್ಯಾಯಂತೀ ಲಿಂಗಮೋಂಕಾರಂ ತತ್ರ ಲಿಂಗೇ ಲಯಂ ಯಯೌ || ೯೪ ||

ಅನೇನೈವ ಶರೀರೇಣ ಪಾರ್ಥಿವೇಣ ಮಹಾಮತಿಃ |

ಅಸ್ಮಾದಾಚಾರ್ಯಮುಖ್ಯಾನಾಂ ಪಶ್ಯತಾಂ ಚ ತಪಸ್ವಿನಾಂ || ೯೫ ||

ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆಕೆಯು ನಾಲಿಗೆಯು ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಹಾರಾದಿಗಳ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸವಿಯುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

೯೦. ಆ ಮಾಧವಿಯು ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಸಾರಿಸುವುದು, ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ ಮನೋಹರಗಳಾದ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು, ಪೂಜೋಪಕರಣಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಶುಭ್ರವಾಗಿ ತೊಳೆದಿಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು.

೯೧. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಮಹೇಶ್ವರನ ಯಾವ ಭಕ್ತರು ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

೯೨. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಮಾಧವಿಯು ನೈಶಾಖಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಚತುರ್ದಶಿಯ ತಿಥಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವನ್ನಾಚರಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು.

೯೩. ಮಹಾಯಾತ್ರಿಗಾಗಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಆಕೆಯೂ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಮಾರ್ಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂತೋದಿಂದ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಳು.

೯೪. ಮಧುರಕಂಠದಿಂದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ, ಸ್ವಭಾವಜನ್ಯವಾದ ಲೀಲೆಯಿಂದ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಳು.

೯೫. ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಸಕಲ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿರು

ಸ್ರಾದ್ಧಾರ್ಥಭೂವ ಯಲ್ಲಿಂಗಾಜ್ಞೋತಿರ್ಜಟಲಿತಾಂಬರಂ ।

ತತ್ರ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಸಾ ಬಾಲಾ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ್ಯಪಿ ಸಾಪ್ಯಭೂತ್ ॥ ೯೭ ॥

ರಾಧಶುಕ್ಲ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾನುದ್ಯಾಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿನಃ ।

ತತ್ರ ಯಾತ್ರಾಂ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಮಹೋತ್ಸವಪುರಃಸರಾಃ ॥ ೯೮ ॥

ತತ್ರ ಜಾಗರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾನುಪೋಷಿತಾಃ ।

ಪ್ರಾಪ್ತುಂವಂತಿ ಪರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯತ್ರ ಕುತ್ರಾಪಿ ನೈ ನೃತಾಃ ॥ ೯೯ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೋದರಮಧ್ಯೇ ತು ಯಾನಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಸರ್ವತಃ ।

ತಾನಿ ನೈಶಾಖಭೂತಾಯಾನಾಯಾಂತ್ಯೋಂಕೃತಿದರ್ಶನೇ ॥ ೧೦೦ ॥

ಲಿಂಗಾಗ್ರೇ ಶ್ರೀಮುಖೀ ನಾನಿನ್ಯಾ ಗೃಹಾಸ್ತಿ ಪರನೋತ್ತಮಾಃ ।

ಪಾತಾಲಸ್ಯ ಚ ತದ್ವಾರಂ ತತ್ರ ಸಿದ್ಧಾ ವಸಂತಿ ಹಿ ॥ ೧೦೧ ॥

ತಿಷ್ಠೇಯುಃ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ಯೇ ಗುಹಾಯಾಂ ತತ್ರ ಸುನೃತಾಃ ।

ತೇ ನಾಗಕನ್ಯಾಃ ಪತ್ಯಂತಿ ಬ್ರೂಯುಸ್ತಾಶ್ಚ ಶುಭಾಶುಭಂ ॥ ೧೦೨ ॥

ವಂತೆಯೇ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಶಾಲಿನಿಯಾದ ಆಕೆಯು ಪಾಂಚಭೌತಿಕವಾದ ತನ್ನ ಶರೀರದೊಡನೆಯೇ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀನಳಾದಳು.

೯೭. ಆ ಲಿಂಗದಿಂದ ಒಂದು ಮಹಾಜ್ಯೋತಿಯು ಹೊರಟು ಆಕಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನ್ಯಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಮತ್ತು ಆ ಬಾಲಿಕೆಯೂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದ ದೇಹದಿಂದಲೇ ಆ ಮಹಾಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋದಳು.

೯೮. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಜನರು ನೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಒಂಕಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೯೯. ಆ ಚತುರ್ದಶಿಯ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಸ್ಥಳಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಸಂಸಾರಮೋಚಕವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಪಡೆಯುವರು.

೧೦೦. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಹದಿನಾಲ್ಕುಲೋಕಗಳ ಯಾವ ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳಿರುವುವೂ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೈಶಾಖಶುಕ್ಲ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಂಕಾರೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುವು.

೧೦೧. ಆ ಲಿಂಗದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮುಖಿಯೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಗುಹೆಯಿರುವುದು. ಅದೇ ಪಾತಾಲಲೋಕಕ್ಕೆ ದ್ವಾರವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

೧೦೨. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ಉತ್ತಮವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಐದು ರಾತ್ರಿಗಳು ಆ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ನಾಗಕನ್ಯೆಯರನ್ನು

ಕಂದರೋತ್ತರದಿಗ್ಭಾಗೇ ತತ್ರ ಕೂಪೋ ರಸೋದಕಃ |
 ಅಷಣ್ಣಾಸಂ ಚ ತತ್ಪೀತ್ವಾ ಪಿಬೇದ್ಬ್ರಹ್ಮರಸಾಯನಂ || ೧೦೩ ||
 ತತ್ರ ನಾದೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಾದನಿದಾನಭೂಃ |
 ಸರ್ವನಾದಾತ್ಮಕಂ ವಿಶ್ವಂ ತತ್ಪ್ರವೋಗೋಚರೀ ಭವೇತ್ || ೧೦೪ ||
 ತತ್ರ ಮತ್ಸ್ಯೋದಧೌ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸ್ವಧೂನೀಂ ವರಣಾಪ್ಲುತಾಂ |
 ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಭವೇಜ್ಜಂತುರ್ನೈವ ಶೋಚತಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ || ೧೦೫ ||
 ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಗತಾಃ ಸಿದ್ಧಿಮೋಂಕಾರೇಶ್ವರಸೇವಕಾಃ |
 ಸಾರ್ಥವೇನೈವ ದೇಹೇನ ದಿವ್ಯಭೂತೇನ ತಕ್ಷಣಾತ್ || ೧೦೬ ||
 ಅವಿಮುಕ್ತಂ ಪರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾದಪಿ ಸರ್ವತಃ |
 ತತೋಪಿ ಪರ ಓಂಕಾರ ಉಕ್ತೋ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀತಟೇ || ೧೦೭ ||
 ಪ್ರಣವೇಶೋಂಕ ಯೈಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ನ ನತೋ ನಾಪಿ ಚಾರ್ಚಿತಃ |
 ಕಿಮರ್ಥಂ ತೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಮಾತೃತಾರುಣ್ಯಹಾರಿಣಃ || ೧೦೮ ||

ನೋಡುವರು. ಆ ಕನ್ಯೆಯರು ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವರು.

೧೦೩. ಆ ಗುಹೆಗೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ರಸೋದಕವೆಂಬ ಮಹಾಕೂಪ ವೊಂದಿರುವುದು. ಅರುತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಅದರ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮರಸಾಯನವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೦೪. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ನಾದನಿದಾನ ಭೂಮಿಯೆನಿಸಿದ ನಾದೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ನಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾದಂತಿರುವುದು.

೧೦೫. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀರ್ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ವರಣಾನದಿ ಯೊಡನೆ ಸೇರುವ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನು ಸ್ನಾನಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವನು. ಅವನಿಗೆಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದಿಗೂ ಶೋಕವೆಂಬುದಿಲ್ಲ.

೧೦೬. ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಅಸಂಖ್ಯಾತಜನರು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ದಲ್ಲಿಯೇ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಗಳಾದ ಪಾಂಚಭೌತಿಕದೇಹಗಳಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು.

೧೦೭. ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರವು ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವೆನಿಸಿರುವುದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀರ್ತೀರ್ಥದ ದಡದಲ್ಲಿ ರುವ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಪ್ರದೇಶವು ಪರಾತ್ಪರವೆನಿಸಿರುವುದು.

೧೦೮. ಪ್ರಿಯನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ! ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದರೂ ಯಾರು ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ

ಯದಾ ಪ್ರಭೃತಿ ನಿಶ್ಚೇಶೋ ಮಂದರಾದಾಗತೋಽಭವತ್ |
 ತಸ್ಮಿನ್ನಾನಂದಗಹನೇ ತದಾಪ್ರಭೃತಿ ಸತ್ತಮು || ೧೦೯ ||
 ಸರ್ವಾಣ್ಯಾಯತನಾನ್ಯಾಶು ಸಾಬ್ಧೀನಿ ನಗರಾಣ್ಯಪಿ |
 ಸನದೀನಿ ಸತೀರ್ಥಾನಿ ಸದ್ವೀಪಾನಿ ಯಯುಸ್ತತಃ || ೧೧೦ ||
 ಇದಾನೀಂ ಮಮ ಭಾಗ್ಯೇನ ಸ್ಮಾರಿತೋಽಹಂ ತ್ವಯಾ ಕುನೇ |
 ಅಹಮಪ್ಯಾಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಾಮುಃ ಕಾಶೀಂ ಶನೈಃ ಶನೈಃ || ೧೧೧ ||
 ಏತೇಽಪಿ ಮಮ ಶಿಷ್ಯಾ ಯೇ ಮಹಾಸಾಶುಪತನ್ರತಾಃ |
 ಕಾಶೀಂ ಯಿಯಾಸವಸ್ತೇಽಪಿ ಯತಃ ಸರ್ವೇ ಮುಮುಕ್ಷುಃ || ೧೧೨ ||
 ಅಪಿ ವಾರ್ಧಕಮಾಸಾದ್ಯ ಯೈಃ ಕಾಶೀ ನೈವ ಶೀಲಿತಾ |
 ಮಾನುಷೇ ದುರ್ಲಭೇ ನಷ್ಟೇ ಕುತಸ್ತೇಷಾಂ ಮಹಾಸುಖಂ || ೧೧೩ ||
 ಯಾವನ್ನೇಂದ್ರಿಯವೈಕಲ್ಯಂ ಯಾವನ್ನೈವಾಯುಷಃ ಕ್ಷಯಃ |
 ತಾನತ್ಸೇನ್ಯಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಶಂಭೋರಾನಂದಕಾನನಂ || ೧೧೪ ||

ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಜನಿಸಿರುವರು? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರು ತಾಯಿಯರ ಯೌವನವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

೧೦೯-೧೧೦. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ! ನಿಶ್ಚೇಶ್ವರನು ಯಾವ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮಂದರಾಚಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನೋ, ಅಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ದೇವಾಲಯಗಳೂ, ಸಮುದ್ರಗಳೂ, ಪರ್ವತಗಳೂ, ನದಿಗಳೂ, ತೀರ್ಥಗಳೂ, ದ್ವೀಪಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳಾಗಿರುವುವು.

೧೧೧. ದಮನಮುನಿಯೆ! ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯದಿಂದಲೇ ನೀನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವೆ. ನಾನೂ ಸಹ ನಿನೊಡನೆ ಬರುವೆನು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರೋಣ.

೧೧೨. ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾಮಾಹೇಶ್ವರ ವ್ರತಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವರು. ಮೋಕ್ಷಾಭಿಲಾಷಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರೇ ಆಗಿರುವರು.

೧೧೩. ವಾರ್ಧಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಯಾವ ಮಾನವರು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರು ದುರ್ಲಭವಾದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಅವರಿಗೆ ಮಹಾಸುಖವೆಲ್ಲಿಯದು?

೧೧೪. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶಿಥಿಲಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆಯುಷ್ಯವು ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಆನಂದಕಾನನದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

ಯು ಆನಂದಂ ವನಂ ಶಂಭೋಃ ಶಿಶ್ರಿಯುಃ ಶ್ರೀನಿಕೇತನಂ |

ಅಚಲಾ ಶ್ರೀರ್ನ ಮುಂಚೇತ್ತಾನ್ಮಹಾಸೌಖ್ಯೈಕಶೇವಧಿಂ || ೧೧೫ ||

ಇತ್ಯಾಖ್ಯಾಯ ಕಥಾಂ ರಮ್ಯಾಂ ಗರ್ಗಃ ಸಾರುಪತೋತ್ತಮಃ |

ಭಾರದ್ವಾಜೇನ ಸಹಿತಃ ಪ್ರಾಪ ವಾರಾಣಸೀಂ ಪುರೀಂ || ೧೧೬ ||

ದಮನೋಽಪಿ ಹಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯೇಣ ಸಂಯುತಃ |

ಆರಾಧ್ಯ ಶ್ರೀಮದೋಂಕಾರಂ ತಸ್ಮಿಂಲ್ಲಿಂಗೇ ಲಯಂ ಗತಃ || ೧೧೭ ||

ಸ್ತಂಧ ಉವಾಚ :-

ಇಲ್ಲಲಾರೇ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಮೋಂಕಾರಮವಿಮುಕ್ತಕೇ |

ತತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಾಂ ಜಗ್ತುಃ ಸಾಧಕಾ ಬಹುಶೋ ಮುನೇ || ೧೧೮ ||

ಕಲೌ ಕಲುಷಚಿತ್ತಾನಾಂ ಪುರೋ ನಾಖ್ಯೇಯಮೇವ ಹಿ |

ಪ್ರಣವೇಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ನಾಸ್ತಿಕಾನಾಂ ವಿಶೇಷತಃ || ೧೧೯ ||

ಯೇ ನಿಂದಂತಿ ಮಹಾದೇವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ನಿಂದಂತಿ ಯೇಽಧಿಯಃ |

ಪುರಾಣಂ ಯೇ ಚ ನಿಂದಂತಿ ತೇ ಸಂಭಾಷ್ಯಾ ನ ಕುತ್ರಚಿತ್ || ೧೨೦ ||

೧೧೫. ಯಾರು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಐಶ್ವರ್ಯಕನಿಲಯವಾದ ಆನಂದಕಾನನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವರೋ, ಅವರು ಮಹಾಸೌಖ್ಯಗಳ ನೆಲೆಮನೆಗಳಾಗಿರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅಚಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಎಂದಿಗೂ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧೬. ಇಂತು ಮನೋಹರವಾದ ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾದ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಭಾರದ್ವಾಜನಿಂದೊಡಗೂಡಿ ವಾರಾಣಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

೧೧೭. ಧರ್ಮೈಕನಿಷ್ಠನಾದ ದಮನನೂ ಸಹ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಭರಿತನಾದ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾರಾಧಿಸಿ ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೧೧೮. ಸ್ತಂಧನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಇಲ್ಲಲನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹಾಮುನಿಯು ! ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಸ್ಥಾನವು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವು. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಜನರು ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಕೈಲಾಸಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು.

೧೧೯. ಈ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೊಳಕೊಂಡ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪುಷಚಿತ್ತಿರುವಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಸ್ತಿಕರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಎಂದಿಗೂ ನಿರೂಪಿಸಬಾರದು.

೧೨೦. ಯಾರು ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವರೋ, ಯಾವ ಮಠಾತ್ಮರು

ಓಂಕಾರಸದೃಶಂ ಲಿಂಗಂ ನಕ್ಷಚಿಜ್ಜಗತೀತಲೇ |

ಇತಿ ಗೌರ್ಯೈ ಸಮಾಖ್ಯಾತಂ ದೇವದೇವೇನ ನಿಶ್ಚಿತಂ

|| ೧೨೧ ||

ಇಮಮಧ್ಯಾಯಮಾಕರ್ಣ್ಯ ನರಸ್ತದ್ಗತಮಾನಸಃ |

ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಶಿವಲೋಕಮವಾಪ್ನುಯಾತ್

|| ೧೨೨ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಓಂಕಾರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನಂ”
ನಾಮ ಚತುಃಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹಳೆಯವರೊ, ಯಾವ ಜನರು ಪುರಾಣವನ್ನು ನಿಂದಿಸು
ವರೊ, ಅವರೊಡನೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

೧೨೧. ಸಮಸ್ತ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸದೃಶವಾದ
ಲಿಂಗವೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತೆಂದು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಮಹಾದೇವನು ನಿರೂಪಿಸಿ
ರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೧೨೨. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ
ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ
ಶಿವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ

“ಓಂಕಾರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನಂ”ವೆಂಬ

ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

" ಶ್ರೀಃ "

ಅಥ ಸಂಚರಸತ್ತತಿತಪೋಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಲೋಚನೇಶ್ವರಾವಿಭಾವರ್ಣನಃ

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಶೃತ್ವೋಂಕಾರಕಥಾಮೇತಾಂ ಮಹಾಪಾತಕನಾಶಿನೀಂ ।

ನ ತೃಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ನಿಶಾಖಾಥ ಬ್ರೂಹಿ ತ್ರೈವಿಷ್ಟಪೀಂ ಕಥಾಂ

॥ ೧ ॥

ಕಥಂ ಚ ಕಥಿತಾ ದೇವೈಃ ದೇವದೇವೇನ ಷಣ್ಮುಖ ।

ಅವಿಭೂತಿರ್ಮಹಾಬುದ್ಧೇ ಪುಣ್ಯಾ ತ್ರೈಲೋಚನೀ ಪರಾ

॥ ೨ ॥

ಸೃಂದ ಉವಾಚ :-

ಆಕರ್ಣಯ ಮುನೇಃ ವಚ್ಚಿ ಕಥಾಂ ಶ್ರಮನಿವಾರಿಣೀಂ ।

ಯಥಾ ದೇವೇನ ಕಥಿತಾಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸಮುದ್ಭವಾಂ

॥ ೩ ॥

ವಿರಜಾಖ್ಯಂ ಹಿ ತತ್ಪೀಠಂ ತತ್ರ ಲಿಂಗಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ।

ತತ್ಪೀಠದರ್ಶನಾದೇವ ವಿರಜಾ ಜಾಯತೇ ನರಃ

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಶ್ರೀಲೋಚನೇಶ್ವರಾವಿಭಾವರ್ಣನ

೧. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಷಡಾನನಸ್ಸಾಮಿಯೆ ! ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಒಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದರೂ ನಾನು ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳುವವನಾಗು.

೨. ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಷಣ್ಮುಖನೆ ! ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನು ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದ ಪರಮಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ದೇವದೇವನು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಹೇಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದನು ?

೩. ಸೃಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಎಲೈ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆ ! ಕೇಳು. ಮಹೇಶ್ವರನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಉದ್ಭವದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಈ ಕಥೆಯು ಕೇಳಿದವರ ಸಂಸಾರದ ಆಯಾಸವನ್ನು ನೀಗಿಸುವನು.

೪. ಈ ಪೀಠಕ್ಕೆ ವಿರಜಾಪೀಠವೆಂದು ಹೆಸರಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಲಿಂಗವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಪೀಠವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮಾನವನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗುವನು.

ತಿಸ್ರಸ್ತು ಸಂಗತಾಸ್ತತ್ರ ಸ್ತ್ರೋತಸ್ವಿನೋಃ ಘಟೋದ್ಭವ |
 ತಿಸ್ರಃ ಕಲ್ಮಷಹಾರಿಣ್ಯೋ ದಕ್ಷಿಣೇ ಹಿ ತ್ರಿಲೋಚನಾತ್ || ೫ ||
 ಸ್ತ್ರೋತೋ ಮೂರ್ತಿಧರಾಃ ಸಾಕ್ಷಾಲ್ಲಿಂಗಸ್ವ ಪನಹೇತವೇ |
 ಸರಸ್ವತ್ಯಥ ಕಾಲಿಂದೀ ನರ್ಮದಾ ಚಾಥ ಶರ್ಮದಾ || ೬ ||
 ತಿಸ್ತ್ರೋಽಪಿ ಹಿ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಂತಾಃ ಸರಿತಃ ಕುಂಭಸಾಣಯಃ |
 ಸ್ವಪಯಂತಿ ಮಹಾಧಾನು ಲಿಂಗಂ ತ್ರೈವಿಷ್ಟಪಂ ಮಹತ್ || ೭ ||
 ಲಿಂಗಾನಿ ಪರಿತಸ್ಕಾಭಿಃ ಸ್ವನಾಮ್ನಾ ಸ್ಥಾಪಿತಾನ್ಯಪಿ |
 ತೇಷಾಂ ಸಂದರ್ಶನಾತ್ಪಂಸಾಂ ತಾಸಾಂ ಸ್ನಾನಫಲಂ ಲಭೇತ್ || ೮ ||
 ಸರಸ್ವತೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ದಕ್ಷಿಣೇನ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಾತ್ |
 ಸಾರಸ್ವತಂ ಪದಂ ದದ್ಯಾದ್ವಿಷ್ಟಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಚ ಜಾಡ್ಯಹೃತ್ || ೯ ||
 ಯಮುನೇಶಂ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ಚ ನರೈರ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸಮರ್ಚಿತಂ |
 ಅಪಿ ಕಲ್ಪಿಷವದ್ಭಿಶ್ಚ ಯಮಲೋಕನಿವಾರಣಂ || ೧೦ ||

೫. ಘಟೋದ್ಭವನೆ! ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ನದಿಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡುವುವು. ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹರಿಯುವ ಆ ಮೂರು ನದಿಗಳೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವುವು.

೬. ಸರಸ್ವತಿ, ಕಾಳಿಂದಿ ಮತ್ತು ಅತಿಸೌಖ್ಯಪ್ರದಿಯಾದ ಶರ್ಮದೇವನೇ ಆ ಮೂರು ನದಿಗಳು. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕೋದಕವನ್ನೊದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ದೇವತೆಯರೇ ನದಿಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು.

೭. ಮೂವರು ನದ್ಯಭಿವಾನಿದೇವತೆಯರೂ ಪ್ರತಿದಿವಸದ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥೋದಕಗಳ ಕಳಶಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಹೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆಲೆಮನೆಯೂ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವೂ ಆದ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವರು.

೮. ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರುವರು. ಆ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

೯. ತ್ರಿಲೋಚನನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಸರಸ್ವತೀಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಪದವಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಮುಟ್ಟಿದವರ ಸಮಸ್ತ ದೇಹಗತಜಾಡ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವುದು.

೧೦. ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಯಮುನೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳಾದ ಜನರೂ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲು ಯಮಲೋಕದ ಕ್ರೂರರಿಗೆ ಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ದೃಷ್ಟಂ ತ್ರಿಲೋಚನಾತ್ಪಾಚ್ಯಾಂ ನರ್ಮದೇಶಂ ಸುಶರ್ಮದಂ ।
 ತಲ್ಲಿಂಗಾರ್ಚನತೋ ನ್ಯೂಣಾಂ ಗರ್ಭವಾಸೋ ನಿಷಿದ್ಧತೇ ॥ ೧೧ ॥
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥೇ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸಮಾಪತಃ ।
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ರಿಲೋಚನಂ ಲಿಂಗಂ ಕಿಂ ಭೂಯಃ ಪರಿಶೋಚತಿ ॥ ೧೨ ॥
 ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸ್ಮರಣಾದಪಿ ಮಾನವಃ ।
 ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಪತಿರ್ಭೂಯಾನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ॥ ೧೩ ॥
 ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸ್ಯ ದ್ರಷ್ಟಾರಃ ಸೃಷ್ಟಾರಃ ಸ್ಕೃನ್ಮನಃ ಸಂಶಯಃ ।
 ಕೃತಕೃತ್ಯಾಸ್ತ ಏವಾತ್ರ ತ ಏವಾತ್ರ ಮಹಾಧಿಯಃ ॥ ೧೪ ॥
 ಅನಂದಕಾನನೇ ಲಿಂಗಂ ಪ್ರಣತಂ ಯೈಸ್ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ।
 ತ್ರಿಲೋಚನಸ್ಯ ನಾಮಾಪಿ ಯೈಃ ಶೃತಂ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಭಿಃ ।
 ಸಪ್ತಜನ್ಮಾರ್ಜಿತಾತ್ಪಾಪಾತ್ತ್ರೇ ಪೂತಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೧೫ ॥
 ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ತೇಷು ದೃಷ್ಟೇಷು ಯತ್ಪಲಂ ।
 ತಸ್ಯಾಸ್ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ ದೃಷ್ಟೇ ಕಾರ್ಯಾಂ ಮನ್ಯೇ ತತೋಽಧಿಕಂ ॥ ೧೬ ॥

೧೧. ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನರ್ಮದೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಇಹಪರಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಅದನ್ನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದವರಿಗೆ ಪುನಃ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಾಸವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೨. ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿದಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಪಡಬೇಕು ?

೧೩. ಈ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಲಿಂಗದ ಸ್ಮರಣೆಯಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕಾಗಿ ಅಧಿಸ್ತಿಯಾಗುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೪. ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮರೇ ಆಗುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಕೃತಕೃತ್ಯರು. ಅವರೇ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳು.

೧೫. ಅನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿರುವ ಈ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಯಾರು ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾರು ಪರಿಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ನಾಮಮಾತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಕೇಳುವರೋ, ಅವರು ಏಳು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲವು.

೧೬. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಲು ಯಾವ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಕಾತಿಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಲಿಂಗದ

ಕಾಶ್ಯಾಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ ದೃಷ್ಟೇ ದೃಷ್ಟಂ ಸರ್ವಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ।
 ಕ್ಷಣಾನ್ನಿರ್ಧೂತಪಾಪೋಽಸೌ ನ ಪುನರ್ಗರ್ಭಭಾಗ್ಯವೇತ್ ॥ ೧೭ ॥
 ಸ ಸ್ವಾತಃ ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಷು ಸರ್ವಾವಭೃತನಾನ್ಸ ವಾ ।
 ಯೋ ನೈ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥೇ ಸ್ನಾತೋತ್ತರವಹಾಂಭಸಿ ॥ ೧೮ ॥
 ಸರಿತ್ರಯಂ ಮಹಾಪುಣ್ಯಂ ಯತ್ರ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವ್ಯಸೇತ್ಸದಾ ।
 ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಗಯಾಯಾಂ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಯತಿ ॥ ೧೯ ॥
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥೇ ಕೃತ್ವಾ ನೈ ಪಿಂಡಸಾತನಂ ।
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ಲಿಂಗಂ ಕೋಟೀರ್ಥಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೨೦ ॥
 ಯದನ್ಯತ್ರಾರ್ಚಿತಂ ಪಾಪಂ ತತ್ಕಾಶೀದರ್ಶನಾದ್ವ್ಯಜೇತ್ ।
 ಕಾಶ್ಯಾಂ ತು ಯತ್ಪತಂ ಪಾಪಂ ತತ್ಪ್ರೇಶಾಚಪದ್ರವಂ ॥ ೨೧ ॥
 ಪ್ರಮಾದಾತ್ಪಾತಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಶಂಭೋರಾನಂದಕಾನನೇ ।
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ಪಾಪಮುಪಿ ಹಾಸ್ಯತಿ ॥ ೨೨ ॥

ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ಅದೇ ಫಲವೇ ಲಭಿಸುವುದು. ನಾನು ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವೇ ದೊರಕುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

೧೭. ಕಾಶಿಯ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದಂತಾಗುವುದು. ಅ ಮನುಷ್ಯನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೮. ಯಾವನು ಬುತ್ತರವಾಹಿನಿಯಾದ ಪ್ರವಾಹವಿರುವ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವನೋ, ಅವನೇ ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಮತ್ತು ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಅವಭೃಥಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೯. ಈ ತೀರ್ಥವು ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದವು. ಇಲ್ಲಿ ಮೂವರು ನದ್ಯಭಿಮಾನಿ ದೇವಿಯರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇನು?

೨೦. ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಬಳಿಕ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನು ಕೋಟೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೨೧. ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕಿಂಚಿತ್ಪಾಪವಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪಿಶಾಚಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೨೨. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಿಯಾವಾಸವಾದ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದ

ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ಭೂಪೃಷ್ಠೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾನಂದಕಾನನಂ ।
 ತತ್ರಾಪಿ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾನಿ ತತೋಽಪ್ಯೋಂಕಾರಭೂಮಿಕಾ ॥ ೨೩ ॥
 ಓಂಕಾರಾದಪಿ ಸಲ್ಲಿಂಗಾನೋಕ್ಷವರ್ತಪ್ರಕಾಶಕಂ ॥ ೨೪ ॥
 ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠತರಂ ಲಿಂಗಂ ಶ್ರೇಯೋರೂಪಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ ॥ ೨೫ ॥
 ತೇಜಸ್ವಿಷು ಯಥಾ ಭಾನುದ್ಯುಶ್ಯೇಷು ಚ ಯಥಾ ಶಶೀ ।
 ತಥಾ ಲಿಂಗೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಪರಂ ಲಿಂಗಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ ॥ ೨೬ ॥
 ತ್ರಿಲೋಚನಾರ್ಚಕಾನಾಂ ಸಾ ಪದವೀ ನ ದವೀಯಸೀ ।
 ಪರಂ ನಿರ್ವಾಣಸದ್ಮಾಯಾ ಮಹಾಸೌಖ್ಯೈಕಶೇವಧೇಃ ॥ ೨೭ ॥
 ಸಕೃತ್ತ್ರಿಲೋಚನಾರ್ಚತೋ ಯಚ್ಛ್ರೇಯಃ ಸಮುಪಾರ್ಜ್ಯತೇ ।
 ನ ತದಾ ಜನ್ಮಸಂಪೂಜ್ಯ ಲಿಂಗಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಲಭ್ಯತೇ ॥ ೨೮ ॥
 ಕಾಶ್ಯಾಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ ಲಿಂಗಂ ಯೇರ್ಚಯಂತಿ ಮಹಾಧಿಯಃ ।
 ತೇಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಭುವನೋಕ್ತೋಭಿರ್ಮಮ ಪ್ರೀತಿಮುಭೀಪ್ಸುಭಿಃ ॥ ೨೯ ॥

ವಶದಿಂದ ಪಾತಕವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಆ ಪಾತಕವು ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಕಳೆದುಹೋಗುವುದು.

೨೩. ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಂದಕಾನನವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳೂ ನೆಲಸಿರುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರವು ದೇಶವೇ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿರುವುದು.

೨೪-೨೫. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳ ನಿಧಿಯೆನಿಸಿದ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾಗಿರುವುದು.

೨೬. ಪ್ರಕಾಶಮಯರಾದವರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆಯೂ, ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನಂದದಾಯಕರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಹೇಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ತ್ರಿಲೋಚನಲಿಂಗವು ಸಮಸ್ತ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು.

೨೭. ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಪೂಜಕರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದೈಕನಿಧಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪದವಿಯೂ ಸಹ ಬಹಳ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದುದಲ್ಲವು.

೨೮. ಒಂದೇ ಸಲವಾದರೂ ಸರಿಯೆ ತ್ರಿಲೋಚನಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದೋ, ಇತರ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಆಜನ್ಮ ಪರ್ಯಂತರವೂ ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೨೯. ಯಾವ ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಗಳು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಅರ್ಚನೆಮಾಡುವರೋ ಅವರನ್ನು, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಲೆಳಸುವ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಕೃತ್ವಾಪಿ ಸರ್ವಸಂನ್ಯಾಸಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಾಶುಪತವ್ರತಂ ।

ನಿಯಮೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಲಿತ್ವಾಪಿ ಕುತೋ ಬಿಭೃತಿ ಮಾನವಾಃ ॥ ೩೦ ॥

ನಿದ್ಯಮಾನೇ ಮಹಾಲಿಂಗೇ ಮಹಾಪಾಪಾಘಾಹಾರಿಣಿ ।

ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ ಪುಣ್ಯರಾಶೌ ಮೋಕ್ಷನಿಕ್ಷೇಪಸದ್ವಿನಿ ॥ ೩೧ ॥

ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಸಕೃದೇವ ತ್ರಿಲೋಚನಂ ।

ಮುಚ್ಯತೇ ಕಲುಷೈಃ ಸರ್ವೈರಸಿ ಜನ್ಮಶತಾರ್ಜಿತೈಃ ॥ ೩೨ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಹಾಪಿ ಸುರಾಪೋ ನಾ ಸ್ತೇಯಾ ನಾ ಗುರುತಲ್ಪಗಃ ।

ತತ್ಸಂಯೋಗ್ಯಃ ನಾ ವರ್ಷಂ ಮಹಾಪಾಪೀ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೩೩ ॥

ಪರದಾರರತಶ್ಚಾಪಿ ಪರಹಿಂಸಾರತೋಽಪಿ ನಾ ।

ಪರಾಪನಾದಶೀಲೋಽಪಿ ತಥಾ ವಿಸ್ತಂಭಘಾತಕಃ ॥ ೩೪ ॥

ಕೃತಘ್ನೋಽಪಿ ಭ್ರೂಣಹಾಪಿ ವೃಷಲೀಪತಿರೇವ ನಾ ।

ಮಾತಾಪಿತೃಗುರುತ್ಯಾಗೀ ವಹ್ನಿದೋ ಗರದೋಽಪಿ ವಾ ॥ ೩೫ ॥

೩೦. ಸರ್ವಸಂಗಸುತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಮಾಹೇಶ್ವರವ್ರತಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೂ, ಆ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಲೋಪದೋಷಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ಏಕೆ ಭಯಗೊಳ್ಳಬೇಕು."

೩೧. ಸಮಸ್ತ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದೂ, ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯೂ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಷೇತ್ರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ನೆಲೆಮನೆಯೂ ಎನಿಸಿರುವ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನೆಂಬ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಲೋಕ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ?"

೩೨. ಈ ತ್ರಿಲೋಚನಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಸರ್ವೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಹಿಂದಿನ ನೂರಾರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿದ ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಮಷಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೩೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಂದವನು, ಸುರಾಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು, ಕಳ್ಳನು, ಗುರುದಾರಗಾಮಿಯು, ಇವರೊಡನೆ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವವನು ಈ ಐವರೂ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು.

೩೪-೩೫. ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವವನು, ಪರರನ್ನು ಹಿಂಸೆಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವನು, ಪರರ ಸಂದೇಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು, ನಂಬಿದವರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವವನು, ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆತವನು, ಶಿಶುಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು, ವೃಷಲೀಪತಿಯು (ಪ್ರೌಢೆಯಾದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾದವನು), ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡುವವನು, ಪರರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನಿಡುವವನು, ಇತರರಿಗೆ ವಿಷವನ್ನುಣಿಸುವವನು, ಪಶುಘಾತಕನು, ಸ್ತ್ರೀಘಾತಕನು, ಶೂದ್ರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವನು, ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಕೆಡಿಸು

ಗೋಘ್ನಃ ಸ್ತ್ರೀಘ್ನೋಽಪಿ ಶೂದ್ರಘ್ನಃ ಕನ್ಯಾದೂಷಯಿತಾಪಿ ವಾ |
 ಕ್ರೂರೋ ವಾ ಪಿಶುನೋ ವಾಪಿ ನಿಜಧರ್ಮಪರಾಜ್ಞುಃ || ೩೬ ||
 ನಿಂದಕೋ ನಾಸ್ತಿ ಕೋ ವಾಪಿ ಕೂಟಸಾಕ್ಷ್ಯಪ್ರವಾದಕಃ |
 ಅಭಕ್ತ್ಯಭಕ್ತುಕೋ ವಾಪಿ ತಥಾಂವಿಕ್ರೇಯವಿಕ್ರಯಿಾ || ೩೭ ||
 ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಪರೀಲೋಽಪಿ ಮುಕ್ತ್ಯೈಕಂ ಶಿವನಿಂದಕಂ |
 ಸಾಸಾನ್ನಿಷ್ಟತಿನಾಪ್ನೋತಿ ನತ್ವಾ ಲಿಂಗಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ || ೩೮ ||
 ಶಿವನಿಂದಾರತೋ ಮೂಢಃ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರವಿನಿಂದಕಃ |
 ತಸ್ಯ ನೋ ನಿಷ್ಕೃತಿದೃಷ್ಟಾ ಕ್ವಾಪಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇಽಪಿ ಕೇನಚಿತ್ || ೩೯ ||
 ಆತ್ಮಘಾತೀ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸದಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಘಾತಕಃ |
 ಶಿವನಿಂದಾಂ ವಿಧತ್ತೇ ಯಃ ಸ ನಾಭಾಷ್ಯೋಽಧಮಾಧಮಃ || ೪೦ ||
 ಶಿವನಿಂದಾರತಾ ಯೇ ಚ ವಿಶ್ವಭಕ್ತಜನೇಷ್ವಹಿ |
 ತೇ ಯಾಂತಿ ನರಕೇ ಘೋರೇ ಯಾವಚ್ಚಂದ್ರಾದಿನಾಕರೌ || ೪೧ ||

ವವನು, ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಕ್ರೂರನು. ಅತ್ಯಂತಲೋಭಿಯು, ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ
 ಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟವನು, ಪರರದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಕೀರ್ತಿಸುವವನು,
 ದೇವರು ಪರಲೋಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿವೆಂದು ವಾದಿಸುವವನು, ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿ ಸುಳ್ಳು
 ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವವನು, ನಿಷಿದ್ಧ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡುವವನು,
 ಮಾರಬಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾರುವವನು — ಇವರು ಮೊದಲಾಗಿ ಯಾವ
 ವಾತಕವನ್ನೇ ಮಾಡಿದವರಾದರೂ, ಶಿವನಿಂದೆ ಮಾಡುವನೊಬ್ಬನನ್ನುಳಿದು
 ಎಲ್ಲರೂ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ
 ವಾಸುಗಳಿಂದಲೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೩೯. ಯಾವ ಮೂಢನು ಪರಮಶಿವನ ಸಿಂಹಿಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ,
 ಶಿವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಆ ಪಾಪದಿಂದ
 ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ದೇವಕಾಲಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ
 ಕಂಡುದಿಲ್ಲ, ಕೇಳಿದುದಿಲ್ಲ.

೪೦. ಅವನನ್ನೇ ಆತ್ಮಘಾತಕನೆಂದೂ, ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಜೀವರ
 ಘಾತಕನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯಾವನು ಶಿವನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ,
 ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ನೀಚನು. ಅವನೊಡನೆ ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡಬಾರದು.

೪೧. ಶಿವನಿಂದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಶಿವಭಕ್ತರ ಸಿಂಹಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ
 ಯಾರು ಸದಾನಿರತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿರುವವರೆಗೂ
 ಘೋರವಾದ ನರಕದ ವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸುವರು.

ಶೈವಾಃ ಪೂಜ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮೋಕ್ಷಮಭೀಪ್ಸುಭಿಃ |
 ತೇಷ್ವರ್ಚಿತೇಷ್ವಪಿ ಶಿವಃ ಸ್ತ್ರೀತೋ ಭವತ್ಯಸಂಶಯಃ || ೪೨ ||
 ಸರ್ವೇಷಾಮಿಹ ಸಾಸಾನಾಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಚಿಕೀರ್ಷಯಾ |
 ನಿಶಂಕೈರೇವ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಪ್ರಮಾಣಜ್ಞೈರಿದಂ ವಚಃ || ೪೩ ||
 ಪುರಶ್ಚರಣಕಾಮಶ್ಚೇದ್ವೀತೋಽಸಿ ಯದಿ ಸಾಪತಃ |
 ಮನ್ಯಸೇ ಯದಿ ನಃ ಸತ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣತಃ || ೪೪ ||
 ತತಃ ಸರ್ವಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಕೃತ್ವಾ ಮನಸಿ ನಿಶ್ಚಯಂ |
 ಆನಂದಕಾನನಂ ಯಾಹಿ ಯತ್ರ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸ್ವಯಂ || ೪೫ ||
 ಯತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರವಿಷ್ಟಾನಾಂ ನರಾಣಾಂ ನಿಶ್ಚಿತಾತ್ಮನಾಂ |
 ನ ಬಾಧತೇಽಘನಿಚಯಃ ಪ್ರಾಪ್ಯೇತ ಚ ಪರೋ ವೃಷಃ || ೪೬ ||
 ತತ್ರಾದ್ಯಾಪಿ ಮಹಾತೀರ್ಥೇ ತ್ರಿಸ್ರೋತಸ್ಯಾತಿನಿರ್ಮಲೇ |
 ಪುಣ್ಯೇ ಪಿಲಿಪಿಲಾನಾಂನಿ ತ್ರಿಸರಿತ್ಪರಿಸೇವಿತೇ || ೪೭ ||

೪೨. ಮೋಕ್ಷವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರು ಸರ್ವಥಾ ಸಂಪೂಜ್ಯರಾಗಿರುವರು. ಅವರನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಲು ಪರಮೇಶ್ವರನೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲವು.

೪೩. ಸಮಸ್ತ ಪಾತಕಗಳ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರು ಬಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದವರು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

೪೪-೪೫. ಭಗವನ್ನಾಮಪುರಶ್ಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಭಿಲಾಷೆಯಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಪಾತಕಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಯಗೊಂಡಿರುವೆಯಾದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ನೀನು ನಂಬುವೆಯಾದರೆ, ಇತರ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ಸೆಲೆಮನೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಆನಂದಕಾನನವನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರು.

೪೬. ದೃಢನಿಶ್ಚಯಸಹಿತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಎಂತಹ ಪಾತಕಸಮೂಹವೂ ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮವೇ ಲಭಿಸುವುದು.

೪೭. ಅಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಮೂರು ಪ್ರವಾಹಗಳುಳ್ಳದ್ದಾದಾಗ, ಸರಸ್ವತಿ, ನರ್ಮದೆ, ಯಮುನೆಯರು ಸಂಗಮಿಸುವ ಅತಿಸ್ವಚ್ಛವೂ, ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಆದ ಪಿಲಿಪಿಲಾನಾಮಕವಾದ ಮಹಾತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು.

ತ್ರಿಲೋಚನಾಕ್ಷಿವಿಕ್ಷೇಪಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಮಹೈನಸಿ |

ಸ್ವಾತ್ಮಾ ಗೃಹ್ಯೋಕ್ತವಿಧಿನಾ ತರ್ಪಣೇಯಾನ್ತತರ್ಪ ಚ || ೪೮ ||
ದತ್ವಾ ದೇಯಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವಿತ್ತಶಾತ್ಯವಿವರ್ಜಿತಃ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ಲಿಂಗಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯಾತಿಭಕ್ತಿತಃ || ೪೯ ||

ಗಂಧಾದ್ಯೈರ್ವಿವಿಧೈರ್ಮಾಲೈಃ ಪಂಚಾಮೃತಪುರಃಸರೈಃ |

ಧೂಪೈರ್ದೀಪೈಃ ಸ ನೈವೇದ್ಯೈರ್ವಾಸೋಭಿರ್ಬಹುಭೂಷಣೈಃ || ೫೦ ||

ಪೂಜೋಪಕರಣೈರ್ದ್ರವ್ಯೈರ್ಘಂಟಾದರ್ಪಣಚಾಮರೈಃ |

ಚಿತ್ರಧ್ವಜಪತಾಕಾಭಿರ್ನೃತ್ಯನಾದ್ಯಸುಗಾಯನೈಃ || ೫೧ ||

ಜಪೈಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಭಿಶ್ಚ ನಮಸ್ಕಾರೈರ್ಮುದಾಯುತೈಃ |

ಪರಿಚಾರಕಸಂತೋಷೈಃ ಕೃತ್ವೇತಿ ಪರಿಪೂಜನಂ || ೫೨ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ವಾಚಯೇತ್ಪ್ರಶ್ನಾನ್ನಿಷ್ಠಾಪೋಹಮಿತಿ ಬ್ರುವನ್ |

ಏನಂ ಕುರ್ವನ್ನರಃ ಸ್ವಾಷ್ಟೋ ನಿರೇನಾ ಜಾಯತೇ ಕ್ಷಣಾತ್ || ೫೩ ||

೪೮. ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿಷಯನಾಗಿ ಅದು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಗೃಹ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಿಯಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಸಿತ್ತ್ ಸಿತಾಮಹಾದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

೪೯. ಧನಲೋಭವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮೋಪಚಾರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೫೦-೫೩. ಗಂಧಾದಿ ಲೇಪನವ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಧವಿಧಗಳಾದ ಪುಷ್ಪ ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ಪಂಚಾಮೃತಸ್ಮಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಧೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ನೈವೇದ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ, ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಆಭರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಪೂಜೆಗೆ ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ಇತರೋಪಕರಣವ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಘಂಟಾನಾದದಿಂದಲೂ, ದರ್ಪಣಾವಲೋಕನಸೇವೆಯಿಂದಲೂ, ಚಾಮರಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಚಿತ್ರಗಳಾದ ಧ್ವಜಪತಾಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ನರ್ತನ, ವಾದ್ಯ, ಗಾಯನಸೇವೆಗಳಿಂದಲೂ, ನಾಮಜಪಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸಂತೋಷದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಪರಿಚಾರಕರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗುವಂತೆ ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು.

೫೩. ಬಳಿಕ “ನಾನು ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿರುವೆ”ನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಬೇಕು. ಇಂತು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಮಾನವನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗುವನು.

ತತಃ ಪಂಚನದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮಣಿಕರ್ಣೀಹೃದೇ ತತಃ |

ತತೋ ವಿಶ್ವೇಶಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸುಕೃತಂ ಮಹತ್ || ೫೪ ||

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಿದಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಹಾಸಾಪವಿಶೋಧನಂ |

ನಾಸ್ತಿಕೇ ನ ಪ್ರವಕ್ತವ್ಯಂ ಕಾಶೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯನಿಂದಕೇ || ೫೫ ||

ದದಚ್ಚ ದ್ರವ್ಯಲೋಭೇನ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಿದಂ ಶುಭಂ |

ದಾತಾ ನರಕಮಾಪ್ನೋತಿ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಘಟೋದ್ಭವ || ೫೬ ||

ಕ್ಷಮಾಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ಯತ್ಫಲಂ ಸಂಮೃಗಾಪೃತೇ |

ಪ್ರದೋಷೇ ತತ್ಫಲಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸಪ್ತಕೃತ್ಸಸ್ತ್ರೀಲೋಚನೇ || ೫೭ ||

ಭುಜಂಗಮೇಖಿಲಂ ಲಿಂಗಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಂ |

ಜನ್ಮಾಂತರೇಪಿ ಮುಕ್ತಃ ಸ್ಯಾದನ್ಯತ್ರ ಮರಣೇ ಸತಿ || ೫೮ ||

ಅನ್ಯತ್ರ ಸರ್ವಲಿಂಗೇಷು ಪುಣ್ಯಕಾಲೋ ವಿಶಿಷ್ಟತೇ |

ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಸೇ ಪುಣ್ಯಕಾಲಃ ಸದಾ ರಾತ್ರೀಂದಿವಂ ನೃಣಾಂ || ೫೯ ||

೫೪. ಬಳಿಕ ಪಂಚನದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಮೇಲಿ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ಮನುಷ್ಯನು ಮಹತ್ತರವಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೫೫. ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಮಹಾಸಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕನ ಸಮುಕ್ತವಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕಾತೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ನೀಚನೆದುರಿಗಾಗಲಿ ಹೇಳಬಾರದು.

೫೬. ಎಲೈ ಕುಂಭೋದ್ಭವನೆ! ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕರ್ಮವನ್ನು ಯಾವನು ದ್ರವ್ಯಲೋಭಸಹಿತನಾಗಿ ಮಾಡುವನೋ, ಆ ದಾತೃವು ನರಕವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸುವನೆಂಬುದು ಸತ್ಯವೆಂದು ಶಕುನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

೫೭. ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಉತ್ತಮಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದನ್ನೇ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಏಳು ಪ್ರದೋಷ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಪಡೆಯಬಹುದು.

೫೮. ಅನಂತಸರ್ವದಿಂದ ಸುತ್ತವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಲಿಂಗವನ್ನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಶನಮಾಡಿದವನು ಸ್ಥಳಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೫೯. ಇತರ ಎಲ್ಲ ಲಿಂಗಗಳಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಪುಣ್ಯಕಾಲವಿರುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಯು ವಿಶೇಷ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ

ಲಿಂಗಾನ್ಯೋಂಕಾರಮುಖ್ಯಾನ್ಯಾ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಕೃಂತ್ಯಲಂ ।
 ಪರಂ ತ್ರೈಲೋಚನೀ ಶಕ್ತಿಃ ಕಾಚಿದನ್ಯೈವ ಸಾರ್ವತಿ ॥ ೬೦ ॥
 ಯತಃ ಸರ್ವೇಷು ಲಿಂಗೇಷು ಲಿಂಗಮೇತದನುತ್ತಮಂ ।
 ತತ್ಕಾರಣಂ ಶೃಣ್ವಪರ್ಣೇ ಕರ್ಣೇ ಕುರು ವದಾಮ್ಯಹಂ ॥ ೬೧ ॥
 ಪುರಾ ಮೇ ಯೋಗಯುಕ್ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಮೇತದ್ಭವಸ್ಥಲಾತ್ ।
 ಉದ್ಭಿದ್ಯ ಸಪ್ತಸಾತಾಲಂ ನಿರಗಾತ್ಪುರತೋ ಮಹತ್ ॥ ೬೨ ॥
 ಅಸ್ಥಿನ್‌ಲ್ಲಿಂಗೇ ಪುರಾ ಗೌರಿ ಸುಗುಪ್ತಂ ತಿಷ್ಠತಾ ಮಯಾ ।
 ತುಭ್ಯಂ ನೇತ್ರತ್ರಯಂ ದತ್ತಂ ನಿರೈಕ್ಷಿಷ್ಯಾಸ್ತಥೋತ್ತಮಂ ॥ ೬೩ ॥
 ತದಾಪ್ರಭೃತಿ ದೇವೇಶಿ ಲಿಂಗಮೇತತ್ತ್ರಿಲೋಚನಂ ।
 ವಿಷ್ಣುಪ್ರಸ್ಥಿತಯಾಂತ್ಸೈರ್ಗೀರ್ಣಯತೇ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿದಂ ॥ ೬೪ ॥
 ತ್ರಿಲೋಚನಸ್ಯ ಯೇ ಭಕ್ತಾಸ್ತೇಽಪಿ ಸರ್ವೇ ತ್ರಿಲೋಚನಾಃ ।
 ಮಮ ಸಾರಿಷದಾಸ್ತೇ ತು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾಸ್ತ ಏವ ಹಿ ॥ ೬೫ ॥

ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಹೋರಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪುಣ್ಯಕಾಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೬೦. ಓಂಕಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಲಿಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥಗಳಾಗಿರುವುವು. ಎಲಾ ಸಾರ್ವತಿಯೆ! ಆದರೆ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಶಕ್ತಿಯಾದರೂ, ಸರ್ವಥಾ ಅನ್ಯಪ್ರಕಾರದ್ದಾಗಿರುವುದು.

೬೧. ಏಕೆಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಲಿಂಗವು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವಾಗಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಎಲಾ ಅಪರ್ಣೆಯೆ! ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಕೇಳುವವಳಾಗು.

೬೨. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರಲು ಮಹತ್ತರ ನಾದ ಈ ಲಿಂಗವು ಏಳು ಸಾತಾಲಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿ ಯೊಳಗಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

೬೩. ಎಲಾ ಗೌರಿಯೆ! ಮುನ್ನು ನಾನು ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಅಲ್ಲದೆ ನಾನೇ ನಿನಗೆ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವನಾದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವವಳಾವೆ.

೬೪. ಎಲಾ ಮಹಾದೇವಿಯೆ! ಅಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಈ ಲಿಂಗವು ತ್ರಿಲೋಚ ನೇಶ್ವರವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನ ನೇತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥದೆಂದು ಹೊಗಳಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು.

೬೫. ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಯಾರು ಭಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರರೇ ಆಗಿರುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೇ ಆಗುವರು, ಅವರೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವರು.

ತ್ರಿಲೋಚನಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಹಿಮಾನಂ ನ ಕಶ್ಚನ |
 ಸಮ್ಯಗ್ಗೇತ್ತಿ ಮಹೇಶಾನಿ ಮಯೈವ ಪರಿಗೋಪಿತಂ || ೬೬ ||
 ಶುಕ್ಲರಾಧಾ ತೃತೀಯಾಯಾಂ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪೈಲಿಪಿಲೇ ಹೃದೇ |
 ಉಪೋಷಣಪರಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಾನ್ವಿತಾಃ || ೬೭ ||
 ತ್ರಿಲೋಚನಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾಪಿ ತತ್ರ ವೈ |
 ಪುನರ್ಲಿಂಗಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ದತ್ವಾ ಧರ್ಮಘಟಾನಸಿ || ೬೮ ||
 ಸ್ನಾನಾನ್ಸದಕ್ಷಿಣಾನ್ದೇವಿ ಸಿತ್ಯೂನುದ್ಧಿಶ್ಯ ಹರ್ಷಿತಾಃ |
 ವಿಧಾಯ ಪಾರಣಂ ಪಶ್ಚಾಚ್ಛಿವಭಕ್ತಜನೈಃ ಸಹ || ೬೯ ||
 ವಿಸೃಜ್ಯ ಸಾರ್ಥಿವಂ ದೇಹಂ ತೇನ ಪುಣ್ಯೇನ ನೋದಿತಾಃ |
 ಭವಂತಿ ದೇವಿ ನಿಯತಂ ಗಣಾ ಮನು ಪುರೋಗಮಾಃ || ೭೦ ||
 ತಾವದ್ಭ್ರಮಂತಿ ಸಂಸಾರೇ ದೇವಾ ಮರ್ತ್ಯಾ ಮಹೋರಗಾಃ |
 ಗೌರಿ ಯಾವನ್ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಲಿಂಗಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ || ೭೧ ||
 ಸಕೃತ್ತಿವಿಷ್ಟಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪೈಲಿಪಿಲೇ ಹೃದೇ |
 ನ ಜಾತು ಮಾತುಸ್ತನಪೋ ಜಾಯತೇ ಜಂತುರತ್ರ ಹಿ || ೭೨ ||

೬೬. ಎಲೈ ಮಹೇಶ್ವರಿಯೆ! ತ್ರಿಲೋಚನನೆಂಬ ಈ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದಲೇ ಪರಮಹಸ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

೬೭-೭೦. ಓ ದೇವೇಶ್ವರಿಯೆ! ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ತೃತೀಯೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಪರಾಗಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪುನಃ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಮತ್ತೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಉದಕಾಂಭಗಳನ್ನು ವಾನಮಾಡಿ, ಹರ್ಷಭರಿತರಾಗಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನೂ (ಪಿಂಡಗಳನ್ನೂ), ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ಬಳಿಕ ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಜನರೊಡನೆ ಕುಳಿತು ಪಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಈ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ದೇಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ಭಕ್ತೋತ್ತಮರು ಆ ಪುಣ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮಗಳಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಓಡಾಡುವರೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೭೧. ಗೌರಿಯೆ! ದೇವತೆಗಳಾಗಲಿ, ಮನುಷ್ಯರಾಗಲಿ, ಮಹಾನಾಗರೀ ಆಗಲಿ, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೭೨. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಪ್ರತಿನೂಸಂ ಸದಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ಚ ಭಾಮಿನಿ ।
 ಆಯಾಂತಿ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾನಿ ದ್ರಷ್ಟುಂ ದೇವಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ॥ ೭೩ ॥
 ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಾದ್ವಕ್ಷಿಣತಃ ಸ್ನಾತಃ ಪೈಲಿಪಿಲೇಽಂಭಸಿ ।
 ತತ್ರ ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸ್ಮೈಕಾಂ ರಾಜಸೂಯಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೭೪ ॥
 ಪಾದೋದಕಾಖ್ಯಸ್ತತ್ತ್ವೈವ ಕೂಪಃ ಪಾಪವಿನಾಶಕಃ ।
 ಪ್ರಾಶ್ನ ತಸ್ಮೋದಕಂ ಮರ್ತ್ಯೋನ ಮರ್ತ್ಯೋ ಜಾಯತೇ ಪುನಃ ॥ ೭೫ ॥
 ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ತು ಸಂತಿ ಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಶಃ ।
 ಕೈವಲ್ಯದಾನಿ ತಾನ್ಯತ್ರ ದರ್ಶನಾತ್ಸ್ಪರ್ಶನಾದಪಿ ॥ ೭೬ ॥
 ತತ್ರ ಶಾಂತನವಂ ಲಿಂಗಂ ಗಂಗಾತೀರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ।
 ತದ್ವಿಷ್ಟಾಃ ಶಾಂತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನರಃ ಸಂಸಾರತಾಪಿತಃ ॥ ೭೭ ॥
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಮುನೇ ಭೀಷ್ಮೇಶಸಂಜ್ಞಿತಂ ।
 ಕಲಿಃ ಕಾಲಶ್ಚ ಕಾಮಶ್ಚ ಬಾಧತೇ ನ ತದೀಕ್ಷಣಾತ್ ॥ ೭೮ ॥

ಮಿಂದು ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬರಲು, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ
 ಜನಿಸಿ ತಾಯಿಯ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

೭೩. ಸುಂದರಿಯೆ! ಪ್ರತಿನೂಸದ ಅಷ್ಟಮಿ ಮತ್ತು ಚತುರ್ದಶಿಯ ತಿಥಿ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳೂ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ತ್ರಿಲೋಚ
 ನೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಲು ಚಿತ್ತೈಸುವರು.

೭೪. ಆ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಪಿಲಿಪಿಲಾ
 ಸರಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಮಲೋದಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು
 ಸಂಧ್ಯಾವಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನರನು ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ
 ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೭೫. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಾದೋದಕವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಕೂಪವಿರುವುದು.
 ಅದು ಪಾಪನಾಶಕವಾದುದು. ಅದರ ನೀರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು
 ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೭೬. ಆ ಲಿಂಗದ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ ಅನೇಕ ಲಿಂಗ
 ಗಳಿರುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಮುಟ್ಟಿ ಸೇವಿಸುವುದ
 ರಿಂದಲೂ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೈವಲ್ಯಪದವೇ ಲಭಿಸುವುದು.

೭೭. ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಶಂತನುಮಹಾರಾಜನು
 ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಲಿಂಗವೊಂದಿರುವುದು. ಸಂಸಾರತಾಪಗಳಿಂದ ಬೇಸರ
 ಗೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನು ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸಮಾಧಾನ
 ವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೭೮. ಮುನಿವರ್ಯನೆ! ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿಯೇ ಭೀಷ್ಮೇಶ್ವರನೆಂಬ

ತತ್ಪ್ರತೀಚ್ಛಾಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ದ್ರೋಣೇಶ ಇತಿ ಕೀರ್ತಿತಂ ।

ಯಲ್ಲಿಂಗಪೂಜನಾದ್ಧೋಣೋ ಜ್ಯೋತೀರೂಪಂ ಪುನರ್ದಧೌ ॥ ೭೯ ॥

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತದಗ್ರೇ ಚಾತಿಪುಣ್ಯದಂ ।

ಯದರ್ಚನಾನಶಾದ್ಧೋಣೇನ ಬಿಭೇತ್ಯಪಿ ಕಾಲತಃ ॥ ೮೦ ॥

ದ್ರೋಣೇಶಾದ್ವಾಯುದಿಗ್ಭಾಗೇ ವಾಲಖಿಲ್ಯೇಶ್ವರಂ ಪರಂ ।

ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವಕ್ರತುಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೮೧ ॥

ತದ್ವಾಮೇ ಲಿಂಗಮಾಲೋಕ್ಯ ವಾಲ್ಮೀಕೇಶ್ವರಸಂಜ್ಞಿತಂ ।

ತಸ್ಯ ಸಂದರ್ಶನಾದೇವ ವಿಶೋಕೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ ॥ ೮೨ ॥

ಅನ್ಯಚ್ಛಾತ್ರೇನ ಯದ್ವೃತ್ತಂ ತದ್ವೃವೀಮಿ ಘಟೋದ್ಭವ ।

ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ದೇವ್ಯೈ ದೇವೇನ ಭಾಷಿತಂ ॥ ೮೩ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ ”
ನಾಮ ಪಂಚಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಹೆಸರಿನ ಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದವನು ಕಲಿಪುರಷನಿಂದಾಗಲಿ, ಕಾಲಯಮನಿಂದಾಗಲಿ, ಮನ್ಮಥನಿಂದಾಗಲಿ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೭೯. ಆದಕ್ಕೆ ಪತ್ತಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ದ್ರೋಣೇಶ್ವರನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಲಿಂಗವೊಂದಿರುವುದು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿಯೇ ಬಂದೆ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯನು ತೇಜೋಮಯವಾದ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

೮೦. ಆದರ ಸಮೃದ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಪುಣ್ಯವ್ರತವಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು. ಆದರ ಪೂಜೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದಲೇ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಇಂದಿಗೂ ಯಮನಿಗೆ ಭಯಗೊಳ್ಳದೆ ಚರಂಜೀವಿಯಾಗಿರುವನು.

೮೧. ದ್ರೋಣೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಾಯುವ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ವಾಲಖಿಲ್ಯೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಕಲಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

೮೨. ಆದಕ್ಕೆ ಎಡಗಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಾಲ್ಮೀಕೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಬೇಕು. ಅದರ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಶೋಕರಹಿತನಾಗುವನು.

೮೩. ಎಲೈ ಕುಂಭಸಂಭವನೆ! ಈ ತ್ರಿವಿಷ್ಟನೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮರಾದೇವನು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಸಿರೂಪಿಸಿದುದೂ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದುದೂ ಆದ ಮತ್ತೊಂದು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ

ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ

“ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ ” ಎಂಬ

ಎಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ತುತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಲೋಚನಸ್ಮ ಭಾಷೋಪವರ್ಣನಂ

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣುಷ್ವ ನೈತ್ರಾವರುಣೇ ಪುರಾ ಕಲ್ಪೇ ರಥಂತರೇ ।

ಇತಿಹಾಸ ಇಹಾಸೀದ್ಯಃ ಪೀಠೇ ವಿರಚಸಂಜ್ಞಿಕೇ

॥ ೧ ॥

ಶ್ರೀಲೋಚನಸ್ಯ ಪ್ರಾಸಾದೇ ಮಣಿಮಾಣಿಕ್ಯನಿರ್ಮಿತೇ ।

ನಾನಾಭಂಗಿಗವಾಕ್ಷಾಢ್ಯೇ ರತ್ನಸಾನಾವಿವಾಯತೇ

॥ ೨ ॥

ಕದಾಚಿದಸಿ ಕಲ್ಪಾಂತೇ ದ್ಯುಲೋಕೇ ಭ್ರಂಶತಿ ಕ್ಷಯೇ ।

ಪ್ರೇತಂಭನಂ ಸ್ತಂಭ ಇವ ದತ್ತೋ ವಿಶ್ವಕೃತಾ ಸ್ವಯಂ

॥ ೩ ॥

ಮರುತ್ತರಂಗಿತಾಗ್ರಾಭಿಃ ಪತಾಕಾಭಿರಿತಸ್ತತಃ ।

ಸನ್ನಿವಾರಯತೀವೇತ್ತ್ವಮಘಾಘಾನ್ವಿತತೋ ಮುನೇ

॥ ೪ ॥

ದೇದೀಪ್ಯಮಾನಸೌವರ್ಣಕಲಶೇನ ವಿರಾಜಿತೇ ।

ಪಾರ್ವಣೇನ ಶಶಾಂಕೇನ ಖೇದಾದಿನ ಸಮಾಶ್ರಿತೇ

॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಶ್ರೀಲೋಚನಸ್ಮ ಭಾಷೋಪವರ್ಣನ

೧. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ನಿತ್ರಾವರುಣನಿಂದನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ! ಹಿಂದೆ ರಥಂತರಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಿರಚಾನಾಮಕನಾದ ಈ ಮಹಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇತಿಹಾಸವೊಂದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು: ರುದ್ರಿಯಿಂದ ಕೇಳುವವನಾಗು.

೨. ಶ್ರೀಲೋಚನೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವು ನವರತ್ನ. ಮಾಣಿಕ್ಯಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ಒಂದು ವಿಧಗಳಾದ ಗವಾಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೇರು ಪರ್ವತದಂತೆ ಉನ್ನತವೂ ನಿರಾಲವೂ ಆಗಿ ರೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

೩-೪. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯ ಸಮಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕವು ಪುಣ್ಯಕ್ಷಯದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳಲು. ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ತಾನೇ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಸ್ತಂಭದಂತೆ ಆ ದೇವಾಲಯವು ತೋರುತ್ತಿರುವುದು. ಮುನಿಯ! ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವರ ಪಾಪಸಮೂಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ ಈಡಾಡುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದೆಂಬಂತೆ ಆ ದೇವಾಲಯವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಳಿಗೆ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೊನೆಗಳುಳ್ಳ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದಲಂಕೃತವಾಗಿರುವುದು.

೫. ಪ್ರೋಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಕಳಶಗಳಿಂದವಿರಾಜಿಸುತ್ತ ಪೌರ್ಣಮೆಯ

ತತ್ರ ಸಾರಾವತದ್ವಂದ್ವಂ ವಸೇತ್ಸೈವರಂ ಕೃತಾಲಯಂ ।
 ಸ್ವಾತಃ ಸಾಯಂ ಚ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಕುರ್ವನ್ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ॥ ೬ ॥
 ಉಡ್ಡೀಯಮಾನಂ ಪರಿತಃ ಪಕ್ಷವಾತ್ಪರಿತಸ್ತತಃ ।
 ರಜಃಪ್ರಾಸಾದಸಂಲಗ್ನಂ ದೂರೀಕುರ್ವದ್ಧಿನೇ ದಿನೇ ॥ ೭ ॥
 ತ್ರಿಲೋಚನೇತಿ ಸತತಂ ನಾನು ಭಕ್ತೈರುದಾಹೃತಂ ।
 ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇತಿ ಚ ತಥಾ ತಯೋಃ ಕರ್ಣಾತಿಥೀಭವೇತ್ ॥ ೮ ॥
 ಚತುರ್ವಿಧಾನಿ ವಾದ್ಯಾನಿ ಶಂಭುಪ್ರೀತಿಕರಾಣ್ಯಲಂ ।
 ತಯೋಃ ಕರ್ಣಗುಹಾಂ ಸ್ವಾಹ್ಯ ಪ್ರತಿಶಬ್ದಂ ಪ್ರತನ್ವತೇ ॥ ೯ ॥
 ಮಂಗಲಾರಾರ್ತಿಕಜ್ಯೋತಿಸ್ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಂ ಪಕ್ಷಿಣೋಸ್ತಯೋಃ ।
 ನೇತ್ರಾಂತರ್ನಿರ್ವಿಶನ್ನಿತ್ಯಂ ಭಕ್ತಚೇಷ್ಟಾಂ ಪ್ರದರ್ಶಯೇತ್ ॥ ೧೦ ॥
 ಸ್ವಾಣಯಾತ್ರಾಂ ವಿಹಾಯಾಪಿ ಕದಾಚಿತ್ಸ್ಥಿತಮಾನಸೌ ।
 ನೋಡ್ಡೀಯ ವಾಂಛಿತಂ ಯಾತಃ ಪಶ್ಯಂತೌ ಕೌತುಕಂ ಬಗೌ ॥ ೧೧ ॥

ಚಂದ್ರನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಲೆದಲೆದು ಬೇಸತ್ತು ಆಯಾಸಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು.

೬. ಆ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾರಿವಾಳವಂಶತಿಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಾತಃಕಾಲ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

೭. ದಿನದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವುಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಆ ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಸೇರಿದ ಧೂಳಿಯೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗುವಂತೆ ಅವುಗಳು ಗೋಪುರಕ್ಕೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

೮. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ನನ್ನ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರು ನಿತ್ಯವೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರ, ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಾದಿ ನಾಮಗಳೂ ಸಹ ಸಂತತವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದುವು.

೯. ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂತೋಷಕರಗಳಾದ ಕಾಂಸ್ಯತಾಳಾದಿ ನಾಲ್ಕುವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಅವುಗಳ ಕಿವಿಗಳ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯು ಸ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

೧೦. ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮಹಾಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಮಂಗಲಾರತಿಯ ಜ್ಯೋತಿಯು ಆ ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೋಡಬಂದ ಭಕ್ತರ ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೧೧. ಅವುಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಇಷ್ಟಬಂದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಯ ಕೌತುಕವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದುವು.

ತತ್ರ ಭಕ್ತಜನಾಕೀರ್ಣಂ ಪ್ರಾಸಾದಂ ಪರಿತೋ ಮುನೇ |
ತಂಡುಲಾದಿ ಚರನ್ತೌ ತೌ ಕುರ್ವಾತೇ ಚ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ || ೧೨ ||
ದೇವದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ಭಾಗೇ ಚತುಃಸ್ತೋತಸ್ವಿನೀಜಲಂ |
ತೃಷಾರ್ತೌ ಧಯತೋ ವಿಪ್ರ ಸ್ನಾತೌ ಜಾತುಚಿದಂಡದೌ || ೧೩ ||
ತಯೋರಿತ್ಥಂ ವಿಚರತೋಸ್ತಿಲೋಚನಸಮಾಪತಃ |
ಅಗಾಧ್ಯಹುತಿಥಃ ಕಾಲೋ ದ್ವಿಜಯೋಃ ಸಾಧುಚೇಷ್ಟಯೋಃ || ೧೪ ||
ಅಥ ದೇವಾಲಯಸ್ಯಂಧೇ ಗವಾಕ್ಷಾಂತರ್ಗತೌ ಚ ತೌ |
ಶೈಲೇನ ಕೇನಚಿದ್ವೃಷ್ಟೌ ಕ್ರೂರದೃಷ್ಟೌ ಸುಖಸ್ಥಿತೌ || ೧೫ ||
ತಚ್ಚ ಸಾರಾವತದ್ವಂದ್ವಂ ಶೈಲನಃ ಪರಿಜಿಘ್ರಿಕ್ಮುಕಃ |
ಅವತೀರ್ಯಾಂಬರಾದಾಶು ಪ್ರವಿಷ್ಟೋನ್ಯರಿವಾಲಯಂ || ೧೬ ||
ತತೋ ವಿಲೋಕಯಾಮಾಸ ತದಾಗಮನಿನಿರ್ಗಮೌ |
ಕೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ವಿಶತೋ ದುರ್ಗಮೇತೌ ಪತತ್ತಿಣೌ || ೧೭ ||

೧೨. ಮಹಾಮುನಿಯೇ! ಆ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಭಕ್ತಜನರು
ಜಿಲ್ಲದ ಅಕ್ಷತೆಕಾಳುಗಳನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತ ಆ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಪಕ್ಷಿಗಳೆರಡೂ ಅದಕ್ಕೆ
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

೧೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೇ! ಬಾಯಾರಿದಾಗ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ
ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ನದಿಗಳು ಸೇರುವ ತ್ರಿಲೋಚನತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೀರನ್ನು
ಕುಡಿಯುತ್ತ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ
ದುವು.

೧೪. ಇಂತು ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲು
ಸದಾಚಾರನಿರತಗಳಾಗಿದ್ದ ಆ ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಕಾಲವು ಕಳೆದು
ಹೋಯಿತು.

೧೫. ಒಮ್ಮೆ ಅವುಗಳು ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರದ ಗವಾಕ್ಷವೊಂದರಲ್ಲಿ
ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ಒಂವಾನೊಂದು ಹದ್ದು ಕ್ರೂರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ನೋಡಿತು.

೧೬. ಆ ಶೈಲನವು ಹೇಗಾದರೂ ಆ ಎರಡು ಪಾರಿವಾಳಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ
ಭಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನುಮಾಡಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಆಕಾಶದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು
ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

೧೭. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅವುಗಳು ಬಂದು ಹೋಗುವ
ಸಮಯಗಳನ್ನೂ ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಮೂಲಕ ಅವು ಭದ್ರವಾದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳ
ವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವೆಂಬುದನ್ನೂ ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಿತು.

ಕೇನಾಧ್ವನಾ ಚ ನಿಯಾತಃ ಕ್ವ ಕಾಲೇ ಕುರುತಶ್ಚ ಕಿಂ |
 ಕಥಂ ಯುಗಪದೇತೌ ಮೇ ಗ್ರಾಹ್ಯಾ ಸ್ವೈರಂ ಭವಿಷ್ಯತಃ || ೧೮ ||
 ಮಧ್ಯೇ ದುರ್ಗಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೌ ಚ ಮನು ವಶ್ಯಾವಿಮೌ ನ ಯತ್ |
 ಏಕದೃಷ್ಟಿಃ ಕ್ಷಣಂ ತಸ್ಯೌ ಶ್ವೇನ ಇತ್ಥಂ ವಿಚಿಂತಯನ್ || ೧೯ ||
 ಅಹೋ ದುರ್ಗಬಲಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ಶಂಸಂತ್ಯೇನೇತಿ ಹೇತುತಃ |
 ದುರ್ಬಲೋಽಪ್ಯಾಕಲಯಿತುಂ ಸಹಸಾರಿನ್ ಶಕ್ಯತೇ || ೨೦ ||
 ಕರಿಣಾಂ ತು ಸಹಸ್ರೇಣ ವರಾಶ್ವಾನಾಂ ನ ಲಕ್ಷ್ಯತಃ |
 ತತ್ಕರ್ಮ ಸಿದ್ಧಿರ್ನೃಪತೇರ್ದುರ್ಗೇಣೈಕೇನ ಯದ್ಭವೇತ್ || ೨೧ ||
 ದುರ್ಗಸ್ಯೋ ನಾಭಿಭೂಯೇತ ವಿಸಕ್ತಃ ಕೇನಚಿತ್ಸ್ವಚಿತ್ |
 ಸ್ವತಂತ್ರಂ ಯದಿ ದುರ್ಗಂ ಸ್ಯಾದಮರ್ಮಜ್ಞ ಪ್ರಕಾಶಿತಂ || ೨೨ ||
 ಇತಿ ದುರ್ಗಬಲಂ ಶಂಸನ್ ಶ್ವೇನೋ ರೋಷಾರುಣೇಕ್ಷಣಃ |
 ಅಸಾಧ್ವಸೌ ಕಲರವೌ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಯಾತೋ ನಭೋಽಂಗಣಂ || ೨೩ ||

೧೮. ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಯಾವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವುವು? ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು? ಈ ಎರಡೂ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನನ್ನ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವುದು?

೧೯. ದುರ್ಗಮವಾದ ಈ ಗೋಪುರದ ಮಧ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ನನಗೆ ವಶವಾಗಲಾರವು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಆ ಹದ್ದು ನೆಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಒಂದುಕ್ಷಣಮಾತ್ರದವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಿತು.

೨೦. “ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನೀತಿನಿಪುಣರಾದವರು ದುರ್ಗದ ಬಲವನ್ನು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವರು. ದುರ್ಗಬಲವಿರುವ ಶತ್ರುವು ಸ್ವತಃ ದುರ್ಬಲನಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೨೧. ರಾಜನಾದವನಿಗೆ ಒಂದು ದುರ್ಗದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೋ, ಅದನ್ನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಋತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು.

೨೨. ಯಾವ ಶತ್ರುವಿನ ದುರ್ಗದ ಮರ್ಮಗಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನು ಬಲವಾದ ಆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಎಂದಿಗೂ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವು.”

೨೩. ಇಂತೆಂದು ದುರ್ಗದ ಬಲವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡುತ್ತ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳದಾಗಿ, ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಜಿತಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿತು.

ಅಥ ಸಾರಾವತೀ ದಕ್ಷಾ ವಿಪಕ್ಷಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪಕ್ಷಿಣಂ ।

ಮಹಾಬಲಂ ದುರ್ಗಬಲಾ ಸ್ತೃಹ ಸಾರಾವತಂ ಪತಿಂ

|| ೨೪ ||

ಕಲರವ್ಯವಾಚಃ—

ಪ್ರಿಯ ಸಾರಾವತ ಸ್ತೃಜ್ಞ ಸರ್ವಕಾಮಿಸುಖಾರನ ।

ತನ ದೃಗ್ವಿಷಯಂ ಸ್ತೃಪ್ತಃ ಶೈನೋಽಯಂ ಪ್ರಬಲೋ ದಿವುಃ || ೨೫ ||

ಸಾವಜ್ಞಂ ನಾಕೃತಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಸಾರಾವತಾಃ ಸ ತತ್ಪತಿಃ ।

ಸಾರಾವತೀನುನಾಚೇದಂ ಕಾ ಚಿಂತೇತ್ಯತನ ಪ್ರಿಯೇ || ೨೬ ||

ಸಾರಾವತ ಉವಾಚಃ—

ಕತಿ ನಾನು ನ ಸಂತೀಹ ಸುಭಗೇ ವ್ಯೋಮಚಾರಿಣಃ ।

ಕತಿ ದೇವಾಲಯೇಷ್ಯೇಷು ಖಗಾ ನೋಪವಿಶಂತಿ ಹಿ || ೨೭ ||

ಕತಿ ಚೈವ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ನೌ ಸುಖಸ್ಥಾವಿಹ ಪ್ರಿಯೇ ।

ತೇಭ್ಯೋ ಯದೀಹ ಭೇತವ್ಯಂ ಕುತೋ ನೌ ತತ್ಸುಖಂ ಪ್ರಿಯೇ || ೨೮ ||

ರಮಸ್ವ ತ್ವಂ ಮಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ತ್ವಜ ಚಿಂತಾಮಿಮಾಂ ಶುಭೇ ।

ಅಸ್ಯ ಶೈನವರಾಕಸ್ಯ ಗಣನಾಪಿ ನ ಮೇ ಹೃದಿ || ೨೯ ||

೨೪. ಆಗ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿನಿಯೂ. ದುರ್ಗಬಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದುದೂ ಆದ ಹೆಣ್ಣುಕವೋತವು ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ರತ್ನವೂ ಆದ ಆ ಗೃಧ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಗಂಡನಾದ ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ ಹೇಳತೊಡಗಿತು.

೨೫. ಕಲರವೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ:—ಪ್ರಿಯನೆ! ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು. ಸಕಲ ಕಾಮಿಗಳಿಗೂ ಇಂಪಾದ ಕಲಧ್ವನಿಯುಳ್ಳವನು. ಪ್ರಬಲ ಶತ್ರುವಾದ ಈ ಶೈನವು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ.

೨೬. ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾಳದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವತಿಯಾದ ಪರಾವತವು ತಾತ್ಪಾರದಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, “ಪ್ರಿಯೆ! ನಿನಗೆ ಆದನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತೆಯೇಕೆ?” ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

೨೭. ಗಂಡುಪಕ್ಷಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ:—ನುಂಗಳೆಯೆ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಾಗಿಲ್ಲ? ಎಷ್ಟು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಗೋಪುರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ?

೨೮. ಪ್ರಿಯಳೆ! ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪಕ್ಷಿಗಳು ನೋಡಿರುವುದಿಲ್ಲ? ಅವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೂ ನಾವು ಭಯಪಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗವೊದಗಿದರೆ ನನುಗೆ ಮುಂದೆ ಸುಖವೆಲ್ಲಿಯದು?

೨೯. ಎಲಾ ಶುಭಗಾತ್ರಿಯೆ! ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರು. ಈ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನೀಚನಾದ ಈ ಹದ್ದಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಗಣನೆಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ.

ಇತ್ಥಂ ಸಾರಾವತನಚಃ ಶೃತ್ವಾ ಸಾರಾವತೀ ತತಃ |

ಮೌನಮಾಲಂಬ್ಯ ಸಂತಪ್ಥೇ ಪತ್ಯುಃ ಪಾದಾರ್ಚಿತೇಕ್ಷಣಾಃ || ೩೦ ||

ಹಿತವತ್ಕೋಪದಿಶ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಿಯಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷಯಾ |

ಸಾಧ್ವಾ ಜೋಷಂ ಸಮಾಸ್ಥೇಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ಪತ್ಯುರ್ವಚಃ ಸದಾ || ೩೧ ||

ಅನ್ಯೇದ್ಯುರಪ್ಯಥಾಯಾತಃ ಶೈನೋ ಪಶ್ಯತ್ಸ ದಂಪತೀ |

ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯಥಾ ಮೃತ್ಯುರ್ಗತಾಯುಷಂ || ೩೨ ||

ಅಥ ಮಂಡಲಗತ್ಯಾ ಸ ಪ್ರಾಸಾದೋ ಪರಿತೋ ಭ್ರಮನ್ |

ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತದ್ಗತಾಯಾತೌ ಯಾತೋ ಗಗನನಾರ್ಗತಃ || ೩೩ ||

ಗತೇಽಥ ನಭಸಿ ಶೈನೇ ಪುನಃ ಸಾರಾವತಾಂಗನಾ |

ಪ್ರೋವಾಚ ಪ್ರೇಯಸೀ ನಾಥ ದೃಷ್ಟೋ ದುಷ್ಟಸ್ತ್ವಯಾಃಹಿತಃ || ೩೪ ||

ತಸ್ಯಾ ವಾಕ್ಯಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಪುನಃ ಕಲರವೋಽಬ್ರವೀತ್

ಕಿಂಕರಿಷ್ಯತ್ಯಸೌ ಮುಗ್ಧೇ ಮನು ವ್ರೋಮುವಿಹಾರಿಣಃ || ೩೫ ||

೩೦. ಈ ವಿಧವಾದ ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿಯು ಮೌನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಪತಿಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನೈಸ್ತದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದಳು.

೩೧. ಗಂಡನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಲೆಳಸಿದ ಪತ್ನಿಯು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಅರ್ಹಳಾದರೂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩೨-೩೩. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನವೂ ಆ ಶೈನವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಮತ್ತು ಆಯುಃಕ್ಷಯವಾದವನನ್ನು ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯು ನೋಡುವಂತೆ ಎಡೆಬಿಡದ ನೋಟದಿಂದಲೇ ಆ ಕಪೋತದಂಪತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಸಾದದ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತ ಆ ಗಿಡಗವು ಪಾರಿವಾಳಗಳ ತಮ್ಮ ಗೂಡಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಬರುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು.

೩೪. ಆ ಶೈನವು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಗಲು ಗಂಡನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಳಾದ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಕಪೋತವು “ರಮಣಿಣಿ! ನಮ್ಮ ಶತ್ರುವಾದ ಆ ಪಕ್ಷಿಯು ಬಂದಿದ್ದು ದನ್ನು ನೀನು ಕಂಡೆಯಾ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿವಳು.

೩೫. ಅದರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯು ಹೇಳತೊಡಗಿತು. “ಎಲಾ ಹುಚ್ಚಿಯೆ! ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಈ ಗಿಡಗವು ಏನು ತಾನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲದು?”

ದುರ್ಗಂ ಚ ಸ್ವರ್ಗತುಲ್ಯಂ ಮೇ ಯತ್ರ ನಾಸ್ತರಿತೋ ಭಯಂ ।
 ಅಯಂ ನ ತಾಂ ಗತಿರ್ವೇತ್ತಿ ಯಾ ವೇದಾಹಂ ನಭೋಽಂಗಣೇ ॥ ೩೬ ॥
 ಪ್ರಡೀನೋಡ್ಧೀನಸಂಧೀನಕಾಂಡವ್ಯಾಡಕಪಾಟಿಕಾಃ ।
 ಸ್ತಂಸನೀ ಮಂಡಲವತೀ ಗತಯೋಷ್ವಾವುದಾಹೃತಾಃ ॥ ೩೭ ॥
 ಯಥೈತಾಸ್ವಿಹ ಕೌಶಲ್ಯಂ ಮಯಿ ಪಾರಾವತೀ ಪ್ರಿಯೇ ।
 ಗತಿಷು ಕ್ವಾಪಿ ಕ್ವಾಪಿ ಪಕ್ಷಿಣೋ ನ ತಥಾಂಬರೇ ॥ ೩೮ ॥
 ಸುಖೇನ ತಿಷ್ಠ ಕಾ ಚಿಂತಾ ಮಯಿ ಜೀವತಿ ತೇ ಪ್ರಿಯೇ ।
 ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶೃತ್ವಾ ಸಾ ಸ್ಥಿತಾ ಮೂಕವತ್ಪತೀ ॥ ೩೯ ॥
 ಅಪರೇದ್ಯಪರಿಶ್ರೇನಸ್ತತ್ರ ಭಾರಶಿಲಾತಲೇ ।
 ಕಿಯದಂತರನಾಸಾದ್ಯೋಪವಿಷ್ಣೋತಿ ಪ್ರಹೃಷ್ಟವತ್ ॥ ೪೦ ॥
 ಆಯಾನುಂ ತತ್ರ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ತತ್ಕುಲಾಯಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ಚ ।
 ಪುನರ್ವಿನಿರ್ಗತಃ ಶ್ರೇನಃ ಸಾಪಿ ಭೀತಾಬ್ರವೀತ್ಪುನಃ ॥ ೪೧ ॥

೩೬. ಈ ನನ್ನ ದುರ್ಗವೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವು. ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಗತಿಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವೆನೋ, ಅಷ್ಟನ್ನು ಆ ಪಕ್ಷಿಯು ತಿಳಿದಿರಲಾರದು.

೩೭. ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆರಗುವುದು, ಮೇಲಕ್ಕೇರುವುದು, ಒಂದೇಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಾರುವುದು, ಕಾಂಡಗಮನ, ವ್ಯಾಡಕ, ಪಾಟಿಕ, ಜಾರುವುದು ಮತ್ತು ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ತಿರುಗುವುದು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಹಾರಾಟವು ಎಂಟು ವಿಧವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

೩೮. ಪ್ರಿಯೆ ಕಪೋತಿ! ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಕೌಶಲ್ಯವು ಎಂದಿಗೂ ಯಾವ ಪಕ್ಷಿಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೩೯. ಕಾಂತೆ! ನೀನು ಸುಖದಿಂದಿರು. ನಾನು ಜೀವಿಸಿರುವವರೆಗೂ ನಿನಗೆ ಚಿಂತೆಯೇತಕ್ಕೆ? ಇಂತೆಂದ ಗಂಡನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಪತಿಪ್ರತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಕಪೋತವು ಮೂಕವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಿತು.

೪೦. ಮತ್ತೊಂದುದಿನವಸೂ ಆ ಶ್ರೇನವು ಗೋಪುರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾಗವಾದ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೪೧. ಒಂದು ಪ್ರಹರದವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆ ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಗೂಡನ್ನೇ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತ ಶ್ರೇನವು ಪುನಃ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಪಕ್ಷಿಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿತು.

ಪ್ರಿಯ ಸ್ಥಾನನಿದಂ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ದುಷ್ಟದೃಷ್ಟಿವಿದೂಷಿತಂ ।

ಅಸೌ ಕ್ರೂರೋಽತಿನಿಕಟಮುಪವಿಷ್ಟೋಽತಿಹೃಷ್ಟವತ್ ॥ ೪೨ ॥

ಸಾವಜ್ಞಂ ಸ ಪುನಃ ಪ್ರಾಹ ಕಿಂಕರಿಷ್ಯತ್ಯಸೌ ಪ್ರಿಯೇ ।

ಮೃಗಾಕ್ಷೀಣಾಂ ಸ್ವಭಾವೋಯಂ ಪ್ರಾಯಶೋ ಭೀರುವೃತ್ತಯಃ ॥ ೪೩ ॥

ಇತರೇದ್ಯುರಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸ ಚ ಶೈಲೋ ಮಹಾಬಲಃ ।

ತಯೋರಭಿಮುಖಂ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತೋ ಯಾಮದ್ವಯಾನಧಿ ॥ ೪೪ ॥

ಪುನರ್ವಿಲೋಕ್ಯ ತದ್ವತ್ತ್ವ ಶೀಘ್ರಂ ಯಾತೋ ಯಥಾಗತಂ ।

ಗತೇಽಥ ಶಕುನೌ ತಸ್ಮಿನ್ನಾ ಬಭಾಷೇ ವಿಹಂಗಮಾ ॥ ೪೫ ॥

ನಾಥ ಸ್ಥಾನಾಂತರಂ ಯಾವೋ ಮೃತ್ಯುರ್ನೌ ನಿಕಟೋತ್ರ ಯತ್ ।

ಪುನರ್ವ್ಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಣಷ್ಟೇಸ್ಥಿನ್ನಾವಾಂ ಸ್ಯಾವಃ ಸುಖಂ ಪ್ರಿಯ ॥ ೪೬ ॥

ಪ್ರಿಯ ಯಸ್ಯ ಸಪಕ್ಷಸ್ಯ ಗತಿಃ ಸರ್ವತ್ರ ಸಿದ್ಧಿ ದಾ ।

ಸ ಕಿಂ ಸ್ವದೇಶರಾಗೇಣ ನಾಶಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ॥ ೪೭ ॥

೪೨. ಪ್ರಿಯನೆ! ಈ ಸ್ಥಾನವು ಆ ದುಷ್ಟಪಕ್ಷಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕಲುಷಿತವಾಗಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇಂದು ಆ ಕ್ರೂರಪಕ್ಷಿಯು ಬದಲ ಸವಿವಾದದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷಗೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೪೩. ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯಾದರೂ ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಉದಾಸೀನಭಾವದಿಂದ ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿತು. “ಪ್ರಿಯೆ! ಅದು ನಮಗೆ ಏನನ್ನು ತಾನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲದು? ಈ ತಳಮಳವು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಅವರು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಭಯಗೊಳ್ಳುವವರೇ ಅಲ್ಲವೆ?”

೪೪. ಮಾರನೆಯದಿನವೂ ಆ ಶೈಲವು ಬಂದು ಅವಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಎದುರಾಗಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಎರಡು ಯಾಮಗಳವರೆಗೂ ಕದಲಲೇ ಇಲ್ಲ.

೪೫. ಪುನಃ ಅವುಗಳು ಬಂದು ಹೋಗುವ ಬಿಲಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಬೇಗನೆಯೆ ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ಆ ಪಕ್ಷಿಯು ಮೊರಟುಹೋಗಲು ಹೆಣ್ಣು ಕಪೋತವು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿತು.

೪೬. “ನಾಥ! ನಾವು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮೃತ್ಯುವೇ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರಿಯನೆ! ಈ ದುಷ್ಟಪಕ್ಷಿಯು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ ನಾವು ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸುಖವಾಗಿರೋಣ.

೪೭. ಕಾಂತ! ಯಾವ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಓಡಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೀವನವು ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅದು ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳದುದಾದರೆ ತನ್ನ ದೇಶವೆಂಬ ಅನುರಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೆ?”

ಸೋಪಸರ್ಗಂ ನಿಜಂ ದೇಶಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯೋಽನ್ಯತ್ರ ನ ವ್ರಜೇತ್ |
 ಸ ಸಂಗುರ್ನಾಶಮಾಪ್ನೋತಿ ಕೂಲಸ್ಥಿತ ಇವ ದ್ರುಮಃ || ೪೮ ||
 ಪ್ರಿಯೋದಿತಂ ನಿಶಮ್ಯೋತಿ ಸ ಭವಿತ್ರಿ ದಶಾರ್ದಿತಃ |
 ಸರೀಠಂ ಪುನರಪ್ಯಾಹ ಪ್ರಿಯೇ ಮಾಭ್ಯಃ ಖಗಾತ್ರತಃ || ೪೯ ||
 ಅಥಾಪರಸ್ಥಿತ್ವಹನಿ ಸ ಶೈನಃ ಸ್ವಾತರೇವ ಹಿ |
 ತದ್ವ್ಯಾಽರದೇಶಮಾಸಾದ್ಯ ಸಾಯಂ ಯಾವತ್ಪ್ರಿತ್ಯೋಬಲಃ || ೫೦ ||
 ಅಸ್ತಾಚಲಸ್ಯ ಶಿಖರಂ ಯಾತೇ ಭಾನೌ ಗತೇ ಖಗೇ |
 ಕುಲಾಯಾದ್ವಾಹ್ಯಮಾಗತ್ಯೋವಾಚ ಪಾರಾವತೀ ಪತಿಂ || ೫೧ ||
 ನಾಥ ನಿರ್ಗಮನಸ್ಯಾಯಂ ಕಾಲಃ ಕಾಲೋಽಪಿ ದೂರತಃ |
 ಯಾವತ್ತಾವದ್ವಿನಿಯಾಹಿ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮಾಮುಪಿ ಸನ್ಮತೇ || ೫೨ ||
 ತ್ವಯಿ ಜೀವತಿ ದುಃಸ್ವಾಪ್ಯಂ ನ ಕಿಂಚಿಜ್ಜಗತೀತಲೇ |
 ಪುನರ್ದಾರಾಃ ಪುನರ್ಮಿತ್ರಂ ಪುನರ್ವಸು ಪುನರ್ಗೃಹಂ || ೫೩ ||

೪೮. ಯಾವನು ಅಪಾಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನೇ ಕುಂಟನು. ಅವನು ಎಂದಾದರೂ ನದೀ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ನೃಕ್ಷವೆಂತೋ ಅಂತು ನಾಶವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು.”

೪೯. ಪತ್ನಿಯು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಗಂಡು ಪಾರಿ ವಾಳವು ಮುಂದಾಗಬೇಕಾದ ಅನರ್ಥದಿಂದ ಚೋದಿತನಾಗಿ ಪುನಃ ಅಸಡ್ಡೆ ಯಿಂದಲೇ “ಪ್ರಿಯೆ! ನೀನೆಂದಿಗೂ ಆ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಭಯಗೊಳ್ಳಬೇಡ” ಎಂದಿತು.

೫೦. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಆ ಗಿಡಗವು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಗೂಡಿನ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ನೋಡಿ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು.

೫೧. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಾಚಲವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಶೈನವೂ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಹೆಣ್ಣು ಪಾರಿವಾಳವು ತನ್ನ ಗೂಡಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿತು.

೫೨. “ನಾಥ! ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೊರಡಲು ಇದೇ ಸಕಾಲವಾಗಿ ರುವುದು. ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯೆ! ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಶೈನರೂಪವಾದ ಮೃತ್ಯುವು ದೂರದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗು.

೫೩. ನೀನೊಬ್ಬನು ಜೀವದಿಂದಿರುವೆಯಾದರೆ ಈ ಭೂಮುಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಪ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವು. ಪುನಃ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ, ಸ್ನೇಹಿತ ರನ್ನೂ, ಧನವನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು.

ಯದ್ಯಾತ್ಮಾ ರಕ್ಷಿತಃ ಪುಂಸಾ ದಾರೈರಪಿ ಧನ್ಯರಪಿ ।

ತದಾ ಸರ್ವಂ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಭೂಪೇನೇನೇಹ ಲಭ್ಯತೇ ॥ ೫೪ ॥

ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರಿಯೋ ಬಂಧುರಯಮಾತ್ಮಾ ಮಹದ್ಧನಂ ।

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಣಾಮಯಮಾತ್ಮಾರ್ಜಕಃ ಪರಃ ॥ ೫೫ ॥

ಯಾವದಾತ್ಮನಿ ನೈ ಕ್ಷೇಮಂ ತಾವತ್ಕ್ಷೇಮಂ ಜಗತ್ತಯೇ ।

ಸೋಽಪಿ ಕ್ಷೇಮಃ ಸುಮತಿನಾ ಯಶಸಾ ಸಹ ನಾಂಞ್ಯತೇ ॥ ೫೬ ॥

ಯಶೋಹೀನಂ ತು ಯತ್ಕ್ಷೇಮಂ ತತ್ಕ್ಷೇಮಾನ್ನಿಧನಂ ವರಂ ।

ತದ್ಯಶಃ ಸ್ವಾಪ್ಯತೇ ಪುಂಭಿನೀತಿನಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತನೇ ॥ ೫೭ ॥

ಅತೋ ನೀತಿಪಥಂ ಶೃತ್ವಾ ನಾಥ ಸ್ಥಾನಾದಿತೋ ವ್ರಜ ।

ನ ಗಮಿಸ್ಯತಿ ಚೇತ್ಪ್ರಾತಸ್ತತೋ ಮೇ ಸಂಸ್ಕರಿಸ್ಯಸಿ ॥ ೫೮ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತೋಽಪಿ ಸ ನೈ ಪತ್ನಾ ಸಾರಾವತ್ಯಾ ಸುಮೇಧಯಾ ।

ನ ನಿಯಯೌ ಪ್ರತಿಸ್ಥಾನಾದ್ಭವಿತ್ಯಾ ಪ್ರತಿನಾರಿತಃ ॥ ೫೯ ॥

೫೪. ಪುರುಷನಾದವನು ಹೆಂಡತಿಗಿಂತಲೂ ಧನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಾದರೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಮಹಾರಾಜನಂತೆ ಸಕಲವನ್ನೂ ಪುನಃ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗುವನು.

೫೫. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ತನ್ನ ಆತ್ಮನೇ ಪ್ರಿಯವಾದ ಬಂಧುವು. ಅದೇ ಮಹೈಶ್ವರ್ಯವು. ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಈ ಆತ್ಮನೇ ಸಂಪಾದಿಸುವನು.

೫೬. ಆತ್ಮವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುವುದೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷೇಮವೇ. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ಆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೫೭. ಯಶಸ್ವಿಲ್ಲದವನ ಆರೋಗ್ಯವು ಯಾವುದಿರುವುದೋ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮರಣವೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ನೀತಿಮಾರ್ಗ ವನ್ನನುಸರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಸಂಪಾದಿಸುವರು.

೫೮. ನಾಥ! ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ನೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀನು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು. ಬೆಳಗಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಕಾಲವು ಮಿಂಚಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ."

೫೯. ಇಂತೆಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಆ ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾಳವು ಬಹು ವಿಧ ವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಗಂಜುಹಕ್ಕಿಯು ಮುಂದಾಗಬೇಕಾದ ಅನರ್ಥದ ಬಲದಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಥೋಷಸಿ ಸಮಾಗತ್ಯ ಶೈನೇನ ಬಲಿನಾ ತದಾ |

ತನ್ನಿರ್ಗಮಾಧ್ವಾ ಸಂರುದ್ಧಃ ಕಿಂಚಿದ್ಭಕ್ತ್ಯವತಾ ಮುನೇ || ೬೦ ||

ದಿನಾನಿ ಕತಿಚಿತ್ತತ್ರ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಶೈನೋ ಮಹಾಮುತಿಃ |

ಪಾರಾವತಮುನಾಚೇದಂ ಧಿಕ್ತ್ವಾಂ ಪೌರುಷವರ್ಜಿತಂ || ೬೧ ||

ಕಿಂ ವಾ ಯುದ್ಧ್ಯಸ್ವ ದುರ್ಬುದ್ಧೇ ಕಿಂ ವಾ ನಿಯಾರ್ಹಿ ಮೇ ಗಿರಾ |

ಕ್ಷುಧಾ ಕ್ಷೀಣೋ ಮೃತಃ ಪಶ್ಚಾನ್ನಿರಯಂ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಧ್ರುವಂ || ೬೨ ||

ದ್ವೌ ಭವಂತಾವಹಂ ಚೈಕಶ್ಚ ರೌ ಜಯಪರಾಜಯೌ |

ಸ್ಥಾನಾರ್ಥಂ ಯುದ್ಧ್ಯತಃ ಸತ್ತ್ವಾತ್ಸ್ವರ್ಗೋ ವಾ ದುರ್ಗಮೇನ ವಾ || ೬೩ ||

ಪುರುಷಾರ್ಥಂ ಸಮಾಲಂಬ್ಯ ಯೇ ಯತಂತೇ ಮಹಾಧಿಯಃ |

ವಿಧಿರೇವ ಹಿ ಸಾಹಾಯ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ತತ್ತ್ವಚೋದಿತಃ || ೬೪ ||

ಇತ್ಥಂ ಸ ಶೈನಸಂಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪತ್ನ್ಯಾತ್ಯುತ್ಸಾಹಿತಃ ಖಗಃ |

ಅಯುದ್ಧ್ಯತೇನ ಶೈನೇನ ಸ್ವದುರ್ಗದ್ವಾರಮಾಶ್ರಿತಃ || ೬೫ ||

೬೦. ಅಗಸ್ಯಮುನಿಯೆ ! ಬಳಿಕ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವಾಗಲು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಆ ಶೈನನು ಪುನಃ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಆ ಗೂಡಿನ ಹೊರಬಾಗಿಲನ್ನು ತಡೆದು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿತು.

೬೧. ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಆ ಗಿಡುಗನು ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಒಮ್ಮೆ ಗಂಡುಪಾರಿವಾಳವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದಿತು. “ಪರಾಕ್ರಮಹೀನನಾದ ನಿನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ !

೬೨. ಎಲೈ ಮೂಢನೆ ! ಏನುಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು. ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಾ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಸಿವಿನಿಂದಲೇ ದೇಹವು ಕೃಶವಾಗುತ್ತಿರಲು ಬಳಿಕ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನರಕವನ್ನೇ ಹೊಂದುವೆ.

೬೩. ನೀನು ಇಬ್ಬರಿರುವಿರಿ. ನಾನಾದರೂ ಏಕಾಕಿಯು. ಜಯ ಪರಾಜಯಗಳ ಅನಿಶ್ಚಿತಗಳಾಗಿರುವುವು. ಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಡೆದಾಡುವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಸತ್ತರೆ ಸ್ವರ್ಗವು ಲಭಿಸುವುದು. ಗೆದ್ದರೆ ದುರ್ಗಲಾಭವು.

೬೪. ಯಾರು ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕುವರೋ, ಅವರ ಪೌರುಷದಿಂದ ಚೋದಿತವಾಗಿ ದೈವವೂ ಅವರಿಗೇ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.”

೬೫. ಇಂತೆಂದು ಶೈನನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲು, ಹೆಂಡತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ಪಾರಿವಾಳವು ತನ್ನ ಬಿಲದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆ ಗಿಡಗನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿತು.

ಕ್ಷುದಿತಸ್ತುಷಿತಃ ಸೋಽಥ ಶ್ರೇಣೇನ ಬಲಿನಾ ಧೃತಃ |
 ಚರಣೇನ ದೃಢೇನಾಶು ಚಂಚ್ವಾ ಸಾಪಿ ಧೃತಾ ಖಗೀ || ೬೬ ||
 ತಾವಾದಾಯೋಡ್ಧಯಾಂಚಕ್ರೇ ಶ್ರೇಣೋ ವ್ರೋಮನಿ ಸತ್ವರಂ |
 ಚಿಂತಯದ್ಭಕ್ಷಣಸ್ಥಾನಮನ್ಯಪಕ್ಷಿವಿವರ್ಜಿತಂ || ೬೭ ||
 ಅಥ ಪತ್ತ್ಯಾ ಕಲರವಃ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತತ್ರ ಸುಮೇಧಯಾ |
 ವಚೋವಮಾನಿತಂ ನಾಥ ತ್ವಯಾ ಮೇ ಸ್ತ್ರೀತಿ ಬುದ್ಧಿತಃ || ೬೮ ||
 ಅತೋವಸಾನ್ಮಿನಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕಿಂಕುರ್ಯಾಮಬಲಾ ಯತಃ |
 ಅಧುನಾಪಿ ವಚಶ್ಚೈಕಂ ಕರೋಷಿ ಯದಿ ಮೇ ಪ್ರಿಯ || ೬೯ ||
 ತದಾ ಹಿತಂ ತೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕುರು ಚೈವಾವಿಚಾರಿತಂ |
 ಮನ್ಯೈಕವಾಕ್ಯಕರಣಾಶ್ಚಿತ್ತ್ರಜಿತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯಸಿ || ೭೦ ||
 ಯಾವದಾಸ್ಯಗತಾಸ್ಯ ಸ್ಯ ಯಾವತ್ಪ್ರಸೋಧನ ಭೂಮಿಗಃ |
 ತಾವದಾತ್ಮವಿಮುಕ್ತ್ಯೈ ತ್ವನುರೇಃ ಪಾದಂ ದೃಢಂ ದಶ || ೭೧ ||

೬೬. ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೃಶವಾದ ಆ ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯು ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಶ್ರೇಣಪಕ್ಷಿಯಿಂದ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರೇಣವು ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣುಪಕ್ಷಿಯನ್ನೂ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು.

೬೭. ಇಂತು ಎರಡನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಶ್ರೇಣವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರತೊಡಗಿತು. ಇತರ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಗೊಡವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಭಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಯಾವುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿತು.

೬೮. ಆಗ ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾಳವು ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಗಳಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಳಿತು. “ನಾಥ! ನಾನು ಎಷ್ಟುವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ನೀನು ಹೆಂಗಸಿನ ಮಾತೆಂದು ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆ.

೬೯. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಈ ದುರುವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಅಬಲೆಯಾದ ನಾನು ಮತ್ತೇನನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ಪ್ರಿಯನೆ! ಈಗಲಾದರೂ ನಾನು ಹೇಳುವ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊ.

೭೦. ನಾನು ನಿನಗೆ ಹಿತವಾದುದನ್ನೇ ಹೇಳುವೆನು. ಹಿಂದುಮುಂದುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಈ ಒಂದು ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಜಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೭೧. ನಾನು ಈ ಪಕ್ಷಿಯ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನೀನು ಆತ್ಮವಿಮೋಚನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಶತ್ರುವಾದ ಇದರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿಬಿಡು.”

ಇತಿ ಪತ್ತೀನಚಃ ಶೃತ್ವಾ ತಥಾ ಸ ಕೃತವಾನ್ವಗಃ |

ಸ ಪೀಡಿತೋ ದೃಢಂ ಪಾದೇ ಶೈನಶ್ಚೀತ್ವತವಾನ್ವಹು

|| ೭೨ ||

ತೇನ ಚೀತ್ಕರಣೇನಾಥ ಮುಕ್ತಾ ಸಾ ಮುಖಸಂಪುಟಾತ್ |

ಪಾದಾಂಗುಲೀಶ್ಲಥತ್ತೇನ ಸೋಽಪಿ ಪಾರಾವತೋಽಪತತ್

|| ೭೩ ||

ವಿಪದ್ಯಪಿ ಚ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಸಂತ್ಯಾಜ್ಯಃ ಕ್ಷಚಿದುದ್ಯಮಃ |

ಕ್ಷಚ ಚಂಚೂಪುಟಿಸ್ತಸ್ಯ ಕ್ಷ ಚ ತತ್ಪಾದಪೀಡನಂ

|| ೭೪ ||

ಕ್ಷಚ ದ್ವಯೋಸ್ತಥಾಭೂತಾದರೇರ್ನೋಕ್ಸಣಮದ್ಭುತಂ |

ದುರ್ಬಲೇಃಪ್ರುದ್ಯಮನತಿ ಫಲಂ ಭಾಗ್ಯಂ ಯತೋಽರ್ಪಯೇತ್ || ೭೫ ||

ತಸ್ಮಾದ್ಭಾಗ್ಯಾನುಸಾರೇಣ ಫಲತ್ಯೇನ ಸದೋದ್ಯಮಃ |

ಪ್ರರಂಸಂತ್ಯುದ್ಯಮಂ ಚಾತೋ ವಿಪದ್ಯಪಿ ಮನೀಷಿಣಃ

|| ೭೬ ||

ಅಥ ತೌ ಕಾಲಯೋಗೇನ ವಿಪನ್ನೌ ಸರಯೂತಟೇ |

ಮುಕ್ತಿಪುರ್ಯಾಮಯೋಧ್ಯಾಯಾನೇಕೋ ವಿದ್ಯಾಧರೋ ಭವತ್ || ೭೭ ||

೭೨. ಹೆಂಡತಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಪಾರಿವಾಳವು ಅಂತೆಯೇ ಗಿಡಗನ ಪಾದವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿತು. ಕಾಲಿನ ವೇದನೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಅದು ಬದಲಾಗಿ ಚೀತ್ತಾರವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿತು.

೭೩. ಆ ಚೀತ್ತಾರದ ಫಲವಾಗಿ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾಳವು ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಕಾಲುಗಳ ಬೆರಳುಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಲು ಆ ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯೂ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

೭೪. ವಿಪತ್ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧೀರರಾದವರು ಪುರುಷಾಕಾರವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತ್ಯಜಿಸಬಾರದು. ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಆ ಗಿಡಗನ ಚಂಚೂಪುಟದ ಹಿಡಿತವೆಲ್ಲಿ? ಅದರ ಪಾದಪೀಡನದ ಬಲವೆಲ್ಲಿ?

೭೫. ಇಂತಹ ಶತ್ರುಭೂತವಾದ ಪಕ್ಷಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಆ ಎರಡು ದುರ್ಬಲಪಕ್ಷಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯೆಂಬುದೆಲ್ಲಿ? ದುರ್ಬಲನಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಶಾಲಿ ಯಾದವನಿಗೆ ದೈವವು ಸತ್ಪಲವನ್ನೇ ಕೈಗೂಡಿಸುವುದು.

೭೬. ಆದುದರಿಂದ ಅವರವರ ಅದೃಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನವು ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇಕೊಡುವುದು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿ ವಂತರು ವಿಪತ್ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ಹೊಗಳುತ್ತಿರುವರು.

೭೭. ಬಳಿಕ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆ ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಸರಯೂನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವು. ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯು ಮುಕ್ತಿಪುರಿಯೆನಿಸಿದ ಆ ಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾಧರನಾಗಿ ಜನಿಸಿತು.

ಮೃತಾನಾಂ ಯತ್ರ ಜಂತೂನಾಂ ಕಾಶೀಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವೇದ್ಧ್ರುವಂ ।

ಮಂದಾರದಾಮತನಯೋ ನಾಮ್ನಾ ಪರಿಮಳಾಲಯಃ ॥ ೭೮ ॥

ಅನೇಕವಿದ್ಯಾನಿಲಯಃ ಕಲಾಕೌಶಲಭಾಜನಂ ।

ಕೌಮಾರಂ ವಯ ಆಸಾದ್ಯ ಶಿವಭಕ್ತಿಪರೋಽಭವತ್ ॥ ೭೯ ॥

ನಿಯಮಂ ಚಾಪಿ ಜಗ್ರಾಹ ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಮಾನಸಃ ।

ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಂ ನಿತ್ಯಂ ಚರಿಷ್ಯಾಮಾತಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ॥ ೮೦ ॥

ಪರಯೋಷಿತ್ಸಮಾಸಕ್ತಿರಾಯುಃಕೀರ್ತಿಂ ಬಲಂ ಸುಖಂ ।

ಹರೇತ್ಸರ್ವಗುಣಿಂ ಚಾಪಿ ತಸ್ಮಾತ್ತಾಂ ವರ್ಜಯೇತ್ಸುಧೀಃ ॥ ೮೧ ॥

ಅಪರಂ ಚಾಪಿ ನಿಯಮಂ ಸ ಶುಚಿಷ್ಠಾನ್ಮನಾದದೇ ।

ಗತಜನ್ಮಾಂತರಾಭ್ಯಾಸಾತ್ಪ್ರಿಲೋಚನಸಮಾಶ್ರಯಾತ್ ॥ ೮೨ ॥

ಸಮಸ್ತಪುಣ್ಯನಿಲಯಂ ಸಮಸ್ತಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಕಂ ।

ಸಮಸ್ತಕಾಮಾಜನಕಂ ಪರಾನಂದೈಕ ಕಾರಣಂ ॥ ೮೩ ॥

೭೮. ಸರಯೂತೀರದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಕಲ ಜಂತುಗಳಿಗೂ ಕಾಶೀವಾಸಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಲಭಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆ ವಿದ್ಯಾಧರನು ಮಂದಾರದಾಮನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪರಿಮಳಾಲಯನೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದನು.

೭೯. ಅನೇಕ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ನಿಲಯನೂ, ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯಗಳ ನಿಧಿಯೂ, ಆಗಿದ್ದ ಆತನು ಕೌಮಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಲೇ ಶಿವಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತಿತತ್ಪರನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

೮೦. ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, “ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಏಕ ಪತ್ನೀವ್ರತವನ್ನೇ ಆಚರಿಸುವೆನು” ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

೮೧. ಪರಸ್ತ್ರೀಸವಾಗಮವು ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೂ, ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ, ಬಲವನ್ನೂ, ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ, ಪರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನು ಅದನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

೮೨. ಅಲ್ಲದೆ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಆತನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಾನಿಯಮವನ್ನೂ ಕೈಗೊಂಡನು.

೮೩. ಆ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಸಕಲ ಪುಣ್ಯಗಳ ಆಶ್ರಯವೂ, ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದೂ, ಸಕಲಾಭಿಷ್ಕುಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದೂ, ಶಾಶ್ವತಾನಂದಕ್ಕೆ ಏಕಾಂತಸಾಧನವೂ ಆಗಿರುವುದು.

ಯಾವಚ್ಛರೀರನುರುಜಂ ಯಾವನ್ನೇಂದ್ರಿಯವಿಷ್ಣು ವಃ |
 ತಾವತ್ತಿಲೋಚನಂ ಕಾಶ್ಯಾಮಾನಚ್ಯಾಶ್ವಾಮಿ ನಾಣ್ಣುಪಿ || ೮೪ ||
 ಇತ್ಥಂ ಮಾಂದಾರದಾಮಿಃ ಸ ನಿತ್ಯಂ ಪರಿಮಳಾಲಯಃ |
 ಕಾಶ್ಯಾಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಸಮಾಗಚ್ಛೇತ್ಪ್ರಯತ್ನವಾನ್ || ೮೫ ||
 ಪಾರಾವತ್ಯಪಿ ಸಾ ಜಾತಾ ರತ್ನದೀಪಸ್ಯ ನುಂದಿರೇ |
 ನಾಗರಾಜಸ್ಯ ಸಾತಾಲೇ ನಾಮ್ನಾ ರತ್ನಾವಳೀತಿ ಚ || ೮೬ ||
 ಸಮಸ್ತನಾಗಕನ್ಯಾಸಾಂ ರೂಪಶೀಲಕಲಾಗುಣೈಃ |
 ಏಕೈವ ರತ್ನಭೂತಾಸೀದ್ರತ್ನದೀಪೋರಗಾತ್ಮಜಾ || ೮೭ ||
 ತಸ್ಯಾಃ ಸಪೀದ್ವಯಂ ಚಾಸೀದೇಕಾ ನಾಮ್ನಾ ಪ್ರಭಾವತೀ |
 ಕಲಾವತೀ ತಥಾನ್ಯಾ ಚ ನಿತ್ಯಂ ತದನುಗೇ ಉಭೇ || ೮೮ ||
 ಸ್ವದೇಹಾದನಪಾಯಿನೌ ಭಾಯಾಕಾಂತೀ ಯಥಾ ತಥಾ |
 ತೇ ದ್ವೇ ಸಖ್ಯಾವಭೂತಾಂ ಹಿ ರತ್ನಾವಲ್ಯಾ ಘಟೋದ್ಭವ || ೮೯ ||

೮೪. “ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶರೀರವು ರೋಗಾಭಿಭೂತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶಿಥಿಲಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅಣುಮಾತ್ರವನ್ನೂ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

೮೫. ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಮಂದಾರದಾಮನ ಮಗನಾದ ಪರಿಮಳಾಲಯನು ಸಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

೮೬. ಆ ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾಳವೂ ಸಾತಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಗರ ಅಧೀಶ್ವರನಾದ ರತ್ನದೀಪನೆಂಬುವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಾವಳಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದು ಆತನಿಗೆ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು.

೮೭. ರತ್ನದೀಪನಾಗೇಂದ್ರನ ಮಗಳು ಸಕಲ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲಿಯೂ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯ, ಕಲಾಪ್ರಾಥಿಮೆಗಳೆಂಬ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಅಸದೃಶಳಾಗಿ ರತ್ನಪ್ರಾಯಳೆನಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾಗಿದ್ದಳು.

೮೮. ಆಕೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬಳ ಹೆಸರು ಪ್ರಭಾವತಿ. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಕಲಾವತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಿತ್ಯವೂ ಎಡಬಿಡದಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

೮೯. ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯೇ! ನೆರಳು, ಕಾಂತಿಗಳೆರಡು ಹೇಗೆ ಯಾಗ ದೇಹವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯರೂ ರತ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಅಗಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಾ ತು ಬಾಲ್ಯೇ ವ್ಯತಿಕ್ರಾಂತೇ ಕಿಂಚಿದುದ್ಭಿನ್ನಯೌವನಾ |
ಶಿವಭಕ್ತಂ ಸ್ವಪಿತರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಯಮಮಬ್ರವೀತ್ || ೯೦ ||
ಪಿತೃಲೋಚನಂ ಕಾಶ್ಯಾಮರ್ಚಯಿತ್ವಾ ದಿನೇ ದಿನೇ |
ಅಭ್ಯಾಂ ಸಖೀಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತಾ ಮೌನಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾಮಿ ನಾನ್ಯಥಾ || ೯೧ ||
ಏವಂ ನಾಗಕುಮಾರೀ ಸಾ ಸಖೀದ್ವಯಸಮನ್ವಿತಾ |
ತ್ರಿಲೋಚನಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಗೃಹಾನಹರಹೋ ವ್ರಜೇತ್ || ೯೨ ||
ದಿನೇ ದಿನೇ ಸಾ ಪ್ರತ್ಯಗ್ನೈಃ ಕುಸುಮೈರಿಷ್ಟಗಂಧಿಭಿಃ |
ಸುವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಮಾಲ್ಯಾನಿ ಪರಿಗುಂಘ್ಯಾರ್ಚಯೇದ್ವಿಭುಂ || ೯೩ ||
ತಿಸ್ರೋಪಿ ಗೀತಂ ಗಾಯಂತಿ ಲಸದ್ಗಾಂಧಾರಸುಂದರಂ |
ರಾಸಮಂಡಲಭೇದೇನ ಲಾಸ್ಯಂ ತಿಸ್ರೋಪಿ ಕುರ್ವತೇ || ೯೪ ||
ವೀಣಾವೇಣುಮೃದಂಗಾಂಶ್ಚ ಲಯತಾಲವಿಚಕ್ಷಣಾಃ |
ವಾದಯಂತಿ ಮುದಾ ಯುಕ್ತಾಸ್ತಿಸ್ರೋಪೀಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ || ೯೫ ||

೯೦. ಅವಳೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯು ಕಳೆದು ಯೌವನವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಲೆದೋರುತ್ತಿರಲು ಶಿವಭಕ್ತಿ ತತ್ಪರನಾದ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೂ ನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು.

೯೧. “ತಂದೆಯೆ! ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಮೌನದಿಂದಿದ್ದು ಈ ನನ್ನ ಸಖಿಯರಿವರೊಡನೆ ಕಾಶಿಗೆಹೋಗಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಮೌನವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.”

೯೨. ಇಂತೆಂದು ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ನಾಗಕನ್ಯಕೆಯು ತನ್ನ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

೯೩. ದಿನದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯು ಸುವಾಸನಾವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾದ ಅರಳಿದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ವಿಚಿತ್ರಾಕಾರಗಳುಳ್ಳ ಹಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

೯೪. ಮೂವರು ಸಖಿಯರೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಗಾಂಧಾರರಾಗದಿಂದ ಮನೋಹರಗೀತವನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂವರೂ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯೆಂಬ ಭೇದವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೯೫. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂವರೂ ಲಯ ಮತ್ತು ತಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದು ಆನಂದಪರವಶರಾಗಿ ಮಹೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವೀಣೆ, ಕೊಳಲು, ಮೃದಂಗಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇತ್ಥಮಾರಾಧಯಂತೀಶಂ ತಿಸ್ತೋ ನಾಗಕುಮಾರಿಕಾಃ	
ವಿಚಿತ್ರಗಂಧಮಾಲ್ಯಾಭಿಃ ಸಂಮಾರ್ಜನವಿಲೇಪನೈಃ	೯೬
ಏಕದಾ ಮಾಧವೇ ಮಾಸಿ ತೃತೀಯಾಯಾಮುಪೋಷಿತಾಃ	
ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ನೃತ್ಯಗೀತಕಥಾದಿಭಿಃ	೯೭
ಪ್ರಾತಶ್ಚತುರ್ಥೀಂ ಸ್ನಾತ್ವಾ ತೀರ್ಥೇ ಪೈಲಿಪಿಲೇ ಶುಭೇ	
ತ್ರಿಲೋಚನಂ ಸಮರ್ಚ್ಯಾಥ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ರಂಗಮಂಡಪೇ	೯೮
ಸುಪ್ತಾಸು ತಾಸು ಬಾಲಾಸು ತ್ರಿನೇತ್ರಃ ಶಶಿಭೂಷಣಃ	
ಶುದ್ಧಕೂರ್ಪರಗೌರಾಗೋ ಜಟಾಮುಕುಟಮಂಡಲಃ	೯೯
ತಮಾಲನೀಲಸುಗ್ರೀವಃ ಸ್ಪುರತ್ಪಣಿವಿಭೂಷಣಃ	
ವಾಮಾರ್ಧವಿಲಸಚ್ಚಕ್ರಿರ್ನಾಗಯಜ್ಞೋಪವೀತವಾನ್	೧೦೦
ತಸ್ಮಾದೇವ ವಿನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಲಿಂಗಾತ್ಪನ್ನಗಮೇಖಲಾತ್	
ಉನಾಚ ಚ ತತೋ ಬಾಲಾ ವಿಭುರುತ್ತಿಷ್ಠತೇತಿ ಸಃ	೧೦೧

೯೬. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಆ ಮೂವರು ನಾಗಕುಮಾರಿಯರೂ ವಿಚಿತ್ರಗಳಾದ ಸುಗಂಧ ವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾರಣಿಕಾರಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ಗಂಧಾದಿ ಲೇಪನೆಗಳಿಂದಲೂ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೯೭. ಒಮ್ಮೆ ಮೈಶಾಲಮಾಸವು ಬರಲು ಶುಕ್ಲತೃತೀಯೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಅಸರಲ್ಲರೂ ಹಗಲು ಉಪವಾಸವನ್ನುಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸಂಗೀತದಿಂದಲೂ, ಕಥಾಶ್ರವಣದಿಂದಲೂ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನುಮಾಡಿದರು.

೯೮. ಮಾರನೆಯ ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿನದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆಯಾಸದಿಂದ ಆ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೯೯-೧೦೧. ಆ ಬಾಲಿಕೆಯರು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನು ಚಂದ್ರಾರ್ಧಶೇಖರನಾಗಿಯೂ, ಶುದ್ಧವಾದ ಕರ್ಪೂರದಂತೆ ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಡೆಗಳ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಾಗಿಯೂ, ತಮಾಲವೃಕ್ಷಗಳ ನೆರಳಿನಂತೆ ನೀಲವಾದ ಕಂಠದಿಂದೊಪ್ಪುವವನಾಗಿಯೂ, ಫಣಾರತ್ನಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಪಗಳನ್ನೇ ಭೂಷಣಗಳಾಗಿ ತಳೆದಿರುವವನಾಗಿಯೂ, ಎಡಗಡೆಯ ಅರ್ಧದೇಹದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿರೂಪಿಣಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನುಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನಾಗಿಯೂ, ನಾಗಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನಾಗಿಯೂ ಆಗಿ ಹಾವಿನ ಒಡ್ಡಾಣವುಳ್ಳ ಆ ಲಿಂಗದಿಂದಲೇ ಹೊರಬಂದು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು, “ಎಲೆ ಬಾಲಿಕೆಯಿರಾ! ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಉತ್ಥಾಯ ತಾ ನಿನಿರ್ಮಾಜ್ಯ ಲೋಚನೇ ಶೃತಿ ಸಂಗತೇ ।

ಅಂಗಮೋಟನವತ್ಯಶ್ಚ ಜುಂಭಾಭಿಃ ಕ್ಷಣಿತಾನನಾಃ

॥ ೧೦೨ ॥

ಯಾವತ್ಪಶ್ಯಂತಿ ಪುರತಃ ಸಂಭ್ರಮಾಪನ್ನಮಾನಸಾಃ ।

ಅತರ್ಕತಾಗಮಸ್ತಾವತ್ತಾಭಿದ್ಯುಷ್ಪಸ್ತಿಲೋಚನಃ

॥ ೧೦೩ ॥

ವನಂದುರಥ ತಾ ಬಾಲಾ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಭಿರೀಶ್ವರಂ ।

ತುಷ್ಟುವುಶ್ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಣಾಸ್ತ್ಯಾಃ ಸನ್ನಕಂಠೋಽತಿಗದ್ಗದಂ

॥ ೧೦೪ ॥

ಜಯ ಶಂಭೋ ಜಯೇಶಾನ ಜಯ ಸರ್ವಗ ಸರ್ವದ ।

ಜಯ ತ್ರಿಪುರಸಂಹರ್ತರ್ಜಯಾಂಧಕನಿಷಾದನ

॥ ೧೦೫ ॥

ಜಯ ಜಾಲಂಧರಹರ ಜಯ ಕಂದರ್ಪದರ್ಪಹೃತ್ ।

ಜಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಜನಕ ಜಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವರ್ಧನ

॥ ೧೦೬ ॥

ಜಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಿಲಯ ಜಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಂದಿತ ।

ಜಯ ಭಕ್ತಜನಾಥೀನ ಜಯ ಪ್ರಮಥನಾಯಕ

॥ ೧೦೭ ॥

೧೦೨. ಅವರೂ ಆ ಮಾತುಗಳಿಂದೆಚ್ಚತ್ತು ಆಕರ್ಷಾಂತಗಳಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನುಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮೈಮುರಿಯುತ್ತ ಮುಖಗಳಿಂದ ಆಕಳಿಕೆಯ ರಬ್ಬಿಗಳನ್ನುಮಾಡುತ್ತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

೧೦೩. ತಮ್ಮನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದವರು ಯಾರೆಂದು ಸಂಭ್ರಮಾಸ್ಥಿತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನು ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದನು.

೧೦೪. ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಆತನೇ ಮಹೇಶ್ವರನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಬಾಲೆಯರು ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನುಮಾಡಿದರು. ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಗದ್ಗದಿತವಾದ ಕ್ಷೇಣಸ್ವರದಿಂದಲೇ ಆತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು.

೧೦೫. “ ಶಂಭುವೆ! ಮಹೇಶ್ವರನೆ! ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೆ! ಸರ್ವಪ್ರದನೆ! ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರಕನೆ! ಅಂಧಕಾಸುರನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನೆ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

೧೦೬. ಜಾಲಂಧರನನ್ನು ನೂರಮಾಡಿದವನೂ, ಕಂದರ್ಪನ ದರ್ಪವನ್ನಪಹರಿಸಿದವನೂ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನೂ, ಮೂರುಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

೧೦೭. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಮಾಡುವವನಾಗಿ, ತ್ರಿಲೋಕನಿವಾಸಿಗಳಿಂದ ವಂದಿತನಾಗಿ, ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ, ಪ್ರಮಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

ಜಯ ತ್ರಿಪಥಗಾನಾಥಃ ಪ್ರಕ್ಷಾಲಿತಜಟಾತಟೆ	
ಜಯ ಚಂದ್ರಕಲಾಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದ್ಯೋತಿತಜಗತ್ತಯ	೧೦೮
ಜಯ ಸರ್ಪಘನಾರತ್ನಪ್ರಭಾಭಾಸಿತವಿಗ್ರಹ	
ಜಯಾದ್ರಿರಾಜತನಯಾತಪಃಕ್ರೀತಾರ್ಥದೇಹಕ	೧೦೯
ಜಯ ಶ್ಮಶಾನನಿಲಯ ಜಯ ನಾರಾಣಸೀಪ್ರಿಯ	
ಜಯಾನಂದನಾಧ್ಯಾಸಿಪ್ರಾಣಿನಿರ್ವಾಣದಾಯಕ	೧೧೦
ಜಯ ವಿಶ್ವಪತೇ ಶರ್ವ ಶರ್ವರೀಪರಿವರ್ಜಿತ	
ಜಯ ನೃತ್ಯಪ್ರಿಯೇಶೋಗ್ರ ಜಯ ಗೀತವಿಶಾರದ	೧೧೧
ಜಯ ಪ್ರಣವ ಸದ್ವಾಸ ಜಯ ಧಾಮ ಮಹಾನಿಧೇ	
ಜಯ ಶೂಲಿನ್ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಜಯ ಪ್ರಣತಸರ್ವದ	೧೧೨
ವಿಧಿಃ ಸರ್ವವಿಧಿಜ್ಞೋಽಸಿ ನತ್ವಾಂ ಸ್ತೋತುಂ ವಿಚಕ್ಷಣಃ	
ವಾಚೋ ವಾಚಸ್ಪತೇರ್ನಾರ್ಥ ತ್ವತ್ಸ್ತುತೌ ಪರಿಕುಂತಿತಾಃ	೧೧೩

೧೦೮. ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಭರಣಗಳಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಪಗಳ ಹೆಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ದತ್ತಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ದೇಹವುಳ್ಳವನೂ, ಸರ್ವತೇಶ್ವರನ ಮಗಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅರ್ಥದೇಹವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಜಯವು.

೧೦೯. ಗಂಗಾನದಿಯ ಜಲಕಣಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜಟಾಜೂಟವುಳ್ಳವನೂ, ಮೌಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಷ್ಟಮಿಾಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

೧೧೦. ಶ್ಮಶಾನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುವವನೂ, ನಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವನೂ, ಆನಂದವನವನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

೧೧೧. ಶೋಕೇಶ್ವರನೂ, ಶರ್ವನೂ, ಅಜ್ಞಾನರೂಪನಾದ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಮಾರಕನಾದವನೂ, ನರ್ತನಪ್ರಿಯನೂ, ಮಹೇಶ್ವರನೂ. ಉಗ್ರನೂ, ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಜಯವಿರಲಿ.

೧೧೨. ಓಂಕಾರಸ್ವರೂಪನೂ, ಸತ್ಪುರುಷರ ಏಕಾಶ್ರಯನೂ, ಸಕಲ ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ನಿಧಿಯಂತಿರುವವನೂ, ಶೂಲಾಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವವನೂ, ತ್ರಿನೇತ್ರನೂ. ಭಕ್ತರ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸುವವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

೧೧೩. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುತಿಯೂ ಮಾತುಗಳೂ ಕುಂತಿತಗಳಾಗಿವೆ.

ವಿದಂತಿ ವೇದಾಃ ಸರ್ವಜ್ಞ ನ ತ್ವಾಂ ನಾಥ ಯಥಾರ್ಥತಃ |
 ಮನತೀಹ ಮನೋ ನ ತ್ವಾಮನಂತಂ ಚಾದಿವರ್ಜಿತಂ || ೧೧೪ ||
 ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ನಮಃ |
 ತ್ರಿಲೋಚನ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪ ನಮೋಸ್ತುತೇ || ೧೧೫ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದಂಡವದ್ಭುವೌ ಪ್ರಣಿಪೇತುಃ ಕುಮಾರಿಕಾಃ |
 ಅಥೋತ್ಥಾಪ್ಯ ಕುಮಾರೀಸ್ತಾಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಶಶಿಭೂಷಣಃ || ೧೧೬ ||
 ಸುತೋ ಮಂದಾರದಾನ್ಮುಚ್ಚ ನಾಮ್ನಾ ಪರಿಮುಳಾಲಯಃ |
 ಪತಿರ್ವಿದ್ಯಾಧರವರೋ ಭವತೀನಾಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೧೧೭ ||
 ಚಿರಂ ವಿದ್ಯಾಧರೇ ಲೋಕೇ ಭೋಗಾನ್ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸಮಂತತಃ |
 ತತೋ ನಿರ್ವೇದಮಾಪನ್ನಾಃ ಕಾಶೀಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ಸ್ಯಥ || ೧೧೮ ||
 ಯೂಯಂ ತಿಸ್ತೋಽಪಿ ಮೇ ಭಕ್ತಾಃ ಸ ಚ ವಿದ್ಯಾಧರೋ ಯುವಾ |
 ಚತ್ವಾರೋಽಪ್ಯೇತ ಏವಾತ್ರ ಪ್ರಾಂತೇ ಮೋಕ್ಷಮವಾಪ್ಸ್ಯಥ || ೧೧೯ ||

೧೧೪. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಾಥನೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ವೇದಗಳೂ ಸಹ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಅಂತ್ಯವರ್ಜಿತನೂ ಆದಿರಹಿತನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೂ ವಿಷಯೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು.

೧೧೫. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ನಿನಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡುವೆವು. ನಿನಗೆ ನಮೋ ನಮಃ!! ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆವು. ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.”

೧೧೬. ಇಂತೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಆ ಮೂವರು ನಾಗಕನ್ಯೆಯರೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದ ಆ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನು ಅವರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೧೭. ಎಲೈ ಕುಮಾರಿಯರಾ! ಮಂದಾರವಾಮನ ಪುತ್ರನೂ, ಪರಿಮುಳಾಲಯನೆಂಬ ಹೆಸರಿನವನೂ ಆದ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾಧರನೆಂಬ ನಿರುವನು. ಆತನೇ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗಂಡನಾಗುವನು.

೧೧೮. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಆತನೊಡನೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ಸಕಲ ವಿಧಗಳಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸದ ಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ.

೧೧೯. ನೀವು ಮೂವರೂ ನನ್ನ ಪರಮ ಭಕ್ತರಾಗಿರುವಿರಿ. ಆ ವಿದ್ಯಾಧರನೂ ಸಹ ಯೌವನವಂತನಾಗಿರುವನು. ನೀವು ನಾಲ್ವರೂ ಜೀವಿತಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿರಿ.

ಜನ್ಮಾಂತರೇಪಿ ನೇ ಸೇವಾ ಭವತೀಭಿಶ್ಚ ತೇನ ಚ |
 ವಿಹಿತಾ ತೇನ ವೋ ಜನ್ಮ ನಿರ್ಮಲಂ ಭಕ್ತಿಭಾವಿತಂ || ೧೨೦ ||
 ಏತಚ್ಚ ಭವತೀಸ್ತೋತ್ರಂ ಯಃ ಪಠಿಷ್ಯತಿ ನೇ ಪುರಃ |
 ತಸ್ಯ ಕಾಮಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಭವತೀನಾಮಿವ ಸ್ಫುಟಂ || ೧೨೧ ||
 ತ್ಯಜೇತ್ಸ್ನಾಸಾಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಶುಚಿಃ ಪ್ರಾತಃ ಪಠನ್ಮರಃ |
 ದಿನಾಕೃತಮಲಂ ಹಂತಿ ಸಾಯಂ ಪಠನತಃ ಸ್ಫುಟಂ || ೧೨೨ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತವತಿ ದೇವೇಶೇ ತಾಃ ಕನ್ಯಾಃ ಹೃಷ್ಯಮಾನಸಾಃ |
 ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರೋಚುರೀಶಾನಂ ಪ್ರಬದ್ಧಕರಸಂಪುಟಾಃ || ೧೨೩ ||
 ನಾಗಕನ್ಯಾ ಉಚುಃ:-
 ಪೃಚ್ಛಾಮೋ ಬ್ರೂಹಿ ನೋ ನಾಥ ಕರುಣಾಕರ ಶಂಕರ |
 ಜನ್ಮಾಂತರೇ ಕಥಂ ಸೇವಾ ಚತುರ್ಭಿರ್ಭವತಃ ಕೃತಾ || ೧೨೪ ||
 ಭವ ಪ್ರಾಗ್ಭವವೃತ್ತಾಂತಂ ತಸ್ಯಾಪಿ ಸುಕೃತಾತ್ಮನಃ |
 ಅಸ್ಮಾಕಮಪಿ ಚಾಖ್ಯಾಹಿ ಕೃಪಾಂ ಕುರು ಕೃಪಾನಿಧೇ || ೧೨೫ ||

೧೨೦. ನಿಮ್ಮಿಂದಲೂ, ಆತನಿಂದಲೂ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸೇವೆಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಈ ಜನ್ಮವು ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಮಹೇಶ್ವರನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಆಗಿರುವುದು.

೧೨೧. ನೀವು ಮಾಡಿರುವ ಈ ಮಹಾಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಯಾವನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಪಠನಮಾಡುವನೋ, ಅವನಿಗೂ ನಿಮಗೆ ಎಂತೋ ಅಂತೆಯೇ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವೆನು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೧೨೨. ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಠನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಮನುಷ್ಯನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಪಾಠದಿಂದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು.

೧೨೩. ಇಂತೆಂದು ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲು ಆ ಕನ್ಯೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು.

೧೨೪. ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:-ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ಕರುಣಾಸಾಗರನೆ! ಶಂಕರನೆ! ನಾವು ಕೇಳುವುದನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಬುತ್ತಿರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಾವು ನಾಲ್ವರೂ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಿರುವೆವು?

೧೨೫. ಕೃಪಾನಿಧಿಯಾದ ಭವನೆ! ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನಾದ ಆತನ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ

ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಪ್ರಣಯತೋ ಬಾಲೋದೀರಿತಮಿರಿತಾ ।

ಪ್ರೋನಾಚ ತಾಸಾಂ ತಸ್ಯಾಪಿ ಭವಾಂತರವಿಚೇಷ್ಟಿತಂ

|| ೧೨೬ ||

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣುಧ್ವಂ ನಾಗತನಯಾಸ್ತಿಸ್ತ್ರೋಽಪಿ ಹಿ ಸಮಾಹಿತಾಃ ।

ಪ್ರಾಗ್ಭವಂ ಭವತೀನಾಂ ಚ ತಸ್ಯಾಪಿ ಕಥಯಾಮ್ಯಹಂ

|| ೧೨೭ ||

ಏಷಾ ರತ್ನಾವಳಿ ಪೂರ್ವಮಾಸೀತ್ಪಾರಾವತೀ ಖಗೀ ।

ಸ ಚ ವಿದ್ಯಾಧರವರಃ ಪತಿರಸ್ಯಾ ಖಗೋಽಭವತ್

|| ೧೨೮ ||

ಪ್ರಾಸಾದೇತ್ರ ಮಮೈತಾಭ್ಯಾಮುಷಿತಂ ಸುಚಿರಂ ಸುಖಂ ।

ರಜಃ ಪ್ರಾಸಾದಸಂಲಗ್ನಂ ನುನ್ನಂ ಪಕ್ಷಾನ್ವಿತೈಃ ಪುನಃ

|| ೧೨೯ ||

ಉಪರಿಷ್ಪಾದಧಸ್ತಾಚ್ಚ ಕೃತಾ ಬಹ್ವ್ಯಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಃ ।

ವೈದ್ಯಮ್ನಾ ಸಂಚರಮಾಣಾಭ್ಯಾಂ ಸಂಚರದ್ಭ್ಯಾಂ ಮಮಾಚಿರೇ || ೧೩೦ ||

ಸ್ವಾತಂ ಚತುರ್ನದೇ ತೀರ್ಥೇ ಪೀತಂ ತತ್ರಾಂಬು ಚಾಸಕೃತ್ ।

ಆಭ್ಯಾಂ ಕಲರವಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಕೃತಃ ಕಲರವೋ ಮುದೇ

|| ೧೩೧ ||

ಗಳ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಹೇಳುವವನಾಗು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಯನ್ನು ತೋರು.”

೧೨೬. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಅಪರಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆ ಕನ್ಯೆಯರೂ ಮತ್ತು ಪುರುಷಾಲಯನೂ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಸೇವೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು.

೧೨೭. ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲಾ ನಾಗಕನ್ಯೆಯಿರಾ! ನೀವು ಮೂವರೂ ಸಮಾಧಾನವುಳ್ಳವರು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮತ್ತು ಆತನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಕಥೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಥನಮಾಡುವೆನು.

೧೨೮. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ರತ್ನಾವಳಿಯು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾಳನಾಗಿ ದ್ದಳು. ಆ ವಿದ್ಯಾಧರೋತ್ತಮನೂ ಈಕೆಗೆ ಗಂಡನಾದ ಹಕ್ಕಿಯಾಗಿದ್ದನು.

೧೨೯. ಈ ಸನ್ನೆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆಂಬವರೂ ಸುಖವಾಗಿ ಬಹು ಕಾಲದವರೆಗೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಅವರು ಧೂಳಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಡೆದುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೩೦. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲು ಗೋಪುರಕ್ಕೂ ಅಕ್ಷತೆಯ ತಂಡುಲಗಳನ್ನೊಸುವಾಗ ಸನ್ನೆ ಪೀಠಕ್ಕೂ ಇವರು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು.

೧೩೧. ನಾಲ್ಕು ನದಿಗಳು ಸೇರುವ ವಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಹಕ್ಕಿಗಳೂ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಆ ತೀರ್ಥೋದಕವನ್ನು

ಏತಾಭ್ಯಾಂ ಸ್ಥಿರಚೇತಾಭ್ಯಾಂ ಮುದಿತಾಭ್ಯಾಮತೀವ ಹಿ ।

ದೃಷ್ಟಾನಿ ಕೌತುಕಾನ್ಯತ್ರ ಮಮ ಭಕ್ತ್ಯಃ ಕೃತಾನಿ ಮೈ ॥ ೧೩೨ ॥

ಅಮೂರ್ಛಾಂ ಬಹುಶೋ ದೃಷ್ಟಾ ಮಮ ಮಂಗಲದೀಪಿಕಾಃ ।

ಸೀತಂ ಶೃತಿಪುಟಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಮಮ ನಾಮಾಕ್ಷರಾನ್ಯುತಂ ॥ ೧೩೩ ॥

ತೀರ್ಯಗ್ಯೋನಿಪ್ರಭಾವೇನ ನ ಮೃತೌ ಮಮ ಸನ್ನಿಧೌ ।

ಮೃತಂ ಪುರ್ಯಾಮಯೋಧ್ಯಾಯಾಂ ಕಾಶೀಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೃತಿಧ್ರುವಂ ॥

ಅಯೋಧ್ಯಾನಿಧನಾದೇಷಾ ರತ್ನದೀಪಸುತಾಭವತ್ ।

ಪತಿಃ ಪಾರಾವತೋಽಸ್ಯಾಃ ಸ ಜಾತೋ ವಿದ್ಯಾಧರಾಂಗಜಃ ॥ ೧೩೪ ॥

ಏಷಾ ಪ್ರಭಾವತೀ ನಾಗೀ ನಾಗರಾಜಸ್ಯ ಪದ್ಮಿನಃ ।

ಇಹ ಜನ್ಮನಿ ಕನ್ಯಾಸೀತ್ಪೂರ್ವಂ ಜನ್ಮ ಬ್ರವೀಮಿ ವಃ ॥ ೧೩೫ ॥

ತ್ರಿಶಿಖಸ್ಯೋರಗೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸುತಾ ಚೇಯಂ ಕಲಾವತೀ ।

ಏತಸ್ಯಾ ಅಪಿ ವೃತ್ತಾಂತಂ ನಿಶಾನುಯತ ವಚ್ಚ್ಯಹಂ ॥ ೧೩೬ ॥

ಪಾನಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದವು. ಈ ಎರಡು ಪಾರಿವಾಳಗಳೂ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ ಕೂಜಿತಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

೧೩೨. ಇಂತು ದೃಢವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತವಾದ ಸಂತೋಷ ದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಇವು ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ನನಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಮಹೋತ್ಸವಗಳ ಕೌತುಕಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ನೋಡಿ ದಣಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

೧೩೩. ಈ ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ನನ್ನ ಮಂಗಳಾರತಿಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸಲ ನೋಡಿರುವವು. ನನ್ನ ನಾಮಾಕ್ಷರಗಳೆಂಬ ಅನ್ಯತವನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ಣಪುಟಗಳಿಂದ ಪಾನಮಾಡಿರುವವು.

೧೩೪. ಆದರೆ ತೀರ್ಯಗ್ವಂತುಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನ ದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪಾರಾವತದ್ವಂದ್ಯವು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವಾಸದ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆನಿಸಿದ ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಮೃತಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು.

೧೩೫. ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತದರಿಂದ ಈಕೆಯು ರತ್ನದೀಪನ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವಳು. ಇವಳ ಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಾರಿವಾಳವೂ ಸಹ ಆ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವ ದಿಂದಲೇ ವಿದ್ಯಾಧರವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿರುವನು.

೧೩೬. ನಾಗಕನ್ಯೆಯಾದ ಈ ಪ್ರಭಾವತಿಯು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾಗಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಪದ್ಮಿಯೆಂಬುವನಿಗೆ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವಳು. ಇವಳ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳಿ.

೧೩೭. ಈ ಕಳಾವತಿಯೂ ತ್ರಿಶಿಖನೆಂಬ ಉರಗೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸುತೆಯಾಗಿ

ಭವಾಂತರೇ ತೃತೀಯೇತಃ ಕನ್ಯೇ ಚಾರಾಯಣಸ್ಯ ಹ |
 ಆಸ್ಯಾಂ ಮಹರ್ಷೇಃ ಶೀಲಾಡ್ಯೇ ಪ್ರೇಮಾವತ್ಯೌ ಪರಸ್ಪರಂ || ೧೩೮ ||
 ಪಿತ್ರಾ ಚಾರಾಯಣೇನಾಪಿ ತಾಭ್ಯಾಂ ಸಂಪ್ರೇರಿತೇನ ತೇ |
 ಅಮುಷ್ಯಾಯಣಪುತ್ರಾಯ ದತ್ತೇ ನಾರಾಯಣಾಯ ಹಿ || ೧೩೯ ||
 ಅಪ್ರಾಪ್ತಯೌವನಃ ಸೋಽಥ ಸಮಿದಾಹರಣಾಯ ವೈ |
 ಗತೋ ನಿಧಿನಶಾದ್ವ್ಯಷ್ಟೋ ದಂದಶೂಕೇನ ಕಾನನೇ || ೧೪೦ ||
 ಭವಾನೀಗೌತಮಿನಾಮೌತ್ಸೌ ತೇ ತು ಚಾರಾಯಣಾಂಗಜೇ |
 ವೈಧವ್ಯದಾಃಖನಾಪನ್ನೇ ದೈನ್ಯಗ್ರಸ್ತೇ ಬಭೂವತುಃ || ೧೪೧ ||
 ಅತ ಏವ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪರಿಣೇತಾ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ |
 ದೇವತಾಸರಿದಾಹ್ವಾನಂ ಕನ್ಯಾಂ ಪಾಣಿಗ್ರಹೇ ಸುಧೀಃ || ೧೪೨ ||
 ಅಥರ್ಷೇಃ ಕಸ್ಯಚಿದ್ವೈವಾದಾಶ್ರಮೇ ಪರಮಾದ್ಭುತೇ |
 ರಂಭಾಫಲಾನ್ಯದತ್ತಾನಿ ನೋಹಾಜ್ಞಗೃಹತುಸ್ತದಾ || ೧೪೩ ||

ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿರುವಳು. ಇವಳ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಕೇಳಿರಿ. ನಾನು ಯಥಾರ್ಥ ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು.

೧೩೮. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಚಾರಾಯಣನೆಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಕನ್ಯೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಸೌತೀಲ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಭರಿತರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು.

೧೩೯. ಅವರಿಬ್ಬರಿಂದ ಜೋದಿತನಾಗಿ ಅವರ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಚಾರಾಯಣನು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಮುಷ್ಯಾಯಣನೆಂಬುವನ ಪುತ್ರನಾದ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಮರಣಿಗೆ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

೧೪೦. ಆ ನಾರಾಯಣನು, ಶೂರ್ಣಯೌವನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಒಮ್ಮೆ ಸಮಿತ್ತಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಮರ್ದ್ರವದ ಫಲವಾಗಿ ಸರ್ವದಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೧೪೧. ಇಂತು ಚಾರಾಯಣನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಭವಾನಿ ಮತ್ತು ಗೌತಮಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ವೈಧವ್ಯದ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅತ್ತಂತ ಬಿನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವ ರಾದರು.

೧೪೨. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಧೀಮಂತನಾದ ವರನು ವಿವಾಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯ ಅಥವಾ ನದಿಯ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕನ್ಯೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ಸರ್ವ ಸ್ವಕಾರದಿಂದಲೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

೧೪೩. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಸರ್ವಾರ್ಥಯಾಮಯವೆನಿಸಿದ ಒಬ್ಬ ಸೊಬ್ಬ ಮಹರ್ಷಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಆತನು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಳಿದಿದ್ದ ಕೆಲವು ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಶೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಕೃತ್ವಾ ಮಾಸೋಪವಾಸಾದಿ ವ್ರತಾನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಗಜೇ |
 ಅವಾಪ್ಯ ನಿಧನಂ ಕಾಲಾಚ್ಛಾಕಾಮೃಗ್ಯೌ ಬಭೂವತುಃ || ೧೪೪ ||
 ಫಲಚೌರ್ಯವಿಸಾಕೇನ ವಾನರೀತ್ಸಂ ತಯೋರಭೂತ್ |
 ಶೀಲರಕ್ಷಣಧರ್ಮೇಣ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಜನಿಮವಾಪತುಃ || ೧೪೫ ||
 ಸ ಚ ನಾರಾಯಣೋ ವಿಪ್ರಃ ಪಿತೃಶುಶ್ರುಷಣವ್ರತಃ |
 ದಷ್ಟೋಽಸಿ ದಂದಶೂಕೇನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪಾರಾವತೋಽಭವತ್ || ೧೪೬ ||
 ಏನಂ ಭವಾಂತರೇ ಚಾಸೀದೇತಯೋಃ ಪತಿರೇಷಕಃ |
 ತಿಸೃಣಾಂ ಭವತೀನಾಂ ಚ ಭಾವೀ ಭರ್ತಾಧುನಾಪಿ ಹಿ || ೧೪೭ ||
 ಪ್ರಾಸಾದಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ತು ನೃಗ್ರೋಧಸ್ತು ಮಹಾನಭೂತ್ |
 ತಸ್ಮಿನ್ಯಾಪಿನಿ ಶಾಖಾಡ್ಯೋ ಶಾಖಾಮೃಗ್ಯೌ ಬಭೂವತುಃ || ೧೪೮ ||
 ಚತುಸ್ತ್ರೋತಸ್ವಿನೀ ತೀರ್ಥೇ ಕ್ರೀಡಯಾ ಚ ಮನುಜ್ಜತುಃ |
 ಪಪತುಶ್ಚಾಪಿ ಪಾನೀಯಂ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತೀರ್ಥೇ ತೃಷಾತುರೇ || ೧೪೯ ||

೧೪೪. ಆ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಮಾಸೋಪವಾಸವೇ ನೊದಲಾದ
 ಅನೇಕ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೆಣ್ಣು
 ಕೋತಿಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು.

೧೪೫. ಬಾಳೆಯಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕದ್ದ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು
 ಕಸಿಯ ಜನ್ಮವು ಲಭಿಸಿತು. ಆದರೆ ವ್ರತೋಪವಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮಾಚಾರ
 ನತಿಯರಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅವರು ಕಾವಿಯಲ್ಲ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿದರು.

೧೪೬. ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೂ ಪಿತೃಶುಶ್ರುಷಣೆ
 ಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಸರ್ಪದಷ್ಟನಾಗಿ ಮಡಿದರೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ
 ಪಾರಿಪಾಕಪಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

೧೪೭. ಆ ಪಾರಿಪಾಕವೇ ರತ್ನಾವಳಿಯ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಗಂಡನು.
 ಆ ಹೆಣ್ಣುಕಸಿಗಳೇ ಈ ಪ್ರಭಾವತಿ ಕಲಾವತಿಯರು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ
 ಮೂವರಿಗೂ ಈತನೊಬ್ಬನೇ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಜನ್ಮ
 ವಲ್ಲಿಯೂ ಈತನೇ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗಂಡನಾಗಿರುವನು.

೧೪೮. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಆಲದಮರ
 ಪ್ರೊಂದಿದ್ದಿತು. ಅನೇಕ ಶಾಯಿವಿಶಾಯಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು
 ಹೆಣ್ಣು ಕೋತಿಗಳೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

೧೪೯. ನಾಲ್ಕುನದಿಗಳ ಸಂಗಮವಾದ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವು ಕ್ರೀಡಾ
 ನ್ಯಾಜದಿಂದ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದ ಸಮಯ
 ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಜಾತಿಸ್ವಭಾವಚಾಪಲ್ಯಾತ್ಕ್ರೀಡಂತ್ಯೌ ಚ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ।

ಚಕ್ರತುರ್ಬಹುಕೃತ್ವಶ್ಚ ಲಿಂಗಂ ದದೃಶತುರ್ಬಹು ॥ ೧೫೦ ॥

ವಿಚರಂತ್ಯಾವಿತಿಶ್ಚೈರಂ ತತ್ರ ನೃಗೋಧಸನ್ನಿಧೌ ।

ಕೇನಚಿದ್ಭೋಗಿನೇಷೇಣ ಸಾಶೇನ ಚ ನಿಯಂತ್ರಿತೇ ॥ ೧೫೧ ॥

ಭಿಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಶಿಕ್ಷಿತೇ ತೇನ ತದುತ್ಪತ್ತ್ಯಾದಿನರ್ತನಂ ।

ಅಥ ತೇ ಕ್ವಾಪಿ ನುರ್ಕಟ್ಯಾ ಕಾಲಧರ್ಮನಶಂ ಗತೇ ॥ ೧೫೨ ॥

ಕಾಶೀವಾಸಜಪುಣ್ಯೇನ ತ್ರೈಲೋಚನ್ಯಾನುಸೇವಯಾ ।

ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯಾದಿರೂಪಿಣ್ಯಾ ಜಾತೇ ನಾಗಸುತೇ ಇತಿ ॥ ೧೫೩ ॥

ಅಧುನಾ ತಂ ಪತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಿದ್ಯಾಧರಕುಮಾರಕಂ ।

ನಿರ್ವಿಶ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಭೋಗಾಂಶ್ಚ ಕಾಶ್ಯಾಂ ನಿರ್ವೃತ್ತಿಮೇಷ್ಯಥ ॥ ೧೫೪ ॥

ಯದಲ್ಪಮಪಿ ಮೈ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಶುಭಾವಹಂ ।

ತಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಪರೀಪಾಕೋ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಮದನುಗ್ರಹಾತ್ ॥ ೧೫೫ ॥

೧೫೦. ಜಾತಿಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾದ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಲೇ ಅನೇಕ ಸಲ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದುವು. ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರರಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಬಹು ವೇಳೆ ಮಾಡಿದುವು.

೧೫೧. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಆಲದನುರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿರಲು ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಯೋಗಿನೇಷಧಾರಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಶವನ್ನು ಹಾಕಿ ಎರಡು ಕಪಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

೧೫೨. ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಯೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವಂತೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಾರುವುದು, ಕುಸುಳಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಎರಡು ಕಪಿಗಳೂ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದುವು.

೧೫೩. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೂ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗಳ ಫಲವಾಗಿಯೂ ಇಬ್ಬರೂ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾಗಕನ್ಯಕೆಯರಾಗಿ ಜನಿಸಿರುವರು.

೧೫೪. ಈಗ ವಿದ್ಯಾಧರಕುಮಾರನಾದ ಮಮಳಾಲಯನನ್ನೇ ಪತಿಯಾಗಿ ಪಡೆದು ನೀವು ಮೂವರೂ ಸ್ವರ್ಗಭೋಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿರಿ.

೧೫೫. ಮಂಗಳಕಾರಕವಾದ ಎಷ್ಟೇ ಅಲ್ಪವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೂ, ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವೇ ಏಕಾಂತಫಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾ ಅಪಿ ಸರ್ವಸ್ಯಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ವಾರಾಣಸೀ ಪುರೀ |
 ತತೋಽಪಿ ಲಿಂಗನೋಂಕಾರಂ ತತೋಽಪ್ಯತ್ರ ತ್ರಿಲೋಚನಂ || ೧೫೬ ||
 ತಿಷ್ಠಮಾನೋಽತ್ರ ಲಿಂಗೇಹಂ ಭಕ್ತಮುಕ್ತಂ ದಿಶಾಮ್ಯಹಂ |
 ತತಃ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪೂಜ್ಯಸ್ತಿಲೋಚನಃ || ೧೫೭ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದೇವದೇವೇಶಸ್ತತ್ಪ್ರಸಾದಾಂತರಂ ವಿಶತ್ |
 ಅನಾಚ್ಯರೂಪಮಾಸಾದ್ಯ ಸ್ಥೂಲಂ ತ್ರಿಭುವನಾದಪಿ || ೧೫೮ ||
 ತಾಶ್ಚ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತದ್ವೃತ್ತಾಂತಮಶೇಷತಃ |
 ಸ್ವನಾತ್ಮಪುರತಶ್ಲೋಕ್ತ್ವಾ ಕೃತಕೃತ್ಯಾ ಇವಾಭವನ್ || ೧೫೯ ||
 ಏಕದಾ ಮಾಧವೇ ಮಾಸಿ ಮಹಾಯಾತ್ರಾ ಸಮಾಗತಾ |
 ವಿದ್ಯಾಧರಾಸ್ತಥಾ ನಾಗಾ ಮಿಲಿತಾಃ ಸಪರಿಚ್ಛದಾಃ || ೧೬೦ ||
 ವಿರಜಸ್ಯೇ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರೇ ತ್ರಿಲೋಚನಸಮೀಪತಃ |
 ವೇದಚ ವರದಾನಾಚ್ಚ ಪೃಷ್ಠಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ಕುಲಾವಲೀಂ || ೧೬೧ ||

೧೫೬. ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಾರಾಣಸೀ ಪುರಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಉತ್ತಮವು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವು.

೧೫೭. ನಾನು ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿನಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಕಾರ್ತೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೧೫೮. ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿ ದೇವೇಶ್ವರನು ವಾಗತೀತವೂ ತ್ರಿಭುವನವ್ಯಾಪಕವೂ ಆದ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

೧೫೯. ಆ ಕನ್ಯಕೆಯರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಆ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದೆವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೬೦. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವೈಶಾಖಮಾಸವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಆ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಧ್ಯಾಧರಕುಮಾರನೂ, ನಾಗಕನ್ಯೆಯರೂ ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರು.

೧೬೧. ವಿರಜವೆಂಬ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ವರದಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರು ಪರಸ್ಪರ ವಂಶಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

ವಿದ್ಯಾಧರಾಯ ತಾ ನಾಗೌ ಕನ್ಯಾಸ್ತಿಸ್ತೋಽಪಿ ಕಲ್ಪಿತಾಃ |
 ಮಂದಾರದಾಮಾ ಸಂತುಷ್ಟಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತಚ್ಚ ಸ್ನುಷಾತ್ರಯಂ || ೧೬೨ ||
 ರತ್ನದೀಪಶ್ಚ ನಾಗೇಂದ್ರಃ ಪದ್ಮೀ ಚ ಭುಜಗೇಶ್ವರಃ |
 ತ್ರಿಶಿಖೋಽಪಿ ಘಣೇಂದ್ರಶ್ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಏತೇ ತ್ರಯೋಽಪಿ ಚ || ೧೬೩ ||
 ಜಾನಾತರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಶುಭಂ ಪರಿಮಳಾಲಯಂ |
 ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸ್ವಜನಾಸ್ತೇತು ಮುದಾ ವಿಕಸಿತೇಕ್ಷಣಾಃ || ೧೬೪ ||
 ವಿನಾಹೋತ್ಸವಮಾಕಲ್ಪ್ಯ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಭುವನಮಾವಿಶನ್ |
 ತ್ರಿಲೋಚನಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ವರ್ಣಯಂತೋಽತಿಗೌರವಂ || ೧೬೫ ||
 ಸ ಚ ವಿದ್ಯಾಧರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ನಾಗೀಭಿರ್ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ |
 ಭುಕ್ತ್ವಾ ವಾರಾಣಸೀಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಂಸೇನ್ಯಾಥ ತ್ರಿಲೋಚನಂ || ೧೬೬ ||
 ಗಾಯನ್ಗೀತಂ ಸುಮಧುರಂ ನಾಗೀಭಿಃ ಸಹಿತಃ ಕೃತೀ |
 ಆತ್ಮಾನಂ ಚಾತಿಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಧ್ಯೇಲಿಂಗಂ ಲಯಂ ಗತಃ || ೧೬೭ ||

೧೬೨. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ನಾಗರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮೂವರು ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಆ ವಿದ್ಯಾಧರನಿಗೇ ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಇಂತು ಒಮ್ಮೆಯೇ ಮೂವರು ಸೊಸೆಯರನ್ನು ಪಡೆದು ಮಂದಾರದಾಮನೂ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು.

೧೬೩. ರತ್ನಾವಳಿಯ ತಂದೆಯಾದ ರತ್ನದೀಪನೆಂಬ ನಾಗರಾಜನೂ, ಪ್ರಭಾವತಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಪದ್ಮಿಯೂ, ಕಳಾವತಿಯ ತಂದೆಯಾದ ತ್ರಿಶಿಖನೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಅಳಿಯನನ್ನು ಪಡೆದು ಹರ್ಷದಿಂದಿದ್ದರು.

೧೬೪-೧೬೫. ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನನಾದ ಪರಿಮಳಾಲಯನು ಅಳಿಯನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ವಧೂವರರ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವರಾದರು. ವಿನಾಹ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಅನಂತನಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

೧೬೬-೧೬೭. ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯವಂತನಾದ ಪರಿಮಳಾಲಯನೆಂಬ ವಿದ್ಯಾಧರನು ಆ ನಾಗಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತ ನಿತ್ಯವೂ ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ತ್ರಿಲೋಚನನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯರೊಡನೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರಗಳಾದ ಸಂಗೀತಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯನ್ನು ನಡೆದನು. ಉಚಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿಯೇ ಆ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ತ್ರಿಲೋಚನಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಕಲೌ ದೇವೇನ ಗೋಪಿತಃ |

ಅತೋಽಲ್ಪಸತ್ತ್ವಾ ಮನುಜಾ ನ ತಲ್ಲಿಂಗಮುಪಾಸತೇ || ೧೬೮ ||

ತ್ರಿಲೋಚನಕಥಾನೇತಾಂ ಶೃತ್ವಾ ಪಾಪಾನ್ವಿತೋಽಪ್ಯಹೋ |

ವಿಪಾಸ್ತಾ ಜಾಯತೇ ಮರ್ತ್ಯೋಽಲಭತೇ ಚ ಪರಾಂ ಗತಿಂ || ೧೬೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ ತ್ರಿಲೋಚನಪ್ರಭಾವೋಪವರ್ಣನಂ ”
ನಾಮ ಷಟ್ಪತ್ರಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೧೬೮. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಆ ಮಹೇಶ್ವರನೇ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮರೆಮಾಡಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕ್ಷೀಣಸತ್ತ್ವರಾದ ಮನುಜರು ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

೧೬೯. ಮಹಾಮುನಿಯೇ! ಎಂತಹ ಪಾಪಾತ್ಮನಾದರೂ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಪರಹಿತನಾಗುವನಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಗತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ ತ್ರಿಲೋಚನಪ್ರಭಾವೋಪವರ್ಣನಂ ”ವೆಂಬ
ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಸಪ್ತಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕೇದಾರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ

ಪಾರ್ವತೃನಾಚಃ—

ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ಪ್ರಣಮತ್ಕರುಣಾನಿಧೇ ।

ವದ ಕೇದಾರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಭಕ್ತಾನಾಮನುಕಂಪಯಾ

॥ ೧ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ನಿಂಗೇ ಮಹಾಪ್ರೀತಿಸ್ತವ ಕಾಶ್ಯಾಮನುತ್ತಮಾ ।

ತದ್ಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಜನಾ ನಿತ್ಯಂ ದೇವದೇವ ಮಹಾಧಿಯಃ

॥ ೨ ॥

ದೇವದೇವ ಉನಾಚಃ—

ಶೃಣ್ವಪರ್ಣೇಽಭಿಧಾಸ್ಯಾನಿ ಕೇದಾರೇಶ್ವರಸಂಕಥಾಂ ।

ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯಾಪಿ ಯಾಂ ಪಾಪೋಽಪ್ಯಪಾಪೋ ಜಾಯತೇ ಕ್ಷಣಾತ್ ॥ ೩ ॥

ಕೇದಾರಂ ಯಾತುಕಾಮಸ್ಯ ಪುಂಸೋ ನಿಶ್ಚಿತಚೇತಸಃ ।

ಅಜನ್ಮಸಂಚಿತಂ ಪಾಪಂ ತತ್ಕ್ಷಣಾದೇವ ನಶ್ಯತಿ

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಕೇದಾರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ

೧. ಪಾರ್ವತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:—ಓ ದೇವದೇವೇಶ್ವರಾ! ನಮಸ್ಕರಿಸು ವವರಿಗೆ ಕರುಣಾಸಮುದ್ರಪ್ರಾಯನೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅನುಕಂಪವು ಅಪಾರವಾಗಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಯನ್ನು ಈಗ ನಿರೂಪಿಸು.

೨. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಮಹತ್ತರವೂ, ಅಸಾಧಾರಣವೂ ಆದ ಅಭಿಮಾನವಿರುವುದು. ಮಹಾದೇವ! ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಭಜಿಸು ವವರು ಮಹಾಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುವರು.

೩. ದೇವದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಕೇದಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಇದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪಾಪಿಯಾದ ವನುಷ್ಯನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಪಾತಕಗಳಿಂದ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೪. ಕೇದಾರೇಶ್ವರಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಜನನದ ದಿನ ಮೊದಲಾಗಿ ಸಂಚಿತಗಳಾದ ಪಾಪ ಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವಾಗುವುವು.

ಗೃಹಾದ್ವಿನಿರ್ಗತೇ ಪುಂಸಿ ಕೇದಾರಮುಖನಿಶ್ಚಿತಂ ।
 ಜನ್ಮದ್ವಯಾರ್ಜಿತಂ ಪಾಪಂ ಶರೀರಾದಪಿ ನಿರ್ವರ್ಜಿತಂ ॥ ೫ ॥
 ಮಧ್ಯೇಮಾಗ್ಂ ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ತ್ರಿಜನ್ಮಜನಿತಂ ತ್ವಘಂ ।
 ದೇಹಗೇಹಾದ್ವಿನಿಸೃತ್ಯ ನಿರಾಶಂ ಯಾತಿ ನಿಶ್ವಸತ್ ॥ ೬ ॥
 ಸಾಯಂ ಕೇದಾರ ಕೇದಾರ ಕೇದಾರೇತಿ ತ್ರಿರುಚ್ಚರನ್ ।
 ಗೃಹೇಪಿ ನಿವಸನ್ನೂನಂ ಯಾತ್ರಾಫಲಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೭ ॥
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೇದಾರಶಿಖರಂ ಪೀತ್ವಾ ತತ್ರತ್ಯಮಂಜು ಚ ।
 ಸಪ್ತಜನ್ಮಕೃತಾತ್ಪಾಪಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೮ ॥
 ಹರಪಾಪಹೃದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಕೇದಾರೇಶಂ ಪ್ರಪೂಜ್ಯ ಚ ।
 ಕೋಟಿಜನ್ಮಾರ್ಜಿತೈರನೋಭಿರ್ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೯ ॥
 ಸಕೃತ್ಪುಣಮ್ಯ ಕೇದಾರಂ ಹರಪಾಪಕೃತೋದಕಃ ।
 ಸ್ನಾಪ್ಯ ಲಿಂಗಂ ಹೃದಂಭೋಜೇ ಸ್ರಾಂತೇ ನೋಕ್ಷಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೦ ॥

೫. ಕೇದಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವನೋ, ಅವನ ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳ ಪಾತಕಗಳು ಶರೀರದಿಂದಲೂ ಸಹ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗುವುವು.

೬. ಅರ್ಧಮಾಗ್ನವನ್ನು ದಾಟಿ ಬರುತ್ತಿರಲು ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪಾಪರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ಶರೀರವೆಂಬ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋಗುವುವು.

೭. ಪ್ರತಿದಿವಸದ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ನಾಮವನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿರುವ ಭಕ್ತನೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೮. ಕೇದಾರೇಶ್ವರದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರಾಗ್ರವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥೋದಕವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಏಳು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

೯. ಹರಪಾಪವೆಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿದ ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೧೦. ಹರಪಾಪವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಲಿಂಗದ ದೂಪವನ್ನು ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಯಾವ

ಹರಪಾಪಹೃದೇ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯಃ ಕರಿಷ್ಯತಿ |
 ಉದ್ಧೃತ್ಯ ಸಸ್ತಪುರುಷಾನ್ಸ ನೇ ಲೋಕಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ || ೧೧ ||
 ಪುರಾ ರಾಘಂತರೇ ಕಲ್ಪೇ ಯದಭೂದತ್ತ ತಚ್ಛೃಣು |
 ಅಪರ್ಣೇ ದತ್ತಕರ್ಣಾ ತ್ವಂ ವರ್ಣಯಾಮಿ ತವಾಗ್ರತಃ || ೧೨ ||
 ಏಕೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಾಯಾದ ಉಜ್ಜಯಿನ್ಯಾ ಇದಾಗತಃ |
 ಕೃತೋಪನಯನಃ ಪಿತ್ರಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತೇ ಸ್ಥಿತಃ || ೧೩ ||
 ಸ್ಥಲೀಂ ಪಾಶುಪತೀಂ ಕಾಶೀಂ ಸ ವಿಲೋಕ್ಯ ಸಮಂತತಃ |
 ದ್ವಿಜೈಃ ಪಾಶುಪತೈಃ ಕೀರ್ಣಾಂ ಜಟಾಮುಕುಟಭೂಷಿತೈಃ || ೧೪ ||
 ಕೃತಲಿಂಗಸಮರ್ಚ್ಯಶ್ಚ ಭೂತಿಭೂಷಿತವರ್ಷಭಿಃ |
 ಭಿಕ್ಷಾಹೃತಾನ್ನಸಂತುಷ್ಟೈಃ ಪುಷ್ಪೈರ್ಗಂಗಾಮೃತೋದಕೈಃ || ೧೫ ||
 ಬಭೂವಾನಂದಿತಮನಾ ವ್ರತಂ ಜಗ್ರಾಹ ಚೋತ್ತಮಂ |
 ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾದಾಚಾರ್ಯಾನ್ಮಹತ್ವಾಶುಪತಾಭಿಧಂ || ೧೬ ||

ಮಾನವನಾದರೂ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮೋಕ್ಷ ಪದವಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು.

೧೧. ಹರಪಾಪತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪಿತೃ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಸಸ್ತಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸುವನಲ್ಲದೆ ತಾನೂ ನನ್ನ ಲೋಕವಾದ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಸೇರುವನು.

೧೨. ದೇವಿಯೇ! ಹಿಂದೆ ರಾಘಂತರಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ವಿಶೇಷವನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು. ನೀನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಆಲಿಸುವವಳಾಗು.

೧೩. ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರಕನು ಉಜ್ಜಯಿನಿನಗರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಆತನು ತಂದೆಯಿಂದ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೪-೧೫. ಪಶುಪತಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಿವಾಸವಾದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅವನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಜಟಾಮುಕುಟಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾಗಿ ಮಹೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿದ್ದಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳನ್ನಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ಉದಕದಿಂದಲೇ ದೇಹಪೋಷಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೬. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರನು ಅನಂದಭರಿತಾಂತರಂಗ

ಸ ಚ ಶಿಷ್ಯೋ ವಶಿಷ್ಠೋಽಭೂತ್ಸರ್ವಪಾಶುಪತೋತ್ತಮಃ |

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಹೃದೇ ಹರಪಾಸೇ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಾತಃ ಸಮುತ್ತಿತಃ || ೧೭ ||

ವಿಭೂತ್ಯಾಹರಹಃ ಸ್ನಾತಿ ತ್ರಿಕಾಲಂ ಲಿಂಗಮಾರ್ಚಯನ್ |

ನಾಂತರಂ ಸ ವಿಜಾನಾತಿ ಶಿವಲಿಂಗೇ ಗುರೌ ತಥಾ || ೧೮ ||

ಸ ದ್ವಾದಶಾಬ್ದದೇಶೀಯೋ ವಶಿಷ್ಠೋ ಗುರುಷಾ ಸಹ |

ಯಯೌ ಕೇದಾರಯಾತ್ರಾರ್ಥಂ ಗಿರಿಂ ಗೌರೀಗುರೋರ್ಗುರುಂ || ೧೯ ||

ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚಂತಿ ಕಂಚಿತ್ಸಂಸಾರಿಣಃ ಕ್ವಚಿತ್ |

ಪ್ರಾಶ್ನೋದಕಂ ಲಿಂಗರೂಪಂ ಲಿಂಗರೂಪತ್ವಮಾಗತಾಃ || ೨೦ ||

ಅಸಿಧಾರಂ ಗಿರಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಶಿಷ್ಠಸ್ಯ ತಪಸ್ವಿನಃ |

ಗುರುಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಖ್ಯಃ ಪಂಚತ್ವನುಗಮತ್ತದಾ || ೨೧ ||

ಪಶ್ಯತಾಂ ತಾಪಸಾನಾಂ ಚ ವಿಮಾನೇ ಸಾರ್ವಕಾಮಿಕೇ |

ಆರೋಪ್ಯ ತಂ ಸಾರಿಷದಾಃ ಕೈಲಾಸಮನಯನ್ನುದಾ || ೨೨ ||

ನಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೆಂಬ ಆಚಾರ್ಯನಿಂದ ಮಹಾಪಾಶುಪತವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಉತ್ತಮವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

೧೭. ಆ ಶಿಷ್ಯನು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಪರನಾಗಿ ಸಕಲ ವಾಹೇಶ್ವರರಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ನಿತ್ಯವೂ ಉಪಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹರಪಾಸವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೮. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭೂತಿಯಿಂದಲೂ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಗುರುವಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭೇದವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆನಸಿರಲಿಲ್ಲ.

೧೯. ವಶಿಷ್ಠನಾಮಕನಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ರನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಗುರುವಿನೊಡನೆ ಗೌರೀನಾಥನಿಗೆ ನಿವಾಸ ವೆನಿಸಿದ ಮಹಾಗಿರಿಯಾದ ಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೆಳಸಿ ಹೊರಟನು.

೨೦. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದ ಸಂಸಾರಿಗಳು ಯಾರೂ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದಿಗೂ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗರೂಪವಾದ ಅಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥೋದಕವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಲು ಲಿಂಗದ ರೂಪವನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು.

೨೧. ಇಂತು ಅವರು ಅಸಿಧಾರಪರ್ವತವನ್ನು ಸೇರುವವರೆಗೂ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಂಪನ್ನನಾದ ವಶಿಷ್ಠನ ಗುರುವಾದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೆಂಬ ಆಚಾರ್ಯನು ಕಾಲಮೊದಗಿದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು.

೨೨. ಸಂಗಡಲೇ ಬಂದಿದ್ದ ತಾಪಸರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ

ಯಸ್ತು ಕೇದಾರಮುದ್ವಿಶ್ಯ ಗೇಹಾದರ್ಭೇ ಪಥೇಃಪೃಥೋ |
 ಅಕಾತರಸ್ಯಜೇತ್ವಾಣಾನ್ಯೈಲಾಸೇ ಸ ಚಿರಂ ವಸೇತ್ || ೨೩ ||
 ತದಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಸ ವಶಿಷ್ಠಸ್ತಪೋಧನಃ |
 ಕೇದಾರಮೇವ ಲಿಂಗೇಷು ಬಹ್ವಮಂಸ್ತ ಸುನಿಶ್ಚಿತಂ || ೨೪ ||
 ಅಥ ಕೃತ್ವಾ ಸ ಕೈದಾರೀಂ ಯಾತ್ರಾಂ ನಾರಾಣಸೀಮಗಾತ್ |
 ಅಗ್ರಹೀನ್ನಿಯಮಂ ಚಾಪಿ ಯಥಾರ್ಥಂ ಚಾಕರೋತ್ಪುನಃ || ೨೫ ||
 ಪ್ರತಿಚೈತ್ರಂ ಸದಾ ಚೈತ್ರ್ಯಾಂ ಯಾವಜ್ಜೀವಮಹಂ ಧ್ರುವಂ |
 ವಿಲೋಕಯಿಷ್ಯೇ ಕೇದಾರಂ ವಸನ್ವಾರಾಣಸೀಂ ಪುರೀಂ || ೨೬ ||
 ತೇನ ಯಾತ್ರಾಃ ಕೃತಾಃ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಸಿದ್ಧೀರೇಕಾಧಿಕಾ ಮುದಾ |
 ಆನಂದಕಾನನೇ ನಿತ್ಯಂ ವಸತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ || ೨೭ ||
 ಪುನರ್ಯಾತ್ರಾಂ ಸ ವೈ ಚಕ್ರೇ ಮಧೌ ನಿಕಟವರ್ತಿನಿ |
 ಪರಮೋತ್ಸಾಹಸಂತುಷ್ಟಃ ಪಲಿತಾಕಲಿತೋಽಪೃಥೋ || ೨೮ ||

ಮಹೇಶ್ವರನ ಗಣನಾಯಕರು ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವಿಮಾನ
 ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ
 ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು.

೨೩. ಯಾವನು ಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು
 ಅರ್ಧಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಹಿತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವನೋ,
 ಅವನೂ ಸದಾ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ವಾಸಮಾಡುವನು.

೨೪. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆಕಂಡ ವಶಿಷ್ಠನೆಂಬ ತಪೋಧನ
 ನಾದರೋ ಸಕಲ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೇದಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ
 ವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದನು.

೨೫. ಬಳಿಕ ಅವನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು
 ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಮುನ್ನಿನಂತೆಯೇ ನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
 ಯಥಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೨೬. “ಪ್ರತಿವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಪೌರ್ಣಮಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ
 ನಾನು ಜೀವನಿರುವವರೆಗೂ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿ ಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆ
 ಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು” ಎಂದು
 ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

೨೭. ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಾಂಗವಾಗಿ
 ಅರುವತ್ತೊಂದು ಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ
 ಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೨೮. ಇಂತು ವಯಸ್ಸಿನ ಅಧಿಕೃದಿಂದ ತಲೆಗೂದಲುಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದರೂ

ತಪೋಧನ್ಯೈಸ್ತನ್ನಿಧನಂ ಶಂಕಮಾನೈರ್ನಿವಾರಿತಃ |

ಕಾರುಣ್ಯಪೂರ್ಣಹೃದಯೈರನ್ಯೈರಪಿ ಚ ಸಂಗಿಭಿಃ

|| ೨೯ ||

ತತೋಽಪಿ ನ ತದುತ್ಸಾಹಭಂಗೋಽಭೂದ್ಧೃಢಚೇತಸಃ |

ಮಧ್ಯೇನಾರ್ಗಂ ಮೃತಸ್ಯಾಪಿ ಗುರೋರಿವ ಗತಿರ್ಮಮ

|| ೩೦ ||

ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಚೇತಸ್ಯೇ ವಶಿಷ್ಠೇ ತಾಪಸೇ ಶುಚೌ |

ಅಶೂದ್ರಾನ್ನ ಪರಿಪುಷ್ಯೇ ತುಷ್ಣೋಽಹಂ ಚಂಡಿಕೇಽಭವಂ

|| ೩೧ ||

ಸ್ವಪ್ನೇ ಮಯಾ ಸ ಸಂಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಶಿಷ್ಠಸ್ತಾಪಸೋತ್ತಮಃ |

ದೃಢವ್ರತ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಕೇದಾರಂ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮಿಹ

|| ೩೨ ||

ಅಭೀಷ್ಟಂ ಚ ವರಂ ಮತ್ತಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಸ್ವಾನಿಚಾರಿತಂ |

ಇತ್ಯುಕ್ತವತ್ಯಪಿ ಮಯಿ ಸ್ವಪ್ನೇ ಮಿಥ್ಯೇತಿ ಸೋಽಬ್ರವೀತ್

|| ೩೩ ||

ತತೋಽಪಿ ಸ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸ್ವಪ್ನೇ ಮಿಥ್ಯಾಶುಚಿಷ್ಠತಾಂ |

ಭವಾದ್ಯಶಾನುಮಿಥ್ಯೈವ ಸ್ವಾಖ್ಯಾಸದ್ವಶನರ್ತಿನಾಂ

|| ೩೪ ||

ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ ಮಹೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ
ಜೈತ್ರಮಾಸವು ಸಮಾಪಿಸಲು ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟನು.

೨೯. ಯಾತ್ರೆಯ ಆಯಾಸದಿಂದ ಈ ಸಲ ಈತನು ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ
ನೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣಹೃದಯರಾದ ತಪೋಧನರೂ ಇತರ ಯಾತ್ರಿ
ಕರೂ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

೩೦. ಆದರೂ ದೃಢಚಿತ್ತನಾದ ಆತನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಭಂಗವಾಗಲಿಲ್ಲ.
ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ‘ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಮರಣವುಂಟಾದರೆ ನನಗೂ
ನನ್ನ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸದ್ಗತಿಯೇ ಲಭಿಸುವುದಲ್ಲವೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

೩೧. ಎಲೆ! ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಇಂತೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ,
ತಪಸ್ಸುಂಪನ್ನನೂ, ಪರಿಶುದ್ಧನೂ, ಶೂದ್ರಾನ್ನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಯೇ ದೇಹಧಾರಣೆ
ಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡವನೂ ಆದ ಆ ವಶಿಷ್ಠಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು
ಅತ್ಯಂತಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವವನಾದೆನು.

೩೨. ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿ
ದೆನು. “ತಾಪಸೋತ್ತಮನೆ! ದೃಢವ್ರತನೆ! ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರು
ವೆನು. ಕೇದಾರೇಶ್ವರನೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊ.

೩೩. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ
ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡು.” ಇಂತೆಂದು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ನಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಆತನು ಸ್ವಪ್ನವೆಲ್ಲವೂ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರಪಂಚವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

೩೪. ಆತನಿಗೆ ನಾನು ಪುನಃ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದೆನು. “ಎಲೈ

ವರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಸ್ವಪ್ನಶಂಕಾಂ ತ್ಯಜ ದ್ವಿಜ ।

ತವ ಸತ್ಸವತಃ ಕಿಂಚಿನ್ಮಯಾಃ ದೇಯಂ ನ ಕಿಂಚನ

॥ ೩೫ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ಮೇ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ವರಯಾಮಾಸ ಮಾಮಿತಿ ।

ಶಿಷ್ಯೋ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ಯ ತಪಸ್ವಿಜನಸತ್ತಮಃ

॥ ೩೬ ॥

ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನೋ ದೇವೇಶ ತದಾ ಮೇ ಸಾನುಗಾ ಇಮೇ ।

ಸರ್ವೇ ಶೂಲಿನ್ನನುಗ್ರಾಹ್ಯಾ ಏಷ ಏವ ವರೋ ಮಮ

॥ ೩೭ ॥

ದೇವಿ ತಸ್ಯೇದಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಪರೋಪಕೃತಿರಾಲಿನಃ ।

ವಚನಂ ನಿತರಾಂ ಪ್ರೀತಸ್ತಥೇತಿ ತಮುವಾಚ ಹ

॥ ೩೮ ॥

ಪುನಃ ಪರೋಪಕರಣಾತ್ಪ್ರಪೋ ದ್ವಿಗುಣೀಕೃತಂ ।

ತೇನ ಪುಣ್ಯೇನ ಸ ಮಯಾ ಪುನಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವರಂ ವ್ಯಥು

॥ ೩೯ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ! ಶೌಚಾಚಾರವರ್ಜಿತರಾದವರಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದ ದೃಶ್ಯಗಳು ಮಿಥ್ಯಾಭೂತಗಳೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನಂತಹ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನಗಳೂ ಮಿಥ್ಯಾ ವಿಷಯ ದ್ಯೋತಕಗಳಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿ.

೩೫. ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ! ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ. ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು. ಇದು ಸ್ವಪ್ನವೆಂಬ ಸಂದೇಹವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡು. ಸಾತ್ವಿಕೋತ್ತಮನಾದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೊಡಬಾರದ ವಸ್ತುವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.”

೩೬. ಇಂತೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನ ಶಿಷ್ಯನೂ ತಪೋನಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರನೂ ಆದ ಆ ವಶಿಷ್ಠಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ವರವನ್ನು ಬೇಡುವವನಾದನು.

೩೭. “ದೇವೇಶ್ವರನೆ! ತ್ರಿಶೂಲಧಾರಿಯೆ! ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವುದೇ ನಿಜವಾದರೆ ನನ್ನ ಸಂಗಡವಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡು. ಇದೊಂದೇ ನನಗೆ ಅಭೀಷ್ಠಿತವಾದ ವರವಾಗಿರುವುದು.

೩೮. ಎಲಾ ದೇವಿಯೆ! ಕೇವಲ ಪರೋಪಕಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಆಡಿದ ಆತನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಆತನ ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ “ನೀನು ಬೇಡಿದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದೆನು.

೩೯. ಮತ್ತೂ ಅಧಿಕವಾದ ಪರೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲೆಳಸಿ ಆತನು ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತ ಎರಡರಷ್ಟು ಕಠೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರ ಫಲವಾಗಿ ಪುನಃ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ “ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು.

ಸ ವಶಿಷ್ಠೋ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ದೃಢಸಾಶುಪತವ್ರತಃ |
 ದೇವಿ ಮೇ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸ ಹಿಮಶೈಲಾದಿಹ ಸ್ಥಿತಿಂ || ೪೦ ||
 ತತಸ್ತತ್ರ ಪಸಾಕೃಷ್ಟಃ ಕಲಾಮಾತ್ರೇಣ ತತ್ರ ಹಿ |
 ಹಿಮಶೈಲೇ ತತಶ್ಚಾತ್ರ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಸಂಸ್ಥಿತಃ || ೪೧ ||
 ತತಃ ಪ್ರಭಾತೇ ಸಂಜಾತೇ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪಶ್ಯತಾನುಹಂ |
 ಹಿಮಾದ್ರೇಃ ಪ್ರಸ್ಥಿತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಃ ಸುರರ್ಷಿಭಿಃ || ೪೨ ||
 ವಶಿಷ್ಠಂ ಪುರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಸಾರ್ಥಸಮಾಯುತಂ |
 ಹರಪಾಪಹೃದೇ ತೀರ್ಥೇ ಸ್ಥಿತೋಽಹಂ ತದನುಗ್ರಹಾತ್ || ೪೩ ||
 ಮತ್ಪರಿಗ್ರಹತಃ ಸರ್ವೇ ಹರಪಾಪೇ ಕೃತೋದಕಾಃ |
 ಆರಾಧ್ಯ ಮಾನುನೇನೈವ ವಪುಷಾ ಸಿದ್ಧಿಮಾಗತಾಃ || ೪೪ ||
 ತದಾಪ್ರಭೃತಿ ಲಿಂಗೇಽಸ್ಥಿನ್ನಿತ್ಯತಃ ಸಾಧಕಸಿದ್ಧಯೇ |
 ಅವಿಮುಕ್ತೇ ಪರೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕಲಿಕಾಲೇ ವಿಶೇಷತಃ || ೪೫ ||

೪೦. ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನೂ ದೃಢವಾದ ಪಾಶುಪತವ್ರತದಲ್ಲಿ ನಿರತನೂ ಆದ ಆ ವಶಿಷ್ಠನು ನಾನು ಹಿಮಾಚಲಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದನು.

೪೧. ಆಗ ಆತನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ಹಿಮಾಚಲದ ಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಲಾಮಾತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವಭಾವದಿಂದ ಅನಂದ ಕಾನನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿರುವನಾದೆನು.

೪೨. ಬಳಿಕ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವಾಗಲು ನಾನು ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಹಿಮಾಚಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಸಕಲ ಜನರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಸೇರಿದೆನು.

೪೩. ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ವಶಿಷ್ಠಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು ಹರಪಾಪಸರೋವರವೆಂಬ ಈ ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆತನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನೆಲಸಿರುವೆನು.

೪೪. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವಶಿಷ್ಠನ ಸಂಗಡವಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಹರಪಾಪತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪಾರ್ಥಿವ ದೇಹಗಳಿಂದಲೇ ವರಮಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವರಾದರು.

೪೫. ಮೊದಲಾಗಿ ನಾನು ಸಾಧಕರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಅವಿಮುಕ್ತ ವೆಂಬ ಈ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವೆನು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೇದಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು.

ತುಷಾರಾದ್ರಿಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಕೇದಾರಂ ನೀಕ್ಷ್ಯ ಯತ್ಫಲಂ |

ತತ್ಫಲಂ ಸಪ್ತಗುಣಿತಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಕೇದಾರದರ್ಶನೇ

|| ೪೬ ||

ಗೌರೀಕುಂಡಂ ಯಥಾ ತತ್ರ ಹಂಸತೀರ್ಥಂ ಚ ನಿರ್ಮಲಂ |

ಯಥಾ ಮಧುಸ್ರವಾ ಗಂಗಾ ಕಾಶ್ಯಾಂ ತದಖಿಲಂ ತಥಾ

|| ೪೭ ||

ಇದಂ ತೀರ್ಥಂ ಹರೇತ್ವಾಪಂ ಸಪ್ತಜನ್ಮಾಘನಾಶನಂ |

ಗಂಗಾಯಾಂ ಮಿಲಿತಂ ಪಶ್ಚಾಜ್ಜನ್ಮಕೋಟಿಕೃತಾಘಹಂ

|| ೪೮ ||

ಅತ್ರ ಪೂರ್ವಂ ತು ಕಾಕೌದ್ವಯಾದ್ಧ್ಯಂತೌ ಖಾನ್ನಿಹೇತತುಃ |

ಪಶ್ಯತಾಂ ತತ್ರ ಸಂಸ್ಥಾನಾಂ ಹಂಸೌ ಭೂತ್ವಾ ವಿನಿರ್ಗತೌ

|| ೪೯ ||

ಗೌರಿ ತ್ವಯಾ ಕೃತಂ ಪೂರ್ವಂ ಸ್ನಾನಮತ್ರ ಮಹಾಹೃದೇ |

ಗೌರೀತೀರ್ಥಂ ತತಃ ಖ್ಯಾತಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥೋತ್ತಮೋತ್ತಮಂ

|| ೫೦ ||

ಅತ್ರಾಮೃತಸ್ರವಾ ಗಂಗಾ ಮಹಾಮೋಹಾಂಧಕಾರಹೃತ್ |

ಅನೇಕಜನ್ಮಜನಿತಜಾಡ್ಯಧ್ವಂಸವಿಧಾಯಿನೀ

|| ೫೧ ||

೪೬. ಹಿಮಾಚಲವನ್ನೇರಿ ಕೇದಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಏಳುವುದಿಯಾದ ಪುಣ್ಯವು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೇದಾರಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

೪೭. ಹಿಮಾಲಯದ ಕೇದಾರದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಕುಂಡವೂ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಹಂಸತೀರ್ಥವೂ, ಮಧುಸ್ರವಾನಾಮಕವಾದ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹವೂ ಹೇಗೆ ನೆಲೆಸಿರುವುವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಕಲವೂ ಇರುವುದು.

೪೮. ಹರಪಾಪವೆಂಬ ಈ ತೀರ್ಥವೊಂದೇ ಏಳು ಜನ್ಮಗಳ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು. ಬಳಿಕ ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಈ ತೀರ್ಥವು ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವುದು.

೪೯. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಎರಡು ಕಾಗೆಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥದೊಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವು ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬಂದುವು.

೫೦. ಎಲೆ ಗೌರಿಯೆ! ಈ ಮಹಾ ಸರೋವರದಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಗೌರೀತೀರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವೆನಿಸಿರುವುದು.

೫೧. ಇಲ್ಲಿರುವ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹವು ಅಮೃತಸ್ಯಂದಿನಿಯೆನಿಸಿ ಸಂಸಾರದ ಮಹಾಮೋಹವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಜಾಡ್ಯವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವುದು.

೫೨. ಮಾನಸಸರೋವರದ ಅಭಿನವಾದೇವತೆಯು ಪೂರ್ವದಲಿ ಇಲಿ

ಸರಸಾ ಮಾನಸೇನಾತ್ರ ಪೂರ್ವಂ ತಪ್ತಂ ಮಹಾತಪಃ |
 ಅತಸ್ತು ಮಾನಸಂ ತೀರ್ಥಂ ಜನೇ ಖ್ಯಾತಿಮಿದಂ ಗತಂ || ೫೨ ||
 ಅತ್ರ ಪೂರ್ವಂ ಜನಃ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣೈವ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ |
 ಪಶ್ಚಾತ್ತಸಾದಿತಶ್ಚಾಹಂ ತ್ರಿದಶೈರ್ನುಕ್ತಿದುರ್ದೃಶೈಃ || ೫೩ ||
 ಸರ್ವೇ ನುಕ್ತಂ ಗಮಿಸ್ಯಂತಿ ಯದಿ ದೇವೇಹ ಮಾನವಾಃ |
 ಕೇದಾರಕುಂಡೇ ಸುಸ್ನಾತಾಸ್ತದೋಚ್ಚಿತ್ತಿರ್ಭವಿಸ್ಯತಿ || ೫೪ ||
 ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ವರ್ಣಾನಾಮಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಚ ಧರ್ಮಿಣಾಂ |
 ತಸ್ಮಾತ್ತನುವಿಸರ್ಗೇಽತ್ರ ಮೋಕ್ಷಂ ದಾಸ್ಯತಿ ನಾನ್ಯಥಾ || ೫೫ ||
 ತತಸ್ತದ್ವಪರೋಥೇನ ತಥೇತಿ ಚ ಮಯೋದಿತಂ |
 ತದಾರಭ್ಯ ಮಹಾದೇವಿ ಸ್ನಾನಾತ್ಕೇದಾರಕುಂಡತಃ || ೫೬ ||
 ಸಮರ್ಚನಾಚ್ಚ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನೈ ಮನು ನಾಮಜಪಾದಪಿ |
 ನೈಶ್ವೇಯಸೀಂ ಶ್ರಿಯಂ ದದ್ಯಾಮನ್ಯತ್ರಾಪಿ ತನುತ್ಯಜಾಂ || ೫೭ ||

ಮಹಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ತೀರ್ಥವು ಜನರಲ್ಲಿ ಮಾನಸತೀರ್ಥವೆಂಬುದಾಗಿ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು.

೫೨. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜನರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮಗೂ ಅಲಭ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂತೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.

೫೪. “ಮಹಾದೇವನೇ! ಈ ಕೇದಾರಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸಕಲರೂ ಮೋಕ್ಷಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗುವುದು.

೫೫. ವೈದಿಕ, ಲೌಕಿಕ, ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮಾದಿಗಳ ಸಕಲ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲಗಳಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವೊದಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಡ.”

೫೬-೫೭. ಮಹೇಶ್ವರಿಯೇ! ಆಗ ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದೆನು. ಅದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕೇದಾರ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇದಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ನನ್ನ ನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಜಪಮಾಡುವ ಮಾನವರು ಅನ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವೆನು.

ಕೇದಾರತೀರ್ಥೇ ಯಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಹಿಂಡಾನ್ದಾಸ್ಯತಿ ಚಾತ್ಮರಃ |

ಏಕೋತ್ತರಶತಂ ವಂಶ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯ ತೀರ್ಣಾ ಭವಾಂಬುಧಿಂ || ೫೮ ||

ಭೌಮನಾರೇ ಯದಾ ದರ್ಶಸ್ತದಾ ಯಃ ಶ್ರಾದ್ಧದೋ ನರಃ |

ಕೇದಾರಕುಂಡಮಾಸಾದ್ಯ ಗಯಾಶ್ರಾದ್ಧೇನ ಕಿಂ ತತಃ || ೫೯ ||

ಕೇದಾರಂ ಗಂತುಕಾಮಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿರ್ದೇಯಾ ನರೈರಿಯಂ |

ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸ್ಪೃಶಂಸ್ತಸ್ಯ ಕೇದಾರಂ ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೬೦ ||

ಚೈತ್ರಶುದ್ಧಚತುರ್ದಶ್ಯಾಮುಪನಾಸಂ ಪಿಥಾಯ ಚ |

ತ್ರಿಗಂಡೂಪಾನ್ವಿಬನ್ವಾತರ್ಹೃಲ್ಲಿಂಗಮಧಿತಿಸ್ಯತಿ || ೬೧ ||

ಕೇದಾರೋದಕಪಾನೇನ ಯಥಾ ತತ್ರ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ |

ತಥಾತ್ರ ಜಾಯತೇ ಪುಂಸಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚಾಪಿ ನ ಸಂಶಯಃ || ೬೨ ||

೫೮. ಯಾವನು ಕೇದಾರಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನವುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹಿಂಡಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುವನೋ, ಅವನ ಆ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಮರದ ಪೂರ್ವಜರಾದ ನೂರೊಂದು ಕುಲದವರು ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆಹಾಯುವರು.

೫೯. ಮಂಗಳವಾರದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಆಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ತಿಥಿಯೊದಗಲು ಆ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಕೇದಾರಕುಂಡವನ್ನು ಸೇರಿ ಯಾವನು ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವನೋ, ಅವನು ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಯಾವ ಮಟ್ಟಿನ ಫಲವನ್ನು ತಾನೆ ಪಡೆದಾನು ?

೬೦. ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೇದಾರಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೆಳಸುವವನಿಗೆ ಜನರು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೇದಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವೆ.

೬೧. ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯಲ್ಲಿ ಬುಪಮಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತೀರ್ಥೋದಕವನ್ನು ಬಾಯಿಮುಖವಾಗಿ ಪಾನಮಾಡಲು ಕೇದಾರೇಶ್ವರನು ಆ ಭಕ್ತನ ಹೃದಯಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನು.

೬೨. ಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತೀರ್ಥೋದಕ ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟಾಗುವುದೋ, ಆ ಫಲವೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪುರುಷರಿಗೂ ಮಹಿಳೆಗಳಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಲಭಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಕೇದಾರಭಕ್ತಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ವಾಸೋನ್ನದ್ರವಿಣಾದಿಭಿಃ |
 ಅಜನ್ಮಜನಿತಂ ಸಾಪಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯಾತಿ ಮಮಾಲಯಂ || ೬೩ ||
 ಅಷ್ಟಣ್ಣಾಸಾನ್ ತ್ರಿಕಾಲಂ ಯಃ ಕೇದಾರೇಶಂ ನಮಸ್ಯತಿ |
 ತಂ ನಮಸ್ಯಂತಿ ಸತತಂ ಲೋಕಸಾಲಾ ಯಮಾದಯಃ || ೬೪ ||
 ಕಲಾ ಕೇದಾರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಯೋಽಪಿ ಕೋಽಪಿ ನ ವೇತ್ಸ್ಯತಿ |
 ಯೋ ವೇತ್ಸ್ಯತಿ ಸ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಂ ವೇತ್ಸ್ಯತಿ ಸ ಧ್ರುವಂ || ೬೫ ||
 ಕೇದಾರೇಶಂ ಸಕೃದ್ವಿಷ್ಣ್ವಾ ದೇವಿ ಮೇನುಚರೋ ಭವೇತ್ |
 ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಣ್ಯಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕೇದಾರೇಶಂ ವಿಲೋಕಯೇತ್ || ೬೬ ||
 ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಕೇದಾರಾದುತ್ತರೇ ಶುಭಂ |
 ತಸ್ಯಾರ್ಚನಾನ್ನರೋ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗಭೋಗಾನುಪಾರ್ಶ್ವತೇ || ೬೭ ||
 ಕೇದಾರಾದ್ವಕ್ಷ್ಯಣೇ ಭಾಗೇ ನೀಲಕಂಠವಿಲೋಕನಾತ್ |
 ಸಂಸಾರೋರಗದಷ್ಟಸ್ಯ ತಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ ವಿಷಾದ್ವಯಂ || ೬೮ ||

೬೩. ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ, ಅನ್ನ, ದ್ರವ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಮನುಷ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಮಾಡಿರುವ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ನಿವಾಸವಾದ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಸೇರುವನು.

೬೪. ಯಾವನು ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೂ ನಿತ್ಯವೂ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನನ್ನು ಯಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲರೂ ಕೂಡ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೬೫. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಯಾವ ಮಾನವನು ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಯಾವನು ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನೋ, ಅವನೇ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

೬೬. ದೇವಿಯೆ! ಕೇದಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ಒಂದುಸಲ ನೋಡಿದವನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಅನುಚರನಾಗುವನು. ಅದುದರಿಂದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಲೇಬೇಕು.

೬೭. ಆ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಶ್ವರನೆಂಬ ಪರಮಪಾಪನಾದ ಲಿಂಗವೊಂದಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಸಿಕ್ಕುವೂ ಅರ್ಚನೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಭೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆಯುವನು.

೬೮. ಕೇದಾರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ನೀಲಕಂಠೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು

ತದ್ವಾಯೋಽಂಬರೀಷೇಶೋ ನರಸ್ತದವಲೋಕನಾತ್ |

ಗರ್ಭವಾಸಂ ನ ಚಾಪ್ನೋತಿ ಸಂಸಾರೇ ದುಃಖಸಂಕುಲೇ || ೬೯ ||

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ಸಮೀಪೇ ಸಮರ್ಚ್ಯ ಚ |

ತೇಜೋಮಯೇನ ಯಾನೇನ ಸ ಸ್ವರ್ಗಭುವಿ ಮೋದತೇ || ೭೦ ||

ತದ್ಗಕ್ಷಿಣೇ ನರೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲಿಂಗಂ ಕಾಲಂಜರೇಶ್ವರಂ |

ಜರಾಂ ಕಾಲಂ ವಿನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಮನು ಲೋಕೇ ವಸೇಚ್ಛಿ ರಂ || ೭೧ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕ್ಷೇಮೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಮುದಕ್ಷಿತ್ರಾಂಗದೇಶ್ವರಾತ್ |

ಸರ್ವತ್ರ ಕ್ಷೇಮಮಾಪ್ನೋತಿ ಲೋಕೇತ್ರ ಚ ಪರತ್ರ ಚ || ೭೨ ||

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚ :-

ದೇವದೇವೇನ ನಿಂಧ್ಯಾರೇ ಕೇದಾರಮಹಿಮಾ ಮಹಾನ್

ಇತ್ಯಾಖ್ಯಾಯಿ ಪುರಾಂಬಾಯೈ ಮಯಾ ತೇಽಪಿ ನಿರೂಪಿತಃ || ೭೩ ||

ದರ್ಶನಮಾಡಲು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕಾಳಸರ್ಪದಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಹಂಕಾರಮಮಕಾರರೂಪವಾದ ವಿಷದಿಂದ ಭಯವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೬೯. ಅದರ ವಾಯವ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬರೀಷೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೇವಲ ದುಃಖಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಈ ಸಂಸಾರದ ಕೋಟಿಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೭೦. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನೇಶ್ವರವೆಂಬ ಮಹಾ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಮನುಷ್ಯನು ತೇಜೋಮಯವಾದ ದಿವ್ಯವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವನು.

೭೧. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲಂಜರೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾನವನು ಮುಷ್ಠನ್ನೂ ಸಾವನ್ನೂ ಗೆದ್ದವನಾಗಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ನನ್ನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೭೨. ಭಕ್ತನು ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೇಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಕಲ ವಿಧ ಗಲಾವ ಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

೭೩. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ವಿಂಧ್ಯರತ್ನವಾದ ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯನೇ! ಮಹತ್ತರವಾದ ಈ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ದೇವದೇವನು ಹಿಂದೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದನು. ಆದರಂತೆಯೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು.

ಕೇದಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗಸ್ಯ ಶೃತ್ವೋತ್ಪತ್ತಿಂ ಕೃತೀ ನರಃ |

ಶಿವಲೋಕಮವಾಪ್ನೋತಿ ನಿಷ್ಪಾಪೋ ಜಾಯತೇ ಕ್ಷಣಾತ್ || ೭೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಶ್ಕಾಂಡೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಕೇದಾರೇಶ್ವರಾವಿರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ”
ನಾಮ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತ ತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೭೪. ಈ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದ
ಮನುಷ್ಯನೇ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು. ಅವನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾತಕರಹಿತನಾಗು
ವುದಲ್ಲದೆ ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಶಿವಲೋಕವಾದ ಕೈಲಾಸವನ್ನು
ಸೇರುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ಕೇದಾರೇಶ್ವರಾವಿರ್ಭಾವವರ್ಣನ” ಎಂಬ
ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಹುದು

॥ ೨೭ ॥

ಅಥ ಅಷ್ಟ ಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಧರ್ಮೇಶಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನಂ

ಪಾರ್ವತೃವಾಚಃ—

ಆನಂದಕಾನನೇ ಶಂಭೋ ಯಲ್ಲಿಂಗಂ ಪುಣ್ಯವರ್ಧನಂ ।

ಯನ್ನಾನುಸ್ಮರಣಾದೇವ ಮಹಾಪಾತಕಸಂಕ್ಷಯಃ

॥ ೧ ॥

ಯತ್ಸೇವ್ಯಂ ಸಾಧಕೈರ್ನಿತ್ಯಂ ಯತ್ರ ಪ್ರೀತಿರನುತ್ತಮಾ ।

ಯತ್ರ ದತ್ತಂ ಹುತಂ ಜಪ್ತಂ ಧ್ಯಾತಂ ಭವತಿ ಚಾಕ್ಷಯಂ

॥ ೨ ॥

ಯಸ್ಯ ಸಂಸ್ಮರಣಾದೇವ ಯಲ್ಲಿಂಗಸ್ಯ ವಿಲೋಕನಾತ್ ।

ಯಲ್ಲಿಂಗಪ್ರಣತೇಶ್ವಾಸಿ ಯಸ್ಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶನಾದಪಿ

॥ ೩ ॥

ಪಂಚಾಮೃತಾದಿಸ್ಸ ಪನಪೂರ್ವಾದಸ್ಯಾರ್ಚನಾದಪಿ ।

ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಕಥಯೇಶಾನ ಭವೇಚ್ಛ್ರೇಯಃಪರಂಪರಾ

॥ ೪ ॥

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚಃ—

ಇತಿ ದೇವೀಸಮುದಿತಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಘಟೋದ್ಭವ ।

ಸರ್ವಜ್ಞೇನ ಯದಾಖ್ಯಾತಂ ತದಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ತೇ ಶೃಣು

॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಧರ್ಮೇಶ್ವರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ

೧-೪. ಪಾರ್ವತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:—ರಂಭುವೆ! ಸಮಗ್ರವಾದ ಆನಂದ ಕಾನನದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಲಿಂಗವು ಪುಣ್ಯವರ್ಧಕವಾಗಿರುವುದೋ, ಯಾವುದೇ ನಾನುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳೂ ನಾರವಾಗುವುವೋ, ಸಾಧಕರಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಯಾವುದು ಸೇವ್ಯವಾಗಿರುವುದೋ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಆನರಿಗೆ ಅಸದ್ಭರವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದೋ, ಯಾವುದರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡಿದುದೂ, ಹೋಮಮಾಡಿದುದೂ, ಜಪಿಸಿದುದೂ, ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದುದೂ ಅಕ್ಷಯಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುವೋ, ಯಾವ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ನೋಡುವುದರಿಂದಲೂ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಪಂಚಾಮೃತಸ್ಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೋಷಣೀಕರಣದ ಅರ್ಚನೆಯಿಂದಲೂ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳ ಪರಂಪರೆಗಳು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಲಭಿಸುವುವೋ, ಅಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳ ಲಿಂಗವು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು.

೫. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ಘಟೋದ್ಭವನೆ! ಇಂತೆಂದು ದೇವಿಯು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಕೇಳುವವನಾಗು.

ದೇವದೇವ ಉನಾಚಃ—

ಉಮೇ ಭವತ್ಯಾ ಯತ್ಪುಷ್ಪಂ ಭವಬಂಧವಿಮೋಕ್ಷಕೃತ್ |

ತತೋಽಹಂ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಲಿಂಗಂ ಸ್ಥಿರಮನಾ ಭವ || ೬ ||

ಆನಂದಕಾನನೇ ಚಾತ್ರ ರಹಸ್ಯಂ ಪರಮಂ ಮಮ |

ನ ಮಯಾ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಪಾಪತಂ ನ ಪ್ರಪ್ಸ್ಯಂ ನೇತ್ತಿ ಕಶ್ಚನ || ೭ ||

ಸಂತಿ ಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಾನಿ ಮಮಾನಂದವನೇ ಪ್ರಿಯೇ |

ಪರಂ ತ್ವಯಾ ಯಥಾ ಪುಷ್ಪಂ ಯಥಾವತ್ಪ್ರದ್ಭುನೀಮಿ ತೇ || ೮ ||

ಯತ್ರ ಮುಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಾಸಿ ತ್ವಂ ಸ್ವಯಂ ತಿಷ್ಠತಿ ವಿಶ್ವಗೇ |

ಯತ್ರ ತೇ ನಂದನಶ್ಚಾಸ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಿಘ್ನವಿಘಾತಕೃತ್ || ೯ ||

ಮಮಾಪಿ ಯೇನ ತ್ರಿಪುರಸಮರೇ ಜಯಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ |

ಜಯಾಶಾ ಪೂರಿತಾ ಸ್ತುತ್ಯಾ ಬಹುಮೋದಕದಾನತಃ || ೧೦ ||

ಯತ್ರಾಸ್ತಿ ತೀರ್ಥಮಘಹೃದ್ವಿತ್ಯಪ್ರೀತಿನಿವರ್ಧನಂ |

ಯತ್ಸಾನಾದ್ವೃತ್ತಹಾ ವೃತ್ರವಧಸಾಪಾದ್ವಿಮುಕ್ತವಾನ್ || ೧೧ ||

೬. ದೇವದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಗಿರಿಜೆಯೆ! ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಲಿಂಗವು ಯಾವುದೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಅಂತಹ ಲಿಂಗದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಕೇಳು.

೭. ಇದು ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿರುವ ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪರಮರಹಸ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಯಾವನೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೮. ಪ್ರಿಯಳೆ! ಆನಂದವನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದುದು ಯಾವುದೆಂದು ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.

೯. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಿಯಾದ ನೀನು ಮುಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವೆ. ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ಗಣಪತಿಯೂ ನೆಲೆಸಿರುವನು.

೧೦. ತ್ರಿಪುರಾಸುರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲೆಳಸಿದ ನಾನೂ ಸಹ ಗಣಪತಿಯನ್ನೇ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಮೋದಕಗಳನ್ನು ಸೈವೇದ್ಯಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಜಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಸಫಲವಾಯಿತು.

೧೧. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತಸಾಪಸರಿಹಾರಕವೂ ಏತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೂ ಆದ ತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ಯತ್ರ ಧರ್ಮರಾಜೋಽಪ್ಯವಾಪ್ತವಾನ್ |

ಸುದುಷ್ಕರಂ ತಪಸ್ತಪ್ತಾ ಪರಮೇಣ ಸಮಾಧಿನಾ || ೧೨ ||

ಪಕ್ಷಿಣೋಽಪಿ ಹಿ ಯತ್ರಾಪುರ್ಜ್ಞಾನಂ ಸಂಸಾರಮೋಚನಂ |

ರಮ್ಯೋ ಹಿರಣ್ಮಯೋ ಯತ್ರ ಬಭೂವ ಬಹುಸಾದ್ಧುನಃ || ೧೩ ||

ಯಲ್ಲಿಂಗದರ್ಶನಾದೇವ ದುರ್ದಮೋ ನಾಮ ಪಾರ್ಥಿವಃ |

ಉದ್ವೇಜಕೋಽಪಿ ಲೋಕಾನಾಂ ಕ್ಷಣಾದ್ಧರ್ಮಮತಿಸ್ತ್ವಭೂತ್ || ೧೪ ||

ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಾವಿರ್ಭಾವಂ ಚ ಸುಂದರಿ |

ನಿಶಾಮಯಾಭಿಧಾಸ್ಯಾಮಿ ಮಹಾಪಾತಕನಾಶನಂ || ೧೫ ||

ಧರ್ಮಪೀಠಂ ತದುದ್ವಿಷ್ಟಮತ್ರಾನಂದವನೇ ಮಮ |

ತತ್ಪೀಠದರ್ಶನಾದೇವ ನರಃ ಸಾಪ್ಯಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ೧೬ ||

ಪುರಾ ವಿನಸ್ತತಃ ಪುತ್ರೋ ಯನುಃ ಪರಮಸಂಯಮಿಾ |

ತಪಸ್ತತಾಪ ವಿಪುಲಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ತವಾಗ್ರತಃ || ೧೭ ||

ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನದಿಂದಲೇ ಮಹೇಂದ್ರನು ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿದ ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೧೨. ಧರ್ಮರಾಜನೂ ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಧರ್ಮನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರನೆನಿಸಿ ಉತ್ತಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು.

೧೩. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಸಹ ಸಂಸಾರಮೋಚಕನಾದ ಉತ್ತಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುವು. ಮನೋಹರವೂ ಸ್ವರ್ಣಮಯವೂ ಆದ ಅನೇಕ ಬೇರುಗಳುಳ್ಳ ಆಲದ ಮರವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದಿದ್ದಿತು.

೧೪. ಅಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದುರ್ದಮನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜನೊಬ್ಬನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮೈಕತತ್ವರವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದನು.

೧೫. ಸುಂದರಿಯೆ ! ಆ ಲಿಂಗದ ಉದ್ಭವದ ಚರಿತ್ರೆಯೂ, ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೂ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವೆನು. ವಿಕಾಗ್ರಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಕೇಳು.

೧೬. ಆನಂದವನದಲ್ಲಿರುವ ಆ ನನ್ನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಪೀಠವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವುದು. ಆ ಪೀಠವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೧೭. ಓ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿಯೆ ! ಮುನ್ನು ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಯಮಧರ್ಮರಾಜನು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಪುಲವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು.

ಶಿಶಿರೇ ಜಲಮಧ್ಯಸ್ಥೋ ವರ್ಷಾಸ್ವಭಾವಕಾಶಕಃ |
 ತಪತೌ ಪಂಚವಹ್ನಿಃ ಕದಾಚಿದಿತಿ ತಪ್ತವಾನ್ || ೧೮ ||
 ಪಾದಾಗ್ರಾಂಗುಷ್ಠಭೂಸ್ಪರ್ಶೀ ಬಹುಕಾಲಂ ಸ ತಸ್ಥಿವಾನ್ |
 ಏಕಪಾದಸ್ಥಿತಃ ಸೋಽಪಿ ಕದಾಚಿದ್ಬಹ್ವನೇಹಸಂ || ೧೯ ||
 ಸಮೀರಾಭ್ಯವಹರ್ತಾಸೀದ್ಬಹುದಿಷ್ಟಂ ಸ ದಿಷ್ಟವಾನ್ |
 ಪಸೌ ಸ ತು ಪಿಸಾಸುಃ ಸನ್ಮುಶಾಗ್ರಜಲವಿಪ್ರುಷಃ || ೨೦ ||
 ದಿನ್ಯಾಂ ಚತುರ್ಯುಗೀಮಿತ್ಥಂ ಸ ನಿನಾಯ ತಪಶ್ಚರನ್ |
 ಚತುರ್ಗುಣಂ ದಿದೃಕ್ಷುರ್ಮಾಂ ಪರಮೇಣ ಸಮಾಧಿನಾ || ೨೧ ||
 ತತೋಽಹಂ ತಸ್ಯ ತಪಸಾ ಸಂತುಷ್ಟಃ ಸ್ಥಿರಚೇತಸಃ |
 ಯಯೌ ತಸ್ಮೈ ವರಾನ್ದಾತುಂ ಶಮನಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ || ೨೨ ||
 ವಟಃ ಕಾಂಚನಶಾಖಾಖ್ಯೋ ಯಸ್ತಪಸ್ತಾಪಸಂತತಿಂ |
 ದೂರೀಚಕಾರ ಸುಚ್ಛಾಯೋ ಬಹುದ್ವಿಜಸಮಾಶ್ರಯಃ || ೨೩ ||

೧೮. ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಂಠಪ್ರಮಾಣದ ಜಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ವರ್ಷಾರ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮೈಯನ್ನೊಡ್ಡಿ, ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ನಿಂತು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೧೯. ಬಹಳಕಾಲದವರೆಗೂ ಒಂದೇಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಕೊನೆಯಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಭಗವದ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೨೦. ಆ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು ಬಹುವರ್ಷಗಳು ವಾಯುವನ್ನೇ ಆಹಾರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದಾಗಲಿಲ್ಲ ಆತನು ಕುಶಲ ಅಗ್ರದಿಂದ ನೀರಿನ ಬಿಂದುಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೨೧. ಇಂತು ದೇವಪಾನದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಚತುರ್ಯುಗಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ತಪಶ್ಚರಣದಿಂದಲೇ ಕಳೆದನಲ್ಲದೆ ಪರಮ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು.

೨೨. ಆಗ ನಾನು ದೃಢಮನಸ್ಸನಾದ ಆತನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆತನಿಗೆ ವರಗಳನ್ನುಕೊಡಲು ಹೊರಟೆನು.

೨೩. ಆತನು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಂಚನಶಾಖವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಅಲದಮರವಿರುವುದು. ಆ ಮರವು ಆ ತಪಸ್ವಿಯ ಬಿಸಿಲು ಚಳಿಗಳ ತಾಪಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ದೂರಮಾಡಿತು. ಅವಿಚ್ಛದ್ರವಾದ ನೆರಳುಳ್ಳ ಆ ಮರವು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಮಂದಮಂದಮರುಲ್ಲೋಲಪಲ್ಲವೈಃ ಕರಪಲ್ಲವೈಃ |
ಯೋಽಧ್ವಗಾನಧ್ವಸಂತಸ್ತಾನಾಹ್ವಯೇದಿವ ತಾಪಹೃತ್ || ೨೪ ||
ಸ್ವಾನುರಾಗೈಃ ಸುರಭಿಭಿಃ ಸ್ವಾಧುಭಿಶ್ಚ ಪಚೇಲಿವೈಃ |
ಪ್ರೀಣಯೇದರ್ಥಿಸಾರ್ಥಂ ಯೋ ವೃತ್ತೈರ್ನಿಜಪಠೈರಲಂ || ೨೫ ||
ತದಧಸ್ತಾತ್ಪರಂ ನೀಕ್ಷ್ಯ ತಮಹಂ ತಾಪನಾಂಗಜಂ |
ಸ್ಥಾನುನಿಶ್ಚಲವರ್ಷಾಣಂ ನಾಸಾಗ್ರನ್ಯಸ್ತಲೋಚನಂ || ೨೬ ||
ತಪಸ್ತೇಜೋಭಿರುದ್ಯದ್ಭಿಃ ಪರಿತಃ ಪರಿಧೀಕೃತಂ |
ಭಾನುಮಂತಮಿನಾಕಾಶೇ ಸುನೀಲೇ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ || ೨೭ ||
ಸ್ವಾಖ್ಯಾಂಕಿತಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯಾತಿಭಕ್ತಿತಃ |
ಸ್ವಚ್ಛಸೂರ್ಯೋಪಲಮಯಂ ತೇಜಃಪುಂಜೈರಿವಾರ್ಚಿತಂ || ೨೮ ||
ಸಾಕ್ಷೀಕೃತ್ಯೇವ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ತಪ್ಯಮಾನಂ ಮಹತ್ತಪಃ |
ಪ್ರತ್ಯವೋಚಂ ಧರ್ಮರಾಜಂ ವರಂ ಬ್ರೂಹೀತಿ ಭಾಸ್ಕರೇ || ೨೯ ||

೨೪. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಬೀಸುವ ತಂಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಾಡುವ ಎಲೆಗಳೆಂಬ ಕೈಗಳಿಂದ ಆ ವೃಕ್ಷವು ದಾರಿಯನ್ನು ನಡೆದು ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಪಾಂಥರನ್ನೆಲ್ಲ “ನಿಮ್ಮ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವೆನು: ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬನ್ನಿರಿ” ಎಂದು ಕರೆಯ ವಂತಿದ್ದಿತು.

೨೫. ಸುಗಂಧಯುಕ್ತಗಳೂ, ರುಚಿಕರಗಳೂ, ಪರಿಪಕ್ವಗಳೂ, ದುಂಡ ಗಿರುವುಗಳೂ ಆದ ಫಲಗಳನ್ನು ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರ ಸಮೂಹ ಗಳಿಗಿತ್ತು ಅವರನ್ನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೨೬. ಆ ಮಹಾವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಮೋಟುಮರದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ದೇಹ ವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮೂಗಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಸೂರ್ಯಸುತ ನಾದ ಆ ಯಮನನ್ನು ನಾನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡಿದೆನು.

೨೭. ನೀಲವಾದ ಆ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆತನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿ ರುವ ತಪೋಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದಾವೃತನಾಗಿ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು.

೨೮. ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಲಿಂಗವು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿ ತಪೋಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದಲೇ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೨೯. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಹಾತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು “ಸೂರ್ಯವುತ್ರನೆ! ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆನು.

ಅಲಂ ತಪ್ತಾ ಮಹಾಭಾಗ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಶುಭವ್ರತ ।

ನಿಶಮ್ಯ ಶಮನಶ್ಚೇತಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಾಂ ಪ್ರಣನಾಮ ಹ

॥ ೩೦ ॥

ಚಕಾರ ಸ್ತನನಂ ಚಾಪಿ ಪರಿಹೃಷ್ಣೇಂದ್ರಿಯೇಶ್ವರಃ ।

ನಿರ್ವ್ಯಾಜಂ ಚ ಸಮಾಧಿಂ ಚ ವಿಸೃಜ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮನಂದನಃ

॥ ೩೧ ॥

ನಮೋ ನಮಃ ಕಾರಣಕಾರಣಾಯ

ನಮೋ ನಮಃ ಕಾರಣವರ್ಜಿತಾಯ ।

ನಮೋ ನಮಃ ಕಾರ್ಯಮುಯಾಯ ತುಭ್ಯಂ

ನಮೋ ನಮಃ ಕಾರ್ಯವಿಭಿನ್ನರೂಪ

॥ ೩೨ ॥

ಅರೂಪರೂಪಾಯ ಸಮಸ್ತರೂಪಿಣೇ

ಪರಾಣುರೂಪಾಯ ಪರಾಪರಾಯ ।

ಅಸಾರರೂಪಾಯ ಪರಾಭಿಪಾರ

ಪ್ರದಾಯ ತುಭ್ಯಂ ಶಶಿಮಾಲಯೇ ನಮಃ

॥ ೩೩ ॥

೩೦. “ಮಹಾಪುರುಷನೇ! ಇನ್ನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು. ಶುತ್ತಮ ವ್ರತನಿರತನಾದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು.” ಇಂತೆಂದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಮಧರ್ಮರಾಜನು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.

೩೧. ಅತನು ನಿರ್ವ್ಯಾಜವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿ ಯಿಂದ ಬಹುಮುಖನಾಗಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

೩೨. ಧರ್ಮರಾಜನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಜಗತ್ಕಾರಣಗಳೆನಿಸಿದ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೂ ಅದಿಕಾರಣನೂ, ಸ್ವತಃ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳದವನೂ, ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ವಿವರ್ತೋಪಾದಾನಕಾರಣನೂ, ನಾಭುರೂಪಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಕೃತವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅವ್ಯಾಕೃತ ರೂಪನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

೩೩. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲದ ರೂಪವುಳ್ಳವನಾದರೂ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚದ ರೂಪನಾಗಿರುವವನೂ, ಪರಮಾಣುವಿನಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮನೂ, ಕಾರಣಕಾರ್ಯಸ್ವರೂಪನೂ, ತಿಳಿಯಲಾರದ ವೈಭವವುಳ್ಳ ಪರಿಪೂರ್ಣರೂಪನೂ, ಶತ್ರುಮಂಡಲವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವವನೂ, ಚಂದ್ರಖಂಡವನ್ನು ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನೂ ಆದ ನಿನಗೇ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಅನೀಶ್ವರಸ್ತ್ವಂ ಜಗದೀಶ್ವರಸ್ತ್ವಂ

ಗುಣಾತ್ಮಕಸ್ತ್ವಂ ಗುಣವರ್ಜಿತಸ್ತ್ವಂ ।

ಕಾಲಾತ್ಮರಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಸ್ತ್ವಂ

ಕಾಲಾಯ ಕಾಲಾತ್ಮಕೃತೇ ನಮಸ್ತೇ

॥ ೩೪ ॥

ತ್ವಮೇವ ನಿರ್ವಾಣಪದಪ್ರದೋಸಿ

ತ್ವಮೇವ ನಿರ್ವಾಣಮನಂತಶಕ್ತೇ ।

ತ್ವಮಾತ್ಮರೂಪಃ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪ

ಸ್ವಮಂತರಾತ್ಮಾಸಿ ಚರಾಚರಸ್ಯ

॥ ೩೫ ॥

ತ್ವತ್ತೋ ಜಗತ್ತ್ವಂ ಜಗದೇವ ಸಾಕ್ಷಾ

ಜ್ಞಗತ್ತ್ವದೀಯಂ ಜಗದೇಕಬಂಧೋ ।

ಹರ್ತಾವಿತಾತ್ವಂ ಪ್ರಥಮೋ ವಿಧಾತಾ

ವಿಧಾತ್ವವಿಷ್ಟೀಶ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ

॥ ೩೬ ॥

ಮೃಡಸ್ತ್ವಮೇವ ಶೃತಿವರ್ತಗೇಷು

ತ್ವಮೇವ ಭೀಮೋಽಶೃತಿವರ್ತಗೇಷು ।

ತ್ವಂ ಶಂಕರಃ ಸೋಮ ಸುಭಕ್ತಿಭಾಜಾ

ಮುಗ್ರೋಸಿ ರುದ್ರ ತ್ವಮಭಕ್ತಿಭಾಜಾಂ

॥ ೩೭ ॥

೩೪. ನೀನು ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವೆ. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕನೂ, ತ್ರಿಗುಣರಹಿತನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮೀರಿದವನು ನೀನೇ. ನೀನೇ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಪರನಾಗಿರುವೆ. ಕಾಲಸ್ವರೂಪಿಯೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಕಾಲದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರೂಪವನ್ನೂ ನೀನೇ ತಾಳಿರುವೆ. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೩೫-೩೬. ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗಿರುವೆ. ಅಪ್ರಮೇಯಶಕ್ತಿ ಸಮಸ್ತಿತನಾದ ನೀನೇ ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರೂಪದಿಂದಿರುವೆ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪನಾಗಿರುವೆ. ಸಕಲ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೂ ನೀನೇ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚವು ಉದ್ಭವಿಸಿರುವುದು. ನೀನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಪಂಚವೇ ಆಗಿರುವೆ. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನದೇ ಆಗಿರುವುದು. ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅನ್ಯಾಜಬಂಧುವು. ಅದನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನೂ, ಪಾಲಿಸುವವನೂ, ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವವನೂ ನೀನೇ. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೩೭. ವೈದಿಕಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ನೀನೇ ಸುಖಸ್ವರೂಪ

ತ್ವಮೇವ ಶೂಲೀ ದ್ವಿಷಿತಾಂ ತ್ವಮೇವ

ವಿನಮ್ರಚೇತೋನಚಸಾಂ ಶಿವೋಽಸಿ |

ಶ್ರೀಕಂಠ ಏಕಃ ಸ್ವಪದಶ್ರಿತಾನಾಂ

ದುರಾತ್ಮನಾಂ ಹಾಲಹಲೋಗ್ರಕಂಠಃ

|| ೩೮ ||

ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಶಂಕರ ಶಾಂತ ಶಂಭೋ

ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಚಂದ್ರಕಲಾವತಂಸ |

ನಮೋಽಸ್ತು ತುಭ್ಯಂ ಘಣಿಭೂಷಣಾಯ

ಸಿನಾಕಪಾಣೀಂಧಕವೈರಿಣೇ ನಮಃ

|| ೩೯ ||

ಸ ಏವ ಧನ್ಯಸ್ತವಭಕ್ತಿಭಾಗ್ಯ

ಸ್ತವಾರ್ಚಕೋ ಯಃ ಸುಕೃತೀ ಸ ಏವ |

ತವ ಸ್ತುತಿಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಸದೈವ

ಸ ಸ್ತೂಯತೇ ದುಶ್ಚೈವನಾದಿದೇವೈಃ

|| ೪೦ ||

ನಾಗಿರುವೆ. ವೈದಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಉಚ್ಛ್ರಾಂಖಲರಿಗೆ ನೀನೇ ಭಯಂಕರನಾಗಿರುವೆ. ಗಿರಿಜಾಧವನೆ! ನೀನೇ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ಸೌಖ್ಯದಾಯಕನು. ಮಹಾರುದ್ರನೆ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡದವರಿಗೆ ಉಗ್ರನಾಗಿಯೂ ಇರುವೆ.

೩೮. ನಿನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವರನ್ನು ಶ್ರೀಶೂಲದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದವರಿಗೆ ನೀನೇ ಕಲ್ಯಾಣರೂಪನು. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕಂಠನಾಗಿದ್ದರೂ (ಮೃದುಭಾಷಿಯಾಗಿದ್ದರೂ) ದುರಾತ್ಮರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷದಿಂದ ಉಗ್ರಕಂಠವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆ (ಕ್ರೂರಭಾಷಿಯಾಗಿರುವೆ).

೩೯. ಸುಖಕರನೂ, ಪ್ರಶಾಂತನೂ, ಸುಖಸ್ವರೂಪನೂ, ಚಂದ್ರಕಳೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಧರಿಸಿದವನೂ, ಸರ್ಪಗಳ ಆಭರಣಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಪಿನಾಕವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವವನೂ, ಅಂಧಕಾಸುರ ಧ್ವಂಸಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

೪೦. ಯಾವನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುವನೋ, ಅವನೇ ಧನ್ಯನು. ಯಾವನು ನಿನ್ನ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನೇ ಕೃತಕೃತ್ಯನು. ಯಾವನು ಅಹೋರಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನೇ ಪಠನಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಅವನು ಮಹೇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹನಾಗಿರುವನು.

ಕಸ್ತ್ವಾಮಿಹ ಸ್ತೋತುಮನಂತಶಕ್ತೇ
ಶಕ್ನೋತಿ ಮಾದೃಗ್ಲಘುಬುದ್ಧಿವೈಭವಃ |
ಪ್ರಾಚಾಂ ನ ವಾಚಾಮಿಹ ಗೋಚರೋ ಯಃ
ಸ್ತುತಿಶ್ಚಯಿಯಾಯಂ ನತಿರೇವ ಯಾವತ್

|| ೪೧ ||

ಸ್ತುಂದ ಉವಾಚ:-

ಉದೀರ್ಯ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಸುತೋಽತಿ ಭಕ್ತ್ಯಾ
ನಮಃ ಶಿವಾಯೇತಿ ಸಮುಚ್ಚರನ್ತಃ |

ಇಲಾಮಿಲನ್ಮೃತಿರತೀವ ಹೃಷ್ಯಃ

ಸಹಸ್ರಕೃತ್ಯಃ ಪ್ರಣನಾಮ ಶಂಭುಂ

|| ೪೨ ||

ತತಃ ಶಿವಸ್ತಂ ತಪಸಾತಿಶಿನ್ಮಂ

ನಿವಾರ್ಯ ತಾಭ್ಯಃ ಪ್ರಣತಿಭ್ಯ ಈರ್ಷರಃ |

ವರಾನ್ಲಬೌ ಸಪ್ತತುರಂಗಸೂನವೇ

ತ್ವಂ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಭವ ನಾಮತೋಽಪಿ

|| ೪೩ ||

ತ್ವಮೇವ ಧರ್ಮಾಧಿಕೃತೌ ಸಮಸ್ತ

ಶರೀರಿಣಾಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾಣಾಂ |

ಮಯಾ ನಿಯುಕ್ತೋದ್ಯದಿನಾಧಿಕೃತ್ಯಃ

ಪ್ರಶಾಧಿ ಸರ್ವಾನ್ಮಮ ಶಾಸನೇನ

|| ೪೪ ||

೪೧. ಅಪ್ರಮೇಯರಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನಂತಹ ಅಲ್ಪವಾದ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೆ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾಗುವನು? ಆದುದರಿಂದ ಅನಾದಿವಾಕ್ಯಗಳಾದ ವೇದಗಳಿಗೂ ಸಹ ಗೋಚರನಾಗದ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ನನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವು ಸಾತ್ವಾಂಗ ಸಮಸ್ಕಾರವೇ ಆಗಿರುವುದು.

೪೨. ಸ್ತುಂದನ, ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಸೂರ್ಯಸುತನಾದ ಯಮನು ಇಂತು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ “ನಮಶ್ಶಿವಾಯ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯನ್ನಿಡಾಡುತ್ತ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಾಸಿರಾರು ಸಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೪೩. ಆಗ ಮಂಗಳರೂಪಿಯಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕೃರನಾಗಿದ್ದ ಆ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನನ್ನು ಸಮಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. “ಅಯ್ಯಾ ಯಮನೆ! ನೀನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಧರ್ಮರಾಜನೆಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿರು.

೪೪. ಸ್ಥಾವರ ಮತ್ತು ಜಂಗಮ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಸಕಲ

ತ್ವಂ ದಕ್ಷಿಣಾಯಾಶ್ಚ ದಿಶೋಽಧಿನಾಥ
 ಸ್ತ್ವಂ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀ ಭವ ಸರ್ವಜಂತೋಃ |
 ತ್ವದ್ಧರ್ಶಿತಾಧ್ವಾನ ಇತೋ ವ್ರಜಂತು
 ಸ್ವಕರ್ಮಯೋಗ್ಯಾಂ ಗತಿನುತ್ತಮಾಧಮಾಂ || ೪೫ ||
 ತ್ವಯಾ ಯದೇತನ್ಮನು ಭಕ್ತಿಭಾಜಾ
 ಲಿಂಗಂ ಸಮಾರಾಧಿತಮುತ್ರ ಧರ್ಮ |
 ತದ್ಧರ್ಶನಾತ್ಸ್ಮರ್ಶನತೋಽರ್ಚನಾಚ್ಚ
 ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವಿಷ್ಯತ್ಯಚಿರೇಣ ಪುಂಸಾಂ || ೪೬ ||
 ಧರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಯಃ ಸಕೃದೇವ ಮರ್ತ್ಯೋಽ
 ವಿಲೋಕಯಿಷ್ಯತ್ಯವದಾತಬುದ್ಧಿಃ |
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪುರಸ್ತೇತ್ರ ಚ ಧರ್ಮತೀರ್ಥೇ
 ನ ತಸ್ಯ ದೂರೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಃ || ೪೭ ||
 ಕೃತ್ವಾಪ್ಯಪಾನಾಮಿಹ ಯಃ ಸಹಸ್ರಂ
 ಧರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಪಶ್ಯತಿ ದೈವಯೋಗಾತ್ |

ಜೀವರ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿರುವೆನು. ಈ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಇಂದಿನ ದಿನವೇ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಕಲ ಜೀವರನ್ನೂ ಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಿರು.

೪೫. ಅಲ್ಲದೆ ನೀನು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪಾಲಕನಾಗಿರು. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸುಕೃತ ದಷ್ಟತಗಳಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರು. ಉತ್ತಮರಾಗಲಿ ನೀಚರಾಗಲಿ ಭೂಲೋಕದಿಂದ ಹೋಗುವ ಜೀವರೆಲ್ಲರೂ ನೀನು ತೋರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾದ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲಿ.

೪೬. ಧರ್ಮರಾಜನೆ! ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ನೀನು ಯಾವ ನನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿರುವೆಯೋ, ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಮಾನವರು ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿಷ್ಟಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೪೭. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಲಂತಃಕರಣದಿಂದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ನಿನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನೋಡುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯು ಎಂದಿಗೂ ದೂರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೪೮. ಸಾನಿರಾರು ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವವನಾದರೂ ಯಾವನು

ಸಹೇತ ನೋ ಜಾತು ಸ ನಾರಕೇಂ ವ್ಯಥಾಂ
 ಕಥಾಂ ತದೀಯಾಂ ದಿವಿ ಕುರ್ವತೇನುರಾಃ || ೪೮ ||
 ಯೋ ಧರ್ಮಪೀಠಂ ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ಕಾಶ್ಯಾಂ
 ಸ್ವಶ್ರೇಯಸೇ ನೋ ಯತತೇತ್ರ ಮರ್ತ್ಯಃ |
 ಕಥಂ ಸ ಧರ್ಮ ತ್ವಮಿನಾತಿತೇಜಾಃ
 ಕರಿಷ್ಯತಿ ಸ್ವಂ ಕೃತಕೃತ್ಯಮೇನ || ೪೯ ||
 ತ್ವಯಾ ಯಥಾಸ್ತಾ ಇಹ ಧರ್ಮರಾಜ
 ಮನೋರಥಾಸ್ತೇ ಗುರುಭಿಸ್ತಪೋಭಿಃ |
 ತಥೈವ ಧರ್ಮೇಶ್ವರಭಕ್ತಿಭಾಜಾಂ
 ಕಾಮಾಃ ಫಲಿಷ್ಯಂತಿ ನ ಸಂಶಯೋಽತ್ರ || ೫೦ ||
 ಕೃತ್ವಾಪ್ಯಪಾಂಶೈವ ಮಹಾಂತ್ಯಪೀಠ
 ಧರ್ಮೇಶ್ವರಾರ್ಚಾಂ ಸಕೃದೇವ ಕುರ್ವನ್ |
 ಕುಶೋ ಬಿಭೇತಿ ಪ್ರಿಯಬಂಧುರೇವ
 ತವ ತ್ವದೀಯಾರ್ಚಿತಲಿಂಗಭಕ್ತಃ || ೫೧ ||

ಅದೃಷ್ಟದ ಫಲವಾಗಿ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ವರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ನರಕವಾಸದ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಥನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

೪೯. ಯಮಧರ್ಮನೆ! ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದು ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸೇರುವರೂ ಆತ್ಮಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನು ಹೇಗೆತಾನೆ ನಿನ್ನಂತೆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಕೃತ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತನಾಗುವನು?

೫೦. ಧರ್ಮರಾಜನೆ! ನೀನು ಹೇಗೆ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೂ ಮುಂದೆ ಅವರವರ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಫಲಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿನಷ್ಟೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೫೧. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರಗಳಾದ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನು ಏಕೆ ಭಯಗೊಳ್ಳಬೇಕು? ನೀನು ಪೂಜಿಸಿರುವ ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರಾಗಿರುವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಬಂಧುಗಳೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ಪತ್ರೇಣ ಪುಷ್ಪೇಣ ಜಲೇನ ದೂರ್ವಯಾ

ಯೋ ಧರ್ಮ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನುಚಯಿಷ್ಯತಿ |

ಸಮರ್ಚಯಿಷ್ಯಂತ್ಯನ್ಯತಾಂಧಸಸ್ತಂ

ಮಂದಾರಮಾಲಾಭಿರತಿಪ್ರಹೃಷ್ಠಾಃ

|| ೫೨ ||

ತ್ವತ್ತೋ ನಿಭೇಷ್ಯಂತಿ ಕೃತೈನಸೋ ಯೇ

ಭಯಂ ನ ತೇಷಾಂ ಭವಿತಾ ಕದಾಚಿತ್ |

ಧರ್ಮೇಶ್ವರಾರ್ಚಾರಚನಾಂ ಕರಿಷ್ಯತಾಂ

ಹರಿಷ್ಯತಾಂ ಬಂಧುರತಾಂ ಮನಸ್ತೇ

|| ೫೩ ||

ಯದತ್ರ ದಾಸ್ಯಂತಿ ಹಿ ಧರ್ಮಪೀಠೇ

ನರಾ ದ್ಯುನದ್ಯಾಂ ಕೃತಮಜ್ಜನಾಶ್ಚ |

ಯದಕ್ಷಯಂ ಭಾವಿ ಯುಗಾಂತರೇಽಪಿ

ಕೃತಪ್ರಣಾಮಾಸ್ತವ ಧರ್ಮ ಲಿಂಗೇ

|| ೫೪ ||

ಯೇ ಕಾರ್ತಿಕೇ ಮಾಸಿ ಸಿತಾಷ್ಟಮಿಾತಿಥೌ

ಯಾತ್ರಾಂ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ನರಾ ಉಪೋಷಿತಾಃ |

ರಾತ್ರೌ ಚ ವೈ ಜಾಗರಣಂ ಮಹೋತ್ಸವೈ

ಧರ್ಮೇಶ್ವರೇ ತೇ ನ ಪುನರ್ಭವಾ ಭುವಿ

|| ೫೫ ||

೫೨. ಧರ್ಮನೆ! ಯಾವನು ಪತ್ರಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಜಲದಿಂದಾಗಲಿ, ದೂರ್ವದಳಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಅಮೃತ ಸೇವಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಪಾಂಜಾತವೇ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯ ವೃಕ್ಷಗಳ ಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು.

೫೩. ಯಾರು ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಭಯ ಪಡುವರೋ, ಅವರು ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಸಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರಗೊಂಡಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆಂದಿಗೂ ಎಲ್ಲಯೂ ಯಾವ ಭಯವೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು.

೫೪. ದೇವನದಿಯಾದ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ವಜ್ರನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯರು ಈ ಧರ್ಮಪೀಠದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಾನಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅದು ಈಗಲೂ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಯುಗಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು.

೫೫. ಯಾವ ನರರು ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಡಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ

ಸ್ತುತಿಂ ಚ ಯೇ ತ್ವದುದೀರಿತಾಮಿನಾಂ
ನರಾಃ ಪಠಿಷ್ಯಂತಿ ತವಾಗ್ರತಃ ಕ್ವಚಿತ್ |

ನಿರೇನಸಸ್ತೇ ಮಮ ಲೋಕಗಾಮಿನಃ

ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ತೇ ನೈ ಭವತಃ ಸಖಿತ್ವಂ

|| ೫೬ ||

ಪುನರ್ವರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಯಥೇಂಸ್ಥಿತಂ ದಧೇ

ತೇಜೋನಿಧೇರ್ನಂದನ ಧರ್ಮರಾಜ |

ಅದೇಯಮತ್ರಾಸ್ತಿ ನ ಕಿಂಚಿದೇವ ತೇ

ನಿಧೇಹಿ ವಾಗುದ್ಯಮಮಾತ್ರಮೇವ

|| ೫೭ ||

ಪ್ರಸನ್ನಮೂರ್ತಿಂ ಸ ವಿಲೋಕ್ಯ ಶಂಕರಂ

ಕಾರುಣ್ಯಪೂರ್ಣಂ ಸ್ವಮನೋರಥಾಭಿಧಂ |

ಅನಂದಸಂದೋಹಸರೋನಿಮಗ್ನೋ

ವಕ್ತುಂ ಕ್ಷಣಂ ನೈವ ಶಶಾಕ ಕಿಂಚಿತ್

|| ೫೮ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಪಾಠಸ್ತ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ

ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಧರ್ಮಶ್ರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನಂ”

ನಾಮಾಷ್ಟಸಪ್ತತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಯಾಮಯಾಮಕ್ಕೂ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಆ ಜನರು ಪುನಃ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ.

೫೬. ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟಿರುವ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಯಾವ ನರರು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಈ ಧರ್ಮೇಶ್ವರರಿಗಿರುವ ಮುಂದೆ ಪಠನ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ಪಾಪರಹಿತರಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಲೋಕವನ್ನೇ ಸೇರುವರು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನೂ ನಡೆದು ಸುಖಿಗಳಾಗುವರು.

೫೭. ತೇಜೋರಾಶಿಯಾದ ಎಲೈ ಸೂರ್ಯನ ಪುತ್ರನೇ! ಧರ್ಮರಾಜನೇ! ಮತ್ತೆ ಯಾವ ನರನು ಜೀವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೇಳಿಕೊ, ಕೊಡುವೆನು. ನಿನಗೆ ಕೊಡಲಾರದಂತಹ ವಸ್ತುವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡು.

೫೮. ಆ ಧರ್ಮರಾಜನಾದರೋ, ಪ್ರಸನ್ನಮುಖವುಳ್ಳವನೂ, ಸೌಖ್ಯದಾಯಕನೂ, ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನೂ, ತನ್ನ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ತೀಳಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಗೊಡಿಸುವವನೂ ಆದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡು ಅನಂದಾತಿರಯವೆಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣದವರೆಗೂ ಯಾವ ಮಾತನ್ನಾಡಲೂ ಸಮರ್ಥನಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ

ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ

“ಧರ್ಮಶ್ರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನಂ”ವೆಂಬ

ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ ||

ಅಥೈ ಕೋನಾ ಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಧರ್ಮೇಶಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನಂ

ಸ್ತುಂದ ಉವಾಚ :-

ಆನಂದಬಾಷ್ಪಸಲಿಲರುದ್ಧಕಂಠಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ತಂ |

ಮೃಡಃ ಪಸ್ಪರ್ಶ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಸೌಧಾಭ್ಯಾಂ ತು ಸುಧಾಂಬುಧಿಃ || ೧ ||

ಅಥ ತತ್ಸ್ಪರ್ಶಸೌಖ್ಯೇನ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಮಹಾತಪಾಃ |

ಪುನರಂಕುರಯಾಮಾಸ ತಪೋಗ್ನಿಜ್ವಲಿತಾಂ ತನುಂ || ೨ ||

ತತಃ ಪ್ರೋನಾಚ ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಿರ್ದೇವದೇವಮುಮಾಪತಿಂ |

ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಶಾಂತಂ ಶಾಂತಸಾರಿಷದಾವೃತಂ || ೩ ||

ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸಿ ಯದೀಶಾನ ಸರ್ವಜ್ಞ ಕರುಣಾನಿಧೇ |

ಕಿಮನ್ಯೇನ ವರೇಣಾತ್ರ ಯತ್ತ್ವಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕತೋ ಮಯಾ || ೪ ||

ಯಂ ನ ವೇದಾ ವಿದುಃ ಸಂಯಕ್ ನ ಚ ತೌ ವೇದಪುರುಷೌ |

ತತೋಽಪಿ ವರಯೋಗ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ತನ್ನಾಥ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮ್ಯಹಂ || ೫ ||

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಧರ್ಮೇಶಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ

೧. ಸ್ತುಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಇಂತು ಯಮಧರ್ಮರಾಜನು ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ ಗದ್ಗದಿತವಾದ ಕಂಠದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರದೆ ಸಿಂತಿರಲು ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಅನ್ಯತಸಮುದ್ರಪ್ರಾಯನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಅನ್ಯತಮಯಗಳಾದ ತನ್ನ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅವನ ಮೈದಡವಿದನು.

೨. ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ಧರ್ಮರಾಜನು ಆ ಸ್ಪರ್ಶದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನನು ಭವಿಸಿ ತಪೋಗ್ನಿಯಿಂದ ರುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಪುನಃ ಹೃಷ್ಟಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿ ಸಿಂತನು.

೩. ವೇದವೇದನೂ, ಪ್ರಸನ್ನಮುಖಕಮಲವುಳ್ಳವನೂ, ಶಾಂತನೂ, ಪ್ರಶಾಂತರಾದ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಂದ ಪರಿಸಾರಿತನೂ ಆದ ಪಾರ್ವತೀರಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಸೂರ್ಯನಂದನನು ಇಂತು ಬಿನ್ನವಿಸತೊಡಗಿದನು.

೪. “ಮಹೇಶ್ವರನೆ! ಸರ್ವಜ್ಞನೆ! ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನೆ! ನೀನೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ. ನಿನ್ನನ್ನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡಿರುವೆನಾದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ವರಗಳಿಂದ ನನಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು ?

೫. ಯಾವನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳೂ, ವೇದಪುರುಷರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ

ಶ್ರೀಕಂಠಾಂಡಜಡಿಂಭಾನಾಮನಿಷಾಂ ಮಧುರಬ್ಬುವಾಂ ।

ಮತ್ತಪಶ್ಚಿರಸಾಕ್ಷೀಣಾಂ ಮತ್ಪುರಃ ಸ್ರಾಪ್ತಜನ್ಮನಾಂ ॥ ೬ ॥

ಪಿತೃಭ್ಯಾಂ ಪರಿಹೀನಾನಾಮಿತಿಹಾಸಕಥಾವಿದಾಂ ।

ತ್ಯಕ್ತಾಹಾರವಿಹಾರಾಣಾಂ ಕೀರಾಣಾಂ ವರದೋ ಭವ ॥ ೭ ॥

ಏತತ್ಪ್ರಸೂತಿಸಮಯೇ ಆಮಯೇನ ಪ್ರಪೀಡಿತಾ ।

ಶುಕೇ ಪಂಚತ್ವಮಾಪನ್ನಾ ಶುಕಃ ಶೈಲೇನ ಭಕ್ಷಿತಃ ॥ ೮ ॥

ರಕ್ಷಿತಾನಾಮನಾಥಾನಾಂ ಸದಾ ಮನ್ಮುಖದರ್ಶಿನಾಂ ।

ಅನಾಥನಾಥ ಭವತಾ ಹ್ಯಾಯುಃಶೇಷಃಸ್ವರೂಪಿಣಾ ॥ ೯ ॥

ಇತಿ ಧರ್ಮವಚಃ ಶೃತ್ವಾ ಪರೋಪಕೃತಿನಿರ್ಮಲಂ ।

ತಾನಾಹೂಯ ಮುನೇ ಶಂಭುವಿನಯಾವನತಾನನಾನ್ ॥ ೧೦ ॥

ಉನಾಚ ಧರ್ಮೇತಿಪ್ರೀತಃ ಶುಕಶಾನಾನಿದಂ ವಚಃ ।

ಅಯಿ ಪತ್ರರಥಾ ಬ್ರೂತ ಸಾಧವೋ ಧರ್ಮಸಂಗತಾಃ ॥ ೧೧ ॥

ವಿಷ್ಣುಗಳೂ ಸಹ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ನಾನು ವರಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಈಗ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

೬. ನೀಲಕಂಠನೆ! ಈ ಗಿಳಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ನೋಡು. ಇವು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರುವುವು. ನನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿದುವು.

೭. ಇವುಗಳಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಇವು ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಇತಿಹಾಸಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವು. ನನ್ನಂತೆಯೇ ಅಹಾರವಿಹಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವುವು. ಅದುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೂ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವನಾಗು.

೮. ಇವು ಹುಟ್ಟುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿ ತಾಯಿ ಪಕ್ಷಿಯು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಬಳಿಕ ತಂದೆಯಾದ ಗಂಡುಗಿಳಿಯೂ ಒಂದು ಗಿಡಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಭಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೯. ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಇವು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಬೆಳೆದಿರುವುವು. ಎಲೈ ಅನಾಥರಕ್ಷಕನೆ! ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯರೂಪನಾದ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಈ ಅನಾಥ ಪಕ್ಷಿಗಳು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವಲ್ಲವೆ."

೧೦-೧೧. ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯೆ! ಕೇವಲ ಪರೋಪಕಾರನಿರತವೂ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲವೂ ಆದ ಧರ್ಮರಾಜನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಆತನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡವನಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಕತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಗಿಳಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಮಾತನಾಡಿದನು. "ಎಲೈ

ಕೋ ವರೋ ಭವತಾಂ ದೇಯೋ ಧರ್ಮೇಶಪರಿಚಾರಿಣಾಂ ।

ಸಾಧುಸಂಸರ್ಗಸಂಕ್ಷೇಪಜನ್ಮಾಂತರಮಹೈನಸಾಂ

॥ ೧೨ ॥

ಇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಹೇಶಸ್ಯ ವಚನಂ ತೇ ಪತತ್ತಿಣಃ ।

ಪ್ರೋಚುಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ದೇವೇಶಂ ನಮಸ್ತೇ ಭವನಾಶನ

॥ ೧೩ ॥

ಪಕ್ಷಿಣ ಊಚುಃ:-

ಅನಾಥನಾಥ ಸರ್ವಜ್ಞ ಕೋ ವರೋ ನಃ ಸಮಾಹಿತಃ ।

ಇತೋಽಪಿ ತ್ವ್ಯಕ್ಷ್ಮ ಯತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಿರ್ಯಕ್ತ್ವೇಪಿ ಸಮಾಕ್ಷಿತಾಃ

॥ ೧೪ ॥

ಲಾಭಾಃ ಸಂತೂದ್ಯಮವತಾಂ ಗಿರೀಶೇಹ ಪರಾಃ ಶತಾಃ ।

ಪರಂಪರೋಽಯಂ ಲಾಭೋಽತ್ರ ಯತ್ತ್ವಂ ದೃಗ್ಗೋಚರೀಭವೇಃ

॥ ೧೫ ॥

ಯದೇತದ್ಧೃಶ್ಯತೇ ನಾಥ ತತ್ಸರ್ವಂ ಕ್ಷಣಭಂಗುರಂ ।

ಅಭಂಗುರೋ ಭವಾನೇಕಸ್ತ್ವತ್ಸರ್ವಾರ್ಥಪೃಥಂಗುರಾ

॥ ೧೬ ॥

ಪಕ್ಷಿಗಳಿರಾ! ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ನೀವು ಸಾಧುವೃತ್ತವುಳ್ಳವು
ಗಲಾಗಿರುವಿರಿ. ಕೇವಲ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುವಿರಿ.

೧೨. ಧರ್ಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿಮಗೆ ನಾನು
ಯಾವ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ನೀವು ಸಾಧುಗಳಾದ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಮೊದಲಾದ
ವರ ಪಡೆನಾಸದಿಂದ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಮಹಾಪಾತಕಗಳೂ
ನಾಶವಾಗಿರುವುವು.”

೧೩. ಮಹೇಶ್ವರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆ ದೇವತಾ
ಸಾರ್ವಭೌಮನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದುವು. ಭಕ್ತಜನರ
ಸಂಸಾರಕ್ಷೇಪವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆವು.

೧೪. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ:-ಅನಾಥನಾಥನೆ! ಸರ್ವಜ್ಞನೆ! ತ್ರಿಲೋ
ಕನನೆ! ಇನ್ನು ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಬೇಕಾದ ವರವು ಯಾವುದಿರುವುದು? ತಿರ್ಯ
ಗ್ಮೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ
ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ.

೧೫. ಗಿರೀಶ್ವರನೆ! ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ನೂರಾರು
ಇತರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಲಭಿಸಲಿ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ
ನೀನು ಸ್ಥೂಲನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿರುವುದೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ
ಪ್ರಯೋಜನವು.

೧೬. ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆ! ಇದಿರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ
ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಾಗಿರುವುದು. ನೀನೊಬ್ಬನೇ
ನಾಶರಹಿತನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯೂ ಅಕ್ಷಯಫಲದಾಯಕವಾಗಿರು
ವುದರಿಂದ ನಾಶರಹಿತವೇ ಆಗಿರುವುದು.

ವಿಚಿತ್ರಜನ್ಮಕೋಟೀನಾಂ ಸ್ಮೃತಿನೋೞತ್ಯ ಪರಿಸ್ಪುರೇತ್	
ಏತತ್ಪ್ರಸನ್ನರಚಿತಲಿಂಗಪೂಜಾವಿಲೋಕನಾತ್	೧೭
ದೇವಯೋನಿರಸಿ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಚಿರಮಸ್ಮಾಭಿರೀಶಿತಃ	
ದಿವ್ಯಾಂಗನಾಸಹಸ್ರಾಣಿ ತತ್ರ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಲೀಲಯಾ	೧೮
ಆಸುರೀ ದಾನವೀ ನಾಗೀ ನೈಋತ್ಯೀ ಚಾಪಿ ಕೈನ್ಸುರೀ	
ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಚ ಗಾಂಧರ್ವೀ ಯೋನಿರಸ್ಮಾಭಿರರ್ಚಿತಾ	೧೯
ನರತ್ನೇ ಭೂಪತಿತ್ವಂ ಚ ಪರಿಪ್ರಾಪ್ತಮನೇಕಶಃ	
ಜಲೇ ಜಲಚರತ್ವಂ ಚ ಸ್ಥಲೇ ಚ ಸ್ಥಲಚಾರಿತಾ	೨೦
ವನೇ ವನೈಕಸೋ ಜಾತಾ ಗ್ರಾಮೇಷು ಗ್ರಾಮವಾಸಿನಃ	
ದಾತಾರೋ ಯಾಚಿತಾರಶ್ಚ ರಕ್ಷಿತಾರಶ್ಚ ಘಾತುಕಾಃ	೨೧
ಸುಖಿನೋಽಪಿ ವಯಂ ಜಾತಾ ದುಃಖಿನೋ ವಯಮಾಸ್ಮ ಚ	
ಜೇತಾರಶ್ಚ ವಯಂ ಜಾತಾಃ ಪರಾಜೇತಾರ ಏವ ಚ	೨೨

೧೭. ತಪಸ್ಸಂಪನ್ನನಾದ ಈ ಯಮಧರ್ಮರಾಜನು ಮಾಡಿದ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ವಿಚಿತ್ರಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳ ನೆನಪೂ ಸಹ ಈಗ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

೧೮. ಮಹೇಶ್ವರನೇ! ಹಿಂದೆ ನಮಗೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ದಿವ್ಯಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವು ಲಭಿಸಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ದೇವಕನ್ಯೆಯರೊಡನೆ ಅನೇಕ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖಿಸಿದೆವು.

೧೯. ರಾಕ್ಷಸ, ದಾನವ, ನಾಗ, ನೈಋತ (ಯಕ್ಷ), ಕಿನ್ನರ, ವಿದ್ಯಾಧರ ಮತ್ತು ಗಂಧರ್ವರೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಳಿದೆವು.

೨೦. ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರಾಗಿ ಜನಿಸಿರುವೆವು. ಜಲದಲ್ಲಿ ಮೀನು ಮೊದಲಾಗಿಯೂ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಪಶ್ಚಾದಿಗಳಾಗಿಯೂ ಅನೇಕಸಲ ಹುಟ್ಟಿರುವೆವು.

೨೧. ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡುಮೃಗಗಳಾಗಿದ್ದೆವು. ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ನಗರವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದೆವು. ಜೀವನಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ದಾನಮಾಡಿರುವೆವು. ಯಾಚಿಸಿರುವೆವು. ಆರ್ತರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರುವೆವು. ಕೊಂದುಹಾಕಿರುವೆವು.

೨೨. ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂದ ಸುಖಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದಿರುವೆವು. ದುಃಖಕ್ಕೂ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿರುವೆವು. ಮುದ್ದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವೆವು. ಪರಾಜಯವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿರುವೆವು.

ಅಧೀತಿನೋಽಪಿ ಮೂರ್ಖಾಶ್ಚ ಸ್ವಾಮಿನಃ ಸೇವಕಾ ಅಪಿ |
 ಚತುರ್ಷು ಭೂತಗ್ರಾಮೇಷು ಉತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯಮಾಃ || ೨೩ ||
 ಅಭೂಮು ಭೂರಿಶಂ ಶಂಭೋ ನ ಕ್ವಾಪಿ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಾಗತಾಃ |
 ಇತೋ ಯೋನಸ್ತತೋ ಯೋನೌ ತತೋ ಯೋನೇಸ್ತತೋನ್ಯತಃ || ೨೪ ||
 ಪಿನಾಕಿನ್ಯಾಪಿ ನ ಪ್ರಾಪಿ ಸುಖಲೇಶೋ ಮನಾಗಪಿ |
 ಇದಾನೀಂ ಪುಣ್ಯಸಂಭಾರೈರ್ಧರ್ಮೇಶ್ವರವಿಲೋಕನಾತ್ || ೨೫ ||
 ತಾಪನೇಃ ಸುತಪೋವಹಿ ಜ್ವಾಲಾಪ್ರಜ್ವಲಿತೈನಸಃ |
 ಸಂವೀಕ್ಯೈ ತ್ರ್ಯಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತ್ವಂ ಕೃತಕೃತ್ಯಾ ಬಭೂವಿಮು || ೨೬ ||
 ತಥಾಪಿ ಚೇದ್ವರೋ ದೇಯಸ್ತಿಯುಕ್ತ್ಯಸ್ಮಾಸು ಧೂರ್ಜಟೇ |
 ಕೃಪಣೇಷ್ವಪಿ ಶೋಚ್ಯೇಷು ಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವಜ್ಞ ದೇಹಿ ತತ್ || ೨೭ ||
 ಯೇನ ಜ್ಞಾನೇನ ಮುಕ್ತಾಃ ಸ್ಮೋಽಮುಷ್ಮಾತ್ಸಂಸಾರಬಂಧನಾತ್ |
 ಯಂತ್ರಿತಾಃ ಪ್ರಾಕೃತೈಃ ಸಾಶೈಃ ಅದುರ್ಭೇದೈಶ್ಚ ಮಾದೃಶೈಃ || ೨೮ ||

೨೩. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವೆವು. ಆದರೂ ನಾವು ಕೇವಲ ಮೂರ್ಖರಾಗಿಯೇ ಜನಿಸಿರುವೆವು. ಅನೇಕಬಾರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಸೇವಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದೆವು. ಜರಾಯುಜ, ಸ್ಲೇದಜ, ಅಂಡಜ ಮತ್ತು ಉದ್ಭಿಜ್ಜಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕುವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಪ್ರಾಚುರ್ಯದಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಅಧಮ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುವೆವು.

೨೪. ಶಂಭುವೆ! ಇಂತು ಅಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಜನ್ಮದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು, ಅದರಿಂದ ಮಗುದೊಂದು—ಹೀಗೆಯೇ ಜನ್ಮಗಳು ನಡೆದುಬಂದಿರುವುವು.

೨೫-೨೬. ಓ ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯೆ! ತ್ರಿನೇತ್ರನೆ! ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲವಾದರೂ ಸುಖಲೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಲಾಭದಿಂದಲೂ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಈತನ ತಪೋಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಪಾತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಸ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸ್ಥೂಲನೇತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೃತಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೨೭. ತಿರ್ಯಗ್ಮೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದುವುಗಳೂ, ದೀನಗಳೂ, ಅನುಕಂಪಾರ್ಹಗಳೂ ಆದ ನಮಗೆ ನೀನು ವರವನ್ನೇ ಕೊಡುವೆಯಾದರೆ ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸು.

೨೮. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸ್ವಕೃತಿಯ ಪಾಶಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ

ಐಂದ್ರಂ ಪದಂ ನ ವಾಂಛಾಮೋ ನ ಚಾಂದ್ರಂ ನಾನ್ಯದೇವ ಹಿ |
 ವಾಂಛಾಮಃ ಕೇವಲಂ ನೃತ್ಯಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಶಂಭೋಃಪುನರ್ಭವಂ ||
 ತ್ವತ್ಪಾನ್ನಿಧ್ಯಾದ್ವಿಜಾನೀಮಃ ಸರ್ವಜ್ಞ ಸಕಲಂ ವಯಂ |
 ಯಥಾ ಚಂದನಸಂಸರ್ಗಾತ್ಸರ್ವೇ ಸುರಭಯೋ ದ್ರುಮಾಃ || ೩೦ ||
 ಏತದೇವ ಪರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸಂಸಾರೋಚ್ಚಿತ್ತಿಕಾರಣಂ |
 ವಪುರ್ವಿಸರ್ಜನಂ ಕಾಲೇ ಯತ್ರ ನಾನಂದಕಾನನೇ || ೩೧ ||
 ನಿರ್ಮಲೈಃ ವಿಷ್ಣುಗ್ವಾನ್ಮಲಂ ಸಾರಭೂತನಿದಂ ಪರಂ |
 ಬ್ರಹ್ಮಣೋದೀರಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮುಕ್ತಿಸ್ತನುತ್ಯಜಾಂ || ೩೨ ||
 ಯದ್ವಾಚ್ಯಂ ಬಹುಭಿರ್ಗ್ರಂಥೈಸ್ತದಷ್ಟಾಭಿರಿವಾಕ್ಸರೈಃ |
 ಹರಿಣೋಕ್ತಂ ರವಿಪುರಃ ಕೈವಲ್ಯಂ ಕಾಶಿಸಂಸ್ಥಿತೈಃ || ೩೩ ||

ನಮ್ಮಂತಹ ಸಾಧಾರಣ ಜೀವರಿಗೆ ದುರ್ಭೇದ್ಯನಾಗಿ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು
 ಆಡಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಪ್ರಕೃತಿಬಂಧನರೂಪವಾದ ಆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
 ಪಡೆಯಲು ಯಾವ ಜ್ಞಾನವು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದೋ, ಅದನ್ನು ನಮಗೆ
 ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

೨೯. ಶಂಭುವೆ! ನಾವು ಮಹೇಂದ್ರನ ಪದವಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಚಂದ್ರಲೋಕ
 ವನ್ನಾಗಲಿ, ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನಾಗಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಶೀ
 ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗವು ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆವು.
 ಅದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆವು.

೩೦. ಮಲಯಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಚಂದನವೃಕ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯು
 ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಇತರ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಸುವಾಸನಾಯುಕ್ತಗಳೇ ಆಗುವಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ
 ನಾದ ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತೀರದವ
 ರಾಗಿರುವೆವು.

೩೧. ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯವಾಸಸ್ಥಳವಾದ ಈ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿಯೇ ಯಥಾಕಾಲ
 ದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮವು. ಇದೊಂದೇ
 ಸಂಸಾರಬಂಧನದ ವಿಚ್ಛೇದನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

೩೨. ಪ್ರಪಂಚದ ಸಕಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಾಗ್ಜಾಲವನ್ನೂ ಶೋಧನೆಮಾಡಿ
 ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
 ಪಡೆಯುವರೆಂಬ ಈ ವಾಕ್ಯವೇ ಸಾರಭೂತವಾದುದೆಂದು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿರುವನು.

೩೩. ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ತತ್ವಾರ್ಥವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು
 ವುದೋ, ಅದನ್ನೇ “ಕಾಶಿವಾಸವೇ ಕೈವಲ್ಯ” ಎಂಬ ಕೇವಲ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರ
 ಗಳಿಂದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಹೇಳಿರುವನು.

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೋ ಮುನಿವರಃ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನ್ಮುನಿಸಂಸದಿ |
 ರವೇರಧೀತ್ಯ ನಿಗಮಾನ್ಯಾಶ್ಯಾಮುನೇ ಪರಂ ಪದಂ || ೩೪ ||
 ಸ್ವಾಮಿನಾಪಿ ಜಗದ್ಧಾತ್ರೀ ಪುರತೋ ಮಂದರಾಚಲೇ |
 ಇದಮೇವ ಪುರಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಕಾಶೀ ನಿರ್ವಾಣಜನ್ಮಭೂಃ || ೩೫ ||
 ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೋಽಪ್ಯೇವಂ ಶಂಭೋ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ನಾನ್ಯಥಾ |
 ಯತ್ರ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮುಕ್ತಿಸ್ತತ್ರ ಪದೇ ಪದೇ || ೩೬ ||
 ವದನ್ತುನ್ಯೇಷಿ ಮುನಯಸ್ತೀರ್ಥಸಂನ್ಯಾಸಕಾರಿಣಃ |
 ಚಿರಂತನಾ ಲೋಮಶಾದ್ಯಾಃ ಕಾಶಿಕಾ ಮುಕ್ತಿಕಾಶಿಕಾ || ೩೭ ||
 ವಯಮಪ್ಯೇವಂ ಜಾನೀಮೋ ಯತ್ರ ಸ್ವರ್ಗತರಂಗಿಣೇ |
 ಆನಂದಕಾನನೇ ಶಂಭೋ ಮೋಕ್ಷಸ್ತತ್ರೈವ ನಿಶ್ಚಿತಂ || ೩೮ ||
 ಭೂತಂ ಭಾವಿ ಭವಿಸ್ಯಂ ಯತ್ಸ್ವರ್ಗೇ ಮರ್ತ್ಯೇ ರಸಾತಲೇ |
 ತತ್ಸರ್ವಮೇವ ಜಾನೀಮೋ ಧರ್ಮೇಶಾನುಗ್ರಹಾತ್ಪರಾತ್ || ೩೯ ||

೩೪. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಸಕಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, “ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರಿಗೆ ಪರಮಪದವು ಲಭಿಸುವುದು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು.

೩೫. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನೀನೂ ಹಿಂದೆ ಮಂದರಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಲೋಕಜನನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಕಾಶಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆ.

೩೬. ಶಂಭುವೆ! ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಮುನಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲವು. ಎಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವನೋ, ಅಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಡೆಗೂ ಮುಕ್ತಿಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

೩೭. ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಸನ್ನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ, ಬಹಳಕಾಲದಿಂದಿರುವವರೂ ಆದ ಲೋಮಶನೇ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ “ಕಾಶಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಕಾಶಿನಿಯು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು.

೩೮. ಎಲೈ ಮಹಾದೇವನೆ! ಯಾವ ನಿನ್ನ ಈ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ದೇವನದಿಯಾದ ಗಂಗೆಯು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ, ಆ ಪ್ರದೇಶವೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪಕವೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಾವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆವು.

೩೯. ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾವು ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುದನ್ನೂ, ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವುದನ್ನೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆವು.

ಅತೋ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋಕ್ತಂ ಹರಿಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮುನೀರಿತಂ |
 ಭವತೋಕ್ತಂ ಚ ನಿಖಿಲಂ ಶಂಭೋ ಜಾನೀಮಹೇ ವಯಂ || ೪೦ ||
 ಕರಾಮಲಕವತ್ಸರ್ವಮೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗೋಲಕಂ |
 ಅಸ್ಮದ್ವಾಗ್ಗೋಚರೇಷ್ಯೇವ ಧರ್ಮಪೀಠನಿಷೇವಣಾತ್ || ೪೧ ||
 ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ತಪಸಾ ತೀರ್ಯಂಚೋಽಪಿ ವಯಂ ವಿಭೋ |
 ಜಾತಾಃ ಸ್ಮ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಂ ಹಿ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಭಾಜನಂ || ೪೨ ||
 ಮಧುರಂ ಮೃದುಲಂ ಸತ್ಯಂ ಸ್ವಪ್ರಮಾಣಂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಂ |
 ಹಿತಂ ಮಿತಂ ಸದೃಷ್ಟಾಂತಂ ಶೃತ್ವಾ ಪಕ್ಷಿ ಸುಭಾಷಿತಂ || ೪೩ ||
 ವೇನೋಽತಿವಿಸ್ಮಯಾಪನ್ನೋಽವರ್ಣಯತ್ಪೀಠಗೌರವಂ |
 ತ್ವೇಲೋಕ್ಯನಗರೇ ಚಾತ್ರ ಕಾಶೀ ರಾಜಗೃಹಂ ಮಮ || ೪೪ ||
 ತತ್ರಾಪಿ ಭೋಗಭವನಮನರ್ಘ್ಯಮಾಣಿನಿರ್ವಿತಂ |
 ನೋಕ್ಷ್ಮಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸಾಖ್ಯಃ ಪ್ರಾಸಾದೋ ಮೇಽತಿಶರ್ಮಭೂಃ || ೪೫ ||

೪೦. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಹೇಳಿದುದೂ, ವಿಷ್ಣುವು ಹೇಳಿದುದೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದುದೂ. ನೀನು ಹೇಳಿದುದೂ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನೂ ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು.

೪೧. ಧರ್ಮಪೀಠವನ್ನು ಸೇವನೆಮಾಡಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಾಂಡಲವೆಲ್ಲವೂ ಅಂಗೈಯಾಳಗಿನ ಸಲ್ಲಿಯಕಾಯಿಯಂತೆ ನಮಗೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬಾಯಿಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

೪೨. ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆ! ನಾವು ತೀರ್ಯಗ್ರೋನಿಯಲ್ಲ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಈ ಧರ್ಮರಾಜನ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಕಲ ಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರಗಳಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆವು.

೪೩-೪೫. ಸುಶ್ರಾವ್ಯವೂ, ಮೃದುವೂ, ಸತ್ಯಸಹಿತವೂ, ಸ್ವತಃಪ್ರಮಾಣವೂ, ಸಂಸ್ಕಾರಸಹಿತವೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವೂ, ಮಿತವೂ, ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದೊಡಗೂಡಿರುವುದೂ ಆದ ಈ ವಾಗ್ಜಾಲವನ್ನು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮುಖಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ, ಆ ಮಹಾದೇವನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡು ಧರ್ಮಪೀಠದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದನು : "ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂಳಕೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರವೇ ನನಗೆ ಆರಮಣಿಯಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ವೇಪಾಲಯವೇ ಅನರ್ಘರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ನನ್ನ ಭೋಗಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು. ಅದೇ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಪ್ರದೇಶವು.

ಪತತ್ತಿಣೋಽಸಿ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಯಂ ಕುರ್ವಾಣಾಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ |
 ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ವಿಚರಂತಃ ಖೇ ಖೇಚರಾ ಅಸಿ ದೇವತಾಃ || ೪೬ ||
 ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸಾಖ್ಯ ಪ್ರಾಸಾದಸ್ಯ ವಿಲೋಕನಾತ್ |
 ಶರೀರಾದ್ಧೂರತೋ ಯಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಸಿ ನಾನ್ಯಥಾ || ೪೭ ||
 ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸಸ್ಯ ಕಲಶೋ ಯೈರ್ನಿರೀಕ್ಷಿತಃ |
 ನಿಧಾನಕಲಶಾಸ್ತಾಂಸ್ತು ನ ಮುಂಚತಿ ಪದೇ ಪದೇ || ೪೮ ||
 ದೂರತೋಽಸಿ ಪತಾಕಾಸಿ ಮನು ಪ್ರಾಸಾದಮೂರ್ಧಗಾ |
 ನೇತ್ರಾತಿಥೀಕೃತಾ ಯೈಸ್ತು ನಿತ್ಯಂ ತೇತಿಥಯೋ ಮನು || ೪೯ ||
 ಭೂಮಿಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಸ್ವಯಂ ಜಾತಸ್ತತ್ಪ್ರಾಸಾದಮಿಷೇಣ ಹಿ |
 ಆನಂದಾಖ್ಯಸ್ಯ ಕಂದಸ್ಯ ಕೋಪ್ಯೇಷ ಪರಮೋಂಕುರಃ || ೫೦ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ಥಾ ವರಾಂತಾನಿ ಯತ್ರ ರೂಪಾಣ್ಯನೇಕಶಃ |
 ಮಾಮೇವೋಪಾಸತೇ ನಿತ್ಯಂ ಚಿತ್ರಂ ಚಿತ್ರಗತಾನ್ಯಸಿ || ೫೧ ||

೪೬. ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಂಧರ್ವರೂ, ದೇವತಾಗಣಗಳೂ ಮೋಕ್ಷನಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು.

೪೭. ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸವೆಂಬ ಪ್ರಾಸಾದವನ್ನು ನೋಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯೆಂಬ ಮಹಾಪಾತಕವೂ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವು.

೪೮. ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸದೇವಾಲಯದ ಕಳಶವನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರೋ, ಅವರನ್ನು ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳೆಂಬ ಕಳಶಗಳು ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ ಎಂದಿಗೂ ಎಡಬಿಡದಿರುವುವು.

೪೯. ಎಷ್ಟು ದೂರದಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ ಯಾರು ನನ್ನ ದೇವಾಲಯಗೋಪುರದ ಮೇಲಿನ ಪತಾಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಅವರು ನಿತ್ಯವೂ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಅತಿಥಿಗಳು.

೫೦. ಆನಂದವನವೆಂಬ ಮಹಾವೃಕ್ಷದ ಸರ್ಪೋತ್ಪಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಅಂಕುರವೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಈ ದೇವಾಲಯದ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೫೧-೫೨. ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಸ್ಥಾವರಾಂತಗಳಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಚಿತ್ರಲಿಖಿತಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಅನೇಕ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಉಪಾಸನೆಮಾಡುತ್ತಿರುವವೋ, ಆ ಪ್ರಾಸಾದವೇ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಸ್ಥಾನವು.

ಸ ಸೌಧೋ ಮೇಽಖಿಲೇ ಲೋಕೇ ಸ್ಥಾನಂ ಪರಮನಿರ್ವೃತೇಃ |

ರತಿಶಾಲಾ ಸ ಮೇ ರಮ್ಯಾ ಸಮೇ ವಿಶ್ವಸಭೂಮಿಕಾ

|| ೫೨ ||

ಮನು ಸರ್ವಗತಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಾಸಾದೋಽಯಂ ಪರಾಸ್ಪದಂ |

ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಯದಾನ್ನಾತಂ ಪರಮೋಪನಿಷದ್ಗಿರಾ |

ಅನೂರ್ತಂ ತದಹಂ ಮೂರ್ತ್ಯೋ ಭೂಯಾಂ ಭಕ್ತಕೃಪಾವಶಾತ್ ||

ನೈಶ್ವೇಯಸೀ ಶ್ರಿಯೋ ಧಾನು ತದ್ಯಾನ್ಯಾಂ ಮಂಡಪೋಽಸ್ತಿ ಮೇ |

ತತ್ರಾಹಂ ಸತತಂ ತಿಷ್ಠೇ ತತ್ಸದೋ ಮಂಡಪಂ ಮನು

|| ೫೪ ||

ನಿಮೇಷಾರ್ಥಪ್ರಮಾಣಂ ಚ ಕಾಲಂ ತಿಷ್ಠತಿ ನಿಶ್ಚಲಃ |

ತತ್ರ ಯಸ್ತೇನ ವೈ ಯೋಗಃ ಸಮಭ್ಯಸ್ತಃ ಸಮಾಃ ಶತಂ

|| ೫೫ ||

ನಿರ್ವಾಣಮಂಡಪಂ ನಾನು ತತ್ಸ್ಥಾನಂ ಜಗತೀತಲೇ |

ತತ್ರಾರ್ಚನ್ ಸಂಜಪನ್ನೇಕಾಂ ಲಭೇತ್ಸರ್ವಶೃತೇಃ ಫಲಂ

|| ೫೬ ||

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಂ ತು ಯಃ ಕುರ್ಯಾದಪ್ಯೇಕಂ ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪೇ |

ತೇನಾಷ್ಪಾಂಗಾಃ ಸಮಭ್ಯಸ್ತಾಃ ಯೋಗೋಽನ್ಯತ್ರಾಯುತಂ ಸಮಾಃ ||

ಅದೇ ನನ್ನ ಮನೋದರವಾದ ಕ್ರೀಡಾಭವನವು. ಅದೇ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರವಾದ ಭೂಮಿಯು.

೫೨. ನಾನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ದೇವಾಲಯವು ನನಗೆ ಅತಿ ಶಯಿತವಾದ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳು, ನನ್ನನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೂ, ರೂಪರಹಿತನೆಂದೂ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು ನಿಜವೇ ಆದರೂ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಅಭಿಮಾನವಶದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ನಾನು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

೫೪. ಈ ಪ್ರಾಸಾದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಐಶ್ವರ್ಯದ ನೆಲೆ ಮನೆಯಾದ ನನ್ನ ಒಂದು ಮಂಟಪವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಅದೇ ನನ್ನ ಸಭಾಮಂಟಪವಾಗಿರುವುದು.

೫೫. ಯಾವನು ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಧನಿಮಿಷದ ಕಾಲವಾದರೂ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಂತಿರುವನೋ, ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೂರು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೫೬. ಆ ಸ್ಥಾನವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಣಮಂಟಪವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಒಂದೇ ಋಕ್ಕನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೂ ಸಹ ಮನುಷ್ಯನು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೫೭. ಯಾವ ಮಾನವನೇ ಆಗಲಿ ಈ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಒಂದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರ

ನಿರ್ವಾಣಮಂಡಪೇ ಯಸ್ತು ಜಪೇದೇಕಂ ಷಡಕ್ಷರಂ ।
 ಕೋಟಿರುದ್ರೇಣ ಜಪ್ತೇನ ಯತ್ಸಲಂ ತಸ್ಯ ತದ್ಭವೇತ್ ॥ ೫೮ ॥
 ಶುಚಿರ್ಗಂಗಾಭಸಿ ಸ್ನಾತೋ ಯೋ ಜಪೇಚ್ಛತರುದ್ರಿಯಂ ।
 ನಿರ್ವಾಣಮಂಡಪೇ ಜ್ಞೇಯಃ ಸ ರುದ್ರೋ ದ್ವಿಜವೇಷಭೃತ್ ॥ ೫೯ ॥
 ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಂ ಸಕೃತ್ಕೃತ್ವಾ ಮಮ ದಕ್ಷಿಣಮಂಡಪೇ ।
 ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮವಾಪ್ಯಾಥ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ॥ ೬೦ ॥
 ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪುರಾಣಾನಿ ಸೇತಿಹಾಸಾನಿ ತತ್ರ ಯಃ ।
 ಪಠೇನ್ನಿರಭಿಲಾಷುಃ ಸನ್ನವಸೇನ್ಮಮ ವೇಶ್ಮಿನಿ ॥ ೬೧ ॥
 ತಿಷ್ಠೇದಿಂದ್ರಿಯಚಾಪಲ್ಯಂ ಯೋ ನಿವಾರ್ಯ ಕ್ಷಣಂ ಕೃತಿಃ ।
 ನಿರ್ವಾಣಮಂಡಪೇನ್ಯತ್ರ ತೇನ ತಪ್ತಂ ಮಹತ್ತಪಃ ॥ ೬೨ ॥
 ವಾಯುಭಕ್ಷಣತೋನ್ಯತ್ರ ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ ಶರದಾಂಶತಂ ।
 ತತ್ಪುಣ್ಯಂ ಘಟಿಕಾರ್ಥೇನ ಮೌನಂ ದಕ್ಷಿಣಮಂಡಪೇ ॥ ೬೩ ॥

ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಯಮನಿಯವಾದ್ಯಷ್ಟಾಂಗಸಹಿತವಾದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದವನಾಗುವನು.

೫೮. ನಿರ್ವಾಣಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಒಂದೇ ಸಲ ಷಡಕ್ಷರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಮಹಾರುದ್ರವನ್ನು ಒಂದುಕೋಟಿಸಲ ಪುರಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು.

೫೯. ಯಾವನು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಶುಚಿಭರ್ತನಾಗಿ ನಿರ್ವಾಣಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶತರುದ್ರೀಯವನ್ನು ಜಪಿಸುವನೋ, ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಮಹೇಶ್ವರನೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೬೦. ನನ್ನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಸಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

೬೧. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಪುರಾಣಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಫಲಾಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪಠನಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ನನ್ನ ನಿವಾಸವಾದ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುವನು.

೬೨. ಯಾವಪುಣ್ಯಪುರುಷನು ಸಮಸ್ತೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿ ನಿರ್ವಾಣಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ಏಕಾಗ್ರವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನೋ, ಅವನು ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದವನಿಗೆ ಸಮಾನನು.

೬೩. ಒಂದುನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯು

ಮಿತಂ ಕಷ್ಟಲಕೇನಾಪಿ ಯೋ ದದ್ಯಾನ್ಮುಕ್ತಿಮುಂಡಪೇ |

ಸ್ವರ್ಣಂ ಸೌವರ್ಣಯಾನೇನ ಸ ತು ಸಂಚರತೇ ದಿವಿ || ೬೪ ||

ತತ್ರೈಕಂ ಜಾಗರಂ ಕುರ್ಯಾದ್ಯಸ್ತಿನೈಃ ಪಿ ನೇಃ ಪಿ ಯಃ |

ಉಪೋಷಿತೋಽರ್ಚಯೇಲ್ಲಿಂಗಂ ಸ ಸರ್ವವ್ರತಪುಣ್ಯಭಾಕ್ || ೬೫ ||

ತತ್ರ ದತ್ತಾ ಮಹಾದಾನಂ ತತ್ರ ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾವ್ರತಂ |

ತತ್ರಾಧೀತ್ಯಾಖಿಲಂ ನೇದಂ ಚ್ಯವತೇ ನ ನರೋ ದಿವಃ || ೬೬ ||

ಪ್ರಯಾಣಂ ಕುರ್ವತೇ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾ ಮೇ ಮುಕ್ತಿಮುಂಡಪೇ |

ಸಮಾನುಪ್ರವಿಷ್ಟೇತ್ರ ತಿಷ್ಠೇದ್ಯಾವದಹಂ ಖಲು || ೬೭ ||

ಜಲಕ್ರೀಡಾಂ ಸದಾ ಕುರ್ಯಾಂ ಜ್ಞಾನವಾಪ್ಯಾಂ ಸಹೋಮಯಾ |

ಯದಂಬುಸಾನಮಾತ್ರೇಣ ಜ್ಞಾನಂ ಜಾಯೇತ ನಿರ್ಮಲಂ || ೬೮ ||

ತಜ್ಜಲಕ್ರೀಡನಸ್ಥಾನಂ ಮಮ ಪ್ರೀತಿಕರಂ ಮಹತ್ |

ಅಮುಷ್ಮಿನ್ರಾಜಸದನೇ ಜಾಡ್ಯಹೃಜ್ಜಲಪೂರಿತಂ || ೬೯ ||

ಭಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವುಂಟೋ, ಆ ಪುಣ್ಯವೇ ದಕ್ಷಿಣ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಘಳಿಗೆಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಮೌನದಿಂದಿರಲು ಪಾಪವಾಗುವುದು.

೬೪. ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಗುಲಗಂಜಿಯ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಚಿನ್ನವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ, ಅವನೂ ಚಿನ್ನದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೬೫. ಯಾವ ದಿನಸದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಯಾವ ಮಾನವನು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವನ್ನೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತ ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜೆ ಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಸಕಲ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗಿ ಯಾಗುವನು.

೬೬. ಆ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮಹಾದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನೂ, ಮಹಾವ್ರತ ಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದವನೂ, ಸಮಸ್ತವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದವನೂ ಎಂದಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಈ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

೬೭. ನನ್ನ ಈ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವನ ಪ್ರಾಣಗಳು ದೇಹ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುವೋ, ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನಿರುವವರೆಗೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವನು.

೬೮. ನಾನು ಜ್ಞಾನವಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾರ್ವತೀಸಮೇತನಾಗಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಅದುದರಿಂದ ಅದರ ಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸುರಿರುದ್ಧವಾದ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು.

೬೯. ಈ ಜಲಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನವು ನನಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟು

ತತ್ಪ್ರಾಸಾದಪುರೋಭಾಗೇ ಮಮ ಶೃಂಗಾರಮಂಡಪಃ |

ಶ್ರೀಪೀಠಂ ತದ್ಧಿ ನಿಜ್ಜೀಯಂ ನಿಃಶ್ರೀಕಃ ಶ್ರೀಸಮರ್ಪಣಂ || ೨೦ ||

ಮದರ್ಥಂ ತತ್ರ ಯೋ ದದ್ಯಾದ್ಧುಕೂಲಾನಿ ಶುಚೀನ್ಯಹೋ |

ಮಾಲ್ಯಾಣಿ ಸುವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಯಕ್ಷಕರ್ದಮವಂತಿ ಚ || ೨೧ ||

ನಾನಾ ನೇಪಥ್ಯವಸ್ತುನಿ ಪೂಜೋಪಕರಣಾನ್ಯಪಿ |

ಸ ಶ್ರಿಯಾಲಂಕೃತಸ್ತಿಸ್ಥೇದ್ಯತ್ರ ಕುತ್ರಾಪಿ ಸತ್ತಮಃ || ೨೨ ||

ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀವೈರ್ವಣುತೇ ತಂ ನಿರ್ವಾಣಪದಾಪ್ತಯೇ |

ಯತ್ರ ಕುತ್ರಾಪಿ ನಿಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದಪಿ ಸ ಧ್ರುವಂ || ೨೩ ||

ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸಾಖ್ಯ ಪ್ರಾಸಾದಸ್ಯೋತ್ತರೇ ಮಮ |

ಐಶ್ವರ್ಯಮಂಡಪಂ ರಮ್ಯಂ ತತ್ರೈಶ್ವರ್ಯಂ ದದಾಮ್ಯಹಂ || ೨೪ ||

ಮತ್ಪ್ರಾಸಾದೈಂದ್ರದಿಗ್ಭಾಗೇ ಜ್ಞಾನಮಂಡಪಮಸ್ತಿ ಯತ್ |

ಜ್ಞಾನಂ ದಿಶಾಮಿ ಸತತಂ ತತ್ರ ಮಾಂ ಧ್ಯಾಯತಾಂ ಸತಾಂ || ೨೫ ||

ಮಾಡುವುದಾಗಿರುವುದು. ನನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ತೀರ್ಥವು ಸಮಸ್ತ ಜಾಡ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ದಿವ್ಯಜಲದಿಂದ ಪೂರಿತವಾಗಿರುವುದು.

೨೦. ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸವೆಂಬ ಆ ಪ್ರಾಸಾದದ ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ (ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿಗಿರುವ ಭೈರವಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ) ನನ್ನ ಶೃಂಗಾರಮಂಟಪವಿರುವುದು. ಅದೇ ಶ್ರೀಪೀಠವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು. ಅದು ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವಂಥದು.

೨೧-೨೨. ಆ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಾವನು ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ವಿಚಿತ್ರಗಳಾದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಯಕ್ಷಕರ್ದಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಗಂಧಲೇಪನ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಅನೇಕವಿಧಗಳಾದ ಆಭರಣ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ದಾನಮಾಡುವನೋ, ಆ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮನು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅತುಲೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದಲಂಕೃತನಾಗಿರುವನು.

೨೩. ಅವನನ್ನು ಮೋಕ್ಷಪದವಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಬಂದು ಕಾದಿರುವಳು. ಅವನು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಸದ್ಗತಿಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಅವನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವು.

೨೪. ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸವೆಂಬ ನನ್ನ ಪ್ರಾಸಾದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮನೋರಮ್ಯವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯಮಂಟಪವೊಂದಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ನೆಲಸಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆನು.

೨೫. ನನ್ನ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಯಾವ ಜ್ಞಾನಮಂಟಪ

ಭವಾನಿ ರಾಜಸದನೇ ಮಮಾಸ್ತಿ ಹಿ ಮಹಾಸನಂ ।

ಯತ್ತತ್ತೋಪಹೃತಂ ಪುಣ್ಯಂ ನಿರ್ವಿಶಾಮಿ ಮುದೈವ ತತ್ ॥ ೭೬ ॥

ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಮ್ಯ ಮಹಾಸೌಧೇ ಮಮ ವಿಶ್ರಾಂತಭೂಮಿಕಾ ।

ತತ್ರ ಸಂಸೃತಿಖಿನ್ನಾನಾಂ ವಿಶ್ರಾಂತಂ ಶ್ರಾಣಯಾಮ್ಯಹಂ ॥ ೭೭ ॥

ನಿಯಮಸ್ನಾನತೀರ್ಥಂ ಚ ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀ ಮಮ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾನವತಾಂ ಪುಂಸಾಂ ತನ್ಮೈರ್ಮುಲಂ ದಿಶಾಮ್ಯಹಂ ॥ ೭೮ ॥

ಯದಾಹುಃ ಪರಮಂ ತತ್ತ್ವಂ ಯದಾಹುರ್ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ತಮಂ ।

ಸ್ವಸಂವೇದ್ಯಂ ಯದಾಹುರಶ್ಚ ತತ್ತತ್ಪ್ರಾಂತೇ ದಿಶಾಮ್ಯಹಂ ॥ ೭೯ ॥

ಯದಾಹುಸ್ತಾರಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯದಾಹುರತಿನಿರ್ಮಲಂ ।

ಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮಂ ಯದಾಹುರಶ್ಚ ತತ್ತತ್ಪ್ರಾಂತೇ ದಿಶಾಮ್ಯಹಂ ॥ ೮೦ ॥

ಜಗನ್ಮಂಗಲಭೂರ್ಯಾತ್ರ ಪರಮಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ ।

ವಿಪಾರಯಾಮಿ ತತ್ರಾಹಂ ಕರ್ಮಭಿಃ ಪಾರಿತಾನ್ವಶೂನ್ ॥ ೮೧ ॥

ವಿರುವುದೋ, ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಂಸಾರೋತ್ತಾರಕವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು.

೭೬. ಎಲೈ ಭವಾನಿಯೇ ! ಈ ನನ್ನ ರಾಜಸದನದಲ್ಲಿ ಯೇ ಒಂದು ಪಾಕಶಾಲೆ ವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಉಪಹಾರವೆಲ್ಲವೂ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದುದು. ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ಸೇವಿಸುವೆನು.

೭೭. ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಮಯ ಮಹಾಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೃಹ ವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಾನು ಜನನಮರಣಗಳಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುವೆನು.

೭೮. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಯಮದಿಂದ ಮುಘ್ಯದ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ಪುರುಷರಿಗೆ ನಾನು ಅಂತರಂಗರುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು.

೭೯. ಯಾವುದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಮತತ್ತ್ವವೆಂದು ಕರೆಯುವರೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಸಿಷ್ಯಮುಖನಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವರೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಸ್ವಪ್ರಕಾರವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುವರೋ, ಅದನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವೇದಾಂತವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಉಪದೇಶಮಾಡುವೆನು.

೮೦. ಯಾವುದನ್ನು ತಾರಕಜ್ಞಾನವೆಂದು ಕರೆಯುವರೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಅತಿನಿರ್ಮಲವೆಂದು ಕರೆಯುವರೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮವೆಂದು ಹೇಳುವರೋ, ಆ ಪರತತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವೆನು.

೮೧. ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಪ್ರವೇಶವು ರೋಕವಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಂಗಳಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ

ನಿರ್ವಾಣಶ್ರಾವಣನೇ ಯತ್ರ ಸಾತ್ರಾಸಾತ್ರಂ ನ ಚಿಂತಯೇ |
 ಆನಂದಕಾನನೇ ತನ್ನೇ ದಾನಾಸ್ಥಾನಂ ದಿನಾನಿಶಂ || ೮೨ ||
 ಭವಾಂಬುಧೌ ಮಹಾಗಾಥೇ ಸ್ಪ್ರಾಣಿನಃ ಪರಿಮುಷ್ಣತಃ |
 ಭೂತ್ವೈವ ಕರ್ಣಧಾರೋಽಂತೇ ಯತ್ರ ಸಂತಾರಯಾಮ್ಯಹಂ || ೮೩ ||
 ಸೌಭಾಗ್ಯಭಾಗ್ಯಭೂರ್ಯಾ ವೈ ವಿಖ್ಯಾತಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ |
 ದದಾಮಿ ತಸ್ಯಾಂ ಸರ್ವಸ್ವಮಗ್ರಜಾಯಾಂತ್ಯಜಾಯಾ ವಾ || ೮೪ ||
 ಮಹಾಸಮಾಧಿಸಂಪನ್ನೈರ್ವೇದಾಂತಾರ್ಥನಿಷೇವಿಭಿಃ |
 ದುಷ್ಟಾಪೋಃಸ್ಯತ್ರ ಯೋ ಮೋಕ್ಷಃ ಶೋಚ್ಯೈರಸಿ ಸ ಲಭ್ಯತೇ || ೮೫ ||
 ದೀಕ್ಷಿತೋ ವಾ ದಿನಾಕೀರ್ತಿಃ ಪಂಡಿತೋ ವಾಪ್ಯಪಂಡಿತಃ |
 ತುಲ್ಯೋ ಮೇ ಮೋಕ್ಷದೀಕ್ಷಾಯಾಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಂ || ೮೬ ||

ವುಡು. ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಕರ್ಮ
 ವಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿ ಪಶುಪ್ರಾಯರಾಗಿರುವ ಜೀವರ ವಾಶಗಳನ್ನು
 ಬಿಡಿಸುವೆನು.

೮೨. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
 ನಾನು ಸಾತ್ರಾಸಾತ್ರಗಳ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿಲ್ಲ
 ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶವೆಂದರೆ ಇದೊಂದೇ
 ಆಗಿರುವುದು.

೮೩. ಅತ್ಯಂತ ದುಸ್ತರವಾದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ
 ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಹರಿಗೋಲಾಗಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ನೀರಿನಿಂದ ಕಡೆಹಾಯಿಸುವೆನು.

೮೪. ಆ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯೇ ಸಮಸ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿ
 ಯೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಆಗಲಿ, ಶೂದ್ರನೇ ಆಗಲಿ ಅಲ್ಲಿ
 ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು.

೮೫. ಮಹಾ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರಾಗಿರುವವರಿಗೂ, ನಿತ್ಯವೂ ವೇದಾಂತ
 ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೂ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮೋಕ್ಷ
 ಪದವಿಯು ದುರ್ಲಭವಾಗಿರುವುದೋ. ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪಾರ್ಹರಾದ
 ನೀಚರೂ ಪಡೆಯುವರು.

೮೬. ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಲಿ, ಚಂಡಾಲನಾಗಲಿ, ಪಂಡಿತನಾಗಲಿ, ಪಾಮರ
 ನಾಗಲಿ. ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಮೋಕ್ಷವಾರ್ಗಕ್ಕೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು
 ಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಜೀವರೂ ನನಗೆ ಒಂದೇ ಸಮವಾಗಿರುವುದು.

ಯತ್ಪ್ರಾಣೇನ್ಯತ್ರ ಕೃಪಣಸ್ತತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಂ ।

ದದಾಮಿ ಜಂತುಮಾತ್ರಾಯ ಸರ್ವಸ್ವಂ ಚಿರಸಂಚಿತಂ ॥ ೮೭ ॥

ಯದಿ ದೈವಾದಿದ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತಿಸಂಯೋಗೋಽತಿದುರ್ಘಟಃ ।

ಅವಿಚಾರಂ ತದಾ ದೇಯಂ ಸರ್ವಸ್ವಂ ಚಿರಸಂಚಿತಂ ॥ ೮೮ ॥

ಶರೀರಮಥ ಸಂಪತ್ತಿರಥ ಸಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ ।

ತ್ರಿಸಂಯೋಗೋಽಯಮಾತ್ರಾಪ್ಯೋ ದೇವೈರಿಂದ್ರಾದಿ ಕೈರಸಿ ॥ ೮೯ ॥

ಪುನಃ ಪುನರ್ವಿಚಾರಯೇತಿ ಜಂತುಮಾತ್ರೇಭ್ಯಃ ಏವ ಚ ।

ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಯಚ್ಛಾಮಿ ಸದೋಪಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಂ ॥ ೯೦ ॥

ಮುಕ್ತಿದಾನಮಹೀ ಸಾ ಮೇ ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಮಹೀಯಸೀ ।

ತನ್ಮಹೀರಜಸಾ ಸಾನ್ಯಂ ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಪಿ ನ ಚೋದ್ವಹೇತ್ ॥ ೯೧ ॥

ಸರಂ ಲಿಂಗಾರ್ಚನಸ್ಥಾನಮವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರೇಶ್ವರಂ ।

ತತ್ರ ಪೂಜಾಂ ಸಕೃತ್ಪತ್ನಾ ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ನರೋ ಭವೇತ್ ॥ ೯೨ ॥

೮೭. ಯಾವ ನಾನು ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಿಯಾಗಿರುವೆನೋ, ಆ ನಾನು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಸಂಚಯಿಸಿದ ಆ ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೇ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆನು.

೮೮. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮೂರು ಸಾಧನಗಳೂ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಲಭಿಸುವುವೋ, ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಬಹುಕಾಲದಿಂದಾರ್ಜಿಸಿದ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಅಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

೮೯. ಮೊದಲನೆಯದು ನೀರೋಗವಾದ ದೇಹವು. ಎರಡನೆಯದು ಧನ ಸಂಪತ್ತಿಯು. ಮೂರನೆಯದು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥವು. ಈ ಮೂರು ಭಾಗ್ಯಗಳ ಸಮಾಹಾರವು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಹ ಅಪ್ರಾಪ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

೯೦. ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಚಿನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿಯೇ ನಾನು ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಕ್ಕಾದರೂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆನು.

೯೧. ಸಕಲ ಕಾರ್ತೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಮೋಕ್ಷದಾನಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುವುದು. ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಛಾಯೆನ ಕಣಕ್ಕೂ ಎಂದಿಗೂ ಸಮೋಗಲಾರದು.

೯೨. ಅವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದುಸು ತಿವಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವನು.

ಸಾಯಂ ಪಾಶುಪತೀಂ ಸಂಧ್ಯಾಂ ಕುರ್ಯಾಂ ಪಾಶುಪತೀಶ್ವರೇ |

ವಿಭೂತಿಧಾರಣಾತ್ಪ್ರಪಶುಪಾಶೈರ್ನ ಬದ್ಧತೇ || ೯೩ ||

ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯಾಂ ಕರೋಮ್ಯೇವ ಸದೋಂಕಾರನಿಕೇತನೇ |

ತತ್ರೈಕಾಪಿ ಕೃತಾ ಸಂಧ್ಯಾ ಸರ್ವಪಾತಕಕೃಂತನೀ || ೯೪ ||

ವಸಾಮಿ ಕೃತ್ತಿನಾಸೋಽಹಂ ಸದಾ ಪ್ರತಿ ಚತುರ್ದಶಿ |

ಅತ್ರ ಜಾಗರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ನ ಗರ್ಭಭಾಕ್ || ೯೫ ||

ರತ್ನೇಶ್ವರೋರ್ಚಿತೋ ದದ್ಯಾನ್ಮಹಾರತ್ನಾನಿ ಭಕ್ತಿತಃ |

ರತ್ನೈಃ ಸಮರ್ಚ್ಯ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಾದಿ ಲಭೇನ್ನರಃ || ೯೬ ||

ವಿಷ್ಣುಪಸ್ತಿತಯಾಂತಃಸ್ಥೋತ್ರಪ್ರಹಂ ಲಿಂಗೇ ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪೇ |

ತಿಷ್ಠಾಮಿ ಸತತಂ ಭಕ್ತಮನೋರಥಸಮೃದ್ಧಯೇ || ೯೭ ||

ವಿರಜಸ್ಕಂ ಮಹಾಪೀಠಂ ತತ್ರ ಸಂಸೇವ್ಯ ಮಾನವಃ |

ವಿರಜಾ ಜಾಯತೇ ನೂನಂ ಚತುರ್ನದಕೃತೋದಕಃ || ೯೮ ||

೯೩. ನಾನು ಪ್ರತಿದಿನದ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪಶುಪತೀಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಹೇಶ್ವರರಿಗೆ ಕಾರ್ಯವಾದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಃ ಪಾಶಗಳ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

೯೪. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಂಕಾರೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಆಘ್ರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು.

೯೫. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಕೃತ್ತಿನಾಸೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶಿಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಗರ್ಭವಾಸಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೯೬. ರತ್ನೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲು ಆತನು ಮಹಾರತ್ನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ನವರತ್ನಗಳ ರಾಶಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

೯೭. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಸತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೯೮. ವಿರಜಸ್ಕವೂ ನನ್ನ ಒಂದು ಮಹಾಪೀಠವಾಗಿರುವುದು. ನಾಲ್ಕುನದಿಗಳ ಸಂಗಮವಾದ ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿರಜೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿಷ್ಕಾಪನಾಗುವನು.

ಮಹಾದೇವೇ ಮಹಾಪೀಠಂ ಮಮ ಸಾಧಕಸಿದ್ಧಿದಂ ।

ತತ್ಪೀಠದರ್ಶನಾದೇವ ಮಹಾಸಾಹೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ

॥ ೯೯ ॥

ಪಿತೃಪ್ರೀತಿಪ್ರದಂ ಪೀಠಂ ವೃಷಭಧ್ವಜಸಂಜ್ಞಕಂ ।

ಪಿತೃತರ್ಪಣಕೃತ್ವತ್ರ ಸಿತ್ಯೂಂಸ್ತಾರಯತಿ ಕ್ಷಣಾತ್

॥ ೧೦೦ ॥

ಆದಿಕೇಶವಪೀಠೇಹಮಾದಿಕೇಶವಪೀಠಧೃಕ್ ।

ಶ್ರೇತದ್ವೀಪಂ ನಯೇ ಭಕ್ತಾನ್ವೈಷ್ಣವಾನತಿವಲ್ಲಭಾನ್

॥ ೧೦೧ ॥

ತತ್ತ್ವೇವ ಮಂಗಲಾಪೀಠೇ ಸರ್ವಮಂಗಲದಾಯಿನಿ ।

ಉಪಸಂಚನದೇ ತೀರ್ಥೇ ಭಕ್ತಾನ್ಸಂತಾರಯಾಮ್ಯಹಂ

॥ ೧೦೨ ॥

ಬಿಂದುಮಾಧವರೂಪೇಣ ಯತ್ರಾಹಂ ವೈಷ್ಣವಾನ್ ಜನಾನ್ ।

ನಯೇ ಸಂಚನದಸ್ನಾತಾಂಸ್ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ

॥ ೧೦೩ ॥

ಸಂಚಮುದ್ರೇ ಮಹಾಪೀಠೇ ಯೇ ವೀರೇಶ್ವರಸೇವಕಾಃ ।

ತೇಷಾಂ ಪರಮನಿರ್ವಾಣಂ ಕಾಲೇನಾಲ್ಪೇನ ಜಾಯತೇ

॥ ೧೦೪ ॥

೯೯. ಮಹಾದೇವೇಶ್ವರನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ನನ್ನ ಮಹಾಪೀಠವು ಸಾಧಕರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿರುವುದು. ಅ ಪೀಠವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ನರನು ಮಹಾಸಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೧೦೦. ವೃಷಭಧ್ವಜವೆಂಬ ಹಸರಿನ ನನ್ನ ಪೀಠವು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಕರವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣಗಳನ್ನಿತ್ತವನು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳನ್ನುದ್ಧರಿಸುವನು.

೧೦೧. ಆದಿಕೇಶವಪೀಠದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಆದಿಕೇಶವನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಷ್ಣುರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವರೂ, ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯರೂ ಆದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಶ್ರೇತದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆನು.

೧೦೨. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚನದತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಮಂಗಳ ದಾಯಕವಾದ ಮಂಗಳಾಪೀಠವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ನೆಲಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ಕಡೆಹಾಯಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

೧೦೩. ಸಂಚನದೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಿಂದುಮಾಧವರೂಪದಿಂದ ನೆಲಸಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚನದತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮಪದವಾದ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆನು.

೧೦೪. ಸಂಚಮುದ್ರವೆಂಬ ಮಹಾಪೀಠದಲ್ಲಿರುವ ವೀರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಯಾರು ಸೇವಕರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ಮೋಕ್ಷಪದವಿಯು ದೊರಕುವುದು.

ತತ್ರ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರೀಪೀಠೇ ಚಂದ್ರೇಶ್ವರಸಮಾಪತಃ |

ತತ್ರ ಸನ್ನಿಧಿಕರ್ತೃಕಾಂ ಸಿದ್ಧಿಃ ಪುಣ್ಯಾಸತೋ ಭವೇತ್ || ೧೦೫ ||

ಕಾಶ್ಯಾಂ ಚ ಯೋಗಿನೀಪೀಠೇ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿವಿಧಾಯಿನಿ |

ಸಿದ್ಧೀರುಚ್ಚಾ ಟನಾಯಾಚ್ಚ ಕೈರ್ನಲಬ್ಧಾಃ ಸುಸಾಧಕೈಃ || ೧೦೬ ||

ಅನೇಕಾನೀಹ ಪೀಠಾನಿ ಸಂತಿ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪದೇ ಪದೇ |

ಪರಂ ಧರ್ಮೇಶಪೀಠಸ್ಯ ಕಾಚಿಚ್ಛಕ್ತಿರನುತ್ತಮಾ || ೧೦೭ ||

ಯತ್ರಾಮಿ ಬಾಲಕೇರಾಶ್ಚ ನಿರ್ಮಲಜ್ಞಾನಭಾಜನಂ |

ಆಸುಃ ಸದುಪದೇಶಾನೈಃ ತ್ರಾತ ತ್ರಾತೇತಿ ಭಾಷಿಣಃ || ೧೦೮ ||

ಏತದ್ಧರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಪೀಠಂ ತ್ವಜಾನ್ಯದ್ಯದಿನಾವಧಿ |

ನ ಕದಾಚಿತ್ತರಣಿಜ ತ್ವತ್ತಪೋವನಮುತ್ತಮಂ || ೧೦೯ ||

ಮಮಾನುಗ್ರಹತಃ ಕೀರಾನೇಕಾನ್ಪಶ್ಯ ರವೇಃ ಸುತಃ |

ದಿವ್ಯಂ ವಿಮಾನಮಾರುಹ್ಯ ಗಂತಾರೋ ಮತ್ಪುರಂ ಮಹತ್ || ೧೧೦ ||

೧೦೫. ಅದರ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರೀಪೀಠವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರೇಶ್ವರನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅರುತಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

೧೦೬. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಯೋಗಿನೀ ಪೀಠವೊಂದಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಾರಿಗೆತಾನೆ ಉಚ್ಚಾಟನಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಕರಗತಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ?

೧೦೭. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾದ ಪೀಠಗಳಿರುವುವು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಧರ್ಮೇಶ್ವರಪೀಠದಲ್ಲಿ ಅಸದೃಶವಾದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು.

೧೦೮. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಉತ್ತಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಈ ಗಿಳಿ ಮರಿಗಳೂ ಸಹ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು “ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು, ಕಾಪಾಡು” ಎಂದು ಮೊರೆಯುತ್ತಿರುವುವು.

೧೦೯. ಸೂರ್ಯನಂದನನಾದ ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಜನೆ! ಈ ದಿನ ಮೊದಲ ಗೊಂಡು ಉತ್ತಮ ತಪೋವನವೆನಿಸಿದ ಈ ಧರ್ಮೇಶ್ವರಪೀಠವನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಎಡಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧೦. ಧರ್ಮರಾಜ! ಈ ಗಿಳಿಗಳನ್ನು ನೋಡು. ಇವು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದ ಬಲದಿಂದ ದಿವ್ಯವಾದ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಹೇಶ್ವರಾರ್ಚಿತನಾದ ನನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವುವು.

ತತ್ರ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚಿರಂ ಭೋಗಾನ್ ಯೋಗಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮದೀರಿತಂ ।

ಇಹ ಮುಕ್ತಿಮವಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ತ್ವತ್ಸಂಸರ್ಗಾತಿನಿರ್ಮಲಾಃ ॥ ೧೧೧ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತವತಿ ದೇವೇಶೇ ಕೈಲಾಸಶಿಖರೋಪಮಂ ।

ದಿವ್ಯಂ ವಿಮಾನಮಾಪನ್ನಂ ರುದ್ರಕನ್ಯಾಪರಿಷ್ಕೃತಂ ॥ ೧೧೨ ॥

ಆರುಹ್ಯ ತೇನ ಯಾನೇನ ದಿವ್ಯರೂಪಧರಾಃ ಖಗಾಃ ।

ಕೈಲಾಸಮಭಿಸಂಜಗ್ಮುರ್ಧರ್ಮಮಾಪೃಚ್ಛ್ಯ ತೇನಮಲಾಃ ॥ ೧೧೩ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಧರ್ಮೇಶಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ”
ನಾಮೈಕೋನವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

೧೧೧. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಸಕಲ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ನಾನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದ
ವರೆಗೂ ಅನೇಕ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದು
ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆನು.”

೧೧೨. ಇಂತೆಂದು ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಕೈಲಾಸ
ಪರ್ವತದ ಶಿಖರವೆಂಬಂತೆ ಧಳಧಳಿಸುತ್ತ ರುದ್ರಕನ್ಯೆಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ದಿವ್ಯ
ವಿಮಾನವೊಂದು ಆಕಾಶದಿಂದಿಳಿದುಬಂದಿತು.

೧೧೩. ಪರಿಶುದ್ಧಗಳಾದ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ದಿವ್ಯರೂಪಗಳನ್ನು ತಳೆದು
ಧರ್ಮರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ವಿಮಾನವನ್ನಧಿರೋಪಿಸಿ ಕೈಲಾಸವನ್ನು
ಕುರಿತು ಹೊರಟುಹೋದುವು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ಧರ್ಮೇಶಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ”ವೆಂಬ
ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ೨೬ ॥

ಅಥಾಶೀತಿಸಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವಿಶ್ವಭುಜಾಂತಾವಿನಾಯಕಪ್ರಶಂಸನಂ—ಮನೋರಥಕೃತೀಯಾವ್ರತನಿರೂಪಣಂ

ಸ್ತಂಧ ಉವಾಚ :—

ಕುಂಭೋದ್ಭೂತ ತದಾಶ್ಚರ್ಯಂ ನಿಲೋಕ್ಯ ಜಗದ್ಬಿಕಾ ।

ಉವಾಚ ಶಂಭುಂ ಪ್ರಣತಾ ಪ್ರಣತಾರ್ತಿಹರಂ ಪರಂ

॥ ೧ ॥

ಅಂಬಿಕೋವಾಚ :—

ಆಸ್ಯ ಪೀಠಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮಹದೇವ ಮಹೇಶ್ವರ ।

ತಿರಶ್ಚಾಮಸಿ ಯಚ್ಚಾತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸಂಸಾರಮೋಚನಂ

॥ ೨ ॥

ಅತಃ ಪ್ರಭಾವಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ಧರ್ಮಪೀಠಸ್ಯ ಧೂರ್ಜಟೀ ।

ಧರ್ಮೇಶ್ವರಸಮೀಪೇಹಂ ಸ್ಥಾಸ್ಯಾಮ್ಯದ್ಯದಿನಾವಧಿ

॥ ೩ ॥

ಅತ್ರ ಲಿಂಗೇ ತು ಯೇ ಭಕ್ತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ನಾ ಪುರುಷಾಸ್ತು ವಾ ।

ತೇಷಾಮಭೀಷ್ಟಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಸಾಧಯಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಸದಾ

॥ ೪ ॥

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ :—

ಸಾಧೂ ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ ದೇವಿ ಕೃತವತ್ಯಾ ಪರಿಗ್ರಹಂ ।

ಅಸ್ಯೇಹ ಧರ್ಮಪೀಠಸ್ಯ ಮನೋರಥಕೃತಃ ಸತಾಂ

॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ವಿಶ್ವಭುಜಾಂತಾವಿನಾಯಕಪ್ರಶಂಸನಂ—ಮನೋರಥಕೃತೀಯಾವ್ರತನಿರೂಪಣಂ

೧. ಸ್ತಂಧನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:— ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ! ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಗದಂಬಿಕೆಯು ಪ್ರಣತರದುಃಖಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನೂ ಪರಾತ್ಪರನೂ ಆದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಇತೆಂದಳು.

೨. ಪಾರ್ವತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:—ಮಹೇಶ್ವರನೆ! ತಿರ್ಯಗ್ಜಂತುಗಳಿಗೂ ಸಂಸಾರವಿಮೋಚಕವಾದ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾದುದರಿಂದ ಈ ಪೀಠದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಪಾರವಾಗಿರುವುದು.

೩. ಧೂರ್ಜಟಿಯೆ! ಈ ಧರ್ಮಪೀಠದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮನಗಂಡಿರುವೆ ನಾದುದರಿಂದ ಇಂದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ನಾನು ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವೆನು.

೪. ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಆಗಲಿ, ಪುರುಷರೇ ಆಗಲಿ ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳ ಈಡೇರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

೫. ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ದೇವೀ! ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಕಲ ಮನೋರಥ

ತ ಏನ ವಿಶ್ವಭೋಕ್ತಾರೋ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯಾಸ್ತು ಏನ ಹಿ |

ಯೇ ತ್ವಾಂ ವಿಶ್ವಭುಜಾಮತ್ರ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ

|| ೬ ||

ವಿಶ್ವೇ ವಿಶ್ವಭುಜೇ ವಿಶ್ವಸ್ಥಿತ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಲಯಪ್ರದೇ |

ನರಾಸ್ತ್ವದರ್ಚಕಾಶ್ಚಾತ್ರ ಭವಿಷ್ಯತ್ಯಮಲಾತ್ಮಕಾಃ

|| ೭ ||

ಮನೋರಥತ್ಪತೀಯಾಯಾಂ ಯಸ್ತೇ ಭಕ್ತಿಂ ವಿಧಾಸ್ಯತಿ |

ತನ್ಮನೋರಥಸಂಸಿದ್ಧಿರ್ಭವಿತ್ರಿ ಮದನುಗ್ರಹಾತ್

|| ೮ ||

ನಾರೀ ವಾ ಪುರುಷೋ ವಾಥ ತ್ವದ್ವ್ರತಾಚರಣಾತ್ತಿಯೇ |

ಮನೋರಥಾನಿಹ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜ್ಞಾನಮಂತೇ ಚ ಲಪ್ಸ್ಯತೇ

|| ೯ ||

ದೇವೈವಾಚ :-

ಮನೋರಥತ್ಪತೀಯಾಯಾಂ ವ್ರತಂ ಕೀದೃಕ್ಕಥಾ ಕಥಂ |

ಕಿಂ ಫಲಂ ಕೈಃ ಕೃತಂ ನಾಥ ಕಥಯೈತತ್ಪ್ರಸಾಂ ಕುರು

|| ೧೦ ||

ಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಈ ಧರ್ಮಪೀಠವನ್ನೇ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದ
ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾಧುಕೃತ್ಯವನ್ನೇ ಮಾಡಿದೆ.

೬. ಯಾವ ಮಾನವರು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ವಿಶ್ವಭುಜಾನಾಮಕಳಾದ
ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರೇ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳಿಗೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು.
ಅವರೇ ಸಕಲ ಮಾನವರ ಪೂಜೆಗೆ ಅರ್ಹರಾದವರು.

೭. ವಿಶ್ವಾಕಾರಳೆ! ವಿಶ್ವಭುಜೆಯೆ! ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಿಗೆ
ಕಾರಣಳೆ! ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ
ವಾದ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳವರಾಗುವರು.

೮. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಮನೋರಥತ್ಪತೀಯೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ
ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಂಸಿದ್ಧಿಗಳಾಗುವುವು.

೯. ಪ್ರಿಯಳೆ! ನಾರಿಯೇ ಆಗಲಿ ಪುರುಷನೇ ಆಗಲಿ ನಿನ್ನ ಈ ವ್ರತವನ್ನು
ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ
ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರಮೋಚಕವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವನು.

೧೦. ದೇವಿಯು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾಳೆ:-ಮನೋರಥತ್ಪತೀಯೆಯ ವ್ರತ
ವೆಂಬುದು ಯಾವುದು? ಅದರ ಕಥೆಯೇನು? ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ
ಯಾವ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು? ಹಿಂದೆ ಯಾರು ಯಾರು ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದರು?
ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವವ
ನಾಗು.

ಈಶ್ವರ ಉನಾಚಃ:-

ಶೃಣು ದೇವಿ ಯಥಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಭವತ್ಯಾ ಭವತಾರಿಣಿ ।
ಮನೋರಥವ್ರತಂ ಚೈತದ್ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತರಂ ಪರಂ || ೧೧ ||
ಪುಲೋಮತನಯಾ ಪೂರ್ವಂ ತತಾಪ ಪರಮಂ ತಪಃ ।
ಕಂಚಿನ್ಮನೋರಥಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ನ ಚಾಪ ತಪಸಃ ಫಲಂ || ೧೨ ||
ಅಪೂಪುಜತ್ತಪೋ ಮಾಂ ಸಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ಮುದಾ ।
ಗೀತೇನ ಸರಹಸ್ಯೇನ ಕಲಕಂಠೀಕಲೇನ ಹಿ || ೧೩ ||
ತದ್ಗಾ ನೇನಾತಿಸಂತುಷ್ಟೋ ಮೃದುನಾ ಮಧುರೇಣ ಚ ।
ಸುತಾಳೇನ ಸುರಂಗೇಣ ತಾನಮಾತ್ರಾ ಕಲಾವತಾ || ೧೪ ||
ಪೋವಾಚ ತಾಂ ವರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಪುಲೋಮಜೇ ।
ಅನೇನ ಚ ಸುಗೀತೇನ ತ್ವನಯಾ ಲಿಂಗಪೂಜಯಾ || ೧೫ ||
ಪುಲೋಮಜೋವಾಚಃ:-
ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನೋ ದೇವೇಶ ತದಾ ಯೋ ಮೇ ಮನೋರಥಃ ।
ತಂ ಪೂರಯ ಮಹಾದೇವ ಮಹಾದೇವೀಮಹಾಪ್ರಿಯ || ೧೬ ||

೧೧. ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಕಡೆಹಾಯಿಸುವ ಓ ದೇವಿಯೆ! ಕೇಳು. ನೀನು ಕೇಳಿದುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಈ ಮನೋರಥ ವ್ರತವು ಸಕಲ ರಹಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

೧೨. ಪುಲೋಮನ ಮಗಳಾದ ಶಚೀದೇವಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮನೋರಥವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅತ್ಯಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಆದರೂ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

೧೩. ಆಗ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ ಆಕೆಯು ನನ್ನನ್ನು ರಹಸ್ಯಾನ್ವಿತವೂ ಕೋಗಿಲೆಯ ಇಂಚರವನ್ನು ಹೋಲುವ ಮಧುರಧ್ವನಿಸಹಿತವೂ ಆದ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಸೇವಿಸಿದಳು.

೧೪. ಮಾರ್ದವವುಳ್ಳದೂ, ಸುಶ್ರಾವ್ಯವೂ, ತಾಲಬದ್ಧವೂ, ಮನೋ ಹರವೂ, ತಾನ, ಮಾತ್ರಾ, ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಆದ ಆಕೆಯ ಸಂಗೀತ ವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡೆನು.

೧೫. ಆಗ ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದನು:-“ಶಚೀದೇವಿಯೆ! ದಿವ್ಯವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ಸಂಗೀತದಿಂದಲೂ ಈ ಶಿವಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯಿಂದಲೂ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು. ನೀನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ.

೧೬. ಶಚಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:-ಮಹಾದೇವ! ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ಓ ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ದೇವೇಶ್ವರನಾದ ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆ ಯಾದರೆ ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಯಾವುದಿರುವುದೋ, ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಡು.

ವರದೋಭಯಹಸ್ತಶ್ಚ ಸಾಕ್ಷಸೂತ್ರಃ ಸಮೋದಕಃ |
 ದೇವ್ಯಾಃ ಪುರಸ್ತಾದ್ವೃತ್ತಿನಾ ಪೂಜ್ಯ ಆಶಾವಿನಾಯಕಃ || ೨೯ ||
 ಚೈತ್ರಶುಕ್ಲತೃತೀಯಾಯಾಂ ಕೃತ್ವಾ ನೈ ದಂತಧಾವನಂ |
 ಸಾಯಂತನೀಂ ಚ ನಿರ್ವರ್ತೃ ನಾತಿತ್ಯಪ್ತ್ವಾ ಭುಜಿಕ್ರಿಯಾಂ || ೩೦ ||
 ನಿಯಮಂ ಚೇತಿ ಗೃಹ್ಣೀಯಾಜ್ಜಿತಕ್ರೋಧೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |
 ಸಂತ್ಯಕ್ತಾಸ್ಪೃಶ್ಯಸಂಸ್ಪರ್ಶಃ ಶುಚಿಸ್ತದ್ಗತಮಾನಸಃ || ೩೧ ||
 ಪ್ರಾತರ್ವ್ರತಂ ಚರಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾತರ್ವಿಶ್ವಭುಜೇನಸಘೇ |
 ವಿಘೇಹಿ ತತ್ರ ಸಾಂನಿಧ್ಯಂ ಮನ್ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಯೇ || ೩೨ ||
 ನಿಯಮಂ ಚೇತಿ ಸಂಗೃಹ್ಯ ಸ್ವಪೇದ್ರಾತ್ರೈ ಶುಭಂ ಸ್ಮರನ್ |
 ಪ್ರಾತರುತ್ಥಾಯ ಮೇಧಾವೀ ವಿಧಾಯಾವಶ್ಯಕಂ ವಿಧಿಂ || ೩೩ ||
 ಶೌಚಮಾಚಮನಂ ಕೃತ್ವಾ ದಂತಕಾಷ್ಠಂ ಸಮಾದದೇತ್ |
 ಅಶೋಕವೃಕ್ಷಸ್ಯ ಶುಭಂ ಸರ್ವಶೋಕನಿಶಾತನಂ || ೩೪ ||

ಮಾಡಬೇಕಾದ ಈ ವ್ರತವು ಪರಮಮಂಗಳವು. ಆ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಭುಜಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವಿಶ್ವಭುಜಾನಾಮಕಳಾದ ಗೌರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೨೯. ಮೊದಲು ಆಕೆಯ ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ವರದ ಅಭಯಮುದ್ರೆಗಳಿಂದಲೂ, ಅಕ್ಷಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಮೋದಕಗಳಿಂದಲೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾಲ್ಕುಕೈಗಳುಳ್ಳ ಆಶಾವಿನಾಯಕನೆಂಬ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೩೦-೩೧. ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷತೃತೀಯಾತಿಥಿಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಂತಧಾವನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಅತಿತ್ಯಪ್ತಿಯಾಗದಂತೆ ಅಲ್ಪಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕ್ರೋಧವನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಆ ದಿನದಲ್ಲಿ ವ್ರತಿಯಾದವನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೊಡನೆ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶುಚಿಯಾಗಿ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು.

೩೨. “ನಿಷ್ಕಾಪಕಾದ ಓ ತಾಯೆ! ವಿಶ್ವಭುಜಾದೇವಿಯೆ! ನಾಳಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿ ನನ್ನ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವವಳಾಗು.”

೩೩. ಇಂತೆಂದು ವ್ರತನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಭಕ್ತನು ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತನ್ನ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩೪. ಶೌಚವನ್ನೂ ಆಚಮನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಸಮಸ್ತಶೋಕಗಳನ್ನೂ ನಾಶ

ನಿತ್ಯಂತನಂ ಚ ನಿಷ್ಪಾದ್ಯ ವಿಧಿಂ ವಿಧಿವಿದಾಂ ವರಃ |

ಸ್ವಾತ್ಮಾ ಶುದ್ಧಾಂಬರಃ ಸಾಯಂ ಗೌರೀಪೂಜಾಂ ಸಮಾಚರೇತ್ || ೩೫ ||

ಆದೌ ವಿನಾಯಕಂ ಪೂಜ್ಯ ಘೃತಪೂರಾನ್ನಿ ನೇದ್ಯ ಚ |

ತತೋಽರ್ಚಯೇದ್ವಿಶ್ವಭುಜಾಮಶೋಕಕುಸುಮೈಃ ಶುಭೈಃ || ೩೬ ||

ಅಶೋಕವರ್ತಿನೈವೇದ್ಯೈರ್ಧೂಪೈಶ್ಚ ಗುರುಸಂಭವೈಃ |

ಕುಂಕುಮೇನಾನುಲಿಪ್ಯದಾನೇಕಭುಕ್ತಂ ತತಶ್ಚ ರೇತ್ || ೩೭ ||

ಅಶೋಕವರ್ತಿಸಹಿತೈರ್ಘೃತಪೂರೈರ್ಮನೋಹರೈಃ |

ಏನಂ ಚೈತ್ರತೃತೀಯಾಯಾಂ ವ್ಯತೀಯಾಯಾಂ ಪುಲೋಮಜೇ || ೩೮ ||

ರಾಧಾದಿಫಾಲ್ಗುನಾಂತಾಸು ತೃತೀಯಾಸು ವ್ರತಂ ಚರೇತ್ |

ಕ್ರಮೇಣ ದಂತಕಾಷ್ಠಾನಿ ಕಥಯಾಮಿ ತವಾನಘೇ || ೩೯ ||

ಗೊಳಿಸುವ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ದಂತಕಾಷ್ಠವನ್ನು ತಂದು ಮುಖ
ಮಾರ್ಜನವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩೫. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಿಧಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಸೇರಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶುಭ್ರವಾದ
ವಸ್ತ್ರವನ್ನುಟ್ಟು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಆ ದಿನದ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೌರೀಪೂಜೆ
ಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

೩೬. ಮೊದಲು ಅಶಾವಿನಾಯಕನಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು
ಮಾಡಿ ಘೃತಪೂರಗಳ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ವಿಶ್ವಭುಜಾ
ವೇನಿಯನ್ನು ಅಖಂಡಗಳೂ ಪವಿತ್ರಗಳೂ ಆದ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸ
ಬೇಕು.

೩೭. ಅಶೋಕವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಘೃತಪೂರನೈವೇದಗಳಿಂದಲೂ,
ಅಗುರುದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಧೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲು
ಕುಂಕುಮದ ಅನುಲೇಪನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ದಿನದಲ್ಲಿ ವ್ರತಿಯು ಏಕ
ಭುಕ್ತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

೩೮. ಅಶೋಕವರ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನೋಹರಗಳಾದ ಘೃತಪೂರ
ಗಳನ್ನೇ ಅಂದು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಚೀದೇವಿಯೆ! ಇಂತು ಚೈತ್ರ
ತೃತೀಯೆಯ ದಿವಸವನ್ನು ನಿಯಮದಿಂದ ಕಳೆಯಬೇಕು.

೩೯. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ ವೈಶಾಖವು ಮೊದಲಾಗಿ ಫಾಲ್ಗುನಾಂತ
ವಾದ ಸಕಲ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶುಕ್ಲ ತೃತೀಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.
ಎಲೈ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಳೆ! ಆ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಾರ್ಪಣ
ಗಳಾದ ದಂತಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು.

ನಿವೇದಯೇದ್ಯದನ್ನಂ ಹಿ ಏಕಭಕ್ತೇಽಪಿ ತತ್ಸ್ಮೃತಂ |

ಅನ್ಯಂ ನಿವೇದ್ಯ ಸಂಮೂಢೋ ಭುಂಜಾನೋಽನ್ಯತ್ಪತೇದಘೇ || ೫೨ ||

ಪ್ರತಿನಾಸಂ ತೃತೀಯಾಯಾನೇವಮಾರಾಧ್ಯ ವತ್ಸರಂ |

ವ್ರತಸಂಪೂರ್ತಯೇ ಕುರ್ಯಾತ್ಸಂಠಿಲೇಽಗ್ನಿಸಮರ್ಚನಂ || ೫೩ ||

ಜಾತವೇದಸಮಂತ್ರೇಣ ತಿಲಾಜ್ಯದ್ರವಿಣೇನ ಚ |

ಶತಮುಷ್ಪಾಧಿಕಂ ಹೋಮಂ ಕಾರಯೇದ್ವಿಧಿನಾ ವ್ರತೇ || ೫೪ ||

ಸದೈವ ನಕ್ತೇ ಪೂಜೋಕ್ತಾ ಸದಾ ನಕ್ತೇ ತು ಭೋಜನಂ |

ನಕ್ತ ಏವ ಹಿ ಹೋಮೋಯಂ ನಕ್ತ ಏವ ಕ್ಷಮಾಪನಂ || ೫೫ ||

ಗೃಹಾಣ ಪೂಜಾಂ ಮೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಾತರ್ವಿಘ್ನಜಿತಾ ಸಹ |

ನಮೋಸ್ತುತೇ ವಿಶ್ವಭುಜೇ ಪೂರಯಾಶು ಮನೋರಥಂ || ೫೬ ||

ನಮೋ ವಿಘ್ನಕೃತೇ ತುಭ್ಯಂ ನಮ ಆಶಾವಿನಾಯಕ |

ತ್ವಂ ವಿಶ್ವಭುಜಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ಮಮ ದೇಹಿ ಮನೋರಥಂ || ೫೭ ||

೫೨. ಯಾವ ಅನ್ನವನ್ನು ದೇವತೆಗೆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನಾಗಿಡುವನೋ, ಅದನ್ನೇ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುವವನು ಏಕಭುಕ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಮೂಢನು ಬೇರೆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ದೇವರಿಗರ್ಪಿಸಿ ಬೇರೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಾಟುಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಅಧೋಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು.

೫೩. ಇಂತು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಪ್ರತಿವಾಸದ ರುಕ್ಲತೃತೀಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ದುಭುಜಾದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಜೈತ್ರಮಾಸವು ಬರಲು ವ್ರತವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲು ಸ್ಠಂಧಿಲೋಲ್ಲೇಖನಾದಿಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು.

೫೪. ಮತ್ತು “ಜಾತವೇದಸೇ ಸುನವಾಮ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರಿದಿಂದಲೂ, ತಿಲಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಅಜ್ವದ ಚರದ್ರವ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಯು ವಿಧ್ಯುಕ್ತರಿತಿಯಿಂದ ಆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ನೂರಿಂಟು ಹೂಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೫೫. ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವುವೆಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಏಕಭುಕ್ತವನ್ನೂ ಕರ್ತೃವು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಹೂಮವೂ ಸಹ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ಆಗಲೇ ಕ್ಷಮಾಪನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

೫೬. “ತಾಯೆ! ನೀನು ವಿನಾಯಕನೊಡಗೂಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಈ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನಿರ್ದುಭುಜಾದೇವಿಯೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡು.

೫೭. ‘ಅಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಆಶಾವಿನಾಯಕನೆ! ನಿನಗೆ

ಏತೌ ಮುಂತೌ ಸಮುಚ್ಚಾರ್ಯ ಪೂಜ್ಯೌ ಗೌರೀವಿನಾಯಕೌ |
 ವ್ರತಕ್ಷಮಾಪನೇ ದೇಯಃ ಪರ್ಯಂಕಾಸ್ತುಲಿಕಾನ್ವಿತಾಃ || ೫೮ ||
 ಉಪಧಾನ್ಯಾ ಸಮಾಯುಕ್ತೋ ದೀಪೀದರ್ಪಣಸಂಯುತಃ |
 ಆಚಾರ್ಯಂ ಚ ಸಪತ್ನೀಕಂ ಪರ್ಯಂಕ ಉಪನೇಶ್ಯ ಚ || ೫೯ ||
 ವ್ರತೀ ಸಮರ್ಚಯೇದ್ವಸ್ತ್ರೈಃ ಕರಕರ್ಣವಿಭೂಷಣೈಃ |
 ಸುಗಂಧಚಂದನೈರ್ಮಾಲ್ಯೈರ್ದಕ್ಷಿಣಾಭಿರ್ಮುದಾನ್ವಿತಃ || ೬೦ ||
 ದದ್ಯಾತ್ಪಯಸ್ವಿನೀಂ ಗಾಂ ಚ ವ್ರತಸ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ತಯೇ |
 ತಥೋಪಭೋಗವಸ್ತುನಿ ಚೈತ್ರೋಪಾನತ್ಯಮಂಡಲುಂ || ೬೧ ||
 ಮನೋರಥತ್ಯತೀಯಾಯಾ ವ್ರತಮೇತನ್ಮಯಾ ಕೃತಂ |
 ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮೇತದಸ್ತು ಭವದ್ಗಿರಾ || ೬೨ ||

ನಮಸ್ಕಾರವು. ನೀನೂ ವಿಶ್ವಭುಜಾದೇವಿಯೊಡನೆ ನನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವವನಾಗು.

೫೮. ಈ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಗೌರೀವಿನಾಯಕರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವ್ರತವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಯೊಬ್ಬರೊಡಗೂಡಿ ದ ಪರ್ಯಂಕವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

೫೯-೬೦. ಆ ಪರ್ಯಂಕವು ದಿಂಬುಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಕನ್ಯೆಯರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಬೇಕು. ವ್ರತಿಯಾದವನು ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಕಡಗ, ಉಂಗುರಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕರಾಭರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಕುಂಡಲ, ಕಿವಿಯೋಲೆಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಣಭೂಷಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಗಂಧಯುಕ್ತಗಳಾದ ಚಂದನದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ದ್ರವ್ಯದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದಲೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೬೧. ವ್ರತಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಆಕಳನ್ನೂ, ಇತರ ಉಪಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಭತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ, ಕಮಂಡಲವನ್ನೂ ಸತ್ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

೬೨. ನಾನು ನಡೆಸಿರುವ ಈ ಮನೋರಥತ್ಯತೀಯಾವ್ರತವು ಅನೇಕ ನ್ಯೂನಾತಿರೇಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿ.

ಇತ್ಯಾಚಾರ್ಯಂ ಸಮಾಪ್ಯಚ್ಛ್ರೇತಃ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತಶ್ಚ ತೇನ ವೈ ।
 ಆಸೀನಾಂತಮಾನುವ್ರಜ್ಯ ದತ್ತಾನ್ಯೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಶಕ್ತಿತಃ ॥ ೬೩ ॥
 ನಕ್ತಂ ಸಮಾಚರೇತ್ಪೋಷ್ಯೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸುಪ್ರೀತಮಾನಸಃ ।
 ಪ್ರಾತಶ್ಚ ತುರ್ಧ್ಯಾಂ ಸಂಭೋಜ್ಯ ಚತುರಶ್ಚ ಕುಮಾರಕಾನ್ ॥ ೬೪ ॥
 ಅಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಗಂಧಮಾಲಾದ್ಯೈರ್ಧ್ವಾದಶಾಪಿ ಕುಮಾರಿಕಾಃ ।
 ಏವಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂಯಾತಿ ವ್ರತನೇತತ್ಪುನರ್ನಿರ್ವಲಂ ॥ ೬೫ ॥
 ಕಾರ್ಯೈರ್ನುನೋರಥಾನಾಪ್ತೈಃ ಸರ್ವೈರೇತದ್ವ್ರತಂ ಶುಭಂ ।
 ಪತ್ನೀಂ ಮನೋರಮಾಂ ಕುಲ್ಯಾಂ ಮನೋವೃತ್ತ್ಯನುಸಾರಿಣೀಂ ॥ ೬೬ ॥
 ಪಾರಣೀಂ ದುಃಖಸಂಸಾರಸಾಗರಸ್ಯ ಪತಿವ್ರತಾಂ ।
 ಕುರ್ವನ್ನೇತದ್ವ್ರತಂ ವರ್ಷಂ ಕುಮಾರಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಸುಖಂ ॥ ೬೭ ॥
 ಕುಮಾರೀ ಪತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ಸ್ವಾಡ್ಯಂ ಸರ್ವಗುಣಾಧಿಕಂ ।
 ಸುವಾಸಿನೀ ಲಭೇತ್ಪುತ್ರಾನ್ವತ್ಯುಃ ಸೌಖ್ಯಮುಖಂಡಿತಂ ॥ ೬೮ ॥

೬೩. ಇಂತೆಂದು ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನಿಂದ
 ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತರನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಟುಹೋಗುವ ಆತನನ್ನು
 ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ
 ಇತರರಿಗೂ ಯಥಾರಕ್ತಿಯಾಗಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

೬೪-೬೫. ಆ ತದಿಗೆಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಅಂತರಂಗದಿಂದ
 ತನ್ನ ಪ್ರೇಮವರ್ಗದವರೊಡನೆ ಏಕಭುಕ್ತವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಮೂರನೆಯ
 ಚತುರ್ಥಿಯ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಕುಮಾರರನ್ನೂ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ
 ಕುಮಾರಿಕೆಯರನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಭೋಜನವಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾದಿ
 ಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಅಂತು ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ
 ವ್ರತವು ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದು.

೬೬-೬೮. ಮಂಗಳಕರವಾದ ಈ ವ್ರತವು ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳು
 ಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಸಕಲರಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕತವ್ಯವಾಗಿರುವುದು.
 ಯುವಕನು ಸಂಪೂರ್ಣವ್ರತವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷ ಮಾಡಲು ಸುಂದರಿಯೂ,
 ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತಳೂ, ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವವಳೂ, ಸಂಸಾರ
 ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವವಳೂ, ಪತಿವ್ರತೆಯೂ ಆದ ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೇ
 ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುವನು.

೬೯. ಕನ್ಯೆಯು ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಧನವಂತನೂ, ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ
 ಉತ್ತಮನೂ ಆದ ಗಂಡನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು. ಸುವಾಸಿನಿಯು ಸತ್ಪುತ್ರ
 ಸಂತತಿಯನ್ನೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ದಾಂಪತ್ಯಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವಳು.

ದುರ್ಭಗಾ ಸುಭಗಾ ಸ್ಯಾಚ್ಚ ಧನಾಢ್ಯಾ ಸ್ಯಾದ್ಧರಿದ್ರಿಣೀ |
 ವಿಧವಾಪಿ ನ ವೈಧವ್ಯಂ ಪುನರಾಪ್ನೋತಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ || ೬೯ ||
 ಗುರ್ವಿಣೇ ಚ ಶುಭಂ ಪುತ್ರಂ ಲಭತೇ ಸುಚಿರಾಯುಷಂ |
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಲಭತೇ ವಿದ್ಯಾಂ ಸರ್ವಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಿನೀಂ || ೭೦ ||
 ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟೋ ಲಭೇದ್ರಾಜ್ಯಂ ವೈಶ್ಯೋ ಲಾಭಂ ಚ ವಿಂದತಿ |
 ಚಿಂತಿತಂ ಲಭತೇ ಶೂದ್ರೋ ವ್ರತಸ್ಯಾಸ್ಯ ನಿಷೇವಣಾತ್ || ೭೧ ||
 ಧರ್ಮಾರ್ಥಿ ಧರ್ಮಮಾಪ್ನೋತಿ ಧನಾರ್ಥಿ ಧನಮಾಪ್ನುಯಾತ್ |
 ಕಾಮಿ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿ ಮೋಕ್ಷಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ||
 ಯೋ ಯೋ ಮನೋರಥೋ ಯಸ್ಯ ತಂ ತಂ ಸ ವಿಂದತೇಧ್ರುವಂ |
 ಮನೋರಥತ್ಯತೀಯಾಯಾ ವ್ರತಸ್ಯ ಚರಣಾದ್ವೃತ್ತೀ || ೭೨ ||

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚ:-

ಇತ್ಥಂ ನಿಶಮ್ಯ ಶಿವತಃ ಶಿವಾ ಸಂತುಷ್ಟಮಾನಸಾ |
 ಪುನಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ವಿಶ್ಲೇಶಂ ಪ್ರಬದ್ಧಕರಸಂಪ್ರಟಾ || ೭೪ ||

೬೯. ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಬಳಲುತ್ತಿರುವವಳು ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು. ದಾರಿದ್ರ್ಯದುಃಖಪೀಡಿತಳಾದವಳು ಧನಧಾನ್ಯಸಂಪನ್ನಳಾಗುವಳು. ವಿಧವೆಯು ಪುನಃ ಯಾವ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೭೦. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸುಂದರನೂ ಧೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವಂತನೂ ಆದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವ ವಿದ್ಯಾಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೭೧. ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾದ ದೊರೆಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯುವನು. ವೈಶ್ಯನು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಲಾಭವನ್ನು ಕಾಣುವನು. ಶೂದ್ರನೂ ಈ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಷ್ಟಗಳು ಕೈಗೂಡುವುವು.

೭೨. ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಯಾದವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಧನಾಭಿಲಾಷಿಯು ಧನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಕಾಮಿಯು ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸುವನು. ಮೋಕ್ಷದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲವನು ಮುಕ್ತನೂ ಆಗುವನು.

೭೩. ಯಾವ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಯಮಸಹಿತವಾಗಿ ಮನೋರಥತ್ಯತೀಯ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುವನೋ, ಆಯಾ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆಯುವನೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೭೪. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಈ ವೃತಾಂತವನ್ನು ಶಿವನಿಂದ ಕೇಳಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಪುನಃ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ವಿಶ್ಲೇಶರನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದಳು.

ಅನ್ಯತ್ರ ಯೇ ವ್ರತಂ ಚೈತತ್ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಸದಾಶಿವ |

ತೇ ಕಥಂ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಂ ಚ ಆಶಾವಿನಾಯಕಂ

|| ೭೫ ||

ಶಿವ ಉವಾಚ:—

ಸಾಧು ಪೃಷ್ಠಂ ತ್ವಯಾ ದೇವಿ ಸರ್ವಸಂದೇಹಭೇದಿನಿ |

ನಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಸಮರ್ಚ್ಯಾ ತ್ವಂ ನಿಶ್ಚೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪಿಣೀ

|| ೭೬ ||

ಆಶಾವಿಘ್ನಜಿತಾ ಸಾರ್ಧಂ ಸರ್ವಾಶಾ ಪೂರ್ತಿಕಾರಿಣಾ |

ಹಾರಿಣಾನಂತನಿಘ್ನಾನಾಂ ನುನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಶುಭಾರ್ಥಿನಾ

|| ೭೭ ||

ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾಗಮಯಿತ್ವಾ ಚ ನತ್ವಾ ದೂರಂಗತಾನಪಿ |

ಕೃತಕೃತ್ಯಾನ್ನಿಧಾಯಾಥ ಚಿಂತಿತೈಃ ಸುಮನೋರಘೈಃ

|| ೭೮ ||

ಅನ್ಯತ್ರ ವ್ರತಿಭಿರ್ವಿಶ್ವೇ ಕಾಂಚನೀ ಪ್ರತಿಮಾ ತವ |

ಪಂಚಕೃಷ್ಣಲತಾದೂರ್ವ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಘ್ನಹೃತ್ಪೋಷಿ ಚ

|| ೭೯ ||

ಆಚಾರ್ಯಾಯ ವ್ರತೀ ದದ್ಯಾದ್ವ್ರತಾಂತೇ ಪ್ರತಿಮಾದ್ವಯಂ |

ಸಕೃತ್ಪತೇ ವ್ರತೇ ಚಾಸ್ಮಿನ್ವ್ರತಕೃತ್ಯೋ ವ್ರತೀ ಭವೇತ್

|| ೮೦ ||

೭೫. ಸದಾಶಿವನೆ! ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವರೋ, ಅವರು ನನ್ನನ್ನೂ, ಆಶಾವಿನಾಯಕನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವವನಾಗು.

೭೬. ಶಿವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ದೇವಿಯೆ! ನೀನು ಸಾಧುವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿರುವೆ. ಜನರ ಸಕಲ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೂ ಕಳೆಯಲೋಸುಗವೇ ನೀನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು. ನಿಶ್ಚೇಶ್ವರಿಯೆ! ನೀನು ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪವನ್ನೇ ಭಕ್ತರು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೭೭. ನಿನ್ನೊಡನೆಯೇ ಸಮಸ್ತಾಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವವನೂ, ಭಕ್ತರ ಅನಂತವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶುಭವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ಆಶಾವಿನಾಯಕನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೭೮. ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುವವರನ್ನೂ ಆತನು ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಮನೋರಥಗಳನ್ನಿತ್ತು ಅವರನ್ನು ಕೃತಕೃತ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು.

೭೯. ಎಲೆ! ವಿಶ್ವಭುಜಿಯೆ! ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರತಿಗಳು ಐದು ಗುಲಿಗಂಜಿಗಳ ತೂಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಚಿನ್ನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಆಶಾವಿನಾಯಕನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

೮೦. ವ್ರತವು ಕೊನೆಗಂಡಮೇಲೆ ಆ ಎರಡು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನೂ ವ್ರತಿಯು:

ತತಃ ಪುಲೋಮುಜಾದೇವಿ ಶೃತ್ವೈತದ್ವೃತಮುತ್ತಮಂ ।

ಕೃತ್ವಾ ಮನೋರಥಂ ಸ್ತ್ರಾಪ ಯಥಾಭಿವಾಂಛಿತಂ ಹೃದಿ ॥ ೮೧ ॥

ಅರುಂಧತ್ಯಾ ವಶಿಷ್ಠೋಽಪಿ ಲಬ್ಧೋಽತ್ರಿರನಸೂಯಯಾ ।

ಸುನೀತ್ಯೋತ್ತಾನಪಾದಾಚ್ಚ ಧ್ರುವಃ ಸ್ತ್ರಾಪ್ತೋಽಂಗಜೋತ್ತಮಃ ॥ ೮೨ ॥

ಸುನೀತೇರ್ದುರ್ಭಗತ್ವಂ ಚ ಪುನರಸ್ಮಾದ್ವೃತಾದ್ಗತಂ ।

ಚತುರ್ಭುಜಃ ಪತಿಃ ಸ್ತ್ರಾಪ್ತಃ ಕ್ಷೀರನೀರಧಿಜನ್ಮಯಾ ॥ ೮೩ ॥

ಕಿಂ ಬಹೂಕ್ತೇನ ಸುಶ್ರೋಣಿ ಕೃತಂ ಯೇನ ವ್ರತಂ ತ್ವಿದಂ ।

ವ್ರತಾನಿ ತೇನ ಸರ್ವಾಣಿ ಕೃತಾನಿ ವ್ರತಿನಾ ಧ್ರುವಂ ॥ ೮೪ ॥

ಶೃತ್ವಾ ಧೀಮಾನ್ಮಥಾಂ ಪುಣ್ಯಾಂ ಪುನಸ್ತದ್ಗತಮಾನಸಃ ।

ಶುಭಬುದ್ಧಿ ಮನಾವ್ರೋತಿ ಪಾಪೈರಪಿ ನಿಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೮೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮೀ ದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ ವಿಶ್ವಭುಜಾಶಾವಿನಾಯಕಪ್ರಶಂಸನಂ—
ಮನೋರಥತೃತೀಯಾವ್ರತನಿರೂಪಣಂ ” ನಾಮಾಶೀತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿಮಾಸಹಿತವಾಗಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು
ಒಂದು ಸಲ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವನು.

೮೧. ದೇವೀ! ಬಳಿಕ ಶರ್ಚಿದೇವಿಯು ಈ ಉತ್ತಮವ್ರತದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು
ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು
ಸುಖವಾಗಿದ್ದಳು.

೮೨. ಈ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿದ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಅರುಂಧತಿಗೆ ವಸಿಷ್ಠನೂ,
ಅನುಸೂಯಾದೇವಿಗೆ ಅತ್ರಿಮದರ್ಷಿಯೂ ಪತಿಗಳಾಗಿ ಲಭಿಸಿದರು. ಸುನೀತಿಗೆ
ಉತ್ತಾನಪಾದಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಉತ್ತಮನಾದ ಧ್ರುವಕುಮಾರನು ಜನಿಸಿದನು.

೮೩. ಈ ವ್ರತದಿಂದಲೇ ಸುನೀತಿಯ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಯೂ ಕಡೆಗಂಡಿತು.
ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಜನನವನ್ನು ತಳೆದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಪದ್ಮ
ಧಾರಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಪತಿಯಾದನು.

೮೪. ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೆ! ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದೇನು? ಯಾವ
ವ್ರತಿಯು ಈ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಆಚರಿಸುವನೋ, ಅವನಿಂದ
ಸಮಸ್ತ ವ್ರತಗಳೂ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತಾದುವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೮೫. ಯಾವ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಈ ಪುಣ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ
ಕೇಳುವನೋ, ಅವನು ಮುಂದೆ ಮಂಗಳಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯು
ವುದಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮೀದೇಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ ವಿಶ್ವಭುಜಾಶಾವಿನಾಯಕಪ್ರಶಂಸನಂ— ಮನೋರಥತೃತೀಯಾವ್ರತನಿರೂಪಣಂ ” ವೆಂಬ
ಎಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಅಧ್ಯೈಕಾಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಧರ್ಮೇತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ—ದುರ್ದನಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನಂ

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :—

ಧರ್ಮತೀರ್ಥಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಕೀದೃಗ್ದೇವೇನ ಶಂಭುನಾ ।
ಸ್ಯಂದ ದೇವೈಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಂ ತದಾಖ್ಯಾಹಿ ಕೃಸಾಂ ಕುರು

॥ ೧ ॥

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚ :—

ವಿಂಧ್ಯೋನ್ನತಿಹೃದಾಖ್ಯಾಸ್ಯೇ ಧರ್ಮತೀರ್ಥಸಮುದ್ಭವಂ ।
ಅಕರ್ಣಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಯಥಾ ದೇವೇನ ಭಾಷಿತಂ
ವ್ರತಂ ನಿಹತ್ಯ ವೃತ್ರಾರಿಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಮನಾಪ್ತನಾನ್ ।

॥ ೨ ॥

ಅನುತಪ್ತೋಽಥ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಸ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಪುರೋಹಿತಂ

॥ ೩ ॥

ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ :—

ಯದಿ ತ್ವಂ ದೇವರಾಜೋ ನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ಸುದುಸ್ಸೃಜಾಂ ।

ಅಸಾನುನುಸ್ತು ತದಾಹಿ ಕಾಶೀಂ ವಿಶ್ವೇಶಸಾಲಿತಾಂ

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಧರ್ಮೇತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ—ದುರ್ದನಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನಂ

೧. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಸ್ಯಂದನೆ! ದೇವದೇವನಾದ ಶಂಭುವು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಧರ್ಮತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಿದನು? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುವವನಾಗು.

೨. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದ ಮದವನ್ನಡಗಿಸಿದ ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ! ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಧರ್ಮತೀರ್ಥವು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ನೀನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳು.

೩. ಹಿಂದೆ ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮಹೇಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಸಡಿದವನಷ್ಟೆ. ಆ ಪಾಪದಿಂದ ಸರಿತಪಿಸುತ್ತ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು.

೪. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ದೇವರಾಜ! ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಮಹಾದುಸ್ಸೃಜನಾಗಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಶಿಸುವೆಯಾದರೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಅಭಿರಕ್ಷಿವಾಗಿರುವ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

ನಾನೃತ್ಯಂಚಿತ್ತ್ವಚಿದ್ವಿಷ್ಣುಂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಮಹಾಷಧಂ |
 ರಾಜಧಾನೀಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಶಕ್ರ ವಿಶ್ವೇಶಿತುಃ ಪರಾಂ || ೫ ||
 ಭೈರವಸ್ಯಾಪಿ ಹಸ್ತಾಗ್ರಾದಪತದ್ವೈಧಸಂ ಶಿರಃ |
 ಯತ್ರಾನಂದವನೇ ತತ್ರ ನೃತ್ರಶಕ್ರೋ ನೃಜ ದ್ರುತಂ || ೬ ||
 ಸೀಮಾನಮಪಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಶಕ್ರಾನಂದವನಸ್ಯ ಹಿ |
 ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಲಾಯೇತ ನೇಪಮಾನಾ ನಿರಾಶ್ರಯಾ || ೭ ||
 ಅನ್ಯೇಷಾಮಪಿ ಪಾಪಾನಾಂ ಮಹಾಪಾಪಜುಷಾಮಪಿ |
 ನಾಶಯಿತ್ರೀ ಪರಾ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವೇಶಸಮುಧಿಸ್ಥಿತಾ || ೮ ||
 ಮಹಾಪಾತಕತೋ ಮುಕ್ತಿಃ ಕಾಶ್ಯಾಮೇವ ಶತಕ್ರತೋ |
 ಮಹಾಸಂಸಾರತೋ ಮುಕ್ತಿಃ ಕಾಶ್ಯಾಮೇವ ನ ಚಾನ್ಯತಃ || ೯ ||
 ನಿರ್ವಾಣನಗರೀ ಕಾಶೀ ಕಾಶೀ ಸರ್ವಾಘಸಂಘಹೃತ್ |
 ವಿಶ್ವೇಶಿತುಃ ಪ್ರಿಯಾ ಕಾಶೀ ದ್ಯೌಃ ಕಾಶೀಸದೃಶೀ ನ ಹಿ || ೧೦ ||

೫. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಬೇರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಮಹಾಷಧವನ್ನೂ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯಾ ಇಂದ್ರನೆ! ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೂ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಆದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರಕವು.

೬. ಎಲೈ ನೃತ್ರಾರಿಯೆ! ಮಹೇಶ್ವರನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ತಲೆಯು ಯಾವ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತೋ, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೇ ನೀನು ಸಹ ವಿಲಂಬಮಾಡದೆ ಹೋಗಿ ಸೇರು.

೭. ಮಹೇಂದ್ರ! ನೀನು ಆನಂದವನದ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ನಿನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿರಾಶ್ರಯ ವಾಗಿ ಪಲಾಯನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

೮. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನಭೂಮಿಯಾದ ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಇತರರ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮೂಲ ವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವಂಥ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿಲ್ಲವು.

೯. ಎಲೈ ಮಹೇಂದ್ರನೆ! ಮಹಾಪಾತಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಅಗಾಧವಾದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಕಾಶಿಯಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕಲ್ಲದೆ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಲಾರದು.

೧೦. ಕಾಶಿಯೇ ಮೋಕ್ಷನಗರಿಯು. ಕಾಶಿಯೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಕೋಟಿಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯವಾದ ವಾಸಸ್ಥಾನವು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೂ ಕಾಶಿಯನ್ನೆಂದೂ ಸರಿಹೋಲಲಾರದು.

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಭಯಂ ಯಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ಸಂಸಾರತೋ ಭಯಂ |
 ಜಾತುಚಿತ್ತೇನ ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಾ ಕಾಶಿಕಾ ಮುಕ್ತಿಕಾಶಿಕಾ || ೧೧ ||
 ಜಂತೂನಾಂ ಕರ್ಮಬೀಜಾನಾಂ ಯತ್ರ ದೇಹವಿಸರ್ಜನೇ |
 ನ ಜಾತುಚಿತ್ತರೋಹೋಽಸ್ತಿ ಹರದೃಷ್ಟ್ಯಾಪ್ತಶುಷ್ಕಣಾಂ || ೧೨ ||
 ತಾಂ ಕಾಶೀಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವೃತ್ತಾರೇ ವೃತ್ತಹತ್ಯಾಪನುತ್ತಯೇ |
 ಸಮಾರಾಧಯ ವಿಶ್ವೇಶಂ ವಿಶ್ವಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾಯಕಂ || ೧೩ ||
 ಬೃಹಸ್ಪತೇರಿತಿ ವಚೋ ನಿಶಮ್ಯ ಸ ಸಹಸ್ರದೃಕ್ |
 ಆಯಾದ್ಧ್ರುತತರಂ ಕಾಶೀಂ ಮಹಾಪಾತಕಘಾತುಕಾಂ || ೧೪ ||
 ಸ್ನಾತ್ವೋತ್ತರವಹಾಯಾಂ ಚ ಧರ್ಮೇಶಂ ಪರಿತಃ ಸ್ಥಿತಃ |
 ಆರಾಧಯನ್ಮಹಾದೇವಂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪನುತ್ತಯೇ || ೧೫ ||
 ಮಹಾರುದ್ರಜಪಾಸಕ್ತಃ ಸುತ್ರಾಮಾಥ ತ್ರಿಲೋಚನಂ |
 ದದರ್ಶ ಲಿಂಗಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಸ್ವಭಾಸಾ ದೀಪಿತಾಂಬರಂ || ೧೬ ||

೧೧. ಯಾವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಭಯವಿರುವುದೋ, ಯಾವನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವನೋ, ಅವನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ಕಾಶಕನಾದ ಕಾಶಿಯನ್ನೆಂದಿಗೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು.

೧೨. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವ ಜಂತುಗಳ ಭಾವಿಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಚಿತಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಬೀಜಗಳು ಮಹೇಶ್ವರನ ದೃಷ್ಟಿಯೆಂಬ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಮೊಳೆಯಲು ಅಯೋಗ್ಯಗಳಾಗುವುವು.

೧೩. ಅಯ್ಯಾ ವೃತ್ತರತ್ತುವೆ! ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ಸಕಲ ಜೀವಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸು."

೧೪. ಇಂತೆಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನು ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವ ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ನೇಗದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

೧೫. ಅವನು ಉತ್ತರವಾಹಿನಿಯಾದ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಸವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತನು.

೧೬. ಮಹಾರುದ್ರಜಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಹೇಂದ್ರನು ಆ ಲಿಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣುವವನಾದನು.

ಪುನಸ್ತುಷ್ಪಾವ ವೇದೋಕ್ತೈ ರುದ್ರಸೂಕ್ತೈರನೇಕಥಾ |
 ವಿನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ತತೋ ಲಿಂಗಾದಾವಿಭೂಯ ಭವೋವದತ್ || ೧೭ ||
 ಶಚೀಪತೇ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ವರಂ ವರಯ ಸುವ್ರತ |
 ಕಿಂ ದೇಯಂ ದ್ರುತಮಾಖ್ಯಾಹಿ ಧರ್ಮಪೀಠಕೃತಾಸ್ವದ || ೧೮ ||
 ಶೃತ್ವೇತಿ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಸ ಪ್ರೇಮವಚನಂ ಹರಿಃ |
 ಸರ್ವಜ್ಞ ಕಿಂ ತೇವಿದಿತಂ ತನುನಾಚೇತಿ ವೃತ್ರಹಾ || ೧೯ ||
 ತತಸ್ತತ್ಪಪಯಾ ಸುನ್ನೋ ಧರ್ಮಪೀಠನಿಷೇವಣಾತ್ |
 ನಿಷ್ಪಾದ್ಯ ತೀರ್ಥಂ ತತ್ರೇಶೋತ್ರ ಸ್ನಾಹೀಂದ್ರೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್ || ೨೦ ||
 ತತ್ರೇಂದ್ರಃ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ದಿವ್ಯಗಂಧೋಽಭವತ್ಕ್ವಣಾತ್ |
 ಅವಾಪ ಚ ರುಚಿಂ ಚಾರು ಪ್ರಾಕ್ತನೀಂ ಶತಯಾಜ್ಞಿಕೀಂ || ೨೧ ||
 ತದಾಶ್ಚರ್ಯಮಥೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುನಯೋ ನಾರದಾದಯಃ |
 ಪರಿಸಸ್ತುರ್ಮುದಾ ಯುಕ್ತಾ ಧರ್ಮತೀರ್ಥೇಽಘಹಾರಿಣಿ || ೨೨ ||

೧೭. ವೇದೋಕ್ತಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ರುದ್ರಸೂಕ್ತದಿಂದಲೂ ಆತನನ್ನು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮಹಾದೇವನು ಲಿಂಗದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೮. “ಶಚೀಪತಿಯೆ! ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ. ಧರ್ಮಪೀಠವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ನೀನು ಉತ್ತಮ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿರುವೆ. ನಿನಗಾವ ವರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬೇಗ ಹೇಳು.”

೧೯. ಇಂತೆಂದ ಮಹಾದೇವನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವೃತ್ರವೈರಿಯಾದ ಮಹೇಂದ್ರನು “ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವ ವಿಷಯವಾವುದು?” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

೨೦. ಆಗ ಆತನ ಧರ್ಮಪೀಠದ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಅನುರಾಗದಿಂದ ಚೋದಿತನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ತೀರ್ಥವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ, “ಅಯ್ಯಾ ಇಂದ್ರನೆ! ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡು” ಎಂದು ಬೆಸೆದನು.

೨೧. ಇಂದ್ರನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೆ ದಿವ್ಯಗಂಧಾಢ್ಯವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಫಲವಾಗಿ ಪಡೆದ ಹಿಂದಿನ ದೇಹಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದನು.

೨೨. ಈ ಮಹಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ನಾರದನೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಕಲ ಪಾಪಾಪನೋದಕವಾದ ಆ ಧರ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಅತರ್ಪಯಿನ್ವಿತ್ಯುನ್ದಿವ್ಯಾನ್ವ್ಯಧುಃ ಶ್ರಾದ್ಧಾನ್ ಶ್ರದ್ಧಯಾ |
 ಧರ್ಮೇಶಂ ಸ್ನಾಪಯಾಮಾಸುಸ್ತತ್ತೀರ್ಥಾಂಬುಭೃತೈರ್ಘಟೈಃ || ೨೩ ||
 ತದಾಪ್ರಭೃತಿ ತತ್ತೀರ್ಥಂ ಧರ್ಮಾಂಧುರಿತಿ ನಿಶ್ಚುತಂ |
 ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಾನಾಮುಕ್ಲೇಶಂ ಕ್ಷಾಲನಂ ಪರಂ || ೨೪ ||
 ಯತ್ಫಲಂ ತೀರ್ಥರಾಜಸ್ಯ ಸ್ನಾನೇನ ಪರಿಕೀರ್ತ್ಯತೇ |
 ಸಹಸ್ರಗುಣಿತಂ ತತ್ತ್ಯಾಜ್ಯದ್ಧರ್ಮಾಂಧುಃಸ್ನಾನಮಾತ್ರತಃ || ೨೫ ||
 ಗಂಗಾದ್ವಾರೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಗಂಗಾಸಾಗರಸಂಗಮೇ |
 ಯತ್ಫಲಂ ಲಭತೇ ಮತ್ಯೋಗೇ ಧರ್ಮತೀರ್ಥೇ ತದಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೨೬ ||
 ನರ್ಮದಾಯಾಂ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ಗೌತಮ್ಯಾಂ ಸಿಂಹಗೇ ಗುರೌ |
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಯತ್ಫಲಮಾಪ್ಯೇತ ಧರ್ಮಕೂಪೇ ತದಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೨೭ ||
 ಮಾನಸೇ ಪುಷ್ಕರೇ ಚೈವ ದ್ವಾರಕೇ ಸಾಗರೇ ತಥಾ |
 ತೀರ್ಥೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಫಲಂ ಯತ್ತ್ಯಾಜ್ಯತ್ತತ್ತ್ಯಾಜ್ಯದ್ಧರ್ಮಜಲಾಶಯೇ || ೨೮ ||

೨೩. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವಾಸಿಗಳಾದ ತಮ್ಮ ಪಿತೃವೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ
 ಗಳನ್ನಿತ್ತರು. ಶ್ರಾದ್ಧಾನ್ವಿತರಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು.
 ಆ ತೀರ್ಥೋದಕದಿಂದ ಕಳಶಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಧರ್ಮೇಶ್ವರ
 ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕಗಳನ್ನುಮಾಡಿದರು.

೨೪. ಆ ದಿನದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಆ ತೀರ್ಥವು ಧರ್ಮಕೂಪವೆಂಬ
 ದಾಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ
 ಮಹಾಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ತೊಡೆದುಹಾಕುವ ತೀರ್ಥ
 ನಾಗಿರುವುದು.

೨೫. ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು
 ಲಭಿಸುವುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ, ಅದರ ಸಹಸ್ರಗುಣಿತನಾದ
 ಫಲವನ್ನು ಧರ್ಮಕೂಪದ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.

೨೬. ಗಂಗಾದ್ವಾರ (ಹರಿದ್ವಾರ)ದಲ್ಲಿಯೂ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ,
 ಗಂಗಾಸಾಗರಸಂಗಮದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನುಮಾಡುವುದರ ಒಟ್ಟು ಫಲವನ್ನು
 ಧರ್ಮತೀರ್ಥದ ಒಂದೇ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಡೆಯುವನು.

೨೭. ಗುರುಗ್ರಹವು ಸಿಂಹರಾಶಿಯಲ್ಲಿರಲು ನರ್ಮದಾ, ಸರಸ್ವತಿ ಮತ್ತು
 ಗೌತಮಿ (ಗೋದಾವರಿ)ಗಳೆಂಬ ಮೂರು ನದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದ
 ರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟೋ, ಅದನ್ನೇ ಧರ್ಮಕೂಪದ ಒಂದು ಸ್ನಾನದಿಂದಲೇ
 ಪಡೆಯಬಹುದು.

೨೮. ಮಾನಸಸರೋವರದಲ್ಲಿಯೂ, ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ದ್ವಾರಕೆಯ

ಕಾರ್ತಿಕ್ಯಾಂ ಸೂಕರಕ್ಷೇತ್ರೇ ಚೈತ್ರಾಂ ಗೌರೀಮಹಾಹೃದೇ |
 ಶಂಖೋದ್ಧಾರೇ ಹರಿದಿನೇ ಯತ್ಸಲಂ ತತ್ಸಲಂ ತ್ವಿಹ || ೨೯ ||
 ತೀರ್ಥದ್ವಯಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷಂತೇ ಸುಸ್ನಾಸೂನ್ರಿತರೋ ನರಾನ್ |
 ಗಂಗಾಯಾಂ ಧರ್ಮಕೂಪೇ ಚ ಪಿಂಡನಿರ್ವಪಣಾಶಯಾ || ೩೦ ||
 ಪಿತಾಮಹಸಮೀಪೇ ಚ ಧರ್ಮೇಶಸ್ಯಾಗ್ರತೋಽಥ ವಾ |
 ಫಲ್ಲಾ ಚ ಧರ್ಮಪೀಠೇ ಚ ಮಾದ್ಯಂತಿ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ || ೩೧ ||
 ಧರ್ಮಕೂಪೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪರಿತಪ್ಯ ಪಿತಾಮಹಾನ್ |
 ಗಯಾಂ ಗತ್ವಾ ಕಿಮಧಿಕಂ ಕರ್ತಾ ಪಿತೃಮುದಾನಹಂ || ೩೨ ||
 ಯಥಾ ಗಯಾಯಾಂ ತೃಪ್ತಾಃ ಸ್ಯುಃ ಪಿಂಡದಾನೇ ಪಿತಾಮಹಾಃ |
 ಧರ್ಮತೀರ್ಥೇ ತಥೈವ ಸ್ಯುರ್ನ ನ್ಯೂನಂ ನೈವ ಚಾಧಿಕಂ || ೩೩ ||

ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದನ್ನೇ ಧರ್ಮಕೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪಡೆಯಬಹುದು.

೨೯. ಕಾರ್ತಿಕ ಪೌರ್ಣಮಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸೂಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಚೈತ್ರ ಪೌರ್ಣಮಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರೀತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ, ಹರಿವಾಸರಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖೋದ್ಧಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನಗಳ ಫಲವನ್ನೇ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಪಡೆಯಬಹುದು.

೩೦. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂತತಿಯವರು ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ತಮಗೆ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರೆಂಬ ಮಹಾಕಾಂಕ್ಷೆಯುಂಟೆದುರುನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ಒಂದನೆಯದು ಗಂಗಾನದಿಯು, ಎರಡನೆಯದೇ ಧರ್ಮಕೂಪವು.

೩೧. ಪಿತಾಮಹೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಫಲ್ಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಧರ್ಮಕೂಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಪಿತಾಮಹರೂ ಸಹ ಮಹಾನಂದಭರಿತರಾಗುವರು.

೩೨. ಧರ್ಮಕೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಪಿತಾಮಹರಿಗೆ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನೀಯುವನೋ, ಅವನು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇನು?

೩೩. ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಿತಾಮಹರು ಹೇಗೆ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುವರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಎರಡರ ಫಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನ್ಯೂನತೆಯಾಗಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ತೇ ಧನ್ಯಾಃ ಪಿತೃಭಕ್ತಾಸ್ತೇ ಪ್ರೀಣಿತಾಸ್ತೈಃ ಪಿತಾಮಹಾಃ |
 ಹೈತ್ರಾದ್ಧೃಣಾದ್ಧರ್ಮತೀರ್ಥೇ ನಿಷ್ಪ್ರತಿಯೈಃ ಕೃತಾ ಸುತೈಃ || ೩೪ ||
 ತತ್ತೀರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವೇಣ ನಿಷ್ಪಾಪೋಽಭೂತ್ಕೃಣೇನ ಚ |
 ಪ್ರಣಮ್ಯ ದೇವದೇವೇಶಮಿಂದ್ರೋಽಗಾದಮರಾವತೀಂ || ೩೫ ||
 ಅಪಾರೋ ಮಹಿಮಾ ತಸ್ಯ ಧರ್ಮತೀರ್ಥಸ್ಯ ಕುಂಭಜ |
 ತತ್ಕೂಪೇ ಸ್ವಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಾಪಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಾನಫಲಂ ಲಭೇತ್ || ೩೬ ||
 ತತ್ರಾಪಿ ಕಾಕಿಣೇಮಾತ್ರಂ ಯಚ್ಛೇತ್ಪಿತೃಮುದೇ ನರಃ |
 ಅಕ್ಷಯಂ ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ಧರ್ಮಪೀಠಪ್ರಭಾವತಃ || ೩೭ ||
 ತತ್ರ ಯೋ ಭೋಜಯೇದ್ವಿಪ್ರಾನ್ಯತಿನೋಽಥ ತಪಸ್ವಿನಃ |
 ಸಿಕ್ತೇ ಸಿಕ್ತೇ ಲಭೇತ್ಸೋಽಥ ವಾಜಪೇಯಫಲಂ ಸ್ಪಟಿಂ || ೩೮ ||
 ಪ್ರಾಪ್ಯಾಮರಾವತೀಂ ಶಕ್ಯಸ್ತತೋ ದಿವಿಷದಾಂ ಪುರಃ |
 ಧರ್ಮಪೀಠಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಾನುವರ್ಣಯತ್ || ೩೯ ||

೩೪. ಯಾವ ಸತ್ಪುತ್ರರು ಧರ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಪಿತೃಗಳ ಮುಣವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೂ, ಅವರೇ ಧನ್ಯರು. ಅವರೇ ಪಿತೃಭಕ್ತರು. ಅವರಿಂದಲೇ ಪಿತಾಮಹಾದಿಗಳೂ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವರು.

೩೫. ಇಂತಹ ಮಹಾತೀರ್ಥದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹೇಂದ್ರನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾದನು. ಆ ದೇವದೇವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

೩೬. ಎಲೈ ಕುಂಭಸಂಭವನೆ! ಆ ಧರ್ಮತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಕೂಪದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರಾದ್ಧದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೩೭. ಅಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನೂ ಒಂದು ಕಪಡೆಯಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಷ್ಟಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಪೀಠದ ಪ್ರಭಾವವು ಫಲವಾಗಿ ಆತನು ಅಕ್ಷಯಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೩೮. ಆ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಲಿ, ಯತಿಗಳಿಗಾಗಲಿ, ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗಾಗಲಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೋ, ಅವನು ಅವರು ತಿನ್ನುವ ಒಂದೊಂದು ತುತ್ತಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೩೯. ಇಂತು ಮಹೇಂದ್ರನು ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಸ್ವಾಸದರಾವ ದೇವತೆಗಳ ಮುಂದೆ ಕಾರ್ತೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮಪೀಠದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ವರ್ಣಿಸಿದನು.

ಆಗತ್ಯ ಪುನರಪ್ಯತ್ರ ಶಂಭೋರಾನಂದಕಾನನೇ |

ಮುನಿವೃಂದಾರಕೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಲಿಂಗಮಸ್ಥಾಪಯದ್ಧರಿಃ || ೪೦ ||

ತಾರಕೇಶಾತ್ಪಶ್ಚಿಮತ ಇಂದ್ರೇಶ್ವರಮಿತಿರೀತಂ |

ತಸ್ಯ ಸಂದರ್ಶನಾತ್ಪುಂಸಾಮೈಂದ್ರಲೋಕೇ ನ ದೂರತಃ || ೪೧ ||

ತದ್ವಕ್ಷುಣೇ ಶಚೀಶಶ್ಚ ಸ್ವಯಂ ಶಚ್ಯಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ |

ಶಚೀಶಾರ್ಚನತಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಮತುಲಂ ಭವೇತ್ || ೪೨ ||

ತಪ್ಸಮಾಪೇಂಸ್ತಿ ರಂಭೇಶೋ ಬಹುಸೌಖ್ಯಸಮೃದ್ಧಿದಃ |

ಇಂದ್ರೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪರಿತೋ ಲೋಕಪಾಲೇಶ್ವರೋ ಪರಃ || ೪೩ ||

ತದರ್ಚನಾತ್ಪ್ರಸಾದಂತಿ ಲೋಕಪಾಲಾಃ ಸಮೃದ್ಧಿದಾಃ |

ಧರ್ಮೇಶಾತ್ಪಶ್ಚಿಮಾರಾಯಾಂ ಧರಣೀಶಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ |

ತದ್ವರ್ಶನೇನ ಧೈರ್ಯಂ ಸ್ಯಾದ್ರಾಜ್ಯೇ ರಾಜಕುಲಾದಿಷು || ೪೪ ||

ಧರ್ಮೇಶಾದ್ವಕ್ಷುಣೇ ಪೂಜ್ಯಂ ತತ್ತ್ವೇಶಾಖ್ಯಂ ಪರಂ ನರೈಃ |

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರವರ್ತೇತ ತಲ್ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸಮರ್ಚನಾತ್ || ೪೫ ||

೪೦. ಆ ಪುರಂದರನು ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಡನೆಯೂ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆಯೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಆ ಅನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿದನು.

೪೧. ಈ ಲಿಂಗವು ತಾರಕೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರೇಶ್ವರನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಹೇಂದ್ರಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ದೂರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೪೨. ಅದಕ್ಕೆ ವಕ್ಷುಣದಲ್ಲೆಯೇ ಶಚೀದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಚೀಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಈ ಶಚೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಕೈಗೊಡುವುದು.

೪೩. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಘೋಷಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ರಂಭೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಇಂದ್ರೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಲೋಕಪಾಲೇಶ್ವರನು ನೆಲೆಸಿರುವನು.

೪೪. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಪಾಲಕರೂ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಿಗಳನ್ನೀಯುವರು. ಧರ್ಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಧರಣೀಶ್ವರಲಿಂಗವು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು. ಅದರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ರಾಜಗೃಹಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿರುವನು.

೪೫. ಧರ್ಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಕ್ಷುಣದಲ್ಲಿರುವ ತತ್ತ್ವೇಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವು

ಸ್ವಪ್ರಜಾಸ್ವೇಕ ಉದಿತೋ ಧೂಮಕೇತುರಿವಾಪರಃ |

ದುರ್ದಮೋ ನಾನು ಭೂಪಾಲಃ ಕ್ಷಯಾಯಾಕಾಂಡ ಏನ ಹಿ || ೫೭ ||

ಸ ಕದಾಚಿನ್ಮೃಗಯುಭಿಃ ಪಾಪರ್ಥಿವ್ಯಸನಾತುರಃ |

ಸಾರ್ಥಂ ಪಿವೇಶಾರಣ್ಯಾನಿ ಗೃಷ್ಟಿಪೃಷ್ಠಾನುಗೋ ಹಯಾ || ೫೮ ||

ಏಕಾಕೇ ದೈವಯೋಗೇನ ದುರ್ದಮಃ ಸೋಽವನೀಪತಿಃ |

ಧನ್ವೀ ತುರಂಗಮಾರೂಢೋಽವಿಶದಾನಂದಕಾನನಂ || ೫೯ ||

ಸ ನಿಲೋಕ್ಯಾಥ ಸರ್ವತ್ರ ಪಾದಪಾನವಕೇಶಿನಃ |

ಸುಚ್ಛಾಯಾಂ ಚ ಸವಿಸ್ತಾರಾನ್ಗತಶ್ಚನು ಇವಾಭವತ್ || ೬೦ ||

ಸುಗಂಧೇನ ಸುಶೀತೇನ ಸುಮಂದೇನ ಸುನಾಯುನಾ |

ಕ್ಷಣಂ ಸಂವೀಜಿತೋ ರಾಜಾ ಪಲ್ಲವವ್ಯಜನೈಃ ಕುಜೈಃ || ೬೧ ||

ಕೇವಲಂ ಮೃಗಯಾಜಾತಸ್ತತ್ಪ್ರೇದೋ ನ ವ್ಯಪಾವ್ರಜತ್ |

ಅಜನ್ಮಜನಿತಃ ಖೇದೋ ನಿರಗಾತ್ತದ್ವನೇ ಕ್ಷಣಾತ್ || ೬೨ ||

೫೭. ದುರ್ದಮನೆಂಬ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳ ನಾಶ ಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದುಟ್ಟಿಬಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಧೂಮಕೇತುವೋ ಎಂಬಂತೆ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯುಂಟಿದ್ದನು.

೫೮. ಇಂತು ತನ್ನ ಪಾಪದ ರಾಶಿಯನ್ನೇ ಬೆಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಆ ರಾಜನೊಮ್ಮೆ ಬೇಡರ ಪಡೆಯಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಹೊರಟು ಒಂದಾನೊಂದು ಮೃಗವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ ಘೋರಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿ ಸಿದನು.

೫೯-೬೦. ಅವನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಏಕಾಕಿ ಯಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅನಂದಕಾನನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ದನು. ಆ ಪ್ರವೇಶದ ಮರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಃಸ್ಥಲಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ದಟ್ಟವಾದ ನೆರಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ನಿರಾಲನಾಗಿ ಹರಡಿರುವುದನು ನೋಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರಲು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ವಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಆಯಾಸವು ಕಳೆಯಿತು.

೬೧. ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವೂ, ಸುಶೀತಲವೂ ಆದ ಮಂದಮಾರುತವು ಗಿಡಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತಿರಲು ಆ ನೃತ್ಯಗಳೇ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಎಲೆಗಳೆಂಬ ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಗಾಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದುವು.

೬೨. ಅಲ್ಲಿ ದುರ್ದಮನಿಗೆ ಬಲಿಯ ಬೇಟೆಯ ಆಯಾಸವೊಂದೇ ಕಳೆಯ ಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ನೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವನಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತಾನು ದುಟ್ಟಿದಂಧಿಸಿದಲೂ ಮಾಡಿದ್ದ ಪಾತಕಗಳ ದುಃಖವೂ ಕಳೆಯಿತು.

ಮಧ್ಯೇನನಂ ಸ ಚಾಪಶ್ಯತ್ಪ್ರಸಾದಂ ಚುಂಬಿತಾಂಬರಂ |
 ಮಹಾರತ್ನ ಶಲಾಕಾನಾಂ ರಮ್ಯಮೇಕಮಿವಾಕರಂ || ೬೩ ||
 ಅಥಾವರುಹ್ಯ ತುರಗಾತ್ಸ ಭೂಪಾಲೋಽತಿವಿಸ್ತೃತಃ |
 ಧರ್ಮೇಶಮಂಡಪಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಶಶಂಸ ಹ || ೬೪ ||
 ಧನ್ಯೋಽಸ್ಮ್ಯಹಂ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಧನ್ಯೇ ಮೇಽದ್ಯ ವಿಲೋಚನೇ |
 ಧನ್ಯಮದ್ಯತನಂ ಚಾಹರ್ಯದಪಶ್ಯಮಿಮಾಂ ಭುವಂ || ೬೫ ||
 ಪುನರ್ನಿನಿಂದ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಧರ್ಮಪೀಠಪ್ರಭಾವತಃ |
 ಧಿಜ್ಞಮಾಂ ದುರ್ಜನಸಂಸರ್ಗತ್ಯಕ್ತಸಜ್ಜನಸಂಗಮಂ || ೬೬ ||
 ಜಂತೂದ್ವೇಗಕರಂ ಮೂಢಂ ಪ್ರಜಾಸೀಡನಪಂಡಿತಂ |
 ಪರದಾರಪರದ್ರವ್ಯಾಪಹೃತ್ಯಾ ಸುಖಮಾನಿನಂ || ೬೭ ||
 ಅದ್ಯ ಯಾವನ್ಮನುಗತಂ ವೃಥಾ ಜನ್ಮಾಲ್ಪಮೇಧಸಃ |
 ಧರ್ಮಸ್ಥಾನಾನೀದೃಶಾನ್ಯದೃಷ್ಟಾನ್ಯಪಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ || ೬೮ ||

೬೩. ಬರಬರುತ್ತ ಆ ರಾಜನು, ಆಕಾಶವನ್ನು ಚುಂಬಿಸುತ್ತ ನವರತ್ನಗಳ ಸಲಾಕೆಗಳ ಸಮೂಹಗಳಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದಂತೆ ನೋಟಕ್ಕೆ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವ ದೇವಾಲಯವೊಂದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವವನಾದನು.

೬೪. ಆಗ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಅತ್ಯಂತವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡು ಧರ್ಮೇಶ್ವರರಿಂಗದ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸೇರಿ ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಂಡಾಡಿಕೊಂಡನು.

೬೫. “ಇಂದು ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು. ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಈ ಸೇತ್ರಗಳೂ ಮಹಾಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುವು. ಈ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಈ ಶುಭದಿವಸವೇ ನನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸರಮಸವಿತ್ರವು.”

೬೬. ಇಂತೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮಪೀಠದ ಪ್ರಭಾವದ ಫಲವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡನು. “ಇಂದಿನವರೆಗೂ ದುರ್ಜನರ ಸಹವಾಸವನ್ನೇ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ.

೬೭-೬೮. ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಒಂಸೆಗೊಳಿಸುತ್ತ ಮೂರ್ಖನಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಪರರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸೌಖ್ಯವುಂಟೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯಾದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ವೃಥಾವಾಗಿಯೇ ಕಳೆದುಹೋಯಿತಲ್ಲವೇ! ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಇಂತಹ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡದೆಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟೆನು.”

ಏವಂ ಬಹುವಿನಿಂದ್ಯ ಸ್ವಂ ನತ್ವಾ ಧರ್ಮೇಶ್ವರಂ ವಿಭುಂ |

ಆರುಹ್ಯಾಶ್ವಂ ಯಯೌ ರಾಜಾ ದುರ್ದನೋ ವಿಷಯಂ ಸ್ವಕಂ || ೬೯ ||

ತತೋನಾತ್ಯಾನ್ನಮಾಹೂಯ ಕ್ರಮಾಯಾತಾಂಶ್ಚಿ ರಂತನಾನ್ |

ನನೀನಾನ್ಪರಿನಿರ್ವಾಸ್ಯ ಪೌರಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಸಮಾಹ್ವಯತ್ || ೭೦ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ತೇಭ್ಯೋ ವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರದಾಯ ಚ |

ಪುತ್ರೇ ರಾಜ್ಯಂ ಸಮಾರೋಪ್ಯ ಪ್ರಜಾಧರ್ಮೇ ನಿವೇಶ್ಯ ಚ || ೭೧ ||

ಪರಿದಂಡ್ಯ ಚ ದಂಡಾರ್ಹಾನ್ಸಾಧೂಂಶ್ಚ ಪರಿತೋಷ್ಯ ಚ |

ದಾರಾನಪಿ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ವಿಷಯೇಷು ಪರಾಜ್ಮುಖಃ || ೭೨ ||

ಸಮಾಗಚ್ಛದಭೈಕಾಕೀ ಕಾಶೀಂ ಶ್ರೇಯೋವಿಕಾಸಿನೀಂ |

ಧರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಕಾಲಾನ್ನಿರ್ವಾಣಮಾಪ್ತವಾನ್ || ೭೩ ||

ಧರ್ಮೇಶದರ್ಶನಾನ್ನಿತ್ಯಂ ತಥಾಭೂತಃ ಸ ದುರ್ದನುಃ |

ಬಭೂವ ದಮಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪ್ರಾಂತೇ ನೋಕ್ಷಂ ಚ ಲಬ್ಧವಾನ್ || ೭೪ ||

೬೯. ಇಂತೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ದುರ್ದನು ರಾಜನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

೭೦. ಬಳಿಕ ತಾನು ಹೊಸದಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಜೇರದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿ ವಯೋವೃದ್ಧರೂ ಕುಲಕ್ರಮದಿಂದ ಬಂದವರೂ ಅದ ಹಿಂದಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನೇ ಕರೆಯಿಸಿದನು. ನಗರದ ಜನರನ್ನೂ ಸಭೆಗೆ ಕರೆಸಿ ಕೊಂಡನು.

೭೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ವಾರ್ಥಮಸ್ತವರ್ಣೋಚಿತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

೭೨. ದಂಡಾರ್ಹರಾದ ದುಷ್ಕರರಿನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಾಧುಜನರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ದಂಡತಿಯರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಸಿ ಸಕಲ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬುದ್ಧಾಸೀನಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದವನಾದನು.

೭೩. ಬಳಿಕ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಸಕಲ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ತೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತಂದು ನೆಲಸಿ. ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಪಡೆದನು.

೭೪. ಹಿಂದೆ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ದುರ್ದನುರಾಜನೂ ಹೀಗೆ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಇತ್ಥಂ ಧರ್ಮೇಶಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮಯಾ ಸ್ವಲ್ಪಂ ನಿರೂಪಿತಂ ।
 ಧರ್ಮಪೀಠಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಸನ್ಯುಕ್ತೋ ವೇದ ಕುಂಭಜ ॥ ೭೫ ॥
 ಇದಂ ಧರ್ಮೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನಂ ಯಃ ಶ್ರೋಷ್ಯತಿ ಸರೋತ್ತಮಃ ।
 ಅಜನ್ಮಸಂಚಿತಾತ್ಮಾಪಾತ್ಸ ಮುಕ್ತೋ ಭವತಿ ಕ್ಷಣಾತ್ ॥ ೭೬ ॥
 ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇ ವಿಶೇಷೇಣ ಧರ್ಮೇಶಾಖ್ಯಾನಮುತ್ತಮಂ ।
 ಶ್ರಾವಯೇದ್ಬ್ರಹ್ಮಜಾನ್ದಿನಾನ್ಪಿತೃಣಾಂ ತೃಪ್ತಿಕಾರಣಂ ॥ ೭೭ ॥
 ಧರ್ಮಾಖ್ಯಾನಮಿದಂ ಶೃಣ್ವನ್ನಪಿ ದೂರಸ್ಥಿತಃ ಸುಧೀಃ ।
 ಸರ್ವಸಾಹ್ಯೈರ್ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ಗಂತಾಂತೇ ಶಿವಮಂದಿರಂ ॥ ೭೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
 ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಧರ್ಮೇಶಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ—
 ದುರ್ದಮಾಖ್ಯಾನ ವರ್ಣನಂ” ನಾಮೈಕಾಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೭೫. ಇಂತು ಧರ್ಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿನಗೆ
 ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು. ಎಲೈ ಕುಂಭೋದ್ಭವನೆ! ಈ ಧರ್ಮಪೀಠದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ
 ವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ತಾನೆ ಇರುವನು?

೭೬. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮನು ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು
 ಕೇಳುವನೋ, ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಜನನದಿನದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು
 ಮಾಡಿದ ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೭೭. ಸಕಲಪಿತೃದೇತೆಗಳಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಕಾರಣವಾದ
 ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞ ನಾದವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ
 ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಶ್ರವಣಮಾಡಿಸಬೇಕು.

೭೮. ಯಾವ ಸದ್ಭುದ್ಧಿಯು ಕಾಶಿಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ
 ಈ ಧರ್ಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಮುಮೆಯನ್ನು ಕೇಳುವನೋ, ಅವನು ಸಕಲ ಪಾತಕ
 ಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
 ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
 “ಧರ್ಮೇಶಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ—ದುರ್ದಮಾಖ್ಯಾನ ವರ್ಣನಂ”ವೆಂಬ
 ಎಂಬತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

೧ ಶ್ರೀಃ ||

ಅಥ ದ್ವೈತೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವೀರೇಶ್ವರಾವಿರ್ಭಾವೇಮಿತ್ಯಚಿತ್ತರಾಕ್ರಮವರ್ಣನಂ

ಪಾರ್ವತೃವಾಚಃ :-

ವೀರೇಶಸ್ಯ ಮಹೇಶಾನ ಶ್ರೂಯತೇ ಮಹಿಮಾ ಮಹಾನ್ |

ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ತು ತೇ ತತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತುಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಪರಂ ಶತಾಃ || ೧ ||

ಕಥಮಾವಿರ್ಭವಸ್ತಸ್ಯ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಲಿಂಗವರಸ್ಯ ತು |

ಆಶುಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಸ್ಯೇಹ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಜಗತ್ಪತೇ || ೨ ||

ಮಹೇಶ್ವರ ಉವಾಚ :-

ನಿಶಾಮಯ ಮಹಾದೇವಿ ವೀರೇಶಾವಿರ್ಭವಂ ಪರಂ |

ಯಂ ಶೃತ್ವಾಸಿ ನರಃ ಪುಣ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ವಿಪುಲಂ ಪ್ರಿಯೇ || ೩ ||

ಆಸೀದಮಿತ್ರಜಿನ್ನಾಮ ರಾಜಾ ಪರಪುರಂಜಯಃ |

ಧಾರ್ಮಿಕಃ ಸತ್ತ್ವಸಂಪನ್ನಃ ಪ್ರಜಾರಂಜನತತ್ಪರಃ || ೪ ||

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ವೀರೇಶ್ವರಾವಿರ್ಭಾವ-ಅಮಿತ್ಯಚಿತ್ತರಾಕ್ರಮವರ್ಣನ

೧. ಪಾರ್ವತಿಯು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ:- ಮಹೇಶ್ವರನೆ! ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನೂರಾರು ಸಿದ್ಧರು ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

೨. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಉತ್ತಮಲಿಂಗವು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ಬಗೆಯೆಂತು? ಲೋಕೇಶ್ವರನೆ! ಆ ಲಿಂಗವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂಬುದು ನಿಜವೆ? ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ವಿವರಿಸುವವನಾಗು.

೩. ಮಹೇಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಮಹಾದೇವಿಯೆ! ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ವೀರೇಶ್ವರನ ಆವಿರ್ಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಸರ್ವ ಮಂಗಳ! ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು; ಮನುಷ್ಯನು ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಯಾಗುವನು.

೪. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರತ್ನಜಿತ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನಿದ್ದನು. ಆತನು ಸಕಲ ರತ್ನಗಳ ರಾಜಧಾನಿಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದ್ದನು; ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು; ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯು; ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು.

ಯಶೋಧನೋ ವದಾನ್ಯಶ್ಚ ಸುಧೀರ್ಘಾಹ್ಮಣದೈವತಃ |

ಸದೈವಾವಭೃತಸ್ತಾನಪರಿಕ್ಷಿನ್ನಶಿರೋರುಹಃ

|| ೫ ||

ವಿನೀತೋ ನೀತಿಸಂಪನ್ನಃ ಕುಶಲಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು |

ವಿದ್ಯಾಬ್ಧಿ ಸಾರದೃಶ್ವಾ ಚ ಗುಣವಾನ್ಗುಣವತ್ಸಲಃ

|| ೬ ||

ಕೃತಜ್ಞೋ ಮಧುರಾಲಾಪಃ ಸಾಪಕರ್ಮಪರಾಜ್ಞುಖಃ |

ಸತ್ಯವಾಕ್ಯೌಚನಿಲಯಃ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗ್ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ

|| ೭ ||

ರಣಾಂಗಣೇ ಕೃತಾಂತಾಭಃ ಸಂಖ್ಯಾವಾಂಶ್ಚ ಸದೋಜಿರೇ |

ಕಾಮಿನೀಕಾಮಕೇಲಿಜ್ಞೋ ಯುವಾಪಿ ಸ್ಥನಿರಪ್ರಿಯಃ

|| ೮ ||

ಧರ್ಮಾರ್ಥೈಧಿತಕೋಶಶ್ಚ ಸನ್ಯದ್ಧಬಲವಾಹನಃ |

ಸುಭಗಶ್ಚ ಸುರೂಪಶ್ಚ ಸುಮೇಧಾಃ ಸುಪ್ರಜಾಶ್ರಯಃ

|| ೯ ||

ಸ್ಥೈರ್ಯಧೈರ್ಯಸಮಾಪನ್ನೋ ದೇಶಕಾಲವಿಚಕ್ಷಣಃ |

ಮಾನ್ಯಮಾನಪ್ರದೋ ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವದೂಷಣವರ್ಜಿತಃ

|| ೧೦ ||

೫. ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಧನವನ್ನಾಗಿ ಎಣಿಸಿದ್ದನು: ದಾನಶೀಲನಾಗಿದ್ದನು: ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೇ ತನ್ನ ಧೈವವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು; ಯಾವಾಗಲೂ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವಭೃತಸ್ತಾನಗಳಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾದ ತಲೆಗೂದಲುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು.

೬. ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವನು. ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುಶಲನು. ವಿದ್ಯಾಸಾರಂಗತನು. ಸದ್ಗುಣವಂತನು. ಗುಣವಂತರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು.

೭. ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯದವನು. ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವವನು. ಸಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಹಿಂಜರಿಯುವವನು. ಸತ್ಯಸಾಕೃತತ್ವರನು. ಶೌಚಾಚಾರಗಳಿಗೆ ತವರಮನೆಯು. ಸುತಭಾಷಿಯು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು.

೮. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಮಸಿಗೆ ಸಮಾನನು. ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದನು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಾಮಚೀಷ್ಟಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. ಯುವಕನಾದರೂ ಪೃಥ್ವರಿಗೂ ಸಹ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು.

೯. ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತನ್ನ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದ್ದನು. ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ವಾದನಗಳನ್ನೂ ಶೇಖರಿಸಿದ್ದನು. ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸುಂದರರೂಪನು. ತೀಕ್ಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನು. ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮಾಶ್ರಯನಾಗಿದ್ದನು.

೧೦. ಸ್ಥೈರ್ಯಧೈರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು. ದೇಶಕಾಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ

ವಾಸುದೇವಾಂಘ್ರಿಯುಗಲೇ ಚೇತೋವೃತ್ತಿಂ ನಿಧಾಯ ಸಃ	
ಚಕಾರ ರಾಜ್ಯಂ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಂ ವಿಷ್ವಗೀತಿವಿವರ್ಜಿತಂ	೧೧
ಅಲಂಘ್ಯಶಾಸನಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ಪರಾಯಣಃ	
ಭುಂಜಾಣಃ ಪ್ರಚುರಾನ್ಭೋಗಾನ್ಸಮಂತಾದ್ವಿಷ್ಣು ಸಾತ್ವತಾನ್	೧೨
ಹರೇರಾಯತನಾನ್ಯುಚ್ಛೇಃ ಪ್ರತಿಸೌಧಂ ಪದೇ ಪದೇ	
ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಯೇ ಸಮಭವಂತಹಾಭಾಗ್ಯನಿಧೇಃ ಶಿನೇ	೧೩
ಗೋವಿಂದ ಗೋಪ ಗೋಪಾಲ ಗೋಪೀಜನಮನೋಹರ	
ಗದಾಪಾಣೇ ಗುಣಾತೀತ ಗುಣಾಢ್ಯ ಗರುಡಧ್ವಜ	೧೪
ಕೇಶಿಹೃತ್ಕೃಟಭಾರಾತೇ ಕಂಸಾರೇ ಕಮಲಾಪತೇ	
ಕೃಷ್ಣ ಕೇಶವ ಕಂಜಾಕ್ಷ ಕೀನಾಶಭಯನಾಶನ	೧೫
ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪಾಪಾರೇ ಪುಂಡರೀಕವಿಲೋಚನ	
ಪೀತಕೌಶೇಯವಸನ ಪದ್ಮನಾಭ ಪರಾತ್ಪರ	೧೬

ವಿಚಕ್ಷಣನು. ಲೋಕಮಾನ್ಯರಾದವರಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸನ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಮಸ್ತ ದುರಾಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ದೂರನಾಗಿದ್ದನು.

೧೧. ಇಂತಹ ಮಹಾರಾಜನು ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಿಂತಲವಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆದವನಾಗಿ ಅಪ್ರತಿಮವೂ ಅರುವಿಧಗಳಾದ ಈತಿಬಾಧೆಗಳಿಂದ ರಹಿತವೂ ಆದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೨. ಆತನ ಅಜ್ಞೆಯು ಅನುಲ್ಲಂಘ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತನು ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಾನ್ವಿತನೂ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ಪರಾಯಣನೂ ಆಗಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವೈಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ರಿಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೩. ಎಲಾ ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಮಹಾಭಾಗ್ಯವಂತನಾದ ಆತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚುಗೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದೇವಾಲಯಗಳೂ ಅವುಗಳ ಗೋಪುರಗಳೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

೧೪-೧೬. “ಗೋವಿಂದ, ಗೋಪಾಲ, ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಪಹರಿಸಿದವನೆ, ಗದಾಪಾಣಿಯ, ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನೆ, ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣಗುಣನಿಲಯನೆ, ಗರುಡಧ್ವಜನೆ, ಕೇಶಿಸಂಹಾರಕನೆ, ಕೃಟಭವೈರಿಯೆ, ಕಂಸಮರ್ದನನೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ, ಕೇಶವನೆ, ಕಮಲನೇತ್ರನೆ, ರಾಕ್ಷಸಭಯನಾಶಕನೆ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆ, ಪಾಪದೂರನೆ, ಪುಂಡರೀಕನೇತ್ರನೆ, ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿಯೆ, ಪದ್ಮನಾಭನೆ, ಪರವೆನಿಸಿದ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಪರನಾದವನೆ, ಜನಾರ್ದನನೆ, ಲೋಕೇಶ್ವರನೆ, ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾದವನೂ, ಜೀವರ ಸಂಸಾರ

ಜನಾರ್ದನ ಜಗನ್ನಾಥ ಜಾಹ್ನು ನೀಜಲಜನ್ಮಭೂಃ |

ಜನ್ಮಿನಾಂ ಜನ್ಮಹರಣ ಜಂಜಪೂಕಾಘನಾಶನ || ೧೭ ||

ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಃ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಶ್ರೀಕರ ಶ್ರೀಯಸಾಂ ನಿಧೇ |

ಶ್ರೀರಂಗ ಶಾರ್ಙ್ಗಕೋದಂಡ ಶೌರೇ ಶೀತಾಂಶುಲೋಚನ || ೧೮ ||

ದೈತ್ಯಾರೇ ದಾನವಾರಾತೇ ದಾಮೋದರ ದುರಂತಕ |

ದೇವಕೀಹೃದಯಾನಂದ ದಂದಶೂಕೇಶ್ವರೇಶಯ || ೧೯ ||

ವಿಷ್ಣೋ ವೈಕುಂಠನಿಲಯ ಬಾಣಾರೇ ವಿಷ್ಣುರಶ್ರವ |

ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನ ವಿರಾಧಾರೇ ವನಮಾಲಿನ್ಯನಪ್ರಿಯ || ೨೦ ||

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ತ್ರಿಲೋಕೇಶ ಚಕ್ರಸಾಣೇ ಚತುರ್ಭುಜ |

ಇತ್ಯಾದೀನಿ ಪವಿತ್ರಾಣಿ ನಾಮಾನಿ ಪ್ರತಿಮಂದಿರಂ || ೨೧ ||

ಸ್ತ್ರೀವೃದ್ಧಬಾಲಗೋಪಾಲವದನೋದೀರಿತಾನಿ ತು |

ಶ್ರೂಯಂತೇ ಯತ್ರಕುತ್ಯಾಪಿ ರಮ್ಯಾಣಿ ಮಧುವಿದ್ವಿಷಃ || ೨೨ ||

ಸುರಸಾ ಕಾನನಾನ್ಯೇವ ವಿಲೋಕ್ಯಂತೇ ಗೃಹೇ ಗೃಹೇ |

ಚರಿತ್ರಾಣಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಪವಿತ್ರಾಣ್ಯಬ್ಧಿಜಾಪತೇಃ || ೨೩ ||

ವಸ್ತುಕಳೆಯುವವನೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನೂ ಆದವನೆ, ಶ್ರೀವತ್ಸವನ್ನು ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನೆ, ಶ್ರೀಕಾಂತನೆ, ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರದನೆ, ಶ್ರೀಯಸ್ಸುಗಳ ನಿಧಿಯೆ, ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನೆ, ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದವನೆ, ಶೌರಿಯೆ, ಚಂದ್ರನಂತೆ ಅಮೃತಮಯವಾದ ಕಟಾಕ್ಷವುಳ್ಳವನೆ, ದೈತ್ಯಶತ್ರುವೆ, ದಾನವವೈರಿಯೆ, ದಾಮೋದರನೆ, ದುಷ್ಟಸಂಹಾರಕನೆ, ದೇವಕಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನೆ, ಫಣಿರಾಜನಾದ ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವವನೆ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೆ, ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯೆ, ಬಾಣಾಸುರನನ್ನು ಗೆದ್ದವನೆ, ವಿಷ್ಣುರಶ್ರವಸನೆ, ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನನೆ, ವಿರಾಧವಿನಾಶನನೆ, ವನಮಾಲಿಯೆ, ತುಲಸೀಪ್ರಿಯನೆ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನೆ, ತ್ರಿಲೋಕೇಶ್ವರನೆ, ಚಕ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯೆ, ಚತುರ್ಭುಜನೆ—ಎಂಬ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪವಿತ್ರನಾಮಗಳು ದೇಶದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

೨೨. ಸ್ತ್ರೀಯರು, ವೃದ್ಧರೂ, ಬಾಲಕರು, ಗೋಪಾಲಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲರ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊರಡುತ್ತಿರುವ ಮಧುವೈರಿಯ ನಾಮಾಪಳಗಳ ಶಬ್ದಗಳು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದುವು.

೨೩. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತುಲಸಿಯ ತೋಟಗಳೂ, ಕಡಲ

ಸೌಧಭಿತ್ತಿಷು ದೃಶ್ಯಂತೇ ಚಿತ್ರಕೃನ್ನಿರ್ಮಿತಾನಿ ತು |

ಋತೇ ಹರಿಕಥಾಯಾಸ್ತು ನಾನ್ಯಾನರ್ತಾ ನಿಶಮ್ಯತೇ || ೨೪ ||

ಹರಿಣಾ ನೈವ ವಿದ್ಯಂತೇ ಹರಿನಾಮಾಂಶಧಾರಿಣಃ |

ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ಭಯಾದ್ವ್ಯಾಧೈರರಣ್ಯಸುಖಚಾರಿಣಃ || ೨೫ ||

ನ ಮತ್ಸ್ಯಾ ನೈವ ಕಮಠಾ ನ ವರಾಹಾಶ್ಚ ಕೇನಚಿತ್ |

ಇತ್ತಂ ತೇ ಕ್ವಾಪಿ ತದ್ಭೀತ್ಯಾ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಂಸಾಶಿನಾಪಿ ನೈ || ೨೬ ||

ಅಪ್ಯುತ್ತಾನಶಯಾಸ್ತಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರೇಮಿತ್ರಜಿತಃ ಕ್ವಚಿತ್ |

ಸ್ತನ್ಯಪಾನಂ ನ ಕುರ್ವಂತಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಹರಿವಾಸರಂ || ೨೭ ||

ಪಶವೋಽಪಿ ತೃಣಾಹಾರಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಹರೇರ್ದಿನೇ |

ಉಪೋಷಣಪರಾ ಚಾತಾ ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಕಾ ಕಥಾ ನೃಣಾಂ || ೨೮ ||

ಮಹಾಮಹೋತ್ಸವಃ ಸರ್ವೈಃ ಪುರೌಕೋಭಿರ್ವಿತನ್ಯತೇ |

ತಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಶಾಂತಿ ಭುವಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಹರಿವಾಸರೇ || ೨೯ ||

ಮಗಳೊಡೆಯನ ಪವಿತ್ರಗಳೂ, ವಿಚಿತ್ರಗಳೂ ಆದ ಲೀಲೆಗಳ ಅನುವಾದಗಳೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು.

೨೪. ಮಹಡಿಗಳ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೋದಿಗೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಲೀಲೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪುತ್ಥಳಿಗಳೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಯಾವ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರೂ ಮರಿಕಥೆ ಪುರಾಣಶ್ರವಣ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತನಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ರಜ್ಜು ಪೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೨೫. ಆ ರಾಜನ ಭಯದಿಂದ ಬೇಡರೂ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಂಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಜಂಕೆಯ “ಹರಿಣ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮವಾದ “ಹರಿ” ಎಂಬುದು ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಿತಷ್ಟೆ!

೨೬. ಮತ್ಸ್ಯಮಾಂಸಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ತಿನ್ನುವವನೂ ಆ ರಾಜನ ಭಯದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆವತಾರಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನವಕಪಡಿಸತಕ್ಕ ಮತ್ಸ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಆನೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ. ಹಂದಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

೨೭. ರತ್ನಸೂಪನನಾದ ಆತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚಿತ್ತ ಹಸುಗಳೂ ಗಳೂ ಸಹ ಮರಿವಾಸರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಎಂದಿಗೂ ತಾಯಿಯರ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೨೮. ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪಶುಗಳೂ ಸಹ ಹುಲ್ಲುಮೇಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ವೆಂದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ಜೀವರೆನಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಲು ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನು?

೨೯. ಒಿಗೆ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು

ಸ ಏವ ದಂಡ್ಯೋಽಭೂತ್ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಯೋಽನಿತ್ರಜಿತಃ ಕ್ಷಿತೌ |
 ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿರಹಿತಃ ಸ್ವಾಕ್ಷೈರಪಿ ಧನೈರಪಿ || ೩೦ ||
 ಅಂತ್ಯಜಾ ಅಪಿ ತದ್ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಶಂಖಚಕ್ರಾಂಕಧಾರಿಣಃ |
 ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ನೈಷ್ಠನೀಂ ದೀಕ್ಷಾಂ ದೀಕ್ಷಿತಾ ಇವ ಸಂಬಭುಃ || ೩೧ ||
 ಶುಭಾನಿ ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕ್ರಿಯಂತೇನುದಿನಂ ಕ್ಷಣೈಃ |
 ವಾಸುದೇವೇ ಸಮರ್ಪ್ಯಂತೇ ತಾನಿ ತೈರಫಲೇಪ್ಸುಭಿಃ || ೩೨ ||
 ವಿನಾ ಮುಕುಂದಂ ಗೋವಿಂದಂ ಪರಮಾನಂದಮಚ್ಯುತಂ |
 ನಾನೋ ಜಪ್ಯೇತ ಮನ್ಯೇತ ನ ಭಜ್ಯೇತ ಜನೈಃ ಕ್ವಚಿತ್ || ೩೩ ||
 ಕೃಷ್ಣ ಏವ ಪರೋ ದೇವಃ ಕೃಷ್ಣ ಏವ ಪರಾ ಗತಿಃ |
 ಕೃಷ್ಣ ಏವ ಪರೋ ಬಂಧುಸ್ತಸ್ಯಾಸೀದನನೀಪತೇಃ || ೩೪ ||
 ಏವಂ ತಸ್ಮಿನ್ನಹೀಪಾಲೇ ರಾಜ್ಯಂ ಸಂಯಕ್ತರಾಸತಃ |
 ಏಕದಾ ನಾರದಃ ಶ್ರೀಮಾಂಸ್ತಂ ದಿದೃಕ್ಷುಃ ಸಮಾಯಯೌ || ೩೫ ||

ಹರಿವಾಸರವು ಬಂದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ರಾಜಧಾನಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅಮೋಘವಾದ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೦. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧನವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿಯಾದರೂ ಯಾವನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನೇ ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.

೩೧. ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಂತ್ಯಜರೂ ಸಹ ಶಂಖಚಕ್ರಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಅವರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ದೀಕ್ಷಿತರಂತೆಯೇ ತೇಜೋವಂತರಾಗಿದ್ದರು.

೩೨. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನರು ದಿನದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ರುಭಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಫಲೇಚ್ಛಾರಹಿತರಾಗಿ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೩. ಗೋವಿಂದನೂ, ಪರಮಾನಂದವಿಗ್ರಹನೂ, ನಾಶರಹಿತನೂ ಆದ ಮುಕುಂದನೊಬ್ಬನನ್ನಳಿದು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಎಂದೂ ಬೇರೆ ದೈವವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಹೆಸರನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೩೪. ಆ ಭೂಪಾಲನಿಗೂ ಸಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಪರಾತ್ಪರವೈವವು. ಆತನೇ ಸದ್ಗತಿದಾಯಕನು. ಆತನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಬಂಧುವೂ ಆಗಿದ್ದನು.

೩೫. ಇಂತು ಆ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ

ರಾಜ್ಞಾ ಸಮರ್ಚಿತಃ ಸೋಽಥ ಮಧುಪರ್ಕವಿಧಾನತಃ |

ನಾರದೋ ವರ್ಣಯಾಮಾಸ ತಮಮಿತ್ರಚಿತಂ ನೃಪಂ

|| ೩೬ ||

ನಾರದ ಉವಾಚ :-

ಧನ್ಯೋಽಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯೋಽಸಿ ಮಾನ್ಯೋಽಪ್ಯಸಿ ದಿನೌಕಸಾಂ |

ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಗೋವಿಂದಂ ಪರಿಪಶ್ಯನ್ವಿಶಾಂಪತೇ

|| ೩೭ ||

ಯೋ ವೇದಪುರುಷೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋ ಯಜ್ಞಪುರುಷೋ ಹರಿಃ |

ಯೋಽಂತರಾತ್ಮಾಸ್ಯ ಜಗತಃ ಕರ್ತಾ ಹರ್ತಾವಿತಾ ವಿಭುಃ

|| ೩೮ ||

ತನ್ನಯಂ ಪಶ್ಯತೋ ವಿಶ್ವಂ ತವ ಭೂಪಾಲಸತ್ತಮ |

ದರ್ಶನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶುಭದಂ ಶುಚಿತ್ವಮಗಮಂ ಪರಂ

|| ೩೯ ||

ಏಕ ಏವ ಹಿ ಸಾರೋತ್ತಮಸಂಸಾರೇ ಕ್ಷಣಭಂಗುರೇ |

ಕಮಲಾಕಾಂತಪಾದಾಬ್ಜಭಕ್ತಿಭಾವೋಽಖಿಲಪ್ರದಃ

|| ೪೦ ||

ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಹಿ ಯಃ ಸರ್ವಂ ವಿಷ್ಣುಮೇಕಂ ಸದಾ ಭಜೇತ್ |

ಸುನೇಧಸೋ ಭಜಂತೇ ತಂ ಪರಾರ್ಥಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ

|| ೪೧ ||

ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರಲು ಒಮ್ಮೆ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಆತನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅರಮನೆಗೆ ಚಿತ್ತೈಸಿದನು.

೩೬. ಮಧುಪರ್ಕದಾನವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ರಾಜನ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಾರದಮುನಿಯು ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

೩೭. ನಾರದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ರಾಜೇಂದ್ರನೆ! ಸಕಲ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೋವಿಂದನೇ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ನೀನೇ ಧನ್ಯನು. ಕೃತಾರ್ಥನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಹ ನೀನು ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುವೆ.

೩೮-೩೯. ಯಾವ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ವೇದಪುರುಷನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಯಜ್ಞಪುರುಷನೆನಿಸಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಅಖಿಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೂ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾವ ಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸಂಹಾರ, ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಭೂಪಾಲಕೋತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು ನಾನೂ ನಿರುಪಮವಾದ ಶುಚಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದೆನು. ವೈಷ್ಣವರ ದರ್ಶನವೇ ಮಂಗಳಕರವಾದುದಲ್ಲವೆ.

೪೦. ನಿಮಿಷನಿಮಿಷಕ್ಕೂ ನಾಶ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ನಾರವೆಂದರೆ ಸಕಲಾರ್ಥಿಷ್ಠಪ್ರದನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವವೊಂದೇ ಆಗಿರುವುದು.

೪೧. ಯಾವನು ಸಕಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ನಿರಂತರವೂ ವಿಷ್ಣುವೊಬ್ಬ

ಹೃಷೀಕೇಶೇ ಹೃಷೀಕಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಗತಾನ್ಯಹೋ |
 ಸ ಏನ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇಽತೀವಚಂಚಲೇ || ೪೨ ||
 ಯೌವನಂ ಧನಮಾಯುಷ್ಯಂ ಪದ್ಮಿನೀಜಲಬಿಂದುವತ್ |
 ಅತೀವ ಚಪಲಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾಚ್ಯುತಮೇಕಂ ಸಮಾಶ್ರಯೇತ್ || ೪೩ ||
 ವಾಚಿ ಚೇತಸಿ ಸರ್ವತ್ರ ಯಸ್ಯ ದೇವೋ ಜನಾರ್ದನಃ |
 ಸ ಏನ ಸರ್ವದಾ ವಂದ್ಯೋ ನರರೂಪೀ ಜನಾರ್ದನಃ || ೪೪ ||
 ನಿರ್ವ್ಯಾಜಪ್ರಣಿಧಾನೇನ ಶೀಲಯಿತ್ವಾ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಂ |
 ಪುರುಷೋತ್ತಮತಾಂ ಕೋ ನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನಿಹ ಭೂತಲೇ || ೪೫ ||
 ಅನಯಾ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ್ಯಾ ತೇ ಸಂತುಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯಮಾನಸಃ |
 ಉಪಕರ್ತುಮನಾ ಬ್ರೂಯಾಂ ತನ್ನಿಶಾಮಯ ಭೂಪತೇ || ೪೬ ||
 ಬಾಲಾ ವಿದ್ಯಾಧರಸುತಾ ನಾಮ್ನಾ ಮಲಯಗಂಧಿನೀ |
 ಕ್ರೀಡಂತೀ ಪಿತುರಾಕ್ರೀಡೇ ಹೃತಾ ಕಂಕಾಲಕೇತುನಾ |
 ಕಸಾಲಕೇತುಪುತ್ರೇಣ ದಾನವೇನ ಬಲೀಯಸಾ || ೪೭ ||

ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯನ್ನು ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬಂದು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವುವು.

೪೨. ಯಾವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುವೋ, ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಅತ್ಯಂತ ಚಂಚಲವಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವನು.

೪೩. ಯೌವನ, ಧನ, ಆಯುಷ್ಯ—ಎಲ್ಲವೂ ಕಮಲದಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನೀರಿನ ಹನಿಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಚಪಲವಾದುದೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಚ್ಯುತನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಗತಿದಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು.

೪೪-೪೫. ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿನಾಮವಿರುವುದೋ, ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಹರಿಮೂರ್ತಿಯಿರುವುದೋ, ಆತನೇ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಂದನಾರ್ಹನು. ಆತನು ಸಿಜವಾಗಿಯೂ ಮನುಷ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಫಲಾಪೇಕ್ಷಾರಹಿತವಾದ ಪರಿಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಸಾರೂಪ್ಯವೋಕ್ತವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ ?

೪೬. ಎಲೈ ಭೂಪಾಲಕನೆ! ಈ ನಿನ್ನ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮನಸ್ಸೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿರುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳು.

೪೭. ವಿದ್ಯಾಧರನ ಮಗಳಾದ ಮಲಯಗಂಧಿನಿಯೆಂಬೋರ್ವ ಕನ್ಯೆಯು

ಆಗಾಮಿನ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯಾಯಾಂ ತಸ್ಯಾಃ ಪಾಣಿಗ್ರಹಃ ಕಿಲ |

ಪಾತಾಲೇ ಚಂಪಕಾವತ್ಯಾಂ ನಗರ್ಯಾಂ ಸಾಸ್ತಿ ಸಾಂಪ್ರತಂ || ೪೮ ||

ಹಾಟಿಕೇಶಾತ್ಪರ್ಮಾಗಚ್ಛಂಸ್ತಯಾಹಂ ಸಾಶ್ರುನೇತ್ರಯಾ |

ದೃಷ್ಟಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ವಿಜ್ಞಪ್ತೋ ಯಥಾ ತಚ್ಚ ನಿಶಾಮಯ || ೪೯ ||

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನ್ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಂಧಮಾದನಶೈಲತಃ |

ಬಾಲಕ್ರೀಡನಕಾಸಕ್ತಾಂ ಮೋಹಯಿತ್ವಾ ನಿನಾಯ ಸಃ || ೫೦ ||

ಕಂಕಾಲಕೇತುರ್ದುರ್ವೃತ್ತೋ ದುರ್ಜಯೋಽನ್ಯಾಸ್ತೃಘಾತತಃ |

ಸ್ವಸ್ಯ ತ್ರಿಶೂಲಘಾತೇನ ಮ್ರಿಯತೇ ನಾನ್ಯಥಾ ರಣೇ || ೫೧ ||

ಜಗತ್ಪರ್ಯಾಕುಲೀಕೃತ್ಯ ನಿದ್ರಾತ್ಯತ್ರ ವಿನಿರ್ಭಯಃ || ೫೨ ||

ಯದಿ ಕೋಽಪಿ ಕೃತಜ್ಞೋ ಮಾಂ ಹತ್ವೇಮಂ ದುಷ್ಟದಾನವಂ |

ಮದ್ದತ್ತೇನ ತ್ರಿಶೂಲೇನ ನಯೇದ್ಭದ್ರಂ ಭವೇನ್ಮುನೇ || ೫೩ ||

ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರಲು ಬಲಶಾಲಿಯೂ ಕಪಾಲ ಕೇತುವಿನ ಮಗನೂ ಆದ ಕಂಕಾಲಕೇತುವೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳು.

೪೮. ನಾಳಿನ ತೃತೀಯೆಯ ದಿನವೇ ಆ ಕನ್ಯೆಗೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವು ನಿಶ್ಚಿತ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವಳು ಈಗ ಪಾತಾಲಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಂಪಕಾವತಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತಳಾಗಿರುವಳು.

೪೯. ಹಾಟಿಕೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗು ತ್ತಿರಲು ಆ ಕನ್ಯೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ನನಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳು.

೫೦. "ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾದ ಮುನಿವರ್ಯನೇ! ಗಂಧಮಾದನಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಾಲಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಳಾಗಿರಲು ಈ ರಾಕ್ಷಸನು ನನ್ನನ್ನು ಮೋಸ ಗೊಳಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುತಂದಿರುವನು.

೫೧. ದುರಾಚಾರಸಿರತನಾದ ಈ ಕಂಕಾಲಕೇತುವು ಬೇರಾವ ಅಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರ ಗಳಿಂದಲೂ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಈ ದಾನವನು ಸಾಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.

೫೨-೫೩. ಇವನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷೋಭಗೊಳಿಸಿ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಿತನಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮನಾದರೂ ಈ ದುಷ್ಟದಾನವನನ್ನು ನಾನು ಕೊಡುವ ಈ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡುಹೋದರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮಂಗಳವಾದೀತು.

ಯದತ್ತೋಪಚಿಕೀರ್ಷುಸ್ತ್ವಂ ರಕ್ಷ ಮಾಂ ದುಷ್ಟದಾನವಾತ್ |
ಮನಾಪಿ ಹಿ ವರೋ ದತ್ತೋ ಭಗವತ್ಯಾ ಮಹಾಮುನೇ || ೫೪ ||
ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೋ ಯುವಾ ಧೀಮಾನಸ್ಪತ್ರಿ ತ್ವಾಂ ಪರಿಣೇಷ್ಯತಿ |
ಆತ್ಮತೀಯಾ ತಿಥಿ ಯಥಾ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ತಥ್ಯತಾಂ ವ್ರಜೇತ್ || ೫೫ ||
ತಥಾ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಂ ತ್ವಂ ಭವ ಯತ್ನಂ ಸಮಾಚರ |
ಇತಿ ತದ್ವಚನಾದ್ರಾಜನ್ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಂ |
ಯುವಾನಂ ಚಾಪಿ ಧೀಮಂತಂ ತ್ವಮನುಪ್ರಾಪ್ತವಾನಹಂ || ೫೬ ||
ತದ್ಗಚ್ಛ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧೌ ತ್ವಂ ಹತ್ವಾ ತಂ ದುಷ್ಟದಾನವಂ |
ಆನಯಾಶು ಮಹಾಭಾಗೋ ಶುಭಾಂ ಮಲಯಗಂಧಿನೀಂ || ೫೭ ||
ಸಾ ತು ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಜೀವೇದ್ವಿಲೋಕ್ಯ ತ್ವಾಂ ನರೇಶ್ವರ |
ಪಾರ್ವತೀವಚನಾದ್ವಿಷ್ಣಂ ಘಾತಯಿಷ್ಯಸ್ಯಯತ್ನತಃ || ೫೮ ||
ಇತಿ ನಾರದವಾಕ್ಯಂ ಸ ನಿಶಮ್ಯಾಮಿತ್ರಜಿನ್ನೃಪಃ |
ಅನಲ್ಲೋತ್ಕಲಿಕೋ ಜಾತೋ ವಿದ್ಯಾಧರಸುತಾಂ ಪ್ರತಿ || ೫೯ ||

೫೪-೫೫. ನೀನು ನನಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕನುನೇಯಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕ್ರೂರರಾಕ್ಷಸನ ಕೈಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸು. ಮಹಾಮುನಿಯೆ! ನನಗೂ ಸಹ ಭಗವತಿಯಿಂದ ಒಂದು ವರವು ದತ್ತವಾಗಿರುವುದು : 'ಮಗಳೆ! ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನೂ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಯುವಕನೊಬ್ಬನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವನು. ಮುಂದಿನ ತದಿಗೆಯು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯವು ನಿಜವೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು.'

೫೬. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರವಾಗಿದು ನನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡು." ಎಲೈ ರಾಜನೆ! ಇಂತೆಂದ ಆಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಪರಾಯಣನೂ, ಯೌವನವಂತನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿರುವೆನು.

೫೭. ಎಲೈ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯೆ! ಈಗ ನೀನು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೊರಡು. ದುಷ್ಟನಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಸರ್ವಾಂಗಸೌಂದರ್ಯದ ಮಲಯಗಂಧಿನಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡುಬಾ.

೫೮. ರಾಜೇಶ್ವರಾ! ಆ ವಿದ್ಯಾಧರಕನ್ಯೆಯೂ ಸಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಜೀವಿತಾಶೆಯುಳ್ಳವಳಾಗುವಳು. ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ವರಬಲದಿಂದ ಆ ದುಷ್ಟನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ನಾರವಾಗುವನು.

೫೯. ಶತ್ರುಸಂಹಾರಕನಾದ ಆ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಇಂತೆಂದ ನಾರದ ಮುನಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ವಿದ್ಯಾಧರಕನ್ಯೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪುಳಕಿತಗಾತ್ರನಾದನು.

ಉಪಾಯಂ ಚಾಪಿ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಗಂತುಂ ತಾಂ ಚಂಪಕಾವತೀಂ ।

ನಾರದೇನ ಪುನಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸ ರಾಜಾ ಗಿರಿರಾಜಜೇ || ೬೦ ||

ತೂರ್ಣಮರ್ಣವಮಾಸಾದ್ಯ ಪೂರ್ಣಮಾದಿವಸೇ ನೃಪಃ ।

ಭವಾನ್ದ್ರಕ್ಷ್ಮತಿ ಪೋತಸ್ಥಃ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಂ ರಥಸ್ಥಿತಂ || ೬೧ ||

ತತ್ರ ದಿವ್ಯಾಂಗನಾ ಕಾಚಿದ್ಧಿವ್ಯಪರ್ಯಂಕಸಂಸ್ಥಿತಾ ।

ವೀಣಾಮಾದಾಯ ಗಾಯಂತೀ ಗಾಥಾಂ ಗಾಸ್ಯತಿ ಸುಸ್ವರಂ || ೬೨ ||

ಯತ್ಕರ್ಮವಿಹಿತಂ ಯೇನ ಶುಭಂ ನಾಥ ಶುಭೇತರಂ ।

ಸ ಏವ ಭುಂಕ್ತೇ ತತ್ತತ್ತ್ಯಂ ವಿಧಿಸೂತ್ರನಿಯಂತ್ರಿತಃ || ೬೩ ||

ಗಾಥಾಮಿಮಾಂ ಸಾ ಸಂಗೀಯ ಸರಥಾ ಸಮಹೀರುಹಾ ।

ಸಪರ್ಯಂಕಾ ಕ್ಷಣಾದೇವ ಮಧ್ಯೇಸಿಂಧುಂ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯತಿ || ೬೪ ||

ಭವಾನಪ್ಯನಿಶಕಂ ಚ ತತಃ ಪೋತಾನ್ಮಹಾರ್ಣವೇ ।

ತಾನುನುನ್ರಜತು ಕ್ಷಪ್ರಂ ಯಜ್ಞವಾರಾಹಮಾಸ್ತವನ್ || ೬೫ ||

೬೦. ಆ ಚಂಪಕಾವತಿಯೆಂಬ ನಗರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನು ನಾರದನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು. ಎಲೈ ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಅಗ ನಾರದನು ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೬೧. “ಮಹಾರಾಜನೆ! ನಾಳೆಯ ಪೂರ್ಣಮಾದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ತೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೊರಟು ಸಮುದ್ರದ ದಡವನ್ನು ಸೇರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಣಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗಲು ಒಂದು ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವನ್ನೂ, ಮಂಟಪ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನೂ ನೋಡುವೆ.

೬೨. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ದಿವ್ಯಪರ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದಿವ್ಯಕನ್ಯೆಯು ಪವಡಿಸಿ ವೀಣೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಮಧುರಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಡುವಳು.

೬೩. ‘ಯಾವ ಕರ್ಮವು ಯಾವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ, ಅದರ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವವೆಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತನಾಗಿ ಮಾಡಿದವನೇ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವನು. ಇದು ನಿಜವು.

೬೪-೬೫. ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಆಕೆಯು ಗಾಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಟಪ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಪರ್ಯಂಕಗಳೊಡನೆ ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವಳು. ನೀನೂ ಹಿಂದುಮುಂದು ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಯಜ್ಞವಾರಾಹಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ದೋಣಿಯಿಂದಿಳಿದು ವೇಗವಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸು.

ತತೋ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಪಾತಾಲೇ ನಗರೀಂ ಚಂಪಕಾವತೀಂ ।
 ಮಹಾಮನೋಹರಾಂ ರಾಜನ್ಸಹಿತಾಂ ಬಾಲಯಾನಯಾ ॥ ೬೬ ॥
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಂತರ್ಹಿತೋ ದೇವಿ ಸ ಚತುರ್ಮುಖನಂದನಃ ।
 ರಾಜಾಪ್ಯರ್ಣವಮಾಸಾದ್ಯ ಯಥೋಕ್ತಂ ಪರಿಲಕ್ಷ್ಯ ಚ ॥ ೬೭ ॥
 ವಿನೇಶಾಂತಃ ಸಮುದ್ರಂ ಚ ನಗರೀಮಾಸಸಾದ ತಾಂ ।
 ಸಾಥ ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಬಾಲಾ ನೇತ್ರಸ್ಪೃಘುಣಕೀಕೃತಾ ॥ ೬೮ ॥
 ತೇನ ರಾಜ್ಞಾ ತ್ರಿಜಗತೀಸೌಂದರ್ಯಶ್ರೀರಿವೈಕಿಕಾ ।
 ಪಾತಾಲದೇವತೇಯಂ ನಾ ಮಮ ನೇತ್ರೋತ್ಪನಾಯ ಕಿಂ ॥ ೬೯ ॥
 ನಿರಣಾಯ ಮಧುದ್ವೇಷ್ವಾ ಸ್ಪಷ್ಟಃ ಸೃಷ್ಟಿವಿಲಕ್ಷಣಾ ।
 ಕುಹೂ ರಾಹುಭಯಾದೇಷಾ ಕಾಂತಿಶ್ಚಂದ್ರಮಸೀ ಕಿಮು ॥ ೭೦ ॥
 ಯೋಷಿದ್ರೂಪಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತಿಷ್ಠತೇತತ್ರಾಕುತೋಽಭಯಾ ।
 ಇತ್ಥಂ ಕ್ಷಣಂ ತಾಂ ನಿರ್ವರ್ಣ್ಯ ಸ ರಾಜಾಗಾತ್ರದಂತಿಕಂ ॥ ೭೧ ॥

೬೬. ರಾಜನೆ! ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತಾಲಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವೂ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಕನ್ಯೆಯ ಬಂಧನಪ್ರದೇಶವೂ ಆದ ಚಂಪಕಾವತಿಯೆಂಬ ನಗರವನ್ನು ನೋಡುವೆ.”

೬೭. ಗಿರಿಜೆಯೆ! ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪುತ್ರನಾದ ನಾರದನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ರಾಜನೂ ಸಹ ಅಂತೆಯೇ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವೇ ಮುಂತಾದುವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದನು.

೬೮. ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂಪಕಾವತಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿದನು. ವಿದ್ಯಾಧರಬಾಲಿಕೆಯಾದ ಆ ಮಲಯಗಂಧಿನಿಯೂ ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಾಣುವವಳಾದಳು.

೬೯. ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ರಾಶಿಗೊಂಡು ನಿಂತ ಶೃಂಗಾರಪುತ್ಥಳಿಯಂತಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದನು. “ಆಹಾ! ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಪಾತಾಲದೇವತೆಯೇ ಇವಳಿರಬಹುದೇನು?

೭೦. ಚತುರ್ಮುಖನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ ಈ ಕನ್ಯೆಯು ನನಗಾಗಿಯೇ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ನಿರ್ಣೀತಳಾಗಿರುವಳೆ? ಆಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ರಾಹುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಪಾತಾಲದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಚಂದ್ರಕಳೆಯೇ ಇವಳಿರಬಹುದೆ?

೭೧. ಆ ಬೆಳದಿಂಗಳೇ ಸ್ತ್ರೀಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ?” ಇಂತೆಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲದವರೆಗೂ ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಆ ರಾಜನು ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು.

ಗೃಹಾಣೇಮಾನಿ ರತ್ನಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ವರವರ್ಣಿನಿ ।

ಕನ್ಯಾತ್ವಂ ಚ ಪರಶ್ವಸ್ತೇ ಪಾಣಿಗ್ರಾಹಾದಪೈಷ್ಯತಿ

॥ ೮೪ ॥

ದಾಸೀನಾನುಯುತಂ ಪ್ರಾತರ್ದಾಸ್ಯಾಮಿ ತವ ಸುಂದರಿ ।

ಅಸುರೀಣಾಂ ಸುರೀಣಾಂ ಚ ದಾನವೀನಾಂ ಮನೋಹರಂ

॥ ೮೫ ॥

ಗಂಧರ್ವೀಣಾಂ ನರೀಣಾಂ ಚ ಕಿನ್ನರೀಣಾಂ ಶತಂ ಶತಂ ।

ವಿದ್ಯಾಧರೀಣಾಂ ನಾಗೀನಾಂ ಯಕ್ಷಿಣೀನಾಂ ಶತಾನಿ ಷಟ್

॥ ೮೬ ॥

ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಶತಾನ್ಯಷ್ಟಾ ಶತಮಪ್ಸರಸಾಂ ವರಂ ।

ಏತಾಸ್ತೇ ಪರಿಚಾರಿಣ್ಯೋ ಭವಿಸ್ಯಂತ್ಯಮಲಾಶಯೇ

॥ ೮೭ ॥

ಯಾವತ್ಸಂಪತ್ತಿಸಂಭಾರೋ ದಿಕ್ಪಾಲಾನಾಂ ಗೃಹೇಷು ನೈ ।

ಮತ್ಪರಿಗ್ರಹತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತಾವತಸ್ತ್ವಮಿಹೇಶ್ವರಿ

॥ ೮೮ ॥

ದಿವ್ಯಾನ್ಬೋಗಾನ್ಮಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಭೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ಮತ್ಪರಿಗ್ರಹಾತ್ ।

ಕದಾ ಪರಶ್ವೋ ಭವಿತಾ ಯಸ್ಮಿನ್ಸ್ವಿನಾಹಿಕೋ ವಿಧಿಃ

॥ ೮೯ ॥

೮೪. ಎಲೈ ಸುಂದರಾವಯವಸಂಪನ್ನಳೆ! ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಕಸಿದು ಕೊಂಡುಬಂದಿರುವ ಈ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ನಾಳೆದ್ದು ನಿನ್ನ ಕನ್ಯಾತ್ವವು ಕೊನೆಗಾಣುವುದಷ್ಟೆ.

೮೫. ಸುಂದರಿ! ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವಾಸಿಯರನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯರಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಾನವರಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗಾಗಿಯೇ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವರು.

೮೬. ಒಂದೊಂದು ನೂರು ಗಂಧರ್ವರು, ಮನುಷ್ಯರು, ಕಿನ್ನರರು—ಇವರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿನಗೆ ವಾಸಿಯರಾಗಿರುವರು. ವಿದ್ಯಾಧರರು, ನಾಗರು, ಯಕ್ಷರು ಇವರ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಆರುನೂರು ಜನರಿರುವರು.

೮೭. ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಎಂಟುನೂರು ಜನರು. ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರಾದ ನೂರುಜನರೂ ಇಲ್ಲಿರುವರು. ಎಲೈ ನಿರ್ಮಲಮನಸ್ಸಳೆ! ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನಗೆ ಪರಿಚಾರಿಣಿಯರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವರು.

೮೮. ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವಾಗುವುದೋ, ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದ ನೀನೇ ಮಹೇಶ್ವರಿಯಾಗುವೆ.

೮೯. ನನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ದಿವ್ಯಭೋಗಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವೆ. ಆ ವಿನಾಹಮುಹೂರ್ತದ ದಿನವಾದ ನಾಳೆದ್ದು ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದೇ ನಾನು ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು.

ತ್ವದಂಗಸಂಗಸಂಸ್ಪರ್ಶಸುಖಸಂದೋಹಮೇದುರಃ |

ಪರಾಂ ನಿರ್ವೃತ್ತಿನಾಪ್ಸ್ಯಾಮಿ ಪರಶ್ವೋನಿಕಟಿಂ ಯದಿ || ೯೦ ||

ಮನೋರಥಾಶ್ಚಿರಂ ಯಾವದ್ಯೇನೇ ಹೃದಿ ಸಮೇಧಿತಾಃ |

ತಾನ್ಯತಾರ್ಥೀಕರಿಸ್ಯಾಮಿ ಪರಶ್ವಸ್ತವ ಸಂಗಮಾತ್ || ೯೧ ||

ಜಿತ್ವಾ ದೇವಾನ್ರಣೇ ಸರ್ವಾನಿದ್ರಾದೀನ್ಮೃಗಲೋಚನೇ |

ತ್ವೈಲೋಕ್ಯೈಶ್ಚರ್ಯಸಂಪತ್ತೇಸ್ತಾನ್ ಕರಿಸ್ಯಾಮಿ ಚೇಶ್ವರೀಂ || ೯೨ ||

ಆಧಾಯಾಂಕೇ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಸ್ವೇ ಸುಷ್ವಾಪೇತಿ ಪ್ರಲಪ್ಯ ಸಃ |

ನರಮಾಂಸವಸಾಸ್ವಾದಪ್ರಮತ್ತೋ ವೀತಸಾಧ್ವಸಃ || ೯೩ ||

ವರಂ ಸ್ಮರಂತೀ ಸಾ ಗೌರ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾಧರಕುಮಾರಿಕಾ |

ವಿಜ್ಞಾಯ ತಂ ಪ್ರಮತ್ತಂ ಚ ಸುಸುಪ್ತಂ ಚಾತಿನಿರ್ಭಯಂ || ೯೪ ||

ಆಹೂಯ ತಂ ನರಪತಿವರಂ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಂ |

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಕೃತತ್ರಾಣಂ ಪ್ರಾಣನಾಥೇತಿ ಜಲ್ಪ್ಯ ಚ || ೯೫ ||

೯೦. ನಾಳೆದ್ದೆಂಬ ದಿವಸವು ಇಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಅಂಗಸಂಗವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸುಖಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವನಾಗಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಈ ದಿವಸವೇ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ.

೯೧. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದ ಯಾವ ಮನೋರಥಗಳಿದ್ದುವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಳೆದ್ದು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರುವುದರಿಂದ ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

೯೨. ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಯೇ! ಮಹೇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಮೂರು ಶೋಕಗಳ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಒಡೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ."

೯೩. ಇಂತೆಂದು ಗಳಹುತ್ತ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಮನುಷ್ಯರ ಮಾಂಸವಸಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದನು.

೯೪. ಆಗಲಾ ವಿದ್ಯಾಧರಕುಮಾರಿಯು ತನಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಮತ್ತನೂ, ನಿದ್ರಾಸಕ್ತನೂ, ಭಯರಹಿತನೂ ಆಗಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು.

೯೫. ಅವಳು ರಾಜರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನೂ, ಸರ್ವವಯವಸುಂದರನೂ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಕವಚವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರುವವನೂ ಆದ ಆತನನ್ನು "ಪ್ರಾಣನಾಥ!" ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕರೆದಳು.

ಶೂಲಂ ತದಂಕಾದಾದಾಯ ಗೃಹಾಣೇಮಂ ಜಹಿದ್ರುತಂ ।

ಇತಿ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಬಾಲಾತೋ ಬಾಲಾರ್ಕಸದೃಶದೃತಿಃ ॥ ೯೬ ॥

ಸಮಾದಾಯ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸ ತದಾಮಿತ್ರಜಿನ್ನೃಪಃ ।

ಜಹರ್ಷ ಚ ಜಗಾದೋಚ್ಚೈರ್ಬಾಲಾಯಾಶ್ಚಾಭಯಂ ದಿಶನ್ ॥ ೯೭ ॥

ನಾನುಸಾದಪ್ರಹಾರೇಣ ತಮಾತಾಡ್ಯ ಸ ನಿರ್ಭಯಃ ।

ಸಂಸ್ಕರಂಶ್ಚಕ್ರಿಣಂ ಚಿತ್ತೇ ಜಗದ್ರಕ್ಷಾಮಣಂ ಹರಿಂ ॥ ೯೮ ॥

ಜಗಾದ ತಿಷ್ಠ ರೇ ದುಷ್ಪ ಕನ್ಯಾಧರ್ಷಣಲಾಲಸ ।

ಯುದ್ಧ್ಯತ್ಸಾತ್ರ ಮಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ನ ಸುಪ್ತಂ ಹನ್ಮಿ ಯಂ ರಿಪುಂ ॥ ೯೯ ॥

ಇತಿ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಂಭ್ರಾಂತ ಉತ್ಥಾಯ ಸ ದನೋಃ ಸುತಃ ।

ತ್ರಿಶೂಲಂ ದೇಹಿ ಮೇ ಕಾಂತೇ ಪ್ರೋವಾಚೇತಿ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ॥ ೧೦೦ ॥

ಕೋರಯಂ ಮೃತ್ಯುಗೃಹಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕಸ್ಯ ರುಷ್ಣೋದ್ಯ ಚಾಂತಕಃ ।

ಕ ಆಯುಷಾದ್ಯ ಸಂತ್ಯಕ್ತೋ ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮನು ಗೋಚರಂ ॥ ೧೦೧ ॥

೯೬-೯೭. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ತೊಡೆಗಳಿಂದ ಶೂಲವನ್ನು ಸೆಳೆದು: ಕೊಂಡು “ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಈ ದುರಾತ್ಮನನ್ನು ಸಿಗ್ರಹಿಸು” ಎಂದಳು. ಇಂತೆಂದ ಆ ಬಾಲಿಕೆಯ ಕೈಗಳಿಂದ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ದರ್ಷಗೊಂಡನು. ಎಳನೇಸರಿನ ಹೊಂಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನೂ, ಮಹಾಬಾಹುವೂ ಆದ ಆ ಶತ್ರುಜಿವ್ರಾಜನು ಆ ಕನ್ಯೆಕೆಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ವನಾಗಿ ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

೯೮. ಆಗಲವನು ಮಲಗಿರುವ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಎಡಗಾಲಿ ನಿಂದ ಒದೆಯುತ್ತ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶೋಕಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೯೯. “ಎಲೈ ಮೂಢನೆ! ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸೆಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಲಾಲಸನಾಗಿರುವವನೆ! ಎದ್ದು ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು. ನಾನು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶತ್ರುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವನಲ್ಲ.”

೧೦೦. ಇಂತೆಂದ ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ರಾಕ್ಷಸಪುತ್ರನು ಸಂಭ್ರಮ ದಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು “ಪ್ರಿಯೆ! ನನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಕೊಡು” ಎಂದು ಆ ವಿದ್ಯಾಧರ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದನು.

೧೦೧. “ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿರುವ ಇವನು ಯಾರು? ಯಾವನಲ್ಲಿ ಯಮಧರ್ಮರಾಜನು ಇಂದು ಕೋಪಗೊಂಡಿರುವನು? ಯಾವನ ಆಯುಷ್ಯವು ಇಂದಿಗೆ ಮುಗಿದಿರುವುದು? ಅಂತಹವನೇ ಇಂದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಬೇಕು.

ಮಮ ಪ್ರಚಂಡದೋರ್ಧ್ವಕಂಡಕಂಡೂಕಂಡೂಯನಕ್ಷಮಃ |
 ನಾಲೋ ನರೋಽಯಂ ಭವಿತಾ ಕಿಂ ತ್ರಿಶೂಲೇನ ಸುಂದರಿ || ೧೦೨ ||
 ಮಾಭ್ಯಮೇ ಕೌತುಕಂ ಪಶ್ಯ ಭಕ್ನೋಽಯಂ ಮಮ ಸಾಂಪ್ರತಂ |
 ಕಾಲೇನ ಮತ್ತೋ ಭೀತೇನ ಸ್ವಯಮೇವೋಪಥೌಕಿತಃ || ೧೦೩ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮುಷ್ಠಿಘಾತೇನ ತೇನೋಚ್ಛೇದನುಸೂನುನಾ |
 ಹೃದಯೇ ನಿಹತೋ ರಾಜಾ ಶಿಲಾತಿಕರಿನೇ ದ್ರುತಂ || ೧೦೪ ||
 ನ ಚಕ್ರಿಣಾ ಕೃತತ್ಪಾಣಃ ಪೀಡಾಮಲ್ವೀಯಸೀಮಸಿ |
 ನೋ ವೇದ ಕಲಿನೋರಸ್ಕೃತತ್ಕಾರಂ ಪ್ರತ್ಯುತಾನುದಂ || ೧೦೫ ||
 ಅಥ ಕೋಪವಕಾ ರಾಜ್ಞಾ ಹತೋ ವಕ್ತ್ರೇ ಚಪೇಟಿಯಾ |
 ಅಘೂರ್ಣಿತ ಶಿರಾ ಭೂಮೌ ಪತಿತ್ವಾ ಪುನರುತ್ಥಿತಃ || ೧೦೬ ||
 ಉನಾಚ ಚ ವಚೋ ಧೈರ್ಯಮನಸ್ವಭ್ಯ ಮಹಾಬಲೀ || ೧೦೭ ||

೧೦೨. ಎಲೈ ಸುಂದರಿಯೆ! ನನಗೆ ತ್ರಿಶೂಲವಾದರೂ ಏಕೆ? ಪ್ರಚಂಡ
 ಗಳಾದ ಈ ಜಾಮುದಂದಗಳ ತಿಸಿಸನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಭುಜಬಂಧವನ್ನು ಸುಮಲ
 ಕ್ಷಿಸ್ತನಾದ ಈ ಮನುಷ್ಯನೆಂದಾದರೂ ರಕ್ತನಾದಾನೆ?

೧೦೩. ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ. ಈಗ ನನ್ನ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡು.
 ಈತನು ನನಗೆ ಈಗ ಭಕ್ತ್ಯಪದಾರ್ಥವಾಗಿರುವನು. ನನಗೆ ಹೆದರಿರುವ ಕಾಲ
 ಯುಮುಸಿಂದಲೇ ಈ ಮನುಷ್ಯನು ನನಗೆ ಅಪಾರವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು.”

೧೦೪. ಇಂತು ನುಡಿದು ಆ ವಾನವನು ಕಲ್ಲಿಗಿಂತಲೂ ಕಠಿನಗಲಾದ ತನ್ನ
 ಮುಷ್ಠಿಗಳಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಆ ಮಹಾರಾಜನ ಹೃದಯವೇರಕ್ಕೆ
 ಗಾಢವಾದ ಪ್ರವಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

೧೦೫. ಚಕ್ರವಾಣಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ
 ಆ ರಾಜನಾದರೂ, ಕಠಿನವಾದ ಸಕ್ಷೇಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಲ್ಪ
 ವಾದ ನೋವನ್ನೂ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸನ ಕ್ರಿಯೆ
 ಜರ್ಘರಿತವಾಯಿತು.

೧೦೬. ಆಗ ರಾಜನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಅಂಗೈಯಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನ ಮುಖಕ್ಕೆ
 ಬಲವಾದ ವೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ತಲೆತಿರುಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು
 ಮೆಲ್ಲಗೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದನು.

೧೦೭. ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನವ
 ಲಂಬಿಸಿ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

ದಾನವ ಉವಾಚ :-

ಜ್ಞಾತಂ ನತ್ವಂ ಮನುಷ್ಯೋಽಸಿ ನೈರೂಪೇಣ ಚತುರ್ಭುಜಃ |
 ಆಯಾತಶ್ಚಿದ್ರಮಾಸಾದ್ಯ ಹಂತುಂ ಮಾಂ ದಾನವಾಂತಕಃ || ೧೦೮ ||
 ಏಕಂ ವಿಧೇಹಿ ಮಧುಭಿದ್ಯದಿ ತ್ವಂ ಬಲವಾನಸಿ |
 ವಿಹಾಯೈತನ್ಮಹಚ್ಛಾಲಂ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಸ್ವಾಯುಧೈರ್ಮಯಾ || ೧೦೯ ||
 ತ್ವಯಾ ಕಪಟರೂಪೇಣ ಬಲಿನಃ ಕೈಟಭಾದಯಃ |
 ನ ಬಲೇನ ಹತಾಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಹತಾ ಏವ ಚ್ಛಲೇನ ಹಿ || ೧೧೦ ||
 ಬಲಿಂ ಪಾತಾಲಮನಯಸ್ತ್ವಂ ನೈವಾಮನತಾಂ ದಧತ್ |
 ನೈಮೃಗತ್ವೇನ ಭವತಾ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುರ್ಹತಃ || ೧೧೧ ||
 ತ್ವಯಾ ಜಟಿಲರೂಪೇಣ ಲಂಕೇಶೋ ವಿನಿಪಾತಿತಃ |
 ಗೋಪಾಲವೇಷಮಾಸಾದ್ಯ ಕಂಸಾದ್ಯಾ ಘಾತಿತಾಸ್ತ್ವಯಾ || ೧೧೨ ||
 ಸ್ತ್ರೀರೂಪೇಣ ಹರಸ್ತ್ವಂ ತು ವಿಪ್ರಲಾಪ್ಯಾಸುರಾನ್ಸುಧಾಂ |
 ಯಾದೋರೂಪೇಣ ಭವತಾ ಶಂಖಾದ್ಯಾ ನಿಹತಾ ಬಹು || ೧೧೩ ||

೧೦೮. ರಾಕ್ಷಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು. ನೀನು ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರನಲ್ಲ. ಚತುರ್ಭುಜನೂ, ದಾನವವೈರಿಯೂ ಆದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ನೀನು. ನನ್ನ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯ ಸಮಯವನ್ನರಿತು ಮನುಷ್ಯವೇಷದಿಂದ ಬಂದಿರುವೆ.

೧೦೯. ಮಧುಸೂದನನೆ! ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೇಳುವ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡು. ಈ ಮಹಾಶೂಲವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಆಯುಧಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡು.

೧೧೦. ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಕೈಟಭನೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸರು ಕಪಟ ರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರು. ಒಬ್ಬನನ್ನಾದರೂ ನೀನು ಬಲದಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲ.

೧೧೧. ನೀನು ವಾಮನರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ನಾರಸಿಂಹವೆಂಬ ನಿನ್ನ ವಿಚಿತ್ರರೂಪದಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಹತನಾದನು.

೧೧೨. ಜಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ತಾಪಸವೇಷದಿಂದ ಲಂಕೇಶ್ವರನಾದ ರಾವಣನು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗನ ವೇಷವನ್ನು ತಾಳಿದ ನಿನ್ನಿಂದ ಕಂಸನೇ ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

೧೧೩. ಮೋಹಿನಿಯ ರೂಪದಿಂದ ದಾನವರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ನೀನು ಅವೃತವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಧಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಶಂಖನೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸರು ನಿಹತರಾದರು.

ಮಾಯಾವಿನಾಮಗ್ರಗಣ್ಯ ಸರ್ವಮುರ್ಮಜ್ಞ ಸಾಧಕ |

ನ ತ್ವತ್ತೋಹಂ ಬಿಭೇನ್ಯದ್ಯ ಯದಿ ಶೂಲಂ ವಿಹಾಸ್ಯಸಿ || ೧೧೪ ||

ಅಥವಾ ದೈತ್ಯವಚನೈಃ ಕಿಮೇಭಿಃ ಕಾತರೋಚಿತೈಃ |

ನ ತ್ಯಕ್ಷ್ಯಸಿ ತ್ರಿಶೂಲಂ ತ್ವಂ ನತ್ವಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ರಣೇ || ೧೧೫ ||

ಅವಶ್ಯಮೇವ ಮುರ್ತವ್ಯಮದ್ಯ ಪ್ರಾತಃ ಶರೀರಿಣಾ |

ತ್ವತ್ಕರೇಣ ವರಂ ಮೃತ್ಯುರ್ಬಲೇನಾಪಿ ಚ್ಛಲೇನ ವಾ || ೧೧೬ ||

ಇಯಂ ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಕನ್ಯಾ ನ ಮಯಾ ದೂಷಿತಾ ಸತೀ |

ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛ್ರೀರೇವ ಮಂತವ್ಯಾ ತನಾರ್ಥಂ ರಕ್ಷಿತಾ ಮಯಾ || ೧೧೭ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಾಮದೋರ್ಧ್ವಂ ಡಪ್ರಹಾರೇಣಾತಿನಿಷ್ಕುರಂ |

ನಿಜಘ್ನಾನ ದನೋಃ ಸೂನುಸ್ತಾಂ ಶಿಲೋಚ್ಚಯಕಂಪಿನಾ || ೧೧೮ ||

ನೃಪೋ ವಕ್ಷ್ಯಪ್ರಹಾರಂ ತಂ ವಿಷಹ್ಯ ರಣಮೂರ್ಧನಿ |

ಲಕ್ಷ್ಮೀಚಕಾರ ತದ್ವಕ್ಷಾಸ್ತ್ರಿಶೂಲಂ ತೋಲಯನ್ಕುರೇ || ೧೧೯ ||

೧೧೪. ನೀನು ಮಾಯಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನು. ಶತ್ರುಗಳ ಮುರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು. ಇಂದು ಆ ಶೂಲವೊಂದನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟೆಯಾದರೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧೫. ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಹೇಡಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತಗಳಾದ ಈ ದೈನ್ಯದ ಮಾತು ಗಳಿಂದಾಗಬೇಕಾದುದೇನು? ಆ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ನೀನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧೬. ದೇಹವನ್ನು ತಾಳಿದವನು ಇಂದೊ ನಾಳೆಯೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸಾಯಲೇಬೇಕು. ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಾಗಲಿ, ಮೋಸದಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಉತ್ತಮವು.

೧೧೭. ಈ ವಿದ್ಯಾಧರಕನ್ಯೆಯು ನನ್ನಿಂದ ದೂಷಿತಳಾಗಿಲ್ಲ. ಸತಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುವಳು. ಇವಳನ್ನು ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಇವಳು ನನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿತಳಾಗಿರುವಳು."

೧೧೮. ಇಂತು ನುಡಿದು ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಪರ್ವತಗಳ ಕೋಡುಗುಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವಂತಹ ತನ್ನ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಅತ್ಯಂತ ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಹಾರಮಾಡಿದನು.

೧೧೯. ಆ ರಾಜೇಂದ್ರನಾದರೊ, ಆ ಪ್ರಹಾರವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ತ್ರಿಶೂಲ ವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡಿಸುತ್ತ ರಾಕ್ಷಸನ ವಕ್ಷವನ್ನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ನಿಜಘಾತನ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸ ಚ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಜಹೌ ಕ್ಷಣಾತ್ |

ಇತ್ಥಂ ಕಂಕಾಲಕೇತುಂ ಸ ನಿಹತ್ಯ ಸುರಕಂಪನಂ || ೧೨೦ ||

ವಿದ್ಯಾಧರೀಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಂತೀಂ ಪ್ರಾಹ ಹೃಷ್ಯತನೂರುಹಾಂ |

ನಾರದಸ್ಯ ಮುನೇರ್ವಾಕ್ಯಾತ್ತವ ಸುಶ್ರೋಣಿ ವಾಂಛಿತಂ || ೧೨೧ ||

ಕೃತಂ ಮಯಾ ಕೃತಜ್ಞೇ ಕಿಂ ಕರವಾಣ್ಯಧುನಾ ವದ |

ಶೃತ್ವೇತಿ ತಸ್ಯ ಸಾ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಾಹ ಗಂಭೀರಚೇತಸಃ || ೧೨೨ ||

ಮಲಯಗಂಧಿನ್ನುವಾಚ :-

ಅಥೋದಾರಮತೇ ವೀರ ನಿಜಪ್ರಾಣೈಃ ಪಣೇಕೃತಾಂ |

ಕಿಂ ಮಾಂ ಪೃಚ್ಛಸಿ ಜೀವಾತೋ ಕುಲಕನ್ಯಾಮದೂಷಿತಾಂ || ೧೨೩ ||

ಇತಿ ಬ್ರುವತ್ಯಾಂ ಕನ್ಯಾಯಾಂ ಪುನಃ ಸ್ವೈರಚರೋ ಮುನಿಃ |

ಅತರ್ಕತಾಗಮಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ನಾರದೋ ದೇವಲೋಕತಃ || ೧೨೪ ||

ತತಸ್ತುತುಷತುಸ್ತು ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ಮುನಿಸತ್ತಮಂ |

ಕೃತಪ್ರಣಾಮೌ ಮುನಿನಾ ಪರಿವಿಶ್ರಾಣಿತಾಶಿಷೌ || ೧೨೫ ||

೧೨೦-೧೨೨. ಮಹಾಬಾಹುವಾದ ಆತನು ಮೊಡೆದು ತಿವಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೆಯೇ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ಇಂತು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಂಕಾಲಕೇತುವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಶತ್ರುಜಿದ್ರಾಜೇಂದ್ರನು ಪುಳಕಿತ ರೋದವುಳ್ಳವಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಧರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದನು. “ಎಲಾ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೆ! ಕೃತಜ್ಞಳೆ! ನಾರದಮುನಿಯು ಅಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ನಿನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವು ಹೀಗೆ ನನ್ನಿಂದ ನೆರವೇರಿತು. ಈಗ ನಿನಗಾಗಿ ನಾನು ಮತ್ತೇನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು.” ಗಂಭೀರಮಾನಸನಾದ ಆತನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕೆಯು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು.

೧೨೩. ಮಲಯಗಂಧಿನಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:-ವಿಶಾಲಬುದ್ಧಿಯೆ! ವೀರನೆ! ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು! ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೇ ಪಣವನ್ನಾಗಿಟ್ಟು ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳೂ, ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತಳೂ, ಪರಿಶುದ್ಧಳೂ, ಕನ್ಯೆಯೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ?”

೧೨೪. ಇಂತೆಂದು ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಯಾದ ನಾರದಮುನಿವರ್ಯನು ಪುನಃ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿಯೇ ಆವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು.

೧೨೫. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಂಡರು. ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮುನಿಯು ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಅತಿರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ವಿಧಿನಾಂಭಿಷಿಕ್ತೌ ನಾರದೇನ ತು |

ಜಗತ್ಪುನಾರದಾದಿಷ್ಟವರ್ತನಾ ಕೃತಮಂಗಲೌ || ೧೨೬ ||

ತಯಾ ಮಲಯಗಂಧಿನ್ಯಾ ಯುತಃ ಸೋಮಿತ್ರಜಿನ್ಮುಪಃ |

ಪುರೀಂ ವಾರಾಣಸೀಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪೌರೈರ್ವಿಹಿತಮಂಗಲಾಂ || ೧೨೭ ||

ಯದ್ವೀಕ್ಷ್ಯಣಾದಪಿ ನರೋ ನಾರಕೀಂ ನೈವ ಜಾತುಚಿತ್ |

ಗತಿನಾಪ್ನೋತಿ ಮೇಧಾವೀ ತಾಂ ಪುರೀಮನಿಶನ್ಮುಪಃ || ೧೨೮ ||

ಯಸ್ಯಾಂ ಪುರ್ಯಾಂ ಪ್ರವೇಶಂ ನ ಲಭಂತೇ ವಾಸವಾದಯಃ |

ಕೈವಲ್ಯಜನಯಿತ್ರೀ ಹಿ ತಾಂ ಪುರೀಮನಿಶನ್ಮುಪಃ || ೧೨೯ ||

ಅಪಿ ಸ್ತೃತ್ವಾ ಪುರೀಂ ಯಾಂ ವೈ ಕಾಶೀಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಕಾಂಕ್ಷಿತಾಂ |

ನ ನರೋ ಲಿಪ್ಯತೇ ಪಾಪೈಸ್ತಾಂ ವಿನೇಶ ಸ ಭೂಪತಿಃ || ೧೩೦ ||

ಯಸ್ಯಾಂ ಪುರ್ಯಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ವಾ ಮಹದ್ಭಿರಪಿ ಪಾತಕೈಃ |

ನಾಭಿಭೂಯೇತ ತಾಂ ಕಾಶೀಂ ಪ್ರಾನಿಶತ್ಸ ವಿಶಾಂ ಪತಿಃ || ೧೩೧ ||

ಸಾಪಿ ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಕಾಶೀಸಮೃದ್ಧಿಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ದೂರತಃ |

ನಿನಿದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ಚ ಪಾತಾಲನಗರೀಮಪಿ || ೧೩೨ ||

೧೨೬. ಬಳಿಕ ನಾರದಮುಹರ್ಷಿಯೇ ಅವರಿರ್ವರಿಗೂ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅಕ್ಷತಾರೋಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮಂಗಲಾ ಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ತಳೆದು ತನುಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಹೊರಡಲನುವಾದರು.

೧೨೭. ಬಳಿಕ ಆ ಶತ್ರುಜಿನ್ಮಹಾರಾಜನು ಮಡದಿಯಾದ ಮಲಯಗಂಧಿನಿ ಯೊಡನೆ ಪಾತಾಳಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾಗರಿಕರಿಂದ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಅಲಂಕೃತ ವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ವಾರಾಣಸೀನಗರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

೧೨೮. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೇ ಕುಶಲನಾದ ಮಾನವನು ಎಂದಿಗೂ ನರಕವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

೧೨೯. ಆ ನಗರವು ಮಹೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ದುಸ್ಸಾಧ ವಾದುದು. ಮೋಕ್ಷಪದವಿಗೆ ಅದು ಕಾರಣವಾದುದು.

೧೩೦. ಮೂರುಲೋಕದ ಜೀವರಿಗೂ ಅಭಿಲಾಷಾಸ್ಥವನಾದ ಆ ಪುರಿಯನು ಸ್ಮರಿಸಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಪಾತಕಗಳೂ ದೂರವಾಗುವುವು.

೧೩೧. ಆ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಪರಾಭವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರ ವನ್ನು ಆ ರಾಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

೧೩೨. ಆ ವಿದ್ಯಾಧರಕನ್ಯೆಯೂ ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಾಶಿಯ ಮಹಾಪೈಭವ ವನ್ನು ನೋಡಿದವಳಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನೂ, ತಾನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಪಾತಾಳ ಲೋಕವನ್ನೂ ತಾನೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಪ್ರಾಪ್ಯಾಮಿತ್ರಜಿತಂ ಕಾಂತಂ ತಥಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಸಾ ವಧೂಃ |

ಯಥಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾಪ್ಯಹೋ ಕಾಶೀಂ ಪರಮಾನಂದಕೇತನಂ || ೧೩೩ ||

ಸಾ ಕೃತಾರ್ಥಮಿವಾತ್ಮಾನಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ ಮನಸ್ವಿನೀ |

ತೇನ ಪತ್ಯಾ ಚ ಕಾಶ್ಯಾ ಚ ಪರಾಂ ನಿರ್ವೃತ್ತಿಮಾಯಯೌ || ೧೩೪ ||

ಸೋಃಪ್ಯಮಿತ್ರಜಿತಾಸಾದ್ಯ ಪತ್ನೀಂ ಮಲಯಗಂಧಿನೀಂ |

ಧರ್ಮಪ್ರಧಾನಂ ಸಂಸೇವ್ಯ ಕಾಮಂ ಪ್ರಾಪೋತ್ತಮಂ ಸುಖಂ || ೧೩೫ ||

ಸೈಕದಾ ತಂ ಪತಿಂ ರಾಜ್ಞೀ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಂ |

ರಹೋ ವಿಜ್ಞಾ ಪಯಾಂಚಕ್ರೇ ಪತಿಭಕ್ತಾ ಸುತಾರ್ಥಿನೀ || ೧೩೬ ||

ರಾಜ್ಞಿನಾಚ :-

ಭೂಸಾಭೀಷ್ಟತ್ವತೀಯಾಯಾಶ್ಚ ರಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಹಾವ್ರತಂ |

ಯದ್ಯನುಜ್ಞಾ ಭವೇದ್ಭರ್ತುಃ ಪುತ್ರಕಾಮಾರ್ಥತಪ್ರದಂ || ೧೩೭ ||

ರಾಜೋನಾಚ :-

ದೇವ್ಯಭೀಷ್ಟತ್ವತೀಯಾಯಾಂ ವ್ರತಂ ಕೇದೃಗ್ಭವೇದ್ವದ |

ಕಾ ದೇವತಾ ತತ್ರ ಪೂಜ್ಯಾ ವಿಧಾನಂ ಚಾಪಿ ಕಿಂ ಫಲಂ || ೧೩೮ ||

೧೩೩. ಆ ಮದವಣಿಗಿತ್ತಿಯು ಅಪರಿಮಿತಾನಂದದ ಧ್ವಜದಂತೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಆ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಳೋ, ಅಷ್ಟನ್ನು ಶತ್ರುಜಿದ್ರಾಜನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ಪಡೆದುದರಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ.

೧೩೪. ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಅಕೆಯು ಆತನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿಯೂ, ಕಾಶಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿಯೂ ಪಡೆದು ತಾನೇ ಕೃತಕೃತ್ಯಳೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಳು.

೧೩೫. ಆ ಶತ್ರುಜಿದ್ರಾಜನೂ ಮಲಯಗಂಧಿನಿಯನ್ನು ರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದು ಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿದ ಕಾಮವನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವವನಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದನು.

೧೩೬. ಪತಿಭಕ್ತಿಪರಾಯಣೆಯಾದ ಆ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಪುತ್ರಸಂತತಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಒಮ್ಮೆ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾದ ಆ ಪತಿದೇವನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಇಂತೆಂದು ವಿಜ್ಞಾ ಪಿಸಿಕೊಂಡಳು.

೧೩೭. ರಾಣಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ :- “ಮಹಾರಾಜ ! ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ನಾನು ಪುತ್ರಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಂತಹ ಅಭೀಷ್ಟತೃತೀಯೆಯೆಂಬ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು.”

೧೩೮. ರಾಜನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- “ ದೇವಿಯೆ ! ಅಭೀಷ್ಟತೃತೀಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವ್ರತವು ಎಂತಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ

ನಾರೀ ಪತ್ಯನನುಜ್ಞಾತಾ ಯಾ ವ್ರತಾದಿ ಸಮಾಚರೇತ್ |

ಜೀವಂತೀ ದುಃಖಿನೀ ಸಾ ಸ್ವಾನ್ಮೃತಾ ನಿರಯನ್ಯಚ್ಛತಿ || ೧೩೯ ||

ಇತಿ ರಾಜ್ಞೋದಿತಾ ರಾಜ್ಞೀ ಪ್ರವಕ್ತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ |

ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯತಾಂ ತಸ್ಯ ವ್ರತಸ್ಯ ಸರಹಸ್ಯಕಾಂ || ೧೪೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ವೀರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವೇಽಮಿತ್ರ
ಜಿತ್ವರಾಕ್ರಮವರ್ಣನಂ” ನಾಮ ದ್ವೈತೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ದೇವತೆಯು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು? ಪೂಜೆಯ ಕ್ರಮವೇನು? ಯಾವ ಫಲವು
ಲಭಿಸುವುದು?

೧೩೯. ಪತಿಯಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಪತ್ನಿಯು ಯಾವ ವ್ರತಾದಿ
ಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೂ ಅವಳು ಜೀವಿಸಿರುವವರೆಗೂ ದುಃಖಗಳನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ
ವೃತ್ತಕಾಶಮೇಲೆ ನರಕವನ್ನು ಸೇರುವಳಲ್ಲವೆ.”

೧೪೦. ಇಂತೆಂದು ರಾಜನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಣಿಯು
ಆ ವ್ರತದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ರಹಸ್ಯಸಹಿತವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದಳು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗಪ್ರಾಧುರ್ಭಾವ-ಅಮಿತ್ರಜಿತ್ವರಾಕ್ರಮವರ್ಣನ”ವೆಂಬ
ಎಂಬತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ತ್ರೈಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವೀರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ

ರಾಜ್ಞಾಂವಾಚಃ—

ಅನಧೇಹಿ ಧರಾನಾಥ ಕಥಯಾಮಿ ಯಥಾತಥಂ |

ವ್ರತಸ್ಯಾಸ್ಯ ವಿಧಾನಂ ಚ ಫಲಂ ಚಾಭೀಷ್ಟದೇವತಾಂ || ೧ ||

ಪುರಾ ಪುರಃ ಶ್ರೀದಪತ್ನಾಃ ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಸೂನುನಾ |

ನಾರದೇನ ಸುತಾರ್ಥಿನ್ಯಾ ವ್ರತಮೇತದುದೀರಿತಂ || ೨ ||

ಚೀರ್ಣಂ ಚಾಥ ತಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಪುತ್ರೋಽಭೂನ್ನಳಕೂಬರಃ |

ಅನ್ಯಾಭಿರಪಿ ಬಹ್ವೀಭಿಃ ಪುತ್ರಾಃ ಸ್ತಾಸ್ತಾ ವ್ರತಾದಿತಃ || ೩ ||

ವಿಧಿನಾಪ್ಯತ್ರ ಸಂಪೂಜ್ಯಾ ಗೌರೀ ಸರ್ವವಿಧಾನವಿತ್ |

ಸ್ತನಂಧಯೇನ ಸಹಿತಾ ಧಯತಾ ಸ್ತನಮುನ್ಮುಖಂ || ೪ ||

ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷತ್ಪತೀಯಾಯಾಂ ಶುಕ್ಲಾಯಾಂ ಕಲಶೋಪರಿ |

ತಾಮ್ರಪಾತ್ರಂ ನಿಧಾಯೈಕಂ ತಂಡುಲೈಃ ಪರಿಪೂರಿತಂ || ೫ ||

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ವೀರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ

೧. ರಾಣಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:—ಭೂಪಾಲಕನೆ! ಕೇಳು. ಈ ವ್ರತದ ವಿಧಾನವನ್ನೂ, ಅದರಿಂದಾಗುವ ಫಲವನ್ನೂ, ಪೂಜೆಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವಾಗಿರುವ ದೇವತೆಯನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

೨. ಮುನ್ನು ಕುಬೇರನ ಹೆಂಡತಿಯೂ, ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಾನ್ವಿತೆಯೂ ಆದ ಋದ್ಧಿ ದೇವಿಯು ಪುತ್ರಲಾಲಸೆಯಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪುತ್ರನಾದ ನಾರದಮುನಿಯಿಂದ ಈ ವ್ರತವು ಆಕೆಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೩. ಆತನ ಉಪದೇಶದಂತೆಯೇ ಆಕೆಯು ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಲು ನಳಕೂಬರ ನಂಬ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವವಳಾದಳು. ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಇತರ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಸಹ ಪುತ್ರರತ್ನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು.

೪. ಈ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಗೌರೀದೇವಿಯನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತೋತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಆ ದೇವತೆಯು ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಸ್ತನವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು.

೫. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ತೃತೀಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಶಪಾತ್ರೆಯಮೇಲೆ ತಂಡುಲಪೂರಿತವಾದ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯೊಂದನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ನವೀನಂ ಚ ರಜನೀರಾಗರಂಜಿತಂ |

ವಾಸಃ ಸಾತ್ರೋಪರಿ ನೃಸ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮತರಂ ಪರಂ || ೬ ||

ತಸ್ಯೋಪರಿ ಶುಭಂ ಪದ್ಮಂ ರವಿರಶ್ಮಿವಿಕಾಸಿತಂ |

ತತ್ಕರ್ಣಿಕಾಯಾ ಉಪರಿ ಚತುಃಸ್ವರ್ಣವಿನಿರ್ಮಿತಂ || ೭ ||

ವಿಧಿಂ ಸಂಪೂಜಯೇದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ರತ್ನ ಪಟ್ಟಾಂಬರಾದಿಭಿಃ |

ಪುಷ್ಪೈರ್ನಾನಾವಿಧೈ ರಮ್ಯೈಃ ಫಲೈರ್ನಾರಂಗಮುಖ್ಯಕೈಃ || ೮ ||

ಸುಗಂಧೈಶ್ಚಂದನಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಕರ್ಪೂರಮೃಗನಾಭಿಭಿಃ |

ಪರಮಾನ್ನಾದಿನೈವೇದ್ಯೈಃ ಪಕ್ಷಾನ್ನೈರ್ಬಹುಭಂಗಿಭಿಃ || ೯ ||

ಧೂಪೈರಗುರುಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ರಮ್ಯೈ ಕುಸುಮಮಂಡಪೇ |

ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಕಾರ್ಯಂ ವಿನಿದ್ಯೈಃ ಪರನೋತ್ಸವೈಃ || ೧೦ ||

ಹಸ್ತಮಾತ್ರಮಿತೇ ಕುಂಡೇ ಜಾತವೇದಸ ಇತ್ಯುಚಾ |

ಘೃತೇನ ಮಧುನಾಪ್ಲುತ್ಯ ಜುಹುಯಾನ್ಮಂತ್ರವಿದ್ವಿಜಃ || ೧೧ ||

೬. ಭಿದ್ರರಹಿತವಾಗಿಯೂ, ನೂತನವಾಗಿಯೂ, ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಆ ಪಾತ್ರೆಯಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು.

೭-೮. ಅದರ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಯಿಂದಲೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಳಿರುವ ಕಮಲವೊಂದನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಆ ಕಮಲದ ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಭಾರದ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಚತುರ್ನುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಳಾಗಿ ನವರತ್ನಗಳು, ಪೀತಾಂಬರಗಳು, ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾದ ಪುಷ್ಪಗಳು, ಕಿತ್ತಳೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮನೋಹರಫಲಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೯. ಚಂದನವೇ ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಕರ್ಪೂರಕಸ್ತೂರಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪರಮಾನ್ನವೇ ಮೊದಲಾದ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಗಳಾದ ಪಕ್ಷಾನ್ನಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೧೦. ಅಗುರುದ್ರವ್ಯಗಳು ಸೇರಿರುವ ಧೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಸುಂದರವಾದ ಪುಷ್ಪಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು.

೧೧. ಬಳಿಕ ಒಂದು ಹಸ್ತದ ಉದ್ದ, ಅಗಲ ಮತ್ತು ಆಳವುಳ್ಳ ಹೋಮ ಕುಂಡವನ್ನು ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳು ಬೆರೆಸಿದ ಚರುದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮೂಲಕ “ಜಾತವೇದಸೇ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಿಧಿಸತ್ತಾಗಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಹಸ್ರಂ ಕಮಲಾನಾಂಚ ಸ್ತೇರಾಣಾಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಹಿ ।

ನವಪ್ರಸೂತಾಂ ಕಪಿಲಾಂ ಸುಶೀಲಾಂ ಚ ಪಯಸ್ವಿನೀಂ ॥ ೧೨ ॥

ದದ್ಯಾದಾಚಾರ್ಯವರ್ಯಾಯ ಸಾಲಂಕಾರಾಂ ಸ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂ ।

ಉಪೋಷ್ಯ ದಂಪತೀ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನವಾಂಬರವಿಭೂಷಿತೈಃ ॥ ೧೩ ॥

ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ ಚ ಸಂಪೂಜ್ಯಾಚಾರ್ಯಮಾದ್ಯತಃ ।

ವಸ್ತ್ರೈರಾಭರಣೈರ್ನಾಲ್ಪೈರ್ದಕ್ಷಿಣಾಭಿರ್ಮುದಾನ್ವಿತೌ ॥ ೧೪ ॥

ಸೋಪಸ್ಕರಾಂ ಚ ತಾಂ ಮೂರ್ತಿಮಾಚಾರ್ಯಾಯ ನಿನ್ವೇದಯೇತ್ ।

ಸಮುಚ್ಚರನ್ನಿಮಂ ಮಂತ್ರಂ ವ್ರತಕೃನ್ನಿಭುನಂ ಮುದಾ ॥ ೧೫ ॥

ನಮೋ ವಿಶ್ವವಿಧಾನಜ್ಞೇ ವಿಧೇ ವಿವಿಧಕಾರಿಣಿ ।

ಸುತಂ ವಂಶಕರಂ ದೇಹಿ ತುಷ್ಪಾಮುಷ್ಮಾದ್ವ್ರತಾಚ್ಛುಭಾತ್ ॥ ೧೬ ॥

ಸಹಸ್ರಂ ಭೋಜಯಿತ್ವಾಥ ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಂ ।

ಭುಕ್ತಶೇಷೇಣ ಚಾನ್ನೇನ ಕುರ್ಯಾದ್ವೈ ಸಾರಣಂ ತತಃ ॥ ೧೭ ॥

೧೨-೧೩. ಅಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಮಾಡುವ ದಂಪತಿಗಳು ಉಪವಾಸ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೂತನವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ತಾವಾಗಿಯೇ ಅರಳಿರುವ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕಮಲಗಳನ್ನೂ, ಮೊಸರಾಗಿ ಕರು ವನ್ನು ಶಾಕಿರುವುದೂ, ಸಾಧುವೂ, ತುಂಬ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುವುದೂ, ಸರ್ವಾ ಭರಣಭೂಷಿತವೂ, ಸಕಲ ಲಕ್ಷ್ಮಣಯುಕ್ತವೂ ಆದ ಕಪಿಲೆಯಾಕಳನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೪. ಮಾರನೆಯ ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿನದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗರಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳು ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಆದರ ದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಅಭರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ ಗಳಿಂದಲೂ, ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದಲೂ ಆತನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೧೫. ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುವ ದಂಪತಿಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಸಕಲ ಸಂಭಾರಗಳೊಡನೆ ಆ ಪೂಜಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

೧೬. "ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿವಿಧಾನವನ್ನರಿತ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃಯೆ! ಬಹುವಿಧ ಜೀವರನ್ನು ಸೃಜಿಸುವವಳೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ವ್ರತದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ನೀನು ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿ ನಮಗೆ ವಂಶವನ್ನೊದ್ಧಾರಮಾಡುವ ಪುತ್ರನನ್ನನುಗ್ರಹಿಸು."

೧೭. ಬಳಿಕ ದಂಪತಿಗಳು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅಮೇಲೆ ಆ ಅನ್ನಶೇಷದಿಂದ ತಾವೂ ಸಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಇತ್ಥ ಮೇತದ್ವ್ರತಂ ರಾಜಂಶ್ಚಿಕೀರ್ಷಾಮಿ ತ್ವಯಾ ಸಹ |
 ಕುರು ಚೈತತ್ತ್ರಿಯಂ ಮಹ್ಯಮಭೀಷ್ಟಫಲಲಬ್ಧಯೇ || ೧೮ ||
 ಇತಿ ಭೂಸಾಲವರ್ಯೇಣ ಶ್ವತ್ವಾ ಸಂಹೃಷ್ಟಚೇತಸಾ |
 ಮುನೇ ವ್ರತಂ ಸಮಾಚೀರ್ಣಂ ಸಾಂತರ್ವತ್ನೀ ಬಭೂವ ಹ || ೧೯ ||
 ತಯಾಥ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಾ ಗೌರೀ ಗರ್ಭಿಣ್ಯಾ ಭಕ್ತಿತೋಷಿತಾ |
 ಪುತ್ರಂ ದೇಹಿ ಮಹಾಮಾಯೇ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಷ್ಣ್ವಂಶಸಂಭವಂ || ೨೦ ||
 ಜಾತಾಮಾತ್ರೋ ನೃಜೇತ್ಸರ್ವಗಂ ಪುನರಾಯಾತಿ ಚಾತ್ರ ವೈ |
 ಭಕ್ತಃ ಸದಾಶಿವೇತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಸರ್ವಭೂತಲೇ || ೨೧ ||
 ವಿನೈವ ಸ್ತನ್ಯಸಾನೇನ ಷೋಡಶಾಬ್ದಾಕೃತಿಃ ಕ್ಷಣಾತ್ |
 ಏವಂ ಭೂತಃ ಸುತೋ ಗೌರಿ ಯಥಾ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ತಥಾ ಕುರು || ೨೨ ||
 ಮೃಡಾನ್ಯಾಸಿ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತಾ ರಾಜ್ಞೀ ಭಕ್ತ್ಯಾತಿತುಷ್ಟಯಾ |
 ಅಥ ಕಾಲೇನ ತನಯಂ ಮೂಲರ್ಕ್ಷೇ ಸಾಸ್ಯಜೀಜನತ್ || ೨೩ ||

೧೮. ಮಹಾರಾಜನೆ! ಈ ವ್ರತವು ಇಂತು ನಡೆಯಬೇಕು. ಇದನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಭೀಷ್ಟಫಲವು ಲಭಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗು.

೧೯. ಆಗಸ್ಯಮಹಾಮುನಿಯೆ! ಇಂತಹ ವ್ರತವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಆ ರಾಜೋತ್ತಮನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದನು. ಆಕೆಯೂ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸುವವಳಾದಳು.

೨೦. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಆಕೆಯು ವಾರ್ವತೀದೇವಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ ಇಂತೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. “ಓ ಮಹಾಮಾಯೆ! ನನಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕೊಡು.

೨೧. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕು. ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕು. ಅವನು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ಭಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

೨೨. ನನ್ನ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಸಾನಮಾಡದೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಯವನಾಗಬೇಕು. ಎಲಾ ಗೌರಿಯೆ! ನನ್ನ ಮಗನು ಇಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳವನಾಗುವ ವರವನ್ನು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.”

೨೩. ಮಹಾರಾಣಿಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ವಾರ್ವತೀದೇವಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಬಳಿಕ ನವಮಾಸಗಳು ತುಂಬಲು ಆಕೆಯು ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದಳು.

ಹಿತ್ತೈರನಾತ್ಮೈರಥ ಸಾ ವಿಜ್ಞಪ್ತಾರಿಷ್ಟಸಂಸ್ಥಿತಾ |
 ದೇವೀ ರಾಜಾರ್ಥಿನೀ ಚೇತ್ತ್ವಂ ತ್ಯಜ ದುಷ್ಟಕ್ಷಮಂ ಸುತಂ || ೨೪ ||
 ಸಾ ಮಂತ್ರಿನಾಕ್ಯಮಾರ್ಕಣ್ಯ ಕೇವಲಂ ಪತಿದೇವತಾ |
 ಅತ್ಯಾಪ್ತೇತ್ತಂ ತಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ತನಯಂ ನಯಕೋವಿದಾ || ೨೫ ||
 ಧಾತ್ರೇಯಿಕಾಂ ಸಮಾಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾಹೇದಂ ಸಾ ನೃಪಾಂಗನಾ |
 ಪಂಚಮುದ್ರೇ ಮಹಾಪೀಠೇ ವಿಕಟಾನಾನು ಮಾತೃಕಾ || ೨೬ ||
 ತದಗ್ರೇ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾಮುಂ ಬಾಲಂ ಧಾತ್ರೇಯಿಕೇ ವದ |
 ಗೌರ್ಯಾ ದತ್ತಃ ಶಿಶುರಸೌ ತನಾಗ್ರೇ ವಿನಿವೇದಿತಃ || ೨೭ ||
 ರಾಜ್ಞಾ ಪತ್ಯುಃ ಪ್ರಿಯೈಷಿಣ್ಯಾ ಮಂತ್ರಿವಿಜ್ಞಪ್ತಿನುನ್ನಯಾ |
 ಸಾಸಿ ರಾಜ್ಞಾ ದಿತಂ ಶೃತ್ವಾ ಶಿಶುಂ ಲಾಸ್ಯಶಶಿಪ್ರಭಂ || ೨೮ ||
 ವಿಕಟಾಯಾಃ ಪುರಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಗೃಹಂ ಧಾತ್ರೇಯಿಕಾ ಗತಾ |
 ಅಥ ಸಾ ವಿಕಟಾ ದೇವೀ ಸಮಾಹೂಯ ಚ ಯೋಗಿನೀಃ || ೨೯ ||

೨೪. ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅರಿಷ್ಟವೋದಗುವ ಸಂಭವವನ್ನು ಕಂಡು ಆಪ್ತರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಕೆಗೆ “ಎಲಾ ದೇವಿಯೇ! ನಿನಗೆ ಮಹಾರಾಜನ ಸೌಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿರುವುದಾದರೆ ದುಷ್ಟನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವ ಈ ಪುತ್ರನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು” ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಸಿದರು.

೨೫. ಆಕೆಯು ರಾಜನೀತಿವಿರಾರದಳಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದಲೂ, ಕೇವಲ ಪತಿಯನ್ನೇ ಪರದೈವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದು ದರಿಂದಲೂ ಮಂತ್ರಿಗಳ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ರತದ ಫಲವಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಮಗುವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದಳು.

೨೬-೨೭. ಆ ರಾಜಮಹಿಷಿಯು ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಹೇಳಿದಳು. “ಪಂಚಮುದ್ರ ಮಹಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿಕಟಿಯೆಂಬ ಮಾತೃಕೆಯು ನೆಲೆಸಿರುವಳು. ಎಲಾ ದಾದಿಯೇ! ಈ ಮಗುವನ್ನು ಆದರ ಮುಂದೆ ಮಲಗಿಸಿ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳು. ‘ದೇವಿಯೇ! ಗೌರಿಯ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದ ಈ ಮಗುವನ್ನು ನಿನ್ನಮುಂದೆ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿರುವೆನು.’

೨೮-೨೯. ಇದರ ತಾಯಿಯಾದ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಗಂಪನಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ವನ್ನಂಟುಮಾಡುವವಳಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಚೋದಿತಳಾಗಿ ನಿನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವಳು” ಎಂದುಳು. ದಾದಿಯೂ ತನ್ನ ಒಡತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನು ಹೋಲುವ ಮುಖವುಳ್ಳ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ವಿಕಟಾದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಮಲಗಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಮೊರಟುಹೋದಳು. ಬಳಿಕ ಆ ವಿಕಟಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಾದ ಯೋಗಿನಿಯರನ್ನು ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು ಅವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು:—ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ಮಾತೃಗಣಗಳ

ಉನಾಚ ನಯತ ಕ್ಷುಪ್ರಂ ಶಿಶುಂ ಮಾತೃಗಣಾಗ್ರತಃ |
ತಾಸಾಮಾಜ್ಞಾಂ ಚ ಕುರುತ ರಕ್ಷತಾನುಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ || ೩೦ ||
ಯೋಗಿನೋಽವಿಕಟಾನಾಕ್ಯಾತ್ವೇಚರ್ಯಸ್ತಾಃ ಕ್ಷಣೇನ ತಂ |
ನಿನ್ಯುರ್ಗಗನಮಾರ್ಗೇಣ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದ್ಯಾ ಯತ್ರ ಮಾತರಃ || ೩೧ ||
ಪ್ರಣಮ್ಯ ಯೋಗಿನೀವೃಂದಂ ತಂ ಶಿಶುಂ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸಂ |
ಪುರೋ ನಿಧಾಯ ಮಾತೃಗಣಾಂ ಪ್ರೋವಾಚ ವಿಕಟೋದಿತಂ || ೩೨ ||
ಬ್ರಹ್ಮಾಣೇ ವೈಷ್ಣವೀ ರೌದ್ರೀ ವಾರಾಹೀ ಸಾರಸಿಂಹಿಕೀ |
ಕೌಮಾರೀ ಚಾಸಿ ಮಾಹೇಂದ್ರೀ ಚಾಮುಂಡಾ ಚೈವ ಚಂಡಿಕಾ || ೩೩ ||
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ಬಾಲಕಂ ರಮ್ಯಂ ವಿಕಟಾಪ್ರೇಷಿತಂ ತತಃ |
ಪಪ್ರಚ್ಛುರ್ಯುಗಪಡ್ಧಿಂಭಂ ಕಸ್ತೇ ತಾತಃ ಪ್ರಸೂಶ್ಚ ಕಾ || ೩೪ ||
ಮಾತೃಭಿಶ್ಚೇತಿ ಪೃಷ್ಟಃ ಸ ಯದಾಕಿಂಚಿನ್ನವಕ್ತಿ ಚ |
ತದಾ ತದ್ಯೋಗಿನೀಚಕ್ರಂ ಪ್ರಾಹ ಮಾತೃಗಣಾಸ್ತ್ವಿತಿ || ೩೫ ||
ರಾಜ್ಯಯೋಗ್ಯೋ ಭವತ್ಯೇಷ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಣಲಕ್ಷಿತಃ |
ಪುನಸ್ತತ್ತ್ವೇನ ನೇತವ್ಯೋ ಯೋಗಿನೃತ್ಸ್ವಿಲಿಂಬಿತಂ || ೩೬ ||

ಬಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಿರಿ. ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿರಿ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿರಿ.

೩೦. ವಿಕಟಾದೇವಿಯ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಆಕಾಶಸಂಚಾರಿಗಳಾದ ಆ ಯೋಗಿನಿಯರು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು.

೩೧. ಆ ಯೋಗಿನಿಯರ ಗಡಣವು ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸೂರ್ಯತೇಜಸ್ಸಂಪನ್ನವಾದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಅವರ ಮುಂದಿಟ್ಟು ವಿಕಟಾದೇವಿಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಬಿನ್ನವಿಸಿತು.

೩೨-೩೪. ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ವೈಷ್ಣವೀ, ಮಾಹೇಶ್ವರೀ, ವಾರಾಹೀ, ಸಾರಸಿಂಹೀ, ಕೌಮಾರೀ, ಮಾಹೇಂದ್ರೀ, ಚಾಮುಂಡಾ ಮತ್ತು ಚಂಡಿಕೆಯರೆಂಬ ಆ ಮಾತೃಕೆಯರು ವಿಕಟಾದೇವಿಯು ಕಳುಹಿಸಿದ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಅಂದಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಲ್ಲರೂ 'ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಯಾರು? ನಿನ್ನನ್ನು ಹಡೆದ ತಾಯಿ ಯಾರು?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದರು.

೩೫. ಮಾತೃಕೆಯರು ಕೇಳಿದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆ ಮಗುವು ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಯೋಗಿನಿಯರು ಮಾತೃಗಳಿಗೆ ಮಗುವಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

೩೬-೩೭. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಮಾತೃಕೆಯರು ಇಂತೆಂದರು. "ಈ ಬಾಲಕನು

ಪಂಚಮುದ್ರಾ ಮಹಾದೇವಿ ತಿಷ್ಠತೇ ಯತ್ರ ಕಾಮ್ಯದಾ |
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಂಸೇವನಾನ್ನೂಣಾಂ ನಿರ್ವಾಣಶ್ರೀರದೂರತಃ || ೩೭ ||
ಸರ್ವತ್ರ ಶುಭಜನ್ಮಿನ್ಯಾಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮುಕ್ತಿಃ ಪದೇ ಪದೇ |
ತಥಾಪಿ ಸವಿಶೇಷಂ ಹಿ ತಪ್ತೀತಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಕೃತ್ || ೩೮ ||
ತಪ್ತೀತಸೇವನಾದಸ್ಯ ಷೋಡಶಾಬ್ದಾ ಕೃತೇಃ ಶಿಶೋಃ |
ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವಿತ್ರಿ ಪರಮಾ ವಿಶ್ವೇಶಾನುಗ್ರಹಾತ್ಪರಾತ್ || ೩೯ ||
ಏನಂ ಮಾತೃಗಣಾಶೀರ್ಭಿಯೋಗಿನೀಭಿಃ ಕ್ಷಣೇನ ಹಿ |
ಪ್ರಾಪಿತೋ ಮಾತೃವಾಕ್ಯೇನ ಪಂಚಮುದ್ರಾಂಕಿತಂ ಪುನಃ || ೪೦ ||
ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ತನ್ಮಹಾಪೀಠಂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಾದಿಹಾಗತಃ |
ಆನಂದಕಾನನೇ ದಿವ್ಯಂ ತತಾಪ ವಿಪುಲಂ ತಪಃ || ೪೧ ||
ತಪಸಾತೀವ ತೀವ್ರೇಣ ನಿಶ್ಚಲೇಂದ್ರಿಯಚೇತಸಃ |
ತಸ್ಯ ರಾಜಕುಮಾರಸ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಭೂದುಮಾಧವಃ || ೪೨ ||

ಸಕಲ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಎಲೈ ಯೋಗಿನಿಯಿರಾ ! ಪುನಃ ಇವನನ್ನು ತಡಮಾಡದೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದೆಯಾದ ಪಂಚಮುದ್ರಾದೇವಿಯಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಆಕೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಳು.

೩೮. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಗಳಗಳನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಮೋಕ್ಷಫಲವಿದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಾರ್ಥದಾಯಕವಾದ ಆ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಿರುವುದು.

೩೯. ಆ ಪೀಠವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಯದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಈ ಶಿಶುವಿಗೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವು ಲಭಿಸುವುದು. ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಇವನಿಗೆ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗಲಿರುವುದು.”

೪೦. ಇಂತೆಂದು ಆ ಮಾತೃಕೆಯರು ಮಗುವನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಯೋಗಿನಿಯರು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ಅದನ್ನು ಪಂಚಮುದ್ರಾದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು.

೪೧. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಪುನಃ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಬಾಲಕನು ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಮುದ್ರಾಮಹಾಪೀಠವನ್ನು ಸೇರಿ ಸಾತ್ವಿಕವೂ, ಅತ್ಯುಗ್ರವೂ ಆದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೪೨. ಸ್ವರ್ಗಲಗಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮನಸ್ಸೂ ಬುಳ್ಳ ಆ ರಾಜಕುಮಾರನು ಮಾಡಿದ ಅತಿಫೀವ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನೂ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು.

ಅನಿರ್ಬಭೂವ ಪುರತೋ ಲಿಂಗರೂಪೇಣ ಶಂಕರಃ |

ಪ್ರೋವಾಚ ಚ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ವರಂ ಬ್ರೂಹಿ ನೃಪಾಂಗಜಃ || ೪೩ ||
ಸ್ತುಂದ ಉವಾಚ:-

ಸರ್ವಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ಪುರತೋ ನೀಕ್ಷ್ಯ ನಾಜ್ಞಯಂ |

ಸಪ್ತಸಾತಾಲಮುದ್ಭಿದ್ಯ ಸ್ಥಿತಂ ಬೃಹದನುಗ್ರಹಾತ್ || ೪೪ ||

ಪ್ರಣಮ್ಯ ದಂಡವದ್ಭೂಮೌ ಪರಿತುಷ್ಟಾನ ಧೂರ್ಜಟಂ |

ಸೂಕ್ತೈರ್ಜನ್ಮಾಂತರಾಭ್ಯಸ್ತೈಃ ಸುಹೃಷ್ಟೋ ರುದ್ರದೈವತೈಃ || ೪೫ ||

ತತಃ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭಗವಾನ್ದೇವದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ |

ಸಂತುಷ್ಟಸ್ತಪಸಾ ತಸ್ಯ ಪ್ರೋವಾಚ ವೃಷಭಧ್ವಜಃ || ೪೬ ||

ದೇವದೇವ ಉವಾಚ:-

ವರಂ ವರಯ ಸಂತಪ್ತ ತಪಸಾ ಕ್ಲೇಶಿತಂ ವಪುಃ |

ತ್ವಯೇದಂ ಬಾಲವಪುಷಾ ವಶೀಕೃತಂ ಮನೋ ಮನು || ೪೭ ||

೪೩. ಆತನ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿಯೆ ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಆ ಶಂಕರನು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು, “ರಾಜಪುತ್ರ! ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ತಿಳಿಸು” ಎಂದು ಬಿಡುಗಡೆ.

೪೪. ಸ್ತುಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಸಮಸ್ತ ಜ್ಯೋತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡದೂ, ವೇದಮಯವೂ, ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಿದಾದ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಏಳು ಅಧೋಲೋಕಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವುದೂ ಆದ ಆ ಮಹಾ ಲಿಂಗವನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರನು ನೋಡಿದನು.

೪೫. ಒಡನೆಯೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಪರಿಮಿತಾನಂದದಿಂದ ಕೂಡಿ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದ ಅನೇಕ ರುದ್ರಸೂಕ್ತಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು.

೪೬. ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಸಮಸ್ಥಿತನೂ, ದೇವಾಧಿದೇವನೂ, ವೃಷಭವಾಹನನೂ ಆದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಆ ಭಕ್ತನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೪೭. ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಅಯ್ಯಾ ರಾಜಪುತ್ರನೆ! ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೋ. ನೀನು ಆಚರಿಸಿರುವ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಶರೀರವು ಬಹಳ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವುದು. ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರವಾದ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ವಶನಾಗಿರುವುದು.

ಶಿವೋಕ್ತಂ ಚ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ವರದಾನಂ ಪುನಃ ಪುನಃ |
ವರಂ ಚ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಂಚಕ್ರೇ ಪರಿಹೃಷ್ಯತನೂರುಹಃ

|| ೪೮ ||

ಕುಮಾರ ಉವಾಚ :-

ದೇವದೇವ ಮಹದೇವ ಯದಿ ದೇಯೋ ವರೋ ಮಮ |

ತದತ್ರ ಭವತಾ ಸ್ಥೇಯಂ ಭವತಾಪಹೃತಾ ಸದಾ

|| ೪೯ ||

ಅಸ್ಥಿಂಲ್ಲಿಂಗೇ ಸ್ಥಿತಃ ಶಂಭೋ ಕುರು ಭಕ್ತಸಮಾಹಿತಂ |

ವಿನಾ ಮುದ್ರಾದಿಕರಣಂ ಮಂತ್ರೇಣಾಪಿ ವಿನಾ ವಿಭೋ

|| ೫೦ ||

ದಿತ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಾಮತ್ರ ದರ್ಶನಾತ್ಪ್ರಸಾರನಾನ್ಮತೇಃ |

ಅಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಯೇ ಭಕ್ತಾ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಕರ್ಮಭಿಃ |

ಸದೈವಾನುಗ್ರಹಸ್ತೇಷು ಕರ್ತವ್ಯೋ ವರ ಏಷ ಮೇ

|| ೫೧ ||

ಇತಿ ತದ್ವರಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಲಿಂಗರೂಪೋಽವದತ್ತಭುಃ |

ಏವಮಸ್ತು ಯದುಕ್ತಂ ತೇ ವೀರವೈಷ್ಣವಸೂನುನಾ

|| ೫೨ ||

ಜನೇತುರ್ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಾಚ್ಚ ರಾಜ್ಞೋಽಮಿತ್ರಜಿತೋ ಭವಾನ್ |

ವಿಷ್ಣ್ವಂಶ ಏವಮುತ್ಪನ್ನೋ ಮಮ ಭಕ್ತಿಪರೋಽಂಗಜ

|| ೫೩ ||

೪೮. ಆ ಬಾಲಕನು ಮಹೇಶ್ವರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂಟುವ ಒತ್ತಾಯವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಹರ್ಷದಿಂದ ಮೈನವಿರೇಳುತ್ತಿರಲು ವರವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

೪೯. ಬಾಲಕನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ:—“ ದೇವಾಧಿದೇವನೆ! ಮಹಾದೇವನೆ! ನನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವೆಯಾದರೆ ಭಕ್ತರ ಸಂಸಾರಕ್ಷೇಶಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿರಬೇಕು.

೫೦. ಶಂಭುವೆ! ಸರ್ವಸ್ವಾಪಿಯೆ! ನೀನು ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸನ್ನಿಹಿತ ನಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಮುದ್ರಾದಿಗಳಾಗಲಿ, ಮಂತ್ರಜಪಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರು.

೫೧. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೂ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಪದ್ವರವಾದ ಕಾರ್ಯವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಯಾವ ಜನರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಶರೀರಗಳಿಂದ ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದೊಂದೇ ನಾನು ಹೇಳುವ ವರವು.”

೫೨-೫೩. ಇಂತೆಂದ ಅವನ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ಈಶ್ವರನು ಹೇಳಿದನು. “ ಎಲೈ ವೀರನೆ! ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ಮಗನಾದ ನೀನು ಹೇಳಿ ದಂತೆಯೇ ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಡೆಯುವುದು. ನಿನ್ನ ತಂದೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾದ

ವೀರ ವೀರೇಶ್ವರಂ ನಾಮ ಲಿಂಗಮೇತತ್ತ್ವದಾಖ್ಯಯಾ |
 ಕಾಶ್ಯಾಂ ದಾಸ್ಯತ್ಯಭೀಷ್ವಾನಿ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಚಿಂತತಾನ್ಯಹೋ || ೫೪ ||
 ಅಸ್ಮಿಂಲ್ಲಿಂಗೇ ಸದಾ ವೀರ ಸ್ಥಾಸ್ಯಾನ್ಯದ್ಯದಿನಾವಧಿ |
 ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಚ ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮಾಶ್ರಿತೇಭ್ಯೋ ನ ಸಂಶಯಃ || ೫೫ ||
 ಪರಂ ನ ಮಹಿಮಾಸಂ ಮೇ ಕಲೌ ಕಶ್ಚಿ ಚ್ಚ ವೇತ್ಸ್ಯತಿ |
 ಯಸ್ತು ವೇತ್ಸ್ಯತಿ ಭಾಗ್ಯೇನ ಸ ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮಾಪ್ಸ್ಯತಿ || ೫೬ ||
 ಅತ್ರ ಜಪ್ತಂ ಹುತಂ ದತ್ತಂ ಸ್ತುತಮರ್ಚಿತಮೇವ ವಾ |
 ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಾದಿಕರಣಮುಕ್ಯಫಲಹೇತುಕಂ || ೫೭ ||
 ತ್ವಂ ತು ರಾಜ್ಯಂ ಪರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸರ್ವಭೂಸಾಲದುರ್ಲಭಂ |
 ಭುಕ್ತ್ವಾ ಭೋಗಾಂಶ್ಚ ವಿಪುಲಾಸಂತೇ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ || ೫೮ ||
 ಪುರೀ ವಾರಾಣಸೀ ರಮ್ಯಾ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಜಗತೀತಲೇ |
 ಪುಣ್ಯಸ್ತತ್ರಾಪಿ ಸಂಭೇದಃ ಸರಿತೋರಸಿಗಂಗಯೋಃ || ೫೯ ||

ಶತ್ರುಜಿದ್ರಾಜನು. ಆತನಿಂದ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಳೆದಿರುವ ನೀನೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶ ದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತು.

೫೪. ಎಲೈ ವೀರನೆ! ಈ ಲಿಂಗವು ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗ ವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಈ ಲಿಂಗವು ಭಕ್ತರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷಿಸುವ ಸಕಲ ಪರಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವುದು.

೫೫. ಪುತ್ರ! ನಾನು ಈ ದಿನದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೆ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ರೂಪವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೫೬. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಯಾವನು ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಅವನು ಉತ್ತಮಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಪಡೆಯುವನು.

೫೭. ಈ ಏಕರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಜಪವಾಗಲಿ, ಹೋಮವಾಗಲಿ, ದಾನ ವಾಗಲಿ, ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಲಿ, ಪೂಜೆಯಾಗಲಿ, ಈ ದೇವಾಲಯದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವಾಗಲಿ ಅಕ್ಷಯಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

೫೮. ನೀನು ಸರ್ವೋತ್ತಮವೂ ಸಾಧಾರಣ ರಾಜರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವೂ ಆದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನುನ್ನಭವಿಸಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ.

೫೯. ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಾರಾಣಸೀಪುರಿಯು ರಮ್ಯವಾಗಿರು ವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಿ ಮತ್ತು ಗಂಗಾ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಪ್ರದೇಶವು ಸರಮಪುಣ್ಯಪ್ರದೇಶವೆನಿಸಿರುವುದು.

ತತೋಽಪಿ ಚ ಹಯಗ್ರೀವಂ ತೀರ್ಥಂ ಚೈವಾತಿಪುಣ್ಯದಂ ।
ಯತ್ರ ನಿಷ್ಕುಹ್ರಯಗ್ರೀವೋ ಭಕ್ತಚಿಂತಿತನುರ್ಪಯೇತ್ ॥ ೬೦ ॥
ಹಯಗ್ರೀವಾಚ್ಚ ನೈ ತೀರ್ಥಾದ್ವಜತೀರ್ಥಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ।
ಯತ್ರ ನೈ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ಗಜದಾನಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೬೧ ॥
ಕೋಕಾವರಾಹತೀರ್ಥಂ ಚ ಪುಣ್ಯದಂ ಗಜತೀರ್ಥದಃ ।
ಕೋಕಾವರಾಹನುಭ್ಯಚ್ಚ ತತ್ರ ನೋ ಜನ್ಮಭಾಗ್ವನಃ ॥ ೬೨ ॥
ಅಪಿ ಕೋಕಾವರಾಹಾಚ್ಚ ದಿಲೀಪೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ ।
ದಿಲೀಪತೀರ್ಥಂ ಸುಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸದ್ಯಃ ಪಾಪಹರಂ ಪರಂ ॥ ೬೩ ॥
ತತಃ ಸಗರತೀರ್ಥಂ ಚ ಸಗರೇಶಸಮೀಪತಃ ।
ಯತ್ರ ಮಜ್ಜನ್ನರೋ ಮಜ್ಜೇನ್ನ ಭೂಯೋ ದುಃಖಸಾಗರೇ ॥ ೬೪ ॥
ಸಪ್ತಸಾಗರತೀರ್ಥಂ ಚ ಶುಭಂ ಸಗರತೀರ್ಥತಃ ।
ಸಸ್ತಾಭಿಸ್ನಾನಜಂ ಪುಣ್ಯಂ ಯತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನರೋ ಲಭೇತ್ ॥ ೬೫ ॥

೬೦. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಹಯಗ್ರೀವರೂಪದಿಂದ ನೆಲಸಿ
ಭಕ್ತರ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಯಗ್ರೀವತೀರ್ಥವು ಬಹು
ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವನು ತನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ
ಸಕಲ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೬೧. ಇಂತಹ ಹಯಗ್ರೀವತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗಜತೀರ್ಥವು ವಿಶೇಷದಿಂದ
ಕೂಡಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ
ಮನುಷ್ಯನು ಗಜದಾನದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೬೨. ಆ ಗಜತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೋಕಾವರಾಹತೀರ್ಥವು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವು.
ಕೋಕಾವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಜನರು ಪುನಃ ಭಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ.

೬೩. ಇಂತಹ ಕೋಕಾವರಾಹಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ದಿಲೀಪೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿ
ಯಲ್ಲಿರುವ ದಿಲೀಪತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವೂ, ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಪಗಳನ್ನು
ಕಳೆಯುವುದೂ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆಗಿರುವುದು.

೬೪. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಗರೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಗರತೀರ್ಥವು
ಉತ್ತಮವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ಪುನಃ ದುಃಖ
ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ.

೬೫. ಸಗರತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಪ್ತಸಾಗರತೀರ್ಥವು ಪವಿತ್ರವಾದುದು.
ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಮಹೋದಧೀತಿ ನಿಖ್ಯಾತಂ ತೀರ್ಥಂ ಸಪ್ತಾಬ್ದತೀರ್ಥತಃ |
 ಸಕ್ಯದ್ವಾಪ್ತಾಪ್ತೋ ಧೀಮಾನ್ದಧೇದಘನುಹೋದಧಿಂ. || ೬೬ ||
 ಚೌರತೀರ್ಥಂ ತತಃ ಪುಣ್ಯಂ ಕಪಿಲೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ |
 ಪಾಪಂ ಸುವರ್ಣಚೌರ್ಯಾದಿ ಯತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಕ್ಷಯಂ ವ್ರಜೇತ್ || ೬೭ ||
 ಹಂಸತೀರ್ಥಂ ತತೋಽಪೀಡ್ಯಂ ಕೇದಾರೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ || ೬೮ ||
 ಹಂಸಸ್ವರೂಪೀ ಯತ್ರಾಹಂ ನಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇಹಿನಃ || ೬೯ ||
 ತತಸ್ತ್ರಿಭುವನಾಖ್ಯಾಸ್ಯ ಕೇಶವಸ್ಯಾತಿಪುಣ್ಯದಂ |
 ತೀರ್ಥಂ ಯತ್ರಾಪ್ತುತಾ ಮರ್ತ್ಯಾ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ ನ || ೭೦ ||
 ಗೋವ್ಯಾಘ್ರೇಶ್ವರತೀರ್ಥಂ ಚ ತತೋಽಪ್ಯಧಿಕಮೇವ ಹಿ |
 ಸ್ವಭಾವವೈರಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಯತ್ರೋಭೌ ಸಿದ್ಧಿಮಾಪತುಃ || ೭೧ ||
 ತತೋಽಪಿ ಹಿ ವರಂ ವೀರ ತೀರ್ಥಂ ಮಾಂಧಾತ್ಯಸಂಜ್ಞಿತಂ |
 ಚಕ್ರವರ್ತಿಪದಂ ಯತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ತೇನ ಮಹೀಭುಜಾ || ೭೨ ||

೬೬. ಮಹೋದಧೀತಿರ್ಥವು ಸಪ್ತಸಾಗರತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವೆಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಸ್ನಾನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನು ಪಾಪಮಹಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಶೋಷಿಸುವನು.

೬೭. ಕಪಿಲೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ ಚೋರತೀರ್ಥವು ಮಹೋದಧಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪುಣ್ಯತಮವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಣಸ್ಥೇಯವೇ ಮುಂತಾದ ಪಾತಗಳು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು.

೬೮-೬೯. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಂಸ ತೀರ್ಥವು ಸ್ತೋತಾರ್ಹವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಹಂಸದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಸಕಲ ಜೀವರನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು.

೭೦. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತ್ರಿಭುವನನಾಮಕನಾದ ಕೇಶವನ ತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮನುಷ್ಯರು ಪುನಃ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೭೧. ಗೋವ್ಯಾಘ್ರೇಶ್ವರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ ಮಹತ್ತ್ವವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಗೋವ್ಯಾಘ್ರಾಳಗಳೆರಡು ತನುಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾದ ವೈರವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುವು.

೭೨. ಎಲೈ ವೀರನೆ! ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಾಂಧಾತ್ಯನಾಮಕವಾದ ತೀರ್ಥವು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು. ಅದರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ತತೋಽಪಿ ಮುಚುಕುಂದಾಖ್ಯಂ ತೀರ್ಥಂ ಚಾತೀನ ಪುಣ್ಯದಂ ।

ಯತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಜಾತು ವಿಪುಭರ್ನಾಭಿಭೂಯತೇ || ೭೩ ||

ಪೃಥುತೀರ್ಥಂ ತತೋಽಪ್ಯುಚ್ಛೇ ಶ್ರೀಯಸಾಂ ಸಾಧನಂ ಪರಂ ।

ಪೃಥ್ವೀಶ್ವರಂ ಯತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನರಃ ಪೃಥ್ವೀಪತಿರ್ಭವೇತ್ || ೭೪ ||

ತತಃ ಪರಶುರಾಮಸ್ಯ ತೀರ್ಥಂ ಚಾತೀನ ಸಿದ್ಧಿದಂ ।

ಯತ್ರ ಕ್ಷತ್ರವಧಾತ್ವಾಪಾಜ್ಞಾಮದಗ್ನ್ಯೋ ವಿಮುಕ್ತವಾನ್ || ೭೫ ||

ಅದ್ಯಾಪಿ ಕ್ಷತ್ರವಧಜಂ ಪಾಪಂ ತತ್ರ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ।

ಏಕೇನ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನಕೃತೇನ ಚ || ೭೬ ||

ತತೋಽಪಿ ಶ್ರೀಯಸಾಂ ಕರ್ತೃ ತೀರ್ಥಂ ಕೃಷ್ಣಾಗ್ರಜಸ್ಯ ಹಿ ।

ಯತ್ರ ಸೂತನಧಾತ್ವಾಪಾದ್ಬಲದೇವೋ ವಿಮುಕ್ತವಾನ್ || ೭೭ ||

ದಿವೋದಾಸಸ್ಯ ವೈ ತೀರ್ಥಂ ತತ್ರ ರಾಜ್ಞೋಽತೀನೇಧಸಃ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಜಾತು ನ ಜ್ಞಾನಾಚ್ಛೈವತೇಂತತಃ || ೭೮ ||

೭೩. ಮಾಂಧಾತ್ಮತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಚುಕುಂದತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನೆಂದಿಗೂ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

೭೪. ಪೃಥುತೀರ್ಥವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನವೆನಿಸಿ ಉತ್ತಮಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವೆನಿಸಿರುವುದು. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪೃಥ್ವೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವನು.

೭೫. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರಶುರಾಮತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದುದು. ಜಮದಗ್ನಿಪುತ್ರನಾದ ಆತನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ನಾರಮಾಡಿದ ಪಾತಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು.

೭೬. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಲಿ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಒಂದು ಸ್ನಾನದಿಂದಲೇ ಇಂದಿಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಕೊಂದ ಮಹಾಪಾತಕವು ಅಲ್ಲಿ ದೂರವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದಯವಿಲ್ಲ.

೭೭. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೀಯಸ್ಕಾರಕತೀರ್ಥವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಣ್ಣನಾದ ಋಶಾಮನ ತೀರ್ಥಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಬಲದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ಸೂತವಂಶಸಂಭೂತನಾದ ಲೋಮಹರ್ಷಣನನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿದ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದನು.

೭೮. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾಮೇಧಾವಿಯಾದ ದಿವೋದಾಸಮಹಾರಾಜನ ತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಂದಿಗೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಸೀನನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ತತೋಽಪಿ ಹಿ ಮಹಾತೀರ್ಥಂ ಸರ್ವಸಾಪಪ್ರಣಾಶನಂ ।

ಯತ್ರ ಭಾಗೀರಥೀ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೂರ್ತಿರೂಪೇಣ ತಿಷ್ಠತಿ ॥ ೭೯ ॥

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಭಾಗೀರಥೀತೀರ್ಥೇ ಕೃತ್ವಾ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ನಿಧಾನವಿತ್ ।

ದತ್ವಾ ದಾನಂ ಚ ಪಾತ್ರೇಭ್ಯೋ ನ ಭೂಯೋ ಗರ್ಭಭಾಗ್ಭವೇತ್ ॥ ೮೦ ॥

ಹರಪಾಪಂ ಚ ಭೋ ವೀರ ತೀರ್ಥಂ ಭಾಗೀರಥೀ ತಟೇ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಕ್ಷಯಂ ಯಾಂತಿ ಮಹಾಸಾಪಕುಲಾನ್ಯಪಿ ॥ ೮೧ ॥

ಯೋ ನಿಷ್ಪಾಪೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ರ ಪಶ್ಯತಿ ಮಾನವಃ ।

ನಿಷ್ಪಾಪೋ ಜಾಯತೇ ವೀರ ಸ ತಲ್ಲಿಂಗೇ ಕ್ಷಣಾತ್ಕ್ಷಣಾತ್ ॥ ೮೨ ॥

ದಶಾರ್ಶಮೇಧತೀರ್ಥಂ ಚ ತತೋಽಪಿ ಪ್ರವರಂ ಮತಂ ।

ದಶಾನಾಮುಶ್ವಮೇಧಾನಾಂ ಯತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೮೩ ॥

ತತೋಽಪಿ ಶುಭದಂ ವೀರ ಬಂದೀತೀರ್ಥಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ।

ಯತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಮುಚ್ಯೇದಪಿ ಸಂಸಾರಬಂಧನಾತ್ ॥ ೮೪ ॥

ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷೇಣ ದೈತ್ಯೇನ ಬಹುಶೋ ದೇವತಾಃ ಪುರಾ ।

ಬಂದೀಕೃತಾ ನಿಗಡಿತಾಸ್ತುಷ್ಟ್ವವುರ್ಜಗದಂಬಿಕಾಂ ॥ ೮೫ ॥

೭೯. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥೀದೇವಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ವಿಗ್ರಹದರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ನಿಂತಿರುವಳು.

೮೦. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಈ ಭಾಗೀರಥೀತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಸತ್ಪಾತ್ರಗಳನ್ನರಿತು ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

೮೧. ವೀರನೆ! ಆ ಭಾಗೀರಥಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಹರಪಾಪವೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಪಾಪಗಳ ರಾಶಿಗಳೂ ಸಹ ಆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು.

೮೨. ಯಾವ ಮಾನವನು ಅಲ್ಲಿರುವ ನಿಷ್ಪಾಪೇಶ್ವರನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡುವನೋ, ಅವನು ಆ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವನು.

೮೩. ದಶಾರ್ಶಮೇಧತೀರ್ಥವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು.

೮೪. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದೆಂದು ಬಂದೀತೀರ್ಥವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ನರನು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಮಹಾಬಂಧನದಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೮೫-೮೬. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಂಬ ಮಹಾರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಅನೇಕ

ತತೋ ವಿಶ್ವಂಖಲೀಭೂತೈರ್ವಂದಿತಾ ಯಜ್ಞಗಜ್ಜನಿಃ |

ತದಾ ಪ್ರಭೃತಿ ಬಂದೀತಿ ಗೀಯತೇಽದ್ಯಾಪಿ ಮಾನವೈಃ || ೮೬ ||

ಬಂದೀತೀರ್ಥಂ ತು ತತ್ತ್ವೇನ ಮಹಾನಿಗಡಖಂಡನಂ |

ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ವಿಮುಚ್ಯೇತ ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ಕರ್ಮಪಾಶತಃ || ೮೭ ||

ಬಂದೀತೀರ್ಥಂ ಮಹಾಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕಾಶೀಪುರ್ಯಾಂ ವಿಶಾಂಪತೇ |

ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಯಾಯಾದ್ವಿಮುಕ್ತಂ ದೇವ್ಯನುಗ್ರಹಾತ್ || ೮೮ ||

ತತೋಽಪಿ ಹಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತರಂ ಪ್ರಯಾಗಮಿತಿ ವಿಶ್ವತಂ |

ಪ್ರಯಾಗಮಾಧವೋ ಯತ್ರ ಸರ್ವಯಾಗಫಲಪ್ರದಃ || ೮೯ ||

ಕ್ಲೋಣೇವರಾಹತೀರ್ಥಂ ಚ ತತೋಽಪಿ ಶುಭದಂ ಪರಂ |

ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಜಾತು ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ || ೯೦ ||

ತತಃ ಕಾಲೇಶ್ವರಂ ತೀರ್ಥಂ ನೀರ ಶ್ರೇಷ್ಠತರಂ ಪರಂ |

ಕಲಿಕಾಲೌ ನ ಬಾಧೇತೇ ಯತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋತ್ತಮಃ || ೯೧ ||

ದೇವತೆಗಳು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಂಧಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಆಕೆಯು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಶೃಂಗಲಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸಿದಳು. ದೇವತೆಗಳೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ವಂದಿಸಿದರು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಲೋಕಮಾತೆಯು ಅಂದುಮೊದಲಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಬಂದೀದೇವಿ ಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಳು.

೮೬. ಆ ದೇವಿಯ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾಬಂಧನಗಳನ್ನೂ ಕಡಿದು ಹಾಕುವ ಬಂದೀತೀರ್ಥವೂ ಇರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ಸಕಲ ಕರ್ಮಪಾಶದಿಂದಲೂ ವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೮೭. ಎಲೋ ರಾಜೋತ್ತಮನೆ! ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬಂದೀತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಜಗನ್ಮಾತೆಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪದವಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು.

೮೮. ಆದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯಾಗತೀರ್ಥವು ಪಡೆದಿರುವುದು. ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತ ಯಜ್ಞಗಳ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯಾಗಮಾಧವಸ್ವಾಮಿಯು ನೆಲಸಿರುವನು.

೯೦. ಶುಭಪ್ರದವೂ ಉತ್ತಮವೂ ಆದ ಧರಣೀವರಾಹತೀರ್ಥವು ಪ್ರಯಾಗ ತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನೆಂದಿಗೂ ಪುನಃ ನೀಚಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೯೧. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾದ ಕಾಲೇಶ್ವರತೀರ್ಥವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವು.

ಅಶೋಕತೀರ್ಥಂ ತತ್ತ್ವೇವ ತತೋಽಪ್ಯತಿತರಾಂ ಶುಭಂ ।

ಯತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಜಾತು ನಾಪತೇಚ್ಛೋಕಸಾಗರೇ ॥ ೯೨ ॥

ತತೋಽತಿನಿರ್ಮಲತರಂ ಶುಕ್ರತೀರ್ಥಂ ನೃಪಾಂಗಜ ।

ಶುಕ್ರದ್ವಾರಾ ನ ಜಾಯೇತ ಯತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋತ್ತಮಃ ॥ ೯೩ ॥

ತತೋಽಪಿ ಪುಣ್ಯದಂ ರಾಜಸ್ಥವಾನೀತೀರ್ಥಮುತ್ತಮಂ ।

ಯತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಭವಾನೀಶೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೈವ ಪುನರ್ಭವೇತ್ ॥ ೯೪ ॥

ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥಂ ನಿಖ್ಯಾತಂ ತತೋಽಪಿ ಶುಭದಂ ನೃಣಾಂ ।

ಸೋಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪುರತಸ್ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನ ಗರ್ಭಭಾಕ್ ॥ ೯೫ ॥

ತತೋ ಗರುಡತೀರ್ಥಂ ಚ ಸಂಸಾರವಿಷನಾಶನಂ ।

ಗರುಡೇಶಂ ಸಮುಚ್ಯರ್ಚ್ಯ ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನ ಶೋಚತಿ ॥ ೯೬ ॥

ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥಂ ತತಃ ಪುಣ್ಯಂ ನೀರ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರಾತ್ಪುರಃ ।

ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಮವಾಪ್ನೋತಿ ತತ್ರ ಸ್ನಾನೇನ ಮಾನವಃ ॥ ೯೭ ॥

ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮನನ್ನು ಕಲಿಪುರುಷನಾಗಲಿ, ಯಮ ಧರ್ಮರಾಜನಾಗಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಬಾಧಿಸಲಾರರು.

೯೨. ಆದರ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಅಶೋಕತೀರ್ಥವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನೇಕ ಪಾಲು ಶುಭಪ್ರದವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪುನಃ ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

೯೩. ರಾಜಕುಮಾರ! ಶುಕ್ರತೀರ್ಥವೆಂಬುದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಸರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಮನುಷ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನು ಪುನಃ ತಂದೆಯ ಶುಕ್ರದ ಮೂಲಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೯೪. ದೊರೆಯೇ! ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಭಾವಾನೀತೀರ್ಥವೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಭಾವಾನೀಮಹೇಶ್ವರರನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಲು ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಲ್ಲ.

೯೫. ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಶುಭಪ್ರದವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಮುಂದಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ಗರ್ಭವಾಸಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೯೬. ಬಳಿಕ ಗರುಡತೀರ್ಥ. ಇದು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಮಹಾವಿಷವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗರುಡೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಮನುಷ್ಯನು ಎಂದಿಗೂ ಶೋಕಕ್ಕೆಡಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೯೭. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರನ ಸಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥವು

ತತೋ ವೃದ್ಧಾರ್ಕತೀರ್ಥಂ ಚ ವಿಧಿತೀರ್ಥಂ ತತಃ ಪರಂ ।

ತತ್ರಾಪ್ನುತೋ ನರೋ ಯಾತಿ ರವಿಲೋಕಂ ಸುನಿರ್ಮಲಂ ॥ ೯೮ ॥

ತತೋ ನೃಸಿಂಹತೀರ್ಥಂ ಚ ಮಹಾಭಯನಿವಾರಣಂ ।

ಕಾಲಾದಪಿ ಕುತಸ್ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪರಿಬಿಭೇತಿ ಚ ॥ ೯೯ ॥

ತತೋಽಪಿ ಪುಣ್ಯದಂ ನ್ಯೂಣಾಂ ತೀರ್ಥಂ ಚಿತ್ರರಥೇಶ್ವರಂ ।

ಯತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚ ದತ್ತಾ ಚ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ ॥ ೧೦೦ ॥

ಧರ್ಮತೀರ್ಥಂ ತತಃ ಪುಣ್ಯಂ ಧರ್ಮೇಶಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಂ ।

ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಿತೃಣಾಮನೃಣೋ ಭವೇತ್ ॥ ೧೦೧ ॥

ವಿಶಾಲತೀರ್ಥಂ ನಿರ್ಮಲಂ ವಿಶಾಲಫಲದಂ ತತಃ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗರ್ಭೇ ನ ಜಾಯತೇ ॥ ೧೦೨ ॥

ಜರಾಸಂಭೇಶತೀರ್ಥಂ ಚ ಜರಾಸಂಭೇಶಸನ್ನಿಧೌ ।

ಸಂಸಾರಜ್ವರಪೀಡಾಯಾಸ್ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನ ಮುಹ್ಯತಿ ॥ ೧೦೩ ॥

ಪುಣ್ಯತಮವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಮಾನವನು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಡೆಯುವನು.

೯೮. ಆ ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ವೃದ್ಧಾರ್ಕತೀರ್ಥವೆಂಬುದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೆನಿಸಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸೂರ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಮೋಗಿ ಸೇರುವನು.

೯೯. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ನೃಸಿಂಹತೀರ್ಥವು ಮಹಾಭಯಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ಕಾಲರೂಪಿಯಾದ ಯಮನಿಗೂ ಭಯಪಡಬೇಕಾದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

೧೦೦. ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಿತ್ರರಥೇಶ್ವರತೀರ್ಥವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೆನಿಸಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಥೋಚಿತಗಳಾದ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಮಾನವನು ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನನ್ನೇ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦೧. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಮುಂದಿರುವ ಧರ್ಮತೀರ್ಥವು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಪಿತೃಗಳ ಸುಣವು ಸರಿಯಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.

೧೦೨. ಧರ್ಮತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ವಿಶಾಲತೀರ್ಥವು ಬಹು ವಿಧವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿರುವುದಿಲ್ಲವು.

೧೦೩. ಜರಾಸಂಭೇಶ್ವರನಿಗವ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಜರಾಸಂಭೇಶ್ವರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಜ್ವರದ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

ತತೋಽಪಿ ಲಲಿತಾತೀರ್ಥಂ ಮಹಾಸೌಭಾಗ್ಯವರ್ಧನಂ ।
 ಸ್ನಾತ್ವಾರ್ಚಯಿತ್ವಾ ಲಲಿತಾಂ ನ ದರಿದ್ರೋ ನ ದುಃಖಭಾಕ್ ॥ ೧೦೪ ॥
 ತತೋ ಗೌತಮತೀರ್ಥಂ ಚ ಸರ್ವಪಾಪನಿಶೋಧನಂ ।
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪಿಂಡಾನ್ವಿನಿರ್ವಾಪ್ಯ ಯತ್ರ ಶೋಚತಿ ನ ಕ್ವಚಿತ್ ॥ ೧೦೫ ॥
 ಗಂಗಾಕೇಶವತೀರ್ಥಂ ಚ ತೀರ್ಥಂ ಚಾಗಸ್ಯ ಸಂಜ್ಞಕಂ ।
 ತತಸ್ತು ಯೋಗಿನೀತೀರ್ಥಂ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾಖ್ಯಂ ತತಃ ಪರಂ ॥ ೧೦೬ ॥
 ತತಸ್ತು ನಾರ್ಮದಂ ತೀರ್ಥಂ ತೀರ್ಥಮಾರುಂಧತೇಯಕಂ ।
 ವಾಸಿಷ್ಠಂ ಚ ತತಸ್ತೀರ್ಥಂ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಮನುತ್ತಮಂ ।
 ಜ್ಞೇಯಾನ್ಯೇತಾನಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಪುಣ್ಯದಾನ್ಯುತ್ಪರೋತ್ತರಂ ॥ ೧೦೭ ॥
 ಮುರಕರ್ತರಿಸಂಜ್ಞಂ ಚ ತತಸ್ತೀರ್ಥಮನುತ್ತಮಂ ।
 ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕರಣಾನ್ಮರೋ ಮುಚ್ಯೇತ ಕಲ್ಪಿಸೈಃ ॥ ೧೦೮ ॥
 ತತೋ ಭಾಗೀರಥಂ ತೀರ್ಥಂ ರಾಜರ್ಷೀರತಿ ಪುಣ್ಯದಂ ।
 ತತ್ರಾಲ್ಪಮಪಿ ಯಚ್ಛೇದ್ಯತ್ಕಲ್ಪಾಂತೇಽಪ್ಯಕ್ಷಯಂ ಹಿ ತತ್ ॥ ೧೦೯ ॥

೧೦೪. ಬಳಿಕ ಲಲಿತಾತೀರ್ಥವು ಮಹಾ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಲಲಿತಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವನು ದರಿದ್ರನೂ ದುಃಖಭಾಗಿಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦೫. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಗೌತಮತೀರ್ಥವು ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಶೋಧಿಸಿ ಹೊರಗೆಯ್ಯುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಎಂದಿಗೂ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦೬. ಅಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಿರುವವು. ಗಂಗಾಕೇಶವತೀರ್ಥ. ಅಗಸ್ಯತೀರ್ಥ. ಬಳಿಕ ಯೋಗಿನೀತೀರ್ಥ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾತೀರ್ಥವೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು.

೧೦೭. ನರ್ಮದಾತೀರ್ಥ. ಅರುಂಧತೀತೀರ್ಥ. ಬಳಿಕ ವಸಿಷ್ಠತೀರ್ಥ, ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯತೀರ್ಥ. ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೦೮. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುರಕರ್ತರಿಯೆಂಬ ತೀರ್ಥವು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಮೋಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೦೯. ಬಳಿಕ ರಾಜರ್ಷಿಯಾದ ಭಾಗೀರಥನ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸದಾರ್ಥವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಅಕ್ಷಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಏತೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಹಿ ತೀರ್ಥೇಭ್ಯೋ ಲಿಂಗಕೋಟಿತ್ರಯಾದಪಿ |

ವೀರವೀರೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಮಹಾಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೧೧೦ ||

ವೀರತೀರ್ಥೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ವೀರೇಶಂ ಪರಿಪೂಜ್ಯ ಚ |

ತೀರ್ಥೇಷ್ಟೇತೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ ನಾನ್ಯಥಾ || ೧೧೧ ||

ಯಸ್ತು ವೀರೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ನಕ್ತಮಭ್ಯರ್ಚಯಿಷ್ಯತಿ |

ತೇನ ತ್ರಿಕೋಟಿಸಂಖ್ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನೀಹಾರ್ಚಿತಾನಿ ನೈ || ೧೧೨ ||

ಯಸ್ತು ಕಾನುಯತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಮುಕ್ತಿದಾಂ ಭುಕ್ತಿದಾನುಪಿ |

ತೇನ ವೀರೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಸಂಸೇವ್ಯಮತಿಯತ್ನತಃ || ೧೧೩ ||

ವಿಧಾಯೈಕಂ ಜಾಗರಣಂ ನರೋ ವೀರೇಶಮರ್ಚಯನ್ |

ಭೂತಾಯಾಂ ನೈವ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಶರೀರಂ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಂ || ೧೧೪ ||

ಇದಂ ಲಿಂಗಂ ಸದಾಭ್ಯರ್ಚ್ಯಂ ಸಿದ್ಧೈಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿ ಕಾನುಕೈಃ |

ಐಹಿಕಾನುಷ್ಠಿಕಾನ್ಯಸ್ತಾನ್ಸರ್ವಾನೃಮಾನ್ಸಮರ್ಥಯೇತ್ || ೧೧೫ ||

೧೧೦. ವೀರರಾಜಪುತ್ರನೆ! ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಈ ತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಾಶಿ ಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಲಿಂಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಮಹಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

೧೧೧. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಲಿ ವೀರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಈ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನಗಳೂ ಸಹ ನಿಷ್ಫಲಗಳೇ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುವು.

೧೧೨. ಯಾವನು ಈ ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಅವನಿಂದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಲಿಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೧೩. ಯಾವನು ಐಹಿಕಾನುಷ್ಠಿಕ ಸೌಖ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ ವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವನೋ, ಅವನು ಅತಿ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾದರೂ ವೀರೇಶ್ವರ ಮಹಾ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

೧೧೪. ಚತುರ್ದಶಿಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ಯಾವ ನರನು ವೀರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಅವನು ಪುನಃ ಪಾಂಚಭೌತಿಕವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧೫. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವು ನಿರಂತರವೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೂ ಪೂಜಾರ್ಹವಾಗಿರುವುದು. ಇದರ

ಪಂಚಾಮೃತೇನ ಸ್ನುಪನಂ ಯಃ ಕರಿಷ್ಯತಿ ಮಾನವಃ |
 ಪಲೇ ಪಲೇ ಫಲಂ ತಸ್ಯ ವೀರೇಶೋ ಘಟಿಕೋಟಿಪಂ || ೧೧೬ ||
 ಯದನ್ಯತ್ರ ಫಲಂ ಲಿಂಗೇ ಕೋಟಿಪುಷ್ಪಪ್ರದಾನತಃ |
 ತದೇಕೇನೈವ ಪುಷ್ಪೇಣ ವೀರೇಶೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ೧೧೭ ||
 ಏಕಾಮಸ್ಯಾಹುತಿಂ ದತ್ತ್ವಾ ವೀರೇಶ್ವರಸಮೀಪತಃ |
 ಕೋಟಿಹೋಮಫಲಂ ಸಂಯಜ್ಞಾ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ || ೧೧೮ ||
 ಸಿಕ್ಲೇ ಸಿಕ್ಲೇ ಚ ನೈವೇದ್ಯೇ ಕೋಟಿಸಿಕ್ಲಫಲಂ ಭವೇತ್ |
 ಅತ್ಯಲ್ಪಮಸಿ ವೀರೇಶೇ ಕೃತಮಕ್ಷಯತಾಂ ವ್ರಜೇತ್ || ೧೧೯ ||
 ಅಸ್ಯೇಕಂ ಯೋ ಮಹಾರುದ್ರಂ ಜಪೇದ್ವೀರೇಶಸನ್ನಿಧೌ |
 ಜಾಪಯೇದ್ವಾ ಭವೇತ್ತಸ್ಯ ಕೋಟಿರುದ್ರಫಲಂ ಧ್ರುವಂ || ೧೨೦ ||
 ವ್ರತೋತ್ಸರ್ಗಾದಿ ವೀರೇಶೇ ಯತ್ಕೃತಂ ವ್ರತಿಭಿರ್ನೃಭಿಃ |
 ತತ್ಕೋಟಿಗುಣಸಂಖ್ಯಾತಂ ಭವತ್ಯೇವ ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೨೧ ||

ಅರ್ಚನೆಯಿಂದ ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೧೧೬. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಂಚಾಮೃತದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತದ ಒಂದೊಂದು ಪಲದ ಭಾರಕ್ಕೂ ಒಂದು ನೂರು ಕುಂಭಗಳ ಅಮೃತವನ್ನು ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿದ ಫಲವು ದೊರಕುವುದು.

೧೧೭. ಬೇರೆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದುಕೋಟಿ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟೋ, ಅದನ್ನೇ ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಒಂದೇ ಪುಷ್ಪದಿಂದ ಸಡೆಯಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೧೮. ಈ ವೀರೇಶ್ವರನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅದರಿಂದ ಒಂದುಕೋಟಿ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು.

೧೧೯. ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ನೈವೇದ್ಯದ ಒಂದೊಂದು ಕವಳಕ್ಕೂ ಕೋಟಿ ಕವಳಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅತ್ಯಲ್ಪಸೇವೆಯಾದರೂ ಆಕ್ಷಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

೧೨೦. ವೀರೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಒಂದೇ ಸಲನಾದರೂ ಮಹಾರುದ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವನೋ, ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಕಡೆಯಿಂದ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಒಂದುಕೋಟಿ ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಕೈಗೊಡುವುದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೧೨೧. ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನುಷರು ವೀರೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿ

ಕೃತ್ವಾ ಅಷ್ಟೌ ನಮಸ್ಕಾರಾ ಯೇ ನ ವೀರೇಶ್ವರಾಗ್ರತಃ |

ಅಷ್ಟಕೋಟಿನಮಸ್ಕಾರಫಲಂ ತಸ್ಯ ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೨೨ ||

ಸರ್ವಾಸಾಂ ಸಂಪದಾಂ ಸ್ಥಾನಮಿದಂ ಲಿಂಗಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ವೀರೇಶ್ವರಂ ನ ಸಂದೇಹೋ ವೀರ ಮೇ ವರದಾನತಃ || ೧೨೩ ||

ಚ್ಛಾನಮುತ್ಪತ್ಯತೇ ಪುಂಸಾಂ ತಾರಕಾಖ್ಯಂ ಮಮಾಜ್ಞಯಾ |

ಜೀವತಾಮೇವ ತತ್ಸೇವ್ಯಮೇತಲ್ಲಿಂಗಂ ಶುಭಾರ್ಥಿಭಿಃ || ೧೨೪ ||

ಏತಚ್ಚುತ್ವಾ ಪುನಃ ಪ್ರಾಹ ವೀರೋಽಮಿತ್ರಜಿತಃ ಸುತಃ |

ಪ್ರಣಮ್ಯ ದೇವದೇವೇಶಂ ಪರಿಪೂರ್ಣಮನೋರಥಃ || ೧೨೫ ||

ತೀರ್ಥಾನ್ಯೇತಾನಿ ದೇವೇಶ ಯಾನ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಮಮಾಗ್ರತಃ |

ಕೃಪಯಾ ಪುನರಪ್ಯೇವ ತದನ್ಯಾನಿ ವದ ಪ್ರಭೋ || ೧೨೬ ||

ಅದಿಕೇಶವಮಾರಭ್ಯ ತತ್ತೀರ್ಥಾಚ್ಚ ಭಗೀರಥಾತ್ |

ಏಷಾಂ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರೇಣ ನಿಷ್ಪಾಪೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ || ೧೨೭ ||

ಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ರತಗಳ ಉತ್ಸರ್ಗ (ಉದ್ಯಾಪನೆ)ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾರ್ಯವು ಕೋಟಿಗುಣಿತವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೧೨೨. ಯಾವನು ವೀರೇಶ್ವರನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಎಂಟುಕೋಟಿ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ದೊರಕುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವು.

೧೨೩. ಎಲೈ ವೀರನೆ! ನಿನ್ನ ವರದಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿಸುವ ದೇವತೆಯಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

೧೨೪. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಸಂಸಾರಮೋಚಕವಾದ ಚ್ಛಾನವು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾಮಿಗಳಾದವರು ಜೀವಂತರಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು."

೧೨೫. ಶತ್ರುಜಿನ್ಮಹಾರಾಜನ ಪುತ್ರನಾದ ವೀರನು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುನಃ ದೇವತೆಗಳಾದನು.

೧೨೬. "ದೇವಾಧಿದೇವನೆ! ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ಈಗ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನೀನು ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆಯೋ, ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳಿರುವವೆಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳು.

೧೨೭. ಅದಿಕೇಶತೀರ್ಥವನ್ನೂ ಭಗೀರಥತೀರ್ಥವನ್ನೂ ಮೊದಲುಮಾಡಿ

ಇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಹೇಶಾನೋ ಮಹೀಪತನಯೋದಿತಂ ।

ಪುನಸ್ತೀರ್ಥಾನಿ ಗಂಗಾಯಾಂ ವಕ್ತುಂ ಸಮುಪಚಕ್ರಮೇ

॥ ೧೨೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ವೀರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ”
ನಾಮ ತ್ಯುಶೀತವೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕೊಂಡು ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳಿರುವುವೂ, ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಮಾತ್ರ
ದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗುವನು.”

೧೨೮. ಇಂತೆಂದು ಶತ್ರುಂಜಯ ಮಹಾರಾಜಪುತ್ರನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ
ಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಗಂಗಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ
ನಿರೂಪಿಸಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ವೀರೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ”ವೆಂಬ
ಎಂಬತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಆಥ ಚತುರಶೀತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವೀರೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನಂ— ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನ ವರ್ಣನಂ

ಸ್ತಂಧ ಉವಾಚ :-

ಆಕರ್ಣಯ ಕ್ಷೋಣೇಸುರ ಯಥಾ ಸ್ಥಾಣುರಚೀಕರತ್ ।
 ಗಂಗಾವರಣಯೋಃ ಪುಣ್ಯಾತ್ಸಂಭೇದಾತ್ತೀರ್ಥಭೂಮಿಕಾಂ ॥ ೧ ॥
 ಸಂಗಮೇ ತತ್ರ ನಿಷ್ಪಾಪಃ ಸಂಗಮೇಶಂ ಸಮಚ್ಯುತ ಚ ।
 ನರೋ ನ ಜಾತು ಜನನೀಗರ್ಭಸಂಗಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೨ ॥
 ತತ್ರ ಸಾದೋದಕಂ ತೀರ್ಥಂ ಯತ್ರ ದೇವೇನ ಶಾಚ್ಛಿಣಾ ।
 ಆದೌ ಸಾದೌ ಕ್ಷಾಲಿತೌ ತು ಮಂದರಾಚ್ಛಾಗತೇನ ಚ ॥ ೩ ॥
 ವಿಷ್ಣು ಸಾದೋದಕೇ ತೀರ್ಥೇ ವಾರಿಕಾರ್ಯಂ ಕರೋತಿ ಯಃ ।
 ವ್ಯತೀಪಾತೇನ ನಿಯತಂ ಭೂಯಃ ಸಾಂಸಾರಿಕೀ ಗತಿಃ ॥ ೪ ॥
 ಕೃತಸಾದೋದಕಸ್ನಾನಃ ಕೃತಕೇಶವಪೂಜನಃ ।
 ವೀತಸಂಸಾರವಸತಿಃ ಕಾಶ್ಯಾಮಾಸೀನ್ನರೋತ್ತಮಃ ॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ವೀರೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನಂ— ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನ ವರ್ಣನಂ

೧. ಸ್ತಂಧನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಅಯ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ ! ಮಹೇಶ್ವರನು ಗಂಗಾವರಣಾನದಿಗಳ ಸಂಗಮಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪುಣ್ಯವ್ರದವಾದ ತೀರ್ಥಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳು.

೨. ಆ ಎರಡು ನದಿಗಳ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಂದಿಗೂ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೩. ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾದೋದಕತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಪರಮಶಿವನು ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆತನೊಡನೆ ಮಂದರಪರ್ವತದಿಂದ ಬಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡನು.

೪. ವಿಷ್ಣುಸಾದೋದಕತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಸ್ನಾನಾಂಹಿಕಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯತೀಪಾತಗಳ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಬಂಧಿತವಾಗಿಯೂ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದ ಬಂಧವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೫. ಸಾದೋದಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೇಶವನ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಅವರಣದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಲ್ಲದೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾರಾಜನಾಗಿ ಜನಿಸುವನು.

ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸಾ ಭೂಮಿರುದ್ಧಿಷ್ಟಾ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ ಇತಿ ದ್ವಿಚೈಃ	
ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಾರ್ಜನಂ ಕೃತ್ವಾ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಾಧಿಪೋ ಭವೇತ್	೬
ತತಃ ಸಾದೋದಕಾತ್ತೀರ್ಥಾತ್ತೀರ್ಥಂ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಸಂಜ್ಞಕಂ	
ತತ್ರಾರ್ಜಿತಮಹಾಪುಣ್ಯೋ ವಸೇತ್ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿರೋಧಸಿ	೭
ಕ್ಷೀರೋದಾದ್ಧಕ್ಷೀಣೇ ಭಾಗೇ ತೀರ್ಥಂ ಶಂಖಾಖ್ಯಮುತ್ತಮಂ	
ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ಭವೇನ್ನೂನಂ ಸ ಶಂಖಾದಿನಿಧೇಃ ಪತಿಃ	೮
ಅರ್ವಾಕ್ಷ ಶಂಖತೀರ್ಥಾದ್ವೈ ಚಕ್ರತೀರ್ಥಮುತ್ತಮಂ	
ಸಂಸಾರಚಕ್ರೇ ನ ಪತೇತ್ತೀರ್ಥಜಲಮಾಜ್ಞಾತ್	೯
ಗದಾತೀರ್ಥಂ ತದಗ್ರೇ ತು ಸಂಸಾರಗದನಾಶನಂ	
ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕರಣಾತ್ಪಶ್ಯೇದ್ಧೇವಂ ಗದಾಧರಂ	೧೦
ಪದ್ಮಾಕೃತ್ಪದ್ಮತೀರ್ಥಂ ಚ ತದಗ್ರೇ ಪಿತೃತ್ಯಪ್ತಿಕೃತ್	
ತತ್ರ ಸ್ನಾನಾದಿಕರಣಾತ್ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದಘಸಂಕ್ಷಯಂ	೧೧

೬. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವನು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವನು.

೭. ಆ ಸಾದೋದಕತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿತೀರ್ಥವೆಂಬ ದೇವರಿನ ತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವನು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದ ದಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೮. ಆ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿತೀರ್ಥದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗಕ್ಕೆ ಶಂಖತೀರ್ಥವೆಂಬ ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶಂಖವೇ ಮೊದಲಾದ ನವನಿಧಿಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾಗುವನು.

೯. ಶಂಖತೀರ್ಥದ ಕೆಳಗಡೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಚಕ್ರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦. ಅದರ ಸಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಗದಾತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತನು ದೇವದೇವನಾದ ಗದಾಧರನನ್ನೇ ನೋಡುವನು.

೧೧. ಅದರ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮತೀರ್ಥವು ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದವೂ, ಪಿತೃತ್ಯಪ್ತಿಕಾರಕವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಕಲಪಾಪಗಳಿಗೂ ಕ್ಷಯವುಂಟಾಗುವುದು.

ತತಸ್ತೀರ್ಥಂ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮ್ಯ ಮಹಾಪುಣ್ಯಫಲಪ್ರದಂ ।

ತತ್ರಾಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ನಿರ್ವಾಣಕಮಲಾಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೧೨ ॥

ತತೋ ಗಾರುತ್ಮತಂ ತೀರ್ಥಂ ಸಂಸಾರಗರನಾಶನಂ ।

ಕೃತೋದಕಕ್ರಿಯಸ್ತತ್ರ ವೈಕುಂಠೇ ವಸತಿಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೧೩ ॥

ತತೋ ನಾರದತೀರ್ಥಂ ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೈಕಕಾರಣಂ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾನೇನ ಮುಕ್ತಃ ಸ್ಯಾದ್ವಿಷ್ಣುಃ ನಾರದಕೇಶವಂ ॥ ೧೪ ॥

ಪ್ರಹ್ಲಾದತೀರ್ಥಂ ತದ್ವ್ಯಾನ್ಮೇ ಮಹಾಭಕ್ತಿಫಲಪ್ರದಂ ।

ತತ್ರ ವೈ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಿಯತರೋ ಭವೇತ್ ॥ ೧೫ ॥

ಅಂಬರೀಷಂ ತತಸ್ತೀರ್ಥಂ ಮಹಾಪಾತಕನಾಶನಂ ।

ತತ್ರ ವೈ ಶುಭಕರ್ಮಾಣೋ ಜನಾ ನೋ ಗರ್ಭಭಾಜನಂ ॥ ೧೬ ॥

ಆದಿತ್ಯಕೇಶವಂ ನಾಮ ತದಗ್ರೇ ತೀರ್ಥಮುತ್ತಮಂ ।

ಕೃತಾಭಿಷೇಕಸ್ತತ್ರಾಪಿ ಲಭೇತ್ಸ್ವರ್ಗಾಭಿಷೇಚನಂ ॥ ೧೭ ॥

೧೨. ಬಳಿಕ ಮಹಾಪುಣ್ಯಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವನು ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು.

೧೩. ಗಾರುಡತೀರ್ಥವು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ವಿಷವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಸಾನದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ವೈಕುಂಠಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ವಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೧೪. ನಾರದತೀರ್ಥವೆಂಬುದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಏಕಾಂತಸಾಧನ ನಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾರದಕೇಶವಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಮೋಕ್ಷಭಾಜನನೇ ಆಗುವನು.

೧೫. ನಾರದತೀರ್ಥದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದತೀರ್ಥವು ಶುಕ್ತಮ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾಗುವನು.

೧೬. ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಅಂಬರೀಷತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೭. ಅದರ ಸಮ್ಭವದಲ್ಲಿಯೇ ಆದಿತ್ಯಕೇಶವನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗುವನು.

ದತ್ತಾತ್ರೇಯಸ್ಯ ತತ್ತ್ರಾಸ್ತಿ ತೀರ್ಥಂ ತೈಲೋಕ್ಯಪಾವನಂ ।
 ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಂ ಲಭೇತ್ತತ್ರ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ಭಾವತಃ ॥ ೧೮ ॥
 ತದಗ್ರೇ ಭಾರ್ಗವಂ ತೀರ್ಥಂ ಮಹಾಜ್ಞಾನಸಮರ್ಪಕಂ ।
 ತತ್ರ ಸ್ನಾನವಿಧಾನೇನ ಭವೇದ್ಭಾರ್ಗವಲೋಕಭಾಹು ॥ ೧೯ ॥
 ತತೋ ವಾಮನತೀರ್ಥಂ ಚ ವಿಷ್ಣುಸಾನ್ನಿಧ್ಯಹೇತುಕಂ ।
 ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಾನೇನ ಮುಚ್ಯತೇ ಪಿತೃಜಾದೃಣಾತ್ ॥ ೨೦ ॥
 ನರನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಂ ಹಿ ತತಸ್ತೀರ್ಥಂ ಶುಭಪ್ರದಂ ।
 ತತ್ತೀರ್ಥಮಜ್ಞನಾತ್ಪುಂಸಾಂ ಗರ್ಭವಾಸಃ ಸುದುರ್ಲಭಃ ॥ ೨೧ ॥
 ಯಜ್ಞನಾರಾಹತೀರ್ಥಂ ಚ ತತೋ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಶುಭಂ ।
 ಯತ್ರ ಸ್ನಾತಸ್ಯ ವೈ ಪುಂಸೋ ರಾಜಸೂಯಫಲಂ ಧ್ರುವಂ ॥ ೨೨ ॥
 ವಿದಾರನಾರಸಿಂಹಾಖ್ಯಂ ತೀರ್ಥಂ ತತ್ತ್ರಾಸ್ತಿ ಪಾವನಂ ।
 ಯತ್ರೈಕಸ್ನಾನತೋ ನಶ್ಯೇದಘಂ ಜನ್ಮರತಾರ್ಜಿತಂ ॥ ೨೩ ॥

೧೮. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಪಾವನವೆನಿಸಿದ ದತ್ತಾತ್ರೇಯತೀರ್ಥವು ನೆಲೆಸಿರುವುದು. ಭಕ್ತಿಭರಿತನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಅಷ್ಟಾಂಗಸಹಿತವಾದ ಯೋಗದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೧೯. ಆ ತೀರ್ಥದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವ ಭಾರ್ಗವತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಾನವನು ಭಾರ್ಗವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಾಸಮಾಡುವನು.

೨೦. ವಾಮನತೀರ್ಥವು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಿತೃಪುಣ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವನು.

೨೧. ನರನಾರಾಯಣರ ಹೆಸರಿನ ತೀರ್ಥವೂ ಮಂಗಳಪ್ರದವೆನಿಸಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸವೇ ದುರ್ಲಭವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

೨೨. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಯಜ್ಞವರಾಹ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ರಾಜಸೂಯಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಉತ್ತಮ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೨೩. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಾವನವಾದ ವಿದಾರನಾರಸಿಂಹವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದೊಂದು ಸ್ನಾನದಿಂದಲೂ ನೂರುಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು.

ಗೋಪೀಗೋವಿಂದತೀರ್ಥಂ ಚ ತತೋ ವೈಷ್ಣವಲೋಕದಂ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ನಾಸ್ತತೋ ನರೋ ವಿದ್ವಾನ್ಮುನಿಂ ದ್ಯೌದ್ಗರ್ಭವೇದನಾಂ ॥ ೨೪ ॥
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹತೀರ್ಥಂ ಚ ಗೋಪೀಗೋವಿಂದದಕ್ಷಿಣೇ ।
ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಯತ್ರತೋವ್ರಿಯತೇ ತು ನರೋತ್ತಮಃ ॥ ೨೫ ॥
ತದ್ಗಕ್ಷಿಣಾಯಾಂ ಕಾಷ್ಠಾಯಾಂ ಶೇಷತೀರ್ಥಮನುತ್ತಮಂ ।
ಮಹಾಪಾಸೌಘಶೇಷೋಽಪಿ ನ ತಿಷ್ಠೇದ್ಯನ್ನಿಮಜ್ಜನಾತ್ ॥ ೨೬ ॥
ಶಂಖಮಾಧವತೀರ್ಥಂ ಚ ತದ್ವ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಚೋತ್ತಮಂ ।
ತತ್ತೀರ್ಥಸೇವನಾನ್ಮೂಢಾಂ ಕುತಃ ಪಾಪಭಯಂ ಮಹತ್ ॥ ೨೭ ॥
ತತೋಽಪಿ ಪಾವನತರಂ ತೀರ್ಥಂ ತಕ್ಷಣಸಿದ್ಧಿದಂ ।
ನೀಲಗ್ರೀವಾಖ್ಯಮತುಲಂ ತತ್ಸ್ಮಾಯಾ ಸರ್ವದಾ ಶುಚಿಃ ॥ ೨೮ ॥
ತತ್ರೋದ್ಧಾಲಕತೀರ್ಥಂ ಚ ಸರ್ವಾಘೌಘವಿನಾಶನಂ ।
ದದಾತಿ ಮಹತೀಮೃದ್ಧಿಂ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ತನ್ನೃಣಾಂ ॥ ೨೯ ॥

೨೪. ಬಳಿಕ ವೈಷ್ಣವಲೋಕಪ್ರಾಪಕವಾದ ಗೋಪೀಗೋವಿಂದತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಗರ್ಭವಾಸದ ವೇದನೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೨೫. ಗೋಪೀಗೋವಿಂದತೀರ್ಥದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಅಪ್ರಯಾಸವಾಗಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ವರಿಸಲ್ಪಡುವನು.

೨೬. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುತ್ತಮವಾದ ಶೇಷತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಾತಕಗಳ ಲೇಶಾಂಶವೂ ಸಹ ನಿಲ್ಲಲಾರದು.

೨೭. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಶಂಖಮಾಧವತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಹತ್ತರಗಳಾದ ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಭಯವೆಲ್ಲಿಯದು ?

೨೮. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪವಿತ್ರತರವಾದುದೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಡುವುದೂ ಆದ ತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು. ಅಸದೃಶವಾದ ಆ ನೀಲಗ್ರೀವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪವಿತ್ರನೇ ಆಗಿರುವನು.

೨೯. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತಪಾಪರಾಶಿಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದಾಲಕ ತೀರ್ಥವೆಂಬುದಿರುವುದು. ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅದು ನರನಿಗೆ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು.

ತತಃ ಸಾಂಖ್ಯೈಶ್ವರಸಮೀಪತಃ |
 ತತ್ತೀರ್ಥಸೇವನಾತ್ಪುಂಸಾಂ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಃ ಪ್ರಸೀದತಿ || ೩೦ ||
 ಸ್ವರ್ಲೋಕಾದ್ಯತ್ರ ಸಂಲೀನಃ ಸ್ವಯಂ ದೇವ ಉಮಾಪತಿಃ |
 ಅತಃ ಸ್ವರ್ಲೀನತೀರ್ಥಂ ಚ ಸ್ವರ್ಲೀನೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ || ೩೧ ||
 ತತ್ರ ಸ್ನಾನೇನ ದಾನೇನ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ದ್ವಿಜಭೋಜನೈಃ |
 ಜಪಹೋಮಾರ್ಚನೈಃ ಪುಂಸಾಮುಕ್ಸಯಂ ಸರ್ವಮೇವ ಹಿ || ೩೨ ||
 ಮಹಿಷಾಸುರತೀರ್ಥಂ ಚ ತತ್ಸಮೀಪೇತಿಪಾನನಂ |
 ಯತ್ರ ತಪ್ತಾಸ್ತ ಸ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರೋ ವಿಜಿಗ್ಯೇ ಸಕಲಾನ್ಸುರಾನ್ || ೩೩ ||
 ತತ್ತೀರ್ಥಸೇವಕೋಽಧ್ಯಾಪಿ ನಾಽರಿಭಿಃ ಪರಿಭೂಯತೇ |
 ನ ಪಾತಕೈರ್ಮಹದ್ಭಿಶ್ಚ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಂ ಚ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ || ೩೪ ||
 ಬಾಣತೀರ್ಥಂ ಚ ತಸ್ಯಾರಾತ್ರತ್ಸಹಸ್ರಭುಜಪ್ರದಂ |
 ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಭಕ್ತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾಚ್ಛಾಂಭವೀಂ ಸ್ಥಿರಾಂ || ೩೫ ||
 ಗೋಪ್ರತಾರೇಶ್ವರಂ ನಾಮ ತದಗ್ರೇ ತೀರ್ಥಮುತ್ತಮಂ |
 ಅಪುತ್ರೋಽಪಿ ತರೇದ್ಯತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ವೈತರಣೀಂ ಸುಖಂ || ೩೬ ||

೩೦. ಸಾಂಖ್ಯೈಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕರಗತವಾಗುವುದು.

೩೧. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಮಹಾದೇವನು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಲೀನೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಲಿಂಗದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರ್ಲೀನತೀರ್ಥವೂ ಇರುವುದು.

೩೨. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ, ಜಪ, ಹೋಮ, ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವವೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅಕ್ಕಯಫಲವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದು.

೩೩. ಆ ಸ್ವರ್ಲೀನೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪಾವನವಾದ ಮಹಿಷಾಸುರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಮಹಿಷಾಸುರನು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದವನಾದನು.

೩೪. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಭಯಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

೩೫. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಣತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದು ಮಾನವನಿಗೆ ಸಾವಿರಬಾಹುಗಳ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ನರನು ಮಹಾದೇವನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಂದುವನು.

೩೬. ಆ ತೀರ್ಥದ ಎದುರಾಗಿಯೇ ಗೋಪ್ರತಾರೇಶ್ವರತೀರ್ಥವೆಂಬ ಉತ್ತಮ

ತೀರ್ಥಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಖ್ಯಂ ತದ್ವ್ಯಾಮ್ನೇ ಸರ್ವಪಾಪಹೃತ್ |

ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ಹಿರಣ್ಯೇನ ಮುಚ್ಯತೇ ನ ಕಥಾಚನ || ೩೭ ||

ತತಃ ಪ್ರಣವತೀರ್ಥಂ ಚ ಸರ್ವತೀರ್ಥೋತ್ತಮೋತ್ತಮಂ |

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತೋ ಭವೇತ್ತತ್ರ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ಮಾನವಃ || ೩೮ ||

ತತಃ ಪಿಶಂಗಿಲಾತೀರ್ಥಂ ದರ್ಶನಾದಪಿ ಪಾಪಹೃತ್ |

ಮುನೇ ಮಮಾಧಿಷ್ಠಾನಂ ವೈ ತದಗಸ್ತೇಽತಿಸಿದ್ಧಿದಂ || ೩೯ ||

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪಿಶಂಗಿಲಾತೀರ್ಥೇ ದತ್ವಾ ದಾನಂ ಚ ಕಿಂಚನ |

ಕಿಂ ಶೋಚತಿ ಕೃತಾತ್ಮಾಪಾದನ್ಯತ್ಪ್ರಾಪಿ ಮೃತೋ ಯದಿ || ೪೦ ||

ಯೋ ವೈ ಪಿಶಂಗಿಲಾತೀರ್ಥೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮಾನುಷ್ಯಯಿಷ್ಯತಿ |

ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸ ಮೇ ಮಿತ್ರಂ ಮಿತ್ರತೇಜಃಸ್ವಮಪ್ರಭಂ || ೪೧ ||

ತತಸ್ತ್ರೈವಿಷ್ಟಪೀದ್ಯಷ್ಟಿನಿರ್ಮಲೀಕೃತಪುಷ್ಕಲಂ |

ತೀರ್ಥಂ ಪಿಲಿಪಿಲಾಖ್ಯಂ ವೈ ಮನೋಮಲವಿನಾಶನಂ || ೪೨ ||

ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಸಂತಾನರಹಿತ ನಾದರೂ ಯಮಲೋಕದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೈತರಣೀನದಿಯನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ದಾಟುವನು.

೩೭. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ವೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಎಂದಿಗೂ ಧನರಹಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೩೮. ಈ ಪ್ರಣವತೀರ್ಥವು ಅಲ್ಲಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವನು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೩೯. ಬಳಿಕ ಪಿಶಂಗಿಲಾತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ ದೂರವಾಗುವುವು. ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ! ಆ ತೀರ್ಥವು ನನಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿದ್ದು ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವುದು.

೪೦. ಈ ಪಿಶಂಗಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯತ್ರಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಗಳಿಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಹೆದರಬೇಕು ?

೪೧. ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ ಪಿಶಂಗಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವನೋ, ಅವನು ಸೂರ್ಯಪ್ರಭೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ನನಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನಾಗುವನು.

೪೨. ಪಿಲಿಪಿಲಾತೀರ್ಥವೂ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪವಿತ್ರೀಕೃತ ವಾದ ಜಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶ ಮಾಡುವುದು.

ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕರಣಾದ್ವಿನಾನಾಥಪ್ರತರ್ಪಣಾತ್ |
ಮಹತೀಂ ಶ್ರಿಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವೋಽತೀವನಿಶ್ಚಲಾಂ || ೪೩ ||
ತತೋ ನಾಗೇಶ್ವರಂ ತೀರ್ಥಂ ಮಹಾಘೃಪರಿಶೋಧನಂ |
ತತ್ತೀರ್ಥಮಜ್ಞನಾದೇವ ಭವೇತ್ಸರ್ವಾಘಸಂಕ್ಷಯಃ || ೪೪ ||
ತದ್ಗಕ್ಷಿಣೇ ಮಹಾಪುಣ್ಯಂ ಕರ್ಣಾದಿತ್ಯಾಖ್ಯಮುತ್ತಮಂ |
ತೀರ್ಥಂ ಯತ್ರಾಪ್ತುತೋ ಮರ್ತ್ಯೋ ಭಾಸ್ಕರೀಂ ಶ್ರಿಯಮಾವಹೇತ್ ||
ತತೋ ಭೈರವತೀರ್ಥಂ ಚ ಮಹಾಘೃಘಸಂಕ್ಷಯಪ್ರದಂ |
ಚತುರಥೋದಯಕರಂ ಸರ್ವವಿಘ್ನನಿವಾರಣಂ || ೪೫ ||
ಭೂಮಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ತತ್ರ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸಂತರ್ಪಯೇತ್ಪಿತೃನ್ ||
ವೃಷಾಭಿ ಚ ಭೈರವಂ ಕಾಲಂ ಕಲಿಂ ಕಾಲಂ ಚ ಸಂಜಯೇತ್ || ೪೬ ||
ತೀರ್ಥಂ ಖರ್ವನೃಸಿಂಹಾಖ್ಯಂ ತೀರ್ಥಾದ್ಭೈರವತಃ ಪುರಃ |
ತತ್ರ ಸ್ನಾತಸ್ಯ ವೈ ಪುಂಸಃ ಕುತೋಽಘಜನಿತಂ ಭಯಂ || ೪೭ ||

೪೩. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಪೃತ್ಯಕಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದೀನರನ್ನೂ ಅನಾಥರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾನವನು ಎಂದಿಗೂ ಎಡಬಿಡದಿರುವ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೪೪. ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಕಳೆಯುವ ನಾಗೇಶ್ವರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾತಕಗಳ ನಾಶವಾಗುವುದು.

೪೫. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ನಾಗೇಶ್ವರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಸೂರ್ಯದೇವನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೪೬. ಬಳಿಕ ಮಹಾಪಾತಕಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕ್ಷಯಗೊಳಿಸುವ ಭೈರವತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಕೈಗೊಡುವುವಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತ ವಿಘ್ನಗಳೂ ದೂರವಾಗುವುವು.

೪೭. ಮಂಗಳವಾರವದಿನ ಅಷ್ಟಮಿಯ ತಿಥಿಯಿರಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿತ್ಪದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಭೈರವೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಲು, ಕಲಿಪುರುಷನನ್ನೂ ಕಾಲಯಮನನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜಯಿಸುವನು.

೪೮. ಆ ಭೈರವತೀರ್ಥದ ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಖರ್ವನೃಸಿಂಹವೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಭಯವೇಕೆ?

ಮೃಕಂಡಸ್ಯ ಮುನೇಸ್ತೀರ್ಥಂ ತದ್ವ್ಯಾಮ್ಯಾಮುನಿನಿರ್ಮಲಂ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾನೇನ ಮರ್ತ್ಯಾಣಾಂ ನಾಪಾಯಮರಣಂ ಕೃಚಿತ್ ॥ ೪೯ ॥

ತತಃ ಪಂಚನದಾಖ್ಯಂ ನೈ ಸರ್ವತೀರ್ಥನಿಷೇವಿತಂ ।

ತೀರ್ಥಂ ಯತ್ರ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನ ಸಂಸಾರೀ ಪುನರ್ಭವೇತ್ ॥ ೫೦ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೋದರವರ್ತಿನಿ ಯಾನಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಸರ್ವತಃ ।

ಊರ್ಜೇ ಯತ್ರ ಸಮಾಯಾಂತಿ ಸ್ವಾಘಾಘಾಪರಿನುತ್ತಯೇ ॥ ೫೧ ॥

ಸರ್ವದಾ ಯತ್ರ ಸರ್ವಾಣಿ ದಶಮ್ಯಾದಿದಿನತ್ರಯಂ ।

ತಿಷ್ಠಂತಿ ತೀರ್ಥವರ್ಯಾಣಿ ನಿಜನೈರ್ಮಲ್ಯಹೇತವೇ ॥ ೫೨ ॥

ಭೂರಿಶಃ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾಣಿ ಮಧ್ಯೇಕಾಶಿ ಪದೇ ಪದೇ ।

ಪರಂ ಪಾಂಚನದಃ ಕೈಶ್ಚಿನ್ಮಹಿಮಾ ನಾಪಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ ॥ ೫೩ ॥

ಅಪ್ಯೇಕಂ ಕಾರ್ತಿಕಸ್ಯಾಹಸ್ತತ್ರ ವೈ ಸಫಲೀಕೃತಂ ।

ಜಪಹೋಮಾರ್ಚನಾದಾನ್ಯೈಃ ಕೃತಕೃತ್ಯಾಸ್ತ ಏವ ಹಿ ॥ ೫೪ ॥

೪೯. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅತಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮೃಕಂಡುಮಹಾಮುನಿಯ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಅಪಾಯ ಗಳಿಂದ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೫೦. ಬಳಿಕ ಪಂಚನದತೀರ್ಥವೆಂಬುದಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಇತರ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ನರನು ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೫೧. ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳು ನೆಲೆಸಿರುವುವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುವು.

೫೨. ಆ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲದಶಮಿಯ ಮೊದಲು ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಸಮಸ್ತ ಉತ್ತಮತೀರ್ಥಗಳೂ ನೈರ್ಮಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸನ್ನಿಹಿತಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುವು.

೫೩. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾದ ತೀರ್ಥಗಳು ನೆಲೆಸಿರುವುವು. ಆದರೆ ಈ ಪಂಚನದತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೫೪. ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸವನ್ನಾದರೂ ಆ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಜಪ, ಹೋಮ, ಅರ್ಚನ, ದಾನ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಯಾರು ಸಫಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಅವರೇ ಕೃತಾರ್ಥರೆಂದು ತೀಯಬೇಕು.

ಸರ್ವಾಣ್ಯಪಿ ಚ ತೀರ್ಥಾನಿ ಯುಗಪತ್ತುಲಿತಾನ್ಯಪಿ ।
 ನಾಧಿಜಗ್ಮುಃ ಪಂಚನದ್ಯಾಃ ಕಲಾಯಾ ಅಪಿ ತುಲ್ಯತಾಂ ॥ ೫೫ ॥
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪಾಂಚನದೇ ತೀರ್ಥೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೈ ಬಿಂದುಮಾಧನಂ ।
 ಸ ಜಾತು ಜಾಯತೇ ಧೀಮಾನ್ ಜನನೀಜತರಾಜಿರೇ ॥ ೫೬ ॥
 ತತೋ ಜ್ಞಾನಹೃದಂ ತೀರ್ಥಂ ಜಡಾನಾಮಪಿ ಜಾಡ್ಯಹೃತ್ ।
 ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಜಾತು ಜ್ಞಾನಭ್ರಂಶಂ ನ ಚಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೫೭ ॥
 ತತ್ರ ಜ್ಞಾನಹೃದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಂ ನರಃ ।
 ಜ್ಞಾನಂ ತದಧಿಗಚ್ಛೇದ್ವೈ ಯೇನ ನೋ ಬಾಧ್ಯತೇ ಪುನಃ ॥ ೫೮ ॥
 ತತೋಽಸ್ತಿ ಮಂಗಲಂ ತೀರ್ಥಂ ಸರ್ವಾಮಂಗಲನಾಶನಂ ।
 ತತ್ರಾವಗಾಹನಂ ಕೃತ್ವಾ ಭವೇನ್ಮಂಗಲಭಾಜನಂ ॥ ೫೯ ॥
 ಅಮಂಗಲಾನಿ ನಶ್ಯೇಯುರ್ಭವೇಯುರ್ಮಂಗಲಾನಿ ಚ ।
 ಸ್ನಾತುರ್ವೈ ಮಂಗಲೇ ತೀರ್ಥೇ ನಮಸ್ಕರ್ತುಶ್ಚ ಮಂಗಲಂ ॥ ೬೦ ॥

೫೫. ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತೂಕಮಾಡಲು ಅವು ಪಂಚನದತೀರ್ಥದ ಹದಿನಾರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದ ತೂಕಕ್ಕೂ ಸಹ ಸರಿತೂಗಲಿಲ್ಲ.

೫೬. ಈ ಪಂಚನದತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯು ಬಿಂದುಮಾಧನಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಅವನು ಪುನಃ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭರಂಗದಲ್ಲಿ ಜನನವನ್ನು ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ.

೫೭. ಜ್ಞಾನಹೃದವೆಂಬ ತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ಮೂರ್ಖರಿಗೂ ಜಾಡ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನೆಂದಿಗೂ ಜ್ಞಾನದ ಆಭಾವವನ್ನನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೫೮. ಜ್ಞಾನಹೃದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಸಂದರ್ಶನಮಾಡಲು ಪುನಃ ಸಂಸಾರಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೫೯. ಮತ್ತು ಮಂಗಲತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದು ಸಕಲ ವಿಧಗಳಾದ ಅಶುಭಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೂ ಭಾಜನನಾಗುವನು.

೬೦. ಅವನ ಅಮಂಗಲಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಿ ಮಂಗಳಗಳೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಮಂಗಳತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಮಯೂಖಮಾಲಿನಸ್ತೀರ್ಥಂ ತದಗ್ರೇ ಮಲನಾಶನಂ ।

ತತ್ರಾಪ್ತುತೋ ಗಭಸ್ತೀಶಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ವಿಮಲೋ ಭವೇತ್ ॥ ೬೧ ॥

ಮುಖತೀರ್ಥಂ ತು ತತ್ತ್ವೇನ ಮುಖೇಶ್ವರಸಮೀಪತಃ ।

ಮುಖಜಂ ಪುಣ್ಯಮಾಪ್ನೋತಿ ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋತ್ತಮಃ ॥ ೬೨ ॥

ತತ್ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಬಿಂದುತೀರ್ಥಂ ಚ ಸರನುಜ್ಞಾನಕಾರಣಂ ।

ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಭೇತ್ಸುಕೃತಮುತ್ರಮಂ ॥ ೬೩ ॥

ಪಿಪ್ಪಲಾದಸ್ಯ ಚ ಮುನೇಸ್ತೀರ್ಥಂ ತದ್ವ್ಯಾಮ್ಯದಿಕ್ಸಿತ್ತಂ ।

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಶನೇದಿನೇ ತತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೈ ಪಿಪ್ಪಲೇಶ್ವರಂ ॥ ೬೪ ॥

ಪಿಪ್ಪಲಂ ತತ್ರ ಸೇವಿತ್ವಾ ಅಶ್ವತ್ಥ ಇತಿ ಮಂತ್ರತಃ ।

ಶನಿಸೀಡಾಂ ನ ಲಭತೇ ದುಃಸ್ವಪ್ನಂ ಚಾಪಿ ನಾಶಯೇತ್ ॥ ೬೫ ॥

ತತಸ್ತಾಮ್ರವರಾಹಾಖ್ಯಂ ತೀರ್ಥಂ ಚೈವಾತಿಪಾವನಂ ।

ಯತ್ರ ಸ್ನಾನೇನ ದಾನೇನ ನ ಮಜ್ಜೇದಘಸಾಗರೇ ॥ ೬೬ ॥

೬೧. ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನೂ ದೂರಮಾಡುವ ಗಭಸ್ತೀಶ್ವರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಂದು ಗಭಸ್ತೀಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನರನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗುವನು.

೬೨. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖೇಶ್ವರನ ಎದುರಾಗಿ ಮುಖತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮನು ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೬೩. ಅದರ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಬಿಂದು ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮನುಷ್ಯನು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೬೪-೬೫. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪಿಪ್ಪಲಾದಮಹಾಮುನಿಯ ತೀರ್ಥವು ನೆಲೆಸಿರುವುದು. ಶನಿವಾರದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿಪ್ಪಲೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಪಿಪ್ಪಲವೃಕ್ಷವನ್ನು “ಅಶ್ವತ್ಥೇ ವೋ ನಿಷದನಂ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸೇವೆಮಾಡಲು ಮನುಷ್ಯನು ಶನಿಗ್ರಹದ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ದುಸ್ವಪ್ನಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೬೬. ಬಳಿಕ ಅತಿ ಸವಿತೃನಾದ ತಾಮ್ರವರಾಹವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾನವನು ಪಾತಕಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತದಗ್ರೇ ಕಾಲಗಂಗಾ ಚ ಕಲಿಕಲ್ಮಷನಾಶಿನೀ ।

ತಸ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನರೋ ಧೀಮಾಂಸ್ತತ್ಕ್ಷಣಾನ್ನಿರಘೋ ಭವೇತ್ ॥ ೬೭ ॥

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಮಹಾತೀರ್ಥಮಿಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನೇಶ್ವರಾಗ್ರತಃ ।

ತೋಯಕೃತ್ಯಂ ತತ್ರ ಕೃತ್ವಾ ಲೋಕಮೈಂದ್ರಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೬೮ ॥

ತತಸ್ತು ರಾಮತೀರ್ಥಂ ಚ ವೀರರಾಮೇಶ್ವರಾಗ್ರತಃ ।

ತತ್ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಮಾಪ್ರೇಣ ವೈಷ್ಣವಂ ಲೋಕಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೬೯ ॥

ತತ ಐಕ್ಷ್ವಾಕವಂ ತೀರ್ಥಂ ಸರ್ವಾಘೌಘವಿನಾಶನಂ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾನೇನ ಪೂತಾತ್ಮಾ ಜಾಯತೇ ಮನುಜೋತ್ತಮಃ ॥ ೭೦ ॥

ಮರುತ್ತತೀರ್ಥಂ ತತ್ರಾಂತೇ ಮರುತ್ತೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ತಮಚ್ಛೇಶಂ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೭೧ ॥

ಮೈತ್ರಾವರುಣತೀರ್ಥಂ ಚ ಮೈತ್ರಾವರುಣಪಾತಕಂ ।

ತತ್ರ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನೇನ ಪಿತೃಣಾಂ ಭವತಿ ಪ್ರಿಯಃ ॥ ೭೨ ॥

೭೩

೬೭. ಅದರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿದೋಷಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ಕಾಲಗಂಗೆ ಮೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ನರನು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಪರಹಿತನಾಗುವನು.

೬೮. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನೇಶ್ವರನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನಾಮಕವಾದ ಮಹಾತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಹೇಂದ್ರಲೋಕವು ಲಭಿಸುವುದು.

೬೯. ವೀರರಾಮೇಶ್ವರನ ಸಮುಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ರಾಮ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನರರು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ನೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವರು.

೭೦. ಬಳಿಕ ಸಕಲ ಪಾತಕಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಐಕ್ಷ್ವಾಕತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಜೋತ್ತಮನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳವನಾಗುವನು.

೭೧. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮರುತ್ತೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮರುತ್ತ ತೀರ್ಥವೆಂಬುದಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವನು ಅತುಲೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೭೨. ಮೈತ್ರಾವರುಣತೀರ್ಥವು ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವವನು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾಗುವನು.

ತತೋಗ್ನಿತೀರ್ಥಂ ವಿಮಲಮಗ್ನೀಶಪುರತೋ ಮಹತ್ |

ಅಗ್ನಿಲೋಕಮವಾಪ್ನೋತಿ ತತ್ತೀರ್ಥಪರಿಮಜ್ಜನಾತ್ || ೭೩ ||

ಅಂಗಾರತೀರ್ಥಂ ತತ್ರೈವ ಅಂಗಾರೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ |

ತತ್ರಾಂಗಾರಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ ತು ಸ್ನಾತ್ವಾ ನಿಷ್ಪಾಪತಾಮಿಯಾತ್ || ೭೪ ||

ತತೋ ವೈ ಕಲಿತೀರ್ಥಂ ಚ ಕಲಶೇಶ್ವರಸನ್ನಿಧೌ |

ಸ್ನಾತ್ವಾ ತಲ್ಲಿಂಗಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಕಲಿಕಾಲಾನ್ ಬಿಭೃತಿ || ೭೫ ||

ಚಂದ್ರತೀರ್ಥಂ ಚ ತತ್ರೈವ ಚಂದ್ರೇಶ್ವರಸಮಾಪತಃ |

ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಚಂದ್ರೇಶಂ ಚಂದ್ರಲೋಕಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೭೬ ||

ತದಗ್ರೇ ವೀರತೀರ್ಥಂ ಚ ವೀರೇಶ್ವರಸಮಾಪತಃ |

ಯದುಕ್ತಂ ಸ್ರಾಕ್ತವ ಪುರಸ್ತೀರ್ಥಾನಾಮುತ್ತಮಂ ಪರಂ || ೭೭ ||

ವಿಘ್ನೇಶತೀರ್ಥಂ ಚ ತತಃ ಸರ್ವವಿಘ್ನವಿಘಾತಕೃತ್ |

ಜಾತುಚಿತ್ತತ್ರ ಸಂಸ್ನಾತೋ ನ ವಿಘ್ನೈರಭಿಭೂಯತೇ || ೭೮ ||

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸ್ಯ ರಾಜರ್ಷಿಸ್ತತಸ್ತೀರ್ಥಮುತ್ತಮಂ |

ಯತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ಜಾತು ನ ಸತ್ಯಾಚ್ಛ್ಯವತೇ ಕ್ವಚಿತ್ || ೭೯ ||

೭೩. ಅಗ್ನೀಶ್ವರನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಅಗ್ನಿದೇವನ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವನು.

೭೪. ಅಂಗಾರೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಗಾರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಮಂಗಳವಾರದ ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಮನುಷ್ಯನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗುವನು.

೭೫. ಕಲಶೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿತೀರ್ಥವೆಂಬುದಿರುವುದು. ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಕಲಿಯುಗದ ಪರಿತಾಪಗಳಿಗೆ ಭಯಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

೭೬. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಮನುಷ್ಯನು ಚಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವನು.

೭೭. ಅದರ ಎದುರಾಗಿ ವೀರೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ವೀರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆನಿಸಿದ ಈ ತೀರ್ಥದ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದೆಯೇ ನಿನಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವೆನಷ್ಟೆ.

೭೮. ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳಿಗೂ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿಘ್ನೇಶತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನೂ ಎಂದಿಗೂ ವಿಘ್ನಗಳಿಂದ ಪರಾಭವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

೭೯. ಬಳಿಕ ರಾಜರ್ಷಿಯೆನಿಸಿದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಮಹಾರಾಜನ ಹೆಸರಿನ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸ್ಯ ತೀರ್ಥೇ ತು ಯಚ್ಛ್ರೇಯಃ ಸಮುಪಾರ್ಜಿತಂ ।

ತದಕ್ಷಯಫಲಂ ವೀರ ಇಹಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ ॥ ೮೦ ॥

ತತಃ ಪರ್ವತತೀರ್ಥಂ ಚ ಪರ್ವತೇಶಸಮಾಪತಃ ।

ಸರ್ವಪರ್ವಫಲಂ ತಸ್ಯ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪರ್ವಣ್ಯಪರ್ವಣಿ ॥ ೮೧ ॥

ಕಂಬಲಾಶ್ವತರಂ ತೀರ್ಥಂ ತತ್ರ ಸರ್ವವಿಷಾಪಹಂ ।

ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ಭವೇನ್ಮತ್ಯೋಗೇ ಗೀತವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದಃ ॥ ೮೨ ॥

ತತಃ ಸಾರಸ್ವತಂ ತೀರ್ಥಂ ಸರ್ವವಿದ್ಯೋಪಪಾದಕಂ ।

ತಿಷ್ಠೇಯುಃ ಪಿತರಸ್ತತ್ರ ಸಹದೇವರ್ಷಿಮಾನವೈಃ ॥ ೮೩ ॥

ಉಮಾತೀರ್ಥಂ ತು ತತ್ತ್ವೇನ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತಂ ।

ಔಮೇಯಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ನಿಶ್ಚಿತಂ ॥ ೮೪ ॥

ತತಸ್ತ್ರಿಲೋಕೇವಿಷ್ಣುತಂ ತ್ರಿಲೋಕ್ಯುದ್ಧರಣಕ್ಷಮಂ ।

ತೀರ್ಥಂ ಶ್ರೇಷ್ಠತರಂ ವೀರ ಯದಾಖ್ಯಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ ॥ ೮೫ ॥

ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ಎಂದಿಗೂ ಸತ್ಯವ್ರತದಿಂದ ಪರಿಚ್ಯುತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೮೦. ವೀರ ರಾಜಕುಮಾರನೆ! ಈ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಯಾವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿರುವುದೋ, ಅದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಲೋಕಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೮೧. ಪರ್ವತೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ವತತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಪರ್ವದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಇತರ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಮಸ್ತ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೮೨. ಕಂಬಲಾಶ್ವತರವೆಂಬ ತೀರ್ಥವು ಸಕಲ ವಿಧಗಳಾದ ವಿಷವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಗೀತವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾರದನಾಗುವನು.

೮೩-೮೪. ಸಾರಸ್ವತತೀರ್ಥವು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ನೆಲಸಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಉಮಾತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯ ಲೋಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಇದು ನಿಜವು.

೮೫. ಎಲೈ ವೀರನೆ! ಬಳಿಕ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುದೂ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಜೀವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಮಹಾಮಹಿಮೆ

ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರ್ಥಂ ತದಾದೌ ವಿಷ್ಣುನಾ ಕೃತಂ |
 ತದಾಖ್ಯಾಕರ್ಣನಾದೇವ ಸರ್ವೈಃ ಸಾಖೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ೮೬ ||
 ಸ್ವರ್ಗೋಕಸಸ್ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಂ ನೈ ಜಪಂತಿ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಂ |
 ಯನ್ನಾಮಗ್ರಹಣಂ ಪುಂಸಾಂ ಶ್ರೇಯಸೇ ಪರಮಾಯ ಹಿ || ೮೭ ||
 ಯೈಃ ಶೃತಾ ಯೈಃ ಸ್ಮೃತಾ ವೀರ ಯೈರ್ಧೃಷ್ಟಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ |
 ತ ಏವ ಕೃತಿನೋ ಲೋಕೇ ಕೃತಕೃತ್ಯಾಸ್ತ ಏವ ಹಿ || ೮೮ ||
 ತ್ರಿಲೋಕೇ ಯೇ ಜಪಂತೀಹ ಮಾನವಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಂ |
 ಜಸಾಮಿ ತಾನಹಂ ವೀರ ತ್ರಿಕಾಲಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಃ || ೮೯ ||
 ಇಷ್ಟಂ ತೇನ ಮಹಾಯಜ್ಞೈಃ ಸಹಸ್ರಶತದಕ್ಷಿಣೈಃ |
 ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ಯೇನೋಕ್ತಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ || ೯೦ ||
 ಮಹಾದಾನಾನಿ ದತ್ತಾನಿ ತೇನ ವೈ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾ |
 ಯೇನಾಹಮರ್ಚಿತೋ ವೀರ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಂ || ೯೧ ||

ಯುಳ್ಳುದೂ ಆದ ಶ್ರೇಷ್ಠತರನಾದ ತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು. ಅದರ ಹೆಸರೇ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆ.

೮೬. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅದು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣಿಯೆಂಬ ತೀರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳುವಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಸಕಲ ಸಾತಕಗಳೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುವು.

೮೭. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳೂ ಮೂರು ಸಂಜೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ನಾಮವನ್ನೇ ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅದರ ನಾಮದ ಜಪವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೮೮. ವೀರನೆ! ಯಾರು ಈ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿರುವರೋ, ಯಾರು ಸ್ಮರಿಸುವರೋ, ಯಾರು ಈ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿರುವರೋ, ಅವರೇ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಅವರೇ ಕೃತಕೃತ್ಯರು.

೮೯. ರಾಜಪುತ್ರನೆ! ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಜನರು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಪುಣ್ಯವಂತರಾದ ಅವರ ಹೆಸರು ಗಳನ್ನು ನಾನೂ ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

೯೦. ಯಾವನು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯೆಂಬ ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಅವನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ದ್ರವ್ಯದಕ್ಷಿಣೆಗಳೊಡನೆ ಸಕಲ ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೯೧. ಯಾವನು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಆ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನು ಸಮಸ್ತ ಮಹಾದಾನಗಳನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡಿದವನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ಮಣಿಕರ್ಣ್ಯಂ ಬುಭಿಯೇನ ತರ್ಪಿತಾಃ ಪ್ರಸಿತಾಮುಹಾಃ |
 ತೇನ ಶ್ರಾದ್ಧಾ ನಿ ದತ್ತಾನಿ ಗಯಾಯಾಂ ಮಧುಸಾಯಸ್ಯೈಃ || ೯೨ ||
 ಮಣಿಕರ್ಣೇಜಲಂ ಯೇನ ಸಂಪೀತಂ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿನಾ |
 ಕಿಂ ತಸ್ಯ ಸೋಮಪಾನೈಸ್ತೈಃ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣೈಃ || ೯೩ ||
 ತೇ ಸ್ನಾತಾಃ ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಷು ಮಹಾಪರ್ವಸು ಭೂರಿಶಃ |
 ತಥಾ ಸ ಸರ್ವಾವಭೃತ್ಪ್ರಯೈಃ ಸ್ನಾತಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ || ೯೪ ||
 ಪೈಃ ಸುರಾಃ ಪೂಜಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಮುಖಾ ಮುಖೈಃ |
 ಯೈಃ ಸ್ವರ್ಣಕುಸುಮೈ ರತ್ನೈರರ್ಚಿತಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ || ೯೫ ||
 ಅಹಂ ತೇನೋಮಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ದೀಕ್ಷಾಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಶಾಂಭವೀಂ |
 ಅರ್ಚಿತಃ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಯೇನ ಪೂಜಿತಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ || ೯೬ ||
 ತಸಾಂಸಿ ತೇನ ತಪ್ತಾನಿ ಶೀರ್ಣಪರ್ಣಾದಿನಾ ಚಿರಂ |
 ಸೇವಿತಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯೇನ ಶ್ರೀಮತೀ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ || ೯೭ ||

೯೨. ಯಾವನು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿತಾಮುಹರಿಗೆ ಜಲತರ್ಪಣ ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನೋ, ಅವನು ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಪಾಯಸಗಳಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗುವನು.

೯೩. ಯಾವನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೆ ತೊಡಗಿಸುವ ಸೋಮಪಾನಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವುದೇನು ?

೯೪. ಯಾರು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಕಲ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು. ಅವರೇ ಸಮಸ್ತ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ ಅವಭೃಥಸ್ನಾನ ಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದವರು.

೯೫. ಯಾರು ಈ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ ನವರತ್ನ ಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದವರಾಗುವರು.

೯೬. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರತಿವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಅವನು ಮಾಹೇಶ್ವರದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪಾರ್ವತೀಸಮೇತ ನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೯೭. ಯಾವನು ಮಂಗಳಪ್ರದೆಯಾದ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸೇವಿಸುವನೋ, ಅವನು ಬಹುಕಾಲದಪರ್ಯಂತ ತರಗೆಲೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಉಗ್ರ ವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ದತ್ತಾ ದಾನಾನಿ ಭೂರೀಣಿ ಮುಖಾನೀಷ್ಟಾ ತು ಭೂರಿಶಃ |

ಚಿರಂ ತಪ್ತ್ವಾಪ್ಯರಣ್ಯೇಷು ಸ್ವರ್ಗೈಶ್ಚರ್ಯಾನ್ಮಹೀಂ ಪುನಃ || ೯೮ ||

ವಿಪುಲೇಶ್ವರ ಮಹೀಪೃಷ್ಠೇ ಪಂಚಕೋಶ್ಯಾಂ ಮನೋಹರಾ |

ಸಂಶ್ರಿತಾ ಮಣಿಕರ್ಣೀ ಯೈಸ್ತೇ ಯಾತಾಶ್ಚಾನಿವರ್ತಕಾಃ || ೯೯ ||

ದಾನಾನಾಂ ಚ ವ್ರತಾನಾಂಚ ಕೃತೂನಾಂ ತಪಸಾನುಪಿ |

ಇದಮೇವ ಫಲಂ ಮನ್ಯೇ ಯದಾಪ್ಯಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ || ೧೦೦ ||

ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀರಿಯಂ ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛ್ರೀಮತೀ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ |

ಪ್ರಾಯೋಽಸ್ಯಾ ಮಹಿಮಾನಂ ನೈ ನ ವೇದ್ಯಹಮಪಿ ಸ್ಫುಟಂ || ೧೦೧ ||

ಅನಾಚ್ಯಾಂ ಮಣಿಕರ್ಣ್ಯಾಶ್ಚ ತೀರ್ಥಂ ಪಾಶುಪತಂ ಪರಂ |

ತೀರ್ಥಂ ತು ರುದ್ರವಾಸಾಖ್ಯಂ ವಿಶ್ವತೀರ್ಥಮತಃಪರಂ || ೧೦೨ ||

ಮುಕ್ತಿತೀರ್ಥಂ ತತೋ ರಮ್ಯಮವಿಮುಕ್ತಮಥೋತ್ತಮಂ |

ತೀರ್ಥಂ ಚ ತಾರಕಂ ಸ್ವಾಮಂದಂ ಧುಂಧೇಸ್ತೀರ್ಥಂ ತತೋಽಪಿ ಚ || ೧೦೩ ||

೯೮-೯೯. ಯಾರು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥವನ್ನೇ ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದಾಶ್ರಯಿಸಿರುವರೋ, ಅವರು ಮಹಾದಾನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿ, ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಭೂಮಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದವರಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗುವರು. ಅವರಿಗೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಆದರೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವೂ, ಐದುಕ್ರೋಶಗಳ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಉಳ್ಳ ಈ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವರು ಪುನರ್ಜನ್ಮರಹಿತವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು.

೧೦೦. ಸಮಸ್ತ ದಾನಗಳಿಗೂ, ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳಿಗೂ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೂ. ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಈ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಸೇವೆಯಿಂದೇ ಪರಮಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಫಲವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

೧೦೧. ಸರ್ವಸಂಪತ್ತಾರಕವಾದ ಈ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ರೂಪಾಂತರವಾಗುವುದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ನಾನೂ ಆ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಾರೆನು.

೧೦೨. ಆ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥದ ಕೆಳಗಡೆಯೇ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಪಾರುಪತವೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಬಳಿಕ ರುದ್ರವಾಸವೆಂಬ ತೀರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು.

೧೦೩. ಅದಾದಮೇಲೆ ಮನೋಹರವಾದ ಮುಕ್ತಿತೀರ್ಥ. ಉತ್ತಮವಾದ ಅನಿಮುಕ್ತತೀರ್ಥ. ತಾರಕ, ಸ್ವಾಮಂದ, ಮತ್ತು ಧುಂಧೀತೀರ್ಥಗಳು.

ಭವಾನೀಯಮುಭೈಶಾನಂ ಜ್ಞಾನತೀರ್ಥಮುಥೋತ್ತಮಂ ।
 ನಂದಿತೀರ್ಥಂ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಂ ತೀರ್ಥಂ ಪೈತಾಮಹಂ ತತಃ ॥ ೧೦೪ ॥
 ನಾಭಿತೀರ್ಥಮಿದಂ ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮನಾಲಮತಃ ಪರಂ ।
 ತತೋ ಭಾಗೀರಥಂ ತೀರ್ಥಂ ಯತ್ತವಾಗ್ರೇ ಪುರಾಕಥಿ ॥ ೧೦೫ ॥
 ತೀರ್ಥಾನ್ಯುತ್ತರವಾಹಿನ್ಯಾಂ ಸ್ವರ್ಧುನ್ಯಾಂ ಕಾಶಿಸನ್ನಿಧೌ ।
 ಸಂತ್ಯಜೇಕಾನಿ ಪುಣ್ಯಾನಿ ಮಯೋಕ್ತಾನ್ಯಲ್ಪಶಃ ಪುನಃ ॥ ೧೦೬ ॥
 ತತ್ರಾಪಿ ನಿತರಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂ ಪಂಚತೀರ್ಥೇ ನೃಪಾಂಗಜ ।
 ಯಸ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನರೋ ಭೂಯೋ ಗರ್ಭವಾಸಂ ನ ಸಂಸ್ಕರೇತ್ ॥
 ಪ್ರಥಮಂ ಚಾಸಿಸಂಭೇಧಂ ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರವರಂ ಪರಂ ।
 ತತೋ ದಶಾರ್ಶಮೇಧಾಖ್ಯಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥನಿಷೇವಿತಂ ॥ ೧೦೭ ॥
 ತತಃ ಸಾದೋದಕಂ ತೀರ್ಥಮಾದಿಕೇಶವಸನ್ನಿಧೌ ।
 ತತಃ ಪಂಚನದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರಾದಘೌಘಹೃತ್ ॥ ೧೦೮ ॥
 ಏತೇಷಾಮುಪಿ ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಚತುರ್ಣಾಮುಪಿ ಸತ್ತಮ ।
 ಪಂಚಮಂ ಮಣಿಕರ್ಣಾಖ್ಯಂ ಮನೋವಯವಶುದ್ಧಿದಂ ॥ ೧೦೯ ॥

೧೦೪. ಭವಾನೀತೀರ್ಥ, ಈಶಾನ್ಯತೀರ್ಥ, ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನತೀರ್ಥ, ನಂದಿತೀರ್ಥ, ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥ, ಪಿತಾಮಹತೀರ್ಥಗಳು.

೧೦೫. ನಾಭಿತೀರ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮನಾಳತೀರ್ಥ, ಮತ್ತು ನಾನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ ಭಾಗೀರಥತೀರ್ಥವು.

೧೦೬. ಇವುಗಳೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಉತ್ತರವಾಹಿನಿಯಾದ ಗಂಗೆಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತೀಕೇತ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪುಣ್ಯತಮಗಳಾದ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಿರುವವು. ನಾನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯೆಯ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು.

೧೦೭. ಮಹಾರಾಜಕುಮಾರನೆ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಐದು ತೀರ್ಥಗಳು ಮಾತ್ರ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾಗಿರುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦೮. ಮೊದಲನೆಯದು ಅಸಿಸಂಭೇದವು. ಅದು ಇತರ ತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿರುವುದು. ಎರಡನೆಯದೇ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ದಶಾರ್ಶಮೇಧತೀರ್ಥವು.

೧೦೯. ಮೂರನೆಯದು ಆದಿಕೇಶವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾದೋದಕ ತೀರ್ಥವು. ನಾಲ್ಕನೆಯದೇ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪಾಪಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವುದೂ ಎನಿಸಿದ ಪಂಚನದತೀರ್ಥವು.

೧೧೦. ಅಯ್ಯಾ ಉತ್ತಮನೆ! ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ

ಅಹಂ ಸ್ನಾನ್ಯುತ್ಯ ಸತತಮುಮಯಾ ಸಹ ಪರ್ವಸು |
 ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಷ್ಣುನಾ ಸಾರ್ಥಂ ಸಹೇಂದ್ರಾದಿಸುರರ್ಷಿಭಿಃ || ೧೧೧ ||
 ಅತಃ ಏವಾತ್ರ ಗೀಯೇತ ಗಾಥೇಯಂ ಶೃತಿಸಂಮತಾ |
 ನಾಗಲೋಕಕೃತಾವಾಸೈಃ ಸ್ವರ್ಗೌಕೋಭಿಶ್ಚ ಸಂತತಂ || ೧೧೨ ||
 ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಪೂರ್ವಮಿದಂ ವಚಃ |
 ಮಣಿಕರ್ಣೀಸಮಂ ತೀರ್ಥಂ ನಾಸ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗೋಲಕೇ || ೧೧೩ ||
 ಪಂಚತೀರ್ಥಾಫಂ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನ ದೇಹಂ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಂ |
 ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಜಾತುಚಿತ್ಕಾರ್ಯಾಂ ಪಂಚಾಸ್ಯೋ ವಾಥ ಜಾಯತೇ || ೧೧೪ ||
 ಇತಿ ದತ್ತಾ ವರಾನ್ದೇವೋ ವೀರಸ್ಯಾಂತರ್ದಧೇ ಹರಃ |
 ಸ ಚ ವೀರೋಽಪಿ ವೀರೇಶಂ ಪ್ರಾರ್ಚ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸಮೀಹಿತಂ || ೧೧೫ ||
 ಸ್ವಂದ ಉವಾಚ :-

ತೀರ್ಥಾಧ್ಯಾಯಮಿಮಂ ಪುಣ್ಯಮಗಸ್ತೇ ಯೋ ನಿಶಾಮಯೇತ್ |
 ತಸ್ಯಾಘಂ ಸಂಕ್ಷಯಂ ಯಾಯಾದಸಿ ಜನ್ಮಶತಾರ್ಜಿತಂ || ೧೧೬ ||

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಐದನೆಯದಾದ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾರ್ತೀರ್ಥವು ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಶರೀರವನ್ನೂ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು.

೧೧೧. ಪರ್ವಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಯಾವಾಗಲೂ ನಾನೇ ಆದರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಸಮೇತನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಮಹರ್ಷಿಗಳು—ಇವರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

೧೧೨. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾಗಲೋಕದನಿವಾಸಿಗಳೂ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳೂ ನಿರಂತರವೂ ಇಲ್ಲಿ ವೇದಸಮ್ಮತವಾದ ಈ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಾಯನಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

೧೧೩. ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವು; ಸತ್ಯವು; ಇದನ್ನು ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆವು. ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬೇರೆಯೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧೪. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಐದು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪುನಃ ಪಂಚಭೂತಗಳ ವಿಕಾರವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಮಾನವನು ಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪಂಚಮುಖನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನ ರೂಪವನ್ನೇ ಪಡೆಯುವನು.

೧೧೫. ಇಂತೆಂದು ವೀರನಿಗೆ ವರಗಳನ್ನಿತ್ತು ಮಹಾದೇವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆ ವೀರನೂ ವೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ತನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡನು.

೧೧೬. ಸ್ವಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. :—ಆಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯೆ ! ಪುಣ್ಯತಮವಾದ

ಇತಿ ವೀರೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನಂ ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನಪ್ರಸಂಗತಃ ।

ಕಥಿತಂ ತೇ ಪುರಾಗಸ್ತೇ ಕಾಮೇಶಂ ಕಥಯಾಮ್ಯತಃ

॥ ೧೧೭ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ವೀರೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನಂ—ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನ
ವರ್ಣನಂ” ನಾಮ ಚತುರಶೀತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಈ ತೀರ್ಥಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಯಾವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವನೋ, ಅವನಿಗೆ
ನೂರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಿತಗಳಾದ ಪಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು.

೧೧೭. ಅಗಸ್ತ್ಯನೇ! ಇಂತು ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ
ನಾನು ನಿನಗೆ ವೀರೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಥನಮಾಡಿರುವೆನು. ಇನ್ನು
ಕಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ; ಕೇಳು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ವೀರೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನ—ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನ”ವೆಂಬ
ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಪಂಚಾಪೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ದುರ್ವಾಸಸೋ ವರಪ್ರದಾನಂ—ಕಾಮೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ:—

ಜಗಜ್ಜನನ್ಯಾಃ ಸಾರ್ವತ್ಯಾಃ ಪುರೋಗಸ್ತೇ ಪುರಾರಿಣಾ |
ಯಥಾಖ್ಯಾಯಿ ಕಥಾ ಪುಣ್ಯಾ ತಥಾ ತೇ ಕಥಯಾಮ್ಯಹಂ || ೧ ||
ಪುರಾ ಮಹೀಮಿನಾಂ ಸರ್ವಾಂ ಸಸಮುದ್ರಾದ್ರಿಕಾನನಾಂ |
ಸಸರಿತ್ಯಾಂ ಸಾರ್ಣವಾಂ ಚ ಸಗ್ರಾಮಪುರಪತ್ತನಾಂ || ೨ ||
ಪರಿಭ್ರಮ್ಯ ಮಹಾತೇಜಾ ಮಹಾಮುಷೋ ಮಹಾತಪಾಃ |
ದುರ್ವಾಸಾಃ ಸಂಪರಿಪ್ರಾಪ್ತಃ ಶಂಭೋರಾನಂದಕಾನನಂ || ೩ ||
ವಿಲೋಕ್ಯಾಕ್ರೀಡಮಖಿಲಂ ಬಹುಪ್ರಾಸಾದಮಂಡಿತಂ |
ಬಹುಕುಂಡತಡಾಗಂ ಚ ಶಂಭೋಸ್ತೋಷಮುಪಾಗಮತ್ || ೪ ||
ಪದೇ ಪದೇ ಮುನೀನಾಂ ಚ ಚಿತಕಾಲಮಹಾಭಿಯಾಂ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾಟಿಜಾನಿ ರಮ್ಯಾಣಿ ದುರ್ವಾಸಾ ವಿಸ್ಮಿತೋಽಭವತ್ || ೫ ||

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ದುರ್ವಾಸವರಪ್ರದಾನ—ಕಾಮೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ

೧. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಯೇ! ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮುಂದೆ ಮುನ್ನು ತ್ರಿಪುರಧ್ವಂಸಿಯು ಈ ಪುಣ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸುರೂಪಿಸಿದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

೨-೩. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ನದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪರ್ವತಗಳಿಂದಲೂ, ಗ್ರಾಮ ನಗರ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದಲೂ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತುತ್ತ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಮಹಾಕೋಪಿಯೂ, ಮಹಾತಪಸ್ಸಂಪನ್ನನೂ ಆದ ದೂರ್ವಾಸಮುನಿಯು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನ ನಿವಾಸವೆನಿಸಿದ ಈ ಆನಂದಕಾನನಕ್ಕೆ ಬರುವವ ನಾದನು.

೪. ಅನೇಕ ಪ್ರಾಸಾದಗಳಿಂದಲೂ, ಕುಂಡಗಳಿಂದಲೂ, ತಟಾಕಗಳಿಂದಲೂ ಕೋಞ್ಞಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಂಭುವಿನ ಕ್ರೀಡಾಪ್ರದೇಶವೆನಿಸಿದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆತನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೫. ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಯಮನ ಮಹಾಭಯವನ್ನೂ ಜಯಿಸಿರುವ ಮಹಾ ಮುನಿಗಳ ಮನೋಹರಗಳಾದ ಆಶ್ರಮಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಆ ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸರ್ವತುಕುಸುಮಾನ್ವೃಕ್ಷಾನ್ಮುಚ್ಛಾಯಸ್ನಿಗ್ಧಪಲ್ಲವಾನ್ |
 ಸಫಲಾನ್ಸುಲತಾಶ್ಚಿಷ್ಟಾನ್ದೃಷ್ಟಾನ್ ಪ್ರೀತಿನುಗಾನ್ಮುನಿಃ || ೬ ||
 ದುರ್ವಾಸಾಶ್ಚಾತಿಹೃಷ್ಯೋಽಭೂದ್ಧೃಷ್ಟಾನ್ ಸಾಶುಪತೋಽತ್ತಮಾನ್ |
 ಭೂತಿಭೂಷಿತಸರ್ವಾಂಗಾನ್ಜಟಾಜಟಿತಮೌಲಿಕಾನ್ || ೭ ||
 ಕೌಪೀನಮಾತ್ರವಸನಾನ್ಸ್ಮರಾರಿಧ್ಯಾನತತ್ಪರಾನ್ |
 ಕಕ್ಷೀಕೃತಮಹಾಲಾಬೂನ್ಮುಡುತ್ಕಾರಜಿತಾಂಬುಧಾನ್ || ೮ ||
 ಕರಂಡದಂಡಸಾನೀಯಪಾತ್ರಮಾತ್ರಪರಿಗ್ರಹಾನ್ |
 ಕ್ವಚಿತ್ತ್ರಿದಂಡಿನೋ ದೃಷ್ಟಾನ್ ನಿಃಸಂಗಾನ್ವಿಷ್ಣುರಿಗ್ರಹಾನ್ || ೯ ||
 ಕಾಲಾದಪಿ ನಿರಾತಂಕಾನ್ವಿಶ್ವೇಶಶರಣಂಗತಾನ್ |
 ಕ್ವಚಿದ್ವೇದರಹಸ್ಯಜ್ಞಾನಾಬಾಲ್ಯಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ || ೧೦ ||
 ನಿತ್ಯಂ ಭಾಗೀರಥೀಸ್ನಾನಪರಿಪಿಂಗಲಮೂರ್ಧಜಾನ್ |
 ನಿಲೋಕ್ಯ ಕಾಶ್ಯಾಂ ದುರ್ವಾಸಾಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಮುಮುದೇ ತರಾಂ || ೧೧ ||

೬. ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪುಷ್ಪಭರಿತಗಳೂ, ಶೀತಳವಾದ ನೆರಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ದಟ್ಟವಾದ ಎಲೆಗಳ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳವುಗಳೂ, ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತೂಗುತ್ತಿರುವವುಗಳೂ, ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳೂ ಆದ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೭. ಆ ದೂರ್ವಾಸನು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಉತ್ತಮರಾದ ಮಹೇಶ್ವರಭಕ್ತರನ್ನು ಕಂಡು ಅಪರಿಮಿತಾನಂದಭರಿತನಾದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವಾ ವಯವಗಳನ್ನೂ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಜಡೆಗಳ ಕಿರೀಟಗಳಂತೆ ಧರಿಸಿದ್ದರು.

೮. ಅವರ ಉಡಿಗೆಯೆಂದರೆ ಕೌಪೀನವೊಂದೆ; ನಿರಂತರವೂ ಸ್ಮರವೈರಿಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರರಾಗಿದ್ದರು. ಕಂಕುಳಿನಲ್ಲಿ ಸೋರೆಯ ವಿಭೂತಿ ಭರಣಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹುಡುತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಮೇಘಗಳ ಗಂಭೀರವಾದ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೯. ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರ ಸೆಟ್ಟಿಗೆ, ದಂಡ, ಪಾನಪಾತ್ರೆ—ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ, ಪರಿಗ್ರಹಪರಾಜ್ಮುಖರೂ ಆದ ತ್ರಿದಂಡಿಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನೂ ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿಯು ಕಂಡನು.

೧೦. ಅವರು ಯಮನಿಗೂ ಭಯಗೊಳ್ಳುವವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಶರಣುಹೊಕ್ಕಿದ್ದರು; ವೇದಗಳ ಗೂಢಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಜನ್ಮದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರು.

೧೧. ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುವ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಗಳಿಂದ ಅವರ ಜಡೆಗಳು ಹೊಂಬಣ್ಣ

ಪಶುಷ್ವಪಿ ಚ ಯಾ ತುಷ್ಟಿರ್ನೃಗೇಷ್ವಪಿ ಚ ಯಾ ದ್ಯುತಿಃ |
 ನಿಯುಕ್ತ್ವಾಪಿ ಚ ಯಾ ಹೃಷ್ಟಿಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ನಾನ್ಯತ್ರ ಸಾಸ್ಪೃಟಂ || ೧೨ ||
 ಇದಂ ಸುಶ್ರೇಯಸೋ ವ್ಯುಷ್ಟಿಃ ಕ್ವಾಮರೇಷು ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ |
 ಯತ್ರತ್ಯೇಷ್ವಪಿ ತೀರ್ಯಕ್ವ ಪರಮಾನಂದವರ್ಧಿನೀ || ೧೩ ||
 ವರಮೇತೇಽಪಿ ಪಶವ ಅನಂದವನ ಚಾರಿಣಃ |
 ಸದಾನಂದಾಃ ಪುನರ್ದೇವಾ ನ ನಂದನವನಾಶ್ರಿತಾಃ || ೧೪ ||
 ವರಂಕಾಶೀಪುರಿವಾಸೀ ಮ್ಲೇಚ್ಛೋಽಪಿ ಹಿ ಶುಭಾಯತಿ |
 ನಾನ್ಯತ್ರತ್ಯೋಃ ದೀಕ್ಷಿತೋಽಪಿ ಸ ಹಿ ಮುಕ್ತೇರಭಾಜನಂ || ೧೫ ||
 ವೈಶ್ವೇಶ್ವರೀ ಪುರೀ ಚೈಷಾ ಯಥಾ ಮೇ ಚಿತ್ತಹಾರಿಣೀ |
 ಸರ್ವಾಽಪಿ ನ ತಥಾ ಕ್ಷೋಣೀ ನ ಸ್ವರ್ಗೋ ನೈವ ನಾಗಭೂಃ || ೧೬ ||

ವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರನ್ನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ದೂರ್ವಾಸಮುನಿಯು ಬಹುವಾಗಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು.

೧೨. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂತೋಷವಿರುವುದೋ, ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿರುವುದೋ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಹರ್ಷಭಾವವಿರುವುದೋ, ಅದು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವು.

೧೩. ಇದೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ನೆಲಮನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತೀರ್ಯಗ್ಂಥುಗಳಿಗೂ ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯಾವ ಮಹಿಮೆಯಿರುವುದೋ, ಅದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು?

೧೪. ಅನಂದವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಈ ಪಶುಗಳೂ ಸಹ ಉತ್ತಮಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಸದಾ ಅನಂದಮಯರೆಂದು ಹೆಸರಾದವರೂ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವವರೂ ಆದ ದೇವತೆಗಳ ಜನ್ಮವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

೧೫. ಕಾಶೀನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಮ್ಲೇಚ್ಛನೂ ಮುಂದೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಪಡೆಯುವನಾದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮನೇ ಆಗಿರುವನು. ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ದೀಕ್ಷಿತನೂ ಸಹ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಲಾರನು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ದೀಕ್ಷಿತನು ಮುಕ್ತಿಭಾಜನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೬. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಹೇಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದೋ, ಹಾಗೆ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವಾಗಲಿ, ಸ್ವರ್ಗವಾಗಲಿ, ನಾಗಲೋಕವಾಗಲಿ ಆಕರ್ಷಿಸಲಾರವು.

ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಬಬಂಧ ನ ಕ್ವಾಪಿ ಭ್ರಮತೋ ಮೇ ಮನೋಗತಿಃ |
 ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ನಸಿ ಭೂಭಾಗೇ ಯಥಾ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಗಾದಿಹ || ೧೭ ||
 ರನ್ಯಾ ಪುರೀ ಭವೇದೇಷಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾದಖಿಲಾದಪಿ |
 ಪರಿಷ್ಕೃತ್ಯೇತಿ ದುರ್ವಾಸಾಶ್ಚೇತೋವೃತ್ತಿಮವಾಪ ಹ || ೧೮ ||
 ತಸ್ಯನಾನೋಽಪಿ ಹಿ ತಪಃ ಸುಚಿರಂ ಚ ಮಹಾತಪಾಃ |
 ಯದಾ ನಾಪ ಫಲಂ ಕಿಂಚಿಚ್ಛು ಕೋಪ ಚ ತದಾ ಭೃಶಂ || ೧೯ ||
 ಧಿಕ್ಷ ಮಾಂ ತಾಪಸಾಂ ದುಷ್ಟಂ ಧಿಕ್ಷ ಮೇ ದುಶ್ಚರಂ ತಪಃ |
 ಧಿಕ್ಷ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿದಂ ಶಂಭೋಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ಸ್ವತಾರಕಂ || ೨೦ ||
 ಯಥಾ ನ ಮುಕ್ತಿರತ್ರ ಸ್ಯಾತ್ಸ್ಯಾಪಿ ಕರವೈ ತಥಾ |
 ಇತಿ ಶಪ್ತಂ ಯದೋದ್ಯುಕ್ತಃ ಸಂಜಹಾಸ ತದಾ ಶಿವಃ || ೨೧ ||
 ತತ್ರ ಲಿಂಗಮಭೂದೇಕಂ ಖ್ಯಾತಂ ಪ್ರಹಸಿತೇಶ್ವರಂ |
 ತಲ್ಲಿಂಗದರ್ಶನಾತ್ಪಂಸಾಮಾನಂದಃ ಸ್ಯಾತ್ಪದೇಪದೇ || ೨೨ ||

೧೭. ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಭೂಲೋಕವನ್ನೂ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರಲು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯುಂಟಾದಂತೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

೧೮. ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ನಗರವೇ ಅತ್ಯಂತರಮಣೀಯ ವಾಗಿರುವುದು. ಇಂತೆಂದು ದೂರ್ವಾಸನು ಅಲ್ಲಿ ಮನಶ್ಯಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಂತನು. ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು.

೧೯. ಬಳಿಕ ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ಅನೇಕ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೂ ಅವನು ಯಾವ ಅತ್ಯಲ್ಪಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆತನು ಬಹುವಾಗಿ ಕೋಪಗೊಂಡನು.

೨೦. “ದುಷ್ಟತಪಸ್ವಿಯಾದ ನನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ನನ್ನ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದ ಈ ತಪಸ್ಸಿಗೂ ಧಿಕ್ಕಾರ. ಶಂಭುಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ.”

೨೧. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವು ಸಿಕ್ಕದಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ಇಂತೆಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಶಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದ ಆ ದೂರ್ವಾಸಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಶಿವನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕನು.

೨೨. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ಪ್ರಹಸಿತೇಶ್ವರನೆಂಬ ದಾಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದ ಮಾನವರಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಆನಂದ ಪರಂಪರೆಗಳೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುವು.

ಉನಾಚ ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟೋ ಮನಸ್ಯೇವ ಮಹೇಶಿತಾ |
 ಈದೃಶೇಭ್ಯಸ್ತಪಿಸ್ವಿಭ್ಯೋ ನಮೋಽಸ್ತ್ವಿತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ || ೨೩ ||
 ಯತ್ತ್ವೇನ ಹಿ ತಪಸ್ಯಂತಿ ಯತ್ತ್ವೇನ ವಿಹಿತಾಶ್ರಮಾಃ |
 ಲಬ್ಧಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಯತ್ತ್ವೇನ ತತ್ತ್ವವಾಮುರ್ಷೀಣೋ ದ್ವಿಚಾಃ || ೨೪ ||
 ಮನಾಕ್ಷಂತಿತನಾತ್ರಂ ತು ಚೇಲ್ಲಭಂತೇ ನ ತಾಪಸಾಃ |
 ಕೃಧಾ ತದೈವ ಜೀಯಂತೇ ಹಾರಿಣ್ಯಾ ತಪಸಾಂ ಶ್ರಿಯಃ || ೨೫ ||
 ತಥಾಪಿ ತಾಪಸಾ ಮಾನ್ಯಾಃ ಸ್ವಶ್ರೇಯೋವೃದ್ಧಿ ಕಾಂಕ್ಷಿಭಿಃ |
 ಅಕ್ರೋಧನಾಃ ಕ್ರೋಧನಾ ವಾ ಕಾ ಚಿಂತಾ ಹಿ ತಪಸ್ವಿನಾಂ || ೨೬ ||
 ಇತಿ ಯಾವನ್ಮಹೇಶಾನೋ ಮನಸ್ಯೇವ ವಿಚಿಂತಯೇತ್ |
 ತಾವತ್ತತ್ಕೋಢಜೋ ವಹ್ನಿವ್ಯಾನಶೇ ವ್ಯೋಮಮಂಡಲಂ || ೨೭ ||
 ತತ್ಕೋಢಧಾನಲಧೂಮಾಘೈರ್ವ್ಯಾಪಿತಂ ಯನ್ನಭೋಽಂಗಣಂ |
 ತದ್ವಧಾತಿ ನಭೋಽದ್ಯಾಪಿ ನೀಲಿಮಾನಂ ಮಹತ್ತರಂ || ೨೮ ||

೨೩. ಬಳಿಕ ಮಹೇಶ್ವರನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಂತರಂಗವುಳ್ಳವನಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ “ದೇವರನ್ನೂ ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವ ಇಂತಹ ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

೨೪. “ತಪಸ್ವಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಎಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೋ, ಎಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರೋ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಸಹನಶೀಲರಾಗುವರು.

೨೫. ತಪಸ್ಸಂಪನ್ನರಾದವರು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆ ನಷ್ಟು ಕೊರತೆಯಾದರೂ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಮಸ್ತ ಫಲವನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಆವಿಸ್ತರಾಗುವರು.

೨೬. ಹಾಗಾದರೂ ಆತ್ಮಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ತಾಪಸರು ಸಕಲಿಗೂ ಪೂರ್ವಾರ್ಥೇ ಆಗಿರುವರು. ಶಾಂತಮನಸ್ಕರೇ ಆಗಲಿ, ಕ್ರೋಧಾವಿಷ್ಟರೇ ಆಗಲಿ, ತಪಸ್ಸಂಪನ್ನರಾಗಿರುವವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಚಿಂತೆಯೇಕೆ?”

೨೭. ಇಂತೆಂದು ಮಹೇಶ್ವರನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ೬ ದೂರ್ವಾಸಮಹಾಮುನಿಯ ಕ್ರೋಧವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳು ಆಕಾಶಮಂಡಲ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡುವು.

೨೮. ಆತನ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಯ ಹೊಗೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಿತವಾಗಿ ಆಕಾಶಮಂಡಲ ವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅಂದುಮೊದಲುಗೊಂಡು ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದ ನೀಲವರ್ಣವನ್ನು ತಳೆದಿರುವುದು.

ತತೋ ಗಣಾಃ ಪರಿಕ್ಷ್ಣಬ್ಧಾಃ ಪ್ರಲಯಾರ್ಣವನೀರವತ್ |

ಅಃ ಕಿಮೇತತ್ಕಿಮೇತದ್ವೈ ಭಾಷನಾಣಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ || ೨೯ ||

ಗರ್ಜಂತಸ್ತರ್ಜಯಂತಶ್ಚ ಪ್ರೋದ್ಯತಾಯುಧಪಾಣಯಃ |

ಪ್ರಮುಢಾಃ ಪರಿತಸ್ಥಸ್ತೇ ಪರಿತೋ ಧಾನು ಶಾಂಭವಂ || ೩೦ ||

ಕೋ ಯಮುಃ ಕೋಽಥ ವಾ ಕಾಲಃ ಕೋ ಮೃತ್ಯುಃ ಕಸ್ತಥಾಂತಕಃ |

ಕೋ ವಾ ವಿಧಾತಾ ಕೇ ಲೇಖಾಃ ಕೃದ್ಧೇಷ್ಟಸ್ಮಾಸು ಕಃ ಪರಃ || ೩೧ ||

ಅಗ್ನಿಂ ಪಿಬಾನೋ ಜಲವಜ್ಜ್ಞಾಣೇಕುರ್ಮೋಽಖಿಲಾನ್ಗಿರೀನ್ |

ಸಪ್ತಾಪಿ ಚಾರ್ಣವಾಂಸ್ತೂರ್ಣಂ ಕರವಾಮು ನುರುಸ್ಥಲೀಂ || ೩೨ ||

ಸಾತಾಲಂ ಚಾನಯಾನೋರ್ಧ್ವಮಧೋ ದಧ್ನೋಽಥ ವಾ ದಿವಂ |

ಏಕಮೇವ ಹಿ ವಾ ಗ್ರಾಸಂ ಗಗನಂ ಕರವಾಮುಹೇ || ೩೩ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಭಾಂಡಮಥ ವಾ ಸ್ಫೋಟಯಾಮುಃ ಕ್ಷಣೇನ ಹಿ |

ಅಸ್ಥಾಲಯಾನೋ ವಾನ್ಯೋನೃಂ ಕಾಲಂ ಮೃತ್ಯುಂ ಚ ತಾಲವತ್ || ೩೪ ||

೨೯. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ “ಆಹಾ! ಇದೇನು? ಇದೇನು?” ಎನ್ನುತ್ತಲೆ ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಅವರಿಸುವ ಸಮುದ್ರೋದಕದಂತೆ ಕ್ಷೋಭಗೊಂಡರು.

೩೦. ಸಿಂಹಗರ್ಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಧಿಕ್ಕಾರವಚನಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ, ತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರಮುಢಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಹೇಶ್ವರನ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತವರಿಸಿದರು.

೩೧. “ಯಮನು ಯಾರು? ಕಾಲನು ಯಾರು? ಅಥವಾ ಮೃತ್ಯುವು ಯಾರು? ಅಂತಕನಾರು? ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯಾರು? ದೇವತೆಗಳು ಯಾರು? ನಾವು ಕೋಪಗೊಂಡರೆ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಯಾವನಿರುವನು?”

೩೨. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ನೀರಿನಂತೆ ಪಾನಮಾಡಿಬಿಡುವೆವು. ಸಮಸ್ತ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವೆವು. ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳ ತಳಗಳನ್ನೂ ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮರಳುಗಾಡುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು.

೩೩. ಸಾತಾಲಲೋಕವನ್ನು ಮೇಲಿಕ್ಕೇತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುವೆವು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ತುಳಿದುಬಿಡುವೆವು. ಸಮಸ್ತಾಕಾಶವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಬಳವನ್ನಾಗಿ ನುಂಗಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವೆವು.

೩೪. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕಟಾಹವನ್ನೇ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಡೆದುಹಾಕುವೆವು. ಕಾಲಯಮನನ್ನೂ, ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯನ್ನೂ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಎರಡು ತಾಳಗಳಂತೆ ಬಿಡುಬಿಡುವೆವು.

ಗ್ರಸಾಮೋ ವಾಢ ಭುವನಂ ಮುಕ್ತ್ವಾ ವಾರಾಣಸೀಂ ಪುರೀಂ |
 ಯತ್ರ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಭಸಂತ್ಯೇವ ನೃತಮಾತ್ರೇಣ ಜಂತವಃ || ೩೫ ||
 ಕುತೋಽಯಂ ಧೂಮಸಂಭಾರೋ ಜ್ವಾಲಾವಲ್ಯಃ ಕುತಸ್ತ್ವಮೂಃ |
 ಕೋ ವಾ ನೃತ್ಯಂಜಯಂ ರುದ್ರಂ ನೋ ವಿದ್ಯಾನ್ಮದನೋಹಿತಃ || ೩೬ ||
 ಇತಿ ಸಾರಿಷದಾಃ ಶಂಭೋರ್ಮಹಾಭಯಭಯಪ್ರದಾಃ |
 ಜಲ್ಪಂತಃ ಕಲ್ಪಯಾಮಾಸುಃ ಪ್ರಾಕಾರಂ ಗಗನಸ್ಪೃಶಂ || ೩೭ ||
 ಶಕಲೀಕೃತ್ಯ ಬಹುಶಃ ಶಿಲಾವತ್ಪಲಯಾನಲಂ |
 ನಂದೀ ಚ ನಂದಿಷೇಣಶ್ಚ ಸೋಮನಂದೀ ಮಹೋದರಃ || ೩೮ ||
 ಮಹಾಹನುರ್ಮಹಾಗ್ರೀವೋ ಮಹಾಕಾಲೋ ಜಿತಾಂತಕಃ |
 ವೃತ್ಯುಪ್ರಕಂಪನೋ ಭೀಮೋ ಘಂಟಾಕರ್ಣೋ ಮಹಾಬಲಃ || ೩೯ ||
 ಕ್ಷೋಭಣೋ ದ್ರಾವಣೋ ಜೃಂಭೀ ಪಂಚಾಸ್ಯಃ ಪಂಚಲೋಚನಃ |
 ದ್ವಿಶಿರಾಸ್ತ್ರಿಶಿರಾಃ ಸೋಮಃ ಪಂಚಹಸ್ತೋ ದಶಾನನಃ || ೪೦ ||
 ಚಂಡೋ ಭೃಂಗಿರಿಟಿಸ್ತುಂಡೀ ಪ್ರಚಂಡಸ್ತಾಂಡವಪ್ರಿಯಃ |
 ಪಿಚಂಡಿಲಃ ಸ್ಥೂಲಶಿರಾಃ ಸ್ಥೂಲಕೇಶೋ ಗಭಸ್ತಿಮಾನ್ || ೪೧ ||
 ಕ್ಷೇಮಕಃ ಕ್ಷೇಮಧನ್ವಾ ಚ ವೀರಭದ್ರೋ ರಣಪ್ರಿಯಃ |
 ಚಂಡಪಾಣಿಃ ಸ್ಥೂಲಪಾಣಿಃ ಪಾಶಪಾಣಿಃ ಕೃಶೋದರಃ || ೪೨ ||

೩೫. ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ನುಂಗುವೆವು. ಆದರೆ ವಾರಾಣಸೀಪುರಿಯು ಮಾತ್ರ
 ನಮಗೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ
 ಜಂತುಗಳು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವಲ್ಲವೆ.

೩೬. ಈ ಹೊಗೆಯ ಸಂಭಾರವೆಲ್ಲಿಯದು? ಈ ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಸಮೂಹ
 ಗಳೆಲ್ಲಿಯವು? ಮದದಿಂದ ಮೋಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಯಾವನು ತಾನೆ ನಮ
 ಒಡೆಯನೂ, ವೃತ್ಯುಂಜಯನೂ ಆದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವನು?"

೩೭. ಇಂತೆಂದು ಭಯಕ್ಕೂ ಮಹಾಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವರಾದ
 ಮಹಾದೇವನ ಪಾರ್ಷದಗಣನಾಯಕರು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ
 ಆಕಾರವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತಹ ಪ್ರಾಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

೩೮-೪೬. ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಆ ದೂರ್ವಾಸಮುನಿಯ ಕೋಪಾ
 ಗ್ನಿಯನ್ನು ಛಿನ್ನಛಿನ್ನವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಳೆದು ನಂದಿ, ನಂದಿಷೇಣ, ಸೋಮನಂದಿ,
 ಮಹೋದರ, ಮಹಾಹನು, ಮಹಾಗ್ರೀವ, ಮಹಾಕಾಲ, ಜಿತಾಂತಕ,
 ವೃತ್ಯುಕಂಪನ, ಭೀಮ, ಘಂಟಾಕರ್ಣ, ಮಹಾಬಲ, ಕ್ಷೋಭಣ, ದ್ರಾವಣ,
 ಜೃಂಭಿ, ಪಂಚಮುಖ, ಪಂಚನೇತ್ರ, ದ್ವಿಶಿರ, ತ್ರಿಶಿರ, ಸೋಮ, ಪಂಚಹಸ್ತ,
 ದಶಮುಖ, ಚಂಡ, ಭೃಂಗಿರಿಟಿ, ತುಂಡಿ, ಪ್ರಚಂಡ, ತಾಂಡವಪ್ರಿಯ,

ದೀರ್ಘಗ್ರೀವೋಽಥ ಪಿಂಗಾಕ್ಷಃ ಪಿಂಗಲಃ ಪಿಂಗಮೂರ್ಧಜಃ |

ಬಹುನೇತ್ರೋ ಲಂಬಕರ್ಣಃ ಖರ್ವಃ ಪರ್ವತವಿಗ್ರಹಃ || ೪೩ ||

ಗೋಕರ್ಣೋ ಗಜಕರ್ಣಶ್ಚ ಕೋಕಿಲಾಖ್ಯೋ ಗಜಾನನಃ |

ಅಹಂ ವೈ ನೈಗಮೇಯಶ್ಚ ವಿಕಟಾಸ್ಯೋಽಟ್ಟಹಾಸಕಃ || ೪೪ ||

ಸೀರಪಾಣಿಃ ಶಿವಾರಾವೋ ವೈಣಿಕೋ ವೇಣುವಾದನಃ |

ದುರಾಧರ್ಷೋ ದುಃಸಹಶ್ಚ ಗರ್ಜನೋ ರಿಪುತರ್ಜನಃ || ೪೫ ||

ಇತ್ಯಾದಯೋ ಗಣೇಶಾನಃ ಶತಕೋಟಿ ದುರಾಸದಾಃ |

ಕಾಶ್ಯಾಂ ನಿವಾರಯಾನಾಸುರಸಿ ಸ್ವಾಭಂಜನೀಂ ಗತಿಂ || ೪೬ ||

ಕ್ಷುಬ್ಧೇಷು ತೇಷು ನೀರೇಷು ಚಕಂಪೇ ಭುವನತ್ರಯಂ |

ದುರ್ವಾಸಶ್ಚ ಕೋಪಾಗ್ನಿಜ್ವಾಲಾಭಿವ್ಯಾಕುಲೀಕೃತಂ || ೪೭ ||

ತದಾ ವಿವಿಶತುಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸಾನಸಿ |

ನ ಗಣೈರಕೃತಾನುಜ್ಞಾ ತತ್ತೇಜಃಶಮಿತಪ್ರಭೋಃ || ೪೮ ||

ನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಮಥಾನೀಕಮತಿಕ್ಷುಬ್ಧಮುಮಾಧವಃ |

ಮದಂಶ ಏವ ಹಿ ಮುನಿರಾಸಸೂರ್ಯೇಯ ಏಷ ವೈ || ೪೯ ||

ಪಿಚಂಡಿಲ, ಸ್ಥೂಲಶಿರ, ಸ್ಥೂಲಕೇಶ, ಗಭಸ್ತಿನುಂತ, ಕ್ಷೇಮಕ, ಕ್ಷೇಮಧನ್ಯ, ವೀರಭದ್ರ, ಯುದ್ಧಪ್ರಿಯ, ಚಂಡಹಸ್ತ, ಶೂಲಪಾಣಿ, ಪಾಶಹಸ್ತ, ಕೃತೋದರ, ದೀರ್ಘಕಂಠ, ಪಿಂಗಾಕ್ಷ, ಪಿಂಗಲ, ಪಿಂಗಕೇಶ, ಬಹುನೇತ್ರ, ಲಂಬಕರ್ಣ, ಖರ್ವ, ಪರ್ವತವಿಗ್ರಹ, ಗೋಕರ್ಣ, ಗಜಕರ್ಣ, ಕೋಕಿಲ, ಗಜಾನನ, ನೈಗಮೇಯ, ನಾನು (ಸ್ತಂದನು), ವಿಕಟಾಸ್ಯ, ಅಟ್ಟಹಾಸಕ, ಸೀರಪಾಣಿ, ಶಿವಾರಾವ, ವೈಣಿಕ, ವೇಣುವಾದಕ, ದುರಾಧರ್ಷ, ದುಸ್ಸಹ, ಗರ್ಜನ, ರಿಪುತರ್ಜನ — ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಒಂದುನೂರುಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಜೇಯರಾದ ಗಣನಾಯಕರು ಕಾಶಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುಬಳಸಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಸಂಚಾರವನ್ನೂ ತಡೆಗಟ್ಟಿದರು.

೪೬. ಆ ಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೋಭಗೊಂಡು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ದೂರ್ವಾಸಮಹರ್ಷಿಯ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಮೊದಲೇ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡಿದ್ದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡುಗತೂಡಗಿದವು.

೪೭. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾಂತಿಹೀನರಾದ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರೂ ಆ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳ ಅಸುಚ್ಛೇಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಕಾಶೀನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

೪೯. ಇಂತು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಕ್ಷೋಭಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೆ ನೆರೆದಿರುವ ತನ್ನ ಪ್ರಮಥಸಮೂಹವನ್ನು ತಡೆದು ಮಹೇಶ್ವರನು, “ ಈ ಮಹಾಮುನಿಯು ನನ್ನ ಅಂಶದಿಂದಲೇ ಆನಸೂಯಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅಥೋ ದುರ್ವಾಸಸೋ ಲಿಂಗಾದಾವಿರಾಸೀತ್ಪ್ರಸಾದಿಧಿಃ |

ಮಹಾತೇಜೋಮಯಃ ಶಂಭುರ್ಮುನಿಶಾಪಾತ್ಪುರೀಮವನ್ || ೫೦ ||

ಮಾಭೂಚ್ಛಾಪೋ ಮುನೇಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ನಿರ್ವಾಣಪ್ರತಿಬಂಧಕಃ |

ಇತ್ಯನುಕ್ರೋಶತೋ ದೇವಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಾಂ ಗತಃ || ೫೧ ||

ಉನಾಚ ಚ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಮಹಾಕ್ರೋಧನ ತಾಪಸ |

ವರಯಸ್ವ ವರಃ ಕಸ್ತೇ ಮಯಾ ದೇಯೋಽವಿಶಂಕಿತಃ || ೫೨ ||

ತತೋ ವಿಲಜ್ಜಿತೋಽಗಸ್ಯಶಾಪೋದ್ಯತಕರೋ ಮುನಿಃ |

ಅಪರಾಧಂ ಬಹು ಮಯಾ ಕ್ರೋಧಾಂಧೇನೇತಿ ದುರ್ಧಿಯಾ || ೫೩ ||

ಉನಾಚ ಚೇತಿ ಬಹುಶೋ ಭಿಜ್ಞಮಾಂ ಕ್ರೋಧವಶಂಗತಂ |

ತ್ವೇಲೋಕ್ಯಭಯದಾಂ ಕಾಶೀಂ ಶಪ್ತುಮುದ್ಯತಚೇತಸಂ || ೫೪ ||

ದುಃಖಾರ್ಣವನಿಮಜ್ಞಾನಾಂ ಯಾತಾಯಾತೇಽತಿಖೇದಿನಾಂ |

ಕರ್ಮಪಾಶಿತಕಂಠಾನಾಂ ಕಾಶ್ಯೇಕಾ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನಂ || ೫೫ ||

೫೦. ತರುವಾಯ, ಆ ಮಹಾಮುನಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಪಾಸಮುದ್ರನಾದ ಮಹಾದೇವನು ತೇಜೋಮಯನಾದ ದೂರ್ವಾಸಮುನಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಲಿಂಗದಿಂದಲೇ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದನು.

೫೧. “ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಲಾಭಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಶಾಪವು ಈ ಮುನಿವರ್ಯನಿಂದ ಉಂಟಾಗದಿರಲಿ” ಎಂಬ ಅನುಕ್ರೋಶದಿಂದಲೇ ಮಹಾದೇವನು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವರ್ತನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದನು.

೫೨-೫೩. “ಎಲೈ ಆಗಸ್ಯನೆ! ಮಹಾ ಕೋಪಿಷ್ಠನಾದ ಅಯ್ಯಾ ತಪಸ್ವಿಯೇ! ಇದೋ; ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು. ಯಾವ ಶಂಕೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ವರವನ್ನು ಬೇಡು. ನಿನಗೆ ಯಾವ ವರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಹೇಳು.” ಆಗ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಲು ಕೈಯನ್ನೆತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮುನಿಯು, “ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ನಾನು ಮಹತ್ತರವಾದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೊರಗುತ್ತ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದನು.

೫೪. ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಆತನಂತೆಂದು ಹೇಳಿದನು. “ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡುವ ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ರಹಿಸುವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ನನಗೆ ಅನೇಕ ಧಿಕ್ಕಾರಗಳಿರಲಿ.

೫೫. ದುಃಖಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರೂ, ಜನನಮರಣರೂಪ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬೇದಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವರೂ, ಕರ್ಮಪಾಶಗಳಿಂದ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಡುವವರೂ ಆದವರಿಗೆ ಈ ಕಾಶಿಯೊಂದೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವು.

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜಂತುಜಾತಾನಾಂ ಜನನ್ಯೇಕೈವ ಕಾಶಿಕಾ |
 ಮಹಾಮೃತಸ್ತನ್ಯದಾತ್ರೀ ನೇತ್ರೀ ಚ ಪರಮಂ ಪದಂ || ೫೬ ||
 ಜನನ್ಯಾ ಸಹ ನೋ ಕಾಶೀ ಲಭೇದುಪಮಿತಿಂ ಕ್ವಚಿತ್ |
 ಧಾರಯೇಜ್ಜನನೀಗರ್ಭೇ ಕಾಶೀ ಗರ್ಭಾದ್ವಿಮೋಚಯೇತ್ || ೫೭ ||
 ಏವಂ ಭೂತಾಂ ತು ಯತ್ಕಾಶೀಮನ್ಯೋಽಪಿ ಹಿ ಶಪಿಸ್ಯತಿ |
 ತಸ್ಯೈವ ಶಾಪೋ ಭವಿತಾ ನ ತು ಕಾಶ್ಯಾಃ ಕಥಂಚನ || ೫೮ ||
 ಇತಿ ದುರ್ವಾಸಸೋ ವಾಕ್ಯಂ ಶೃತ್ವಾ ದೇವಸ್ತ್ರಲೋಚನಃ |
 ಅತೀವ ತುಷಿತೋ ಜಾತಃ ಕಾಶೀಸ್ತವನಲಬ್ಧ ಮುತ್ || ೫೯ ||
 ಯಃ ಕಾಶೀಂ ಸ್ತೂತಿ ಮೇಧಾವೀ ಯಃ ಕಾಶೀಂ ಹೃದಿ ಧಾರಯೇತ್ |
 ತೇನ ತಪ್ತಂ ತಪಸ್ತೀವ್ರಂ ತೇನೇಷ್ಯಂ ಕೃತುಕೋಟಿಭಿಃ || ೬೦ ||
 ಜಿಹ್ವಾಗ್ರೇ ವರ್ತತೇ ಯಸ್ಯ ಕಾಶೀತ್ಯಕ್ಷರಯುಗ್ಮಕಂ |
 ನ ತಸ್ಯ ಗರ್ಭವಾಸಃ ಸ್ಯಾತ್ಕೃಚಿದೇವ ಸುಮೇಧಸಃ || ೬೧ ||

೫೬. ಸಕಲ ವಿಧಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದೇ ಜನನಿ ಯೆನಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಅಮೃತದ ಸ್ತನ್ಯಪಾನದಿಂದಲೂ, ಮುಕ್ತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದಲೂ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

೫೭. ಅಥವಾ ಈ ಕಾಶಿಗೂ ತಾಯಿಗೂ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಎಂದಿಗೂ ತಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತಾಯಿಯು ಮಗುವನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವಳು. ಕಾಶಿಯಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಗರ್ಭವಾಸವನ್ನೇ ತಪ್ಪಿಸುವುದು.

೫೮. ಇಂತಹ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಯಾವ ಮೂಢನು ಶಪಿಸಲುದ್ಯುಕ್ತ ನಾಗುವನೋ, ಅವನೇ ಆ ಶಾಪದ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸುವನಲ್ಲದೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

೫೯. ಇಂತೆಂದ ದೂರ್ವಾಸಮುನಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆತನಾಡಿದ ಕಾಶಿಯ ಸ್ತೂತ್ರವಚನಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ತ್ರಿನೇತ್ರನಾದ ಮಹಾ ದೇವನು ಅತ್ಯಂತವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಾಳಿದನು.

೬೦. ಯಾವ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಸ್ತೂತಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಅದನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧಾರಣಮಾಡಿರುವನೋ, ಅವನೇ ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. ಅವನೇ ಕೋಟಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು.

೬೧. ಯಾವನು ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯೆಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುವುವೋ, ಆ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಗರ್ಭವಾಸವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವು.

ಯೋ ಮಂತ್ರಂ ಜಪತಿ ಪ್ರಾತಃ ಕಾಶೀವರ್ಣದ್ವಯಾತ್ಮಕಂ |
 ಸ ತು ಲೋಕದ್ವಯಂ ಜಿತ್ವಾ ಲೋಕಾತೀತಂ ವ್ರಜೇತ್ಪದಂ || ೬೨ ||
 ಅನಸೂಯೇಯ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಕಾಶೀಸ್ತವನಪುಣ್ಯತಃ |
 ಯಥೇದಾನೀಂ ಸಮುತ್ಪನ್ನಂ ತಥಾ ನ ತಪಸಃಪುರಾ || ೬೩ ||
 ಮುನೇ ನ ಮೇ ಪ್ರಿಯಸ್ತದ್ವದ್ವೀಕ್ಷಿತೋ ಮಮ ಪೂಜಕಃ |
 ಯಾದ್ಯಕ್ರಿಯತರಃ ಸತ್ಯಂ ಕಾಶೀಸ್ತವನಲಾಲಸಃ || ೬೪ ||
 ತಾದ್ಯಕ್ತುಷ್ಟಿರ್ನಮೇ ದಾನೈಸ್ತಾದ್ಯಕ್ತುಷ್ಟಿರ್ನಮೇ ಮುಖ್ಯಃ |
 ನ ತುಷ್ಟಿಸ್ತಪಸಾ ತಾದ್ಯಗ್ಯಾದ್ಯಶೀ ಕಾಶಿಸಂಸ್ತವೈಃ || ೬೫ ||
 ಅನಂದಕಾನನಂ ಯೇನ ಸ್ತುತಮೇತತ್ಪಚೇತಸಾ |
 ತೇನಾಹಂ ಸಂಸ್ತುತಃ ಸಂಯಕ್ಸರ್ವೈಃ ಸೂಕ್ತೈಃ ಶೃತೀರಿತೈಃ || ೬೬ ||
 ತವ ಕಾಮಾಃ ಸಮೃದ್ಧಾಃ ಸ್ಯುರಾನಸೂಯೇಯ ತಾಪಸ |
 ಜ್ಞಾನಂ ತೇ ಪರಮಂ ಭಾವಿ ಮಹಾಮೋಹವಿನಾಶನಂ || ೬೭ ||

೬೨. ಯಾವನು ಕಾಶಿಯೆಂಬ ಎರಡಕ್ಷರಗಳ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಪಿಸುವನೋ, ಅವನು ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕಗಳೆರಡನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೬೩. ಎಲೈ ಅನಸೂಯಾನಂದನನೆ! ಈಗ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಸಮೃದ್ಧಾನ್ನವುಂಟಾಗಿರುವುದೋ, ಇದು ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ಸಮಗ್ರತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

೬೪. ಮುನಿಯೆ! ಯಾವನು ಕಾಶಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರುವನೋ, ಅವನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದಂತೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವ ದೀಕ್ಷಿತನೂ ಸಹ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲ.

೬೫-೬೬. ಸಕಲ ದಾನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಸಮಸ್ತ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರಾಗಲಿ, ಮಹಾ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರಾಗಲಿ, ಕಾಶಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದಷ್ಟು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನು ರುದ್ಧಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಈ ಅನಂದಕಾನನವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವನೋ, ಅವನಿಂದ ನಾನು ವೇದೋಕ್ತಗಳಾದ ಸರ್ವ ಸೂಕ್ತಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಸ್ತುತನಾದಂತೆಯೇ ತಿಳಿಯುವೆನು.

೬೭. ಅಯ್ಯಾ ಅನಸೂಯಾಪುತ್ರನೆ! ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯೆ! ನಿನ್ನ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಸರಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುವು. ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ಮಹಾಮೋಹ ಪ್ರಭವವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು.

ಅಪರಂ ಚ ವರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಕಿಂ ದಾತವ್ಯಂ ತವಾನಘಃ |
 ತ್ವಾದೃಶಾ ಏವ ಮುನಯಃ ಶ್ಲಾಘನೀಯಾ ಯತಃ ಸತಾಂ || ೬೮ ||
 ಯಸ್ಯಾಶ್ವೇನ ಹಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತಪಸಃ ಕೃದ್ಧೃತೀಹಿ ಸಃ |
 ಕುಪಿತೋಽಪ್ಯಸಮರ್ಥಸ್ತು ಕಿಂಕರ್ತಾ ಕ್ಷೀಣವೃತ್ತಿವತ್ || ೬೯ ||
 ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಪರಿಷ್ಕೃತ್ಯ ದುರ್ವಾಸಾಃ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸಂ |
 ವರಂ ಚ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸ ಪರಿಹೃಷ್ಟತನೂರುಹಃ || ೭೦ ||

ದುರ್ವಾಸಾ ಉವಾಚ :-

ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಕರುಣಾಕರ ಶಂಕರ |
 ಮಹಾಪರಾಧವಿದ್ವಂಸಿನ್ನಂಭಕಾರೇ ಸ್ಮರಾಂತಕ || ೭೧ ||
 ಮೃತ್ಯುಂಜಯೋಗ್ರ ಭೂತೇಶ ಮೃಡಾನೀಶ ತ್ರಿಲೋಚನ |
 ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಮೇ ಸಾಥ ಯದಿ ದೇಯೋ ವರೋ ಮಮ || ೭೨ ||
 ತದಿದಂ ಕಾಮದಂ ನಾಮ ಲಿಂಗಮಸ್ತಿಸ್ಥಿಹ ಧೂರ್ಜಟೇ |
 ಇದಂ ಚ ಪಲ್ವಲಂ ಮೇಽತ್ರ ಕಾಮಕುಂಡಾಖ್ಯಮಸ್ತು ನೈ || ೭೩ ||

೬೮. ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನೆ! ಬೇರೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ. ನಿನಗೆ ನಾನೇನನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಮುನಿವರ್ಯರೇ ಶ್ಲಾಘನೀಯರಾಗಿ ಕುವರು.

೬೯. ಯಾವನಿಗೆ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದೋ, ಅವನೇ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತನಾಗುವನು. ಯಾವನನ್ನು ಉದ್ರೇಕಗೊಳಿಸಿದರೂ ಪರಮದ್ರಿದ್ರನಂತೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರನೋ, ಅವನು ಏನನ್ನು ತಾನೆ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲನು?

೭೦. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ದೂರ್ವಾಸನು ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ಆ ಅನಂದದಿಂದಲೇ ಪುಳಕಾಂಕಿತನಾಗಿ ವರವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

೭೧. ದೂರ್ವಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:- ದೇವದೇವ! ಲೋಕನಾಥ! ಕರುಣಾಸಮುದ್ರ! ಸುಖಪ್ರದ! ನೀನು ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನೂ, ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ದೂರಮಾಡುವವನು. ಅಂಧಕಾಸುರಮರ್ದನನೂ ನೀನೆ. ನೀನೇ ಮನ್ಮಥವೈರಿಯು.

೭೨-೭೩. ಓ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ! ಉಗ್ರನೂ, ಭೂತನಾಥನೂ, ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಿಯನೂ, ತ್ರಿಲೋಚನನೂ ಆದ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೆ, ನನಗೆ ವರವನ್ನೂ ಕೊಡುವವನಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಕಾಮದ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ದಾಗಲಿ. ಧೂರ್ಜಟಿಯೆ! ಈ ಕುಂಟೆಯೂ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಮಹಾತೀರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಮಕುಂಡವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ.

ದೇವದೇವ ಉವಾಚ :-

ಏವಮಸ್ತು ಮಹಾತೇಜೋ ಮುನೇ ಪರಮಕೋಪನ |
ಯತ್ತ್ವಯಾ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಲಿಂಗಂ ದುರ್ವಾಸೇಶ್ವರಸಂಜ್ಞಿತಂ |
ತದೇವ ಕಾಮಕೃನ್ಮೂಢಾಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಮಿಹಾಸ್ತಿತಿ || ೭೪ ||
ಯಃ ಪ್ರದೋಷೇ ತ್ರಯೋದಶ್ಯಾಂ ಶನಿವಾಸರಸಂಯುಜಿ |
ಸಂಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ ನರೋ ಧೀಮಾನ್ಕಾಮಕುಂಡೇಶ್ವರದಾಸ್ಯದೇ || ೭೫ ||
ತ್ವತ್ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಚ ಕಾಮೇಶಂ ಲಿಂಗಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯತಿ ಮಾನವಃ |
ಸ ಮೈ ಕಾಮಕೃತಾದ್ಬೋಷಾದ್ಯಾನ್ಮಾನಾ ನಾಪ್ಯಸ್ಯತಿ ಯಾತನಾಂ || ೭೬ ||
ಬಹುಪೋಷಿ ಹಿ ಪಾಪ್ಮಾನೋ ಬಹುಭಿರ್ಜನ್ಮಭಿಃ ಕೃತಾಃ || ೭೭ ||
ಕಾಮತೀರ್ಥಾಂಬುಸಂಸ್ಥಾನಾದ್ಯಾಸ್ಯಂತಿ ವಿಲಯಂ ಕ್ಷಣಾತ್ |
ಕಾಮಾಃ ಸಮೃದ್ಧಿಮಾಪ್ಯಂತಿ ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಷೇವಣಾತ್ |
ಇತಿ ದತ್ತಾ ವರಾನ್ಯಂಭುಸ್ತಲ್ಲಿಂಗೇ ಲಯಮಾಯಯೌ || ೭೮ ||
ಸ್ವಂದ ಉವಾಚ :-
ತಲ್ಲಿಂಗಾರಾಧನಾತ್ಕಾಮಃ ಸ್ರಾಪ್ತಾ ದುರ್ವಾಸಸಾ ಭೃಶಂ || ೭೯ ||

೭೪. ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಪರಮ ಕೋಪನನೂ ಆದ ಮುನಿಯು! ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ನೀನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಲಿಂಗವು ದುರ್ವಾಸೇಶ್ವರನೆಂದೇ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ದಾಗಲಿ, ಅದೇ ಕಾಮೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಕುಂಟೆಯೂ ಕಾಮದಕುಂಡವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಲಿ.

೭೫-೭೭. ಶನಿವಾರದ ದಿನದಲ್ಲಿ ತ್ರಯೋದಶಿಯ ತಿಥಿಯೊಂದಿಗೂ ಸೂರ್ಯೋದಯಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಈ ಕಾಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಧೀಮಂತನಾದ ಯಾವ ಮಾನವನು ನಿನ್ನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಈ ಕಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡುವನೋ, ಅವನು ಕಾಮಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ದೋಷಗಳಿಗಾಗಿ ಯಮಲೋಕದ ಯಾತನೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾದ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಜನರು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆಯಷ್ಟೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕಾಮತೀರ್ಥದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು.

೭೮. ಕಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಲು ಸಮಸ್ತ ಕಾಮಗಳೂ ಸಮೃದ್ಧಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಇಂತೆಂದು ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನಿತ್ತು ಮಹಾದೇವನು ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಆಂತರ್ಧಾನವಾದನು.

೭೯-೮೦. ಸ್ವಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಆ ಲಿಂಗದ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ

ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಃ ಸದಾ |

ಪೂಜನೀಯಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಮಹಾಕಾಮಾಭಿಲಾಷುಕೈಃ |

ಕಾಮಕುಂಡಕೃತಸ್ಮಾನ್ಯೈರ್ಮಹಾಪಾತಕಶಾಂತಯೇ || ೮೦ ||

ಇದಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನಂ ಯಃ ಪಠಿಷ್ಯಂತಿ ಪುಣ್ಯವಾನ್ |

ಯಃ ಶ್ರೋಷ್ಯತಿ ಚ ಮೇಧಾವೀ ತೌ ನಿಷ್ಪಾಸೌ ಭವಿಷ್ಯತಃ || ೮೧ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ದೂರ್ವಾಸಸೋ ವರಪ್ರದಾನಂ —
ಕಾಮೇಶ್ವರಾವಿರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ” ನಾಮ ಪಂಚಾಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ದೂರ್ವಾಸಮುನಿಯು ಬಹುವಿಧಗಳಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು, ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಸಂಚಿತಗಳಾದ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೮೦. ಯಾವ ಪುಣ್ಯವಂತನು ಈ ಕಾಮೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪಠನಮಾಡುವನೋ, ಯಾವ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಕೇಳುವನೋ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷರಾಗುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ದೂರ್ವಾಸವರಪ್ರದಾನಂ—ಕಾಮೇಶ್ವರಾವಿರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ” ವೆಂಬ
ಎಂಬತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಷಡಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ

ಪಾರ್ವತೃವಾಚಃ :-

ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಯತ್ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪ್ರಥಿತಂ ಪರಂ ।

ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಕಥಯ ದೇವದೇವ ಸಮುದ್ಭವಂ

॥ ೧ ॥

ದೇವದೇವ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣು ದೇವಿ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕಥಾಂ ಸಾತಕನಾಶಿನೀಂ ।

ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶಲಿಂಗಸ್ಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಂ ಮನೋಹರಂ

॥ ೨ ॥

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಭವತ್ಪೂರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತ್ವಪರಾ ತನುಃ ।

ತ್ವಷ್ಟುಃ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ಪುತ್ರೋ ನಿಪುಣಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು

॥ ೩ ॥

ಕೃತೋಪನಯನಃ ಸೋಽಥ ಬಾಲೋ ಗುರುಕುಲೇ ವಸನ್ ।

ಚಕಾರ ಗುರುಶುಕ್ರೂಷಾಂ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಕೃತಭೋಜನಃ

॥ ೪ ॥

ಏಕದಾ ತದ್ಗುರುಃ ಪ್ರಾಹ ಪ್ರಾವೃತ್ತಾಕಾಲೇ ಸಮಾಗತೇ ।

ಕುರೂಟಜಂ ಮದರ್ಥಂ ತ್ವಂ ಯಥಾ ಪ್ರಾವೃಣ್ಣ ಬಾಧತೇ

॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನ

೧. ಪಾರ್ವತಿಯು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ :- ದೇವದೇವನೆ! ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವೆಂದು ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದಲ್ಲವೆ. ಆ ಲಿಂಗವು ಉದ್ಭವವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳುವವನಾಗು.

೨. ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ದೇವಿ! ಪಾಪನಾಶಕವೂ, ಶ್ರವಣಮನೋಹರವೂ ಆದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗದ ಉದ್ಭವವು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಆದುದೆಂತೆಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು.

೩. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ವಷ್ಟುಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆಂಬವನು ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾನಿಪುಣನೆನಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಶರೀರವೊ ಏಂಬಂತಿದ್ದನು.

೪. ಆತನು ಬಾಲಕನಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಉಪನಯನಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದಲೇ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುರುಶುಕ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

೫. ಒಮ್ಮೆ ವರ್ಷಾಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆಗ ಗುರುವು ತನ್ನ

ಯತ್ಕದಾಚಿನ್ಮ ಭಜ್ಯೇತ ನ ಪುರಾತನತಾಂ ವ್ರಜೇತ್ |
 ಗುರುಪತ್ನಾತ್ವಭಿಹಿತೋ ರೇ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ ಕುರು ಕಂಚುಕಂ || ೬ ||
 ಮಮಾಂಗಯೋಗ್ಯಂ ನೋ ಗಾಧಂ ನಶ್ಲಥಂ ಚ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
 ವಿನೈವ ವಾಸಸಾ ಚಾರು ವಾಲ್ಮಲಂ ಚ ಸದೋಜ್ವಲಂ || ೭ ||
 ಗುರುಪುತ್ರೇಣ ಚಾಜ್ಞಪ್ರೋ ಮಮಾರ್ಥಂ ಪಾದುಕೇ ಕುರು |
 ಯದಾರೂಢಸ್ಯ ಮೇ ಪಾದೌ ನ ಪಂಕಜಃ ಸಂಸ್ಪೃಶೇ ಕ್ವಚಿತ್ || ೮ ||
 ಚರ್ಮಾದಿಬಂಧನಿರ್ಮುಕ್ತೇ ಧಾವತೋ ಮೇ ಸುಖಪ್ರದೇ |
 ಯಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಸಂಚರೇ ವಾರಿಷ್ಠಲೇ ಧೂಮಾಮಿವ ದ್ರುತಂ || ೯ ||
 ಗುರುಕನ್ಯಾಪಿ ತಂ ಸ್ರಾಹ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ ಮೇ ಶ್ರವಣೋಚಿತೇ |
 ಭೂಷಣೇ ಸ್ವೇನ ಹಸ್ತೇನ ಕುರು ಕಾಂಚನನಿರ್ಮಿತೇ || ೧೦ ||
 ಕುಮಾರೀ ಕ್ರೀಡನೀಯಾನಿ ಕೌತುಕಾನಿ ಚ ದೇಹಿ ಮೇ |
 ದಂತಿದಂತಮುಯಾನ್ಯೇನ ಸ್ವಹಸ್ತ ರಚಿತಾನಿ ಚ || ೧೧ ||

ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, “ನನಗಾಗಿ ನೀನು ಮಳೆಯು ಭಾಧಿಸದಿರುವಂತಹ ಉತ್ತಮವಾದ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸು.

೬. ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಶಿಥಿಲವಾಗಬಾರದು. ಹಳೆಯದೇನಿಸಬಾರದು” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಗುರುಪತ್ನಿಯು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದಳು. “ತ್ವಾಷ್ಟ್ರಪುತ್ರನೆ! ನನಗೊಂದು ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ಅಣೆಮಾಡಿಕೊಡು.

೭. ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನ್ನ ವೇಹಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಿಗಿಯಾಗಿಯೂ ಇರಬಾರದು. ಸಡಿಲವಾಗಿಯೂ ಇರಬಾರದು. ಹತ್ತಿಯ ಬಟ್ಟೆಯದಾಗದು. ನಾರಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಿರುಗುತ್ತಿರಬೇಕು.”

೮. ಗುರುಪುತ್ರನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. “ನನಗೆ ಎರಡು ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡು. ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳಿಗೆಂದಿಗೂ ಕೆಸರು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

೯. ಅವು ಚರ್ಮದಿಂದ ಹೊಲೆಯಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿ ನಾನು ಓಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವವುಗಳಾಗಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ನೀರಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಸಹ ನೆಲದಮೇಲೆ ನಡೆದಂತೆಯೇ ನೇಗವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗಬೇಕು.”

೧೦. ಬಳಿಕ ಗುರುಪುತ್ರಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ವಿಶ್ವಕರ್ಮ! ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಅಂದವಾಗಿರುವ ಎರಡು ಕಿವಿಯೋಲೆಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಕೊಡುವವನಾಗು.

೧೧. ಕೌತುಕಪ್ರದಗಳೂ ಆನೆಯ ದಂತದಿಂದ ಮಾಡಿದವುಗಳೂ ಅದ

ಗೃಹೋಪಕರಣಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಮುಸಲೋಲೂಖಲಾದಿಕಂ ।

ತಥಾ ಘಟಯ ನೇಧಾವಿನ್ಯಥಾ ತ್ರುಟ್ಯತಿ ನ ಕ್ವಚಿತ್ ॥ ೧೨ ॥

ಅಕ್ಷಾ ಲಿತಾನ್ಯಪಿ ಯಥಾ ನಿತ್ಯಂ ಪೀಠಾನಿ ಸತ್ತಮ ।

ಉಜ್ಜ್ವಲಾನಿ ಭವಂತೈವ ಸ್ಥಾ ಲಿಕಾಶ್ಚ ತಥಾ ಕುರು ॥ ೧೩ ॥

ಸೂಪಕರ್ಮಣ್ಯಪಿ ಚ ಮಾಂ ಪ್ರಶಾಧಿ ತ್ವಷ್ಟುನಂದನ ।

ಯಥಾಂಗುಲ್ಯೋ ನ ದಹಂತೇ ಸಾಕಾಃ ಸ್ಯಾಚ್ಚ ಯಥಾ ಶುಭಃ ॥ ೧೪ ॥

ಏಕಸ್ತಂಭನುಯಂ ದೇಹಮೇಕದಾರುವಿನಿರ್ಮಿತಂ ।

ತಥಾ ಕುರು ವರಂ ತ್ವಾಷ್ಟು ಯತ್ರೇಚ್ಛಾ ತತ್ರ ಧಾರಯೇ ॥ ೧೫ ॥

ಯೇ ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿನೋಽಪ್ಯಸ್ಯ ವಯೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಶ್ಚ ತೇಽಪಿ ಹಿ ।

ಸರ್ವೇ ಸರ್ವಂ ಸಮೀಹಂತೇ ಕರ್ಮತತ್ಪ್ರತಮೇವ ಹಿ ॥ ೧೬ ॥

ತಥೇತಿ ಸ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪುರತೋಽದ್ರಿಜೇ ।

ಮಧ್ಯೇವನಂ ಪ್ರಾವಿಶಚ್ಚ ಮಹಾಚಿಂತಾಭಯಾರ್ದಿತಃ ॥ ೧೭ ॥

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡು.

೧೨. ಎಲೈ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೆ! ಅಲ್ಲದೆ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುರಿದುಹೋಗದಿರುವಂತಹ ಒನಕೆ, ಒರಳುಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದ ಗೃಹೋಪಕರಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗಾಗಿ ಮಾಡು.

೧೩. ಉತ್ತಮನೆ! ನಿತ್ಯವೂ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾಗಿರಲು ತೊಳೆಯದಿದ್ದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಪೀಠಗಳನ್ನೂ ಅಡಿಗೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ನನಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವವನಾಗು.

೧೪. ತ್ವಷ್ಟುನಂದನನೆ! ನನ್ನ ಬೆರಳುಗಳು ಸುಡದಂತೆಯೂ, ಅಡಿಗೆಯ ರುಚಿಯು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗದಿರುವಂತೆಯೂ, ಹೇಗೆ ಅಡಿಗೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸಿಕೊಡು.

೧೫. ಒಂದೇ ಕಂಭದ ಆಧಾರವೇನೆಂದರೆ ನಿಂತಿರುವುದೂ, ಒಂದೇ ಮರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದೂ ಆದ ಉತ್ತಮವಾದ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ನನಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಇಷ್ಟಬಂದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು.

೧೬. ನಿನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಮೊಡ್ಡವಾರಾಗಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಹ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು.

೧೭. ಎಲೈ ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲರ

ಕಿಂಚಿತ್ಕರ್ತುಂ ನ ಜಾನಾತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಚ ತೇನ ವೈ ।
 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪುರತಃ ಸರ್ವಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ॥ ೧೮ ॥
 ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಕ್ವ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಕೋ ಮೇ ಸಾಹಾಯ್ಯಮರ್ಪಯೇತ್ ।
 ಬುದ್ಧೇರಪಿ ವನಸ್ಥಸ್ಯ ಶರಣಂ ಕಂ ವ್ರಜಾಮಿ ಚ ॥ ೧೯ ॥
 ಅಂಗೀಕೃತ್ಯ ಗುರೋರ್ವಾಕ್ಯಂ ಗುರುಪತ್ನ್ಯಾ ಗುರೋಃ ಶಿಶೋಃ ।
 ಯೋ ನ ನಿಷ್ಪಾದಯೇನ್ಮೂಢಃ ಸ ಭವೇನ್ನಿರಯಾ ನರಃ ॥ ೨೦ ॥
 ಗುರುಶೂಷಣಂ ಧರ್ಮ ಏಕೋ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾಂ ।
 ಅನಿಷ್ಪಾದ್ಯ ತು ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಕಥಂ ಮೇ ನಿಷ್ಪ್ರತಿಭವೇತ್ ॥ ೨೧ ॥
 ಗುರೂಣಾಂ ವಾಕ್ಯಕರಣಾತ್ಪರ್ವ ಏವ ಮನೋರಥಾಃ ।
 ಸಿದ್ಧಂತೀತರಥಾ ನೈವ ತಸ್ಮಾತ್ಕಾರ್ಯಂ ಹಿ ತದ್ವಚಃ ॥ ೨೨ ॥
 ಕಥಂ ತದ್ವಚಸಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಾಮ್ಯತ್ರ ವನೇ ಸ್ಥಿತಃ ।
 ಕಶ್ಚ ಮೇಽತ್ರ ಸಹಾಯಾ ಸ್ಯಾದ್ಧಿಷಣಾದುರ್ಬಲಸ್ಯ ವೈ ॥ ೨೩ ॥

ಮುಂದೆಯೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಮಹತ್ತರವಾದ
 ಚಿಂತೆಯಿಂದಲೂ, ಭಯದಿಂದಲೂ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯವನ್ನು
 ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

೧೮. ಅವನಿಗೆ ಏನುಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ತೋರದು. ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆಯೂ
 “ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು; ಇದು ನಿಶ್ಚಯ” ಎಂಬುದಾಗಿ
 ಶಪಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ ಹೊರಟಿದ್ದನು.

೧೯. ಈಗ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ? ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಯಾವನು ಮಾಡುವನು?
 ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ಶರಣುಹೋಗಬೇಕು?

೨೦. ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ, ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಮಾತನ್ನೂ, ಗುರುಪುತ್ರರ
 ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಯಾವ ಮೂಢನು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸು
 ವುದಿಲ್ಲವೂ, ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನರಕಭಾಜನನಾಗುವನು.

೨೧. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಗುರುಶೂಷಣವೊಂದೇ ಪರಮಧರ್ಮವು.
 ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗು
 ವುದು?

೨೨. ಗುರುಗಳ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಲು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ
 ಸಮಸ್ತ ಮನೋರಥಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೈಗೂಡ
 ಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ಗುರುವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

೨೩. ಈ ನಿರ್ಜನಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ನಾನು ಆತನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಗೆ

ಆಸ್ತಾಂ ಗುರುಕಥಾ ದೂರಂ ಯೋಃಸ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಲಘೋರಪಿ ।

ಓಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ನ ಕುರುತೇ ಕಾರ್ಯಂ ಸೋಽಥ ವ್ರಜತ್ಯಥಃ ॥ ೨೪ ॥

ಕಥಮೇತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕರಿಷ್ಯೇಜ್ಞೋಽಸಹಾಯವಾನ್ ।

ಅಂಗೀಕೃತಾನಿ ತದ್ವೀತ್ಯಾ ನಮಸ್ತೇ ಭವಿತವ್ಯತೇ ॥ ೨೫ ॥

ಯಾವದಿತ್ಥಂ ಚಿಂತಯತಿ ಸ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೋ ವನಮಧ್ಯಗಃ ।

ತಾವತ್ತದೈವ ಸಂಸ್ರಾಪ್ತಸ್ತೇನೈಕೋದರ್ಶಿ ತಾಪಸಃ ॥ ೨೬ ॥

ಅಥ ನತ್ವಾ ಸ ತಂ ಸ್ರಾಹ ವನೇ ದೃಷ್ಟಂ ತಪಸ್ವಿನಂ ।

ಕೋ ಭವಾನ್ಮಾನಸಂ ಮೇ ಯೋ ನಿತರಾಂ ಸುಖಯತ್ಯಹೋ ॥ ೨೭ ॥

ತ್ವದ್ದರ್ಶನೇನ ಮೇ ಗಾತ್ರಂ ಚಿಂತಾಸಂತಾಪತಾಪಿತಂ ।

ಹಿಮಾನೀಗಾಹನೇನೇವ ಶೀತಲಂ ಭವತಿ ಕ್ಷಣಂ ॥ ೨೮ ॥

ಕಿಂ ತ್ವಂ ಮೇ ಸ್ರಾಕ್ತನಂ ಕರ್ಮ ಸ್ರಾಪ್ತಂ ತಾಪಸರೂಪಧೃಕ್ ।

ಅಥವಾ ಕರುಣಾವಾರ್ಧಿರಾವಿರ್ಭೂತಃ ಶಿವೋ ಭವಾನ್ ॥ ೨೯ ॥

ಯಥಾರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ? ಅತ್ಯಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದ ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ತಾನೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವನು?

೨೪. ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯೆಂಬುದೊಂದೆಡೆಗಿರಲಿ. ಯಾವನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಅಲ್ಪಮಾನವನಿಗೇ ಆಗಲಿ, ಮಾತನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥೋಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವನು.

೨೫. ಬುದ್ಧಿಹೀನನೂ, ನಿಸ್ಸಹಾಯನೂ ಆದ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಗುರುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದೆನ್ನದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಆಹಾ! ಭವಿತವ್ಯತೆಯೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.”

೨೬. ಇಂತು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ವನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗ ತಾನೆ ಬಂದವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ತಪಸ್ವಿಯು ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದನು.

೨೭. ವನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಂತು ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. “ಮಹಾತ್ಮನೆ! ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಯಾರು?

೨೮. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಚಿಂತಾರೂಪವಾದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ರೇರವೆಲ್ಲವೂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಮೋದಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಶೀತಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

೨೯. ನನ್ನ ಪೂರ್ವಕರ್ಮವೇ ತಪಸ್ವಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು

ಯೋಽಸಿ ಸೋಽಸಿ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಮುಪದೇಶೇನ ಯುಂಕ್ಷ್ಯಮಾಂ ।
 ಗುರುಕ್ತಂ ಗುರುಪತ್ನ್ಯುಕ್ತಂ ಗುರ್ವಪತ್ನೋಕ್ತಮೇವ ಚ ॥ ೩೦ ॥
 ಕಥಂ ಕರ್ತುಮಹಂ ಶಕ್ತಃ ಕರ್ಮ ತತ್ರ ದಿಶಾದ್ಭುತಂ ।
 ಕುರು ಮೇ ಬುದ್ಧಿಸಾಹಾಯ್ಯಂ ನಿರ್ಜನೇ ಬಂಧುತಾಂ ಗತಃ ॥ ೩೧ ॥
 ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತೇನ ಸ ವನೇ ತಾಪಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ।
 ಕಾರುಣ್ಯಪೂರ್ಣಹೃದಯೋ ಯಥೋಕ್ತಮುಪದಿಷ್ಟವಾನ್ ॥ ೩೨ ॥
 ಯ ಆಪ್ತತ್ವೇನ ಸಂಪೃಷ್ಟೋ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ಸಂಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ।
 ಸ ಯಾತಿ ನರಕಂ ಘೋರಂ ಯಾವದಾಭೂತಸಂಪ್ಲವಂ ॥ ೩೩ ॥

ತಾಪಸ ಉವಾಚ :—

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನ್ಸೃಣು ಬ್ರೂಯಾಂ ಕಿಮದ್ಭುತತರಂ ತ್ವಿದಂ ।
 ವಿಶ್ವೇಶಾನುಗ್ರಹಾದ್ಭ್ರೂಹ್ಮಾಪ್ಯಭವತ್ಸೃಷ್ಟಿಕೋವಿದಃ ॥ ೩೪ ॥

ದ್ವರಿಸಲು ಬಂದಿರಬಹುದೆ? ಅಲ್ಲದೆ ನೀನು ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನೆನಿಸಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಆಗಿ ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

೩೦-೩೧. ನೀನು ಯಾರೇ ಆಗಿರುವೆಯಾದರೂ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಾನು ಗುರುಗಳ ಮಾತನ್ನೂ, ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ, ಗುರುಬಾಲಕಬಾಲಿಕೆಯರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಗೆ ನೆರವೇರಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗುವೆನು? ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಅದ್ಭುತಕರ್ಮವು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗು. ನಿರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಂಧುವಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆ.”

೩೨. ಇಂತೆಂದು ನುಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಣ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ತಾಪಸನು ಅನುಕಂಪದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅವನು ಕೇಳಿದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದನು.

೩೩. ಯಾವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದವನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವನೋ, ಅವನು ಪಂಚಭೂತಗಳು ಲಯವಾಗುವ ಮಹಾಪ್ರಳಯದವರೆಗೂ ಘೋರವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

೩೪. ತಪಸ್ವಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆ! ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಅದ್ಭುತತರವಾದದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೋವಿದನಾಗಿರುವನು.

ಆಸ್ತಂ ಗುರುಕಥಾ ದೂರಂ ಯೋಃಸ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಲಘೋರಪಿ |
 ಓಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ನ ಕುರುತೇ ಕಾರ್ಯಂ ಸೋಽಥ ವ್ರಜತ್ಯಥಃ || ೨೪ ||
 ಕಥಮೇತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕರಿಷ್ಯೇಜ್ಞೋಽಸಹಾಯವಾನ್ |
 ಅಂಗೀಕೃತಾನಿ ತದ್ವೀತ್ಯಾ ನಮಸ್ತೇ ಭವಿತವ್ಯತೇ || ೨೫ ||
 ಯಾವದಿತ್ಥಂ ಚಿಂತಯತಿ ಸ ತ್ವಾಷ್ಟೋ ವನಮಧ್ಯಗಃ |
 ತಾವತ್ತದೈವ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತೇನೈಕೋಽದರ್ಶಿ ತಾಪಸಃ || ೨೬ ||
 ಅಥ ನತ್ವಾ ಸ ತಂ ಪ್ರಾಹ ವನೇ ದೃಷ್ಟಂ ತಪಸ್ವಿನಂ |
 ಕೋ ಭವಾನ್ಮಾನಸಂ ಮೇ ಯೋ ನಿತರಾಂ ಸುಖಯತ್ಯಹೋ || ೨೭ ||
 ತ್ವದ್ದರ್ಶನೇನ ಮೇ ಗಾತ್ರಂ ಚಿಂತಾಸಂತಾಪತಾಪಿತಂ |
 ಹಿಮಾನೀಗಾಹನೇನೇವ ಶೀತಲಂ ಭವತಿ ಕ್ಷಣಂ || ೨೮ ||
 ಕಿಂ ತ್ವಂ ಮೇ ಪ್ರಾಕ್ತನಂ ಕರ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ತಾಪಸರೂಪಧೃಕ್ |
 ಅಥವಾ ಕರುಣಾವಾರ್ಧಿರಾವಿಭೂತಃ ಶಿವೋ ಭವಾನ್ || ೨೯ ||

ಯಥಾರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ? ಅತ್ಯಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದ ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ತಾನೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವನು?

೨೪. ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯೆಂಬುದೊಂದೆಡೆಗಿರಲಿ. ಯಾವನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಅಲ್ಪಮಾನವನಿಗೆ ಆಗಲಿ, ಮಾತನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥೋಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವನು.

೨೫. ಬುದ್ಧಿಹೀನನೂ, ನಿಷ್ಕಹಾಯನೂ ಆದ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಗುರುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದೆನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಆಹಾ! ಭವಿತವ್ಯತೆಯೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.”

೨೬. ಇಂತು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ವನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗ ತಾನೆ ಬಂದವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ತಪಸ್ವಿಯು ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದನು.

೨೭. ವನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಂತು ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನುಮಾಡಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. “ಮಹಾತ್ಮನೇ! ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಯಾರು?

೨೮. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಚಿಂತಾರೂಪವಾದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಮೋದಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಶೀತಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

೨೯. ನನ್ನ ಪೂರ್ವಕರ್ಮವೇ ತಪಸ್ವಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು

ಯೋಽಸಿ ಸೋಽಸಿ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಮುಪದೇಶೇನ ಯುಂಕ್ಷ್ಯಮಾಂ ।

ಗುರುಕ್ತಂ ಗುರುಪತ್ನ್ಯುಕ್ತಂ ಗುರ್ವಪತ್ನೋಕ್ತಮೇವ ಚ ॥ ೩೦ ॥

ಕಥಂ ಕರ್ತುಮಹಂ ಶಕ್ತಃ ಕರ್ಮ ತತ್ರ ದಿಶಾದ್ಭುತಂ ।

ಕುರು ಮೇ ಬುದ್ಧಿಸಾಹಾಯ್ಯಂ ನಿರ್ಜನೇ ಬಂಧುತಾಂ ಗತಃ ॥ ೩೧ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತೇನ ಸ ವನೇ ತಾಪಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ।

ಕಾರುಣ್ಯಪೂರ್ಣಹೃದಯೋ ಯಥೋಕ್ತಮುಪದಿಷ್ಟವಾನ್ ॥ ೩೨ ॥

ಯ ಆಪ್ತತ್ವೇನ ಸಂಪೃಷ್ಟೋ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ಸಂಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ।

ಸ ಯಾತಿ ನರಕಂ ಘೋರಂ ಯಾವದಾಭೂತಸಂಪ್ಲವಂ ॥ ೩೩ ॥

ತಾಪಸ ಉವಾಚ :—

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನ್ಪುಣು ಬ್ರೂಯಾಂ ಕಿಮದ್ಭುತತರಂ ತ್ವಿದಂ ।

ವಿಶ್ವೇಶಾನುಗ್ರಹಾದ್ಭ್ರೂಹ್ಮಾಪ್ಯಭವತ್ಸೃಷ್ಟಿಕೋವಿದಃ ॥ ೩೪ ॥

ದ್ವರಿಸಲು ಬಂದಿರಬಹುದೆ? ಅಲ್ಲದೆ ನೀನು ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನೆನಿಸಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಆಗಿ ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

೩೦-೩೧. ನೀನು ಯಾರೇ ಆಗಿರುವೆಯಾದರೂ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಾನು ಗುರುಗಳ ಮಾತನ್ನೂ, ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ, ಗುರುಬಾಲಕಬಾಲಿಕೆಯರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಗೆ ನೆರವೇರಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗುವೆನು? ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಅದ್ಭುತಕರ್ಮವು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗು. ನಿರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಂಧುವಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆ.”

೩೨. ಇಂತೆಂದು ನುಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಣ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ತಾಪಸನು ಅನುಕಂಪದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅವನು ಕೇಳಿದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದನು.

೩೩. ಯಾವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದವನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವನೋ, ಅವನು ಪಂಚಭೂತಗಳು ಲಯವಾಗುವ ಮಹಾಪ್ರಳಯದವರೆಗೂ ಘೋರವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

೩೪. ತಪಸ್ವಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆ! ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಅದ್ಭುತತರವಾದದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೋವಿದನಾಗಿರುವನು.

ಯದಿ ತ್ವಂ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಕಾಶ್ಯಾಮಾರಾಧಯಿಷ್ಯಸಿ |

ತತಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇತಿ ನಾನು ಸತ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೩೫ ||

ವಿಶ್ವೇಶಾನುಗ್ರಹಾತ್ಕಾರ್ಯಾನುಭಿಲಾಷಾ ನ ದುರ್ಲಭಾಃ |

ಸುಲಭೋ ದುರ್ಲಭೋ ವೈ ಯದ್ಯತ್ರ ನೋಕ್ಷಸ್ತನುತ್ಯಜಾಂ || ೩೬ ||

ಸೃಷ್ಟೇಃ ಕರಣಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಸೃಷ್ಟಿರಕ್ಷಾಪ್ರವೀಣತಾ |

ವಿಧಿನಾ ವಿಷ್ಣುನಾ ಪ್ರಾಪಿ ವಿಶ್ವೇಶಾನುಗ್ರಹಾತ್ಪರಾತ್ || ೩೭ ||

ಯಾಹಿ ವೈಶ್ವೇಶ್ವರಂ ಸದ್ವ ಪದ್ಮಯಾ ಸಮಾಧಿಷ್ಠಿತಂ |

ನಿರ್ವಾಣಸಂಜ್ಞಯಾ ಬಾಲ ಯದೀಚ್ಛೇಃ ಸ್ವಾನ್ಮನೋರಥಾನ್ || ೩೮ ||

ಸ ಹಿ ಸರ್ವಪ್ರದಃ ಶಂಭುರ್ಯಾಚಿತಶ್ಲೋಕಮನ್ಯುನಾ |

ಪಯೋಮಾತ್ರಂ ದದೌ ತಸ್ಮೈ ಸರ್ವಂ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಮೇವ ಚ || ೩೯ ||

ಆನಂದಕಾನನೇ ಶಂಭೋಃ ಕಿಂ ಕಿಂ ಕೇನ ನ ಲಭ್ಯತೇ |

ಯತ್ರ ವಾಸಕೃತಾಂ ಪುಂಸಾಂ ಧರ್ಮರಾಶಿಃ ಪದೇ ಪದೇ || ೪೦ ||

೩೫. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆ! ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಆತನನ್ನು ನೀನು ಪೂಜೆಮಾಡುವೆಯಾದರೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೩೬. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳೂ ದುರ್ಲಭಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಆಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದುದೂ ಸಹ ಸುಲಭವಾಗುವುದು.

೩೭. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಈ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ, ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುವು.

೩೮. ಅಯ್ಯಾ ಬಾಲಕನೆ! ನಿನ್ನ ಮನೋರಥಗಳು ಕೈಗೊಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದುದೂ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಸವಾದುದೂ ಆದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

೩೯. ಆ ಮಹೇಶ್ವರನೇ ಸರ್ವಾರ್ಥಿಷ್ಠಫಲಪ್ರದನು. ಆ ಸ್ನಾನಿಯು ಕುಡಿಯಲು ಹಾಲನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಉಪಮನ್ಯುವಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟನಲ್ಲವೆ.

೪೦. ಆನಂದಕಾನನವು ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗೇ ಆಗಲಿ ಯಾವ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ತಾನೆ ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಮಾನವರಿಗೆ ಅಡಿಗಡೆಗೂ ಧರ್ಮರಾಶಿಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು.

ಸ್ವಧೂನೀಸ್ವರ್ಶಮಾತ್ರೇಣ ಮಹಾಪಾತಕಸಂತತಿಃ |

ಯತ್ರ ಸಂಕ್ಷಯತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತಾಂ ಕಾಶೀಂ ಕೋ ನ ಸಂಶ್ರಯೇತ್ || ೪೧ ||

ನ ತಾದ್ಯಗ್ಧಮ್ ಸಂಭಾರೋ ಲಭ್ಯತೇ ಕೃತುಕೋಟಿಭಿಃ |

ಯಾದ್ಯಗ್ಧಾರಾಣಸೀವೀಥೀಸಂಚಾರೇಣ ಪದೇ ಪದೇ || ೪೨ ||

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮನೋಕ್ಷಾಣಾಂ ಯದ್ಯತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮನೋರಥಃ |

ತದಾ ವಾರಾಣಸೀಂ ಯಾಹಿ ಯಾ ಹಿ ತೈಲೋಕ್ಯಪಾವನೀ || ೪೩ ||

ಸರ್ವಕಾಮಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್ತದೈವ ಸ್ಯಾದ್ಧೃವಂ ನೃಣಾಂ |

ಯದೈವ ಸರ್ವದಃ ಸರ್ವಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಶ್ರೀತಃ || ೪೪ ||

ಸ ತಾಪಸೋಕ್ತಿಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ ಇತ್ಥಂ ಸುಹೃಷ್ಟವಾನ್ |

ಕಾಶೀಸಂಪ್ರಾಪ್ತೃಪಾಯಂ ಚ ತನೋವ ಸಮಪೃಚ್ಛತ || ೪೫ ||

ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ:-

ತದಾನಂದನನಂ ಶಂಭೋಃ ಕ್ವಾಪ್ತಿ ತಾಪಸಸತ್ತಮ |

ಯತ್ರ ನೋ ದುರ್ಲಭಂ ಕಿಂಚಿತ್ಸಾಧಕಾನಾಂ ತ್ರಯಾಸ್ಥಿತಂ || ೪೬ ||

೪೧. ಗಂಗೆಯ ಜಲವನ್ನು ಸ್ವರ್ಧಿಸುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಹಾಪಾತಕ ಸಮೂಹಗಳೂ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿಯೇ ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಅಂತಹ ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಯಾವನುತಾನೆ ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

೪೨. ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಲು ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಯಾವ ಧರ್ಮರಾಶಿಯು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಟಿ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಪಾದಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೪೩. ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಯಾವುದು ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನುಮಾಡು.

೪೪. ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕನೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮಕನೂ, ಕಾಶೀನಿವಾಸಿಯೂ ಆದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ಯಾವಾಗ ಆಶ್ರಯಿಸುವರೋ, ಅಗಲೇ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮಗಳ ಫಲವೂ ಲಭಿಸುವುದು."

೪೫. ಇಂತೆಂದ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವನ್ನುಹೊಂದಿ ಆತನನ್ನೇ ಕುರಿತು ಕಾಶಿಯನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೇನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು.

೪೬. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:- "ತಾಪಸೋತ್ತಮನೆ! ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೂ ದುರ್ಲಭವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಿಲ್ಲವೆ. ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಳವಾದ ಆನಂದಕಾನನವು ಎಲ್ಲಿರುವುದು?"

ಸ್ವರ್ಗೇ ವಾ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕೇ ವಾ ಬಲಿಸದ್ಮನಿ ವಾ ಮುನೇ ।

ಕ್ಷ ತದಾನಂದಗಹನಂ ಯತ್ರಾನಂದಪಯೋಽಬ್ಧಿಜಾ ॥ ೪೭ ॥

ಯತ್ರ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೋದೇವೋ ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ಕರ್ಣಧಾರಕಃ ।

ವ್ಯಾಚಕ್ಷೇ ತಾರಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯೇನ ತನ್ಮಯತಾಂ ಯಯುಃ ॥ ೪೮ ॥

ಸುಲಭಾ ಯತ್ರ ನಿಯತಮಾನಂದವನಚಾರಿಣಃ ।

ಅಪಿ ನೈಶ್ರೇಯಸೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಕಮನೈಃ ಸ್ವಮನೋರಥಾಃ ।

ಕಸ್ತಾಂ ಮಾಂ ಪ್ರಾಪಯೇಚ್ಛಂಭೋಃ ಕಥಂ ಯಾಮಿ ತಥಾ ವದ ॥ ೪೯ ॥

ಸ ತಪಸ್ವೀತಿ ತದ್ವಾಕ್ಯಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಂ ।

ಪ್ರಾಹ ಗಚ್ಛ ನಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಯಿಯಾಸುರಹಮುಪ್ಯಹೋ ॥ ೫೦ ॥

ದುರ್ಲಭಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಯದಿ ಕಾಶೀ ನ ಸೇವಿತಾ ।

ಪುನಃ ಕ್ವ ನೃತ್ಯಂ ಶ್ರೇಯೋಭೂಃ ಕ್ವ ಕಾಶೀ ಕರ್ಮಬಂಧಹೃತ್ ॥ ೫೧ ॥

ವೃಥಾಗತೇ ಹಿ ಮಾನುಷ್ಯೇ ಕಾಶೀಪ್ರಾಪ್ತಿವಿನರ್ಜನಾತ್ ।

ಆಯುಷ್ಯಂ ಚ ಭವಿಷ್ಯಂ ಚ ಸರ್ವಮೇವ ವೃಥಾ ಗತಂ ॥ ೫೨ ॥

೪೭. ಮುನಿಯೆ! ಅದು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವುದೋ? ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿರುವುದೋ? ಅಥವಾ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪಾತಾಲದಲ್ಲಿರುವುದೋ? ಅನಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತ್ರಯ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಲ್ಲಿರುವುದು?

೪೮. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ಸಕಲ ಜೀವರನ್ನೂ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಕಡೆಹಾಯಿಸುವ ನಾವಿಕನಾಗಿ ತನ್ಮಯತ್ವವನ್ನೇ ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಾದ ತಾರಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬುದೇಶಿಸುವವನಲ್ಲವೆ.

೪೯. ಆ ಅನಂದವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವವನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತ್ರಯೂ ಅತಿಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಳು. ಇನ್ನು ಇತರ ಕ್ಷುದ್ರ ಮನೋರಥಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಲೇಕೆ? ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆ ವಾಸಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು? ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಮಾರ್ಗವು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸುವವನಾಗು."

೫೦. ಇಂತು ಶ್ರದ್ಧಾಸಮನ್ವಿತನಾಗಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ತಪಸ್ವಿಯು "ಈಗಲೇ ಹೊರಡು; ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವೆನು. ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು.

೫೧-೫೨. ದುರ್ಲಭವಾದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದೂ ಯಾವನು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೂ, ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಸಕಲ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಸಾಧನವಾದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವಾಗಲಿ ಕರ್ಮಬಂಧಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಕಾಶೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ಲಭಿಸುವುದು? ಕಾಶಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಜನ್ಮ

ಅತೋಽಹಂ ಸಫಲೀಕರ್ತುಂ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಚಾತಿಚಂಚಲಂ |

ಯಾಸ್ಯಾನ್ವಿ ಕಾಶೀನಾಯಾಹಿ ಮಾಯಾಂ ಹಿತ್ವಾ ತ್ವಮಪ್ಯಹೋ || ೫೩ ||

ಇತಿ ತೇನ ಸಹ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೋ ಮುನಿನಾತಿಕ್ರಮಾಲುನಾ |

ಪುರೀಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮನಃಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಮವಾಪ ಚ || ೫೪ ||

ತತಃ ಪ್ರಾಪಯ್ಯ ತಾಂ ಕಾಶೀಂ ತಾಪಸಃ ಕ್ವಾಪ್ಯತರ್ಕತಂ |

ಜಗಾಮ ಕುಂಭಸಂಭೂತ ಸ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೋಽಪೀತ್ಯಮನ್ಯತ || ೫೫ ||

ಅನಶ್ಯಂ ಸ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಶಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚಿಂತಿತಪ್ರದಃ |

ಸತ್ಪಥಸ್ಥಿರವೃತ್ತೀನಾಂ ದೂರಸ್ಥೋಽಪಿ ಸಮಾಪಗಃ || ೫೬ ||

ಯಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಸನ್ನದೃಕ್ತ್ಯಕ್ಷಸ್ತಂ ದವಿಷ್ಠಮಪಿ ಧ್ರುವಂ |

ಸುನೇದಿಷ್ಠಂ ಕರೋತ್ಯೇವ ಸ್ವಯಂ ವತ್ಸೋಪದೇಶಯನ್ || ೫೭ ||

ಕ್ವಾಹಂ ತತ್ರ ವನೇ ಬಾಲಶ್ಚಿಂತಾಕುಲಿತಮಾನಸಃ |

ಕ್ಷ ತಾಪಸಃ ಸ ಯೋ ಮಾಂ ವೈ ಸೂಪದಿಶ್ಯೇಹ ಚಾನಯತ್ || ೫೮ ||

ವನ್ನು ವೃಥವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವನಾದರೆ ಅವನ ಆಯುಷ್ಯವೂ ಮುಂದಿನ ಸದ್ಗತಿಯೂ ಎಲ್ಲವೂ ವೃಥವೇ ಆಗುವುದು.

೫೩. ಅದುದರಿಂದ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದ ಈ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಸಫಲ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೂ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು. ನೀನೂ ಅಭಿಮಾನ ರೂಪವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಬಾ.”

೫೪. ಇಂತು ನುಡಿದ ಮಹಾಕೃಪಾಳುವಾದ ಆ ಮುನಿವರ್ಯನೊಡನೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾತುರತೆಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವೈರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೫೫. ಕುಂಭಸಂಭೂತನೆ! ಇಂತು ಆ ತಾಪಸನು ತ್ವಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕಾಣದಂತೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಬಳಿಕ ಆ ವಿಶ್ವ ಕರ್ಮನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು.

೫೬. “ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಸಕಲರಿಗೂ ಅಭಿಷ್ಠ ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಡೆಯುವವರಿಗೆ ಆತನು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಂತಿದ್ದರೂ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು.

೫೭. ಯಾವನಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನನು ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಆ ತ್ರಿಲೋಚನನೇ ಸುಲಭಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸದೇಶ ಮಾಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಮಾಪಗತವನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡುವನು.

೫೮. ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಚಿಂತೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿ

ಖೇಲೋಯಮತ್ರ ತ್ರ್ಯಕ್ಷಸ್ಕ ಯಸ್ಯ ಭಕ್ತಸ್ಯ ಕುತ್ರಚಿತ್ |

ನ ದುರ್ಲಭತರಂ ಕಿಂಚಿದಹೋ ಕ್ವಾಹಂ ಕ್ವ ಕಾಶಿಕಾ || ೫೯ ||

ನಾರಾಧಿತೋ ಮಯಾ ಶಂಭುಃ ಪ್ರಾಕ್ತನೇ ಜನ್ಮನಿ ಕ್ವಚಿತ್ |

ಶರೀರಿತ್ವಾನುಮಾನೇನ ಜ್ಞಾತಮೇತದಸಂಶಯಂ || ೬೦ ||

ಅಸ್ಮಿನ್ನನ್ಮನಿ ಬಾಲತ್ವಾನ್ನ ಚೈವಾರಾಧಿತಃ ಸ್ಫುಟಂ |

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮೇವಮೇವೈತತ್ಕುತೋನುಗ್ರಹಧೀರ್ಮಯಿ || ೬೧ ||

ಆ ಜ್ಞಾತಂ ಗುರುಭಕ್ತಿರ್ಮೇ ಹೇತುಃ ಶಂಭುಪ್ರಸಾದನೇ |

ಯಯೇಹಾನುಗೃಹೀತೋಸ್ತಿ ವಿಶ್ವೇಶೇನ ಕೃಪಾಲುನಾ || ೬೨ ||

ಅಥವಾ ಕಾರಣಾಪೇಕ್ಷಸ್ತ್ಯಕ್ಷಸ್ವಿಸ್ವಿತರದೇವವತ್ |

ರಂಕಮಪ್ಯನುಗೃಹ್ಣಾತಿ ಕೇವಲಂ ಕಾರಣಂ ಕೃಪಾ || ೬೩ ||

ಯದಿ ನೋ ಮಯ್ಯನುಕ್ರೋಶಃ ಕಥಂ ತಾಪಸಸಂಗತಿಃ |

ತದ್ರೂಪೇಣ ಸ್ವಯಂ ಶಂಭುರಾನಿನಾಯೇಹ ಮಾಂ ಧೃವಂ || ೬೪ ||

ನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಬಾಲಕನಾದ ನಾನೆಲ್ಲಿ? ಉತ್ತಮವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನಿತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದಿರುವ ಆ ತಪಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ?

೫೯-೬೦. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನ ಲೀಲೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು. ಆತನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೂ ದುರ್ಲಭವಾದುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಆಹಾ! ನಾನೆಲ್ಲಿ? ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವೆಲ್ಲಿ? ಪರಮೇಶ್ವರನೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ದೇಹವುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ಯಜೀವನೆಂಬ ಅನುಮಾನದಿಂದ ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಆತನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಿತಜ್ಞಾನವು.

೬೧. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬಾಲಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಇದಂತೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಷಯವೇ. ಹಾಗಾದರೂ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಗುಂಟಾಯಿತು?

೬೨. ಆಹಾ! ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶಂಭುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಗುರುಭಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಕೃಪಾಳುವಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವೆನು.

೬೩. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೂ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಂತೆಯೇ ಕಾರಣಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆದರೆ ನೀಚರಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೂ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಕೇವಲವಾದ ಅವನ ಕೃಪೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು.

೬೪. ನನಗೆ ಅಂತಹ ಅನುಕಂಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿ

ನ ದಾನಾನಿ ನ ವೈ ಯಜ್ಞಾ ನ ತಪಾಂಸಿ ವ್ರತಾನಿ ಚ |
 ಶಂಭೋಃ ಪ್ರಸಾದಹೇತೂನಿ ಕಾರಣಂ ತತ್ಪ್ರಪೈವ ಹಿ || ೬೫ ||
 ದಯಾಮುಪಿ ತದಾ ಕುರ್ಯಾದಸೌ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಪರಾಂ |
 ಯದಾ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಮಧ್ವಾನಂ ಸದ್ಭಿಃ ಕ್ಷುಣ್ಣಂ ನ ಸಂತ್ಯಜೇತ್ || ೬೬ ||
 ಅನುಕ್ರೋಶಂ ಸಮರ್ಥೇತಿ ಸ ತ್ವಾಷ್ಠ್ಯಃ ಶಾಂಭವಂ ಶುಚಿಃ |
 ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಲಿಂಗಮಿಶಸ್ಯಾರಾಧಯತ್ಸ್ವಸ್ಥ ಮಾನಸಃ || ೬೭ ||
 ಅನೀಯ ಪುಷ್ಪಸಂಭಾರಮಾರ್ತವಂ ಕಾನನಾದ್ಭುತಂ |
 ಸ್ನಾತ್ವಾಭ್ಯರ್ಚಯತೀಶಾನಂ ಕಂದಮೂಲಫಲಾಶನಃ || ೬೮ ||
 ಇತ್ಥಂ ತ್ವಷ್ಟತನೂಜಸ್ಯ ಲಿಂಗಾರಾಧನಚೇತಸಃ |
 ತ್ರಿಹಾಯನಾತ್ರಸನ್ನೋಃಭೂತಸ್ಯೇಶಃ ಕರುಣಾನಿಧಿಃ || ೬೯ ||
 ತಸ್ಮಾದೇವ ಹಿ ಲಿಂಗಾಚ್ಚ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂಯ ಭವೋಬ್ರವೀತ್ || ೭೦ ||

ಯೊಡನೆ ಸಹವಾಸವಾದುದು ಹೇಗೆ? ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಆ ಮುನಿಯು ರೂಪದಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನೇ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವನು.

೬೫. ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡುವ ದಾನಗಳಾಗಲಿ, ಯಜ್ಞಗಳಾಗಲಿ, ತಪಸ್ಸುಗಳಾಗಲಿ, ವ್ರತಾಚರಣೆಗಳಾಗಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಹೇತುವೆಂದರೆ ಆತನ ಕೃಪೆಯೊಂದಿ.

೬೬. ಅನೇಕ ಸತ್ಪುರುಷರು ನಡೆದು ನಡೆದು ಸವೆದಿರುವ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಭಕ್ತನು ಯಾವಾಗ ಎಡಬಿಡದೆ ಅನುಸರಿಸುವನೋ, ಆಗಲೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೂ ಅಪಾರವಾದ ತನ್ನ ದಯೆಯನ್ನು ಆತನ ಮೇಲೆ ತೋರುವನು.

೬೭. ಇಂತೆಂದು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಕಂಪವೇ ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ತಾನಿದ್ದೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವೊಂದನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೬೮. ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಆಯಾ ಯತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಪುಷ್ಪಗಳ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನಿತ್ಯವೂ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಿಸುಗಳನ್ನೂ, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಆಹಾರವಾಗಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು.

೬೯. ಇಂತು ತ್ವಷ್ಟುವಿನ ಮಗನಾದ ಆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಲಿಂಗಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿರಲು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು. ಬಳಿಕ ಕರುಣಾನಿಧಿಯಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಆ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು.

೭೦. ಅಲ್ಲದೆ ಆತನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಲಿಂಗದಿಂದಲೇ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವನಾಗಿ ಆ ಮಹಾದೇವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

ವರಂ ವರಯ ರೇ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ ದೃಢಭಕ್ತ್ಯಾನಯಾ ತವ ।

ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಭೃಶಂ ಬಾಲ ಗುರ್ವರ್ಥಕೃತಚೇತಸಃ ॥ ೭೧ ॥

ಗುರುಣಾ ಗುರುಪತ್ನಾ ಚ ಗುರ್ವಪತ್ಯದ್ವಯೇನ ಚ ।

ಯಥಾರ್ಥಿತಂ ತಥಾ ಕರ್ತುಂ ತೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೭೨ ॥

ಅನ್ಯಾನ್ವರಾಂಶ್ಚ ತೇ ದದ್ವಾಂ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ ತುಷ್ಟಸ್ತ್ವದರ್ಚಯಾ ।

ತಾನ್ಭುಣುಷ್ಯ ಮಹಾಭಾಗ ಲಿಂಗಸ್ಯಾಸ್ಯಾದ್ಭುತಃ ಶ್ರಿಯಃ ॥ ೭೩ ॥

ತ್ವಂ ಸುವರ್ಣಾದಿಭಾತೂನಾಂ ದಾರೂಣಾಂ ದೃಷದಾಮಸಿ ।

ಮಣೀನಾಮಸಿ ರತ್ನಾನಾಂ ಪುಷ್ಪಾಣಾಮಸಿ ವಾಸಸಾಂ ॥ ೭೪ ॥

ಕರ್ಪೂರಾದಿಸುಗಂಧೀನಾಂ ದ್ರವ್ಯಾಣಾಮಪ್ಯಸಾಮಸಿ ।

ಕಂದಮೂಲಫಲಾನಾಂ ಚ ದ್ರವ್ಯಾಣಾಮಸಿ ಚ ತ್ವಚಾಂ ॥ ೭೫ ॥

ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಸ್ತುಜಾತಾನಾಂ ಕರ್ತುಂ ಕರ್ಮ ಪ್ರವೇತ್ಸ್ಯಸಿ ॥ ೭೬ ॥

ಯಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ರುಚಿರ್ಯತ್ರ ಸದ್ಮದೇವಾಲಯಾದಿಷು ।

ತಸ್ಯ ತಸ್ಯೇಹ ತುಷ್ಟೈಃ ತ್ವಂ ತಥಾ ಕರ್ತುಂ ಪ್ರವೇತ್ಸ್ಯಸಿ ॥ ೭೭ ॥

೭೧. “ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆ! ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು. ಎಲೈ ಬಾಲಕನೆ! ಗುರುಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಗ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ನಿನಗೆ ಈ ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು.

೭೨. ಗುರುವೂ, ಗುರುಪತ್ನಿಯೂ, ಗುರುವಿನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳೂ ಯಾವುವನ್ನು ಕೇಳಿರುವರೋ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದು.

೭೩. ತ್ವಾಷ್ಟ್ರನೆ! ನಿನಗೆ ಇತರ ವರಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು. ಅದ್ಭುತ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನೀನು ಮಾಡಿರುವ ಪೂಜೆಯಿಂದ ನಾನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿರುವೆನು. ಆ ವರಗಳನ್ನೂ ಕೇಳು.

೭೪-೭೬. ನೀನು ಚಿನ್ನವೇ ಮೊದಲಾದ ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನವರತ್ನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕರ್ಪೂರವೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸು, ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಚರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಇತರ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಥೇಚ್ಛಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ.

೭೭. ಯಾವ ಯಾವನಿಗೆ ಮನೆ, ದೇವಾಲಯಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟಾಗುವುದೋ, ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುವಂತೆ ನೀನು ಆ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆ.

ಸರ್ವನೇಪಥ್ಯರಚನಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸೂಪಸ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತೀಃ |
 ಸರ್ವಾಣಿ ಶಿಲ್ಪಿಕಾರ್ಯಾಣಿ ತೌರ್ಯತ್ರಿಕಮಥಾಪಿ ಚ || ೭೮ ||
 ಸರ್ವಂ ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ಕರ್ತುಂ ತ್ವಂ ದ್ವಿತೀಯ ಇವ ಪದ್ಮಭೂಃ |
 ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಯಂತ್ರಾಣಿ ನಾನಾಯುಧವಿಧಾನಕಂ || ೭೯ ||
 ಜಲಾಶಯಾನಾಂ ರಚನಾಃ ಸುದುರ್ಗರಚನಾಸ್ತಥಾ |
 ತಾದ್ವೈಕ್ಯಕರ್ತುಂ ಪುರಾ ವೇತ್ಸಿ ಯಾದ್ಯಜ್ಞಾನಾನ್ಯೋಽಧಿಯಾಸ್ಯತಿ || ೮೦ ||
 ಕಲಾಜಾತಂ ಹಿ ಸರ್ವಂ ತ್ವಮವಯಾಸ್ಯಸಿ ಮೇ ವರಾತ್ |
 ಸರ್ವೇಂದ್ರಜಾಲಿಕೇ ವಿದ್ಯಾ ತ್ವದಧೀನಾ ಭವಿಸ್ಯತಿ || ೮೧ ||
 ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲ್ಯಂ ಸರ್ವಬುದ್ಧಿವರಿಷ್ಠತಾಂ |
 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ಮನೋವೃತ್ತಿಂ ತ್ವಂ ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ವರಾನ್ಮಮ || ೮೨ ||
 ಕಿಂ ಬಹುಕ್ತೇನ ಯತ್ಸ್ವರ್ಗೇ ಯತ್ಪಾತಾಲೇ ಯದತ್ರ ಚ |
 ಅತಿಲೋಕೋತ್ತರಂ ಕರ್ಮ ತತ್ಸರ್ವಂ ವೇತ್ಸ್ಯಸಿ ಸ್ವಯಂ || ೮೩ ||

೭೮. ಸಕಲ ವಿಧಗಳಾದ ಅರಮನೆಗಳ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವಪ್ರಕಾರವಾದ ಪಾಕಕಾರ್ಯದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ, ಸಮಸ್ತ ಶಿಲ್ಪಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ನೃತ್ಯ ಗೀತಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಗೀತವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವೆ.

೭೯. ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾದ ಯಂತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನೂ, ನಾನಾವಿಧಗಳಾದ ಆಯುಧವಿಶೇಷಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ತಿಳಿದು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗುವೆ.

೮೦. ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ಬಲವಾದ ದುರ್ಗಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಹಿಂದೆ ಯಾವನೂ ತಿಳಿಯದಿದ್ದಂತಹ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀನು ಪಡೆಯುವೆ.

೮೧. ನನ್ನ ವರದ ಬಲದಿಂದ ನೀನು ಲಲಿತಕಲೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವೆ. ಸಮಸ್ತವಾದ ಇಂದ್ರಜಾಲ ವಿದ್ಯೆಯೂ ನಿನಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದು.

೮೨. ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನೂ, ಸಕಲರ ಬುದ್ಧಿತಿಕ್ಷ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು, ಸಕಲ ಮಾನವರ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ ವರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆ.

೮೩. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದೇನು? ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಪಾತಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದಿರುವುದೇ ಆಗಲಿ, ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ನೀನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವೆ.

ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ವಿಶ್ವೇಷು ಭುವನೇಷು ಚ |

ಯತೋ ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ತನ್ನಾನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇತಿ ತೇನಸಘ || ೮೪ ||

ಅಪರಃ ಕೋ ವರೋ ದೇಯಸ್ತವ ತಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಶ್ವಹೋ |

ತವಾದೇಯಂ ನ ಮೇ ಕಿಂಚಿಲ್ಲಿಂಗಾರ್ಚನರತಸ್ಯ ಹಿ || ೮೫ ||

ಅನ್ಯತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಯೋ ಲಿಂಗಂ ಸಮರ್ಚಯತಿ ಸನ್ಮತಿಃ |

ತಸ್ಯಾಪಿ ವಾಂಛಿತಂ ದೇಯಂ ಕಿಂ ಪುನರ್ಯೋ ವಿಕಾಶಿಕಂ || ೮೬ ||

ಯೇನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚಿ ಯೇನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ |

ಯೇನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸ್ತುತಂ ಲಿಂಗಂ ಸ ಮೇ ರೂಪಾಯ ದರ್ಪಣಃ || ೮೭ ||

ತತ್ಪ್ತಂ ಸ್ವಚ್ಛೋಸಿ ಮುಕುರೋ ಮನು ನೇತ್ರತ್ರಯಸ್ಯ ಹಿ |

ಕಾಶ್ಯಾಂ ಲಿಂಗಾರ್ಚನಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತ ವರಂ ವರಯ ಸುನ್ವತ || ೮೮ ||

ಕಾಶ್ಯಾಂ ಯೋ ರಾಜಧಾನ್ಯಾಂ ಮೇ ಹಿತ್ವಾ ಮಾಮನ್ಯಮರ್ಚಯೇತ್ |

ಸ ವರಾಕೋಲ್ಪಧೀನ್ಮೃಷ್ಣೋಲ್ಪತುಷ್ಟಿಮುಕ್ತವರ್ಜಿತಃ || ೮೯ ||

೮೪. ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವರೂ ಮಾಡುವ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನೀನು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ತನಾಗುವೆ. ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನೆ! ಆದುವರಿಂದ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿರುವುದು.

೮೫. ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ಅದನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊ. ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೊಡಬಾರದ ವರವೂ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವು.

೮೬. ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನು ರುದ್ಧಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನಿಗೂ ಸಹ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೊಡ ಬೇಕಾಗಿರುವುದೆಂದಮೇಲೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದವನ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಲೇಕೆ?

೮೭. ಯಾವನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿರುವನೋ, ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಕೈಕನ್ನಡಿಯನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೮೮. ಆದುದರಿಂದ ತ್ರಿಲೋಚನನಾದ ನನಗೆ ನೀನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗ್ರಾಹಿ ಯಾಗಿಸಿದ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿರುವೆ. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಉತ್ತಮವ್ರತದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು.

೮೯. ನನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ನನ್ನನ್ನುಳಿದು ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಅವನು ನೀಚನು. ಅಬ್ಬಬುದ್ಧಿಯು. ಜೋರನು. ಅತ್ಯಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಅವನಿಗೆಂದಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವು ಸಿಕ್ಕಲಾರದು.

ತದಾನಂದವನೇ ಹೃತ್ ಸಮಚ್ಯೋಹಂ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ |
 ದುಹಿಣೋಪೇಂದ್ರಚಂದ್ರೇಂದ್ರಿಹಾನ್ಯೋ ನ ಸಮಚ್ಯತೇ || ೯೦ ||
 ಯಥಾನಂದವನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತ್ವಂ ಮಾನುರ್ಚಿತವಾನಸಿ |
 ತಥಾನ್ಯೇ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಾಣೋ ಮಾನುಭ್ಯಚ್ಛೈವ ಮಾಮಿಕಾಃ || ೯೧ ||
 ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯೋಸಿ ನಿತರಾಂ ತತೋ ವರಯ ದುರ್ಲಭಂ |
 ಶ್ರಾಣಿತಂ ತದನ್ಯೈಹಿ ತ್ವಂ ವದ ಮಾ ಚಿರಯಸ್ವ ಭೋಃ || ೯೨ ||
 ವಿಶ್ವಕರ್ಮೋವಾಚ -

ಇದಂ ಯತ್ಸಾಧ್ಯ ಪಿತಂ ಲಿಂಗಂ ಮಯಾಜ್ಞೇನಾಪಿ ಶಂಕರ |
 ತಲ್ಲಿಂಗಮನ್ಯೇಽಪ್ಯಾರಾಧ್ಯ ಸಂತು ಸದ್ಬುದ್ಧಿಭಾಜನಂ || ೯೩ ||
 ಅಸ್ಯಚ್ಛ ನಾಥ ಪ್ರಾಥ್ಯೋಽಸಿ ತಚ್ಚ ವಿಶ್ರಾಣಯಿಷ್ಯಸಿ |
 ಮಯಾ ವಿನಿರ್ವಿತಂ ಸ್ವಂಚ ಸ್ವೀಕರೋಷಿ ಕದಾ ಭವಾನ್ || ೯೪ ||
 ದೇವದೇವ ಉವಾಚ :-

ಏವಮಸ್ತು ಯದುಕ್ತಂ ತೇ ತವ ಲಿಂಗಸಮರ್ಚಕಾಃ |
 ಸದ್ಬುದ್ಧಿಭಾಜನಂ ವೈ ಸ್ಯುಃ ಸ್ಯುಶ್ಚ ನಿರ್ವಾಣದೀಕ್ಷಿತಾಃ || ೯೫ ||

೯೦. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಆನಂದವನದಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನನ್ನೊಬ್ಬ ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ದೇವತೆಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೯೧. ಆನಂದವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನೇ ಹೇಗೆ ಪೂಜಿಸಿವೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಿ ನನ್ನ ಸಾರಾಸ್ವಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು.

೯೨. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನೀನು ಉತ್ತಮಪಾತ್ರನಾಗಿರುವೆ. ಎಂತಹ ದುರ್ಲಭ ವರವಾದರೂ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಲಭಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ. ಎಲೈ ಜಾಲಕನೇ! ತಡಮಾಡದೆ ವರವನ್ನು ಬೇಡು.

೯೩. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಶಂಕರ! ಅಜ್ಞಾನಾದರೂ ನಾನು ಸ್ವಾಪಿಸಿರುವ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಇತರ ಮಾನವರೂ ಸಹ ಉತ್ತಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರಾಗಲಿ.

೯೪. ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳುವೆನು. ಅದನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಾನು ಸಿನಗಾಗಿ ನಿರ್ವಾಣಮಾಡುವ ದೇವಾಲಯ ವನ್ನು ನೀನು ಯಾವಾಗ ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆ?

೯೫. ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯಲಿ. ನೀನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಯಾರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸು

ಯದಾ ಚ ರಾಜಾ ಭವಿತಾ ದಿವೋದಾಸೋ ವಿಧೇರ್ವರಾತ್ ।

ತದಾ ಮೇ ವಚನಾತ್ತಾತ ಸ್ತಾಸಾದಂ ಮೇ ವಿಧಾಸ್ಯತಿ ॥ ೯೬ ॥

ನವೀಕೃತ್ಯ ಪುನಃ ಕಾಶೀ ನಿರ್ವಿಷ್ಟಾ ತೇನ ಭೂಭುಜಾ ।

ಗಣೇಶಮಾಯಯಾ ರಾಜ್ಯಾತ್ಪರಿನಿರ್ವಾಣಚೇತಸಾ ॥ ೯೭ ॥

ವಿಷ್ಣೋಃ ಸದುಪದೇಶಾಚ್ಚ ಮಾಮೇವ ಶರಣಂ ಗತಃ ।

ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸ್ತಾಪ್ತೇಹ ಹಿತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಶ್ರಿಯಂ ಚಲಾಂ ॥ ೯೮ ॥

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಸ್ತ್ವಜ ಗುರೋಃ ಶಾಸನಾಯ ಯತಸ್ವ ಚ ।

ಗುರುಭಕ್ತಿಕೃತೋ ಯಸ್ಮಾನ್ಮದ್ಭಕ್ತಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೯೯ ॥

ಯೇ ಗುರುಂ ಚಾವಮನ್ಯಂತೇ ತೇವಮಾನ್ಯಾ ಮಯಾಪ್ಯಹೋ ।

ತಸ್ಮಾದ್ಗುರೂಪದಿಷ್ಟಂ ಹಿ ಕುರು ಶಿಷ್ಯಸಮಾಹಿತಂ ॥ ೧೦೦ ॥

ತತ ಆಗತ್ಯ ಮೇ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ಯಾವನ್ನಿರ್ವಾಣಮೇಷ್ಯಸಿ ।

ತಾವತ್ಸಾಸ್ಯಸಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ ಹಿತಮಾಚರನ್ ॥ ೧೦೧ ॥

ವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುವರಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆ ಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವರು.

೯೬. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ದಿವೋದಾಸನೆಂಬು ವನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜನಾಗುವನು. ಆಗ ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಆತನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಾಸಾದವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವನು.

೯೭. ಈ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆ ರಾಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸು ವನು. ಬಳಿಕ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮಾಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವನಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರಿಕೆಯನ್ನು ತಾಳುವನು.

೯೮. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಉತ್ತಮೋಪದೇಶದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಶರಣುಹೊಂದು ವನು. ಅತಿಚಂಚಲವಾದ ರಾಜ್ಯೈರ್ವರ್ವಯವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಆ ದಿವೋದಾಸನು ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೯೯. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆ! ಇನ್ನು ಹೊರಡು. ನಿನ್ನ ಗುರುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡು. ನನ್ನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುರುಭಕ್ತ ರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೦೦. ಯಾರು ಗುರುವನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವರೋ, ಅವರನ್ನು ನಾನೂ ಸಹ ಅವಮಾನದಿಂದಲೇ ಕಾಣುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶ ವನ್ನೂ ಶಿಷ್ಯರ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸು.

೧೦೧. ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಬಳಿಗೇ ಬಂದು ನೀನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವರೆಗೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಿತವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ಸರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಾಗಿರುವೆ.

ತನಾತ್ರ ಲಿಂಗೇ ಸತತಂ ಸ್ಥಾಸ್ಥ್ಯಾನ್ಯಹಮುಭೀಷ್ಟದಃ |

ಅಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಭಕ್ತಾನಾಂ ನಿರ್ವಾಣಶ್ರೀರದೂರತಃ || ೧೧೨ ||

ಅಂಗಾರೇಶಾದುದೀಚ್ಯಾಂ ಯೇ ತ್ವಲ್ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸಮರ್ಚಕಾಃ |

ತೇಷಾಂ ಮನೋರಥಾವಾಪ್ತಿರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪದೇಪದೇ || ೧೦೩ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಂತರ್ದರ್ಭೇ ದೇವಸ್ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೋಪಿ ಗುರುಮಾಪ್ತವಾನ್ |

ಗುರೋಃ ಸಮೀಹಿತಂ ಭೂರಿ ವಿಧಾಯ ಸ ಗೃಹಾನ್ಯಯೌ || ೧೦೪ ||

ಗೃಹೋಪಿ ಮಾತಾಪಿತರೌ ಸಂತೋಷ್ಯ ನಿಜಕರ್ಮಣಾ |

ತದುಕ್ತಾ ಜ್ಞಾಂ ಸಮಾಧಾಯ ಪುನಃ ಕಾಶೀಂ ಸಮಾಯಯೌ || ೧೦೫ ||

ಸ್ವಲಿಂಗಾರಾಧನಾಸಕ್ತೋ ನಾದ್ಯಾಪಿ ತ್ವಷ್ಟುನಂದನಃ |

ಕಾಶೀಂ ತ್ಯಜತಿ ಮೇಧಾವೀ ಸರ್ವದೇವಪ್ರಿಯಂ ಚರನ್ || ೧೦೬ ||

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ :-

ಪೃಷ್ಠಾನಿ ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ತ್ವಯಾ ದೇವಿ ಗಿರಿಂದ್ರಜೇ |

ಕಾಶೀನುಕ್ತೌ ಸಮರ್ಥಾನಿ ತಾನ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಮಯಾ ತವ || ೧೦೭ ||

೧೦೨. ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರುವ ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಅಭೀಷ್ಟ ಪ್ರದನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವೆನು. ಈ ಲಿಂಗದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂದಿಗೂ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦೩. ಅಂಗಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಲಿಂಗ ವನ್ನು ಯಾರು ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೂ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಕೈಗೊಡುತ್ತಿರುವುವು.”

೧೦೪. ಇಂತು ನುಡಿದು ಮಹಾದೇವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೂ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಗಳಾದು ವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು.

೧೦೫. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪುನಃ ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು.

೧೦೬. ತಾನು ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತ ನಾಗಿ ಆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಮಹಾಸ್ವಾರ್ಥನನ್ನಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಿಯ ಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಎಡಬಿಡದಿರುವನು.

೧೦೭. ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ದೇವಿಯೆ! ಸರ್ವತಕುಮಾರಿಯೆ! ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಲಿಂಗಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ನೀನು ಕೇಳಿದೆ ಯಲ್ಲವೆ. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥಗಳಾದ ಲಿಂಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು.

ಲಿಂಗಮೋಂಕಾರಸಂಜ್ಞಂ ಚ ತಥಾ ದೇವಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ।

ಮಹಾದೇವಃ ಕೃತ್ತಿನಾಸಾ ರತ್ನೇಶಶ್ಚಂದ್ರಸಂಜ್ಞಕಃ ॥ ೧೦೮ ॥

ಕೇದಾರಶ್ಚಾಪಿ ಧರ್ಮೇಶಸ್ತಥಾ ವೀರೇಶ್ವರಾಭಿಧಃ ।

ಕಾಮೇಶವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶೌ ಮಣಿಕರ್ಣೇಶ್ವರಸ್ತಥಾ ॥ ೧೦೯ ॥

ಮನೂರ್ಚ್ಯಮವಿಮುಕ್ತಾಖ್ಯಂ ತತೋ ದೇವಿ ಮನೂಖ್ಯಕಂ ।

ವಿಶ್ವನಾಥೇತಿ ವಿಶ್ವಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಥಿತಂ ವಿಶ್ವಸೌಖ್ಯದಂ ॥ ೧೧೦ ॥

ಅವಿಮುಕ್ತಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಯೇನ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೋಚ್ಚಿತಃ ।

ನ ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಕಲ್ಪಕೋಟಿಶತೇಷ್ವಪಿ ॥ ೧೧೧ ॥

ಅಷ್ಟೌ ಮಾಸಾನ್ವಿಹಾರಃ ಸ್ಯಾದ್ವ್ಯತೀನಾಂ ಸಂಯತಾತ್ಮನಾಂ ।

ಏಕತ್ರ ಚತುರೋ ಮಾಸಾನಬ್ಧಂ ನಾನಾಸ ಇಷ್ಟತೇ ॥ ೧೧೨ ॥

ಅವಿಮುಕ್ತೇ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾನಾಂ ವಿಹಾರೋ ನೈವ ಯುಜ್ಯತೇ ।

ಮೋಕ್ಷೋಽಪ್ಯಸಂಶಯಶ್ಚಾತ್ರ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಜ್ಯಾ ನ ಕಾಶಿಕಾ ॥ ೧೧೩ ॥

೧೦೮. ಆವು ಯಾವುವು ವೆಂದರೆ—ಓಂ ಕಾರನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವು. ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇಶ್ವರಲಿಂಗವು. ಕೃತ್ತಿನಾಸೇಶ್ವರವೆಂಬ ಮಹಾದೇವಲಿಂಗವು. ಚಂದ್ರೇಶ್ವರವೆಂಬ ಅಪರನಾಮವುಳ್ಳ ರತ್ನೇಶ್ವರಲಿಂಗವು.

೧೦೯. ಕೇದಾರೇಶ್ವರ, ಧರ್ಮೇಶ್ವರ, ಬಳಿಕ ವೀರೇಶ್ವರ, ಕಾಮೇಶ್ವರ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರ, ಮಣಿಕರ್ಣೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಗಳು.

೧೧೦. ನನಗೂ ಪೂಜ್ಯವೆನಿಸಿದ ಅವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರಲಿಂಗವು. ಇದೇ ನನ್ನ ಹಸರುಳ್ಳದುದಾಗಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೂ ಸೌಖ್ಯಪ್ರದವಾದ ಲಿಂಗವಾಗಿರುವುದು.

೧೧೧. ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಯಾವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗುವನೋ, ಆವನಿಗೆ ಒಂದು ನೂರು ಕೋಟಿ ಕಲ್ಪಗಳಾದರೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಂಬುದಿಲ್ಲವು.

೧೧೨. ಮನಸ್ಸನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಗಳು ಎಂಟು ಮಾಸಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದೂ ವರ್ಷಕಾಲದ ನಾಲ್ಕು ಮಾಸಗಳು ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದೂ ನಿಯಮವು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿರಬಾರದು.

೧೧೩. ಆದರೆ ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅನ್ಯತ್ರ ಸಂಚಾರವು ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವೂ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಸಹ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು.

ಅನಂದಕಾನನಂ ಹಿತ್ವಾ ನಾನ್ಯದ್ಗಚ್ಛೇತ್ತಪೋವನಂ |
 ತಪೋಯೋಗಶ್ಚ ಮೋಕ್ಷಶ್ಚ ಯತೋಽಪ್ಯೇವ ಮದಾಶ್ರಯಾತ್ || ೧೧೪ ||
 ಕೃಪಯಾ ಸರ್ವಜಂತೂನಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮೇತನ್ಮಯಾ ಕೃತಂ |
 ಅವಶ್ಯಮೇವ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಕ್ಷೇತ್ರೇಽಸ್ಥಿನ್ನಿದ್ಧಿಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ || ೧೧೫ ||
 ಅತೀತಂ ನರ್ತಮಾನಂ ಚ ಜ್ಞಾನತೋಽಜ್ಞಾನತಃ ಕೃತಂ |
 ಯದೇನಸ್ತಲ್ಲಯಂ ಯಾಯಾದಾನಂದವನನೀಕ್ಷಣಾತ್ || ೧೧೬ ||
 ಅತ್ಯುಗ್ಮಶ್ಚ ತಪೋಭಿಯನ್ಮಹಾದಾನ್ಯಮಹಾವ್ರತೈಃ |
 ನಿಯಮೈಶ್ಚ ಯಮೈಃ ಸಂಯುಕ್ತ್ವಯೋಗೇನ ಮಹಾಮುಖೈಃ || ೧೧೭ ||
 ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಸನೈಃ ಸರ್ವೋಪನಿಷದಾಶ್ರಯಾತ್ |
 ಏಭಿಯೈರ್ಯಾದವಾಪ್ಯೇತ ತತ್ಕಾರ್ಯಾಂ ಹೇಲಯಾಪ್ಯತೇ || ೧೧೮ ||
 ಕರ್ಮಸೂತ್ರೇಣ ಬದ್ಧಾ ನೈ ಭ್ರಾಮ್ಯಂತೇ ತಾವದೇವ ಹಿ |
 ಯಾವದ್ವೈಶ್ವೇಶ್ವರೇ ಧಾನ್ವಿ ಮಮ ನೈವ ತನುತ್ಯಜಃ || ೧೧೯ ||

೧೧೪. ಅನಂದಕಾನನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ತಪೋವನವನ್ನು ಹುಡುಕಿ
 ಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದೇ ತಪಸ್ಸು.
 ಅದೇ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವು. ಅದೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವು.

೧೧೫. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನಗಿರುವ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ
 ವನ್ನು ನಾನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವೆನು. ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವನಿಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
 ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೈಗೊಡುವುವು.

೧೧೬. ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದುದಾಗಲಿ, ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಲಿ, ಬುದ್ಧಿ
 ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದುದಾಗಲಿ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾಡಿದುದಾಗಲಿ—ಸಮಸ್ತ
 ಪಾತಕವೂ ಅನಂದವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಾಶವಾಗುವುದು.

೧೧೭-೧೧೮. ಅತ್ಯುಗ್ರಗಳಾದ ತಪಶ್ಚರಣೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮಹಾದಾನ
 ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಮಹಾವ್ರತಗಳ ಆಚರಣೆಯಿಂದಲೂ,
 ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ, ಆಂತರೇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ,
 ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೂ, ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ,
 ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಕಲ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ
 ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದಲೂ, ಯಾವ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಪರಮ
 ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ
 ಸಿಕ್ಕುವುದು.

೧೧೯. ಕರ್ಮಸೂತ್ರದಿಂದ ಸಂಬಂಧರಾದ ಜೀವರು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನನ್ನ

ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸ್ವಲೀಲಯಾ ದೇವಿ ತೀರ್ಥಗೋಷ್ಠಿನಿಜುಷಾಮಸಿ |

ದದಾಮಿ ಚಾಂತೇ ತತ್ಸ್ಥಾನಂ ಯತ್ರ ಯಾಂತಿ ನ ಯಾಜ್ಞಕಾಃ || ೧೨೦ ||

ಭೂತಗ್ರಾಂನೋಽಖಿಲೋಽಪ್ಯತ್ರ ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕೃತಾಲಯಃ |

ಕಾಲೇನ ನಿಧನಂ ಯಾತೋ ಯಾತ್ಯೇವ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ || ೧೨೧ ||

ವಿಷಯಾಸಕ್ತಚಿತ್ತೋಽಪಿ ತ್ಯಕ್ತಧರ್ಮರತಿಸ್ತ್ವಪಿ |

ಕಾಲೇನೋಜ್ಞಿತದೇಹೋಽತ್ರ ನ ಸಂಸಾರಂ ಪುನರ್ವಿಶೇತ್ || ೧೨೨ ||

ಪ್ರಯಾಗೇ ಯತ್ಫಲಂ ದೇವಿ ಮಾಘೇ ಚೋಷಸಿ ಮಜ್ಜನಾತ್ |

ತತ್ಫಲಂ ಕೋಟಿಗುಣಿತಂ ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಕ್ಷಣೇಕ್ಷಣೇ || ೧೨೩ ||

ಅಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಕೋಽಪಿ ವಾಚಾಮಗೋಚರಃ |

ಉದ್ವೇಶಮಾತ್ರಮಾಖ್ಯಾಯಿ ಮಯಾ ತೇ ಪ್ರೀತಿಕಾಮ್ಯಯಾ || ೧೨೪ ||

ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೧೨೦. ದೇವಿಯೆ! ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೀಚಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ, ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ವರಿಗೂ ಸಹ ದುರ್ಲಭವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಾನು ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕೊಡುವೆನು.

೧೨೧. ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿ ಸಮೂಹವೂ ಸಹ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದುವುದು.

೧೨೨. ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನೇ ಆಗಲಿ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವನೇ ಆಗಲಿ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡಲು ಪುನಃ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೧೨೩. ಎಲೈ ದೇವಿಯೆ! ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗ ದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟೋ ಅದರ ಕೋಟಿ ಗುಣಿತವಾದ ಫಲವು ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಲಭಿಸುವುದು.

೧೨೪. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯು ಅವಾರವಾದುದು. ಯಾರ ಮಾತಿಗೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಉದ್ವೇಶಮಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು.

ಚತುರ್ದಶಾನಾಂ ಲಿಂಗಾನಾಂ ಶೃತ್ವಾಖ್ಯಾನಾನಿ ಸತ್ತಮಃ |

ಚತುರ್ದಶಸು ಲೋಕೇಷು ಪೂಜಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತ್ಯನುತ್ತಮಾಂ || ೧೨೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ”
ನಾಮ ಷಡಶೀತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೧೨೫. ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನು
ಕೇಳುವನೋ, ಅವನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮಗಳಾದ
ಪೂಜಾದಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನ”ವೆಂಬ
ಎಂಬತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಸಮಾಧೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ದಕ್ಷಯಜ್ಞವರ್ಣನಂ

ಅಗಸ್ಯ ಉವಾಚ:-

ಸರ್ವಜ್ಞಸೂನೋ ಷಡ್ವಕ್ತ್ರ ಸರ್ವಾರ್ಥಕುಶಲ ಪ್ರಭೋ |
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಂ ನಿಶಮ್ಯೈಷಾಂ ಲಿಂಗಾನಾಂ ಮುಕ್ತಿದಾಯಿನಾಂ |
ನಿತರಾಂ ಪರಿತ್ಯಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಸುಧಾಂ ಪೀತ್ವೇವ ನಿರ್ಜರಃ || ೧ ||
ಓಂಕಾರಪ್ರಮುಖೈರ್ಲಿಂಗೈರಿದಮಾನಂದಕಾನನಂ |
ಆನಂದಮೇವ ಜನಯೇದಪಿ ಪಾಪಜುಷಾಮಿಹ || ೨ ||
ಪರಾನಂದಮಹಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಶೃತ್ವೈತಲ್ಲಿಂಗಕೀರ್ತನಂ |
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಇವಾಸಂ ಹಿ ಕ್ಷೇತ್ರತತ್ತ್ವಶೃತೇರಹಂ || ೩ ||
ಸ್ಕಂದ ದಕ್ಷೇಶ್ವರಾದೀನಿ ಲಿಂಗಾನೀಹ ಚತುರ್ದಶ |
ಯಾನ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಸಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ತತ್ಪಭಾವಮಶೇಷತಃ || ೪ ||

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ದಕ್ಷಯಜ್ಞವರ್ಣನ

೧. ಅಗಸ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:- ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಓ ಮಹೇಶ್ವರನ ಪುತ್ರನೆ! ಷಡಾನನ! ನೀನು ಸರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಕುಶಲನು! ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ಮುಕ್ತಿದಾಯಕಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿರುವ ಈ ಲಿಂಗಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ನಾನು ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದ ದೇವತೆಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನು.

೨. ಓಂಕಾರೇಶ್ವರವೇ ಮೊದಲಾದ ಈ ಲಿಂಗಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಈ ಆನಂದಕಾನನವು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಸಹ ಆನಂದವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

೩. ಈ ಲಿಂಗಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಮಹತ್ತರವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನಲ್ಲದೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಥಾರ್ಥಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳಿ ನಾನು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾದೆನು.

೪. ಎಲೈ ಷಣ್ಮುಖನೆ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ದಕ್ಷೇಶ್ವರನೇ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಅವುಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನನಗೆ ವಿವರಿಸುವವನಾಗು.

ಯೋ ದಕ್ಷೋ ಗರ್ಹಯಾಮಾಸ ಮಧ್ಯೇ ದೇವಸಭಂ ನಿಭುಂ ।

ಸ ಕಥಂ ಲಿಂಗಮಿಶಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಸ್ಥಾಪಯದದ್ಭುತಂ

|| ೫ ||

ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಶಿಖರಥಃ ಕುಂಭಯೋನೇರುದೀರಿತಂ ।

ಸೂತ ಸಂಕಥಯಾಮಾಸ ದಕ್ಷೇಶ್ವರಸಮುದ್ಭವಂ

|| ೬ ||

ಸ್ತಂದ ಉನಾಚ:-

ಆಕರ್ಣಯ ಮುನೇ ವಚ್ಚಿ ಕಥಾಂ ಕಲ್ಮಷಹಾರಿಣೀಂ ।

ಪುರಶ್ಚ ರಣಕಾಮೋಽಸೌ ದಕ್ಷಃ ಕಾಶೀಂ ಸಮಾಯಯೌ

|| ೭ ||

ಭಾಗವಕ್ಶೋ ವಿರೂಪಾಸ್ಯೋ ದಧೀಚಪರಿಧಿಕ್ಯುತಃ ।

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಧಾನಾರ್ಥಂ ಸೂಪದಿಷ್ಟಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ

|| ೮ ||

ಏಕದಾ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಸೇನಾರ್ಥಂ ಶಶಿಮಾಲಿನಃ ।

ಕೈಲಾಸನುಗಮದ್ವಿಷ್ಟಃ ಪದ್ಮಯೋನಿಪುರಸ್ಕುತಃ

|| ೯ ||

ಇಂದ್ರಾದಯೋ ಲೋಕಪಾಲಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಮರುದ್ಗಣಾಃ ।

ಆದಿತ್ಯಾ ವಸವೋ ರುದ್ರಾಃ ಸಾಧ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾಧರೋರಗಾಃ

|| ೧೦ ||

೫. ಯಾವನು ದೇವಸಭೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಒದುವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿದನೋ, ಆ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನು ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

೬. ಎಲೈ ಸೂತನೆ! ಇಂತೆಂದ ಕುಂಭಸಂಭವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಯೂರನಾಹನನಾದ ಷಡಾನನನು ದಕ್ಷೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕಥನಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

೭. ಸ್ತಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಮುನಿವರ್ಯ! ಸಮಸ್ತ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಶಿವನಾಮಗಳನ್ನು ಪುರಶ್ಚರಣಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

೮. ಮೇಕೆಯ ಮುಖವುಳ್ಳವನೂ, ವಿಕಾರಾವಯವಸಹಿತನೂ ಆಗಿ, ದಧೀಚಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಧಿಕ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತನ್ನ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಇದನ್ನೇ ಆತನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು.

೯. ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾದೇವನಾದ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಹಾವಿಷ್ಟವು ಪದ್ಮಸಂಭವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

೧೦-೧೧. ಮಹೇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ವಿಶ್ವೇದೇವರೂ,

ಋಷಯೋಃಪ್ಸರಸೋ ಯಕ್ಷಾಃ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಾಃ |

ತೈರ್ನತೋ ದೇವದೇವೇಶಃ ಪರಿಹೃಷ್ಟತನೂರುಹೈಃ || ೧೧ ||

ಸ್ತುತಶ್ಚ ನಾನಾಸ್ತುತಿಭಿಃ ಶಂಭುನಾಪಿ ಕೃತಾದರಾಃ |

ವಿವಿಶುಶ್ಚಾಸನಶ್ರೇಣ್ಯಾಂ ತನ್ಮುಖಾಸಕ್ತದೃಷ್ಟಯಃ || ೧೨ ||

ಅಥ ತೇಷೂಪವಿಷ್ಟೇಷು ಶಂಭುನಾ ವಿಷ್ಟರಶ್ರವಾಃ |

ಕೃತಹಸ್ತಪರಿಸ್ಪರ್ಶಮಾನಃ ಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ಮಹಾದರಂ || ೧೩ ||

ಶ್ರೀವತ್ಸಲಾಂಛನ ಹರೇ ದೈತ್ಯವಂಶದವಾನಲ |

ಕಚ್ಚಿತ್ಪಾಲಯಿತುಂ ಶಕ್ತಿಸ್ತ್ರಿಯೋಕೀಮಸ್ತು ಕುಂಠಿತಾ || ೧೪ ||

ದಿತಿಜಾನ್ದನುಜಾನ್ದಷ್ಣಾನ್ಕಚ್ಚಿತ್ಚಾಸಿ ರಣಾಂಗಣೇ |

ಅಪಿ ಕೃದ್ಧಾನ್ಮಹೀದೇವಾನಾನ್ಮಾಮಿನ ಪ್ರತಿಮನ್ಯಸೇ || ೧೫ ||

ಬಾಧಯಾ ರಹಿತಾ ಗಾವಃ ಕಚ್ಚಿತ್ಸಂತಿ ಮಹೀತಲೇ |

ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸಂತಿ ಹಿ ಸುಶ್ರೀಕಾಃ ಪತಿವ್ರತಪರಾಯಣಾಃ || ೧೬ ||

ಮರುತ್ತುಗಳೂ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರೂ, ಅಷ್ಟವಸುಗಳೂ, ಏಕಾದಶರುದ್ರರೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ, ವಿದ್ಯಾಧರರೂ, ನಾಗರೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಅಪ್ಸರರೂ, ಯಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ ಸಿದ್ಧಗಳೂ, ಚಾರಣರೂ, ಆತನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಬಂದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪುಳಕಾಂಕಿತಶರೀರರಾಗಿ ಆ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾದರು.

೧೧. ಅನೇಕ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಮಹೇಶ್ವರನೂ ಅವರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಉಚಿತ ಗಳಾದ ಆಸನಪಜ್ಜಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮುಖಪದ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು.

೧೨. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆಸನಾಸೀನರಾಗಿರಲು ಮಹಾದೇವನು ಕೈಯನ್ನು ನೀಡಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೈದಡವಿ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು.

೧೩. “ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಿತವಕ್ಷನಾದ ವಿಷ್ಣುವೆ! ದೈತ್ಯಸಮೂಹವೆಂಬ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಾಗಿರುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯು ಅಕುಂಠಿತವಾಗಿರುವುದಷ್ಟೆ ?

೧೪. ದಿತಿದೇವಿಯು ಸಂತತಿಯವರಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶಾಸನಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಷ್ಟೆ. ಕೋಪಗೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಸಹ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಷ್ಟೆ ?

೧೫. ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳು ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗದೆ ಸುಖದಿಂದಿರು

ವಿಧಿಯಜ್ಞಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಬಹುದಕ್ಷಿಣಾಃ |

ನಿರಾಬಾಧಂ ತಪಃ ಕಚ್ಚಿದಸ್ತಿ ಶಶ್ವತ್ತಪಸ್ವಿನಾಂ || ೧೭ ||

ನಿಷ್ಪ್ರತ್ಯೂಹಂ ಪಠಂತೈವ ಸಾಂಗಾನ್ವೇಷಾನ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ |

ಮಹೀಪಾಲಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಕಚ್ಚಿತ್ಪಾಂತಿ ತ್ವಮಿವ ಕೇಶವ || ೧೮ ||

ಸ್ವೇಷು ಸ್ವೇಷು ಚ ಧರ್ಮೇಷು ಕ್ವಚ್ಚಿದ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಸ್ತಥಾ |

ನಿಷ್ಠಾವಂತೋ ಹಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಪ್ರಹೃಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯಮಾನಸಾಃ || ೧೯ ||

ಧೂರ್ಜಟಿಃ ಪರಿಪೃಚ್ಛ್ಯತಿ ದೃಷ್ಟಂ ನೈಕುಂಠನಾಯಕಂ |

ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚಾಪಿ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ತೇಜಃ ಸಮೇಧತೇ || ೨೦ ||

ಸತ್ಯಮಸ್ಥಲಿತಂ ಕಚ್ಚಿದಸ್ತಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮುಂಡಸೇ |

ತೀರ್ಥಾವರೋಧೋ ನ ಕ್ವಾಪಿ ಕೇನಚಿತ್ಕ್ರಿಯತೇ ವಿಧೇ || ೨೧ ||

ಇಂದ್ರಾದಯಃ ಸುರಾಃ ಕಚ್ಚಿತ್ಸ್ವೇಷು ಸ್ವೇಷು ಪುರೇಷ್ಟಹೋ |

ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಶಾಸತಿ ಸ್ವಸ್ಥಾಃ ಕೃಷ್ಣದೋರ್ದಂಡಸಾಲಿತಾಃ || ೨೨ ||

ವುನೆ? ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಸೌಭಾಗ್ಯವಂತರೂ, ಪತಿಭಕ್ತಿಪರಾಯಣೆಯರೂ ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೆ?

೧೭. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುವಲ್ಲವೆ? ತಾಪಸೋತ್ತಮರ ತಪಸ್ಸುಗಳು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿಯೂ ನಿರಂತರವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುವೆ?

೧೮. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೆಲ್ಲರೂ ಸಕಲ ವಿಷ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ದೂರರಾಗಿ ಷಡಂಗಸಹಿತಗಳಾದ ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆ? ಕೇಶವ! ನೀನು ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಮಹಾರಾಜರೂ ಸಹ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವರೆ?

೧೯. ಸಕಲ ಮಾನವರೂ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ತದೇಕನಿಷ್ಠರೆನಿಸಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಉಚಿತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವರೆ?"

೨೦. ಇಂತೆಂದು ಮಹಾದೇವನು ಹೃಷ್ಟನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕುರಲಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಕೇಳತೊಡಗಿದನು. “ಚತುರ್ಮುಖನೆ! ನಿನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದೆ?

೨೧. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವು ಅಸ್ಥಲಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದೆ? ಬ್ರಹ್ಮದೇವ! ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅವಮಾನಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ!

೨೨. ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಣ

ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛೇಶಃ ಸರ್ವಾನಿತ್ಯಂ ಕೃತಾದರಾನ್ ।

ಪೃಷ್ಠ್ವಾಗಮನಕಾರ್ಯಂ ಚ ತೇಷಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮನೋರಥಾನ್ ॥ ೨೩ ॥

ವಿಸಸರ್ಜಾಥ ತಾನ್ಸರ್ವಾನೈವಃ ಸೌಧಂ ಸಮಾವಿಶತ್ ।

ಗತೇಷ್ಟಥ ಚ ದೇವೇಷು ಸ್ವಸ್ವಧಿಷ್ಟೇಷು ಹೃಷ್ಟವತ್ ॥ ೨೪ ॥

ಮಧ್ಯೇಮಾಗಮಂ ಸ ಚಿಂತೋಽಭೂದ್ಧಕ್ಷಃ ಸತ್ಯಾಃ ಪಿತಾ ತದಾ ।

ಅನ್ಯದೇವಸಮಾನಂ ಸ ಮಾನಂ ಪ್ರಾಪ ನ ಚಾಧಿಕಂ ॥ ೨೫ ॥

ಅತೀವಕ್ಷುಬ್ಧಚಿತ್ತೋಽಭೂನ್ಮಂದರಾಘಾತತೋಽಬ್ಧಿವತ್ ।

ಉನಾಚ ಚ ಮನಸ್ಯೇತನ್ಮಹಾಕ್ರೋಧರಯಾಂಧದೃಕ್ ॥ ೨೬ ॥

ಅತೀವ ಗರ್ವಿತೋ ಜಾತಃ ಸತೀಂ ಮೇ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕನ್ಯಕಾಂ ।

ಕಸ್ಯಚಿನ್ನಾಪ್ಯಸೌ ಪ್ರಾಯೋ ನ ಕೋಽಸ್ಯಾಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ಪನಃ ॥ ೨೭ ॥

ಕಿಂವಂಶಸ್ತ್ವೇಷ ಕಿಂಗೋತ್ರಃ ಕಿಂದೇಶೀಯಃ ಕಿಮಾತ್ಮಕಃ ।

ಕಿಂವೃತ್ತಿಃ ಕಿಂಸಮಾಚಾರೋ ವಿಷಾದೀ ವೃಷವಾಹನಃ ॥ ೨೮ ॥

ಗಗಳಿ ನೆಲಸಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಹುಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಪಾಲಿತರಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವರೆ?"

೨೩. ಇಂತು ಮಹೇಶ್ವರನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಆದರದಿಂದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಅವರು ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಸ್ಥೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು.

೨೪-೨೫. ಬಳಿಕ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಆ ದೇವದೇವನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಸತೀದೇವಿಯ ತಂದೆಯಾದ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನು ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಾಪರಾಯಣನಾದನು. ಅವನು, ಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಯೂ ಇತರದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ನೋಡಿದನಲ್ಲದೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಅಧಿಕೃತವನ್ನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

೨೬. ಮಂದರಪರ್ವತದ ಆಘಾತದಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಉಕ್ಕುವಂತೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಉಲ್ಲಕಲ್ಲೋಲವಾಯಿತು. ಮಹಾಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡನು.

೨೭. "ಈ ಮಹಾದೇವನು ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಸತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಗರ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿರುವನು. ಇವನು ಯಾರಿಗೂ ಬಂಧುವಾಗಿಲ್ಲ. ಇವನಿಗೂ ಯಾರೂ ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲ.

೨೮. ಇವನು ಯಾವ ವಂಶದವನು? ಇವನ ಗೋತ್ರವು ಯಾವುದು? ದೇಶವೆಲ್ಲಿರುವುದು? ಇವನ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಹುದು? ಇವನ ಜೀವನೋಪಾಯ

ನ ಸ್ತ್ರಾಯಶಸ್ತಪಸ್ಯೇಷ ಕ್ಷ ತಪಃ ಕ್ವಾಸ್ತಧಾರಣಾ |
 ನ ಗೃಹಸ್ಥೇಷು ಗಣ್ಯೋಸೌ ಶ್ಮಶಾನನಿಲಯೋ ಯತಃ || ೨೯ ||
 ಅಸೌ ನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸ್ಯಾತ್ಯತಸಾಣಿಗ್ರಹಸ್ಥಿತಿಃ |
 ವಾನಪ್ರಸ್ಥ್ಯಂ ಕುತಶ್ಚಾಸ್ಥಿನ್ನೈಶ್ವರ್ಯಮದಮೋಹಿತೇ || ೩೦ ||
 ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭವತ್ಯೇಷ ಯತೋ ವೇದೋ ನ ವೇತ್ಯಮುಂ |
 ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಧರಣಾತ್ರಾಯಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಃ ಸ್ಯಾನ್ನ ಸೋಃಪ್ಯಯಂ || ೩೧ ||
 ಕ್ಷತಾತ್ಮಂತ್ರಾಣನಾತ್ಮ್ಯತ್ರಂ ತತ್ಯಾಸ್ಥಿನ್ವಲಯಪ್ರಿಯೇ |
 ವೈಶ್ಯೋಽಪಿ ನ ಭವೇದೇಷ ಸದಾ ನಿರ್ಧನಚೇಷ್ಟನಃ || ೩೨ ||
 ಶೂದ್ರೋಽಪಿ ನ ಭವೇತ್ಪ್ರಾಯೋ ನಾಗಯಜ್ಞೋಪವೀತನಾನ್ |
 ಏವಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾತೀತಃ ಕೋಃಸೌ ಸಮ್ಯಜ್ಞಃ ನ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ || ೩೩ ||

ವೇನು? ಇವನ ಆಚಾರವ್ಯವಹಾರಗಳೆಂತು? ನಾವು ಕಂಡಂತೆಯೇ ಇವನು ವಿಷವನ್ನು ಭಕ್ಷಣಮಾಡುತ್ತ ಮುದಿ ಎತ್ತನ್ನೇರಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವನಲ್ಲವೆ.

೨೯. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ತಪಸ್ಸಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಶಮದಮಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಪಸ್ಸೆಲ್ಲಿ? ಇವನ ಅಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ? ನಿತ್ಯವೂ ಶ್ಮಶಾನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಿಯೂ ಗಣನೆಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

೩೦. ಇವನು ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನಾದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗದು. ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದಲೂ ಮದದಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಾಣೆಯಾಗಿರುವ ಇವನಲ್ಲಿ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವೂ ಸಲ್ಲದು.

೩೧. ವೇದರಾಶಿಯೂ ಇವನನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾರದಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಅಲ್ಲ. ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂದು ಕರೆಯೋಣವೆಂದರೆ ಆ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಇವನ ನಡತೆಯು ಸರಿಹೋಲುವುದಿಲ್ಲ.

೩೨. ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವವನನ್ನೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಳಯಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವ ಇವನಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವವೆಲ್ಲಿಯದು? ಧನಹೀನನಾಗಿ ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಇವನು ವೈಶ್ಯನೂ ಆಗಲಾರನು.

೩೩. ಶೂದ್ರನೆಂದಾದರೂ ಕರೆಯಬಹುದೆಂದರೆ ಹಾವುಗಳ ಯಜ್ಞೋಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಇಂತು ಚತುರ್ವರ್ಣಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಇವನದು ಯಾವ ಧರ್ಮವೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸರ್ವಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಜ್ಞಾಯೇತ ಸ್ಥಾಣುಃ ಪ್ರಕೃತಿನರ್ಜಿತಃ |
 ಪ್ರಾಯಶಃ ಪುರುಷೋ ನಾಸಾವರ್ಧನಾರೀವಪುರ್ಯತಃ || ೩೪ ||
 ಯೋಷಾಪಿ ನ ಭವೇದೇಷ ಯತೋಽಸೌ ಶ್ಮಶ್ರುಲಾನನಃ |
 ನಪುಂಸಕೋಽಪಿ ನ ಭವೇಲ್ಲಿಂಗಮಸ್ಯ ಯತೋಽಚ್ಛೇತೇ || ೩೫ ||
 ಬಾಲೋಽಪಿ ನ ಭವತ್ಯೇಷ ಯತೋಽಯಂ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕಃ |
 ಅನಾದಿವೃದ್ಧೋ ಲೋಕೇಷು ಗೀಯತೇ ಚೋಗ್ರ ಏಷ ಯತ್ || ೩೬ ||
 ಅತೋ ಯುನತ್ವಂ ಸಂಭಾವ್ಯಂ ನಾತ್ರ ನೂನಂ ಚಿರಂತನೇ |
 ವೃದ್ಧೋಽಪಿ ನ ಭವತ್ಯೇಷ ಜರಾಮರಣವರ್ಜಿತಃ || ೩೭ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನ್ಸಂಹರೇತ್ಪ್ರಾಂತೇ ತಥಾಪಿ ನಸ ಪಾತಕೇ |
 ಪುಣ್ಯಲೇಶೋಽಪಿ ನಾಸ್ತೃಸ್ತಿನ್ಪ್ರಹ್ಮಮೌಲಿಚ್ಛಿದಿಕೃತಾ || ೩೮ ||
 ಅಸ್ಥಿನೇಪಥ್ಯವತಿ ಚ ಕ್ವ ಶುಚಿತ್ವಂ ವಿವಾಸಸಿ |
 ಕಿಂ ಬಹೂಕ್ತೇನ ನೋ ಕಿಂಚಿತ್ ಜ್ಞಾಯತೇಽಸ್ಯ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಂ || ೩೯ ||

೩೪. ಸಕಲವನ್ನೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇವನು ಸ್ಥಾಣು ವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಅತೀತನಾಗಿರುವನು. ಪುರುಷನೆಂದಾದರೂ ಕರೆಯು ವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಅರ್ಧನಾರೀಶರೀರವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು.

೩೫. ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ಕರೆಯಬಾರದು. ಗಂಡ ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ತಾಳಿರುವನು. ನಪುಂಸಕನೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗದು. ಈತನ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಸಕಲರೂ ಪೂಜಿಸು ತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೆ.

೩೬-೩೭. ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಇವನು ಬಾಲಕನೂ ಅಲ್ಲ. ಇವನು ಬಹುಕಾಲ ದಿಂದಿರುವನು. ಸಕಲಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವನೇ ಅನಾದಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ನೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುವು. ಇವನು ಉಗ್ರನಾಗಿಯೂ ಇರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಚಿರಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧನೇ ಆಗಿರುವ ಇವನಲ್ಲಿ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆ ಯನ್ನೂ ಆರೋಪಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಸರಿಹೋಗದು. ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು ಗಳೆಂಬ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಲ್ಲದ ಇವನನ್ನು ವೃದ್ಧನೆಂದು ಕರೆಯುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ.

೩೮. ಮಹಾಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವನಾದರೂ ಇವನು ಪಾತಕಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ಕಡಿದುಹಾಕಿದ ಇವನಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಲೇಶವೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

೩೯. ಮೂಳೆಗಳನ್ನೇ ಆಲಂಕಾರಗಳನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿ ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ತಿರುಗು ತ್ತಿರುವ ಇವನಲ್ಲಿ ರೌಚವೆಲ್ಲಿಯದು? ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದೇನು? ಇವನ ಚೇಷ್ಟೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ತಿಳಿಯಲಾರನು.

ಅಹೋ ಧಾಪ್ತ್ಯಂ ಮಹದ್ವೃಷ್ಟಂ ಜಟಿಲಸ್ಯಾದ್ಯ ಚಾದ್ಭುತಂ ।
ಯವಾಸನಾನ್ನೋತ್ಥಿತೋಽಸೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಾಂ ಶ್ವಶುರಂ ಗುರುಂ ॥೪೦॥
ಏವಂಭೂತಾ ಭವಂತ್ಯೇವ ಮಾತಾಸಿತೃವಿವರ್ಜಿತಾಃ ।
ನಿಗುಣಾ ಅಕುಲೀನಾಶ್ಚ ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟಾ ನಿರಂಕುಶಾಃ ॥ ೪೧ ॥
ಸ್ವಚ್ಛಂದಚಾರಿಣೋನಾಥಾಃ ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿನಃ ।
ಅಕಿಂಚನಾ ಅಪಿ ಪ್ರಾಯಸ್ತಥಾಪೀಶ್ವರಮಾನಿನಃ ॥ ೪೨ ॥
ಜಾಮಾತ್ರೂಣಾಂ ಸ್ವಭಾವೋಯಂ ಪ್ರಾಯಶೋ ಗರ್ವಭಾಜನಂ ।
ಕಿಂಚಿದೈಶ್ವರ್ಯಮಾಸಾದ್ಯ ಭವತ್ಯೇವ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೪೩ ॥
ದ್ವಿಜರಾಜಃ ಸ ಗರ್ವಿಷ್ಣೋ ರೋಹಿಣೀಪ್ರೇಮನಿರ್ಭರಃ ।
ಕೃತ್ತಿಕಾದಿಷು ಚಾಸ್ತೇಹೀ ಮಯಾ ಶಪ್ತಃ ಕ್ಷಯೀಕೃತಃ ॥ ೪೪ ॥
ಅಸ್ಯಾಹಂ ಗರ್ವಸರ್ವಸ್ತಂ ಹರಿಷ್ಯಾಮ್ಯೇವ ಶೂಲಿನಃ ॥ ೪೫ ॥
ಯಥಾವಮಾನಿತಶ್ಚಾಹಮನೇನಾಸ್ಯ ಗೃಹಂ ಗತಃ ।
ತಥಾಸ್ಯಾಹಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾನಹೀನಂ ಚ ಸರ್ವತಃ ॥ ೪೬ ॥

೪೦. ಆಹಾ ! ಮಹತ್ತರವೂ ಅದ್ಭುತವೂ ಆದ ಇವನ ಗರ್ವವನ್ನು ಇಂದು ಕಂಡೆನಲ್ಲವೆ. ಜಟಾಧಾರಿಯಾದ ಇವನು ಮಾವನೂ, ಪೂಜ್ಯನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೂ ಆಸನದಿಂದೆದ್ದು ಸತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

೪೧. ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಲ್ಲದ ತಬ್ಬಲಿಗಳು ಇಂತಹ ದುರಾಚಾರನಿರತರೇ ಆಗುವರಲ್ಲವೆ. ಅವರು ಸದ್ಗುಣಹೀನರೂ, ಕುಲಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲದವರೂ, ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರೂ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳೂ ಆಗಿಬಿಡುವರು.

೪೨. ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ಅನಾಥರಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾಯಶಃ ದರಿದ್ರರಾಗಿಯೇ ಇರುವರು. ಆದರೂ ತಾವು ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದೇ ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತಿರುವರು.

೪೩. ಪ್ರಾಯಶಃ ಗರ್ವಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದೇ ಅಳಿಯಂದಿಗ್ಗೆ ಸಹಜವಾದ ರೀತಿಯು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಪವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಗರ್ವಿಷ್ಠರಾಗುವ ರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

೪೪. ರೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೃತ್ತಿಕಾದಿ ಇತರ ಸತ್ತಿಯ ರಲ್ಲಿ ಆನಾದರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಗರ್ವಭರಿತನಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಾನು ಶಾಪ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು.

೪೫. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಈ ತ್ರಿಶೂಲಿಯ ಗರ್ವವನ್ನೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವೆನು.

೪೬. ಇವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಅವಮಾನ

ಸಂಪ್ರಧಾಯೇತಿ ಬಹುಶಃ ಸ ತು ದಕ್ಷಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ |
 ಸ್ವಾಪ್ಯ ಸ್ವಭವನಂ ದೇವಾನಾಜುಹಾವ ಸವಾಸನಾನ್ || ೪೭ ||
 ಅಹಂ ಯಿಯಕ್ಷ್ಣಿಯೂಯಂ ಮೇ ಯಜ್ಞ ಸಾಹಾಯ್ಯಕಾರಿಣಃ |
 ಭವಂತು ಯಜ್ಞ ಸಂಭಾರಾನಾನಯಂತು ತ್ವರಾನ್ವಿತಾಃ || ೪೮ ||
 ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಮಥೋ ಗತ್ವಾ ಚಕ್ರೇ ಚಕ್ರಣಮಚ್ಯುತಂ |
 ಮಹಾಕ್ರತೂಪದ್ರಷ್ಟಾರಂ ಯಜ್ಞ ಪುರುಷಮೇವ ಚ || ೪೯ ||
 ತಸ್ಯರ್ತ್ವಿಜೋಽಭವನ್ನರ್ವಯುಷಯೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ |
 ಸ್ರಾವತತ ತತಸ್ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಸ್ಯ ಚ ಮಹಾಧ್ವರಃ || ೫೦ ||
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವನಿಕಾಯಾಂಶ್ಚ ತಸ್ಮಿನ್ನಕ್ಷಮಹಾಧ್ವರೇ |
 ಅನೀಶ್ವರಾಂಸ್ತತೋ ವೇಧಾ ವ್ಯಾಜಂ ಕೃತ್ವಾ ಗೃಹಂ ಯಯೌ || ೫೧ ||
 ದಧೀಚಿರಥ ಸಂವೀಕ್ಷ್ಯ ಸರ್ವಾಂಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಾಸಿನಃ |
 ದಕ್ಷಯಜ್ಞೇ ಸಮಾಯಾತಾನ್ಸತೀಶ್ವರವಿವರ್ಜಿತಾನ್ || ೫೨ ||

ಮಾಡಿದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇವನಿಗೂ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವಾನಿ ಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.”

೪೭. ಆ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತೆಂದು ಅನೇಕ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮನಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಮಹೇಂದ್ರನೇ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು.

೪೮. ನಾನೊಂದು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲೆಳಸಿರುವೆನು. ನೀನೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಸಂಭಾರಗಳನ್ನೂ ತಂದು ಅಣಿಮಾಡಿರಿ.

೪೯. ಬಳಿಕ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅತನು ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾದ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಆ ಮಹಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞ ಪುರುಷನನ್ನಾಗಿಯೂ ವಿಚಾರಣೆಮಾಡುವವನನ್ನಾಗಿಯೂ ವರಿಸಿದನು.

೫೦. ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ಸಕಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಅತನಿಗೆ ಋತ್ವಿಜರಾದರು. ಇಂತು ಆ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನ ಮಹಾಯಜ್ಞವು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೫೧. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ದಕ್ಷಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಕಲದೇವತೆಗಳೂ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಮಹೇಶ್ವರನಿಲ್ಲದುದನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದು ನೆಪವನ್ನು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

೫೨. ಬಳಿಕ ದಧೀಚಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನೂ, ದಕ್ಷನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸತಿಯ ಸತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಬಾರದಿದ್ದುದನ್ನೂ ನೋಡಿದನು.

ಪ್ರಾಪ್ತಸಂಮಾನಸಂಭಾರಾನ್ವಾಸೋಽಲಂಕೃತಿಪೂರ್ವಕಂ ।

ದಕ್ಷಸ್ಯ ಹಿ ಶುಭೋದರ್ಕಮಿಚ್ಛನ್ಮೋವಾಚ ಚೇತಿ ವೈ || ೫೩ ||

ದಧೀಚಿರುವಾಚ :-

ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತೇ ದಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧಾತ್ಯಸ್ವರೂಪದ್ಯಹ್ ।

ನ ಚಾಸ್ತಿ ತವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಕ್ವಾಪಿ ಕಸ್ಯಾಪಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ || ೫೪ ||

ಯಾದೃಶಃ ಕ್ರತುಸಂಭಾರಸ್ತವ ಚೇಹ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯತೇ ।

ನ ತಾದೃಜ್ಞಾನೇದಸಿ ಪ್ರಾಯಃ ಕ್ವಾಪಿ ಜ್ಞಾತೋ ಮಹಾಮತೇ || ೫೫ ||

ಕ್ರತುಸ್ತು ನೈವ ಕರ್ತವ್ಯೋ ನಾಸ್ತಿ ಕ್ರತುಸಮೋ ರಿಪುಃ ।

ಕರ್ತವ್ಯಶ್ಚೇತ್ತದಾ ಕಾರ್ಯಃ ಸ್ಯಾಚ್ಛೇತ್ಸಂಪತ್ತಿರೀದೃಶೀ || ೫೬ ||

ಸಾಕ್ಷಾದಗ್ನಿಃ ಸ್ವಯಂ ಕುಂಡೇ ಸಾಕ್ಷಾದಿಂದ್ರಾದಿವೇದತಾಃ ।

ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಚ ಸರ್ವೇ ಮಂತ್ರಾ ವೈ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಯಜ್ಞಪುಮಾನಸೌ || ೫೭ ||

ಆಚಾರ್ಯಪದವೀಮೇಷ ದೇನಾಚಾರ್ಯಃ ಸ್ವಯಂ ಚರೇತ್ ।

ಸಾಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ವಯಂ ಚೈಷ ಭೃಗುವೈ ಕರ್ಮಕಾಂಡವಿತ್ ।

ಅಯಂ ಪೂಷಾ ಭಗಸ್ತ್ವೇಷ ಇಯಂ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ || ೫೮ ||

೫೩. ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನೇ ಕೋರುವವನಾಗಿ ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

೫೪. ದಧೀಚಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:- “ದಕ್ಷಪ್ರಚೇಶ್ವರನೆ! ನೀನು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದಕ್ಷನು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಧರಿಸಿರುವೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನಿಗೂ ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೫೫. ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಯಜ್ಞಸಂಭಾರಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿರುವೆಯೋ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದುದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರಕಲಾರದು. ಎಲೈ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನೆ! ನಾನಂತೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಿಲ್ಲ.

೫೬. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮಾನವನು ಮಹಾಕ್ರತುಗಳನ್ನೆಂದಿಗೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಕ್ರತುವಿಗೆ ಸಮನಾದ ಶತ್ರುವಿಲ್ಲ. ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವನು ಇಂತಹ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಿಯಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

೫೭. ಅಗ್ನಿಯೇ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವನು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಸಕಲ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತುಗಳಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ಯಜ್ಞಪುರುಷನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿರುವನು.

೫೮. ಇಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವನು. ಸಮಸ್ತ

ಏತೇ ಚ ಸರ್ವದಿಕ್ಷಾಲಾ ಯಜ್ಞರಕ್ಷಾಕೃತಃ ಸ್ವಯಂ |
 ತ್ವಂ ಚ ದೀಕ್ಷಾಂ ಶುಭಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ದೇವ್ಯಾ ಚ ಶತರೂಪಯಾ || ೫೯ ||
 ಜಾನಾತಾ ತ್ವೇಷ ತೇ ಧರ್ಮಃ ಪತ್ನೀಭಿದರ್ಶಭಿಃ ಸಹ |
 ಸ್ವಯಮೇವ ಹಿ ಕುರ್ವೀತ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ || ೬೦ ||
 ಓಷಧೀನಾಮಯಂ ನಾಥಸ್ತವ ಜಾನಾತೃಷೂತ್ರನುಃ |
 ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಪತ್ನೀಭಿಸ್ತವ ಕಾರ್ಯಕೃತ್ || ೬೧ ||
 ಓಷಧೀಃ ಪೂರಯೇತ್ಸರ್ವಾ ದ್ವಿಜರಾಜೋ ಮಹಾಸುಧೀಃ |
 ದೀಕ್ಷಿತೋ ರಾಜಸೂಯಸ್ಯ ದತ್ತತ್ರೈಲೋಕ್ಯದಕ್ಷಿಣಃ |
 ಮಾರೀಚಃ ಕಶ್ಯಪಶ್ಚಾಸೌ ಪ್ರಜಾಪತಿಷು ಸತ್ತಮುಃ |
 ತ್ರಯೋದಶಮಿತಾಭಿಶ್ಚ ಭಾರ್ಯಾಭಿಸ್ತವ ಕಾರ್ಯಕೃತ್ || ೬೨ ||
 ಹವಿಃ ಕಾಮದುಘಾ ಸೂತೇ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಃ ಸಮಿತ್ಕುಶಾನ್ |
 ದಾರುಪತ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಶಕಟಿಂ ಮಂಡಸಾದಿಕಂ || ೬೩ ||

ಕರ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾದ ಭೃಗುಮುನಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಇದೋ, ಇವನೇ ಪೂಷನು. ಇವನೇ ಭಗನು. ಈಕೆಯೇ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯು.

೫೯. ಈ ಸಕಲ ದಿಕ್ಷಾಲಕರೂ ತಾವೇ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನೀನೂ ಪತ್ತಿಯಾದ ಶತರೂಪಾದೇವಿಯೊಡನೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವೆ.

೬೦. ನಿನ್ನ ಅಳಿಯನಾದ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ತನ್ನ ಹತ್ತು ಮಡದಿಯರೊಡಗೂಡಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಾನೇ ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೬೧. ನಿನ್ನ ಅಳಿಯಂದಿರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮನಾದ ಈ ಚಂದ್ರನೇ ಓಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಗೆ ನಾಯಕನಾಗಿರುವನು. ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಹೆಂಡತಿಯರೊಡನೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೬೨. ಈ ನಕ್ಷತ್ರರಾಜನು ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನು. ಸಕಲ ಓಷಧಿಗಳಿಗೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುವನು. ಈತನೂ ಹಿಂದೆ ರಾಜಸೂಯಯಾಗದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಮರೀಚಿಯ ಮಗನಾದ ಈ ಕಶ್ಯಪನು ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ತನ್ನ ಹದಿಮೂರು ಹೆಂಡತಿಯರೊಡನೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವನು.

೬೩-೬೪. ಹವಿರ್ಪ್ರವೃತ್ತವನ್ನು ಈ ಕಾಮಧೇನುವು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನೂ ವರ್ಭೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು. ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾದ ಮರದ ಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನೂ, ವಾಹನಗಳನ್ನೂ, ಮಂಟಪಗಳನ್ನೂ,

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಪ್ಯಲಂಕಾರಾನ್ಕುರುತೇಽಭ್ಯಾಗತರ್ತ್ವಿಜಾಂ |
 ವಸೂನಿ ಚಾಪಿ ವಾಸಾಂಸಿ ವಸವೋಷ್ವಾ ದದತ್ಯಪಿ || ೬೪ ||
 ಸ್ವಯಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಲಂಕುರ್ಯಾದ್ಯಾ ನೈ ಚಾತ್ರ ಸುವಾಸಿನೀಃ || ೬೫ ||
 ಸರ್ವೇ ಸುಖಾಯ ಮೇ ದಕ್ಷ ವೀಕ್ಷ ಮಾಣಸ್ಯ ಸರ್ವತಃ |
 ಏಕಂ ದುಃಖಾಕರೋತ್ಯೇವ ಯತ್ತ್ವಂ ವಿಸ್ಮೃತವಾನಸಿ || ೬೬ ||
 ಜೀವಹೀನೋ ಯಥಾ ದೇಹೋ ಭೂಷಿತೋಽಪಿ ನ ಶೋಭತೇ |
 ತಥೇಶ್ವರಂ ವಿನಾ ಯಜ್ಞಃ ಶ್ಮಶಾನಮಿವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ || ೬೭ ||
 ಇತ್ಥಂ ದಧೀಚಿವಚನಂ ಶೃತ್ವಾ ದಕ್ಷಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ |
 ಭೃಶಂ ಜಜ್ವಾಲ ಕೋಪೇನ ಹವಿಷಾ ಕೃಷ್ಣವರ್ತಮತ್ || ೬೮ ||
 ಪೂರ್ವಂ ಸ್ತುತ್ಯಾತಿಸಂಹೃಷ್ಟೋ ದೃಷ್ಟೋ ಯೋಽಸೌ ದಧೀಚಿನಾ |
 ಸ ಏವ ಚಾಪಿ ಕೋಪಾಗ್ನಿಮುದ್ವಮನ್ವೀಕ್ಷಿತೋ ಮುಖಾತ್ || ೬೯ ||
 ಪ್ರತ್ಯುಪಾಚಾಥ ತಂ ವಿಪ್ರಂ ವೇಪಮಾನಾಂಗಯಷ್ಟಿಕಃ |
 ದಕ್ಷಃ ಪ್ರಜಾಪತೀ ರೋಷಾಜ್ಜಿಘಾಂಸುರಿವ ತಂ ದ್ವಿಜಂ || ೭೦ ||

ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೂ, ಮತ್ಪ್ರಿಜರಿಗೂ ಉಚಿತಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೇ ಸ್ತುತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿರುವನು. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಧನವನ್ನೂ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ವಸುಗಳೇ ಕೊಡುತ್ತಿರುವರು.

೬೫. ಸಕಲ ಸುವಾಸಿನಿಯರನ್ನೂ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಾನೇ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿರುವಳು.

೬೬. ಎಲೈ ದಕ್ಷನೆ! ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಸಕಲ ಸಂಭಾರಗಳೂ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಆದರೆ ನೀನು ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಅದೊಂದು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ದುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

೬೭. ಜೀವಕಳೆಯಿಲ್ಲದ ದೇಹವು ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಭೂಷಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೇಗೆ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾದೇವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಈ ಯಜ್ಞವಾಟವು ಶ್ಮಶಾನದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು."

೬೮. ಇಂತೆಂದ ದಧೀಚಿಮುನಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಆಹುತಿಯನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಕೋಪದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೬೯. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗನಾಗಿದ್ದ ಯಾವ ದಕ್ಷನನ್ನು ದಧೀಚಿಯು ನೋಡಿದನೋ, ಅವನೇ ಈಗ ಮುಖದಿಂದ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನುಗುಳುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

೭೦. ಕೋಪದಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ನಡುಗುತ್ತಿರಲು ರೋಷದಿಂದ

ದಕ್ಷ ಉವಾಚ :-

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಸಿ ದಧೀಚೇ ತ್ವಂ ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ತನಾತ್ರ ವೈ ।
 ದೀಕ್ಷಾ ನುಹಮಹೋ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕರ್ತುಂ ನಾಯಾತಿ ಕಿಂಚನ ॥ ೭೧ ॥
 ಭವಾನ್ಕೇನ ಸಮಾಹೂತೋ ಯದತ್ರಾಗಾನ್ಮಹಾಜಡಃ ।
 ಆಗತೋಽಪಿ ಹಿ ಕೇನ ತ್ವಂ ಪೃಷ್ಠಾಽತ್ಥಂ ಬ್ರವೀಷಿ ಯತ್ ॥ ೭೨ ॥
 ಸರ್ವಮಂಗಲಮಾಂಗಲ್ಯೋ ಯತ್ರ ಶ್ರೀಮಾನಯಂ ಹರಿಃ ।
 ಸ್ವಯಂ ವೈ ಯಜ್ಞಪುರುಷಃ ಸ ಮುಖಃ ಕಿಂ ಶ್ಮಶಾನವತ್ ॥ ೭೩ ॥
 ಯತ್ರ ವಜ್ರಧರಃ ಶಕ್ತಃ ಶತಯಜ್ಞೈಕದೀಕ್ಷಿತಃ ।
 ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತಿಕೋಟಿನಾಮುಮರಾಣಾಂ ಪತಿಃ ಸ್ವಯಂ ॥ ೭೪ ॥
 ತಂ ತ್ವಂ ಚೋಪಮಿನಿಮಿಷೇನಮುಂ ಶ್ಮಶಾನೇನ ಮಹಾಮುಖಂ ।
 ಧರ್ಮರಾಟ್ ಚ ಸ್ವಯಂ ಯತ್ರ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೈಕಕೋವಿದಃ ॥ ೭೫ ॥ *
 ಶ್ರೀದೋಽಸ್ತಿ ಯತ್ರ ಶ್ರೀಧಾತಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಕುಶುಕ್ಸಣಿಃ ।
 ತ್ವಂ ಯಜ್ಞಮುಪಮಾಸಿ ತ್ವಮಮಂಗಲಭುವಾ ತಯಾ ॥ ೭೬ ॥

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ದಧೀಚಿಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

೭೧. ದಕ್ಷನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—“ಎಲವೋ ದಧೀಚಿಯೆ! ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಜನಿಸಿರುವೆ. ನಿನಗೇನು ಮಾಡಲಿ? ನಾನೂ ಸಹ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವೆನು. ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

೭೨. ನೀನು ಯಾರ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ! ಮಹಾಮೂರ್ಖನಾದ ನೀನು ಬಂದದ್ದೂ ಹಾಗಿರಲಿ. ಯಾರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನೀನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿರುವೆ?

೭೩. ಸರ್ವಮಂಗಲಗಳಿಗೂ ಮಂಗಗಳಿಗೂ ಮಂಗಳಭಾವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾಗಿ ನಿಂತು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಯಜ್ಞವು ನಿನಗೆ ಸ್ಮಶಾನಸದೃಶವಾಗಿ ಕಂಡಿತೆ?

೭೪. ಈ ಯಜ್ಞವಾಟದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಾಯುಧಪಾಣಿಯೂ ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡವನೂ ಆದ ಮಹೇಂದ್ರನೇ ಮುಪ್ಪತ್ತುಮೂರು ಕೋಟಿ ವೇದವಿಧಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವನಲ್ಲವೆ.

೭೫. ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ತಿಳಿದವನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಧರ್ಮರಾಜನು ತಾನೇ ನಿಂತು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ನೀನು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ನುಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ.

೭೬. ಎಲ್ಲಿ ಕುಚೇರನೇ ಐರ್ಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಎಲ್ಲಿ

ದೇವಾಚಾರ್ಯಃ ಸ್ವಯಂ ಯತ್ರ ಕ್ರತೋರಾಚಾರ್ಯತಾಂ ಗತಃ |

ಅಭಿಮಾನವಶಾತ್ ತ್ವನಾಖ್ಯಾಸಿ ಪಿತೃಕಾನನಂ || ೭೭ ||

ಯತ್ರಾರ್ತ್ವಿಜ್ಯಂ ಭಜಂತೇಮಿವಾ ವಶಿಸ್ಥಪ್ರಮುಖರ್ಷಯಃ |

ತಮಧ್ವರಂ ಸಮಾಚಕ್ಷೇ ಮಂಗಲೇತರಭೂಮಿವತ್ || ೭೮ ||

ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ಮುನಿಃ ಪ್ರಾಹ ದಧೀಚಿಜ್ಞಾನಿನಾಂ ವರಃ |

ಸರ್ವಮಂಗಲಮಾಂಗಲೋ ಭವೇದ್ಯಜ್ಞಪುಮಾನ್ದರಿಃ || ೭೯ ||

ತಥಾಪಿ ಶಾಂಭವೀ ಶಕ್ತಿರ್ವೇದೇ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಪತ್ಯತೇ |

ವಾಮಾಂಗಂ ಸ್ರಷ್ಟ್ವರಾದ್ಯಸ್ಯ ಹರಿಸ್ತದಿತರದ್ವಿಧಿಃ || ೮೦ ||

ದೀಕ್ಷಿತೋ ಯೋಃ ಶ್ವಮೇಧಾನಾಂ ಶತಸ್ಯ ಕುಲಿಶಾಯುಧಃ |

ದುರ್ವಾಸಸಾ ಕ್ಷಣೇನಾಪಿ ನೀತೋ ನಿಶ್ಶೀಕತಾಂ ಹಿ ಸಃ || ೮೧ ||

ಅಗ್ನಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಯಜ್ಞವಾಟವನ್ನು ನೀನು ಅಮಂಗಳವೆಂದೆಣಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿ ಸುತ್ತಿರುವೆ.

೭೭. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪುರೋಹಿತನಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೇ ಎಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ದಿಂದ ಯಜ್ಞದ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀನು ಪಿತೃಕಾನನವೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

೭೮. ವಸಿಷ್ಠನೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ಋತ್ವಿಜರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೀನು ರುದ್ರಭೂಮಿಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳು ತ್ತಿರುವೆ.”

೭೯. ಇಂತೆಂದ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆನಿಸಿದ ದಧೀಚಿಮುನಿಯು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು. “ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಮಸ್ತಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೂ ಮಂಗಳಪ್ರದ ನೆಂಬುದು ನಿಜವೇ !

೮೦. ಆದರೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಮಹಾದೇವನ ಶಕ್ತಿರೂಪ ನೆಂದೇ ಹೇಳಿರುವುದು. ಆ ಅದಿಪುರುಷನು ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲೆಳಸಿ ದಾಗ ಆತನ ಎಡಭಾಗದಿಂದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೂ ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಜನಿಸಿದರು.

೮೧. ಇನ್ನು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಒಂದು ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿರುವ ಈ ಮಹೇಂದ್ರನಾದರೋ, ದುರ್ವಾಸಸಮಹರ್ಷಿ ಯಿಂದ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಐಶ್ವರ್ಯಭ್ರಂಶವನ್ನು ಪಡೆದನಲ್ಲವೆ.

ಪುನರಾರಾಧ್ಯ ಭೂತೇಶಂ ಪ್ರಾಪ್ತೈಕಾಮಮರಾವತೀಂ ।
 ಯಸ್ತ್ವಯಾ ಧರ್ಮರಾಜೋಽತ್ರ ಕಥಿತಃ ಕೃತುರಕ್ಷಕಃ ॥ ೮೨ ॥
 ಬಲಂ ತಸ್ಯಾಖಿಲೈರ್ಜ್ಞಾತಂ ಶ್ವೇತಂ ಪಾಶಯತಃ ಪುರಾ ।
 ಧನದಸ್ತ್ರಿಂಬಕಸಖಸ್ತಚ್ಚಕ್ಷುಶ್ಚಾಶುಶುಕ್ಷಣಿಃ ॥ ೮೩ ॥
 ಪಾರ್ಷ್ಣಿಗ್ರಾಹ್ಯಭವದ್ರುದ್ರೋ ದೇವಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ನೈ ತದಾ ।
 ಯದಾ ತಾರಾಮಧಾರ್ಷೀತ್ಯ ದ್ವಿಜರಾಜೋತಿಸುಂದರೀಂ ॥ ೮೪ ॥
 ತಂ ವಿದಂತಿ ನಸಿಷ್ಠಾದ್ಯಾಸ್ತವಾರ್ತ್ವಿಜ್ಯಂ ಭಜಂತಿ ಯೇ ।
 ಏಕೋ ರುದ್ರೋ ನ ದ್ವಿತೀಯಃ ಸಂವಿದಾನಾ ಅಪೀತಿ ಹಿ ॥ ೮೫ ॥
 ಪ್ರಾವರ್ತಂತರ್ಷಯೋನ್ಯೋಽಪಿ ಗೌರವಾತ್ತವ ತೇ ಕೃತೌ ।
 ಯದಿ ಮೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯೈಕಂ ಶೃಣೋಷಿ ವಚನಂ ಹಿತಂ ॥ ೮೬ ॥
 ತದಾ ಕೃತುಫಲಾಧೀಶಂ ವಿಶ್ವೇಶಂ ತಂ ಸಮಾಹ್ವಯ ।
 ವಿನಾ ತೇನ ಕೃತುರಸೌ ಕೃತೋಽಪ್ಯಕೃತ ಏವ ಹಿ ॥ ೮೭ ॥

೮೨-೮೩. ಮತ್ತೆ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಿ ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯಾದ
 ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಈ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ನೀನು ಯಜ್ಞ
 ಸಂರಕ್ಷಕನೆಂದು ಕರೆದಿರುತ್ತೀಯೆ. ಹಿಂದೆ ಶ್ವೇತಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು
 ಹೋದಾಗ ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮವು ಸಕಲರಿಗೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತಷ್ಟೆ.
 ಈ ಕುಬೇರನೂ ಮಹೇಶ್ವರನ ಪರಮಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿರುವನು. ಈ ಅಗ್ನಿಯಾದರೋ
 ಆತನ ಫಾಲನೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವನು.

೮೪. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳು
 ವೆನು, ಕೇಳು. ಅತ್ಯಂತಸುಂದರಿಯಾದ ತಾರೆಯೆಂಬ ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು
 ಚಂದ್ರನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಅವಹರಿಸಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಗುರುವಿಗೆ ಮಹಾ
 ದೇವನೇ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

೮೫. ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಋತ್ವಿಜರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ
 ಈ ನಸಿಷ್ಠಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ಆತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವರು. ರುದ್ರನು
 ಏಕೈಶ್ವರ್ಯಸ್ಥನೆಂದೂ, ಅದ್ವಿತೀಯನೆಂದೂ ಹೇಳುವ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳ
 ಗುಣಾರ್ಥವನ್ನು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದೇ ಇರುವರಷ್ಟೆ.

೮೬-೮೭. ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನಿನ್ನ
 ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
 ನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಹಿತದ ವೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು
 ಕೇಳುವೆಯಾದರೆ ಸಮಸ್ತ ಯಜ್ಞ ಫಲಗಳಿಗೂ ಅಧೀಶ್ವರನಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು
 ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸು. ಆತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಈ ಮಹಾಯಜ್ಞವು ನಡೆದರೂ
 ನಡೆಯದಂತೆಯೇ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದು.

ಸತಿ ತಸ್ಮಿನ್ನಹಾದೇವೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೈಕಸಾಕ್ಷಿಣಿ |
 ತನಾಪಿ ಚೈಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಫಲಿಷ್ಯಂತಿ ಮನೋರಥಾಃ || ೮೮ ||
 ಯಥಾ ಜಡಾನಿ ಬೀಜಾನಿ ನ ಫಲಂತಿ ಸ್ವಯಂ ತಥಾ |
 ಜಡಾನಿ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ನ ಫಲಂತೀಶ್ವರಂ ವಿನಾ || ೮೯ ||
 ಅರ್ಥಹೀನಾ ಯಥಾ ನಾಣೇ ಧರ್ಮಹೀನಾ ಯಥಾ ತನುಃ |
 ಪತಿಹೀನಾ ಯಥಾ ನಾರೀ ಶಿವಹೀನಾ ತಥಾ ಕ್ರಿಯಾ || ೯೦ ||
 ಗಂಗಾಹೀನಾ ಯಥಾ ದೇಶಾಃ ಪುತ್ರಹೀನಾ ಯಥಾ ಗೃಹಾಃ |
 ದಾನಹೀನಾ ಯಥಾ ಸಂಪಚ್ಛಿವಹೀನಾ ತಥಾ ಕ್ರಿಯಾ || ೯೧ ||
 ಮಂತ್ರಿಹೀನಂ ಯಥಾ ರಾಜ್ಯಂ ಶೃತಿಹೀನಾ ಯಥಾ ದ್ವಿಜಾಃ |
 ಯೋಷಾಹೀನಂ ಯಥಾ ಸೌಖ್ಯಂ ಶಿವಹೀನಾ ತಥಾ ಕ್ರಿಯಾ || ೯೨ ||
 ದರ್ಭಹೀನಾ ಯಥಾ ಸಂಧ್ಯಾ ತಿಲಹೀನಂ ಚ ತರ್ಪಣಂ |
 ಹರ್ವಿಹೀನೋ ಯಥಾ ಹೋಮಃ ಶಿವಹೀನಾ ತಥಾ ಕ್ರಿಯಾ || ೯೩ ||

೮೮. ಸಕಲ ಜೀವರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಏಕಸಾಕ್ಷಿಯೆನಿಸಿದ ಆ ಮಹಾದೇವ ನೊಬ್ಬನು ಸಮ್ಪುಬದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಿನಗೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಇತರ ಸಕಲ ಜನರಿಗೂ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳೂ ಕೈಗೊಡುವುವು.

೮೯. ಜಡಗಳಾದ ಬೀಜಗಳು ಹೇಗೆ ಮೊಳೆತು ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾರವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈಶ್ವರರಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳೂ ಜಡಗಳೇ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುವಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರವು.

೯೦. ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸದ ವಾಕ್ಯಸರಣಿಯಂತೆಯೂ, ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗದ ಶರೀರದಂತೆಯೂ, ಗಂಡನಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆಯೂ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಲ್ಲದ ಕ್ರಿಯೆಯು ನಿಷ್ಫಲವು.

೯೧. ಗಂಗಾನದಿಯಿಂದ ಹೀನಗಳಾದ ದೇಶಗಳು ಹೇಗೆಯೋ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಗಳು ಹೇಗೆಯೋ, ದಾನವನ್ನು ಮಾಡದವನ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಹೇಗೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವಹೀನಗಳಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನಗಳು.

೯೨. ಮಂತ್ರಿರಹಿತವಾದ ರಾಜ್ಯವಂತೆಯೂ, ವೇದಾಧ್ಯಯನವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂತೆಯೂ, ಹೆಂಡತಿಯಿಲ್ಲದ ಸೌಖ್ಯದಂತೆಯೂ ಮಹೇಶ್ವರನಿಂದ ಹೀನವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯು ಯಾವ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರದು.

೯೩. ದರ್ಭಪವಿತ್ರವಿಲ್ಲದ ಸಂಧ್ಯೆಯು ಹೇಗೆಯೋ, ತಿಲಗಳಿಲ್ಲದ ತರ್ಪಣ ಕ್ರಿಯೆಯು ಹೇಗೆಯೋ, ದಸದ್ರವ್ಯಪುರುಷಿಯಿಲ್ಲದ ಹೋಮವು ಹೇಗೆಯೋ ತಿವಿಹೀನವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು.

ಇತ್ಥಂ ದಧೀಚಿನಾ ಖ್ಯಾತಂ ಜಗ್ರಾಹ ವಚನಂ ನ ತತ್ |
 ದಕ್ಷೋ ದಕ್ಷೋಽಸಿ ತತ್ತ್ವೇನ ಶಂಭೋರ್ಮಾಯಾಽನಿಮೋಹಿತಃ || ೯೪ ||
 ಪ್ರೋನಾಚ ಚ ಭೃಶಂ ಕೃದ್ಧಃ ಕಾ ಚಿಂತಾ ತವ ಮೇ ಕೃತೋಃ |
 ಕೃತುಮುಖ್ಯಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸರ್ವತಃ || ೯೫ ||
 ತಾನಿ ಸಿದ್ಧಂತಿ ನಿಯತಂ ಯಥಾರ್ಥಕರಣಾದಿಹ |
 ಅಯಥಾರ್ಥವಿಧಾನೇನ ಸಿದ್ಧೀತ್ಕರ್ಮಾಣಿ ನೇಶಿತಃ || ೯೬ ||
 ಸ್ವಕರ್ಮಸಿದ್ಧಯೇ ಚಾರ್ಥ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ ಚೇತ್ಸರಃ |
 ಈಶ್ವರಃ ಕರ್ಮಣಾಂ ಸಾಕ್ಷೀ ಯತ್ತ್ವಯಾಪೀತಿ ಭಾಷಿತಂ || ೯೭ ||
 ತತ್ತಥಾಸ್ತು ಪರಂ ಸಾಕ್ಷೀ ನಾರ್ಥಂ ದದ್ಯಾಚ್ಚ ಕುತ್ರಚಿತ್ || ೯೮ ||
 ಜಡಾನಿ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ನ ಫಲಂತೀತ್ಸರಂ ವಿನಾ |
 ಯದುಕ್ತಂ ಭವತಾ ತತ್ರಾಪ್ಯಹೋ ದೃಷ್ಟಾಂತಯಾಮ್ಯಹಂ || ೯೯ ||
 ಜಡಾನ್ಯಪಿ ಚ ಬೀಜಾನಿ ಕಾಲಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಾತ್ಮನಃ |
 ಅಂಕೂರಯಂತಿ ಕಾಲಾಚ್ಚ ಪುಷ್ಪಂತಿ ಚ ಫಲಂತಿ ಚ || ೧೦೦ ||

೯೪. ಇಂತೆಂದ ದಧೀಚಿಮುನಿಯಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನು
 ಕಾರ್ಯದ ಕ್ಷಣದ ರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು
 ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿದ್ದನು.

೯೫-೯೬. ಅವನು ಮಹಾಕ್ರೋಧಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—“ನನ್ನ
 ಈ ಯಜ್ಞಕ್ರಮದ ವಿಚಾರವು ನಿನಗೇತಕ್ಕೆ? ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳೇ ಮೊದಲಾದ
 ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳಿರುವುವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವಾಂಗಸಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡು
 ವುದರಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿದಾಯಕಗಳಾಗುವುವು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಎಂತಹ
 ಸಮರ್ಥನು ಮಾಡಿದುದಾದರೂ ಲೋಪದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕರ್ಮವು
 ಎಂದಿಗೂ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು.

೯೭-೯೮. ತನ್ನ ತನ್ನ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ಇರುವನು. ಮತ್ತು ಈಶ್ವರನು ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮ
 ಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದೂ ಒಪ್ಪಿ
 ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೂ ಸಹ ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದವನು ಕರ್ತೃವಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ
 ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

೯೯. ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ಜಡಗಳೆಂದೂ, ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳು ಫಲ
 ಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾರವೆಂದೂ ನೀನು ವಾದಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
 ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು.

೧೦೦. ಜಡ(ನಿರ್ಜೀವ)ಗಳೆನಿಸಿದ ಬೀಜಗಳೂ ಸಹ ತಮತಮಗೆ ಬಿಚಿತ

ವಿನಾಸೀಶಂ ತಥಾ ಕರ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಕಾಲಾತ್ಮಲತ್ಯಹೋ |

ಕಿಮೀಶ್ವರೇಣ ತೇನಾತ್ರ ಮಹಾನುಂಗಲಮೂರ್ತಿನಾ || ೧೦೧ ||

ದಧೀಚಿರುನಾಚ :-

ಯಥಾರ್ಥಕರಣಾತ್ಸಿದ್ಧಮಸಿ ಕಾರ್ಯಂ ಕದಾಚನ |

ಈಶ್ವರಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಾಚ್ಚ ಸಿದ್ಧಮೇವಾಶು ನಶ್ಯತಿ || ೧೦೨ ||

ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾಬಲಾತ್ಕರ್ಮ ಕೃತಮಸ್ಯವಿಧಾನತಃ |

ಸಂಸಿದ್ಧೇತ್ತದಧೀನಾಶ್ಚ ಕಥಂ ಸರ್ವ ಇಹೇಶ್ವರಾಃ || ೧೦೩ ||

ಸಾಮಾನ್ಯಸಾಕ್ಷಿವನ್ನೇಶಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವಕಾರಿಣಾಂ |

ಸಾಕ್ಷೀ ಭವೇದಸಂದಿಗ್ಧಃ ಫಲಸ್ಯ ಪ್ರತಿಭೂರಸಿ || ೧೦೪ ||

ಭೂಜಲಾದಿಸ್ವರೂಪೇಣ ಬೀಜಮಾವಿಶ್ಯ ಸರ್ವಕೃತ್ |

ಸ್ವಯಂ ಕಾಲಸ್ವರೂಪೇಣ ವಿದಧ್ಯಾದಂಕುರೋದಯಂ || ೧೦೫ ||

ಯತ್ತ್ವಯೋಕ್ತಂ ವಿನಾಸೀಶಂ ಕಾಲೇ ಕರ್ಮ ಫಲೇತ್ಸವಯಂ |

ಸ ಏವ ಕಾಲೋ ಭಗವಾನ್ಸರ್ವಕರ್ತಾ ಮಹೇಶಿತಾ || ೧೦೬ ||

ನಾದ ಕಾಲವೊದಗಲು ಆ ಕಾಲದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಮೊಳಕೆಗಳಾಗುವುವು, ಹೂವು ಗಳನ್ನೂ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುವು.

೧೦೧. ಇದಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇ ಇಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ಮವೂ ಕಾಲಪರಿವಾಕದಿಂದಲೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಹಾ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಅಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನಾದ ಈಶ್ವರನಿಂದಾಗ ಬೇಕಾದುದೇನು?"

೧೦೨. ದಧೀಚಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-“ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮವು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾದರೂ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದಲ್ಲಿ ಆ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿಯು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು.

೧೦೩. ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯ ಬಲದಿಂದ ವಿಧಿರಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವೂ ಸಹ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಈಶ್ವರಾಧೀನರಾದ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ?

೧೦೪. ಮಹೇಶ್ವರನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಉದಾಸೀನನಲ್ಲ. ಆತನು ಸಕಲ ಜೀವರ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ನಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಾತನೂ ಅವನೇ.

೧೦೫. ಸರ್ವಕರ್ತನಾದ ಆತನೇ ಭೂಮಿ, ಜಲಗಳೇ ಮುಂತಾದ ರೂಪಗಳಿಂದ ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದವನಾಗಿ, ತಾನೇ ಕಾಲಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಅಂಕುರಾದಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೧೦೬. ಮತ್ತು ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲದೆಯೇ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವು ಸ್ವತಃ

ಅನ್ಯಚ್ಚ ಭವತಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತದೇಕಂ ತಥ್ಯಮೇವ ತತ್ |
 ಕಿಮೀಶ್ವರೇಣ ತೇನಾತ್ರ ಮಹಾಮಂಗಲಮೂರ್ತಿನಾ || ೧೦೭ ||
 ಯೇ ಮಹಾಂತೋ ಭವಂತೈವ ಯೇ ಚ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯಃ |
 ಈಶ್ವರಾಖ್ಯಾ ಚ ಯೇಷ್ವಸ್ತಿ ಕಿಂ ತೈರತ್ರ ತನಾಂತಿಕೇ || ೧೦೮ ||
 ಉತ್ತರಾದುತ್ತರಂ ಚೇತಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಯತಿ ದ್ವಿಜೇ |
 ದಧೀಚೌ ಚುಕ್ರುಧೇತ್ಯಂತಂ ದಕ್ಷೋ ಗರ್ವಾತಿಸುಶ್ರಿಯಃ || ೧೦೯ ||
 ಆದಿದೇಶ ಸಮಾಪಸ್ಥಾನಾಲೋಕ್ಯ ಪರಿತಸ್ತ್ವಿತಿ |
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಪಸದಂ ಚಾನುಂ ಪರಿದೂರಯತಾಶು ವೈ || ೧೧೦ ||
 ಅಮುಷ್ಮಾದಧ್ಯರಶ್ಮೇಷಾದವರಿಷ್ಠಮನೋಗತಂ |
 ಇತ್ಥಂ ದಧೀಚಿರಾಕರ್ಣ್ಯ ಪ್ರೋವಾಚ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ || ೧೧೧ ||
 ಕಿಂ ನುಂ ದೂರಯಸೇ ಮೂಢ ದೂರೀಭೂತೋ ಭವಾನಪಿ |
 ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಮಂಗಲೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸರ್ವೈರೇಭಿಃ ಸಮಂ ಧ್ರುವಂ || ೧೧೨ ||

ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾದ
 ಆ ಮಹೇಶ್ವರನೇ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಸಮನ್ವಿತನೂ ಕಾಲಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆಗಿರುವನು.

೧೦೭. ನೀನು ಹೇಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತಂತೂ ಸರ್ವಥಾ ಯಥಾರ್ಥ
 ವಾಗಿರುವುದು. ಮಹಾಮಂಗಲಸ್ವರೂಪನಾದ ಆ ಮಹಾದೇವನಿಂದ ಈ ಯಜ್ಞ
 ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದುದಾರೂ ಏನು?

೧೦೮. ಯಾರು ಮಹಾತ್ಮರಾಗಿರುವರೋ, ಯಾರು ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿ
 ಗಳಿಸಿರುವನೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿರುವುದೋ,
 ಅಂತಹವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವೇನು? "

೧೦೯. ಇಂತು ತನ್ನ ಮಾತುಮಾತಿಗೂ ಅನೇಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳನ್ನು
 ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ದಧೀಚಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತ
 ನಾದ ದಕ್ಷನು ಬಹುವಾಗಿ ಕೋಪಗೊಂಡನು.

೧೧೦. ಅವನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಕುರಿತು
 ಇಂತೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. "ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮನನ್ನು ಯಜ್ಞ
 ಕಾಲೆಯಿಂದ ದೂರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಬನ್ನಿರಿ.

೧೧೧. ಮಹಾ ನೀಚನಾದ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವ ಇವನು
 ಈ ಉತ್ತಮ ಯಜ್ಞ ಕಾಲೆಯಲ್ಲಿರಲು ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ." ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ
 ದಧೀಚಿಯು, ನಗುತ್ತಲೇ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೧೨. "ಮೂಢ! ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ದೂರಮಾಡುವೆ? ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿ
 ನೆರೆದಿರುವ ಸಕಲ ಜನರೊಡನೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳೆವಲೂ ದೂರಗೊಂಡಿರುವೆ.

ಅಕಾಂಡೇ ಕ್ರೋಧಜೋ ದಂಡಸ್ತವ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಪತಿಷ್ಯತಿ |
 ಮಹೇಶಿತುಸ್ತ್ರಿಜಗತೀಪಾರಿಶಾಸ್ತುಃ ಪ್ರಜಾಪತೇ || ೧೧೩ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ನಿರ್ಜಗಾಮಾಶು ಯಜ್ಞವಾಟಾತ್ತತೋ ದ್ವಿಜಃ |
 ತಸ್ಮಿನ್ನಿರ್ಯಾತಿ ನಿರ್ಯಾತೋ ದುರ್ವಾಸಾಶ್ಚೈವನೋ ಭವಾನ್ || ೧೧೪ ||
 ಉತ್ತಂಕ ಉಪಮನ್ಯುಶ್ಚ ಋಚೀಕೋದ್ವಾದ್ವಾಲಕಾನಪಿ |
 ಮಾಂಡವ್ಯೋ ವಾಮುದೇವಶ್ಚ ಗಾಲವೋ ಗರ್ಗಗೌತಮೌ || ೧೧೫ ||
 ಶಿವತತ್ತ್ವವಿದೋಽನ್ಯೇಽಪಿ ದಕ್ಷಯಜ್ಞಾದ್ವಿನಿರ್ಯಯುಃ |
 ಗತೇ ದಧೀಚೌ ಸಾನಂದಂ ಪ್ರಾವರ್ತತ ಮಹಾಮುಖಃ || ೧೧೬ ||
 ಯೇ ಸ್ಥಿತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತತ್ರ ತೇಭ್ಯೋ ದ್ವಿಗುಣದಕ್ಷಿಣಾಂ |
 ಸ್ರಾದಾತ್ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ದಕ್ಷಸ್ತ್ವನ್ಯೇಭ್ಯೋಽಪ್ಯಧಿಕಂ ವಸು || ೧೧೭ ||
 ಸರ್ವೇ ಜಾಮಾತರಸ್ತೇನ ತೋಷಿತಾ ಭೂರಿಶೋ ಧನೈಃ |
 ಕನ್ಯಾರ್ವಾಲಂಕೃತಾಃ ಸರ್ವಾ ಮಹಾವಿಭವವಿಸ್ತರೈಃ || ೧೧೮ ||

೧೧೩. ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆ! ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಶಾಸನಮಾಡುವ ಮಹೇಶ್ವರನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ದಂಡವು ಬೀಳುವುದು.”

೧೧೪-೧೧೫. ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನು ಬಹು ವೇಗವಾಗಿ ಆ ಯಜ್ಞವಾಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆತನು ಹೊರಡಲು ಆತನ ಹಿಂದೆಯೇ ದೂರ್ವಾಸಮಹರ್ಷಿಯೂ, ಚ್ಯವನನೂ, ನೀನೂ (ಅಗಸ್ತ್ಯನೂ), ಉತ್ತಂಕನೂ, ಉಪಮನ್ಯುವೂ, ಋಚೀಕನೂ, ಉದ್ವಾಲಕನೂ, ಮಾಂಡವ್ಯನೂ, ವಾಮುದೇವನೂ, ಗಾಲವನೂ, ಗರ್ಗನೂ, ಗೌತಮನೂ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಿರಿ.

೧೧೬. ಶಿವತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಇತರರೂ ದಕ್ಷನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಇಂತು ದಧೀಚಿಯು ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಮಹಾಯಜ್ಞವು ಪುನಃ ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

೧೧೭. ಪ್ರಜಾಪತಿಯಾದ ದಕ್ಷನು ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆಲ್ಲ ಏರಡ ರಷ್ಟು ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೂ ಸಹ ಅಧಿಕವಾದ ಧನವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನು.

೧೧೮. ಆತನ ಅಳಿಯಂದಿರೆಲ್ಲರೂ ಆತನಿಂದ ಅಪಾರವಾದ ಧನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಎಲ್ಲರೂ ಆತನ ಮಹಾವೈಭವಕ್ಕನುಸಾರವಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಋಷಿಪತ್ನೋಽಪಿ ಬಹುಶೋ ದೇವಪತ್ನೋಽಪ್ಯನೇಕಶಃ |
 ತತಾಃ ಪುರಾಂಗನಾಃ ಸರ್ವಾಸ್ತೇನ ಮಾನಭುವಃ ಕೃತಾಃ || ೧೧೯ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷೇಣ ತಾರೇಣ ವೈದೇನು ಶಬ್ದಗುಣಂ ಸ್ಫುಟಂ |
 ಕಾರಿತಂ ತೇನ ದಕ್ಷೇಣ ವಿಸ್ಪ್ರಾಣಾಂ ಹೃಷ್ಪಚೇತಸಾಂ || ೧೨೦ ||
 ಅಗ್ನಿರ್ಮಂದಾಗ್ನಿರಭವತ್ತಸ್ಮಿನ್ಮಹ್ವತಿ ದೀಕ್ಷಿತೇ |
 ಹವಿಃಪರಿಮಲೇನೈವ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಾ ದಿಗಂಗನಾಃ || ೧೨೧ ||
 ಸ್ವಾಹಾಕಾರೈರ್ವಪ್ಸಟ್ಕಾರೈಃ ಸುರಾ ಜಾತಾಃ ಪಿಚಂಡಿಲಾಃ |
 ರಚಿತಾ ಗಿರಯಸ್ತೇನ ಸದನ್ನಾನಾಂ ಪದೇ ಪದೇ || ೧೨೨ ||
 ಘೃತಕುಲ್ಯಾಃ ಕೃತಾಸ್ತೇನ ಮಧುಕುಲ್ಯಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ |
 ಮಹಾಸರಾಂಸಿ ಪಯಸಾಂ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಮಹಾಹ್ರದಾಃ || ೧೨೩ ||
 ರಾಶಯಶ್ಚ ದುಕೂಲಾನಾಂ ರತ್ನಾನಾಂ ಶಿಖರಾಣಿ ಚ |
 ಯಜ್ಞನಾಟಸ್ಯ ವಸುಧಾ ಸ್ವರ್ಣರೂಪ್ಯಮಯಾ ಕೃತಾ || ೧೨೪ ||

೧೧೯. ಆ ದಕ್ಷನು ಹಾಗೆಯೇ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರನ್ನೂ, ಅನೇಕ ದೇವಪತ್ನಿಯರನ್ನೂ, ಪಟ್ಟಣದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಗೆ ಸತ್ಪಾತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

೧೨೦. ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಪಠಿಸುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷಗಳಿಂದ ಆ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನು ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳಿಸುತ್ತ ಅದರ ಶಬ್ದಗುಣವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೨೧. ಆತನು ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪಚನನಾಡಲಾರದೆ ಅಗ್ನಿಯೂ ಅರ್ಜೀರ್ಣವನ್ನನುಭವಿಸಿದನು. ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳ ಸುಗಂಧಗಳಿಂದಲೇ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಪತ್ನಿಯರೂ ಸಂತೋಷಗೊಂಡರು.

೧೨೨. ಆತನ ಸ್ವಾಹಾಕಾರ ವಪ್ಸಟ್ಕಾರಗಳ ಆಹುತಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಡೊಳ್ಳು ಮೊಟ್ಟೆಯನರಾದರು. ಉತ್ತಮಾನ್ನಗಳಿಂದ ಆತನು ಒಂದೊಂದು ನಿಮಿಷಕ್ಕೂ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೇ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೨೩. ತುಪ್ಪವೂ ಚೇನುತುಪ್ಪವೂ ಸಾವಿರಾರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲುನೆಗಳಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಹಾಲು ವಿಶಾಲನಾದ ಸರೋವರಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲದ ಪಾನಕವೂ ದೊಡ್ಡ ಮೆರುಪುಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

೧೨೪. ವಸ್ತ್ರಗಳು ರಾಶಿಗಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ಸವರತ್ನಗಳು ಕೋದುಗಲ್ಲುಗಳಂತೆ ಸುರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಆ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವೂ ಚಿನ್ನಬೆಳ್ಳಿಗಳ ತಗಡುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು.

ನ ಲಭ್ಯಂತೇ ಕ್ರತೌ ತಸ್ಯ ಮಾರ್ಗಿತಾ ಅಪಿ ಮಾರ್ಗಣಃ ।

ಹೃಷ್ವಾಃ ಪೃಷ್ವಾಃ ಸಮಭವನ್ನಪಿ ತತ್ಪರಿಚಾರಕಾಃ

॥ ೧೨೫ ॥

ಧ್ವನಿಮುಂಗಲಗೀತಾನಾಂ ವ್ಯಾನಶೇ ಗಗನಾಂಗಣಂ ।

ಜಹೃಷೇ ಚಾಪ್ಸರೋವೃಂದೈರ್ಗಂಧವೈರ್ಮುಮುದೇ ತರಾಂ ॥ ೧೨೬ ॥

ವಿದ್ಯಾಧರೈರ್ನನಂದೇ ಚ ವಸುಧಾ ವವೃಥೇ ಭೃಶಂ ।

ಮಹಾವಿಭವಸಂಭಾರೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಕ್ಷೇ ಮಹಾಕ್ರತೌ ।

ಇತ್ಥಂ ಪೃವತ್ತೇಽಥ ಮುನಿಃ ಕೈಲಾಸಂ ನಾರದೋ ಯಯೌ ॥ ೧೨೭ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ದಕ್ಷಯಜ್ಞವರ್ಣನಂ”
ನಾಮ ಸಪ್ತಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೧೨೫. ಆ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ
ದರೂ ಯಾಚಕರನ್ನು ಕಾಣುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಚಾರಕರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷ
ಗೊಂಡವರೂ ಪುಷ್ಪಾಂಗರೂ ಆಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೨೬. ಮಂಗಳಗೀತಗಳ ಶಬ್ದವು ಆಕಾಶದ ಅಂತರವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಿತು.
ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಹರ್ಷಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಗಂಧರ್ವರೂ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ
ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೨೭. ವಿದ್ಯಾಧರರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವೂ
ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿತು. ಇಂತು ಆ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಮಹಾಯಜ್ಞವು ಮಹಾ
ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಮಹಾಕ್ರತುವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು
ನಾರದಮಹಾಮುನಿಯು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ದಕ್ಷಯಜ್ಞವರ್ಣನ”ವೆಂಬ
ಎಂಬತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ೨೩ ॥

ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸತೀದೇಹವಿಷರ್ಜನವರ್ಣನಂ

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಶಿವಲೋಕಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಮುನಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮಸೂನುನಾ ।

ಕಿಂ ಚಕ್ರೇ ಬ್ರೂಹಿಷಡ್ವಕ್ತ್ರ ಕಥಾಂ ಕೌತುಕಶಾಲಿನೀಂ

॥ ೧ ॥

ಸ್ಮಂದ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣು ಕುಂಭಜ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಾರದೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।

ಯತ್ಪತಂ ತತ್ರ ಗತ್ವಾಶು ಕೈಲಾಸಂ ಶಂಕರಾಲಯಂ

॥ ೨ ॥

ಮುನಿಗರ್ಗನಮಾರ್ಗೇಣ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತದ್ಧಾಮ ಶಾಂಭವಂ ।

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಿವೌ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಥ ಶಿವೇನ ವಿಹಿತಾದರಃ

॥ ೩ ॥

ತದುದ್ಧಿಷ್ಟಾಸನಂ ಭೇಜೇ ಪಶ್ಯಂಸ್ತತ್ಕ್ರೀಡನಂ ಪರಂ ।

ಕ್ರೀಡಂತೌ ತೌ ತು ಚಾಕ್ಷಾಭ್ಯಾಂ ಯದಾ ನ ಚ ವಿರೇಮತುಃ ।

ತದೌತ್ಸುಕೈನ ಸ ಮುನಿಃ ಪ್ರೇರ್ಯಮಾಣ ಉವಾಚ ಹ

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಸತೀದೇಹವಿಷರ್ಜನವರ್ಣನಂ

೧. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಷಡಾನನನೆ! ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪುತ್ರನಾದ ನಾರದನು ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದನು? ಮಹಾಕೌತುಕಾನ್ವಿತವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳುವವನಾಗು.

೨. ಸ್ಮಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ! ಶಂಕರನಿಗೆ ನಿವಾಸವಾದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಾರದ ಮುನಿಯು ಏನು ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಸಾವಧಾನವು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.

೩. ಆ ಮುನಿಯನ್ನು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಮುಹೇಶ್ವರಾನಾಸವಾದ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಗ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರು ಸುಖದಿಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಪರಮಶಿವನು ಆತನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

೪. ಆತನು ತೋರಿಸಿದ ಆಸನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಟವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ವಗಡೆಯಾಟವನ್ನಾಡುತ್ತ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ನಾರದನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

ನಾರದ ಉವಾಚ :-

ದೇವದೇವ ತವ ಕ್ರೀಡಾಖಿಲಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗೋಲಕಂ ।
 ಮಾಸಾ ದ್ವಾದಶ ಯೇ ನಾಥ ತೇ ಸಾರಿಫಲಕೇ ಗೃಹಾಃ ॥ ೫ ॥
 ಕೃಷ್ಣಾಃ ಕೃಷ್ಣೇತರಾ ಯಾ ವೈ ತಿಥಯಸ್ತಾಶ್ಚ ಸಾರಿಕಾಃ ।
 ದ್ವಿಪಂಚದಶ ಮಾಸೇ ಯಾಸ್ತ್ವಕ್ಷಯುಗ್ಮಂ ತಥಾಯನೇ ॥ ೬ ॥
 ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಲಯಸಂಜ್ಞಾ ದ್ವಾಗ್ಲಹೌ ಜಯಪರಾಜಯೌ ।
 ದೇವೀಜಯೇ ಭವೇತ್ಸೃಷ್ಟಿರಸೃಷ್ಟಿಧೂರ್ಜಟೇರ್ಜಯೇ ॥ ೭ ॥
 ಭವತೋಃ ಖೇಲಸಮಯೋ ಯಃ ಸಾ ಸ್ಥಿತಿರುದಾಹೃತಾ ।
 ಇತ್ಥಂ ಕ್ರೀಡೈವ ಸಕಲಮೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಿಶಯೋಃ ॥ ೮ ॥
 ನ ದೇವೀ ಜೇಷ್ಠ್ಯತಿ ಪತಿಂ ನೇಶಃ ಶಕ್ತಿಂ ವಿಜೇಷ್ಯತಿ ।
 ಕಿಂಚಿದ್ವಿಜ್ಞಪ್ತುಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ತನ್ನಾತರವರ್ಧಾಯತಾಂ ॥ ೯ ॥
 ದೇವಃ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಥೋಽಪಿ ನ ಕಿಂಚಿದವಬುದ್ಧತಿ ।
 ಮಾನಾಪಮಾನಯೋರ್ಯಸ್ಮಾದಸೌ ದೂರೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ॥ ೧೦ ॥

೫. ನಾರದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ದೇವದೇವನೆ! ಈ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಗೋಳವೂ ನಿನ್ನ ಕ್ರೀಡಾರಂಗವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹನ್ನೆರಡು ಮಾಸಗಳಿರುವವೋ, ಅವುಗಳೇ ಹಾಸಿನ ಮನೆಗಳಾಗಿರುವವು.

೬. ಹದಿನೈದು ಹದಿನೈದು ದಿವಸಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡು ಮಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಗಳೇ ನಿಮಗೆ ಪಗಡೆಯಕಾಯಿಗಳು. ಉತ್ತರಾಯಣ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಗಳೇ ದಾಳದ ಕಾಯಿಗಳು ಎನಿಸಿರುವವು.

೭. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಳಯಗಳೇ ಜಯಪರಾಜಯರೂಪ ಗಳಾದ ಎರಡು ಪಣಗಳಾಗಿರುವವು. ದೇವಿಯು ಜಯಶೀಲಳಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಜಯವುಂಟಾದಾಗ ಪ್ರಳಯವು ಸಂಭವಿಸುವುದು.

೮. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯವೇ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸ್ಥಿತಿಕಾಲ ವೆನ್ನಿಸುವುದು. ಇಂತು ಸಮಸ್ತವಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ಸರ್ವಶಕ್ತರಾದ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕ್ರೀಡೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು.

೯. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ದೇವಿಯು ಗಂಡನನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪರ ಮೇಶ್ವರನೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲೆ ಜಗನ್ನಾತೆಯೆ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆನು. ಅದನ್ನು ಲಾಲಿಸು. .

೧೦. ಮಹಾದೇವನು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಲೋಕೇಶ್ವರನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ತನಗೆ

ಲೀಲಾತ್ಮಾ ಗುಣವಾನೇಷ ವಿಚಾರಾದತಿನಿರ್ಗುಣಃ ।

ಕುರ್ವನ್ಮಹಿ ಹಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಬಾಧ್ಯತೇ ನೈವ ಕರ್ಮಭಿಃ ॥ ೧೧ ॥

ಮಧ್ಯಸ್ಥೋಽಪಿ ಹಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ಮಾಧ್ಯಸ್ಥ್ಯಮವಲಂಬತೇ ।

ಸರ್ವತ್ರಾಯಂ ಮಹೇಶಾನೋ ಮಿತ್ರಾಃ ಮಿತ್ರಸಮಾನದೃಕ್ ॥ ೧೨ ॥

ತ್ವಂ ಶಕ್ತಿರಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮಾನ್ಯಭೂಃ ಪರಾ ।

ದಕ್ಷಸ್ವಾಪಿ ತ್ವಯಾ ಮಾನೋ ದತ್ತೋಽಪತ್ಯನಿಮಿತ್ತಕಃ ॥ ೧೩ ॥

ಪರಂ ತ್ವಂ ಸರ್ವಜಗತಾಂ ಜನಯಿತ್ಯೇಕಿಕಾ ಧ್ರುವಂ ।

ತ್ವತ್ತ ಆವಿರ್ಭವಂತ್ಯೇವ ಧಾರ್ಯಕೇಶವಸಾಸವಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ತ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ನ ಜಾನಾಸಿ ತ್ರ್ಯಕ್ಷಮಾಯಾವಿಮೋಹಿತಾ ।

ಅತ ಏವ ಹಿ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ದುನೋತ್ಯತಿತರಾಂ ಸತಿ ॥ ೧೫ ॥

ಅನ್ಯಾ ಅಪಿ ಹಿ ಯಾಃ ಸತ್ಯಃ ಸಾತಿವ್ರತ್ಯಪರಾಯಣಾಃ ।

ತಾ ಭರ್ತ್ಯಚರಣಾ ಹಿತ್ವಾ ಕಿಂಚಿದನ್ಯನ್ನ ಮನ್ಯತೇ ॥ ೧೬ ॥

ಆಗುವ ಮಾನಾವಮಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಈತನು ಆ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗೆ ದೂರನೂ ಅತೀತನೂ ಆಗಿರುವನಲ್ಲವೆ.

೧೧. ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತ ಗುಣವಂತನೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಿಚಾರಿಸಿದನೋಡಲು ಕೇವಲ ನಿರ್ಗುಣನೇ ಆಗಿರುವನು. ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳೆಂಬ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆತನು ಆ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೨. ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದರೂ ಈತನು ಸಮಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾಗಿರುವನು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಹೇಶ್ವರನು ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿಯೂ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು.

೧೩. ನೀನೇ ಈ ಮಹಾದೇವನ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವೆ. ಸಕಲರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವೆ. ಪರಾತ್ಪರನಾಗಿರುವೆ. ದಕ್ಷಪ್ರಭೃತ ಮಗಳಾಗಿ ದುಷ್ಟ ನೀನು ಆತನಿಗೂ ಸಹ ಬಹಳವಾದ ಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವೆ.

೧೪. ಆದರೂ ನೀನು ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಜನನಿಯೆಂಬುದು ನಿಜವು. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಚತುರ್ಮುಖ, ಮಹಾವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಂದ್ರ ಇವರೇ ಮುಂತಾದವರೂ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿರುವರು.

೧೫. ಈ ತ್ರಿಲೋಚನ ಮಾಯೆಯ ಮೋದಕೋಳಗಾಗಿ ನೀನೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದವಳಾಗಿರುವೆ. ಓ ಸತೀದೇವಿಯೆ! ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳವಾಗಿ ದುಗುಡಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು.

೧೬. ಯಾವ ಇತರಸತಿಯರೂ ಪತಿವ್ರತಪರಾಯಣೆಯರಾಗಿರುವರೋ,

ಅಧುನಾಸ್ತಾಮಿಯಂ ವಾರ್ತಾ ಪ್ರಸ್ತುತಂ ಪ್ರಬ್ರವೀಮ್ಯಹಂ ।

ಅದ್ಯ ನೀಲಗಿರೇಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಧರಿದ್ವಾರಸಮಾಪತಃ ॥ ೧೭ ॥

ಅಪೂರ್ವಮಿವ ಸಂವೀಕ್ಷ್ಯ ಸರಿಸ್ತಾಪ್ತಸ್ತವಾಂತಿಕಂ ।

ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಿಷಾದಾಭ್ಯಾಂ ಕಿಂಚಿದ್ವಕ್ತುಮಿಹೋತ್ಸುಕಃ ॥ ೧೮ ॥

ಆಶ್ಚರ್ಯಹೇತುರೇವಾಯಂ ಯತ್ಪಂಚಾತಂ ತ್ರಯಿಗಾತಲೇ ।

ತದ್ವ್ಯಕ್ತಂ ಸಕಲತ್ರಂ ಚ ದಕ್ಷಸ್ಯಾಧ್ವಾರಮಂಡಪೇ ॥ ೧೯ ॥

ಸಾಲಂಕಾರಂ ಸಮಾನಂ ಚ ಸಾನಂದಮುಖಪಂಕಜಂ ।

ವಿಸ್ಮೃತಾಖಿಲಕಾರ್ಯಂ ಚ ದಕ್ಷಯಜ್ಞಪ್ರವರ್ತಕಂ ॥ ೨೦ ॥

ವಿಷಾದೇ ಕಾರಣಂ ಚೈತದ್ಯತೋ ಜಾತಮಿದಂ ಜಗತ್ ।

ಯಸ್ಮಿನ್ಪ್ರವರ್ತತೇ ಯತ್ರ ಲಯನೋಷ್ಯತಿ ಚ ಧ್ರುವಂ ॥ ೨೧ ॥

ತದೇವ ತತ್ರ ನೋ ದೃಷ್ಟಂ ಭವದ್ವಂದ್ಯಂ ಭವಾಪಹಂ ।

ಪ್ರಾಯೋ ವಿಷಾದಜನಕಂ ಭವತೋರ್ಯದದರ್ಶನಂ ॥ ೨೨ ॥

ಅವರೂ ಸತಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನುಳಿದು ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೭-೧೮. ಈ ಸಮಾಚಾರವು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ. ಪ್ರಸ್ತುತದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೂಡತು ಮಾತನಾಡುವೆನು. ಈಗ ತಾನೇ ನೀಲಾಚಲದ ಸಮೀಪದಿಂದ ಬರುತ್ತ ಹರಿದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಂಡು ಅತಿಯಾದ ಅಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಷಾದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೇ ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು.

೧೯. ನನ್ನ ಅಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಪುರುಷ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವುದೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಮಂಡತಿಯರೊಡನೆ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದವು.

೨೦. ಆ ಜನಸಮುದಾಯವೆಲ್ಲವೂ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಬಹುಮಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಆನಂದದಿಂದರಳಿದ ಮುಖಕಮಲಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು ಆ ದಕ್ಷಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದಿತು.

೨೧-೨೨. ಇನ್ನು ನನ್ನ ವಿಷಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲವೂ ಯಾರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿರುವುದೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವುದೋ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯಾರಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೋ, ಅಂತಹ ಸಂಸಾರಮೋಚಕರಾದ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡದೆ ಇರುವುದೇ ನನ್ನ ವಿಷಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

ತದೇವ ನಾಭವತ್ತತ್ರ ಸಮಭೂದನ್ಯದೇವ ಹಿ ।

ತಚ್ಚ ವಕ್ತುಂ ನ ಶಕ್ಯೇತ ತದ್ವಕ್ತಾ ದಕ್ಷ ಏವ ಸಃ || ೨೩ ||

ತಾನಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಚಾಕರ್ಣ್ಯ ದ್ರುಹಿಣೇನ ಯಯೇ ತತಃ ।

ಮಹರ್ಷಿಣಾ ದಧೀಚೇನ ಧಿಕ್ಕತೋ ನಿತರಾಂ ಹಿ ಸಃ || ೨೪ ||

ಶಪ್ತಶ್ಚ ನೀಕ್ಷಮಾಣಾನಾಂ ದೇವರ್ಷೀಣಾಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ।

ಮಯಾ ಚ ಕರ್ಣೌ ಪಿಹಿತೌ ಶೃತ್ವಾ ತದ್ಗರ್ಹಣಾ ಗಿರಃ || ೨೫ ||

ದಧೀಚಿನಾ ಸಮಂ ಕೇಚಿದ್ಧರ್ವಾಸಃಪ್ರಮುಖಾ ದ್ವಿಜಾಃ ।

ಭವನಿಂದಾಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಕಿಯಂತೋಽಪಿ ವಿನಿಯಯುಃ || ೨೬ ||

ಪ್ರಾಂತರ್ತ ಮಹಾಯಾಗೋ ಹೃಷ್ಯಪುಷ್ಪಮಹಾಜನಃ ।

ತಥಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ನ ಶಕ್ನೋಮಿ ತತ ಆಗತವಾನಿಹ || ೨೭ ||

ಭಗಿನೋಽಪಿ ಚ ಯಾ ದೇವಿ ತವ ತತ್ರ ಸಭರ್ತ್ಯಕಾಃ ।

ತಾಸಾಂ ಗೌರವಮಾಲೋಕ್ಯ ನ ಕಿಂಚಿದ್ವಕ್ತುಮುತ್ಸಹೇ || ೨೮ ||

೨೩. ಅಂತಹ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವೇ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕುದೆಲ್ಲವೂ ಸಾಂಗವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿ ಯಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲು ನಾನು ಶಕ್ತನಲ್ಲ.

೨೪. ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆ ದಕ್ಷನು ಮಹರ್ಷಿಯಾದ ದಧೀಚಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಧಿಕ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದನು.

೨೫. ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ದಕ್ಷನು ಶಾಪವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. ಆತನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಂದಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೆನು.

೨೬. ದಧೀಚಿಯ ಸಂಗಡಲೇ ದೂರ್ವಾಸನಾದಿಯಾದ ಹಲಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೂ ಸಹ ಮಹೇಶ್ವರನ ನಿಂದೆಯಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಾರದೆ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಬಂದರು.

೨೭. ಉಳಿದ ಮಹಾಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹೃಷ್ಯಪುಷ್ಪರಾಗಿರಲು ಮಹಾಯಜ್ಞವು ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಈ ನಡೆವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ನಾನು ಶಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು.

೨೮. ಎಲೈ ದೇವಿಯೆ ! ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿ ರೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಅವರಿಗಾದ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ನಾನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಇತಿ ದೇವೀ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಸತೀ ದಕ್ಷಕುಮಾರಿಕಾ ।

ಕರಾದಕ್ಷಾ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ದಧೌ ಕಿಂಚಿತ್ಕ್ಷುಣಂ ಹೃದಿ || ೨೯ ||

ಉನಾಚ ಚ ಭವತ್ವೇನಂ ಶರಣಂ ಭವ ಏನ ಮೇ ।

ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯೇತಿ ಮನಸಿ ಸತೀ ದಾಕ್ಷಾನ್ಯಾಣೇ ತತಃ || ೩೦ ||

ದ್ರುತಮೇವ ಸಮುತ್ತಸ್ಥೌ ಪ್ರಣನಾನು ಚ ಶಂಕರಂ ।

ಮೌಲಾನಂಜಲಿಮಾಧಾಯ ದೇವೀ ದೇವಂ ವ್ಯಚಿಜ್ಞಪತ್ || ೩೧ ||

ದೇವ್ಯುನಾಚ :-

ವಿಜಯಸ್ವಾಂಧಕಧ್ವಂಸಿಸಂಸ್ತ್ರೈಂಬಕ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ।

ಚರಣೌ ಶರಣಂ ತೇ ಮೇ ದೇಹ್ಯನುಜ್ಞಾಂ ಸದಾಶಿವ || ೩೨ ||

ಮಾನಿಷೇಧೀಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಿ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಪಿತುರಂತಿಕಂ ।

ಉಕ್ತ್ವೇತಿ ಮೌಲಿನುದಧಾದಂಧಕಾರಿಪದಾಂಬುಜೇ || ೩೩ ||

ಅಥೋಕ್ತಾ ಶಂಭುನಾ ದೇವೀ ವೃಡಾನ್ಯುತ್ಪ್ರಿಷ್ಠ ಭಾಮಿನಿ ।

ಕಿಮಪೂರ್ಣಂ ತವಾಸ್ತುತ್ರ ವದ ಸೌಭಾಗ್ಯಸುಂದರಿ || ೩೪ ||

೨೯. ದಕ್ಷಕುಮಾರಿಯಾದ ಸತೀದೇವಿಯು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಾಳಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು ಇದನ್ನೇ ಕುರಿತು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಕಾಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

೩೦-೩೧. ಬಳಿಕ, “ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಹಾದೇವನೇ ಶರಣ್ಯನಾಗಿರುವನು” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯಾದ ಆ ಸತೀದೇವಿಯು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಎದ್ದು ಶಂಕರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಬಳಿಕ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಜಲಿಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು.

೩೨. ದೇವಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:—“ಅಂಧಕಾರಾತಿಯೆ! ತ್ರಿಲೋಚನನೇ! ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನೇ! ಸದಾಶಿವನೇ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳೇ ನನಗೆ ಶರಣಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುವು. ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡು.

೩೩. ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯಬೇಡವೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವೆನು.” ಇಂತೆಂದು ಆಕೆಯು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಮಹಾದೇವನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಳು.

೩೪. ಆಗ ಶಂಭುವು ವೃಡಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದನು. “ಪ್ರಿಯಳೇ! ಸೌಭಾಗ್ಯಸುಂದರಿಯೆ! ಮೇಲಕ್ಕೇಳು. ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು ದೇನಾದರೂ ಇರುವುದೇ? ಯಾವುದಕ್ಕಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದೇ? ತಿಳಿಸುವವಳಾಗು.

ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಅಪಿ ಚ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಯೈಕಾಂತಿರುತ್ತಮಾ ।

ಶಚ್ಚೈ ನಿತ್ಯನವೀನತ್ವಂ ಭವತ್ಯಾ ದತ್ತಮಿಶ್ವರಿ ॥ ೩೫ ॥

ತ್ವಯಾ ಚ ಶಕ್ತಿಮಾನಸ್ಮಿ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯರಕ್ಷಣೇ ।

ತ್ವಾಂ ಚ ಶಕ್ತಿಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸ್ವಲೀಲಾರೂಪಧಾರಿಣೀಂ ॥ ೩೬ ॥

ಏತತ್ಸೌಜಾಮಿ ಸಾನ್ಯಾದ್ವಿ ತ್ವಲ್ಲಿಲಾಪ್ರೇರಿತೋಽಂಗನೇ ।

ಕುತೋ ಮಾಂ ಹಾತುಮಿಚ್ಛೇತ್ಸ್ಯಂ ಮಮ ವಾಮಾರ್ಥಧಾರಿಣಿ ॥ ೩೭ ॥

ಶಿನಾ ಶಿವೋದಿತಂ ಚೇತಿ ಶೃತ್ವಾಪ್ಯಾಹ ಮಹೇಶ್ವರಂ ।

ಜೀವಿತೇಶ ವಿಹಾಯ ತ್ವಾಂ ನ ಕ್ಷಾಪಿ ಪರಿಯಾಮ್ಯಹಂ ॥ ೩೮ ॥

ಮನೋ ಮೇ ಚರಣದ್ವಂದ್ವೇ ತವ ಸ್ಥಾಸ್ಥಿತಿ ನಿಶ್ಚಲಂ ।

ಕ್ರತುಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಪಿತುರ್ಯಾಮಿ ನೈಕ್ಷಿ ಯಜ್ಞೋ ಮಯಾ ಕ್ವಚಿತ್ ॥

ಶಂಭುಃ ಕಾತ್ಯಾಯನೀವಾಕ್ಯಮಿತಿ ಶೃತ್ವಾ ತದಾಬ್ರವೀತ್ ।

ಕ್ರತುಸ್ತ್ವಯಾ ನೇಕ್ಷಿತಶ್ಚೇದಾಹರಾಮಿ ತತಃ ಕ್ರತುಂ ॥ ೪೦ ॥

೩೫. ಮಹೇಶ್ವರಿಯೆ! ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ನೀನೇ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವಳು, ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ಶಚೀ ದೇವಿಗೂ ನೀನೇ ನಿತ್ಯ ಯೌವನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ.

೩೬-೩೮. ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸದಿಂದಲೇ ನಾನು ನನ್ನ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಲೀಲೆಯೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಮೂಲಕವೇ ನಾನು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಲಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಪ್ರಿಯಳೆ! ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯೇ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ನನ್ನ (ಎಡಭಾಗದ) ಅರ್ಧರೀರವನ್ನೇ ಸೂರೆಗೊಂಡಿರುವ ನೀನು ನನ್ನನ್ನೇತಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವೆ?

೩೯. ಮಹೇಶ್ವರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಶಿವೆಯು ಆತನಿಗಿಂತೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. “ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೪೦. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಯುಗಲದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವುದು. ಈಗ ನಾನು ತಂದೆಯು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. ನಾನು ಎಂದೂ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೋಡಿದವಳಲ್ಲ.

೪೦. ಸತೀದೇವಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಂಕರನು ಪುನಃ ಇಂತೆಂದನು. “ನೀನು ಯಾವ ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ನೋಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೊಂದು ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

ಮಚ್ಚಕ್ತಧಾರಿಣೇ ತ್ವಂ ವಾ ಸೃಜ್ಯವಾನ್ಯಾಂ ಕೃತುಕ್ರಿಯಾಂ ।
 ಅನ್ಯೋ ಯಜ್ಞ ಪುಮಾನಸ್ತು ಸಂತ್ವನ್ಯೇ ಲೋಕಸಾಲಕಾಃ ॥ ೪೧ ॥
 ಅನ್ಯಾನಾಶು ನಿಧೇಹಿ ತ್ವಮ್ನುಷೀಣಾರ್ತ್ವಿಜ್ಯಕರ್ಮಣಿ ।
 ಪುನರ್ಜಗಾದ ದೇವೇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಂಭೋರುದೀರಿತಂ ॥ ೪೨ ॥
 ಪಿತುರ್ಯಜ್ಞೋತ್ಸವೋ ನಾಥ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯೋಽತ್ರ ಮಯಾ ಧ್ರುವಂ ।
 ದೇಹ್ಯನುಜ್ಞಾಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಮೇ ಕಾರ್ಷೀರ್ವಚೋಽನ್ಯಥಾ ॥ ೪೩ ॥
 ಕಃ ಪ್ರತೀಪಯಿತುಂ ಶಕ್ತಶ್ಚೇತೋ ವಾ ಜಲಮೇವ ವಾ ।
 ನಿಮ್ನಾಯಾಭ್ಯುದ್ಯತಂ ನಾಥ ಮಾದ್ಯ ಮಾಂ ಪ್ರತಿಷೇಧಯ ॥ ೪೪ ॥
 ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ಪುನಃ ಪ್ರಾಹ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಭೂತನಾಯಕಃ ।
 ಮಾ ಯಾಹಿ ದೇವಿ ಮಾಂ ಹಿತ್ವಾ ಗತಾ ಚ ನ ಮಿಲಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೪೫ ॥
 ಅದ್ಯ ಸ್ರಾಚೀಂ ಯಿಯಾಸುಂ ತ್ವಾಂ ವಾರಯೇತ್ವಂಗುವಾಸರಃ ।
 ನಕ್ಷತ್ರಂ ಚ ತಥಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ತಿಥಿಶ್ಚ ನವಮಿಾ ಪ್ರಿಯೇ ॥ ೪೬ ॥

೪೧. ಅಥವಾ ನೀನೂ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಧರಿಸಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ. ನೀನೇ ಬೇರೊಂದು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಜ್ಞಪುರುಷನಿರಲಿ. ಲೋಕಸಾಲಕರೂ ಬೇರೆಯವರೇ ಆಗಿರಲಿ.

೪೨. ಇತರ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನೇ ನೀನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಋತ್ವಿಜರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸು.” ಇಂತೆಂದ ಮಹೇಶ್ವರನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಲೋಕಮಾತೆಯು ಆತನಿಗೆ ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು.

೪೩. “ನಾಥಾ! ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಮಾಡುವ ಮಹಾಕ್ರತುವನ್ನು ನಾನು ಒಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನೋಡಲೇಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು. ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ವೃಥಾಗೊಳಿಸಬೇಡ.

೪೪. ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನಾಗಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಓಟವನ್ನಾಗಲಿ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದು? ಆದುದರಿಂದ ಇಂದು ನನ್ನನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಬೇಡ.”

೪೫. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಪುನಃ ಅಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು. “ಎಲಾ ದೇವಿಯೆ! ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ. ಇಂದು ನನ್ನನ್ನಾಗಲಿ ಹೋದರೆ ಪುನಃ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ.

೪೬. ಶನಿವಾರವಾಗಿರುವ ಈ ದಿವಸವು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಡಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಷೇಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಪ್ರಿಯಳೆ! ಇಂದಿನ ನಕ್ಷತ್ರವೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠೆಯಾಗಿರುವುದು. ತಿಥಿಯು ನವಮಿಯು.

ಅದ್ಯ ಸಪ್ತದಶೋ ಯೋಗೋ ವಿಯೋಗೋಽದ್ಯತನೋಽಶುಭಃ |

ಧನಿಷ್ಠಾರ್ಧಸಮುತ್ಪನ್ನೇ ತವ ತಾರಾದ್ಯ ಪಂಚಮಾ || ೪೭ ||

ಮಾ ಗಾ ದೇವೀ ಗತಾದ್ಯ ತ್ವಂ ನ ಹಿ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಮಾಂ ಪುನಃ |

ಪುನರ್ದೇವೀ ಬಭಾಷೇ ಸಾ ಯದಿ ನಾಮ್ನಾಪ್ಯಹಂ ಸತೀ || ೪೮ ||

ತದಾ ತನ್ಮಂತರೇಣಾಪಿ ಕರಿಷ್ಯೇ ತವ ದಾಸತಾಂ |

ತತೋ ಭವಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾಹ ಕೋ ವಾ ನಾರಯಿತುಂ ಪ್ರಭುಃ || ೪೯ ||

ಪರಿಕ್ಷುಬ್ಧಮನೋವೃತ್ತಿಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ವಾ ಪುರುಷಂ ತು ವಾ |

ಪುನರ್ನ ದರ್ಶನಂ ದೇವಿ ಮಯಾ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮ್ಯಹಂ || ೫೦ ||

ಪರಂ ನ ದೇವಿ ಗಂತವ್ಯಂ ಮಹಾಮಾನಧನೇಚ್ಛುಭಿಃ |

ಅನಾಹೂತತಯಾ ಕಾಂತೇ ಮಾತಾಸಿತ್ಯಗೃಹಾನಸಿ || ೫೧ ||

ಯಥಾ ಸಿಂಧುಗತಾ ಸಿಂಧುರ್ನ ಪುನಃ ಪರಿವರ್ತತೇ |

ತಥಾದ್ಯ ಗಂತ್ವಾ ನೋ ಜಾತು ತವಾಗಮನಮಿಷ್ಟತೇ || ೫೨ ||

೪೭. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದಿನ ಯೋಗವೂ ಹದಿನೇಳನೆಯದಾದ ವೃತ್ತಿಪಾತವು. ಇದೂ ಅವುಗಳವಾಗಿ ವಿಯೋಗಕಾರಕವಾಗಿರುವುದು. ನೀನು ಧನಿಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವಳಾದುದರಿಂದ ಇಂದಿನ ನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರವು ಐದನೆಯದು.

೪೮-೫೦. ಅದುದರಿಂದ ಇಂದು ಹೊರಡಬೇಡ. ಹಠದಿಂದ ಹೊರಡುವೆಯಾದರೆ ಪುನಃ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ. ಆಗ ದೇವಿಯು ಪುನಃ ಹೇಳಿದಳು. “ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಂತೆ ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆ ಶರೀರದಿಂದ ಲಾದರೂ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.” ಮಹಾದೇವನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದನು. ವುಲ್ಲಕಲ್ಲೋಲವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನಾಗಲಿ ಪುರುಷನನ್ನಾಗಲಿ ತಡೆಯಲು ಯಾವನು ತಾನೆ ಶಕ್ತನಾದಾನು? ದೇವೀ! ನಿನಗೆ ಪುನಃ ನನ್ನ ದರ್ಶನವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು.

೫೧. ಅಲ್ಲದೆ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಎಲಾ ಕಾಂತಯ! ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂಬ ಧನವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕರೆಯಲ್ಪಡದೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗಬಾರದು.

೫೨. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ನದಿಯ ನೀರು ಪುನಃ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಹೇಗೆ ಮರ್ಲಭವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದು ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವ ನಂಬಿಕೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ.

ದೇವ್ಯವಾಚ :-

ಅವಶ್ಯಂ ಯದ್ಯಹಂ ರಕ್ತಾ ತವ ಸಾದಾಂಬುಜದ್ವಯೇ |
 ತಥಾ ತ್ವಮೇವ ಮೇ ನಾಥೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ಭವಾಂತರೇ || ೫೩ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ನಿಯಮೌ ದೇವೀ ಕೋಪಾಂಧೀಕೃತಲೋಚನಾ |
 ಯಿಯಾಸುಭಿಶ್ಚ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ಯತ್ಕರ್ತವ್ಯಂ ನ ತತ್ಪ್ರತಂ || ೫೪ ||
 ನ ನನಾನು ಮಹಾದೇವಂ ನ ಚ ಚಕ್ರೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ |
 ಅತ ಏವ ಹಿ ಸಾ ದೇವೀ ನ ಗತಾ ಪುನರಾಗತಾ || ೫೫ ||
 ಅಪ್ರಣಮ್ಯ ಮಹೇರಾನಮಕೃತ್ವಾಪಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ |
 ಅದ್ಯಾಪಿ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ಗತಾಃ ಸ್ವಾಗ್ವಾಸರಾ ಇವ || ೫೬ ||
 ತಯಾ ಚರಣಚಾರಿಣ್ಯಾ ರಾಜ್ಞಾ ತ್ರಿಭುವನೇಶಿತುಃ |
 ಅಸಿ ತತ್ಪಾನನಂ ವರ್ತಮೇನೇತಿಕಠಿನಂ ಬಹು || ೫೭ ||
 ದೇವೋಽಸಿ ತಾಂ ಸತೀಂ ಯಾಂತೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚರಣಚಾರಿಣೀಂ |
 ಅತೀವ ವಿವ್ಯಥೇ ಚಿತ್ತೇ ಗಣಾಂಶ್ಚಾಥ ಸಮಾಹ್ವಯತ್ || ೫೮ ||

೫೩. ದೇವಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ :- “ನನ್ನ ಮನೋನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕೇಳು. ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿರುವವಳಾದರೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೇ ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗುವೆ.”

೫೪. ಇಂತೆಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದವಳಾಗಿ ಆ ದೇವಿಯು ತಂದೆಯ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಡಲನುವಾದಳು. ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವವರು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

೫೫. ಆಕೆಯು ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನಾಗಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಂದು ಹೊರಟ ದೇವಿಯು ಪುನಃ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ.

೫೬. ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನೂ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದ ಯಾವನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನೋ, ಅವನು ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಕಳೆದುಹೋದ ದಿವಸಗಳಂತೆ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಲಾರನು.

೫೭. ದಾರಿಯು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಸುಗಮವಾಗಿದ್ದರೂ ತ್ರಿಲೋಕೇಶ್ವರನ ರಾಣಿಯಾದ ಆಕೆಯ ಕಾಲುನಡಿಗೆಗೆ ಅದು ಮಹಾಕಠಿನವೂ ಬಹುದೂರವೂ ಆಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೫೮. ಮಹಾದೇವನೂ ಸಹ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಹೊರಡುತ್ತಿರುವ ದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ತನ್ನ ಗಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದು, ಅವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಗಣಾ ವಿಮಾನಂ ನಯತ ಮನಃಪವನಚಕ್ರಿಣಂ ।

ಪಂಚಾಸ್ಯಾಯುತಸಂಯುಕ್ತಂ ರತ್ನಸಾನುಧ್ವಜೋಚ್ಛ್ರಿತಂ ॥ ೫೯ ॥

ಮಹಾವಾತಪತಾಕಂ ಚ ಮಹಾಬುದ್ಧ್ಯಕ್ಷಲಕ್ಷಿತಂ ।

ನರ್ಮದಾಲಕನಂದಾ ಚ ಯತ್ರೇಷಾದಂಡತಾಂ ಗತೇ ॥ ೬೦ ॥

ಭತ್ತಿಭೂತೌ ಚ ಯತ್ರ ಸ್ತಃ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಮಸಾನಪಿ ।

ಯಸ್ತಿಸ್ತೃಕರತುಂಡಂ ಚ ವಾರಾಹೀ ಶಕ್ತಿರುತ್ತಮಾ ॥ ೬೧ ॥

ಧೂಃ ಸ್ವಯಂ ಚಾಪಿ ಗಾಯತ್ರೀ ರಜ್ಜವಸ್ತುಕ್ಷಕಾದಯಃ ।

ಸಾರಥಿಃ ಪ್ರಣವೋ ಯತ್ರ ಕ್ರೇಂಕಾರಃ ಪ್ರಣವಧ್ವನಿಃ ॥ ೬೨ ॥

ಅಂಗಾಢಿ ರಕ್ಷಕಾ ಯತ್ರ ವರೂಢಶ್ಚಂದಸಾಂಗಣಃ ।

ಇತ್ಯಾಚ್ಛಪ್ತಾ ಗಣಾಸ್ತೂರ್ಣಂ ರಥಂ ನಿನ್ಯುರ್ಹರಾಜ್ಞಯಾ ॥ ೬೩ ॥

ದೇವ್ಯಾ ಸನಾಥಂ ತಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಮಾನಂ ಪಾರ್ಷದಾ ದಿವಿ ।

ಅನುಜಗ್ಮುರ್ಮಹಾದೇವೀಂ ದಿವ್ಯಾಂ ತೇಜೋವಿಜೃಂಭಿಣೀಂ ॥ ೬೪ ॥

ಸಾ ಕ್ಷಣಂ ತ್ರ್ಯಕ್ಷರಮಣೀ ವೀಕ್ಷ್ಯ ದಕ್ಷಸಭಾಂಗಣಂ ।

ನಭೋಽಂಗಣಾದ್ವಿಮಾನಸಘಾತತೋ ವೇಗಾದವಾತರತ್ ॥ ೬೫ ॥

೫೯. “ಗಣಗಳಿರಾ! ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಾಯುಗಳ ವೇಗವುಳ್ಳ ಉತ್ತಮ ವಿಮಾನವೊಂದನ್ನು ತನ್ನಿರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ಹೂಡಿರಬೇಕು. ಮೇರುಪರ್ವತವೇ ಉನ್ನತವಾದ ಧ್ವಜದ ದಂಡವಾಗಿರಬೇಕು.

೬೦. ಮಹಾವಾತವೇ ಪತಾಕೆಯಾಗಿರಲಿ. ಬುದ್ಧಿಯ ರೂಪವಾದ ಮಹತ್ವತ್ವವೇ ಚಕ್ರಗಳ ಅಚ್ಚಾಗಿರಬೇಕು. ನರ್ಮದಾ ಮತ್ತು ಅಲಕನಂದಾ ನದಿಗಳೇ ವಿಮಾನದ ಮೂಕಿಯ ಮರಗಳಾಗಿರಲಿ.

೬೧. ಮೇಲೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರೇ ಶ್ರೇತಚ್ಚಕ್ರಗಳಾಗಿರಲಿ. ವಾರಾಹಿಯೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯೇ ವಿಮಾನದ ಮಕರತೋರಣವಾಗಿರಲಿ.

೬೨. ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯೇ ಬಂಡಿಯ ನೊಗವಾಗಲಿ. ತಕ್ಷಕನೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ಪಶ್ರೇಷ್ಠರು ಕಡಿವಾಣಗಳಾಗಿರಲಿ. ಪ್ರಣವವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾರಥಿಯು. ಪ್ರಣವನಾದವೆಂಬುದೇ ರಥದ ಕ್ರೇಂಕಾರಧ್ವನಿಯು.

೬೩. ಷಡಂಗಗಳೇ ರಕ್ಷಕರಾಗಿರಲಿ. ವೇದಸಮೂಹವೇ ರಥದ ಒಳಭಾಗವಾಗಿರಲಿ.” ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಲು ಆ ಮಹಾದೇವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆಯೇ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ ರಥವನ್ನು ಗುಣನಾಯಕರು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

೬೪. ಬಳಿಕ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ದಿವ್ಯಸುಂದರಿಯೂ, ತೇಜಸ್ವಿನಿಯ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವವಳೂ ಅವಳಿಗೆಯನ್ನು ಆಕಾರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾರ್ಷದರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

೬೫. ತ್ರಿಲೋಚನನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಆ ಸತೀದೇವಿಯು ಒಂದು ಕ್ಷಣದವರೆಗೂ

ಅನಿಶದ್ಯಜ್ಞವಾಟಿಂ ಚ ಚಕಿತಂ ರಕ್ಷಿವೀಕ್ಷಿತಾ |

ಕೃತಮಂಗಲನೇಪಥ್ಯಾಂ ಪ್ರಸೂಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಿರೀಟಿನೀಂ || ೬೬ ||

ಸ ಭರ್ತೃಕಾಶ್ಚ ಭಗಿನೀರ್ನವಾಲಂಕೃತಿಶಾಲಿನೀಃ |

ಸಾರ್ಜರ್ಯಾರ್ಜ ಸಗರ್ವಾರ್ಜ ಸಾನಂದಾರ್ಜ ಸಸಾಧ್ವಸಾಃ || ೬೭ ||

ಅಚಿಂತಿತಾ ತ್ವನಾಹೂತಾ ವಿಮಾನಾದ್ಧರವಲ್ಲಭಾ |

ಕಥನೇಷಾ ಪರಿಪ್ರಾಪ್ತಾ ಕ್ಷಣಮಿತ್ಥಂ ಪ್ರಪಶ್ಯತೀಃ || ೬೮ ||

ಅಸಂಭಾಷ್ಯಾಪಿ ತಾಃ ಸರ್ವಾ ಗತಾ ದಕ್ಷಾಂತಿಕಂ ಸತೀ |

ಪಿತ್ರಾ ಪೃಷ್ಟಾ ತು ಮಾತ್ರಾಪಿ ಭದ್ರಂ ಜಾತಂ ತ್ವದಾಗಮೇ || ೬೯ ||

ಸತ್ಯವಾಚಃ—

ಯದಿ ಭದ್ರಂ ಜನೇತರ್ಮೇ ಸಮಾಗಮನತೋ ಭವೇತ್ |

ಕಥಂ ನಾಹಂ ಸಮಾಹೂತಾ ಯಥೈತಾ ಮೇ ಸಹೋದರಾಃ || ೭೦ ||

ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನ ಯಜ್ಞಮಂಸಟವನ್ನೇ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡಿ ಆಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಮಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭೂಮಿಗಳಿಂದು ಬಂದಳು.

೬೬. ಯಜ್ಞವಾಟವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಭಯಾರ್ಜರ್ಯಗಳಿಂದ ಚಕಿತರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸತಿಯು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಭೂಷಿತೆಯಾಗಿ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

೬೭. ಗಂಡಂದಿರೊಡಗೂಡಿದ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಸೂತನಗಳಾದ ಅಭರಣಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ, ಗರ್ವವನ್ನೂ, ಅನಂದವನ್ನೂ, ಸಂಭ್ರಮವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೬೮. “ಅಚಿಂತಿತವಾಗಿಯೂ, ಕರೆಯಲ್ಪಡದೆಯೂ ಈ ಮಹೇಶ್ವರಿಯು ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಳು?” ಎಂಬುದಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದವರೆಗೂ ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೬೯. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿಸದೆಯೇ ಸತೀದೇವಿಯು ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ತಂದೆಯು “ನೀನು ಬಂದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು” ಎಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು.

೭೦. ಸತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:—ತಂದೆಯಿ! ನನ್ನ ಸಮಾಗಮನದಿಂದ ಮಂಗಳವೇ ಉಂಟಾಗುವುದಾದರೆ ಈ ನನ್ನ ಸಹೋದರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿತರಾದಂತೆಯೇ ನಾನೂ ಏಕೆ ಆಹ್ವಾನಿತಳಾಗಲಿಲ್ಲ?

ದಕ್ಷ ಉವಾಚ :-

ಅಯಿ ಕನ್ಯೇ ಮಹಾಧನ್ಯೇ ಹೃನನ್ಯೇ ಸರ್ವಮಂಗಲೇ |
 ಅಯಂ ತೇ ನ ಮನಾಗ್ನೋಷೋ ದೋಷ ಏಷ ಮಮೈವ ಹಿ || ೭೧ ||
 ತಾದೃಗ್ನಿಧಾಯ ಯತ್ಪತ್ನೈ ಮಯಾ ದತ್ತಾಜ್ಞಬುದ್ಧಿನಾ |
 ಯದಹಂ ತಂ ಸಮಾಜ್ಞಾಸ್ಯಮಿಶ್ವರೋಽಸೌ ನಿರೀಶ್ವರಃ || ೭೨ ||
 ತದಾ ಕಥಮದಾಸ್ಯಂ ತ್ವಾಂ ತಸ್ಮೈ ಮಾಯಾಸ್ವರೂಪಿಣೇ |
 ಅಹಂ ಶಿವಾಖ್ಯಯಾ ತುಷ್ಪೋ ನ ಜಾನೇಃ ಶಿವರೂಪಿಣಂ || ೭೩ ||
 ಪಿತಾಮಹೇನ ಬಹುಧಾ ವರ್ಣಿತೋಽಸೌ ಮಮಾಗ್ರತಃ |
 ಶಂಕರೋಽಯಮಯಂ ಶಂಭುರಸೌ ಪಶುಪತಿಃ ಶಿವಃ || ೭೪ ||
 ಶ್ರೀಕಂಠೋಽಸೌ ಮಹೇಶೋಽಸೌ ಸರ್ವಜ್ಞೋಽಸೌ ವೃಷಭಾಕ್ಷಃ |
 ಅಸ್ಮೈ ಕನ್ಯಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ತ್ವಂ ಮಹಾದೇವಾಯ ಧನ್ವಿನೇ || ೭೫ ||
 ವಾಕ್ಯಾಚ್ಛತಧೃತೇಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮೈ ದತ್ತಾ ಮಹಾನಭೇ |
 ನ ಜಾನೇ ತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಮುಕ್ಖಗಂ ವಿಷಭಕ್ಷಿಣಂ || ೭೬ ||

೭೧. ದಕ್ಷನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಮಗಳೆ! ನೀನು ಮಹಾಧನ್ಯಳು. ಅದ್ವಿತೀಯಳು. ಸರ್ವಮಂಗಲೆಯು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದೋಷವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ದೋಷವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನದೇ ಆಗಿರುವುದು.

೭೨. ಮೂಢಬುದ್ಧಿಯಾದ ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಆ ವಿಧವಾದ ವರನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆನು. ಆಗ ಆತನನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಆತನಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನಾಯಕನಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.

೭೩. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಂತಹ ಮಾಯಾಸ್ವರೂಪಿಯಾದವನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹೇಗೆ ಒಡಂಬಡುತ್ತಿದ್ದೆ? ಶಿವನೆಂಬ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡನೇ ಹೊರತು ಅವನು ಕೇವಲ ಆ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

೭೪. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದನು. “ಈತನು ಸುಖಪ್ರದನು. ಅನಾದಿವಿಧನನು. ಸಕಲ ಜೀವರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು.

೭೫. ವಿಷಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನೀಲಕಂಠನು ಈತನೇ. ಮಹೇಶ್ವರನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ವೃಷಭವಾಹನನೂ ಈತನೇ ಆಗಿರುವನು. ಮಹಾದೇವನೂ ಪಿತಾಕಪಾಣಿಯೂ ಆದ ಈತನಿಗೇ ನೀನು ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು.”

೭೬. ಎಲಾ ನಿಷ್ಕಳಂಕಳೆ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಈ ವಾಕ್ಯದ ಗೌರವದಿಂದಲೇ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆನು. ಅವನು ವಿಕಾರನೇತ್ರನೆಂದೂ,

ಏತ್ಯಕಾನನಸಂವಾಸಂ ಶೂಲಿನಂ ಚ ಕಪಾಲಿನಂ ।

ದ್ವಿಜಿಹ್ವಸಂಗಸುಭಗಂ ಜಲಾಧಾರಂ ಕಪದಿನಂ ॥ ೨೨ ॥

ಕಲಂಕೀಕೃತಮೌಲಿಂ ಚ ಧೂಲಿಧೂಸರಚರ್ಚಿತಂ ।

ಕ್ಷಚಿತ್ಕಾಪೀನವಸನಂ ನಗ್ನಂ ವಾತೂಲವತ್ಪಚಿತ್ ॥ ೨೪ ॥

ಕ್ಷಚಿಚ್ಚ ಚರ್ಮವಸನಂ ಕಿಂಚಿದ್ಭಿಕ್ಷಾಟನಪ್ರಿಯಂ ।

ವಿಟಂಕಭೂತಾನುಚರಂ ಸ್ಥಾಣುಮುಗ್ರಂ ತಮೋಗುಣಂ ॥ ೨೬ ॥

ರುದ್ರಂ ರೌದ್ರಪರೀವಾರಂ ಮಹಾಕಾಲವಪುರ್ಧರಂ ।

ನೃಕರೋಟೀಪರಿಕರಂ ಜಾತಿಗೋತ್ರವಿವರ್ಜಿತಂ ॥ ೨೮ ॥

ನ ಸನ್ಯಗ್ವೇತ್ತಿ ತಂ ಕಶ್ಚಿಜ್ಞಾನಾನೋಽಪಿ ಪ್ರತಾರಿತಃ ।

ಕಿಂ ಬಹೂಕ್ತೇನ ತನಯೇ ಸಮಸ್ತನಯಶಾಲಿನಿ ॥ ೩೦ ॥

ಮುಂದಿ ಯ ತ್ತನ್ನೇರು ವ ವನೆಂದೂ, ವಿಷವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವವನೆಂದೂ ಆಗ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

೨೨. ಅವನು ಸ್ವಶಾನಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುವವನು. ತ್ರಿಶೂಲ ಧಾರಿಯು. ತಲೆಯ ಕಪಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿರುಗುವವನು. ಹಾವುಗಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವನು. ಗಂಗೆಯ ಜಲವನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವವನು. ತಲೆಗೂದಲುಗಳನ್ನು ಜಡೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಿರೀಟದಂತೆ ತಾಳಿರುವವನು.

೨೪. ಕಳಂಕಸಹಿತನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿರುವವನು. ವಿಭೂತಿಯ ಲೇಪನವುಳ್ಳ ದೇಹವುಳ್ಳವನು. ಒಮ್ಮೆ ಕೌಪೀನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಿರುವವನು. ಒಮ್ಮೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ದಿಗಂಬರನಾಗಿಯೇ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವವನು.

೨೬. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಆನೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವವನು. ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವವನು. ವಿರೂಪರಾದ ಭೂತಗಣಗಳಿಂದ ಪರಿವಾರಿತನಾಗಿರುವವನು. ಸ್ಥಾಣುವು ಮಹಾಕೋಪಿಷ್ಠನು. ಕೇವಲ ತಮೋಗುಣಪ್ರಚುರವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು.

೨೮. ರುದ್ರನು, ಅವನ ಪರಿವಾರದವರೂ ಅವನಂತೆಯೇ ಭಯಂಕರರಾಗಿರುವರು. ಅವನ ದೇಹವೂ ಬಹಳ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಅವನ ಆಭರಣ ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮನುಷ್ಯರ ಮೂಳೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ೨೯ನ ಜಾತಿ ಗೋತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯರು.

೩೦. ಅವನನ್ನು ಯಾವನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆನೆಂಬ ಮಾನವನೂ ಸಹ ವಂಚಿತನಾಗುವನು. ಮಗಳೆ! ನೀನು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ನೀತಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳ ಬೇಕಾದುದೇನು ?

ಕ್ಷ ಸಾಂಸುಲಪಟಚ್ಛನ್ನೋ ಮಹಾಶಂಖವಿಭೂಷಣಃ |
 ಪ್ರಬದ್ಧಸರ್ಪಕೇಯೂರಃ ಪ್ರಲಂಬಿತಜಟಾಸಟಃ || ೮೨ ||
 ಡಮಡ್ಧಮರುಕವ್ಯಗ್ರಹಸ್ತಾಗ್ರಃ ಖಂಡಚಂದ್ರಭೃತ್ |
 ತಾಂಡವಾಡಂಬರರುಚಿಃ ಸರ್ವಾಮಂಗಲಚೇಷ್ಟಿತಃ || ೮೩ ||
 ಮೃಡಾನಿ ಸ ಹರಃ ಕ್ವಾಯಮಧ್ವರೋ ಮಂಗಲಾಲಯಃ |
 ಅತ ಏವ ಸಮಾಹೂತಾ ನೇಹ ತ್ವಂ ಸರ್ವಮಂಗಲೇ || ೮೪ ||
 ದುಕೂಲಾನ್ಯನುಕೂಲಾನಿ ರತ್ನಾಲಂಕೃತಯಃ ಶುಭಾಃ |
 ಸ್ರಾಗೇವ ಧಾರಿತಾಸ್ತೇತೃ ಪಶ್ಯಾಗತ್ಯ ಗೃಹಾಣ ಚ || ೮೫ ||
 ಇಹ ಮಂಗಲದೇಶೇಷು ದೇವೇಂದ್ರೇಷು ಸ ಶೂಲಧೃಕ್ |
 ಕಥಮಾರ್ಹೋ ಭವೇಚ್ಛೇತಿ ಮಂಗಲೇ ವಿಷಮೇಕ್ಷಣಃ || ೮೬ ||
 ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ಸತೀ ಸಾಧ್ವೀ ಜನೇತುರುದಿತಂ ತದಾ |
 ಅತ್ಯಂತದೂನಹೃದಯಾ ವಕ್ತುಂ ಸಮುಪಚಕ್ರಮೇ || ೮೭ ||

೮೨. ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಭಸ್ಮೋದ್ಧೂಳಿತವಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ಅಮಂಗಳಗಳಾದ ಎಲುಬುಗಳನ್ನೇ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ವಿಷಮಯಗಳಾದ ಸರ್ಪಗಳನ್ನೇ ಕಡಗಗಳಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಉದ್ದವಾಗಿ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಜಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಲೆಯುಳ್ಳವನು.

೮೩. ಡಮರುಕವನ್ನು ಬಾಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತವಾದ ಕೈಯುಳ್ಳವನು. ಮೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಿಾಚಂದ್ರನನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಉನ್ನತ್ತನಂತೆ ಕುಣಿಯುವ ಆಡಂಬರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಇಂತು ಅವನ ಸಕಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಕೇವಲ ಅಮಂಗಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುವೇ ಆಗಿರುವುವು.

೮೪. ಮೃಡಾನಿಯೆ! ಇಂತಹ ಅಮಂಗಳನಾದ ತಿವನೆಲ್ಲಿ? ಸಕಲ ಮಂಗಳಗಳಿಗೂ ನಿವಾಸವಾದ ಈ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ? ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯೆ! ಈ ಕಾರಣ ಎಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ.

೮೫. ನೀನು ಹಿಂದೆ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನುಕೂಲಗಳಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಮಂಗಳಕರಗಳಾದ ನವರತ್ನಗಳ ಆಭರಣಗಳೂ ನಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಧರಿಸಿಕೊ.

೮೬. ಮಂಗಳೆಯೆ! ಸರ್ವಮಂಗಳವೇಷಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ಪಭೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲಪಾಣಿಯೂ ವಿಷಮನೇತ್ರನೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಹೇಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಹೊಂದುವನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

೮೭. ಇಂತೆಂದ ತಂದೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪತಿವ್ರತಾಶಿರೋಮುಡೆಯಾದ ಸತೀದೇವಿಯು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಕಳವಳಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದಳು.

ಸತ್ಯವಾಚ :-

ನಾಕರ್ಣತಂ ನುಯಾ ಕಿಂಚಿತ್ತ್ವಯಿ ಪ್ರಬ್ರುವತಿ ಪ್ರಭೋ |
 ಪದದ್ವಯಾಂ ಸನಾಕರ್ಣ್ಯ ತಾಂ ಚ ತೇ ಕಥಯಾನ್ಯಾಹಂ || ೮೮ ||
 ನ ಸಂಯಗ್ನೇತ್ತಿ ತಂ ಕಶ್ಚಿಜ್ಜಾನಾನೋಽಪಿ ಪ್ರತಾರಿತಃ |
 ಏತತ್ಸಂಯಕ್ತವಾಖ್ಯಾಯಿ ಕಸ್ತಂ ವೇತ್ತಿ ಸದಾಶಿನಂ || ೮೯ ||
 ತ್ವಂ ತುಃ ಪ್ರತಾರಿತಃ ಪೂರ್ವನುಧುನಾಪಿ ಪ್ರತಾರಿತಃ |
 ಕೃತ್ವಾ ತೇನ ಚ ಸಂಬಂಧಮಸಂಬದ್ಧಪ್ರಲಾಪಭಾಹಂ || ೯೦ ||
 ಯಾದೃಶಂ ವಕ್ಷ್ಯ ತಂ ಶಂಭುಂ ತಾದೃಶಂ ಯದ್ಯನುನ್ಯಥಾಃ |
 ಕುತೋ ಮಾನುಷದಾಸ್ತಸ್ಮೈ ಯಂ ಚ ಕಶ್ಚ ನ ವೇದ ನ || ೯೧ ||
 ಅಥವಾ ತೇನ ಸಂಬಂಧೇ ನ ಹೇತುರ್ಭವತೋ ಮತಿಃ |
 ತತ್ರ ಹೇತುರಭೂತ್ತಾತ ಮಮ ಪುಣ್ಯಕಗಾರನಂ || ೯೨ ||
 ಅಥೋಕ್ತೃವಂ ಬಹುತರಂ ತ್ವಂ ಜನೇತಾಸ್ಯ ವರ್ಷಾಣಃ |
 ಶ್ರುತಾನೇನ ಚ ದೇಹೇನ ಪತ್ಯುಃ ಪರಿವಿಗರ್ಹಣಾ || ೯೩ ||

೮೮. ಸತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:- ತಂದೆಯೆ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಮಾತುಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿದೆನು. ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು.

೮೯. “ಆತನನ್ನು ಯಾವನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಿಲ್ಲ. ಬಲ್ಲಿನೆಂಬವರೂ ಸಹ ಆತನ ಮಾಯೆಗೊಳಗಾಗಿರುವರು.” ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನುಡಿದೆ. ಸದಾಶಿನನನ್ನು ಯಾವನುತಾನೆ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಲ್ಲಿನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು?

೯೦. ನೀನು ಹಿಂದೆ ಮೋಸಹೋದ ವಿಷಯವಂತಿರಲಿ. ಈಗಲೂ ಸಹ ಆತನೊಡನೆ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆಯೂ ಅಸಂಬದ್ಧಪ್ರಲಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಮೋಹಿತನಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ.

೯೧. ನೀನು ವಿವರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಮಹಾದೇವನು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಡೆದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ ಯಾದರೆ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯದಂತಹ ವ್ಯವಹಾರವುಳ್ಳ ಆತನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ?

೯೨. ಅಥವಾ ಆತನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಲಾರದು. ತಂದೆಯೆ! ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಯೊಂದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.”

೯೩. ಇಂತೆಂದು ಆ ಸತಿಯು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು. “ನೀನೇ ಈ ನನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವೆ. ಈ ದೇಹದಿಂದಲೇ ನಾನು ಗಂಡನ ಹಲವು ತರದ ನಿಂದೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆನು.

ಪುರಶ್ಚರಣಮೇವೈತದ್ಯದಸ್ಯೈವ ವಿಸರ್ಜನಂ |
 ಸುಶ್ಲಾಘ್ಯಜನ್ಮಯಾ ತಾನತ್ವಣಿತವ್ಯಂ ಸುಯೋಷಿತಾ |
 ಯಾವಜ್ಜೀವಿತನಾಥಸ್ಯಾಶ್ರವಣೇಯಾ ವಿಗರ್ಹಣಾ || ೯೪ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಕ್ರೋಧದೀಪ್ತಾಗ್ನೌ ಮಹಾದೇವಸ್ವರೂಪಿಣಿ |
 ಜುಹಾವ ದೇಹಸಮಿಧಂ ಪ್ರಾಣರೋಧವಿಧಾನತಃ || ೯೫ ||
 ತತೋ ವಿವರ್ಣತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ದೇವಾಃ ಸನಾಸನಾಃ |
 ನಾಗ್ನಿರ್ಜಜ್ವಾಲ ಚ ತಥಾ ಯಥಾಜ್ಯಾಹುತಿಭಿಃ ಪುರಾ || ೯೬ ||
 ಮಂತ್ರಾಃ ಕುಂಠಿತಸಾನುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತತ್ಕೃಣಾದೇವ ಚಾಭವನ್ |
 ಅಹೋ ಮಹಾನಿಷ್ಪತ್ತರಂ ಕಿಮೇತತ್ಸಮುಪಸ್ಥಿತಂ || ೯೭ ||
 ಕೇಚಿದೂಚುರ್ದ್ವಿಜವರಾ ಮಿಥಃ ಪರಿಯಯಾಸನಃ |
 ಮಹಾರುರಾರುಂನಿಲಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪರ್ವತಾನೋಲನಕ್ಷಮಃ || ೯೮ ||
 ಮಖಮಂಡಪಭೂಸ್ತೇನ ಕ್ಷಣತಃ ಸ್ಥಪುಟೇ ಕೃತಾ |
 ಅಕಾಂಡಂ ತದಿದಾಸಾತೋ ಜಾತೋಽಭೂದ್ಭೂಪ್ರಕಂಪನಃ || ೯೯ ||

೯೪. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದರೆ ಈ ದೇಹದ ವಿಸರ್ಜನೆಯೊಂದೇ ಆಗಿರುವುದು. ಉತ್ತಮ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ತ್ರೀಯು ನಾಥನು ಬದುಕಿರುವಂತೆಯೇ ಆತನ ನಂದಿಯನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.”

೯೫. ಇಂತೆಂದು ನುಡಿದು ಆ ಸತಿಯು ತನ್ನ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೇ ಬೆಂಕಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣನಿರೋಧವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಹಾದೇವಸ್ವರೂಪನಾದ ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹವೆಂಬ ಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದಳು.

೯೬. ಆಗ ಮಹೇಂದ್ರನೇ ನೊದಲಾದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ವಿವರ್ಣವಾದ ಮುಖಗಳುಳ್ಳವರಾದರು. ಹೋಮಕುಂಡದ ಅಗ್ನಿಯೂ ಮುನ್ನಿನಂತೆ ತುಪ್ಪದ ಆಹುತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

೯೭-೯೮. ಮತ್ತಿಜರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಹೀನಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದುವು. “ಆಹಾ! ಯಜ್ಞಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಮಹತ್ತರವಾದ ಅನಿಷ್ಟವು ಸಂಭವಿಸಿತು?” ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಓಡಿಹೋಗುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಬಲವುಳ್ಳ ಭಯಂಕರವಾದ ಬಿರುಗಾಳಿಯೂ ಬೀಸತೊಡಗಿತು.

೯೯. ಆ ಗಾಳಿಯಿಂದ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಯಜ್ಞಮಂಟಪವೆಲ್ಲವೂ ಕಸದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಮೇಘಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ಭಯಂಕರವಾದ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದು ಭೂಮಿಯು ನಡುಗಿತು.

ದಿನಶ್ಚೋಲ್ಕಾಃ ಪ್ರಸತಿತಾಃ ಪಿಶಾಚಾ ನೃತ್ಯಮಾದಧುಃ |

ಆತಾಪಿ ಗೃಧೈರುಪರಿ ಗಗನೇ ಮಂಡಲಾಯಿತಂ || ೧೦೦ ||

ರನೇರಧಸ್ತಾದಶಿನಂ ಶಿನಾಸ್ತತ್ರಾಪ್ಯರಾರಿಷುಃ |

ಮೇಘಾ ರುಧಿರವಿಪ್ರೃಷ್ಟಿಸ್ತತ್ರ ವೃಷ್ಟಿಂ ವ್ಯಧುಃ ಪರಾಂ || ೧೦೧ ||

ನಿರ್ಘಾತನಿಃಸ್ವನೋ ಭೂಮೇರುತ್ತಿತೋ ಹೃತ್ಪ್ರಕಂಪನಃ |

ದಿವ್ಯಾಯುಧಾನಿ ಚ ಮಿಥೋ ಯುದ್ಧಂತಿ ಸ್ಮಾತಿಭೀಷಣಂ || ೧೦೨ ||

ಹವನೀಯಂ ಮಹಾದ್ರವ್ಯಂ ದೂಷಿತಂ ಕ್ರೋಷ್ವಭಿಃ ಶ್ವಭಿಃ |

ಚಕೋರಾಃ ಕರಟಾಸ್ತತ್ರ ವಿಚೇರುರ್ಯಜ್ಞ ಮಂಡಪೇ || ೧೦೩ ||

ಶ್ವಶಾನವಾಟವಜ್ಞತೋ ಯಜ್ಞವಾಟಃ ಸ ವೈ ಕ್ಷಣಾತ್ |

ಯದ್ಯತ್ರಾನ್ವಸ್ಮಿತಂ ಸರ್ವಂ ತತ್ತತ್ಪ್ರವ ಪರಿಷ್ಮಿತಂ || ೧೦೪ ||

ಚಿತ್ರನ್ಯಸ್ತನಿವಾಸೀಚ್ಚ ವಸ್ತುಜಾತಮಶೋಭಿ ಚ |

ಸ್ಥಗಿತಾ ಇವ ಸಂವೃತ್ತಾಸ್ತತ್ರ ಚಕ್ರಧರಾದಯಃ || ೧೦೫ ||

೧೦೦. ಆಕಾಶದಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳುದುರಿದುವು. ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಗಳು ತಾಂಡವಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದುವು. ರಣಹದ್ದುಗಳು ಅದರ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಸಪವ್ಯವಾಗಿ ಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

೧೦೧. ನರಿಗಳೂ ಸೂರ್ಯನ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ಆತನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಅಶುಭವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಕೂಗಿದುವು. ಮೇಘಗಳು ರಕ್ತಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕ್ರೂರವಾದ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕರೆದುವು.

೧೦೨. ನೆರೆದಿದ್ದವರ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತಹ ಸಿಡಿಲಿನ ಶಬ್ದವು ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಯೋಧರ ಉತ್ತಮಾಯುಧಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಭೀಷಣವಾಗಿ ಹೋರಾಡತೊಡಗಿದುವು.

೧೦೩. ಹೋಮಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದ ಉತ್ತಮವಾದ ಚರುವ್ರವ್ಯವನ್ನು ನರಿಗಳೂ ನಾಯಿಗಳೂ ಕೆಡಿಸಿದುವು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವಂತೆ ಚಕೋರಗಳೂ ಕಾಗೆಗಳೂ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

೧೦೪. ಆ ಯಜ್ಞವಾಟವು ನಿಮಿಷವಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಶಾನಭೂಮಿಯಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಯಾವ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿದ್ದಿತೋ, ಅದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಭೂಮಿಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರಿತವಾದಂತೆ ನಿಂತಿತು.

೧೦೫. ಯಜ್ಞದ ಸಕಲ ಸಂಭಾರಗಳೂ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದವುಗಳಂತಿದ್ದುವು. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡವರಂತೆ ನಿರ್ಜೀಷ್ಣರಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು.

ದಕ್ಷೋಽಪಿ ವದನಂ ಮ್ಲಾನಮವಾಪ್ಯ ಸಪರಿಚ್ಛದಃ |

ಪುನರ್ಯಥಾ ಕಥಂಚಿಚ್ಛ ಯಜ್ಞಂ ಸ್ತಾವರ್ತಯದ್ವಿಜಾಃ || ೧೦೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ ಸತೀದೇಹವಿಸರ್ಜನವರ್ಣನಂ ”
ನಾಮಾಷ್ಟಾಶೀತಿಸಂವೇದ್ಯಾಯಃ

೧೦೬. ಅಯ್ಯಾ ಶೌನಕಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿರಾ ! ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ದಕ್ಷ
ಪ್ರಜೇಶ್ವರನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಕಳೆಗುಂದಿದ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗಿ
ಪುನಃ ಹೇಗೆಹೇಗೆಯೋ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದು
ವರೆಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ ಸತೀದೇಹವಿಸರ್ಜನವರ್ಣನ ” ಎಂಬ
ಎಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಸನಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ದಕ್ಷೇಶ್ವರಪ್ರಾಶ್ನಾನಾರ್ಥವರ್ಣನಂ

ಸ್ತಂಧ ಉವಾಚ :-

ಪುನಃ ಸ ನಾರದೋಽಗಸ್ಯ ದೇವ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಕ್ಸಮುಪಾಗತಃ |

ತದ್ವೃತ್ತಾಂತಮಶೇಷಂ ಚ ಹರಾಯಾನೇದಿತುಂ ಯಯೌ || ೧ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ ನಾರದಃ ಶಂಭುಂ ನಂದಿನಾ ಸಹ ಸಂಕಥಾಂ |

ಕಾಂಚಿತ್ತರ್ಜನಿವಿನ್ಯಾಸಪೂರ್ವಂ ಕುರ್ವಂತಮಾನಮತ್ || ೨ ||

ಉಪಾವಿಶಚ್ಚ ಶೈಲಾದಿ ವಿಸೃಷ್ಟ್ವಾಸನಮುತ್ತಮಂ |

ವೈಲಕ್ಷ್ಯಂ ನಾಟಯನ್ಮಿಂಚಿತ್ಕ್ಷಣಂ ಜೋಷಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೩ ||

ಅಕಾರೇಣೈವ ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ತದ್ವೃತ್ತಾಂತಂ ವಿವೇದ ಹ |

ಅನಾದೀಚ್ಚ ಮುನಿಂ ಶಂಭುಃ ಕುತೋ ಮೌನಾನಲಂಬನಂ || ೪ ||

ಶರೀರಿಣಾಂ ಸ್ಥಿತಿರಿಯಮುತ್ತತ್ತಿಪ್ರಲಯಾತ್ಮಿಕಾ |

ದಿವ್ಯಾನ್ಯಪಿ ಶರೀರಾಣಿ ಕಾಲಾದ್ಯಾಂತ್ಯೇವಮೇವ ಹಿ || ೫ ||

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ .

ದಕ್ಷೇಶ್ವರಪ್ರಾಶ್ನಾನಾರ್ಥವರ್ಣನಂ

೧. ಸ್ತಂಧನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಎಲೈ ಅಗಸ್ಯನೆ! ನಾರದನೂ ಸತೀದೇವಿಗೆ ಮೊದಲೇ ದಕ್ಷನ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದವನು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಸ್ತ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

೨. ಆಗ ಮಹೇಶ್ವರನು ನಂದಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮುಂಬೆರಳಿನಿಂದ ಏನನ್ನೋ ತೋರಿಸುತ್ತ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾರದನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೩. ನಾರದನನ್ನು ಕಂಡು ನಂದಿಯು ತನ್ನ ಉತ್ತಮಾಸನದಿಂದ ಎದ್ದನು. ಮುಖವಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಲಕ್ಷಣಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ನಾರದಮುನಿಯು ಆ ಆಸನದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದವರೆಗೂ ಮೌನವನ್ನು ತಾಳಿದನು.

೪. ಆತನ ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದಲೇ ಪರಮಶಿವನು ಸಕಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಆ ಮುನಿವರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಶಿವನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. “ ನೀನೇಕೆ ಮೌನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುವೆ ?

೫. ಉತ್ಪತ್ತಿನಾಶಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿರುವುದೇ ದೇಹಗಳ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದು. ದಿವ್ಯ ಶರೀರಗಳೇ ಆದರೂ ಕಾಲದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೀಗೆಯೇ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವವಲ್ಲವೆ.

ದೃಶ್ಯಂ ವಿನಶ್ವರಂ ಸರ್ವಂ ವಿಶೇಷಾದ್ಯದನೀಶ್ವರಂ ।

ತತೋತ್ರ ಚಿತ್ರಂ ಕಿಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಂ ಕಾಲಃ ಕಾಲಯೇನ್ಮ ವೈ || ೬ ||

ಅಭಾವಿನೋ ಹಿ ಭಾವಸ್ಯ ಭಾವಃ ಕ್ವಾಪಿ ನ ಸಂಭವೇತ್ ।

ಭಾವಿನೋಽಪಿ ಹಿ ನಾಭಾವಸ್ತತೋ ಮುಹ್ಯಂತಿ ನೋ ಬುಧಾಃ || ೭ ||

ಶಂಭೂದೀರಿತಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಸ ಇತ್ಥಂ ಮುನಿಪುಂಗವಃ ।

ಪ್ರೋಕ್ತವಾನ್ಸತ್ಯಮೇವೈತದ್ಯದ್ವೇನ ಪ್ರಭಾಷಿತಂ || ೮ ||

ಅನಶ್ಯಮೇವ ಯದ್ಭಾವ್ಯಂ ತದ್ಭೂತಂ ಸಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।

ಪರಂ ಮಾಂ ಬಾಧತೇತ್ಯಂತಂ ಚಿಂತೈಕಾ ಚಿತ್ತಮಾಥಿನೀ || ೯ ||

ನಾಪಚೀಯೇತ ತೇ ಕಿಂಚಿನ್ನೋಪಚೀಯೇತ ತತ್ತ್ವತಃ ।

ಅವ್ಯಯತ್ವಾಚ್ಚ ಪೂರ್ಣತ್ವಾದ್ಧಾನಿವೃದ್ಧೀ ಕುತಸ್ತ್ವಯಿ || ೧೦ ||

ಅಹೋ ವರಾಕಃ ಸಂಸಾರಃ ಕ್ವ ಭವಿಸ್ಯತ್ಯನೀಶ್ವರಃ ।

ಆರಭ್ಯಾದ್ಯದಿನಂ ನ ತ್ವಾಮುಚ್ಯಯಿಷ್ಯಂತಿ ಕೇಽಪಿ ಯತ್ || ೧೧ ||

೬. ಯಾವುದು ದೃಶ್ಯವೂ ಅದಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಪರತಂತ್ರಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಶ್ವರವಾಗಿರುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ! ಅದುದರಿಂದ ಈಗ ನಡೆದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವೇನು? ಯಾರನ್ನು ತಾನೆ ಕಾಲವು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

೭. ಅಸದಾತ್ಮಕವಾದ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಸತ್ತ್ವವುಂಟಾಗಲಾರದು. ಸತ್ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅಭಾವವೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಬುಧರು ಎಂದಿಗೂ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ."

೮. ಇಂತೆಂದ ಮಹಾದೇವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಾರದನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. "ದೇವೇಶ್ವರನಾದ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಸಂದೇಶವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೯. ಯಾವುದು ಭವಿತವ್ಯತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತೋ, ಅದೇ ನಡೆದುಹೋಯಿತು, ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ಚಿಂತೆಯು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಲ್ಲಕಬ್ಬೊಲಗೊಳಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

೧೦. ಶಶ್ವದೇಕಪ್ರಕಾರನಾದ ನಿನಗೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ತತ್ತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪಕರ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬುತ್ಕರ್ಷವೂ ಆಗಲಾರದು. ನಾಶರಹಿತನೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಧಾನಿವೃದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲಿಯವು?

೧೧. ಆದರೆ ಆ ದಿವಸ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ನೀಚನೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಹಿತನೂ ಆದ ಸಂಸಾರವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಮುಖಪ್ರದವಾಗಿ ಕೇವಲ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವೆನಿಸುವುದು.

ಯತಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ದಕ್ಷೋ ನ ತ್ವಾಮಾಹೂತವಾನ್ಯತೌ |
 ತೇನಾದ್ಯ ರೀಡಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವರ್ಷಿಮನುಜಾ ಅಪಿ || ೧೨ ||
 ತವ ರೀಡಾಂ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಕರ್ಮೈಶ್ವರ್ಯೇನ ರೀಡಿನಾಂ |
 ಪ್ರಾಪ್ತವಹೇಳನಾ ಲೋಕೇ ಜಿತಕಾಲಭಯಾ ಅಪಿ |
 ಅಭೈಶ್ವರ್ಯೇಣ ಸಂಪನ್ನಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಭಾಜನಂ ಕಿಮು || ೧೩ ||
 ಮಹೀಯಸಾಯುಷಾ ತೇಷಾಂ ವಸುಭಿರ್ಭೂರಿಭಿಶ್ಚ ಕಿಂ |
 ಯೇಭಿಮಾನಧನಾ ನೇಹ ಲಬ್ಧ ರೀಡಾಃ ಪದೇ ಪದೇ || ೧೪ ||
 ಅಚೇತನಾಶ್ಚ ಸಾವಜ್ಞಾ ಜೀವಂತೋಽಪಿ ನ ಕೀರ್ತಯೇ |
 ಅಭಿಮಾನಧನಾ ಧನ್ಯಾ ಸರ್ವಯೋಷಿತ್ಸು ಸಾ ಸತೀ || ೧೫ ||
 ಯಾ ತ್ವದ್ವಿನಿಂದಾಶ್ಚವಣಾತ್ಪ್ರಣೇಚಕ್ರೇ ಸ್ವಜೀವಿತಂ |
 ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ಮಹಾಕಾಲಃ ಸಂಯಕ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸತೀವ್ಯಯಂ || ೧೬ ||
 ಸತ್ಯಂ ಮುನೇ ಸತೀದೇವೀ ತ್ಪ್ರಣೇಚಕ್ರೇ ಸ್ವಜೀವಿತಂ |
 ಜೋಷಂ ಸ್ಥಿತೇ ಮುನೌ ತತ್ರ ತನ್ಮಹಾಕಾಲಸಾಧ್ವಸಾತ್ || ೧೭ ||

೧೨-೧೩. ಪ್ರಜೇಶ್ವರನಾದ ದಕ್ಷನೇ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಲು ನಿನ್ನ ಅವಮಾನವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯರೂ ಸಹ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನಭಾವವನ್ನು ತಾಳುವರು. ಅವಮಾನಿತರಾದವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದರೇನು? ಯಮಭಯವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವರೂ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನರಾದವರೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅವರೆಂದಿಗಾದರೂ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಭಾಜನರಾಗುವುದುಂಟೆ?

೧೪. ಅಡಿಗಡಿಗೂ ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಭಿಮಾನವೆಂಬ ಧನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅಪಾರವಾದ ಆಯುಷ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ ಅನಂತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?

೧೫. ಯಾರು ಜೀವಂತರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಎಲ್ಲರ ಆವಜ್ಞೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರನ್ನು ಅಚೇತನಪದಾರ್ಥಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯಬಹುದು. ಸಕಲ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಸತೀದೇವಿಯೇ ಅಭಿಮಾನಸಹಿತಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಧನ್ಯಳು. ಅವಳೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮಳು.

೧೬. ನಿನ್ನ ನಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಎಣಿಸಿದಳಲ್ಲವೆ.” ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ಸತಿಯು ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಳೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

೧೭-೧೮. ಆತನು, “ಅಯ್ಯಾ ಮುನಿವರ್ಯನೇ! ನಿಜವು. ಸತೀದೇವಿಯು

ರುದ್ರಶ್ಚಾತೀನ ರುದ್ರೋಽಭೂದ್ಭಹುಕೋಸಾಗ್ನಿದೀಪಿತಃ |

ತತಸ್ತತ್ಕೋಪಜಾದ್ವಕ್ಷೇರಾವಿರಾಸೀನ್ಮಹಾದ್ಭುತಿಃ || ೧೮ ||

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಃ ಪ್ರತಿನೂಕಾರಃ ಕಾಲಮೃತ್ಯುಪ್ರಕಂಪನಃ |

ಉನಾಚ ಚ ಪ್ರಣಮ್ಯೇಶಂ ಭುಶುಂಡೀಂ ಮಹತೀಂ ದಧತ್ || ೧೯ ||

ಅಜ್ಞಾಂ ದೇಹಿ ಪಿತಃ ಕಿಂ ತೇ ಕರನೈ ದಾಸ್ಯಮುತ್ತಮಂ |

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮೇಕಕವಲಂ ಕರನಾಣಿ ತ್ವದಾಜ್ಞಯಾ || ೨೦ ||

ಪಿಬಾಮಿ ಚಾರ್ಣವಾನ್ಸಸ್ತಾಪ್ಯೇಕೇನ ಚುಲುಕೇನ ವೈ |

ರಸಾತಲಂ ನಾ ಸಾತಾಲಂ ಸಾತಾಲಂ ನಾ ರಸಾತಲಂ || ೨೧ ||

ತ್ವದಾಜ್ಞಯಾ ನಯಾಮಿಾಶ ವಿನಿಮಯ್ಯ ಸ್ವಹೇಲಯಾ |

ಸಲೋಕಸಾಲಮಿಂದ್ರಂ ನಾ ಧೃತ್ವಾ ಕೇಶೈರಿಹಾನಯೇ || ೨೨ ||

ಅಪಿ ವೈಕುಂಠನಾಥಶ್ಚೇತ್ತತ್ಸಾಹಾಯ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ |

ತದಾ ತಂ ಕುಂಠಿತಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವದಾಜ್ಞಯಾ || ೨೩ ||

ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೃಣಸಮಾನವೆಂದೆಣಿಸಿದಳು” ಎಂದನು. ಮುನಿಪುಂಗವನೂ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗ ಮಹಾದೇವನು ಮಹಾಯಜ್ಞ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ವೈಸರೀತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಪಾರವಾದ ಕೋಪವೆಂಬ ಬೆಂಕಿ ಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ಭಯಂಕರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಆಗ ಆತನ ಕೋಪ ದಿಂದಂಟಾದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತೇಜೋವಂತನಾದ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನುದಯಿಸಿದನು.

೧೯. ಆತನು ಪರ್ವತಾಕಾರನಾಗಿ ಕಾಲಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯನ್ನೂ ನಡುಗಿಸುವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಹತ್ತರವಾದ ಭುಶುಂಡಿಯೆಂಬ ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆತನು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂತೆಂದನು.

೨೦. ತಂದೆಯೆ! ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡು. ನಿನ್ನ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಿ? ನಿನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯಾದ ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಬಳವನ್ನಾಗಿ ನುಂಗಿಬಿಡುವೆನು.

೨೧-೨೨. ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಆಘೋಶನದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಮುಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ರಸಾತಲವನ್ನು ಸಾತಾಲಕ್ಕೂ, ಸಾತಾಲವನ್ನು ರಸಾತಲೋಕಕ್ಕೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಬಲದಿಂದ ವಿಸಮಯ ಮಾಡುವೆನು. ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಮಾಲಕರೊಡಗೂಡಿದ ಮಹೇಂದ್ರನನ್ನೇ ಜೀಕಾವರೂ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೀನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಸೆಳೆದು ತರುವೆನು.

೨೩. ವೈಕುಂಠನಿಲಯನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಆತನಿಗೆ ಸಹಾಯವನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾಪ್ತನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನೂ ಶಸ್ತ್ರರಹಿತನನ್ನೂ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು.

ದನುಜಾ ದಿತಿಜಾಃ ಕೇ ನೈ ವರಾಕಾ ರಣದುರ್ಬಲಾಃ |
 ತೇಷು ಚೋತ್ಕಟಿತಾಂ ಕೋಽಪಿ ಧತ್ತೇ ತಂ ಪ್ರಣಿಹನ್ಮ್ಯಹಂ || ೨೪ ||
 ಕಾಲಂ ಬಧ್ನಾಮಿ ನಾ ಸಂಖ್ಯೇ ಮೃತ್ಯೋರ್ನಾ ಮೃತ್ಯುಮರ್ಥಯೇ |
 ಸ್ಥಾವರೇಷು ಚರೇಷ್ವತ್ರ ಮಯಿ ಕ್ರುದ್ಧೇ ರಣಾಂಗಣೇ || ೨೫ ||
 ತ್ವದ್ಬಲೇನ ಮಹೇಶಾನ ನ ಕೋಽಪಿ ಸ್ಥೈರ್ಯಮೇಷ್ಯತಿ |
 ಮನು ಪಾದತಲಾಘಾತಾದೇತದ್ವೈ ಕ್ಷೋಣಿಮಂಡಲಂ || ೨೬ ||
 ಕದಲೀದಲವದ್ವಾತಾದ್ವೇಪತೇ ಸರಸಾತಲಂ |
 ಚೂರ್ಣಕರೋಮಿ ದೋರ್ದಂಡಘಾತಾಚ್ಚೈತಾನ್ಕುಲಾಚಲಾನ್ || ೨೭ ||
 ಕಿಂ ಬಹುಕ್ತೇನ ದೇಹ್ಯಾಜ್ಞಾಂ ಮಮಾಸಾಧ್ಯಂ ನ ಕಿಂಚನ |
 ತ್ವತ್ಪಾದಬಲಮಾಸಾಧ್ಯ ಕೃತಂ ವಿದ್ವ್ಯದ್ಯ ಚಿಂತಿತಂ || ೨೮ ||
 ಇತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ತಸ್ಯೇಶಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೃತಮನುನ್ಯತ |
 ಕೃತಕೃತ್ಯಮಿನಾತ್ಯಂತಂ ತಂ ಮುದಾ ಪ್ರತ್ಯುನಾಚ ಚ || ೨೯ ||

೨೪. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲರಾದ ದನುಜರು, ರಾಕ್ಷಸರೇ ಮುಂತಾದ ನೀಚರಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೂ ಉದ್ಧಟಿತನವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಾಶಮಾಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.

೨೫-೨೭. ಕಾಲನೊಡನೆ ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನುಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವೆನು. ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಗೂ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವೆನು. ಮಹೇಶ್ವರಾ! ನಿನ್ನ ಬಲವೊಂದಿದ್ದರೆ ಕೋಸಗೊಂಡ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ನನ್ನ ಪಾದತಲಗಳ ಆಘಾತದಿಂದ ರಸಾತಲದವರೆಗಿನ ಸಕಲಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲವೂ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಾಳೆಯೆಲೆಯಂತೆ ನಡುಗುವುದು. ದೀರ್ಘಗಳಾದ ನನ್ನ ಬಾಹುಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಏಳು ಕುಲಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವೆನು.

೨೮. ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು? ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡು. ನಿನ್ನ ಪಾದವಂದನೆಯ ಬಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ನನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೇ ಇಲ್ಲವು. ಇಂದು ನೀನು ಚಿಂತಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರಿತೆಂದೇ ತಿಳಿ.”

೨೯. ಇಂತೆಂದ ಅವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಕೆಲಸವು ನಡೆಯಿತೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದವನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಮಹಾವೀರೋಽಸಿ ರೇ ಭದ್ರ ಮಮ ಸರ್ವಗಣೇಷ್ಟಿಹ |
 ವೀರಭದ್ರಾಖ್ಯಯಾ ತ್ವಂ ಹಿ ಪ್ರಥಿತಂ ಪರಮಾಂ ವ್ರಜ |
 ಕುರು ಮೇ ಸತ್ಪರಂ ಕಾರ್ಯಂ ದಕ್ಷಯಜ್ಞಂ ಕ್ಷಯಂ ನಯ || ೩೦ ||
 ಯೇ ತ್ವಾಂ ತತ್ರಾವಮನ್ಯಂತೇ ತತ್ಸಾಹಾಯ್ಯವಿಧಾಯಿನಃ |
 ತೇ ತ್ವಯಾಸ್ಯವಮಂತವ್ಯಾ ವ್ರಜ ಪುತ್ರ ಶುಭೋದಯ || ೩೧ ||
 ಇತ್ಯಾಜ್ಞಾಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಚಾಧಾಯ ಸ ತತಃ ಪರಮೇಶ್ವರೀಂ |
 ಹರಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕೃತ್ಯ ಜಗ್ಮಿವಾನತಿರಂಹಸಾ || ೩೨ ||
 ತತಸ್ತದನುಗಾನ್ಘಂಭುಃ ಸ್ವನಿಃಶ್ವಾಸಸಮುದ್ಗತಾನ್ |
 ಶತಕೋಟಿಮಿತಾನುಗ್ರಾನ್ ಗಣಾನನ್ಯಾನವಾಸ್ಯಜತ್ || ೩೩ ||
 ತೇ ಗಣಾ ವೀರಭದ್ರಂ ತಂ ಯಾಂತಂ ಕೇಚಿತ್ಪರೋಗತಾಃ |
 ಕೇಚಿತ್ತದನುಗಾ ಜಾತಾಃ ಕೇಚಿತ್ತತ್ಪಾರ್ಶ್ವಗಾ ಯಯುಃ || ೩೪ ||
 ಅಂಬರಂ ತೈಃ ಸಮಾಕ್ರಾಂತಂ ತೇಜೋವಿಜಿತಭಾಸ್ಕರೈಃ |
 ಶೃಂಗಾಗ್ರಾಣಿ ಗಿರೀಣಾಂ ಚ ಕೃಶ್ಣಿದುತ್ಪಾಟಿತಾನಿ ನೈ || ೩೫ ||

೩೦. “ಚಿರಂಜೀವಿಯೆ! ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಗಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೇ ಮಹಾವೀರನಾಗಿರುವೆ. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗುವೆ. ಈಗ ನನಗಾಗಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯವೊಂದನ್ನುಮಾಡು. ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸು.

೩೧. ಆತನಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನುಮಾಡುವವರಾಗಿ ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಾಗಿ ಎಣಿಸುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ನೀನೂ ಸಹ ಸರಿಯಾದ ಪರಾಭವವನ್ನುಂಟುಮಾಡು. ಮಂಗಳರೂಪವಾದ ಎಲೈ ಪುತ್ರನೆ! ಇನ್ನು ಹೊರಡು.”

೩೨. ಈ ವಿಧವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಉತ್ತಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಆ ವೀರಭದ್ರನು ತಂದೆಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಹೊರಡಲನುವಾದನು.

೩೩. ಆಗ ಆತನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯುಗ್ರರಾದ ಒಂದು ನೂರುಕೋಟಿ ಗಣಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಮಹಾದೇವನು ವೀರಭದ್ರನ ಪರಿವಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

೩೪. ಆ ಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆತನೊಡನೆ ಹೊರಟು ಕೆಲವರು ಆತನ ಮುಂದೆಯೇ ಹೋದರು. ಕೆಲವರು ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆತನ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಿಕ್ಕಿರಿದರು.

೩೫. ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಜಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವರಿಂದ

ಅಚೂಡಮಾಲಾಃ ಕೈಶಿಚ್ಚ ನಿಧೃತಾ ಮೈ ಶಿಲೋಚ್ಚಯಾಃ |
 ಉತ್ಪಾಟ್ಯ ಮಹತೋ ವೃಕ್ಷಾನ್ಕೇಚಿತ್ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಮುಖಾಂಗಣಂ || ೩೬ ||
 ಕೈಶಿ ದುತ್ಪಾಟಿತಾ ಯೂಪಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕುಂಡಾನ್ಯಪೂಪುರನ್ |
 ಮಂಡಪಂ ಧ್ವಂಸಯಾಮಾಸುಃ ಕೇಚಿತ್ಕ್ರೋಧೋದ್ಧುರಾ ಗಣಾಃ || ೩೭ ||
 ಅಚೀಖನನ್ವೈ ವೇದೀಶ್ವ ಕೇಚಿದ್ವೈ ಶೂಲಸಾಣಯಃ |
 ಅಭಕ್ಸ್ಯಯನ್ತ ವೀಂಷ್ಯನ್ಯೈ ಹೃಷದಾಜ್ಯಂ ಪಪುಃ ಪರೇ || ೩೮ ||
 ದಧ್ವಂಸುರನ್ತರಾಶೀಂಶ್ಚ ಕೇಚಿತ್ಪರ್ವತಸನ್ನಿಭಾನ್ |
 ಕೇಚಿದ್ವೈ ಪಾಯಸಾಹಾರಾಃ ಕೇಚಿದ್ವೈ ಕ್ಷೀರಸಾಯಿನಃ || ೩೯ ||
 ಕೇಚಿತ್ಪಕ್ಷಾನ್ಮಹೃಷ್ಪಾಂಗಾ ಯಜ್ಞ ಸಾತ್ರಾಣ್ಯಚೂರ್ಣಯನ್ |
 ಅಮೋಟಿಯನ್ಸುಚಾಂ ದಂಡಾನ್ಕೇಚಿದ್ಧೋರ್ದಂಡಶಾಲಿನಃ || ೪೦ ||
 ವ್ಯಭಂಜನ್ವ ಕಟಾನ್ಕೇಚಿತ್ಪಶೂನ್ಕೇಚಿದಜೀಗಿಲನ್ |
 ಅಗ್ನಿಂ ನಿರ್ವಾಪಯಾಮಾಸುಃ ಕೇಚಿದತ್ಯಗ್ನಿತೇಜಸಃ || ೪೧ ||

ಆಕಾಶವೆಲ್ಲವೂ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪರ್ವತಗಳ ಕೋಡುಗಲ್ಲುಗಳನ್ನೇ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೬. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆದರು. ಹಲವರು ಉನ್ನತಗಳಾದ ಮಹಾವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೇ ಬೇರು ಸಹಿತವಾಗಿ ಕಿತ್ತು ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

೩೭. ಕೆಲವರು ಯೂಪಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ಹೋಮ ಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಪುರೀಷೋತ್ಸರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವು ಗಣನಾಯಕರು ಕೋಪಗೊಂಡು ಮಂಟಪವನ್ನೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದರು.

೩೮. ಕೆಲವರು ತ್ರಿಶೂಲಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ವೇದಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಗೆದುಹಾಕಿದರು. ಇತರರು ಹವಿದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಂದುಹಾಕಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹವಿಸ್ಸಿನ ಆಜ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟರು.

೩೯. ಕೆಲವರು ಪರ್ವತೋಪಮಗಳಾದ ಅನ್ನರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವರು ಪಾಯಸಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಹಲವರು ಹಾಲು ಮೊಸರುಗಳನ್ನೂ ಕುಡಿದು ಮುಗಿಸಿದರು.

೪೦. ಕೆಲವರು ಪಕ್ಷಾನ್ನಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಮೈಯು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಯಜ್ಞೋಪಕರಣಗಳಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಬಲಿಷ್ಠಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ ಜೇರೆಯವರು ಸ್ತುಕ್ಪವಾದಿಗಳ ದಂಡಗಳನ್ನು ಮುರಿದುಹಾಕಿದರು.

೪೧. ಹಲವರು ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಮುರಿದರು. ಕೆಲವರು ಯಜ್ಞಪಶುಗಳನ್ನೇ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಅಗ್ನಿಗೂ ಮಿಗಿಲಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ಕೆಲವರು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೇ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದರು.

ಸ್ವಯಂ ಪರಿಧುಶ್ಚಾನ್ಯೇ ದುಕೂಲಾನಿ ಮುದಾ ಯುತಾಃ |
 ಜಗೃಹುಃ ಕೇಚನ ಪುರಾ ರತ್ನಾನಾಂ ಪರ್ವತಂ ಕೃತಂ || ೪೨ ||
 ಏಕೇನ ಚ ಭಗೋ ದೇವಃ ಪಶ್ಯಂಶ್ಚ ಕ್ರೇವಿಲೋಚನಃ |
 ಪೂಷ್ಣೋ ದಂತಾವಲೀಮನ್ಯಃ ಸಾತಯಾಮಾಸ ಕೋಪಿತಃ || ೪೩ ||
 ಯಜ್ಞಃ ಪಲಾಯಿತೋ ದೃಷ್ಟಃ ಕೇನಚಿನ್ಮಗರೂಪಧೃಕ್ |
 ಶಿರೋವಿರಹಿತಶ್ಚ ಕ್ರೇ ತೇನ ಚಕ್ರೇಣ ದೂರತಃ || ೪೪ ||
 ಏಕಃ ಸರಸ್ವತೀಂ ಯಾಂತೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿರ್ನಾಸಿಕಾಂ ವ್ಯಧಾತ್ |
 ಅದಿತೇರೋಷ್ಠ ಪುಟಿಕೌ ಛಿನ್ನಾವನ್ಯೇನ ಕೋಪಿನಾ || ೪೫ ||
 ಅರ್ಯನ್ಲೋ ಬಾಹುಯುಗಲಂ ತಥೋತ್ಪಾಟಿತವಾನ್ಪರಃ |
 ಅಗ್ನೇರುತ್ಪಾಟಿಯಾಮಾಸ ಕಶ್ಚಿಜ್ಜಿಹ್ವಾಂ ಪ್ರಸಹ್ಯ ಚ || ೪೬ ||
 ಚಿಚ್ಛೇದ ವಾಯೋರ್ವೃಷಣಂ ಸಾರ್ಷದೋಃನ್ಯಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ |
 ಸಾಶಯಿತ್ವಾ ಯಮಂ ಕಶ್ಚಿತ್ಕೋ ಧರ್ಮ ಇತಿ ಪೃಷ್ಟವಾನ್ |
 ಯತ್ರ ಧರ್ಮೇ ಮಹೇಶೋ ನ ಪ್ರಥಮಂ ಪರಿಪೂಜ್ಯತೇ || ೪೭ ||

೪೨. ಕೆಲವರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ತಮವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತರರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳಾಗಿ ಒಡ್ಡಿದ್ದ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಂತೆ ಸುಲಿದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

೪೩. ಭಗವಂತನು ದೇವನು ಒಬ್ಬನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಣೇಶ್ವರನು ಕೋಪದಿಂದ ಪೂಷನ ಹಲ್ಲಿನ ಸಾಲನ್ನೇ ಉದುರಿಸಿದನು.

೪೪. ಯಜ್ಞದ ಅಧಿದೇವತೆಯು ಜಿಂಕೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಒಡ್ಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಕಂಡು ದೂರದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಬೀಸಿ ಅವನನ್ನು ತಲೆಯಿಲ್ಲದವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

೪೫. ಒಬ್ಬನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೂಗನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಕೋವಗೊಂಡ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅದಿತಿದೇವಿಯ ತುಟಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕಡಿದುಹಾಕಿದನು.

೪೬. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅರ್ಯಮನ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಬಲತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದನು. ಬೇರೊಬ್ಬನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅಗ್ನಿದೇವನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನೇ ಕಿತ್ತನು.

೪೭. ಪ್ರತಾಪವಂತನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪಾರ್ಷದನು ವಾಯುದೇವನ ವೃಷಣಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಯಮಧರ್ಮರಾಜನನ್ನೇ ಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದುಹಾಕಿ “ಅಯ್ಯಾ! ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು? ಯಾವ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ

ನೈರ್ಋತಂ ಸಂಗೃಹೀತ್ವಾನ್ಯಃ ಕೇಶೇಷ್ವಾತೋಲ್ಯ ಚಾಸಕೃತ್ |
 ಅನೀಶ್ವರಂ ಹವಿರ್ಭುಕ್ತಂ ತ್ವಯೇತ್ಯಾತಾಡಯತ್ಪದಾ || ೪೮ ||
 ಕುಬೇರನುಪರೋ ಧೃತ್ವಾ ಸಾದಯೋರಧುನೋದ್ಬಲಾತ್ |
 ವಾನುಯಾಮಾಸ ಬಹುಶೋ ಭಕ್ಷಿತಾ ಹೃದ್ವರಾಹುತೀಃ || ೪೯ ||
 ಏಕಾದಶಾಃಪಿ ಯೇ ರುದ್ರಾ ಲೋಕಸಾಲೈಕಪಂಕ್ತಯಃ |
 ರುದ್ರಾಖ್ಯಾಧಾರಣವಶಾತ್ಪ್ರಮಥೈಸ್ತೇನಹೇಲಿತಾಃ || ೫೦ ||
 ವರುಣೋದರಮಾಪೀಡ್ಯ ಪ್ರಮಥೋಽನ್ಯೋ ಬಲೇನ ಹಿ |
 ಬಹಿರುದ್ಗಿರಯಾಮಾಸ ಯದ್ವತ್ತಂ ಚೇಶವರ್ಜಿತಂ || ೫೧ ||
 ಮಾಯೂರಿಂ ತನುಮಾಸಾದ್ಯ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷೋ ಮಹಾನುತಿಃ |
 ಉಡ್ಡೀಯ ಗಿರಿಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಚೈನ್ಯಃ ಕೌತುಕಮೈಕ್ಷತ || ೫೨ ||
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಪ್ರಮಥಾ ನತ್ವಾ ಯಾತ ಯಾತೇತಿ ಚಾಬ್ರುವನ್ |
 ಪ್ರಮಥಾಃ ಕಾಲಯಾಮಾಸುರನ್ಯಾನಸಿ ಚ ಯಾಚಕಾನ್ || ೫೩ ||

ಮೊದಲು ಮಹೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದನ್ನು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದೆ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೪೮. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ನಿರ್ಋತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಲೆಗೊದಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪುನಃ ಪುನಃ ಎಳೆದಾಡುತ್ತ “ಈಶ್ವರನಿಗರ್ಪಿತವಲ್ಲದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆಯಾ?” ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒದೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

೪೯. ಬೇರೊಬ್ಬನು ಕುಬೇರನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿಯಲು ಅವನು ಸೇವಿಸಿದ್ದ ಅನೇಕ ಆಹುತಿದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಾರಿ ಕೊಂಡು ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೫೦. ಲೋಕಪಾಲಕರೊಡನೆ ಸಹಪಜ್ಜಿಯೊಳಗಿದ್ದ ಏಕಾದಶರುದ್ರರಾದರೂ, ರುದ್ರರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ತಾಳಿದ್ದು ದರಿಂದಲೇ ಜೀವಂತರಾಗಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಮಥಗಳಾಗಲಿಂದ ಬಹುವಾಗಿ ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

೫೧. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ವರುಣನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಸುಕಿ ಈಶ್ವರನಿಗರ್ಪಿಸದೆ ಆತನು ತಿಂದಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಕ್ಕೆ ವಮನಮಾಡಿಸಿದನು.

೫೨. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಮಹೇಂದ್ರನು ನವಿಲಿನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡು ಯಜ್ಞವಾಟದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸರ್ವತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮರೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೫೩. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಥರು ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು

ಇತ್ಥಂ ಪ್ರಮಥಿತೇ ಯಾಗೇ ಪ್ರಮಥೈಃ ಪ್ರಥಮಾಗತೈಃ |

ವೀರಭದ್ರಃ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪ್ರಮಥಾನೀಕಿನೀವೃತಃ

|| ೫೪ ||

ಯಜ್ಞವಾಟಂ ಶ್ವಶಾನಾಭಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೈಃ ಪ್ರಮಥೈಃ ಪುರಾ |

ಅತಿಶೋಚ್ಯಾಂ ದಶಾಂ ನೀತಂ ವೀರಭದ್ರಸ್ತತೋ ಜಗೌ

|| ೫೫ ||

ಗಣಾಃ ಪಶ್ಯತ ದುರ್ಮತ್ಯೈಃ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನಾಂ ಚ ಕರ್ಮಣಾಂ |

ಅನೀಶ್ವರೈರವಸ್ಥೇಯಂ ಕುತೋ ದ್ವೇಷೋ ಮಹೇಶ್ವರೇ

|| ೫೬ ||

ಯೇ ದ್ವಿಷಂತಿ ಮಹಾದೇವಂ ಸರ್ವಕರ್ಮಕಸಾಕ್ಷಿಣಂ |

ಧರ್ಮಕಾರ್ಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತಾಸ್ತು ತೇ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತೀದೃಶೀಂ ದಶಾಂ || ೫೭ ||

ಕ್ಷ ಸ ದಕ್ಷೋ ದುರಾಚಾರಃ ಕ್ಷ ಚ ಯಜ್ಞಭುಜಃ ಸುರಾಃ |

ಧೃತ್ವಾ ಸರ್ವಾನಾನಯತ ಯಾತು ದ್ರುತತರಂ ಗಣಾಃ

|| ೫೮ ||

ಇತ್ಯಾಜ್ಞಾಂ ವೀರಭದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೇ ಪ್ರಮಥಾ ದ್ರುತಂ |

ಯಾವದ್ಯಾಂತ್ಯಗ್ರತಸ್ತಾವದ್ವಿಷ್ಟಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಗದಾಧರಃ

|| ೫೯ ||

ಮಾಡಿ “ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೊಬ್ಬ ರನ್ನುಳಿದು ಇತರ ಯಾಚಕರನ್ನೂ ಸಹ ನಾಶಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೫೪. ಮೊದಲನೆಯ ತಂಡವಾದ ಪ್ರಮಥರೇ ಇಂತು ಯಾಗಭೂಮಿಯ ನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಕಲ್ಲೊಲಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಬಳಿಕ ಪ್ರಮಥಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವೀರಭದ್ರನು ತಾನೇ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದನು.

೫೫. ತನ್ನ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು ಮೊದಲೇ ಯಜ್ಞವಾಟವನ್ನು ಸ್ವಶಾನ ಸಮಾಸನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿರುವ ಅವನ್ನು ಕುರಿತು ವೀರಭದ್ರನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೫೬. “ಗಣಗಳಿರಾ! ದುರಾಚಾರನಿರತರೂ ಈಶ್ವರನಿಂದಕರೂ ಅವನರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುವೆಂಬುದನ್ನು ತಳೆಯಿರಿ. ಇವರಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ದ್ವೇಷವೇತಕ್ಕಿ?”

೫೭. ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಭೂತನಾಗಿರುವ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಯಾರು ದ್ವೇಷಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವರೂ ಇಂತಹ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಪಡೆಯುವರು.

೫೮. ಮಹಾಶಿವಾರನಿರತನಾದ ಆ ದಕ್ಷನೆಲ್ಲಿರುವನು? ಈ ಯಜ್ಞವಲ್ಲ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲೆ ಗಣಗಳಿರಾ! ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಳೆದು ತನ್ನಿರಿ.”

೫೯. ಇಂತಹ ವೀರಭದ್ರನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತಳೆದು ಆ ಪ್ರಮಥರು ವೇಗವಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಿರಲು ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿಯೇ ಅವರೆದುರಿನಲ್ಲ ಕೋಪದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು.

ತೇನ ತೇ ಪ್ರಮಥಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಹಾಬಲಪರಾಕ್ರಮಾಃ |
 ಶುಷ್ಕಪರ್ಣಿತ್ಯಣಾನಸಾಂ ಸ್ರಾಪಿತಾ ನಾತ್ಯಯೇನ ಹಿ || ೬೦ ||
 ಅಥ ನಷ್ಟೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಪ್ರಮಥೇಷು ಹರೇರ್ಭಯಾತ್ |
 ಚುಕೋಪ ವೀರಭದ್ರಃ ಸ ಪ್ರಲಯಾನಲಸಂನಿಭಃ || ೬೧ ||
 ದದರ್ಶ ಶಾರ್ಙ್ಗೀಣಂ ಚಾಗ್ರೇ ಸ್ವಗಣೈಶ್ಚ ಪರಿಷ್ಪೃತಂ |
 ಚತುರ್ಭುಜೈರಸಂಖ್ಯಾತ್ಯರ್ಜಿತದೈತ್ಯಮಹಾಬಲೈಃ || ೬೨ ||
 ಚಕ್ರಿಭಿರ್ಗದಿಭಿರ್ಧೃಷ್ಟಂ ಖಡ್ಗಿಭಿಶ್ಚಾಪಿ ಶಾರ್ಙ್ಗಭಿಃ |
 ವೀರಭದ್ರಸ್ತತಃ ಸ್ರಾಹ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ದೈತ್ಯಸೂದನಂ || ೬೩ ||
 ತ್ವಂ ತು ಯಜ್ಞಪುಮಾನತ್ರ ಮಹಾಯಜ್ಞಪ್ರವರ್ತಕಃ |
 ರಕ್ಷಿತಾ ನಿಜವೀರ್ಯೇಣ ದಕ್ಷಸ್ಯ ತ್ರ್ಯಕ್ಷನೈರಿಣಃ || ೬೪ ||
 ಕಿಂ ವಾ ದಕ್ಷಂ ಸಮಾನೀಯ ದೇಹಿ ಯುದ್ಧಾಸ್ತ ನಾ ಮಯಾ |
 ನ ದಾಸ್ಯಸಿ ಚ ಚೇದ್ದಕ್ಷಂ ತತಸ್ತಂ ರಕ್ಷ ಯತ್ನತಃ || ೬೫ ||

೬೦. ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳೂ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳೂ ಎನಿಸಿದ ಸಕಲ ಪ್ರಮಥ ಗಣಗಳೂ ಆತನ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ತರಗೆಲೆಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಚೆದರಿಹೋದುವು.

೬೧. ಇಂತು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಭಯಗೊಂಡು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಮಥರೂ ನಷ್ಟರಾಗಲು, ವೀರಭದ್ರನು ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತ ಅಪರಿಮಿತನಾದ ಕೋಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು.

೬೨. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡನು. ಆತನ ಸೇವಕರೆಲ್ಲರೂ ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳಿಂದೊ ಪುನವರೂ, ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಗೆದ್ದವರೂ, ಅಸಂಖ್ಯಾತರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

೬೩. ರಾಕ್ಷಸಮರ್ದನನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಖಡ್ಗ, ಚಾಪಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತಳೆದ ಪರಿವಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನು. ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ವೀರಭದ್ರನು ಇಂತೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೬೪. “ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಪುರುಷನು. ಈ ಮಹಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ನೀನೇ. ತ್ರಿಲೋಚನನಿಗೆ ವೈರಿಯಾದರೂ ದಕ್ಷನನ್ನು ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ.

೬೫. ಈಗ ಆ ದಕ್ಷನನ್ನು ಕರೆದು ತಂದು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸು. ಅಥವಾ ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗು. ದಕ್ಷಪ್ರಚೇಶ್ವರನನ್ನು ನನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಲದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊ.

ಪ್ರಾಯಶಃ ಶಂಭುಭಕ್ತೇಷು ಯತಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇಗ್ರಣೇಃ |
 ಏಕೋನೇಬ್ಜಸಹಸ್ರೇ ಪ್ರಾಗ್ಧೌ ನೇತ್ರಾಂಬುಜಂ ಭವಾನ್ || ೬೬ ||
 ತುಷ್ಠೇನ ಶಂಭುನಾ ದತ್ತಂ ತುಭ್ಯಂ ಚಕ್ರಂ ಸುದರ್ಶನಂ |
 ಯತ್ಸಾಹಾಯ್ಯಮನಾಸ್ಯಾಜೌ ತ್ವಂ ಜಯೇರ್ದನುಜಾಧಿಪಾನ್ || ೬೭ ||
 ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ನಚಸ್ತಸ್ಯ ವೀರಭದ್ರಸ್ಯ ಚೋರ್ಜಿತಂ |
 ಜಿಜ್ಞಾಸುಸ್ತದ್ಬಲಂ ವಿಷ್ಣುವೀರಭದ್ರಮುನಾಚ ಹ || ೬೮ ||
 ತ್ವಂ ಶಂಭೋಃ ಸುತದೇಶೀಯೋ ಗಣಾನಾಂ ಪ್ರವರೋಽಸ್ಯಹೋ |
 ರಾಜಾದೇಶಮನುಪ್ರಾಪ್ಯ ತತೋಽಪ್ಯತಿಬಲೋ ಮಹಾನ್ || ೬೯ ||
 ಯೋಽಸಿ ಸೋಽಸ್ಯಹಮಪ್ಯತ್ರ ದಕ್ಷರಕ್ಷಣದಕ್ಷಧೀಃ |
 ಪಶ್ಯಾಮಿ ತವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಕಥಂ ದಕ್ಷಂ ಹರಿಷ್ಯಸಿ || ೭೦ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ವೀರಭದ್ರಃ ಸ ತೇನ ವೈ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ಯನಾ |
 ಪ್ರಮಥಾನ್ದೃಷ್ಟಿಭಂಗೈವ ಪ್ರೇರಯಾಮಾಸ ಸಂಗರೇ || ೭೧ ||

೬೬. ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ನೀನು ಮಹೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖನೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ತಳೆದಿರುವೆ. ಸಹಸ್ರಕಮಲಗಳಿಂದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಲುಸಕ್ರಮಿಸಿ ಒಂದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲು ನಿನ್ನ ಒಂದು ನೇತ್ರವನ್ನೇ ಹಿಂದೆ ಅರ್ಪಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ.

೬೭. ಇದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶಂಭುವು ನೀನಿಗೆ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸುದರ್ಶನವೆಂಬ ಆ ಚಕ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನೀನು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನೂ ಜಯಿಸುವವನಾದೆ.

೬೮. ವೀರಭದ್ರನ ಗರ್ವಸಹಿತವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಆತನ ಬಲವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೬೯. “ನೀನು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುತ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವೆ. ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಒಡೆಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ.

೭೦. ನೀನು ಯಾರಾಗಿದ್ದರೇನು? ನಾನೂ ಸಹ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನಾದರೂ ನೋಡುವೆನು.”

೭೧. ಶಾರ್ಙ್ಗಪಾಣಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಭದ್ರನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರಾದ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಣ್ಣುಸನ್ನೆಗಳಿಂದಲೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದನು.

ಅಥ ತೈಃ ಪ್ರಮಥೈರ್ವಿಷ್ಣೋರನುಗಾ ಗದಿತಾ ರಣೇ |
 ಆದದಾನಾಸ್ತುಂ ವಕ್ತ್ರೇಣಾಸಿತಾಃ ಸಾಶವೀಂ ದಶಾಂ || ೭೨ ||
 ತತಸ್ತಾಕ್ಷ್ಯರಥಃ ಕೃದ್ಧಸ್ತೇಕೈಕಂ ರಣಮೂರ್ಧನಿ |
 ಸಹಸ್ರೇಣ ಸಹಸ್ರೇಣ ಬಾಣಾನಾಂ ಹೃದ್ಯತಾಡಯತ್ || ೭೩ ||
 ತೇ ಭಿನ್ನವಕ್ಷಸಃ ಸರ್ವೇ ಗಣಾ ರುಧಿರವರ್ಷಿಣಃ |
 ನಾಸಂತೀಂ ಕೈಂಶುಕೀಂ ಶೋಭಾಂ ಪರಿಪ್ರಾಪ್ತಾ ರಣಾಜಿರೇ || ೭೪ ||
 ಕ್ಷರಂತ ಇವ ಮಾತಂಗಾಃ ಸ್ವಂತ ಇವ ಪರ್ವತಾಃ |
 ಮದೇನ ಧಾತುರಾಗೇನ ಮಿಶ್ರೈಃ ಶುಶುಭಿರೇ ಗಣಾಃ || ೭೫ ||
 ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಗಣಪೋಽಬ್ರವೀದ್ವೈಕುಂಠನಾಯಕಂ |
 ಹೇ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವನ್ ಜಾನೇ ತ್ವಾಂ ತ್ವಂ ರಣಾಂಗಣಪಂಡಿತಃ || ೭೬ ||
 ಪರಂ ಯುದ್ಧ್ಯಸಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರದಾರ್ಪನವೇಂದ್ರೈ ನರ್ಪಸಾರ್ಪದೈಃ |
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವೀರಭದ್ರೇಣ ಭುಶುಂಡೀ ಕಲಿತಾ ಕರೇ || ೭೭ ||

೭೨. ಆಗ ಆ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಿವಾರದವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಪಡೆದು ತತ್ಸೂಚಕವಾಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿದ್ದ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದ ಪುಶುಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

೭೩. ಆದನ್ನು ಕಂಡು ಗರುಡವಾಹನನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಶತ್ರುಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಸಾವಿರ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೃದಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದನು.

೭೪. ಆಗಲಾ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಆ ಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೀಳಿದ ಹೃದಯಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ ರಕ್ತವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ ವಸಂತಕಾಲದ ಮುತ್ತಿಗೆದ ಮರಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಳೆದು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೭೫. ಮದಧಾರೆಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮದ್ದಾನೆಗಳನ್ನೂ, ಧಾತುರಸಗಳನ್ನು ಸ್ರವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಗಣನಾಯಕರು ಅನುಲೇಪನಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ತಧಾರೆಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೭೬. ಆಗ ವೀರಭದ್ರನು ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನಗುತ್ತ ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು. “ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗಪಾಣಿಯೆ! ನೀನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಕುಶಲನೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು.

೭೭. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಯುದ್ಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರೊಡನೆಯೂ ದಾನವೇಂದ್ರರೊಡನೆಯೂ ನಡೆದಿರುವುದೇ ಹೊರತು ವಾರ್ಷದಗಣಗಳೊಡನಲ್ಲ.” ಇಂತೆಂದು ವೀರಭದ್ರನು ಗುರುತರವಾದ ತನ್ನ ಭುಸುಂಡಿಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡನು.

ಗದಿನಾಥ ಗದಾ ತೂರ್ಣಂ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಗಿರಿರೇಣುಕೃತ್ ।

ತತಃ ಪ್ರಹತವಾನ್ವೀರೋ ಭುಶುಂಡ್ಯಾ ತಂ ಗದಾಧರಂ ।

ತದಂಗಸಂಗಮಾಸಾದ್ಯ ವಿವಿದ್ರೇ ಶತಧಾ ತಯಾ || ೭೮ ||

ಕೌಮೋದಕೀಪ್ರಹಾರೇಣ ವೀರಭದ್ರಂ ಪ್ರತಾಪಿನಂ ।

ಜಘಾಸ ವಾಸುದೇವೋಽಪಿ ತರಸಾಂಜ್ಞಾ ತನೇದನಂ || ೭೯ ||

ತತಃ ಖಟ್ಟಾಂಗಮಾದಾಯ ಗದಾಹಸ್ತಂ ಗದಾಧರಂ ।

ಆಶಾಡ್ಯ ಸಸ್ಯದೋದ್‌ಫಂಡೇ ಗದಾಂ ಭೂಮಾವಸಾತಯತ್ || ೮೦ ||

ಕುಶಿತೋಯಂ ಮಧುದ್ವೇಷೀ ಚಕ್ರೇಣಾತಾಡಯಚ್ಚ ತಂ ।

ಸ ಚ ಚಕ್ರಂ ಸಮಾಗಚ್ಛದ್ವಿಷ್ವಾತ್ಸ ಸಸ್ಮಾರ ಶಂಕರಂ || ೮೧ ||

ಶಂಕರಸ್ಮರಣಾಚ್ಚಕ್ರಂ ಮನಾಗ್ನಕ್ರತ್ವಮಾಪ್ಯ ಚ ।

ಕಂಠಮಾಸಾದ್ಯ ವೀರಸ್ಯ ಸಂಯಗ್ಜಾತಂ ಸುದರ್ಶನಂ || ೮೨ ||

ತೇನ ಚಕ್ರೇಣ ಶುಶುಭೇ ನಿತರಾಂ ಸ ಗಣೇಶ್ವರಃ ।

ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಿನ್ವೃತ ಇವ ಸಮರೇ ವಿಜಯಸ್ರಜಾ || ೮೩ ||

೭೮. ಗದಾಪಾಣಿಯೂ ಸಹ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರರೆಂಬ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಧೂಳು ಮಾಡುವ ತನ್ನ ಗದೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ವೀರಭದ್ರನು ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ತನ್ನ ಭುಸುಂಡಿಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಹಾರಮಾಡಿದನು. ಆ ಆಯುಧವು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಶರೀರವನ್ನು ತಗುಲಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನೂರುಪಾಲಾಗಿ ಒಡೆದು ಹೋಯಿತು.

೭೯. ವಾಸುದೇವನೂ ಸಹ ದೇವಲೇಶವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಪ್ರತಾಪ ಶಾಲಿಯಾದ ವೀರಭದ್ರನ ಮೇಲೆ ವೇಗವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೌಮೋದಕಿಯೆಂಬ ಗದೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

೮೦. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ವೀರಭದ್ರನು ತನ್ನ ಖಟ್ಟಾಂಗವೆಂಬ ಆಯುಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು. ಗದಾಹಸ್ತನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಲಕ್ಕೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದು ಗದೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸಿದನು.

೮೧. ಮಧುಸೂದನನು ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪಗೊಂಡವನಾಗಿ ತನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧದಿಂದ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕಂಡು ವೀರಭದ್ರನು ಫರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡನು.

೮೨. ಮಹಾದೇವನ ಸ್ಮರಣದ ಫಲವಾಗಿ ಆ ಚಕ್ರವು ತತ್‌ಕ್ಷಣವಲ್ಲಿಯೇ ಸಕ್ರಗತಿಯಾಗಿ ವೀರಭದ್ರನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಹಾರದಂತೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ನಯನಮನೋದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

೮೩. ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಆ ಚಕ್ರದಿಂದ ಗಣನಾಯಕನಾದ ವೀರ

ತತಃ ಸುದರ್ಶನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ಕಂಠಾಭರಣಂ ಹರಿಃ |

ಮನಾಕ್ಸಚಕಿತಂ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತತೋ ಜಗ್ರಾಹ ನಂದಕಂ

|| ೮೪ ||

ಸನಂದಕಂ ಕರಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರೋದ್ಯತಂ ಮಧುವಿವ್ವಿಷಃ |

ಪಶ್ಯತಾಂ ದಿವಿ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಸ್ತಂಭಯಾಮಾಸ ಹುಂಕೃತಾ

|| ೮೫ ||

ಅಭ್ಯಧಾವಚ್ಚ ವೇಗೇನ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಶೂಲಮುಜ್ಜ್ವಲಂ |

ಯಾವಜ್ಜಿಘಾಂಸತಿ ಹರಿಂ ತಾವದಾಕಾಶವಾಚಯಾ

|| ೮೬ ||

ವಾರಿತೋ ಗಣರಾಜಃ ಸ ಮಾಕಾರ್ಷೀಃ ಸಾಹಸಂ ತ್ವಿತಿ |

ತತಸ್ತಮಪಹಾಯಾಶು ವೀರಭದ್ರೋ ಗಣೋತ್ತಮಃ |

ಪ್ರಾಪ್ಯ ದಕ್ಷಂ ವಿನದ್ಯೋಚ್ಛೇಧಿಕ್ತ್ವಾನಿಾಶ್ವರನಿಂದಕಂ

|| ೮೭ ||

ಯಸ್ಯೇದೃಗಸ್ತಿ ಸಂಪತ್ತಿರ್ಯತ್ರ ದೇವಾಃ ಸಹಾಯಿನಃ |

ಸ ಕಥಂ ಸೇಶ್ವರಂ ಕರ್ಮ ನ ಕುರ್ಯಾದ್ಧಕ್ಷತಾಂ ದಧತ್

|| ೮೮ ||

ಭದ್ರನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ವಿಜಯಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ
ವರಿಸಿದ ಮದವಣಿಗನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

೮೪. ತಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವು ಶತ್ರುವಿನ ಕಂಠಾಭರಣವಾಗಿ
ಪರಿಣಮಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ
ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತದವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ ತನ್ನ ನಂದಕವೆಂಬ ಖಡ್ಗ
ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

೮೫. ಮಧುಸೂವನನು ತನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಂದಕವನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಕೈಯೆತ್ತಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ವೀರಭದ್ರನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸಿದ್ಧರು
ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಹುಂಕಾರಮಾತ್ರದಿಂದ ಆತನ ಕೈಯನ್ನು ಸ್ತಂಭನ
ಗೊಳಿಸಿದನು.

೮೬. ಅಲ್ಲದೆ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾದ ತನ್ನ ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬೀಸುತ್ತ
ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಿಬಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರು
ವಂತೆಯೇ ಆಕಾಶವಾಣಿಯು “ಅತಿಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ” ಎಂದು ಹೇಳಿ
ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ತಡೆಯಿತು.

೮೭. ಆಗ ಪಾರ್ಷದಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವೀರಭದ್ರನು ಹರಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು
ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ
ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿದನು. “ಈಶ್ವರನಿಂದಕನಾದ ನಿನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ.

೮೮. ಯಾವ ನಿನಗೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಇಂತಹ ಅತುಲೈಶ್ವರ್ಯ
ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ದಕ್ಷನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನೀನು ಸಕಲ
ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಮಾಡದಿರುವುದು ಹೇಗೆ?

ಯೇನಾಸ್ಯೇನಾ ಪವಿತ್ರೇಣ ಭವತಾ ನಂದಿತಃ ಶಿವಃ |

ಚೂರ್ಣಯಾಮಿ ತದಾಸ್ಯಂ ತೇ ಚಹೇಟಾಭಿಃ ಸಮಂತತಃ || ೮೯ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಸ್ಯ ಹರಸಾರುಷ್ಯಭಾಷಿಣಃ |

ಚಿಚ್ಛೇದ ವದನಂ ವೀರಶ್ಚ ಪೇಟಿತಘಾತನೈಃ || ೯೦ ||

ತತಸ್ತ್ವದಿತಿಮುಬ್ಯಾಸಾಂ ಮಿಲಿತಾಸಾಂ ಮಹೋತ್ಸವೇ |

ತೋಟಿಯಾಮಾಸ ಕರ್ಣಾದೀನ್ಯಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗಕಾನಿ ಚ || ೯೧ ||

ವೇಣೇದಂಡಾಶ್ಚ ಕಾಸಾಂಚಿತ್ತೇನ ಚ್ಛಿನ್ನಾ ಮಹಾರುಷಾ |

ಕಾಸಾಂಚಿಜ್ಜ ಕರಾ ಚ್ಛಿನ್ನಾಃ ಕಾಸಾಂಚಿತ್ಕರ್ತೃತಾಃ ಸ್ತನಾಃ || ೯೨ ||

ನಾಸಾಪುಟಾಂಸ್ತಥಾನ್ಯಾಸಾಂ ಪಾಟಿಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಷ್ವದಃ |

ಚಿಚ್ಛೇದ ಚಾಂಗುಲೀಶ್ಚಾಪಿ ತಥಾನ್ಯಾಸಾಂ ಶಿವಸ್ತ್ರಿಯಃ || ೯೩ ||

ಯೇ ಯೇ ನಿನಿಂದುರ್ದೇವೇಶಂ ಯೇ ಯೇ ಚ ಶುಶ್ರುವುಸ್ತದಾ |

ತೇಷಾಂ ಜಿಹ್ವಾಃ ಶ್ರುತಿಃ ಕೋಪಾದಚ್ಛಿನ್ನಚ್ಛಾಕರೋದ್ಧಿಧಾ || ೯೪ ||

ಕೇಚಿದುಲ್ಲಂಛಿತಾ ಯೂಪೇ ಸಾಶಯಿತ್ಯಾ ದೃಢಂ ಗಲೇ |

ಅಥೋಮುಖಾ ಯೈರ್ದೇವೇಶಂ ವಿಹಾಯಾತ್ಮಂ ಮಹಾಹವಿಃ || ೯೫ ||

೮೯. ಯಾವ ಅಪವಿತ್ರವಾದ ಮುಖದಿಂದ ನೀನು ಮಹಾದೇವನ ನಿಂದೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯೋ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಹಸ್ತಗಳ ತಾಡನಗಳಿಂದ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಚೂರ್ಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು.”

೯೦-೯೧. ಇಂತೆಂದು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನಾಡಿದ ಆ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖವನ್ನು ನೂರಾರು ಕಪಾಳತಾಡನಗಳಿಂದ ವೀರಭದ್ರನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಆ ಯಜ್ಞಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಅದಿತಿವೇನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಿವಿಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡನು.

೯೨. ಮಹಾಕೋಪದಿಂದ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರ ನಿಡುಜಡೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಕೆಲವರ ಕೈಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮತ್ತೆ ಹಲವರ ಸ್ತನಗಳು ಭಿನ್ನಗಳಾದುವು.

೯೩. ಆ ಪಾರ್ಷ್ವದೋತ್ತಮನು ಮತ್ತೆಕೆಲವರ ಮೂಗುಗಳನ್ನೇ ಕಡಿದು ಹಾಕಿದನು. ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆಪ್ತನಾದ ಆತನು ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬೆರಳುಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

೯೪. ಯಾರು ಯಾರು ಪರಮಶಿವನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ್ದರೋ, ಅವರ ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಆ ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿಂತಿದ್ದವರ ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ ವೀರಭದ್ರನು ಇಬ್ಭಾಗವಾಗಿ ಸೀಳಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು.

೯೫. ಕೆಲವರ ಕೊರಳುಗಳಿಗೆ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದು ಯೂಪಸ್ತಂಭಗಳಿಂ

ದ್ವಿಜರಾಜಶ್ಚ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಭೃಗುಮಾರೀಚಿಮುಖ್ಯಕಾಃ |

ಅತ್ಯಂತಮಪಮಾನಸ್ಯ ಭಾಜನಂ ತೇನ ಕಾರಿತಾಃ || ೯೬ ||

ಏತೇ ಜಾಮಾತರಸ್ತಸ್ಯ ಯತೋ ದಕ್ಷಸ್ಯ ದುರ್ಧಿಯಾಃ |

ಹಿತ್ವಾ ಮಹೇಶ್ವರಮನುಸ್ಯೋಂ ಪಶ್ಯದಧಿಕಾನ್ ಶಿನಾತ್ || ೯೭ ||

ತಾನಿ ಕುಂಡಾನಿ ತೇ ಯೂಷಾಸ್ತೇ ಸ್ತಂಭಾಃ ಸ ಚ ಮಂಡಪಃ |

ತಾ ವೇದ್ಯಸ್ತಾನಿ ಪಾತ್ರಾಣಿ ತಾನಿ ಹವ್ಯಾನ್ಯನೇಕಧಾ || ೯೮ ||

ತೇ ಚ ವೈ ಯಜ್ಞಸಂಭಾರಾಸ್ತೇ ತೇ ಯಜ್ಞಪ್ರವರ್ತಕಾಃ |

ತೇ ರಕ್ಷಪಾಲಾಸ್ತೇ ಮಂತ್ರಾ ವಿನೇಶುರ್ಹೇಲಯಾಃಖಿಲಾಃ || ೯೯ ||

ಸ್ತೋಕೇನೈವ ಹಿ ಕಾಲೇನ ಯಥಾರ್ಥಿಃ ಪರವಂಚನಾತ್ |

ಅರ್ಚಿತಾ ನಶ್ಯತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದಕ್ಷಸಂಪದ್ಗತಾಶಿನಾ || ೧೦೦ ||

ನೀತೇ ಮಹಾಕ್ರತೌ ತೇನ ಸಗಣೇನೇದೃಶೀಂ ದಶಾಂ |

ವಿಧಿರ್ವಿಧಿವಿಲೋಪಾಚ್ಚ ಹರಂ ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯ ಚಾನಯತ್ || ೧೦೧ ||

ದಲೇ ಜೋಲಾಡಬಿಟ್ಟನು. ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ತೂಗು ಹಾಕಿದನು.

೯೬-೯೭. ಚಂದ್ರನೂ, ಯಮಧರ್ಮರಾಜನೂ, ಭೃಗುಮರೀಚಿಗಳೇ ಮುಂತಾದವರೂ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಅತ್ಯಂತವಾದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರಾದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಾದ ಆ ದಕ್ಷನ ಅಳಿಯಂದಿರಾದವರು. ಮಹೇಶ್ವರನಿಲ್ಲದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಾವೇ ಶಿನನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕರಾದವರೆಂದು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

೯೮-೯೯. ಇಂತು ಆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದ ಕುಂಡಗಳೂ, ಯೂಷಸ್ತಂಭಗಳೂ, ಆ ಮಂಟಪವೂ, ಆ ವೇದಿಕೆಗಳೂ, ಪಾತ್ರೆಗಳೂ, ಬಹುವಿಧಗಳಾದ ಆ ಹವಿರ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಇತರ ಸಮಸ್ತಯಜ್ಞಸಂಭಾರಗಳೂ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಋತ್ವಿಜರೂ, ಮಂಟಪದ ಕಾವಲುಗಾರರೂ, ಮಂತ್ರಾರ್ಥಿ ದೇವತೆಗಳೂ—ಸಕಲವೂ ಅವಲೀಲಿಯಾಗಿ ವೀರಭದ್ರನಿಂದ ವಿನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿತು.

೧೦೦. ಇತರರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಗೆ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿನಾರ್ಪಿತವಲ್ಲದ ದಕ್ಷನ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂತಾಯಿತು.

೧೦೧. ಇಂತು ವೀರಭದ್ರನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರಸಮೇತನಾಗಿ ಮಹಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯಜ್ಞವಿಧಿಯ

ತತ್ರ ಯತ್ರ ಮುಖಃ ಸೋಽಭೂದೀದೃಶಃ ಶಿವವರ್ಜಿತಃ |
 ಆಯಾತೇಽಥ ಮಹಾದೇವೇ ವೀರಭದ್ರೋಽತಿಲಜ್ಜಿತಃ || ೧೦೨ ||
 ನತ್ವಾ ನ ಕಿಂಚಿದನದದ್ದೇನಃ ಸರ್ವಮನೈತ್ಸ್ಯಯಂ |
 ಪ್ರಸಾದ್ಯ ದೇವದೇವೇಶಂ ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠೋಽಬ್ರವೀತ್ಪುನಃ || ೧೦೩ ||
 ಅಪರಾಧ್ಯಸ್ಯಯಂ ದಕ್ಷಃ ಸಂಪ್ರಸಾಧ್ಯಃ ಕೃಪಾನಿಧೇ |
 ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ಪುನರಮೂನ್ಯರ್ವಾನ್ಕಾರಯ ಶಂಕರ || ೧೦೪ ||
 ಯಥಾ ವಿಧಿಃ ಪ್ರವರ್ತೇತ ನೈದಿಕಃ ಪುನರೇವ ಹಿ |
 ತಥಾಜ್ಞಾ ದೀಯತಾಂ ಶಂಭೋ ಕರ್ಮ ಸಿದ್ಧೃತಿ ಸೇತ್ಸರಂ || ೧೦೫ ||
 ಅನೀತ್ಸರಾಸು ಸರ್ವಾಸು ಕ್ರಿಯಾಸು ಪರಮೇಶ್ವರ |
 ಏವಮೇವ ಭವಂತ್ಯೇವ ವಿಘ್ನಜಾತಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ || ೧೦೬ ||
 ವಿಚಾರತೋ ವರಾಕೋಽಯಂ ದಕ್ಷೋ ಭಕ್ತತರಸ್ತವ |
 ಕುರ್ವನ್ಮೋಽನೀತ್ಸರಂ ಕರ್ಮ ಪರದೃಷ್ಟಾಂತತಾಂ ಗತಃ || ೧೦೭ ||

ಲೋಕಕ್ಕೆ ಭಯಗೊಂಡು ಸಕಲವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿ
 ಆತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು.

೧೦೨. ಶಿವವರ್ಜಿತವಾದ ಮಹಾಕೃತುವು ಇಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು
 ಹೊಂದಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಹೇಶ್ವರನು ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಲು ವೀರಭದ್ರನು
 ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಾಚಿಕೆಗೊಂಡನು.

೧೦೩. ಅವನು ತಂದೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ
 ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮಹಾದೇವನೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.
 ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೦೪. “ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನೆ! ಈ ದಕ್ಷನು ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿ
 ದವನಾದರೂ ಇವನಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಬೇಕು. ಶಂಕರನೆ! ಈ ಯಜ್ಞ
 ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಾಡುವವನಾಗು.

೧೦೫. ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಈ ಕರ್ಮವು ಪುನಃ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರು
 ವಂತೆಯೂ, ಈಶ್ವರಸಹಿತವಾದ ಕರ್ಮವು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆಯೂ
 ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನೀನು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು.

೧೦೬. ಪರಮೇಶ್ವರನೆ! ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಲೆಳಸಿದ
 ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ ಸಾವಿರಾರು ವಿಘ್ನಗಳುಂಟಾಗು
 ತ್ತಿರುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿರುವುದು.

೧೦೭. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ನೀಚನಾದ ಈ ದಕ್ಷನೂ
 ನಿನ್ನ ಉತ್ತಮ ಭಕ್ತನೇ ಆಗಿರುವನು. ಈಶ್ವರಾರ್ಪಿತವಲ್ಲದ ಕರ್ಮವನ್ನು
 ಮಾಡಿ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಾಂತಪ್ರಾಯನಾಗಿರುವನು.

ಅನ್ಯೋಽಪಿ ಯೋ ಮಹೇಶಾನಂ ಹಿತ್ವಾ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯತಿ |

ತಸ್ಯ ತತ್ಕರ್ಮಸಂಸಿದ್ಧಿರ್ದಕ್ಷಸ್ಯೇವ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೧೦೮ ||

ಅತೋ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ತಿಂಚಿಚ್ಛ ಕ್ವಚಿತ್ಕರ್ಮ ವಿನಾ ಶಿವಂ |

ವಿಧಾಸ್ಯತಿ ನಿಶಮ್ಯಾಸ್ಯ ದಕ್ಷಸ್ಯೇದ್ವೃಷ್ಟಚೇಷ್ಟಿತಂ || ೧೦೯ ||

ವಿಧೀರಿತಮಿತಿ ಶೃತ್ವಾ ಸ್ಮಿತಾ ದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ |

ವೀರಮಾಜ್ಞಾಪಯಾಮಾಸ ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಯ || ೧೧೦ ||

ವೀರಭದ್ರೋಽಪಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಶರ್ವಾಜ್ಞಾಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯ ಚ |

ವಿನಾ ದಕ್ಷಸ್ಯ ವದನಂ ಯಥಾಪೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯತ್ || ೧೧೧ ||

ಈಶ್ವರಂ ಯೇ ವಿನಿಂದಂತಿ ತೇ ಮೂಕಾಃ ಶಶವೋ ಧ್ರುವಂ |

ತತೋ ಮೇಷಮುಖಂ ದಕ್ಷಂ ವೀರಭದ್ರೋ ಗಣೋ ವ್ಯಥಾತ್ || ೧೧೨ ||

ದೇವೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಪ್ಯಚ್ಛ್ಯ ಧರ್ಮಾದ್ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯತಶ್ಚ್ಯುತಃ |

ಸ ಪಾರ್ಷ್ವದೋ ಹಿಮಪ್ರಸ್ಥಂ ಜಗಾಮ ತಪಸೇ ತತಃ || ೧೧೩ ||

೧೦೮. ಬೇರೆ ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನುಳಿದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನ ಕರ್ಮದ ಪರಿಪಾಕವೂ ಸಹ ದಕ್ಷಪ್ರಚೇಶ್ವರನು ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞದ ಸಿದ್ಧಿಯಂತೆಯೇ ಆಗುವುದು.

೧೦೯. ಆದುದರಿಂದ ದಕ್ಷನು ಮಾಡಿದ ಈ ಯಜ್ಞದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನೂ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಶಿವರಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

೧೧೦. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು “ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿಸಾಡಿಸು” ಎಂದು ಆಪ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೧೧೧. ತಂದೆಯಾದ ಪರಮಶಿವನ ಅಪ್ಪನೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ವೀರಭದ್ರನು ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಿದ್ದ ದಕ್ಷನ ಮುಖಪೊಂದನ್ನುಳಿದು ಋಕ್ಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುನ್ನಿಸಂತೆಯೇ ಸಜ್ಜು ಗೊಳಿಸಿದನು.

೧೧೨. “ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಯಾರು ನಂದಿಸುವರೋ, ಅವರು ಮೂಗರೂ ಪರುಸಮಾನರೂ ಆಗುವುದೇ ನಿಶ್ಚಯವು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಗಣನಾಯಕನಾದ ವೀರಭದ್ರನು ದಕ್ಷನಿಗೆ ಮೇಕೆಯ ಮುಖಪೊಂದನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದನು.

೧೧೩. ಒಳಿಕೆ ಮಹಾದೇವನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸುಡೆದು ಸತ್ಯವಿರೋಧದಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಲು ತನ್ನ ಪಾರ್ಷ್ವದಗಣಗಳೊಡನೆ ಹಿಮಾಚಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಅನಾಶ್ರಮವತಾ ಪುಂಸಾ ಯತಃ ಕಾಲೋ ಮನಾಗಪಿ |
 ಮುಧಾ ಕಲಯಿತವ್ಯೋ ನ ತಸ್ಮಾಚ್ಛ್ರೇಯಃ ಸದಾಶ್ರಮಃ || ೧೧೪ ||
 ಅತಃ ಸ ಸರ್ವತಪಸಾಂ ಫಲದಾತಾ ಮಹೇಶ್ವರಃ |
 ತಪಶ್ಚ ಚಾರ ಸಗಣೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದಕ್ಷಂ ತ್ವಶಿಕ್ಷಯತ್ || ೧೧೫ ||
 ಹರನಿಂದಾಸಮುದ್ಭೂತಸಾಪಪಂಕಂ ಸುದುಸ್ತೃಜಂ |
 ಯದಿ ಕ್ಷಾಲಯಿತುಂ ಕಾಂಕ್ಷಾ ತದಾ ವಾರಾಣಸೀಂ ವ್ರಜ || ೧೧೬ ||
 ಸ್ರಾಪ್ಯ ವಾರಾಣಸೀಂ ಪುಣ್ಯಾಂ ಮಹಾಸಾಸೌಘಾಹಾರಿಣೀಂ |
 ಕುರು ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ತ್ವಂ ತೇನ ಶಂಭುಃ ಸ ತುಷ್ಯತಿ || ೧೧೭ ||
 ತುಷ್ಯೇ ಮಹೇಶ್ವರೇ ತುಷ್ಪಂ ಜಗದೇತಚ್ಚರಾಚರಂ |
 ನಾನ್ಯತ್ರ ಸಾಪಂ ತೇ ಗಂತ್ಯ ವಿನಾ ವಾರಾಣಸೀಂ ಪುರೀಂ || ೧೧೮ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಸಾಪಾನಾಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಮನೀಷಿಭಿಃ |
 ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನ ಹರನಿಂದಾಯಾಸ್ತತ್ರ ಕಾಶ್ಯೇವ ಕೇವಲಂ || ೧೧೯ ||

೧೧೪. ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಪಕಾಲವನ್ನೂ ಸಹ ಅನಾಶ್ರಮಿಯಾಗಿ ಕಳೆಯಬಾರದೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯದಿಂದ ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಆಶ್ರಮದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು.

೧೧೫. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಕಲ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾದರೂ ಈಶ್ವರನು ತಾನೇ ಗಣಸಹಿತನಾಗಿ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ದಕ್ಷನನ್ನು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಉಪದೇಶಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸಿದನು.

೧೧೬. ದಕ್ಷನೆ! ಈಶ್ವರನಿಂದೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ದುಸ್ತೃಜನಾದ ನಿನ್ನ ಪಾತಕವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲೆಳಸುವೆಯಾದರೆ ನೀನು ಬೇಗ ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡು.

೧೧೭. ಮಹಾಪಾತಕಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಕಳೆಯುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ವಾರಾಣಸಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ಮಹಾದೇವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು.

೧೧೮. ಆತನೊಬ್ಬನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದರೆ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ಸಂತುಷ್ಟವಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ವಾರಾಣಸೀಪುರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಮಹಾಪಾತಕವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧೯. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾತಕಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದವರು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು. ಆದರೆ ಈಶ್ವರನಿಂದೆಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೇವೆಯೊಂದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು.

ಕಾಶ್ಯಾಂ ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಯೈಃ ಕೃತಾಃ ತ್ರ ಸುಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ |
 ಸರ್ವೇ ಧರ್ಮಾಃ ಕೃತಾಸ್ತೈಸ್ತು ತ ಏನ ಪುರುಷಾರ್ಥಿನಃ || ೧೨೦ ||
 ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ವಿಧೇರ್ವಾಕ್ಯಂ ದಕ್ಷಃ ಪ್ರಾಪ್ಯಾರ್ಥ ಸತ್ಪರಂ |
 ಅವಿಮುಕ್ತಂ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರಂ ತತಾಪ ಪರಮಂ ತಪಃ || ೧೨೧ ||
 ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಲಿಂಗಂ ವಿಧಿನಲ್ಲಿಂಗಾರಾಧನತತ್ಪರಃ |
 ನ ವೇತ್ತಿ ಲಿಂಗಾದಪರಂ ಸ ಕಿಂಚಿಜ್ಜಗತೀತಲೇ || ೧೨೨ ||
 ದಿನಾನಿಶಂ ಮಹೇಶಾನಂ ಪರಿಷ್ಕಾಂತಿ ಸಮರ್ಚತಿ |
 ನಮತಿ ಧ್ಯಾಯತೀಕ್ಷೇತ ದಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಃ || ೧೨೩ ||
 ಏಕಚಿತ್ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಸ್ಯ ಧ್ಯಾಯತೋ ಲಿಂಗಮೈಶ್ವರಂ |
 ಸಮಾಃ ಸಹಸ್ರಮಗಮನ್ನಿತಂ ದ್ವಾದಶಸಂಖ್ಯಯಾ || ೧೨೪ ||
 ಮೇನಾಂ ಯಾವತ್ಸತೀ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಹಿಮಾಚಲಪತಿವ್ರತಾಂ |
 ಉಮಾರೂಪಾತಿತಪಸಾ ಪತಿಂ ಪ್ರಾಪ ಸಿನಾಕಿನಂ |
 ತಾವತ್ಸ ದಕ್ಷಸ್ತಪಸಿ ನಿಶ್ಚಲೋ ಲಿಂಗಮರ್ಚಯತ್ || ೧೨೫ ||

೧೨೦. ಯಾವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವರೋ, ಅವರು ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸಿದವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವರೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು.

೧೨೧. ಇಂತೆಂದ ತಂದೆಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನು ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಅವಿಮುಕ್ತ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೧೨೨. ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿ ಆ ಶಿವ ಲಿಂಗದ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದನು. ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನುಳಿದು ಅವನು ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯದಿದ್ದನು.

೧೨೩. ಕಾರ್ಯದಕ್ಷನಾದ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ರಾತ್ರಿಹಗಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರಮೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವನು. ಪೂಜಿಸುವನು. ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು. ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ನೋಡುತ್ತಿರುವನು.

೧೨೪. ಇಂತು ದಕ್ಷನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಮಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸತತವೂ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಿರಲು ಹನ್ನೆರಡುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು.

೧೨೫. ಆಗ ಸತೀದೇವಿಯು ಹಿಮವಂತನ ಪತ್ನಿಯೂ, ಪತಿವ್ರತೆಯೂ ಆದ ಮೇನಾದೇವಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಮೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪುನಃ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನೇ

ತತಃ ಕಾಶೀಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸಹಭರ್ತೃ ಗಿರೀಂದ್ರಜಾ ।

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ನಿಶ್ಚಲಹೃದಂ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೇ ರತಂ ॥ ೧೨೬ ॥

ಹರಂ ವ್ಯಜಿಜ್ಞಾಪದ್ವೇವೇ ಕ್ಷಿಣೋಽಯಂ ತಪಸಾ ವಿಭೋ ।

ಪ್ರಸಾದಯ ಕೃಪಾಸಿಂಧೋ ವರೇಣೈನಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ॥ ೧೨೭ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತೋಽಪರ್ಣಯಾ ರಂಭಾಃ ಸ್ವಾಹ ತಂ ದಕ್ಷಮಿಶಿತಾ ।

ವರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಮಹಾಭಾಗ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮನಸೇಸ್ಥಿತಂ ॥ ೧೨೮ ॥

ಇತೀಶೋದಿತಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಬಹುಶೋ ಹರಂ ।

ಸ್ತುತ್ವಾ ನಾನಾವಿಧೈಃ ಸ್ತೋತ್ರೈಃ ಪ್ರಸನ್ನಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಶಂಕರಂ ॥ ೧೨೯ ॥

ಪ್ರೋವಾಚ ದೇವದೇವೇಶಂ ಯದಿ ದೇಯೋ ವರೋ ಮಮ ।

ತತ್ತ್ವದೀಯಪದದ್ವಂದ್ವೇ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಾ ಭಕ್ತಿರಸ್ತು ಮೇ ॥ ೧೩೦ ॥

ಇದಂ ಚ ತೇ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಯನ್ಮಯಾಃ ಪ್ರಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ।

ಅಸ್ಮಿನ್ಲಿಂಗೇ ತ್ವಯಾ ನಾಥ ಸ್ಥಾತವ್ಯಂ ಸರ್ವದೈವ ಹಿ ॥ ೧೩೧ ॥

ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಳು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಆ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ನಿಶ್ಚಲವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಶಿವಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೨೬. ಬಳಿಕ ಪತಿಯೊಡನೆ ಗಿರೀಂದ್ರನೈಯೂ ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದು ಏಕಾಗ್ರವಾದ ಹೃದಯದಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಆ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವವಳಾದಳು.

೧೨೭. ಆಗಲಾಕೆಯು ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಇಂತೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಎಲೈ ನಾಥನೆ! ಈತನು ಉಗ್ರತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕೃಶನಾಗಿರುವನು. ಕೃಪಾಸಮುದ್ರನಾದ ನೀನು ಈ ಪ್ರಜೇಶ್ವರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವರವನ್ನಿತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

೧೨೮. ಇಂತೆಂದ ಗಿರಿಜೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಆ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು “ಮಹಾಭಾಗನೆ! ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸುವೆನು” ಎಂದನು.

೧೨೯. ಮಹೇಶ್ವರನಾಡಿದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದಕ್ಷನು ಆತನಿಗೆ ಅನಂತ ಸಮಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

೧೩೦. ಅವನು ದೇವದೇವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಇಂತೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ನಾನು ವರಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗಿರುವೆನಾದರೆ ನಿನ್ನ ವಾದಯುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸದೃಶವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಆನುಗ್ರಹಿಸು.

೧೩೧. ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿರುವ ಈ ಲಿಂಗವು ನಿನ್ನ

ಮಯಾಪರಾದ್ಧಂ ಯದ್ದೇವ ತತ್ಕ್ಷಂತವ್ಯಂ ಕೃಪಾನಿಧೇ |
 ಏತ ಏನ ವರಾಃ ಸಂತು ಕಮನ್ಯೈರುತ್ತಮೈರ್ವರೈಃ || ೧೩೨ ||
 ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಮಹಾದೇವಃ ಪ್ರಸನ್ನೋಽತಿತರಾಂ ಭವಃ |
 ಪ್ರೋವಾಚ ಚ ಯದುಕ್ತಂ ತೇ ತತ್ತಥಾಸ್ತು ನ ಚಾನ್ಯಥಾ || ೧೩೩ ||
 ಅನ್ಯಚ್ಚ ತೇ ವರಂ ದದ್ಯಾಂ ತಚ್ಛೃಣುಷ್ವ ಪ್ರಜಾಪತೇ |
 ಯತ್ತ್ವಯಾ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಲಿಂಗಮೇತದ್ಧಕ್ಷೇಶ್ವರಾಭಿಧಂ || ೧೩೪ ||
 ಅಸ್ಯ ಸಂಸೇವನಾತ್ಪಂಸಾನುಪ್ಪಾಧಸಹಸ್ರಕಂ |
 ಕ್ಷಮಿಷ್ಯೇಹಂ ನ ಸಂದೇಹಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಪೂಜ್ಯಮಿದಂ ಜನೈಃ || ೧೩೫ ||
 ತ್ವಂ ತು ಲಿಂಗಾರ್ಚನಾದಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಮಾನೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ |
 ಪರಾರ್ಥದ್ವಿತಯಪ್ರಾಂತೇ ತತೋ ಮೋಕ್ಷಮನಾಪ್ಸ್ಯಸಿ || ೧೩೬ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದೇವದೇವೇಶಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಲಿಂಗೇ ಲಯಂ ಯಯೌ |
 ದಕ್ಷೋಽಪಿ ಗತವಾಗ್ನೇಹಂ ಪರಿಸ್ಪ್ರಾಪ್ತಮನೋರಥಃ || ೧೩೭ ||

ರೂಪಾಂತರವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ನೀನು ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಕಾಲ
 ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

೧೩೨. ದೇವದೇವ! ನಾನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿರುವ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು
 ಕೃಪಾನಿಧಿಯಾದ ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ವರಗಳನ್ನು ನೀನಿತ್ತರೆ ಸಾಕು.
 ಇತರ ಉತ್ತಮ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದೇನು?

೧೩೩. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ
 ಮತ್ತೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. “ ನೀನು ಕೇಳಿಕೊಂಡುಬಿಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯು
 ವುದು. ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು.

೧೩೪. ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆ! ನಿನಗೆ ಬೇರೊಂದು ವರವನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು.
 ಅದನ್ನು ಕೇಳುವವನಾಗು. ನೀನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಈ ಲಿಂಗವು ದಕ್ಷೇಶ್ವರ
 ಮಹಾಲಿಂಗವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ.

೧೩೫. ಇದರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾನು ಮಾನವರ
 ಸಾವಿರಾರು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನಾದರೂ ಕ್ಷಮಿಸುವೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.
 ಅದುದರಿಂದ ಮಾನವರು ಇದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

೧೩೬. ನೀನೂ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಸಕಲ
 ರಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಎರಡು ಪರಾರ್ಥಗಳು ಕಳೆದ
 ಮೇಲೆ ನೀನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ.”

೧೩೭. ಇಂತೆಂದು ವರಗಳನ್ನಿತ್ತು ದೇವೇಶ್ವರನು ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ
 ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ದಕ್ಷನೂ ತನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲ
 ಪಡೆದವನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಇತ್ಯಗಸ್ಯ ಸಮಾಖ್ಯಾತೋ ದಕ್ಷೇಶ್ವರಸಮುದ್ಭವಃ ।

ಯಂ ಶೃತ್ವಾ ಮುಚ್ಯತೇ ಚತುರಪರಾಧಶತ್ಯರಸಿ

॥ ೧೩೮ ॥

ಶೃತ್ವಾಖ್ಯಾನಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ದಕ್ಷೇಶ್ವರಸಮುದ್ಭವಂ ।

ನರೋ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಸಾಹೈರಪರಾಧಾಲಯೋಽಪಿ ಹಿ

॥ ೧೩೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ದಕ್ಷೇಶ್ವರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ”
ನಾಮ ನವಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೧೩೮. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ಅಗಸ್ಯನೆ! ದಕ್ಷೇಶ್ವರ ಮಹಾ
ಲಿಂಗವು ಉದ್ಭವವಾದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು
ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೇ ಮಾನವನು ನೂರಾಗು ಅಪರಾಧಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತ
ನಾಗುವನು.

೧೩೯. ದಕ್ಷೇಶ್ವರನ ಆವಿರ್ಭಾವವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು
ಕೇಳಿದಂತಹ ನರನು ಪಾತಕಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯೆನಿಸಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ
ಲೇಪಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ದಕ್ಷೇಶ್ವರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ”ವೆಂಬ
ಎಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ನವತಿತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನಂ

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಪಾರ್ವತೀಹೃದಯಾನಂದ ಪಾರ್ವತೀಶಸಮುದ್ಭವಂ ।

ಕಥಯೇಹ ಯದುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಭವತಾ ಪ್ರಾಗಘಾಪಹಂ

॥ ೧ ॥

ಸ್ತುಂದ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣ್ವಗಸ್ತೇ ಯದಾ ಮೇನಾ ಹಿಮಾಚಲಪತಿವ್ರತಾ ।

ಗಿರೀಂದ್ರಜಾಂ ಸುತಾಮಾಹ ಪುತ್ರಿ ತೇಃಸ್ಯ ಮಹೇಶಿತುಃ

॥ ೨ ॥

ಕಿಂ ಸ್ಥಾನಂ ವಸತಿರ್ವಾ ಕಾ ಕೋ ಬಂಧುರ್ವೇತ್ಸಿ ಕಿಂಚನ ।

ಪ್ರಾಯೋ ಗೃಹಂ ನ ಜಾಮಾತುರಸ್ಯ ಕೋಽಪಿ ಚ ಕುತ್ರಚಿತ್

॥ ೩ ॥

ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ವಚೋ ಮಾತುರತಿಹ್ರೀಣಾ ಗಿರೀಂದ್ರಜಾ ।

ಆಸಾದ್ಯಾವಸರಂ ಶಂಭುಂ ನತ್ವಾ ಗೌರೀ ವ್ಯಜಿಜ್ಞಾಪತ್

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನ

೧. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆನಂದ ವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಸ್ತುಂದನೆ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗದ ಉದ್ಭವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವೆ. ಈಗ ಸಕಲ ಪಾತಕ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಆ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಕಥನಮಾಡು.

೨-೩. ಸ್ತುಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯೆ! ಕೇಳು. ಹಿಮವಂತ ರಾಜನ ಪತ್ನಿಯೂ ಪತಿವ್ರತೆಯೂ ಆದ ಮೇನಾದೇವಿಯು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಮಗಳಾಗಿ ಪಡೆದು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರಲು ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದಳು. “ಮಗಳೆ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನಾದ ಈ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವು ಯಾವುದು? ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನು? ಈತನಿಗೆ ಇಷ್ಟಬಂಧುವು ಯಾವನು? ಯಾವುದನ್ನೂ ನೀನರಿಯೆ. ನನ್ನ ಅಳಿಯನ ಗೃಹವು ಯಾವುದು—ಎಲ್ಲಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಇರುವೆವು.”

೪. ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಿರಿಜೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವಳಾಗಿ ಸುಸಮಯವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಒಮ್ಮೆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಮಯಾ ಶ್ವಶ್ರೂಗೃಹಂ ಕಾಂತ ಗಮ್ಯಮದ್ಯಾ ವಿನಿಶ್ಚಿತಂ ।
 ನಾಥಾತ್ರ ನೈವ ವಸ್ತವ್ಯಂ ನಯ ಮಾಂ ಸ್ವನ್ನಿಕೇತನಂ ॥ ೫ ॥
 ಗಿರೀಂದ್ರಜಾಗಿರಂ ಶೃತ್ವಾ ಗಿರೀಶ ಇತಿತತ್ಪವಿತ್ ।
 ಹಿತ್ವಾ ಹಿಮಗಿರಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ನಿಜಮಾನಂದಕಾನನಂ ॥ ೬ ॥
 ಪ್ರಾಪ್ಯಾನಂದವನಂ ದೇವೀ ಪರಮಾನಂದಕಾರಣಂ ।
 ವಿಸ್ತೃತ್ಯ ಪಿತೃಸಂವಾಸಂ ಜಾತಾ ಚಾನಂದರೂಪಿಣೀ ॥ ೭ ॥
 ಅಥ ವಿಜ್ಞಾಪಯಾಂಚಕ್ರೇ ಗೌರೀ ಗಿರಿಶಮೇಕದಾ ।
 ಅಚ್ಛಿನ್ನಾನಂದಸಂದೋಹಃ ಕುತಃ ಕ್ಷೇತ್ರೇತ್ರ ತದ್ವದ ॥ ೮ ॥
 ಇತಿ ಗೌರೀರಿತಂ ಶೃತ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯುನಾಚ ಪಿನಾಕಧೃಕ್ ॥ ೯ ॥
 ಪಂಚಕ್ರೋಶಪರೀಮಾಣೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇಸ್ತಿಸ್ಮಿನ್ಮುಕ್ತಿಸದ್ವನಿ ।
 ತಿಲಾಂತರಂ ನ ದೇವ್ಯಸ್ತಿ ವಿನಾ ಲಿಂಗಂ ಹಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ ॥ ೧೦ ॥
 ಏಕೈಕಂ ಪರಿತೋ ಲಿಂಗಂ ಕ್ರೋಶಂ ಕ್ರೋಶಂ ಚ ಯಾವನಿಃ ।
 ಅನ್ಯತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಸಾ ದೇವಿ ಭವೇದಾನಂದಕಾರಣಂ ॥ ೧೧ ॥

೫. ನಾಥನೆ! “ಇಂದು ನಾನು ಅತ್ತೆಯಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಪ್ರಾಣಕಾಂತನೆ! ಇನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗು.”

೬. ಗಿರೀಂದ್ರಪುತ್ರಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಹಾದೇವನು ಆಕೆಯ ಗೂಢಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ಹಿಮಾಚಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಅನಾದಿ ನಿವಾಸವಾದ ಆನಂದಕಾನನಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

೭. ಪರಮಾನಂದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಆನಂದಕಾನನವನ್ನು ಸೇರಿದಕೂಡಲೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದುದನ್ನೇ ಮರೆತು ಆನಂದಸ್ವರೂಪಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು.

೮. ಒಮ್ಮೆ ಗೌರಿಯು ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಿರಂತರವೂ, ಅಪಾರವೂ ಆದ ಆನಂದವುಂಟಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸು” ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು.

೯. ಇಂತು ಗೌರಿಯು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೦. “ಐದು ಕ್ರೋಶಗಳ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಲ್ಲವೂ ಮೋಕ್ಷದ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಎಲೌ ದೇವಿಯೇ! ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಲಿಂಗವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳವು ಎಲ್ಲಿನ ಮೂತ್ರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧. ದೇವಿಯೇ! ಇಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ಲಿಂಗದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು

ಆತ್ಮಾನಂದವನೇ ದೇವಿ ಪರಮಾನಂದಜನ್ಮನಿ |

ಪರಮಾನಂದರೂಪಾಣಿ ಸಂತಿ ಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಶಃ || ೧೨ ||

ಚತುರ್ದಶಸು ಲೋಕೇಷು ಕೃತಿನೋ ಯೇ ವಸಂತಿ ಹಿ |

ತೈಃ ಸ್ವನಾನ್ನೇಹ ಲಿಂಗಾನಿ ಕೃತ್ವಾಽಪಿ ಕೃತಕೃತ್ಯತಾ || ೧೩ ||

ಅತ್ರ ಯೇನ ಮಹಾದೇವಿ ಲಿಂಗಂ ಸಂಸ್ಥಾಪಿತಂ ಮನು |

ವೇತ್ತಿ ತಚ್ಚೈಯಸಃ ಸಂಖ್ಯಾಂ ಶೇಷೋಽಪಿ ನ ವಿಶೇಷವಿತ್ || ೧೪ ||

ಪರಿಚ್ಛೇದವ್ಯತೀತಸ್ಯಾನಂದಸ್ಯ ಪರಕಾರಣಂ |

ಅತಸ್ತ್ವಿದಂ ಪರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಲಿಂಗೈರ್ಭೂಯೋಭಿರದ್ವಿಜೇ || ೧೫ ||

ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ಮಹಾದೇವೀ ಪುನಃ ಪಾದೌ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ |

ದೇಹ್ಯನುಜ್ಞಾಂ ಮಹಾದೇವ ಲಿಂಗಸಂಸ್ಥಾಪನಾಯ ಮೇ || ೧೬ ||

ಪತ್ಯುರಾಜ್ಞಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಯಚ್ಛೇಚ್ಛೈಯಃ ಪತಿವ್ರತಾ |

ನ ತಸ್ಯಾಃ ಶ್ರೇಯಸೋ ಹಾನಿಃ ಸಂವರ್ತೇಽಪಿ ಕದಾಚನ || ೧೭ ||

ಕ್ರೋಧದವರೆಗಿನ ಯಾವ ಭೂಮಿಯಿರುವುದೋ, ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಆ ಸೇವೆಯೇ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರ ಆನಂದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

೧೨. ಪ್ರಿಯಳೆ! ಪರಮಾನಂದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆನಿಸಿದ ಈ ಆನಂದ ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಗಳಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು.

೧೩. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರು ಕೃತಕೃತ್ಯರೆನಿಸಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವರೋ, ಅವರಿಗೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದರಿಂದಲೇ ಕೃತಾರ್ಥತೆಯು ಲಭಿಸಿರುವುದು.

೧೪. ಮಹೇಶ್ವರಿಯೆ! ಇಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಯಾವನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವನೋ, ಅವನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಇಯತ್ತೆಯನ್ನು ಸರ್ವವಿಶೇಷಜ್ಞನಾದ ಆದಿಶೇಷನೂ ತಿಳಿಯಲಾರನು.

೧೫. ಸರ್ವತರಾಜಕುಮಾರಿಯೆ! ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಮಹಾಲಿಂಗಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಸರ್ವೋತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಉತ್ತಮವಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

೧೬. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಗಂಡನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, “ದೇವದೇವನೆ! ನನಗೂ ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು.

೧೭. ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಆಕೆಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಾಶವೆಂಬುದುಂಟಾಗದು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು.

ಇತಿ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ದೇವೇಶಮಾಜ್ಞಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಹೇಶಿತುಃ |
 ಲಿಂಗಂ ಸಂಸ್ಥಾಪಿತಂ ಗೌರ್ಯಾ ಮಹಾದೇವಸಮೀಪತಃ || ೧೮ ||
 ತಲ್ಲಿಂಗದರ್ಶನಾತ್ಪುಂಸಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಸಾತಕಂ |
 ವಿಲೀಯೇತ ನ ಸಂದೇಹೋ ದೇಹಬಂಧೋಽಪಿ ನೋ ಪುನಃ || ೧೯ ||
 ತತ್ರ ಲಿಂಗೇ ವರೋ ದತ್ತೋ ದೇವದೇವೇನ ಯಃ ಪುನಃ |
 ನಿಶಾನುಯ ಮುನೇ ತಂ ತು ಭಕ್ತಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ || ೨೦ ||
 ಲಿಂಗಂ ಯಃ ಪಾರ್ವತೀಶಾಖ್ಯಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸಂಪೂಜಯಿಷ್ಯತಿ |
 ತದ್ದೇಹಾಪಚಿತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕಾಶೀಲಿಂಗಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೨೧ ||
 ಕಾಶೀಲಿಂಗತ್ವಮಾಸಾದ್ಯ ಮಾಮೇವಾನುಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯತಿ |
 ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲ ತೃತೀಯಾಯಾಂ ಪಾರ್ವತೀಶಸಮರ್ಚನಾತ್ |
 ಇಹ ಸೌಭಾಗ್ಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಪರತ್ರ ಚ ಶುಭಾಂ ಗತಿಂ || ೨೨ ||
 ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರನಾರಾಧ್ಯ ಯೋಷಿದ್ವಾ ಪುರುಷೋಽಪಿ ವಾ |
 ನ ಗರ್ಭಮಾವಿಶೇದ್ಭೂಯೋ ಭವೇತ್ಸೌಭಾಗ್ಯಭಾಜನಂ || ೨೩ ||

೧೮. ಇಂತೆಂದು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಹಾದೇವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದಳು.

೧೯. ಆ ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾತಕಗಳು ತೊಲಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಕೃತಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಮೇಲೆ ಪುನಃ ದೇಹಬಂಧವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೨೦. ಮುನಿವರ್ಯನೇ! ಆ ಲಿಂಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನಾಗಿ ಮಹಾದೇವನು ಯಾವ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು, ಕೇಳುವವನಾಗು.

೨೧. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಯಾವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಲಿಂಗವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವನು.

೨೨. ಕಾಶೀಲಿಂಗದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಚೈತ್ರಶುಕ್ಲತೃತೀಯೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತನು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

೨೩. ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಆಗಲಿ,

ಪಾರ್ವತೀಶಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ನಾಮಾಪಿ ಪರಿಗೃಹ್ಯತಃ |

ಅಪಿ ಜನ್ಮಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಪಾಪಂ ಕ್ಷಯತಿ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್

|| ೨೪ ||

ಪಾರ್ವತೀಶಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಯಃ ಶ್ರೋಷ್ಯತಿ ನರೋತ್ತಮಃ |

ಐಹಿಕಾನುಷ್ಠಿಕಾನಾಂನಾನ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತಿ ಮಹಾನುತಿಃ

|| ೨೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನಂ ”
ನಾಮ ನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಪುರುಷನೇ ಆಗಲಿ, ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಕಲ
ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳ ನಿಧಿಗಳೆನಿಸುವರು.

೨೪. ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಹೆಸರನ್ನು ಜಪಿಸುವುದರಿಂದಲೂ
ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವಿರಾರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಗಳೂ ಕ್ಷಯ
ವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು.

೨೫. ಮಹಾಬುದ್ಧಿಯಾದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನು ಈ ಪಾರ್ವತೀ
ಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುವನೋ, ಅವನು ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕ
ಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನಂ ” ಎಂಬ
ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥೈಕನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಗಂಗೆಶ್ವರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನಂ

ಸ್ತಂಧ ಉವಾಚ :-

ಪಾರ್ವತೀಶಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಕಥಿತಸ್ತೇ ಮಯಾನಘ ।

ಮುನೇ ನಿಶಾಮಯೇದಾನೀಂ ಗಂಗೆಶ್ವರಸಮುದ್ಭವಂ

॥ ೧ ॥

ಯಂ ಶೃತ್ವಾ ಯತ್ರ ಕುತ್ರಾಪಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಫಲಂ ಲಭೇತ್ ।

ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರ್ಥಂ ಯದಾ ಗಂಗಾ ಸಮಾಗತಾ

॥ ೨ ॥

ತೇನ ದೈಲೀಪಿನಾ ಸಾರ್ಧಮಸ್ಮಿನ್ನಾನಂದಕಾನನೇ ।

ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರಭಾವಮತುಲಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಂಭುಪರಿಗ್ರಹಾತ್

॥ ೩ ॥

ಸ್ತೃತ್ವಾ ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಲೋಕೋತ್ತರಂ ಫಲಂ ।

ಗಂಗಯಾ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಲಿಂಗಂ ವಿಶ್ವೇಶಾತ್ಪೂರ್ವತಃ ಶುಭಂ

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಗಂಗೆಶ್ವರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನಂ

೧. ಸ್ತಂಧನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಪಾಪರಹಿತನಾದ ಎಲೈ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆ! ನಿನಗೆ ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಗಂಗೆಶ್ವರನು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕೇಳು.

೨-೩. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಗಂಗಾನದಿಯು ಮೊದಲು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಭಗೀರಥಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತ ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಅನಂದಕಾನನವನ್ನು ಮಹೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ನಿವಾಸವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಭಾವವು ಅಸಮಾನವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಆಕೆಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು.

೪. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಫಲವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಗಂಗಾದೇವಿಯೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು.

ಗಂಗೆಶ್ವರಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಕಾಶ್ಯಾಂ ದೃಷ್ಟಿಃ ಸುದುರ್ಲಭಾ |
 ತಿಥೌ ದಶಾಹರಾಯಾಂ ಚ ಯೋ ಗಂಗೆಶಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ || ೫ ||
 ತಸ್ಯ ಜನ್ಮಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಪಾಪಂ ಸಂಕ್ಷೇಯತೇ ಕ್ಷಣಾತ್ |
 ಕಲೌ ಗಂಗೆಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಗುಪ್ತಪ್ರಾಯಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೬ ||
 ತಸ್ಯ ಸಂದರ್ಶನಂ ಪುಂಸಾಂ ಜಾಯತೇ ಪುಣ್ಯಹೇತವೇ |
 ದೃಷ್ಟಂ ಗಂಗೆಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಯೇನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸುದುರ್ಲಭಂ || ೭ ||
 ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪಿಣೀ ಗಂಗಾ ತೇನ ದೃಷ್ಟಂ ನ ಸಂಶಯಃ |
 ಕಲೌ ಸುದುರ್ಲಭಾ ಗಂಗಾ ಸರ್ವಕಲ್ಮಷಹಾರಿಣೀ || ೮ ||
 ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂದೇಹೋ ಮಿತ್ರಾವರುಣನಂದನ |
 ತತೋಽಪಿ ತಿಷ್ಠೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಶ್ಯತ್ಯಂತಂ ಸುದುರ್ಲಭಾ || ೯ ||
 ತತೋಽಪಿ ದುರ್ಲಭಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಲಿಂಗಂ ಗಂಗೆಶ್ವರಾಭಿಧಂ |
 ಯಸ್ಯ ಸಂದರ್ಶನಂ ಪುಂಸಾಂ ಭವೇತ್ಪಾಪಕ್ಷಯಾಯ ವೈ || ೧೦ ||

೫-೬. ಗಂಗೆಶ್ವರಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾಗಿರುವುದು. 'ಆಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧಸಕ್ಷದ ದಶಮಿಯವರೆಗಿನ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಗಂಗೆಶ್ವರನ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಸಹಸ್ರಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪಾತಕಗಳೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಆದರೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಗಂಗೆಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗವು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸದೆ ಗುಪ್ತಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದು.

೭-೯. ಆ ಲಿಂಗದ ಸಂದರ್ಶನವು ಭಾವಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗಲಿರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವೆನಿಸಿದ ಈ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಯಾವನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವನೋ, ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪದಿಂದ ಗಂಗೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿರುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮಿತ್ರಾವರುಣರ ಪುತ್ರನೆ! ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಗಂಗಾನದಿಯ ಸೇವೆಯು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾಗುವುದು. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವಾದವು ಸಂಭವಿಸಲು ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಪರಮದುರ್ಲಭವೆನಿಸುವುದು.

೧೦. ಆ ಕಾರೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದವರಿಗೂ ಸಹ ಗಂಗೆಶ್ವರನಾಮಕನಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಮತ್ತು ದುರ್ಲಭವು. ಆ ಲಿಂಗದ ಸಂದರ್ಶನವೇ ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಪಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

ಶೃತ್ವಾ ಗಂಗೇಶಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ನ ನರೋ ನಿರಯೇ ಭವೇತ್ |

ಲಭೇಚ್ಚ ಪುಣ್ಯಸಂಭಾರಂ ಚಿಂತಿತಂ ಚಾಧಿಗಚ್ಛತಿ

|| ೧೧ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಗಂಗೇಶ್ವರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನಂ”
ನಾಮೈಕನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೧೧. ಈ ಗಂಗೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮನುಷ್ಯನೆಂದಿಗೂ
ನ ರ ಕ ಭಾ ಜ ನ ನಾ ಗು ವು ದಿ ಲ್ಲ . ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನೇ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.
ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ಗಂಗೇಶ್ವರಮಹಿಮಾಖ್ಯಾನ”ವೆಂಬ
ತೊಂಬತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ದ್ವಿನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸರ್ವದೇಶೈರೋತ್ಪತ್ತಿವರ್ಣನಂ

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :—

ಸರ್ವದೇಶಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಕಥಯಾಮಿ ಮುನೇ ತವ ।

ಯಸ್ಯ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರೇಣ ಮಹಾಪಾತಕಸಂಕ್ಷಯಃ

॥ ೧ ॥

ಅಸ್ಯ ವಾರಾಹಕಲ್ಪಸ್ಯ ಪ್ರವೇಶೇ ಮುನಿಪುಂಗವೈಃ ।

ಅಪ್ಯಚ್ಛಿಕಾ ಸರಿಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾ ವದತಾಂ ತಂ ನೃಕಂಡುಜ

॥ ೨ ॥

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ :—

ಶೃಣುಧ್ವಂ ಮುನಯಃ ಸರ್ವೇ ಸಂತಿ ನದ್ಯಃ ಪರಃ ಶತಂ ।

ಸರ್ವಾ ಅಪ್ಯಘಾಹಾರಿಣ್ಯಃ ಸರ್ವಾ ಅಪಿ ವೃಷಪ್ರದಾಃ

॥ ೩ ॥

ಸರ್ವಾಭ್ಯೋಽಪಿ ನದೀಭ್ಯಶ್ಚ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸಮುದ್ರಗಾಃ ।

ತತೋಽಪಿ ಹಿ ಮಹಾಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಸರಿತ್ಸು ಸರಿದುತ್ತಮಾಃ

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಸರ್ವದೇಶೈರೋತ್ಪತ್ತಿವರ್ಣನಂ

೧. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಮುನಿಯೇ! ನಿನಗೆ ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಸರ್ವದೇಶಪ್ರಸಂಗ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಅದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾತಕಗಳೂ ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವುವು.

೨. ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶ್ವೇತವರಾಹಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮಹರ್ಷಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹಾಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಭೂಲೋಕದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದುದು ಯಾವುದು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

೩. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿರಿ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಮಹಾನದಿಗಳಿರುವುವು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪಾಪಹಾರಿಗಳೇ ಆಗಿರುವುವು. ಎಲ್ಲವೂ ಪುಣ್ಯಪ್ರದಗಳೇ.

೪. ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವವುಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾಗಿರುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಉತ್ತಮನದಿಗಳು ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳೆಂದೆಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

ಗಂಗಾ ಚ ಯಮುನಾ ಚಾಥ ನರ್ಮದಾ ಚ ಸರಸ್ವತೀ |
 ಚತುಷ್ಟಯಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಧುನೀಷು ಮುನಿಪುಂಗವಾಃ || ೫ ||
 ಋಗ್ವೇದಮೂರ್ತಿಗಂಗಾ ಸ್ಯಾದ್ಯಮುನಾ ಚ ಯಜುರ್ಧ್ರವಂ |
 ನರ್ಮದಾ ಸಾಮಮೂರ್ತಿಸ್ತು ಸ್ಯಾದಥರ್ವಾ ಸರಸ್ವತೀ || ೬ ||
 ಗಂಗಾ ಸರ್ವಸರಿದ್ಯೋನಿಃ ಸಮುದ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಪೂರಣೇ |
 ಗಂಗಾಯಾ ನ ಲಭೇತ್ಪಾನ್ಯಂ ಕಾಚಿದತ್ರ ಸರಿದ್ವರಾ || ೭ ||
 ಕಿಂ ತು ಪೂರ್ವಂ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ರೇವಯಾ ಬಹ್ವನೇಹಸಂ |
 ವರದಾನೋನ್ಮುಖೋ ಧಾತಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಶ್ಚೇತಿ ಸತ್ತಮ || ೮ ||
 ಗಂಗಾಸಾಮ್ಯಂ ವಿಧೇ ದೇಹಿ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸಿ ಯದಿ ಪ್ರಭೋ |
 ಬ್ರಹ್ಮಣಾಥ ತತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ನರ್ಮದಾ ಸ್ಥಿತಪೂರ್ವಕಂ || ೯ ||
 ಯದಿ ತ್ರ್ಯಕ್ಷಸಮತ್ವಂ ತು ಲಭತೇನೈನ ಕೇನಚಿತ್ |
 ತದಾ ಗಂಗಾಸಮತ್ವಂ ಚ ಲಭ್ಯತೇ ಸರಿತಾನ್ಯಯಾ || ೧೦ ||
 ಪುರುಷೋತ್ತಮತುಲ್ಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಪುರುಷೋಽನ್ಯೋ ಯದಿ ಕ್ವಚಿತ್ |
 ಸ್ತೋತಸ್ವಿನೀ ತದಾ ಸಾಮ್ಯಂ ಲಭತೇ ಗಂಗಯಾ ಪರಾ || ೧೧ ||

೫. ಗಂಗೆ, ಯಮುನೆ, ನರ್ಮದೆ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿ—ಈ ನಾಲ್ಕು ನದಿಗಳೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುಣ್ಯತಮಗಳಾದುವೆಂದು ಹೇಳುವರು.

೬. ಗಂಗಾನದಿಯು ಋಗ್ವೇದಸ್ವರೂಪವಾದುದು. ಯಮುನೆಯು ಯಜುರ್ವೇದವೆಂಬುದು ನಿಜವು. ನರ್ಮದೆಯು ಸಾಮವೇದದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಅಥರ್ವಣವೇದರೂಪವಾಗಿರುವುದು.

೭. ಗಂಗೆಯೇ ಸಕಲ ನದಿಗಳ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿರುವುದು. ಅದೇ ಸಮುದ್ರವನ್ನೂ ತನ್ನ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಿರುವುದು. ಬೇರೆ ಯಾವ ಉತ್ತಮ ನದಿಯೂ ಗಂಗಾನದಿಯ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದು.

೮. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ! ಅದರೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನರ್ಮದೆಯು ಬಹುಕಾಲದ ವರೆಗೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವನಿಗೆ ಇಂತೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದಳು.

೯. “ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆಯಾದರೆ ನನಗೆ ಗಂಗೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೊಡು.” ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಂದಸ್ಥಿತನಿಂದ ಕೂಡಿ ನರ್ಮದೆಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೦. “ಬೇರೊಬ್ಬ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮಾನ ನೆನಿಸುವನಾದರೆ, ಆಗ ಮಾತ್ರ ಬೇರೊಂದು ನದಿಯು ಗಂಗೆಗೆ ಸಮಾನವಾದು ಎನಿಸುವ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

೧೧. ಬೇರೆ ಯಾವ ಪುರುಷನಾದರೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾ

ಯದಿ ಗೌರೀಸಮಾ ನಾರೀ ಕ್ವಚಿದನ್ಯಾ ಭವೇದಿಹ |

ಅನ್ಯಾ ಧುನೀಹ ಸ್ವರ್ಧುನ್ಯಾಸ್ತದಾ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈಷ್ಯತಿ || ೧೨ ||

ಯದಿ ಕಾಶೀಪುರೀತುಲ್ಯಾ ಭವೇದನ್ಯಾ ಕ್ವಚಿತ್ಪುರೀ |

ತದಾ ಸ್ವರ್ಗತರಂಗಿಣ್ಯಾ ಸಾಮ್ಯಮನ್ಯಾ ನದೀ ಲಭೇತ್ || ೧೩ ||

ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ವಿಧೇರ್ವಾಕ್ಯಂ ನರ್ಮದಾ ಸರಿದುತ್ತಮಾ |

ಧಾತುರ್ವರಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ವಾರಾಣಸೀಂ ಪುರೀಂ || ೧೪ ||

ಸರ್ವೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಹಿ ಪುಣ್ಯೇಭ್ಯಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೇಃ |

ಅಪರಾ ನ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಾ ಕೈಶ್ಚಿ ಚ್ಛ್ರೇಯಸ್ಕುರೀ ಕ್ರಿಯಾ || ೧೫ ||

ಅಥ ಸಾ ನರ್ಮದಾ ಪುಣ್ಯಾ ವಿಧಿಪೂರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ |

ವ್ಯಥಾತ್ಪಿಲಿಸಿಲಾತೀರ್ಥೇ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸಮಾಪತಃ || ೧೬ ||

ತತಃ ಶಂಭುಃ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಭೂತ್ತಸ್ಯೈ ನದ್ಯೈ ಶುಭಾತ್ಮನೇ |

ವರಂ ವ್ಯಣೇಷ್ವ ಸುಭಗೇ ಯತ್ತುಭ್ಯಂ ರೋಚತೇಽನಪೇ || ೧೭ ||

ರಾಯಣನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದರೆ, ಆಗ ಮಾತ್ರ ಬೇರೊಂದು ನದಿಯು ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.

೧೨. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಸಮಾನಳೆನಿಸಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವವಳಾದರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ದೇವನದಿಯೆನಿಸಿದ ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಇತರ ನದಿಯು ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.

೧೩. ಬೇರೊಂದು ಪಟ್ಟಣವೆಂದಾದರೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾದರೆ ಆಗಮಾತ್ರ ಬೇರೊಂದು ನದಿಯು ಗಂಗಾ ನದಿಗೆ ಸಮಾನವೆನಿಸಬಹುದು.”

೧೪. ಇಂತೆಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಉತ್ತಮನದಿಯಾದ ನರ್ಮದೆಯು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ವರವನ್ನು ಕೇಳುವುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುವವಳಾದಳು.

೧೫. ಸಕಲ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾರಕವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಷ್ಟೆ.

೧೬. ಆದುದರಿಂದ ನರ್ಮದೆಯು ಪಿಲಿಸಿಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದಳು.

೧೭. ಆಗ ಮಹಾದೇವನು ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣಳಾದ ನರ್ಮದೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ “ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೆ! ನಿಷ್ಪಾಪಕೆ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ” ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಸರಿದ್ವಾರಾ ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ರೇವಾ ಪ್ರಾಹ ಮಹೇಶ್ವರಂ ।

ಕಿಂ ವರೇಣೇಹ ದೇವೇಶ ಭೃಶಂ ತುಚ್ಛೇನ ಧೂರ್ಜಟೇ ॥ ೧೮ ॥

ನಿದ್ವಂದ್ವಾ ತ್ವತ್ಪದದ್ವಂದ್ವೇ ಭಕ್ತಿರಸ್ತು ಮಹೇಶ್ವರ ।

ಶೃತ್ವೇತಿ ನಿತರಾಂ ತುಷ್ಣೋ ರೇವಾಗಿರಮನುತ್ತಮಾಂ ॥ ೧೯ ॥

ಪ್ರೋನಾಚ ಚ ಸರಿಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠೇ ತ್ವಯೋಕ್ತಂ ಯತ್ತಥಾಸ್ತು ತತ್ ।

ಗೃಹಾಣ ಪುಣ್ಯನಿಲಯೇ ನಿತರಾಮಿ ವರಾಂತರಂ ॥ ೨೦ ॥

ಯಾವಂತ್ಯೋ ದೃಷದಃ ಸಂತಿ ತವ ರೋಧಸಿ ನರ್ಮದೇ ।

ತಾವಂತ್ಯೋ ಲಿಂಗರೂಪಿಣ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ವರಾನ್ತಮ ॥ ೨೧ ॥

ಅನ್ಯಂ ಚ ತೇ ವರಂ ದದ್ಯಾಂ ತಮಸ್ಯಾಕರ್ಣಯೋತ್ತಮಂ ।

ದುಸ್ಪಾಪಂ ಯಚ್ಚ ತಪಸಾಂ ರಾಶಿಭಿಃ ಪರಮಾರ್ಥದಃ ॥ ೨೨ ॥

ಸದ್ಯಃ ವಾಪಹರಾ ಗಂಗಾ ಸಸ್ತಾಹೇನ ಕಲಿಂದಜಾ ।

ತ್ಯುಹಾತ್ಸರಸ್ವತೀ ರೇವೇ ತ್ವಂ ತು ದರ್ಶನಮಾತ್ರತಃ ॥ ೨೩ ॥

೧೮. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಉತ್ತಮನದಿಯಾದ ನರ್ಮದೆಯು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. “ ದೇವೇಶ್ವರನೆ! ಧೂರ್ಜಟಿಯೆ! ಬೇರೆ ತುಚ್ಛವಾದ ವರದಿಂದ ನನಗಾಗಬೇಕಾದುದೇನು ?

೧೯. ಮಹೇಶ್ವರನೆ! ನಿನ್ನ ಪಾದಯುಗಳದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡು.” ಇಂತೆಂಬ ನರ್ಮದೆಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು.

೨೦. ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು : “ ಉತ್ತಮ ನದಿಯೆ! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಡೆಯಲಿ. ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಕೆ! ನಿನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವರವನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವಳಾಗು.

೨೧. ನರ್ಮದೆ! ನಿನ್ನ ಪ್ರವಾಹದ ದಡದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕಲ್ಲುಗಳಿರುವುವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ವರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಲಿಂಗರೂಪಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುವು.

೨೨. ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಅದನ್ನೂ ಕೇಳು. ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಪಸ್ಸುಗಳ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಸಹ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾಗಿರುವುದು.

೨೩. ಗಂಗೆಯು ಒಂದು ಸ್ನಾನದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜನರ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು. ಯಮುನೆಯು ಏಳು ದಿವಸಗಳ ಸೇವೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಸರಸ್ವತಿಯು ಮೂರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಎಲೈ ನರ್ಮದೆಯೆ! ನೀನು ಮಾತ್ರ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪುನೀತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆ.

ಅಪರಂ ಚ ವರಂ ದದ್ಯಾಂ ನರ್ಮದೇ ದರ್ಶನಾಘಾಹೇ |
 ಭವತ್ಯಾ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಲಿಂಗಂ ನರ್ಮದೇಶ್ವರಸಂಜ್ಞಕಂ || ೨೪ ||
 ಯತ್ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಮಹಾಪುಣ್ಯಂ ಮುಕ್ತಿಂ ದಾಸ್ಯತಿ ಶಾಶ್ವತೀಂ |
 ಅಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಯೇ ಭಕ್ತಾಸ್ತಾನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೂರ್ಯನಂದನಃ || ೨೫ ||
 ಪ್ರಣಮಿಷ್ಯತಿ ಯತ್ನೇನ ಮಹಾಶ್ರೇಯೋಽಭಿವೃದ್ಧಯೇ |
 ಸಂತಿ ಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಾನಿ ಕಾಶ್ಯಾಂ ದೇವಿ ಪದೇ ಪದೇ || ೨೬ ||
 ಪರಂ ಹಿ ನರ್ಮದೇಶಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಕೋಽಪಿ ಚಾದ್ಭುತಃ |
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದೇವದೇವೇಶಸ್ತಸ್ಮಿಲ್ಲಿಂಗೇ ಲಯಂ ಯಯೌ || ೨೭ ||
 ನರ್ಮದಾಪಿ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಸೀತ್ಪಾವಿತ್ರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಾದ್ಭುತಂ |
 ಸ್ವದೇಶಂ ಚ ಪರಿಪ್ರಾಪ್ತಾ ಹೃಷ್ಟಮಾತ್ರಾಘಾಹಾರಿಣೇ || ೨೮ ||
 ನಾಕ್ಯಂ ಮೃಕುಂಡಜಮುನೇಸ್ತೇಽಪಿ ಶೃತ್ವಾ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ |
 ಪ್ರಹೃಷ್ಟಚೇತಸೋ ಜಾತಾಶ್ಚಕ್ರುಃ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ತತೋ ಹಿತಂ || ೨೯ ||

೨೪. ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವವಳಾದ
 ಓ ನರ್ಮದೆಯೇ! ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ನಿನ್ನಿಂದ
 ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಈ ಲಿಂಗವು ನರ್ಮದೇಶ್ವರನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

೨೫-೨೬. ಈ ಲಿಂಗವು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದವೆನಿಸಿ
 ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಯಾರು
 ಭಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಯಮಧರ್ಮ
 ರಾಜನೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವನಲ್ಲದೆ ಮಹಾ
 ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವನು. ನರ್ಮದೆಯೇ! ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ
 ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾದ ಲಿಂಗಗಳು ನೆಲೆಸಿರುವುವು.

೨೭. ಆದರೆ ನರ್ಮದೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿ
 ರುವುದು.” ಇಂತೆಂದು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನು ಆ ಲಿಂಗ
 ದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೨೮. ನರ್ಮದೆಯೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮ
 ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಾಳಿದಳು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು
 ಅಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜನರ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆಯು
 ತ್ತಿರುವಳು.

೨೯. ಆ ಮುನೀಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಮುನಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು
 ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗರಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ
 ಉಪಾಯನಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದರು.

ಸ್ವಂದ ಉವಾಚ:—

ನರ್ಮದೇಶಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಶೃತ್ವಾ ಭಕ್ತಿಯುತೋ ನರಃ |

ಪಾಪಕಂಚುಕಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತಿ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಂ

|| ೩೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ನರ್ಮದೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನಂ”
ನಾನು ದ್ವಿನವತಿತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೩೦. ಸ್ವಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:— ಈ ನರ್ಮದೇಶ್ವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ
ಕಥೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕೇಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಪವೆಂಬ ಆಚ್ಛಾದನಿ-
ಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ನರ್ಮದೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನ”ವೆಂಬ
ತೊಂಬತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ತ್ರಿಣಿವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸತೀಶ್ವರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :-

ನರ್ಮದೇಶಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಶೃತ್ವಾ ಕಲ್ಮಷನಾಶನಂ ।

ಇದಾನೀಂ ಕಥಯ ಸ್ಕಂದ ಸತೀಶ್ವರಸಮುದ್ಭವಂ

॥ ೧ ॥

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಮಿತ್ರಾನರುಣಸಂಭೂತ ಕಥಯಾಮಿ ಕಥಾಂ ಶೃಣು ।

ಯಥಾ ಸತೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಕಾಶ್ಯಾಮಾವಿರ್ಭೂವ ಹ

॥ ೨ ॥

ಪುರಾ ತತಾಪ ಸುಮಹತ್ತಪಃ ಶತಧೃತಿರ್ಮುನೇ ।

ತಪಸಾ ತೇನ ದೇವೇಶಃ ಸಂತುಷ್ಟೋ ವರದೋಽಭವತ್

॥ ೩ ॥

ಉವಾಚ ಚಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ನಿತರಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಃ ।

ಸರ್ವಜ್ಞನಾಥೋ ಲೋಕಾತ್ಮಾ ವರಂ ವರಯ ಲೋಕಕೃತ್

॥ ೪ ॥

ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ :-

ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನೋ ದೇವೇಶ ವರಂ ದಾಸ್ಯತಿ ನಾಂಭಿತಂ ।

ತದಾ ತ್ವಂ ಮೇ ಭವ ಸುತೋ ದೇವೀ ದಕ್ಷಸುತಾಸ್ತು ಚ

॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಸತೀಶ್ವರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನ

೧. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಎಲೈ ಸ್ಕಂದನೆ! ಸಕಲ ಕಲ್ಮಷನಾಶಕವಾದ ನರ್ಮದೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಸತೀಶ್ವರನು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುವವನಾಗು.

೨. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಮಿತ್ರಾನರುಣಮುನಿಯ ಪುತ್ರನೆ! ಸತೀಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆವಿರ್ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳು.

೩. ಮಹಾಮುನಿಯೆ! ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. ಆತನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಮಹಾದೇವನು ವರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು.

೪. ನಿರಂತರವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ಆ ದೇವದೇವನು ಸರ್ವಜ್ಞರಿಗೊಡೆಯನೂ, ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾದದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ಸ್ವಾಮಿಯು. “ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃವೆ! ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ” ಎಂದನು.

೫. ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ದೇವೇಶ್ವರಾ! ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ

ಇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಹಾದೇವಃ ಸರ್ವದೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವರಂ ।
 ಸ್ತೃತ್ವಾ ದೇವೀಮುಖಂ ನೀಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರೋವಾಚ ಚತುರಾನನಂ ॥ ೬ ॥
 ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತದ್ವಾಂಛಿತಂ ಭೂಯಾತ್ಕಿಮದೇಯಂ ಪಿತಾಮಹ ।
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಭಾಲಾದಾನಿರಾಸೀಚ್ಛಶಾಂಕಭೃತ್ ॥ ೭ ॥
 ರುದನ್ನ ಉತ್ತಾನಶಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮುಖಮೈಕ್ಷತ ।
 ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಸಿ ತಂ ಬಾಲಂ ರುದಂತಂ ಪ್ರವಿಲೋಕ್ಯ ಚ ॥ ೮ ॥
 ಕಿಂ ಮಾಂ ಜನಕಮಾಪ್ಯಾಸಿ ತ್ವಂ ರೋದಿಸಿ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ।
 ಶೃತ್ವೇತಿ ಸ್ತುಥುಕಃ ಪ್ರಾಹ ಯಥೋಕ್ತಂ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾ ॥ ೯ ॥
 ನಾನ್ನೇ ರೋದಿಮಿ ಮೇ ಸ್ಪಷ್ಟರ್ನಾಮ ದೇಹಿ ಪಿತಾಮಹ ।
 ರೋದನಾದ್ರುದ್ರ ಇತ್ಯಾಖ್ಯಾಂ ಸ ಮಾಯಾಡಿಂಭಕೋಲಭತ್ ॥ ೧೦ ॥

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :—

ಅರ್ಭಕ ತ್ವಂ ಗತೋಽಸೀಶಃ ಕಿಂ ರುರೋದ ಷಡಾನನ ।
 ಯದಿ ವೇತ್ಸಿ ತದಾಚಕ್ಷ್ಯ ಮಹತ್ಕೃತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ ॥ ೧೧ ॥

ನಾಗಿರುವೆಯಾದರೆ ನನ್ನ ಈ ವಾಂಛಿತವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡು. ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಬೇಕು. ಭಗವತಿಯು ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮಗಳಾಗಿ ಅವತರಿಸಲಿ.

೬. ಸರ್ವಪ್ರದನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಯಿಂದಲೇ ದೇವಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೭. “ಲೋಕಪಿತಾಮಹನೆ! ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯಲಿ. ನೀನಿಗೆ ನಾನು ಕೊಡಬಾರದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವು.” ಇಂತೆಂದು ಆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ಶಿರುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಚತುರ್ಮುಖನ ಹಣೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದನು.

೮. ಆ ಶಿರುವು ಅಳುತ್ತಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿದವನಾದನು.

೯. “ತಂದೆಯಾದ ನನ್ನ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನೀನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಏತಕ್ಕೆ ಅಳುತ್ತಿರುವೆ?” ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮಗುವು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿತು.

೧೦. “ತಂದೆಯೆ! ಪಿತಾಮಹನೆ! ಹೆಸರಿಗಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವೆನು. ನನಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡು.” ಆಗ ರೋದನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಾಯಾ ಶಿರುವು ರುದ್ರನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನೇ ಪಡೆಯಿತು.

೧೧. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—“ಷಣ್ಮುಖನೆ! ಬಾಲತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿ

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಯ ಕುಮಾರತ್ವಾತ್ಕಿಂಚಿತ್ಕಿಂಚಿದವೈಮ್ಯಹಂ |
ರೋದನೇ ಕಾರಣಂ ನಚ್ಚಿ ಶೃಣು ಕುಂಭಸಮುದ್ಭವ ॥ ೧೨ ॥
ಮನಸೀತಿ ವಿಚಾರೋಽಭೂದ್ದೇವಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ |
ಬುದ್ಧಿವೈಭವಮಸ್ಯಾಹೋ ವೀಕ್ಷಿತಂ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಃ ॥ ೧೩ ॥
ಸತ್ಯಲೋಕಾಧಿನಾಥಸ್ಯ ಚತುರಾಸ್ಯಸ್ಯ ನೇಧಸಃ |
ಇತ್ಯಾನಂದಾತ್ಸಮುದ್ಭೂತೋ ಬಾಷ್ಪಪೂರೋ ಮಹೇಶಿತುಃ ॥ ೧೪ ॥

ಅಗಸ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಕಿಂ ಬುದ್ಧಿವೈಭವಂ ಧಾತುಃ ಶಂಭುನಾ ಮನಸೀಕ್ಷಿತಂ |
ಯೇನಾನಂದಾಶ್ರುಸಂಭಾರೋ ಬಾಲ್ಯೇಽಪ್ಯಭವದೀಶಿತುಃ ॥ ೧೫ ॥
ಏತತ್ಕಥಯ ಮೇ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಂದವರ್ಧನ |
ಶೃತ್ವಾಗಸ್ತುದಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ತಾರಕಾರಿರುನಾಚ ಹ ॥ ೧೬ ॥
ದೇವೇನ ಮನಸಿ ಧ್ಯಾತಮಿತಿ ಕುಂಭಜನೇ ಮುನೇ |
ವಿನಾಸತ್ಯಂ ಜನೇತಾರಂ ಕ ಉದ್ಧರ್ತುಮಿಹಪ್ರಭುಃ ॥ ೧೭ ॥

ದರೂ ಮಹೇಶ್ವರನು ಏತಕ್ಕೆ ರೋದನಮಾಡಿದನು ? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನನಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿರುವುದು. ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಾದರೆ ನನಗೆ ವಿವರಿಸುವನಾಗು.”

೧೨. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:— “ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಮಹಾದೇವನ ಪುತ್ರನಾದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಮಗುವು ರೋದನಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ಕುಂಭೋದ್ಭವನೆ! ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು.

೧೩-೧೪. ದೇವದೇವನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವೊಂದು ಮೂಡಿತು. ‘ಪರಮೇಷ್ಠಿಯೂ, ಸತ್ಯಲೋಕದೊಡೆಯನೂ, ಚತುರ್ಮುಖನೂ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬುದ್ಧಿವೈಭವವು ನೋಡಲು ಎಷ್ಟು ಅಗಾಧವಾಗಿರುವುದು!’ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯ ಆನಂದದಿಂದಲೇ ಆ ಬಾಲಕನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡುವು.”

೧೫. ಅಗಸ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:— “ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ತುಂಬಿದುವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಆತನು ಅಂತಹ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿವೈಭವವನ್ನು ಕಂಡನು ?

೧೬. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಆನಂದವನ್ನಭಿವರ್ಧಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೆ! ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸು.” ಅಗಸ್ಯನಾಡಿದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾರಕವೈರಿಯಾದ ಷಡಾನನನು ಹೇಳಲುಸಕ್ತಮಿಸಿದನು.

೧೭. “ಕುಂಭಸಂಭವಮುನಿಯೆ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಏಕೋ ಮನೋರಥಶ್ಚಾಯಂ ದ್ವಿತೀಯೋಽಯಂ ಸುನಿಶ್ಚಿತಂ ।

ಅಪತ್ಯತ್ವಂ ಗತೇ ಚಾಸ್ತಿಸ್ತುರ್ತುರುತ್ಪತ್ತಿಹಾರಿಣಿ ॥ ೧೮ ॥

ಕ್ಷಣಂ ಕ್ಷಣಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯಮಂಗಸ್ಪರ್ಶೇ ಕ್ಷಣಂ ಕ್ಷಣಂ ।

ಏಕಶಯ್ಯಾಸನಾಹಾರಂ ಲಪ್ಸ್ಯೇನೇನ ಕ್ಷಣೇ ಕ್ಷಣೇ ॥ ೧೯ ॥

ಯೋಽಯಂ ನ ಗೋಚರಃ ಕ್ವಾಪಿ ವಾಣೀಮನಸಯೋರಪಿ ।

ಸ ಮೇಘಪತ್ಯತ್ವಮಾಸಾದ್ಯ ಕಿಂ ನ ದಾಸ್ಯತಿ ಚಿಂತಿತಂ ॥ ೨೦ ॥

ಯೋಽಮುಂ ಕೃತೀ ಸ್ಪೃಶೇಜ್ಜಂತುರ್ಯೋಽಮುಂ ಪಶ್ಯೇತ್ಸಕೃನ್ಮದಾ ।

ನ ಸ ಭೂಯೋಽಭಿಜಾಯೇತ ಭವೇಚ್ಛಾನ್ಮಂದಮೇದುರಃ ॥ ೨೧ ॥

ಗೃಹಕ್ರೇಡನಕಂ ಮೇಘಸೌ ಯದಿ ಭೂಯಾತ್ಪಥಂಚನ ।

ತದಾ ಪರಸ್ಯ ಸೌಖ್ಯಸ್ಯ ನಿಧಾನಂ ಸ್ಯಾಮಸಂಶಯಂ ॥ ೨೨ ॥

ವಿಧೇಃ ಸಮಿಹಿತಂ ಚೇತಿ ನೂನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸ ಸರ್ವವಿತ್ ।

ಆನಂದಬಾಷ್ಟಕಲಿತಂ ಚಕ್ಷುಸ್ತ್ರಯಮದೀಧರತ್ ॥ ೨೩ ॥

ಇಂತೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಯಾವನುತಾನೆ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವನು ?

೧೮-೧೯. ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಮನೋರಥವು. ಮುಂದೆ ಹೇಳುವುದೇ ಎರಡನೆಯದೆಂದು ನನಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರುವುದು. 'ಸ್ಮರಣಮಾಡುವವರ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನೇ ಕಳೆಯುವ ಈತನು ನನಗೆ ಮಗುವಾಗಿ ಜನಿಸಿದರೆ ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕ್ಕೂ ಆತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನ ಸ್ಪರ್ಶಲಾಭವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೂ ಮಗುವಿನೊಡನೆ ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆ, ಆಸನ ಮತ್ತು ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

೨೦. ಯಾವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಗೋಚರ ನಾಗದಿರುವನೋ, ಆತನೇ ನನ್ನ ಮಗುವಾದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಯಾವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ?

೨೧. ಯಾವ ಮಾನವನು ಈತನನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮುಟ್ಟುವನೋ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೋಡುವನೋ, ಅವನು ಪುನಃ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾನ್ಂದಭರಿತನೇ ಆಗುವನು.

೨೨. ಈ ಮಹಾಮನುಷ್ಯನೇ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುವ ಮಗುವಾದರೆ ಆಗ ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಪಾರನಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವೆನು.'

೨೩. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಅಂತರಂಗದ ನಿಜವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದಬಾಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.'

ಶೃತ್ವೇತ್ಯಗಸ್ತಿಃ ಸ್ಕಂದಸ್ಯ ಭಾಷಿತಂ ಪರ್ಯಮೂಮುದತ್ |
 ನನಾಮ ಚಾಂಘ್ರೀ ಪ್ರೋವಾಚ ಜಯ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಂದನ || ೨೪ ||
 ವಿಧೇರಸಿ ಮನೋ ಜ್ಞಾತಂ ಶಂಭೋರಸಿ ಮನೋಗತಂ |
 ಸಮ್ಯಕ್ಚಿತ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಜ್ಞಾನಂ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಚಿದಾತ್ಮನೇ || ೨೫ ||
 ಸ್ಯಂದೋಽಪಿ ನಿತರಾಂ ತುಷ್ಠಃ ಶ್ರೋತುರಾನಂದದರ್ಶನಾತ್ |
 ಧನ್ಯೋಽಸ್ಯಗಸ್ಯ ಧನ್ಯೋಽಸಿ ಶ್ರೋತುಂ ಜಾನಾಸಿ ತತ್ತ್ವತಃ || ೨೬ ||
 ನ ಮೇ ಶ್ರಮೋ ವೃಥಾ ಜಾತೋ ಬ್ರುವತಸ್ತೇ ಪುರಃ ಕಥಾಂ |
 ಇತ್ಯಗಸ್ತಿಂ ಸಮಾಭಾಷ್ಯ ಪುನಃ ಪ್ರಾಹ ಷಡಾನನಃ || ೨೭ ||
 ದೇವೇ ರುದ್ರತ್ವಮಾಪನ್ನೇ ದೇವೀ ದಕ್ಷಸುತಾಭವತ್ |
 ಸಾಹಿ ತಪ್ತ್ವಾ ತಪಸ್ತೀವ್ರಂ ಸತೀ ಕಾಶ್ಯಾಂ ವಾರಾರ್ಥಿನೀ || ೨೮ ||
 ದದರ್ಶ ಲಿಂಗರೂಪೇಣ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಂ ಹರಂ ಪುರಃ |
 ಅಲಂ ತಪ್ತ್ವಾ ಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರೋಕ್ತವಂತಮಿತಿ ಸ್ಫುಟಿಂ || ೨೯ ||

೨೪. ಇಂತೆಂದ ಸ್ಕಂದನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಬಹುವಾಗಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆತನ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. “ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಗನಾದ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

೨೫. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ಮಹಾದೇವನ ಮನೋಗತವೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಅಂತರಂಗವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಚಿದಾತ್ಮನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.”

೨೬. ಸ್ಕಂದನೂ ಸಹ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಆನಂದವನ್ನು ಕಂಡು ಬಹುವಾಗಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಹೇಳಿದನು. “ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ! ನೀನೇ ಪರಮಧನ್ಯನು. ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತಿರುವೆ.

೨೭. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಶ್ರಮವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ.” ಇಂತೆಂದು ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯು ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೨೮. “ಮಹೇಶ್ವರನಿಂತು ರುದ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಲು ದೇವಿಯೂ ಸಹ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯೂ ಸತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಯೋಗ್ಯನಾದ ವರನನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಆಶೆಯಿಂದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದಳು.

೨೯. ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಲಿಂಗದ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆತನು “ಮಹೇಶ್ವರಿಯೆ! ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಸಾಕುವಾಡು” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮತ್ತಿಂತೆಂದನು.

ಇದಂ ಸತೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತವ ನಾಮ್ನಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ |
 ಯಥಾ ಮನೋರಥಸ್ತೇತ್ರ ಫಲಿತೋ ದಕ್ಷಕನ್ಯಕೇ || ೩೦ ||
 ತಥೈತಲ್ಲಿಂಗಮಾರಾಧ್ಯಾನ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಹಿ ಫಲಿಷ್ಯತಿ |
 ಕುಮಾರೀ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತಿ ಪತಿಂ ಮನಸೋಽಪಿ ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಂ || ೩೧ ||
 ಏತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಕುಮಾರೋಽಪಿ ವರಾಂಗನಾಂ || ೩೨ ||
 ಯಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ಹಿ ಯತ್ಕಾಮಸ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಹಿ ಸ ಧ್ರುವಂ |
 ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂದೇಹಃ ಸತೀಶ್ವರಸಮರ್ಚನಾತ್ || ೩೩ ||
 ಸತೀಶ್ವರಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಯೋ ಯೋ ಯಂ ಯಂ ಸಮೀಹತೇ |
 ತಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಸ ಸ ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮನೋರಥಃ || ೩೪ ||
 ಇತೋಽಷ್ಟಮೇ ಚ ದಿವಸೇ ತ್ವಜ್ಜನೇತಾ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ |
 ಮಹ್ಯಂ ದಾಸ್ಯತಿ ಕನ್ಯಾಂ ತ್ವಾಂ ಸಫಲಸ್ತೇ ಮನೋರಥಃ |
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದೇವದೇವೇಶಸ್ತತ್ಪ್ರವಾಂತರ್ಹಿತೋಽಭವತ್ || ೩೫ ||

೩೦-೩೧. ಈ ಲಿಂಗವು ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಸತೀಶ್ವರಲಿಂಗವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಎಲಾ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯೆ! ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಫಲವಾಯಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಬೇರೊಬ್ಬನು ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದರೂ ತನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ವಗಳ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಕನ್ಯೆಯು ಈ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯ ಫಲವಾಗಿ ತಾನು ಬಯಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉನ್ನತ ಪದವಿಯುಳ್ಳ ಗಂಡನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು.

೩೨. ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಯುವಕನೂ ಉತ್ತಮಕನ್ಯೆಯನ್ನೇ ವಿವಾಹವಾಗುವನು.

೩೩. ಸತೀಶ್ವರನನ್ನು ಅರ್ಚನೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿರುವುದೋ, ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಕೂಡಿಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೩೪. ಸತೀಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಯಾವನು ಯಾವುದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಅತಿಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿಯೇ ಆ ತನ್ನ ಮನೋರಥದ ಸಿದ್ಧಿಯು ಲಭಿಸುವುದು.

೩೫. ಇಂದಿಗೆ ಎಂಟನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಕನ್ಯೆಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನನಗೇ ಕೊಡುವನು. ಇಂತು ನಿನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವು ಸಫಲವಾಗುವುದು. ಇಂತೆಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವೇದವೇಷನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಆಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಸಾಪಿ ಸ್ವಭವನಂ ಯಾತಾ ಸತೀ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ಮುದಾ ।

ಪಿತಾಪಿ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರಾದಾತ್ತಾಂ ರುದ್ರಾಯ ದಿನಸೇಷ್ವಮೇ

॥ ೩೬ ॥

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ:-

ಇತ್ಥಂ ಸತೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಅವಿರಭೂನ್ಮನೇ ।

ಸ್ಮರಣಾದಪಿ ಲಿಂಗಂ ಚ ದದ್ಯಾತ್ಸತ್ವಗುಣಂ ಪರಂ

॥ ೩೭ ॥

ರತ್ನೇಶಾತ್ಪೂರ್ವತೋ ಭಾಗೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲಿಂಗಂ ಸತೀಶ್ವರಂ ।

ಮುಚ್ಯತೇ ಸಾತಕೈಃ ಸದ್ಯಃ ಕ್ರಮಾಜ್ಞಾನ್ಯಂ ಚ ವಿಂದಂತಿ

॥ ೩೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ ಸತೀಶ್ವರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ ”
ನಾಮ ಶ್ರೀಣವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೩೬. ದಕ್ಷ ಕನ್ಯೆಯಾದ ಸತಿಯೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ
ದಳು. ಆಕೆಯ ತಂದೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಟಿನೆಯ ದಿನಸದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯನ್ನು
ಮಹಾದೇವನಿಗೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.

೩೭. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಅಯ್ಯಾ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆ! ಈ ರೀತಿಯಿಂದ
ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸತೀಶ್ವರಲಿಂಗದ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವುಂಟಾಯಿತು. ಸ್ಮರಿಸುವ ಮಾತ್ರ
ದಿಂದಲೇ ಆ ಲಿಂಗವು ಉತ್ತಮವಾದ ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು.

೩೮. ರತ್ನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸತೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು
ನೋಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ ಸತೀಶ್ವರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನಂ ”ವೆಂಬ
ತೊಂಬತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ೨೩ ॥

ಅಥ ಚತುರ್ಣವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಮೃತೇಶ್ವರಾದಿ ಲಿಂಗಸಾದ್ಭಾರ್ವವರ್ಣನಂ

ಸ್ತಂಧ ಉವಾಚ :-

ಅನ್ಯಾನ್ಯಸಿ ಚ ಲಿಂಗಾನಿ ಕಥಯಾಮಿ ಮಹಾಮುನೇ |
 ಅಮೃತೇಶಮುಖಾದೀನಿ ಯನ್ನಾಮಾಪ್ಯಮೃತಪ್ರದಂ || ೧ ||
 ಪುರಾ ಸನಾರುನಾಮಾಸೀನ್ಮುನಿರತ್ರ ಗೃಹಾಶ್ರಮಿಾ |
 ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞರತೋ ನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಚಾತಿಥಿದೈವತಃ || ೨ ||
 ಲಿಂಗಪೂಜಾರತೋ ನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ತೀರ್ಥಾಪರಿಗ್ರಹೀ |
 ತಸ್ಯರ್ಷೇರಭವತ್ಪುತ್ರಃ ಸನಾರೋರುಪಜಂಘನಿಃ || ೩ ||
 ಸ ಕದಾಚಿದ್ಗತೋಽರಣ್ಯಂ ತತ್ರ ದಷ್ಯಃ ಪೃಥಾಕುನಾ |
 ಅಥ ತತ್ಸವಯೋಭಿಶ್ಚ ಸ ಆನೀತಃ ಸ್ವಮಾಶ್ರಮಂ || ೪ ||
 ಸನಾರುಣಾ ಸಮುಚ್ಛ್ವಸ್ಯ ನೀತಃ ಸ ಉಪಜಂಘನಿಃ |
 ಮಹಾಶ್ಚಲಾನಭೂಭಾಗಂ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಸಮೀಪತಃ || ೫ ||

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಅಮೃತೇಶ್ವರಾದಿ ಲಿಂಗಸಾದ್ಭಾರ್ವವರ್ಣನಂ

೧. ಸ್ತಂಧನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಮಹಾಮುನಿವರ್ಯನೇ! ಈಗ ಅಮೃತೇಶ್ವರನೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಲಿಂಗಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಅವುಗಳ ನಾನು ಸಂಕೀರ್ತನೆಯೇ ಅಮೃತತ್ವದಾಯಕವಾಗಿರುವುದು.

೨. ಒಂದೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮಚಿಂತನಪರನೂ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಸನಾರುವೆಂಬ ಮಹಾಮುನಿಯೊಬ್ಬನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ನಿತ್ಯವೂ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಪರದೈವವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೩. ನಿತ್ಯವೂ ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಈ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ದಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸನಾರುಮಹರ್ಷಿಗೆ ಉಪಜಂಘನಿಯೆಂಬ ಮಗನೊಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

೪. ಆತನು ಒಮ್ಮೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿರಲು ಕಾಲಧರ್ಮಸಂಯೋಗದಿಂದ ಒಂದು ಸರ್ಪವು ಆತನನ್ನು ಕಚ್ಚಿತು. ಆತನನ್ನು ಸವವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು.

೫. ಆ ಸನಾರುವೂ ದುಃಖದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ ಉಪ

ತತ್ರಾಸೀಚ್ಛ್ರೀಫಲಾಕಾರಂ ಲಿಂಗಮೇಕಂ ಸುಗುಪ್ತವತ್ |
 ನಿಧಾಯ ತತ್ರ ತಂ ಯಾವಚ್ಛ್ರವಂ ಸಂಚಿಂತಯೇತ್ಸುಧೀಃ || ೬ ||
 ಸರ್ಪದಷ್ಟಸ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಃ ಕಥಂ ಭವತಿ ಚೇತಿ ನೈ |
 ತಾವತ್ಸ ಜೀವನ್ಮುತ್ಸೃಷ್ಟೌ ಸುಪ್ತವಚ್ಛೋಪಜಂಘನಿಃ || ೭ ||
 ಅಥ ತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸ ಮುನಿಃ ಸನಾರುರುಪಜಂಘನಿಂ |
 ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಿತಸಂಪನ್ನಂ ವಿಸ್ಮಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ವರಂ || ೮ ||
 ಪ್ರಾಣಿತವ್ಯೇತೃ ಕೋ ಹೇತುರ್ಮಚ್ಛಿಶೋರುಪಜಂಘನೇಃ |
 ಕ್ಷೇತ್ರಾದ್ವಹಿರಹಿಯಂ ಹಿ ದಷ್ಟಾ ನಾಸೀತ್ಪರಾಸುತಾಂ || ೯ ||
 ಇತಿ ಯಾವತ್ಸ ಸಂಧತ್ತೇ ಧಿಯಂ ತಜ್ಜೀವಿತೈಕಿಕಾಂ |
 ತಾವತ್ಪಿಸೀಲಿಕಾ ತ್ವೇಕಾ ಮೃತಂ ಕ್ವಾಪಿ ಪಿಸೀಲಿಕಂ || ೧೦ ||
 ಅನಿನಾಯ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಸೋಽಪ್ಯನನ್ನಿರ್ಗತಸ್ತತಃ |
 ಅಥ ವಿಜ್ಞಾಯ ಸ ಮುನಿಸ್ತತ್ತ್ವಂ ಜೀವಿತಸೂಚಿತಂ || ೧೧ ||

ಜಂಘನಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾರುದ್ರಭೂಮಿಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದನು.

೬-೭. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಿಂಗವು ಬಿಲ್ವಫಲದ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತೆ ಗುಪ್ತಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನು ಮಗನ ಶವವನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಿಸಿ “ಸರ್ಪದಂಶನದಿಂದ ಸತ್ತವನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು?” ಎಂದು ಬಹುವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಉಪಜಂಘನಿಯು ನಿದ್ರೆಗೊಂಡು ಎಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ ಜೀವಂತನಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಂತನು.

೮. ಆಗ ಸನಾರುಮುನಿಯು ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಉಪಜಂಘನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅತಿಯಾದ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೯. “ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಮಿತಿಯ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರನು ಸರ್ಪದಷ್ಟನಾಗಿ ಪ್ರೇತಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದನಲ್ಲವೆ. ಅಂತಹ ಉಪಜಂಘನಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಸಹಿತನಾಗಿ ಎದ್ದು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು?”

೧೦-೧೧. ಇಂತೆಂದು ಪುತ್ರನ ಸಂಜೀವನವನ್ನೇ ಕುರಿತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸನಾರುವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಕೀಟವು ಮೃತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪಿಸೀಲಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಂದು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಆ ಪಿಸೀಲಿಕೆಯೂ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣಸಹಿತನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮುನಿವರ್ಯನು ಮೃತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುವ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು

ಮೃದುಹಸ್ತತಲೇನ್ನೈವ ಯಾವತ್ಪನತಿ ಮೈ ಮುನಿಃ |

ತಾವಚ್ಛ್ರೀಫಲಮಾತ್ರಂ ಹಿ ಲಿಂಗಂ ತೇನ ಸಮೀಕ್ಷಿತಂ || ೧೨ ||

ಸನಾರುಣಾಥ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ತೇನ ತತ್ರ ಸಮರ್ಚಿತಂ |

ಚಿರಕಾಲೀನಲಿಂಗಸ್ಯ ಕೃತಂ ನಾಮಾಪಿ ಸಾನ್ವಯಂ || ೧೩ ||

ಅಮೃತೇಶ್ವರನಾಮೇದಂ ಲಿಂಗಮಾನಂದಕಾನನೇ |

ಏತಲ್ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾದಮೃತತ್ವಂ ಲಭೇದ್ಭ್ರೂವಂ || ೧೪ ||

ಅಮೃತೇಶಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಜೀವತ್ತುತ್ರಃ ಸ ಮೈ ಮುನಿಃ |

ಸ್ವಾಸ್ವದಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ದೃಷ್ಟ್ವ ಆಶ್ಚೈರ್ಯವಜ್ಜನೈಃ || ೧೫ ||

ತದಾಪ್ರಭೃತಿ ತಲ್ಲಿಂಗಮಮೃತೇಶಂ ಮುನೀಶ್ವರ |

ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಂ ನ್ಯೂಣಾಂ ಕಲೌ ಗುಪ್ತಂ ಭವೇತ್ಪನಃ || ೧೬ ||

ಅಮೃತೇಶ್ವರಸಂಸ್ಪರ್ಶಾನ್ಮೃತಾ ಜೀವಂತಿ ತಕ್ಷಣಾತ್ |

ಅಮೃತತ್ವಂ ಭಜಂತೇತ್ರ ಜೀವಂತಃ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರತಃ || ೧೭ ||

ಇಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿದವನಾಗಿ ತನ್ನ ಮೃದುಹಸ್ತಗಳಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಯನ್ನು ಬಗೆದನು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಬಿಲ್ವಫಲದ ಪ್ರವಾಣವೂ ಆಕಾರವೂ ಉಳ್ಳ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವು ಗೋಚರವಾಯಿತು.

೧೨. ಆ ಮುನಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ದನು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ನೆಲಸಿದ್ದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಒಂದು ಹೆಸರನ್ನೂ ಆತನೇ ಕೊಟ್ಟನು.

೧೩. ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಅಮೃತೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅಮೃತಭಾವವನ್ನೇ ಪಡೆಯುವನು.

೧೪. ತರುವಾಯ ಆ ಮುನಿವರ್ಯನು ಪುನರ್ಜೀವಿತನಾದ ಪುತ್ರನೊಡನೆ ಅಮೃತೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಸಮಸ್ತ ಜನರೂ ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದರು.

೧೫. ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನೀಶ್ವರನೆ! ಅಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗಿರುವ ಆ ಅಮೃತೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಾಗಿರು ವುದು. ಪುನಃ ಕಲಿಯುಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಅದು ಗುಪ್ತವೈಭವವುಳ್ಳದ್ದಾಗು ವುದು.

೧೬. ಅಮೃತೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೃತರೂ ಸರ್ಜೀವರಾಗುವರು. ಜೀವದಿಂದಿರುವವರೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಅಮೃತೇಶಸಮಂ ಲಿಂಗಂ ನಾಸ್ತಿ ಕ್ವಾಪಿ ಮಹೀತಲೇ । ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಶಂಭುನಾ ತಿಷ್ಠೇ ಕೃತಂ ಗುಪ್ತಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ	೧೮
ಅಮೃತೇಶ್ವರನಾಮಾಪಿ ಯೇ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪರಿಗೃಹ್ಣತೇ । ನ ತೇಷಾಮುಪಸಗೋಲತ್ಥಂ ಭಯಂ ಕ್ವಾಪಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ	೧೯
ಮುನೇಃಸೃಚ್ಛ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಕರುಣೇಶ್ವರಸಂಜ್ಞಿತಂ । ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರಸಮೀಪೇ ತು ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರೇಶ್ವರಾಗ್ರತಃ	೨೦
ದರ್ಶನಾತ್ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಯ ನೈ । ನ ಕ್ಷೇತ್ರಾನ್ನಿರ್ಗಮೋ ಜಾತು ಬಹಿರ್ಭವತಿ ಕಸ್ಯಚಿತ್	೨೧
ಸ್ನಾತವ್ಯಂ ಮಣಿಕರ್ಣಾಂ ಚ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಕರುಣೇಶ್ವರಃ । ಕ್ಷೇತ್ರೋಪಸರ್ಗಜಾ ಭೀತಿಹಾರತನ್ವಾ ಪರಯಾ ಮುದಾ	೨೨
ಸೋಮವಾಸರಮಾಸಾದ್ಯ ಏಕಭಕ್ತವ್ರತಂ ಚರೇತ್ । ಯಷ್ಟವ್ಯಃ ಕರುಣಾಪುಷ್ಪೈರ್ವ್ರತಿನಾ ಕರುಣೇಶ್ವರಃ	೨೩

೧೮. ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೃತೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೇರೊಂದು ಲಿಂಗವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಗೋಪನಮಾಡಿರುವನು.

೧೯. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಮೃತೇಶ್ವರನ ಹೆಸರನ್ನು ಯಾರು ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಅವರಿಗೂ ವಿಘ್ನಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಭಯವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭವಿಸಲಾರದು.

೨೦. ಮುನಿಯೆ ! ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ಕರುಣೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೨೧. ಮಹಾಕರುಣಾಮೂರ್ತಿಯೆನಿಸಿದ ಆ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಯಾವನಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೨೨. ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕರುಣೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಎರಡು ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ವಿಘ್ನಗಳ ಭಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು.

೨೩. ಸೋಮವಾರದ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಏಕಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಯಮಸಹಿತನಾಗಿ ಕರುಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರುಣಾ (ಕರ್ಣಕಾರ) ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ತೇನ ವ್ರತೇನ ಸಂತುಷ್ಟಃ ಕರುಣೇಶಃ ಕದಾಚನ |

ನ ತಂ ಕ್ಷೇತ್ರಾದ್ಭಿಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸ್ಮಾತ್ಕಾರ್ಯಂ ವ್ರತಂ ತ್ವಿದಂ || ೨೪ ||

ತತ್ಪ್ರತ್ಯಸ್ತತ್ಪ್ರಲೈರ್ವಾಪಿ ಸಂಪೂಜ್ಯಃ ಕರುಣೇಶ್ವರಃ |

ಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸಂಯಗ್ಜ್ಞಾನವಿವರ್ಜಿತಃ || ೨೫ ||

ತೇನಾರ್ಚ್ಯಃ ಕರುಣಾವೃಕ್ಷೋ ದೇವೇಶಃ ಪ್ರೀಯತಾಮಿತಿ |

ಯೋ ವರ್ಷಂ ಸೋಮವಾರಸ್ಯ ವ್ರತಂ ಕುರ್ಯಾದಿತಿ ದ್ವಿಜಃ || ೨೬ ||

ಪ್ರಸನ್ನಃ ಕರುಣೇಶೋತ್ರ ತಸ್ಯ ದಾಸ್ಯತಿ ನಾಂಛಿತಂ |

ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಕರುಣೇಶೋತ್ರ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಯತ್ನೇನ ಮಾನವೈಃ || ೨೭ ||

ಇತಿ ತೇ ಕರುಣೇಶಸ್ಯ ಮಹಿಮೋಕ್ತೋ ಮಹತ್ತರಃ |

ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನೋಪಸರ್ಗೋತ್ಥಂ ಭಯಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೨೮ ||

ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರೇಶ್ವರಂ ಚೈವ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರೇಶ್ವರಂ ತಥಾ |

ಉಭೌ ಕಾಶ್ಯಾಂ ನರೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಚ ವಿಂದತಿ || ೨೯ ||

೨೪. ಈ ವ್ರತದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಕರುಣೇಶ್ವರನು ಭಕ್ತನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವ್ರತವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

೨೫-೨೬. ಪುಷ್ಪಗಳು ಲಭಿಸದಿದ್ದರೆ ಆ ವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಫಲಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಕರುಣೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವನು ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವನೋ, ಅವನು ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಂತಹನು ಕರ್ಣಿಕಾರವೃಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, “ಕರುಣೇಶ್ವರನು ನನ್ನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆ ವೃಕ್ಷವನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನು ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಸೋಮವಾರದ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವನೋ, ಅವನಲ್ಲಿ ಕರುಣೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅವನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಸಕಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕರುಣೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನೋಡಲೇಬೇಕು.

೨೮. ಇಂತು ಕರುಣೇಶ್ವರನ ಮಹತ್ತರವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವೆನು. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳ ಭಯವು ಯಾತ್ರಿಕನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೨೯. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರೇಶ್ವರನನ್ನೂ ನೋಡಿದ ಮಾನವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವಾಸವನ್ನೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ಪಡೆಯುವನು.

ಜ್ಯೋತೀರೂಪೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಕಾಶ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಕಾಶತೇ |

ತಸ್ಯ ಸಂಪೂಜನಾದ್ಭಕ್ತಾ ಜ್ಯೋತೀರೂಪಾ ಭವಂತಿ ಹಿ || ೩೦ ||

ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರೇ ಜ್ಯೋತೀರೂಪೇಶ್ವರಂ ಪರಂ |

ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯಾಪ್ನುಯಾನ್ಮರ್ತ್ಯೋ ಜ್ಯೋತೀರೂಪಂ ನ ಸಂಶಯಃ || ೩೧ ||

ಯದಾ ಭಾಗೀರಥೀ ಗಂಗಾ ತತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಸರಿದ್ವರಾ |

ತದಾರಭ್ಯಾರ್ಚಯೇನ್ನಿತ್ಯಂ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸ್ವರ್ಧುನೀ ಮುದಾ || ೩೨ ||

ಪುರಾ ನಿಷ್ಣೌ ತಪತ್ಯತ್ರ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಹಿ |

ತತ್ರಾವಿರಾಸೀತ್ತೇಜಸ್ವಿ ತೇನ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿದಂ ಶುಭಂ || ೩೩ ||

ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರೇ ಜ್ಯೋತೀರೂಪೇಶ್ವರಂ ತದಾ |

ದೂರಸ್ಥೋಽಪೀಹ ಯೋ ಧ್ಯಾಯೇತ್ತಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಿರದೂರತಃ || ೩೪ ||

ಏತೇಷ್ವಪಿ ಚ ಲಿಂಗೇಷು ಚತುರ್ದಶಸು ಸತ್ತಮ |

ಲಿಂಗಾಷ್ಟಕಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಂ ಕರ್ಮಬೀಜದವಾನಲಂ || ೩೫ ||

೩೦. ನಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತೀರೂಪೇಶ್ವರವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತರು ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪರೇ ಆಗುವರು.

೩೧. ಈ ಜ್ಯೋತೀರೂಪೇಶ್ವರವೆಂಬ ಉತ್ತಮಲಿಂಗವು ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಮನುಷ್ಯನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯನೇ ಆಗುವನು.

೩೨. ಭಗೀರಥನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಳಾದ ಗಂಗೆಯು ಆ ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತಳಾದಳೋ, ಅಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಆಕೆಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು.

೩೩. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಇಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರಲು ಈ ಲಿಂಗವು ತಾನೇ ಆತನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಮಿತಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ ಅನಿರ್ಭವಿಸಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದು.

೩೪. ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಯೋತೀರೂಪೇಶ್ವರನನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಯಾವನು ಧ್ಯಾನಿಸುವನೋ, ಅವನ ಕಾರ್ಯವು ಕ್ಷೇಪ್ರ ದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

೩೫. ಅಯ್ಯಾ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆ! ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೃತೇಶ್ವರ, ತಾರಕೇಶ್ವರ, ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರೇಶ್ವರ, ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರೇಶ್ವರ, ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ, ಲಾಂಗಲೀಶ್ವರ, ಕರುಣೇಶ್ವರರೆಂಬ ಎಂಟು ಲಿಂಗಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯೇ ಮಹಾಫಲದಾಯಕವೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮಬೀಜಕ್ಕೆ ದಾನಾಗ್ನಿಸದೃಶವೂ ಆಗಿರುವುದು.

ಓಂಕಾರಾದೀನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಯಾನ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಚತುರ್ದಶ ।

ತಥಾ ದಕ್ಷೇಶ್ವರಾದೀನಿ ಲಿಂಗಾನ್ಯಷ್ಟಾನಿ ಮಹಾಂತಿ ಚ ॥ ೩೬ ॥

ಶೈಲೇಶಾದೀನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ತಥಾ ಯಾನಿ ಚತುರ್ದಶ ।

ಪುನಃ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶದೇತಾನಿ ಕ್ಷೇತ್ರಸಂಸಿದ್ಧಿಹೇತವೇ ॥ ೩೭ ॥

ಷಟ್ತ್ರಿಂಶತ್ತ್ವರೂಪೋಸೌ ಲಿಂಗೇಷ್ಟೇಷು ಸದಾಶಿವಃ ।

ಅಸ್ತಿನೈತ್ಯೇ ವಸೇನ್ನಿತ್ಯಂ ತಾರಕಂ ಜ್ಞಾನಮಾದಿಶೇತ್ ॥ ೩೮ ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ತತ್ಸಮೇತದ್ಧಿ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶಲ್ಲಿಂಗರೂಪ್ಯಹೋ ।

ಏತೇಷಾಂ ಭಜನಾತ್ಪುಂಸಾಂ ನ ಭವೇದ್ಧುರ್ಗತಿಃ ಕ್ವಚಿತ್ ॥ ೩೯ ॥

ಮುನೇ ರಹಸ್ಯಭೂತಾನಿ ಲಿಂಗಾನ್ಯೇತಾನಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ।

ಏತಲ್ಲಿಂಗಪ್ರಭಾವಾಚ್ಚ ಮುಕ್ತಿರತ್ರ ಸುನಿಶ್ಚಿತಾ ॥ ೪೦ ॥

ಮೋಕ್ಷಕ್ಷೇತ್ರಮಿದಂ ಕಾಶೀ ಲಿಂಗೈರೇತೈರ್ಮಹಾನುತೇ ।

ಏತಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಸಿದ್ಧಾನಿ ಸಂಭವಂತಿ ಯುಗೇ ಯುಗೇ ॥ ೪೧ ॥

೩೬. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನೇ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದೆನು. ಬಳಿಕ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತಗಳಾದ ದಕ್ಷೇಶ್ವರನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆನಷ್ಟೆ.

೩೭. ಪುನಃ ಶೈಲೇಶ್ವರನೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಬೇರೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಕಥನಮಾಡಿರುವೆನು. ಈ ಮುಂವೃತ್ತಾರು ಮಹಾಲಿಂಗಗಳೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿರುವುವು.

೩೮. ಸದಾಶಿವನು ಈ ಮುಂವೃತ್ತಾರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂವೃತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಗಳ ರೂಪಗಳಿಂದಿರುವನು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಾರಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೩೯. ಸರಮೇಶ್ವರನು ಮುಂವೃತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನೆಲಿಸಿರುವುದೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಗೂಢವಾದ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವೂ ಸ್ವರೂಪವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆಂದಿಗೂ ದುರ್ಗತಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೪೦. ಮುನಿಯೆ! ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಈ ಲಿಂಗಗಳು ರಹಸ್ಯಭೂತಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿರುವುದು.

೪೧. ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನೆ! ಈ ಲಿಂಗಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದಲೇ ಈ ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳೂ, ಇತರ ಲಿಂಗಗಳೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುವು.

ಆನಂದಕಾನನಂ ಶಂಭೋಃ ಕ್ಷೇತ್ರಮೇತದನಾದಿಮತ್ |

ಅತ್ರ ಸಂಸ್ಥಿತಮಾಪನ್ನಾಃ ಮುಕ್ತಾ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ || ೪೨ ||

ಯೋಗಸಿದ್ಧಿರಿಹಾಸ್ಯೇನ ತಪಃಸಿದ್ಧಿರಿಹೈವ ಹಿ |

ವ್ರತಸಿದ್ಧಿರ್ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಸ್ತೀರ್ಥಸಿದ್ಧಿಃ ಸುನಿಶ್ಚಿತಂ || ೪೩ ||

ಸಿದ್ಧ್ಯಷ್ಟಕಂ ಹಿ ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಮಣಿಮಾದಿ ಮಹತ್ತರಂ |

ತಜ್ಜನ್ಮಭೂಮಿರೇಷೈವ ಶಂಭೋರಾನಂದನಾಟಿಕಾ || ೪೪ ||

ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮ್ಣೈಃ ಸದನಮೇತದಾನಂದಕಾನನಂ |

ಏತತ್ಪಾಪ್ಯ ನ ಮೋಕ್ಷವ್ಯಂ ಪುಣ್ಯೈಃ ಸಂಸಾರಭೀರುಭಿಃ || ೪೫ ||

ಅಯಮೇವ ಮಹಾಲಾಭ ಇದಮೇವ ಪರಂ ತಪಃ |

ಏತದೇವ ಮಹತ್ಪುಣ್ಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ವಾರಾಣಸೀಹ ಯತ್ || ೪೬ ||

ಅವಶ್ಯಂ ಜನ್ಮಿನೋ ಮೃತ್ಯುರ್ಯತ್ರ ಕುತ್ರ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಣೇ ಲಭ್ಯಾ ಗತಿಃ ಪಶ್ಚಾಚ್ಛುಭಾಶುಭಾ || ೪೭ ||

೪೨. ಈ ಆನಂದಕಾನನವು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವನ್ನೂ, ಮರಣವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವವರು ಮುಕ್ತರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲವು.

೪೩. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುವುದು. ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿಯೂ, ವ್ರತಸಿದ್ಧಿಯೂ, ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯೂ, ತೀರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೊಡುವುದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೪೪. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರಗಳಾದ ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಣೆಮಾಡಿರುವರಲ್ಲವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಈ ಆನಂದವನವೇ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾಗಿರುವುದು.

೪೫. ಈ ಆನಂದಕಾನನವೇ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಗೈ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಸಂಸಾರದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಭಯಗೊಂಡಿರುವ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಎಂದಿಗೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು.

೪೬. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗೆ ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೇವೆಯು ಲಭಿಸಿರುವುದೋ, ಅವನಿಗೆ ಅದೇ ಮಹತ್ತರವಾದ ಲಾಭವು. ಅದೇ ಮಹತ್ತರವಾದ ತಪಶ್ಚರಣೆಯು. ಅದೇ ಮಹಾಪುಣ್ಯವು.

೪೭. ಜನ್ಮವನ್ನು ತಳೆದವನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಬಳಿಕ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಅವನವನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶುಭಾಶುಭಗತಿಗಳೂ ಲಭಿಸುವುವು.

ಮೃತ್ಯುಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ನಿಯತಂ ಗತಂ ಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಣೀಂ ।

ಅವಶ್ಯಂ ಕಾಶಿಕಾ ಸೇವ್ಯಾ ಸರ್ವಕರ್ಮನಿವಾರಿಣೀ ॥ ೪೮ ॥

ಮಾನುಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯೇ ಮೂಢಾ ನಿರ್ಮೇಷಮಿತಿಜೀವಿತಂ ।

ನ ಸೇವಂತೇ ಪುರೀಂ ಕಾಶೀಂ ತೇ ಮುಷ್ಪಾ ಮಂದಬುದ್ಧಯಃ ॥ ೪೯ ॥

ದುರ್ಲಭಂ ಜನ್ಮ ಮಾನುಷ್ಯಂ ದುರ್ಲಭಾ ಕಾಶಿಕಾ ಪುರೀ ।

ಉಭಯೋಃ ಸಂಗಮಾಸಾದ್ಯ ಮುಕ್ತಾ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೫೦ ॥

ಕ್ಷ ಚ ತಾದೃಕ್ತಪಾಂಸೀಹ ಕ್ಷ ತಾದೃಗ್ಗೋಗ ಉತ್ತಮಃ ।

ಯಾದೃಗ್ಗಿಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಮುಕ್ತಿಃ ಕಾರ್ಯಾಂ ಮೋಕ್ಷೋತ್ತಮೋತ್ತಮಃ ॥

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಪೂರ್ವಂ ಪುನಃ ಪುನಃ ।

ನ ಕಾಶೀಸದೃಶೀ ಮುಕ್ತೈ ಭೂಮಿರನ್ಯಾ ಮಹೀತಲೇ ॥ ೫೧ ॥

ವಿಶ್ವೇಶೋ ಮುಕ್ತಿದೋ ನಿತ್ಯಂ ಮುಕ್ತೈ ಚೋತ್ತರವಾಹಿನೀ ।

ಆನಂದಕಾನನೇ ಮುಕ್ತಿರ್ಮುಕ್ತಿನಾನ್ಯತ್ರ ಕುತ್ರಚಿತ್ ॥ ೫೨ ॥

೪೮. ಆದುದರಿಂದ ಮೃತ್ಯುವು ಖಂಡಿತವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಕರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರ ಗತಿಯಾದಗುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಸಕಲ ಕರ್ಮಬೀಜಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

೪೯. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಷ್ಟವಾಗುವ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದರೂ ಯಾವ ಮೂಢರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಪುರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರೇ ಮೋಸಗೊಂಡವರು : ಅವರೇ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು.

೫೦. ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವೇ ದುರ್ಲಭವು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೇವೆಯು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವು. ಈ ಎರಡು ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದವರು ಮುಕ್ತರೇ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲವು.

೫೧-೫೨. ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಸಾಯುಜ್ಯರೂಪಮೋಕ್ಷವು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಗಳಾದ ಇತರ ತಪಸ್ಸುಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುವಿರುವುವು? ಅಂತಹ ಉತ್ತಮಯೋಗವಾದರೂ ಯಾವುದಿರುವುದು? ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಸತ್ಯವೆಂದು ರಷಢಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಲು ಕಾಶಿಗೆ ಸಮಾನಾದ ಪ್ರದೇಶವು ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವು.

೫೩. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಿಪ್ರದನಾಗಿರುವನು. ಉತ್ತರವಾಹಿನಿಯಾದ ಗಂಗೆಯೂ ಮಾನವರ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದ ಆನಂದಕಾನನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರಲ್ಲಿಯೂ ಲಭಿಸದು.

ಏಕ ಏವ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಶೋ ಮುಕ್ತಿದೋ ನಾನ್ಯ ಏವ ಹಿ |
 ಸ ಏವ ಕಾಶೀಂ ಪ್ರಾಪಯ್ಯ ಮುಕ್ತಿಂ ಯಚ್ಛತಿ ನಾನ್ಯತಃ || ೫೪ ||
 ಸಾಯುಜ್ಯಮುಕ್ತಿರತ್ರೈವ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಾದಿರಥಾನ್ಯತಃ |
 ಸುಲಭಾ ಸಾಪಿ ನೋ ನೂನಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮೋಕ್ಷೋಽಸ್ತಿ ಹೇಲಯಾ|| ೫೫ ||
 ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣ್ವಗಸ್ತ್ಯ ಮಹಾಭಾಗ ಭವಿಷ್ಯಂ ಕಥಯಾಮ್ಯಹಂ |
 ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೋ ವ್ಯಾಸೋಽಕಥಯದ್ಯನ್ಮಹದ್ವಚಃ |
 ನಿಶ್ಚಿತ್ಯೇಕಮನಾಃ ಪಶ್ಚಾದ್ಯತ್ಕುರಿಷ್ಯತಿ ತಚ್ಛೃಣು || ೫೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
 ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಅಮೃತೇಶ್ವರಾದಿ ಲಿಂಗಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ
 ವರ್ಣನಂ” ನಾಮ ಚತುರ್ಣವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೫೪. ಮುಕ್ತಿದಾತನಾದವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಆತನೇ ಭಕ್ತನನ್ನು ಕಾಶಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

೫೫. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸಾಯುಜ್ಯರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸುವುದು. ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಲೋಕ್ಯಗಳೆಂಬ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಸಿಕ್ಕುವುವು. ಅವುಗಳೂ ಸಹ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯಗಳಲ್ಲ. ಕಾಶಿಯ ಲ್ಲಾದರೂ, ಮಾನವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವು ಕರಗತವಾಗುವುದು.

೫೬. ಸ್ಕಂದನು. ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಮಹಾಯಶನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಭವಿಷ್ಯವೊಂದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ನಾದ ವ್ಯಾಸನು ಯಾವ ಮಹಾವಚನವನ್ನು ಕಥನಮಾಡಿರುವನೋ, ಪರಮಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅದನ್ನು ಕೇಳುವವನಾಗು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
 ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
 “ಅಮೃತೇಶ್ವರಾದಿ ಲಿಂಗಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವರ್ಣನ”ವೆಂಬ
 ತೊಂಬತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಪಂಚನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವ್ಯಾಸಭುಜಸ್ತಂಭನವರ್ಣನಂ

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣು ಸೂತ ಮಹಾಬುದ್ಧೇ ಯಥಾ ಸ್ತಂದೇನ ಭಾಷಿತಂ ।

ಭವಿಷ್ಯಂ ಮಮ ತಸ್ಯಾಗ್ರೇ ಕುಂಭಯೋನೇರ್ಮಹಾಮತೇ

॥ ೧ ॥

ಸ್ತಂದ ಉವಾಚ :-

ನಿಶಾಮಯ ಮಹಾಭಾಗ ತ್ವಂ ಮೈತ್ರಾವರುಣೇ ಮುನೇ ।

ಸಾರಾಶಯೋ ಮುನಿವರೋ ಯಥಾ ನೋಹಮುಪೈಷ್ಯತಿ

॥ ೨ ॥

ವ್ಯಸ್ಯ ವೇದಾನ್ಮಹಾಬುದ್ಧಿರ್ನಾನಾಶಾಖಾಪ್ರಭೇದತಃ ।

ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಾನಿ ಸೂತಾದೀನ್ಪರಿಪಾತ್ಯ ಚ

॥ ೩ ॥

ಶೃತಿಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣಾನಾಂ ರಹಸ್ಯಂ ಯಸ್ತ್ವಚೀಕರತ್ ।

ಮಹಾಭಾರತಸಂಜ್ಞಂ ಚ ಸರ್ವಲೋಕಮನೋಹರಂ

॥ ೪ ॥

ಸರ್ವಸಾಪಸ್ರಶಮನಂ ಸರ್ವಶಾಂತಿಕರಂ ಪರಂ ।

ಯಸ್ಯ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ವಿನಶ್ಯತಿ

॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ವ್ಯಾಸಭುಜಸ್ತಂಭನವರ್ಣನಂ

೧. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಮಹಾಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಸೂತನೆ! ನನಗೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ತಂದನು ಮಹಾಮತಿಯಾದ ಕುಂಭಸಂಭವನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು; ಕೇಳು.

೨. ಸ್ತಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಮಿತ್ರಾವರುಣಪುತ್ರನಾದ ಓ ಮಹಾತ್ಮನೆ! ಪರಾಶರಮುನಿಯ ಮಗನೂ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ವ್ಯಾಸನು ಹೇಗೆ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳು.

೩. ಮಹಾಬುದ್ಧಿಯಾದ ಆತನು ಅನೇಕ ಶಾಖಾಭೇದಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನೂ ವಿಭಜನೆಮಾಡಿದನು. ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು ಸೂತನೇ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಪಾಠಮಾಡಿದನು.

೪. ವೇದಗಳು, ಸ್ಮೃತಿಗಳು, ಪುರಾಣಗಳು - ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ, ಸಕಲ ಲೋಕಮನೋಹರವೆನಿಸಿದ ಮಹಾಭಾರತವೆಂಬ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

೫. ಆ ಗ್ರಂಥವು ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಮನಶ್ಶಾಂತಿ

ಏಕದಾ ಸ ಮುನಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಸರ್ವಯುಗಟಸ್ಪೃಧಿವೀತಲೇ |
 ಸಂಸ್ರಾಪ್ತೋ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಂ ಯತ್ರ ಸಂತಿ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ || ೬ ||
 ಆಷ್ವಾಪೀತಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶೌನಕಾದ್ಯಾಸ್ತಪೋಧನಾಃ |
 ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಿತಮಹಾಭಾಲಾ ಲಸದ್ರದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಿನಃ || ೭ ||
 ವಿಭೂತಿಧಾರಿಣೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ರುದ್ರಸೂಕ್ತಜಪಪ್ರಿಯಾನ್ |
 ಲಿಂಗಾರಾಧನಸಂಸಕ್ತಾನ್ ಶಿವನಾಮಕೃತಾಧರಾಘ್ || ೮ ||
 ಏಕ ಏವ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಶೋ ಮುಕ್ತಿದೋ ನಾನ್ಯ ಏವ ಹಿ |
 ಇತಿ ಬ್ರುವಾಣಾನ್ಸತತಂ ಪರಿನಿಶ್ಚಿತಮಾನಸಾನ್ || ೯ ||
 ವಿಲೋಕ್ಯ ಸ ಮುನಿರ್ವ್ಯಾಸಸ್ತಾನ್ಸರ್ವಾನಿರಿಶಾತ್ಮನಃ |
 ಉತ್ಕೃಷ್ಣ ತರ್ಜನೀಮುಚ್ಚೈಃ ಪ್ರೋವಾಚೇದಂ ವಚಃ ಪುನಃ || ೧೦ ||
 ಪರಿನಿರ್ಮಿಥ್ಯ ವಾಗ್ಜಾಲಂ ಸುನಿಶ್ಚಿತ್ಯಾಸಕೃದ್ವಹು |
 ಇದಮೇಕಂ ಪರಿಜ್ಞಾತಂ ಸೇವ್ಯಃ ಸರ್ವೇಶ್ವರೋ ಹರಿಃ || ೧೧ ||

ಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಉತ್ತಮ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯೂ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.

೬. ಒಮ್ಮೆ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತುತ್ತ ಸಮಸ್ತ ಮುನಿವರ್ಯರೂ ನೆರೆದಿದ್ದ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

೭. ಶೌನಕನೇ ಮುಂತಾದ ಎಂಬತ್ತೆಂಟುಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಮುನೀಶ್ವರರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ವಿಶಾಲಗಳಾದ ಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾಗಿದ್ದರು.

೮. ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ರುದ್ರಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಗ್ರಚಿತ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಶಿವನಾಮಗಳ ಜಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆದರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೯. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದನು. ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಆ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು.

೧೦. ಆ ಮುನಿವರ್ಯನು ಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಮುಂಬೆರಳನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು.

೧೧. “ ಸಕಲ ವಾಗ್ಜಾಲವನ್ನೂ ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅನೇಕ

ವೇದೇ ರಾಮಾಯಣೇ ಚೈವ ಪುರಾಣೇಷು ಚ ಭಾರತೇ ।

ಆದಿನುಧ್ಯಾವಸಾನೇಷು ಹರಿರೇಕೋಽತ್ರ ನಾಪರಃ ॥ ೧೨ ॥

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ತ್ರಿಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ನ ಮೃಷಾ ಪುನಃ ।

ನ ವೇದಾದಪರಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ನ ದೇವೋಚ್ಯುತತಃ ಪರಃ ॥ ೧೩ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಃ ಸರ್ವದೋ ನಾನೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶೋಽಪ್ಯಪವರ್ಗತಃ ।

ಏಕ ಏವ ಹಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಸ್ತತೋ ಧ್ಯೇಯೋ ನ ಚಾಪರಃ ॥ ೧೪ ॥

ಭುಕ್ತೇರ್ಮುಕ್ತೇರಿಹಾನ್ಯತ್ರ ನಾನೋ ದಾತಾ ಜನಾರ್ದನಾತ್ ।

ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ತುರ್ಭುಜೋ ನಿತ್ಯಂ ಸೇವನೀಯಃ ಸುಖೇಪ್ಸುಭಿಃ ॥ ೧೫ ॥

ವಿಹಾಯ ಕೇಶವಾದನ್ಯಂ ಯೇ ಸೇವಂತೇಽಲ್ಪಮೇಧಸಃ ।

ಸಂಸಾರಚಕ್ರೇ ಗಹನೇ ತೇ ವಿಶಂತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ೧೬ ॥

ಏಕ ಏವ ಹಿ ಸರ್ವೇಶೋ ಹೃಷೀಕೇಶಃ ಪರಾತ್ಪರಃ ।

ತಂ ಸೇವಮಾನಃ ಸತತಂ ಸೇವ್ಯಸ್ತಿಜಗತಾಂ ಭವೇತ್ ॥ ೧೭ ॥

ವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಲು ನನಗೆ ಇದೊಂದೇ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರುವುದು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸಕಲರಿಗೂ ಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವನು.

೧೨. ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಮೊದಲಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೊಬ್ಬನೇ ಕೀರ್ತಿಪಟ್ಟು ತಿರುವನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ದೈವವಲ್ಲ.

೧೩. ಸತ್ಯವು. ಸತ್ಯವು. ಮೂರುಬಾರಿಗೂ ಈ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯವೇ ಸತ್ಯವು. ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾದುದಲ್ಲ. ವೇದರಾಶಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲ. ಅಚ್ಯುತನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ದೇವರಿಲ್ಲ.

೧೪. ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನೇ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನೊಬ್ಬನೇ ಮಾನವರ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯನಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಲ್ಲ.

೧೫. ಜನಾರ್ದನನ್ನುಳಿದು ಇಹದಲ್ಲಿ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ, ಪರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಡುವವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸುಖವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ನಿತ್ಯವೂ ಚತುರ್ಭುಜನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

೧೬. ಯಾವ ಮಂದಬುದ್ಧಿಗಳು ಕೇಶವನನ್ನುಳಿದು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಸೇವಿಸುವರೋ, ಅವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಘೋರವಾದ ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವರು.

೧೭. ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ, ಪರಾತ್ಪರನೂ ಆದ ಹೃಷೀಕೇಶನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವೋ

ಏಕೋ ಧರ್ಮಪ್ರದೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತೇಕೋ ಬಹ್ವರ್ಥದೋ ಹರಿಃ |

ಏಕಃ ಕಾಮಪ್ರದಶ್ಚ ಕ್ರೇ ತ್ವೇಕೋ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದೋಽಚ್ಯುತಃ || ೧೮ ||

ಶಾರ್ಙ್ಗಣಂ ಯೇ ಪರಿತ್ವಜ್ಯ ದೇವಮನ್ಯಮುಪಾಸತೇ |

ತೇ ಸದ್ವಿಶ್ವ ಬಹಿಷ್ಕಾರ್ಯಾ ವೇದಹೀನಾ ಯಥಾ ದ್ವಿಜಾಃ || ೧೯ ||

ಶೃತ್ವೇತಿ ವಾಕ್ಯಂ ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿನಃ |

ಪ್ರವೇಶಮಾನಹೃದಯಾಃ ಪರಿಪ್ರೋಚುರಿದಂ ವಚಃ || ೨೦ ||

ಋಷಯ ಉಚುಃ :-

ಪಾರಾಶರ್ಯಮುನೇ ಮಾನ್ಯಸ್ತ್ವಮಸ್ಮಾಕಂ ಮಹಾಮತೇ |

ಯತೋ ವೇದಾಸ್ತ್ವಯಾ ವ್ಯಸ್ತಾಃ ಪುರಾಣಾನ್ಯಪಿ ವೇತ್ಸಿ ಯತ್ || ೨೧ ||

ಯತಶ್ಚ ಕರ್ತಾ ತ್ವಮಸಿ ಮಹತೋ ಭಾವಿತಸ್ಯ ಮೈ |

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ ವಿನಿಶ್ಚಯ ಕೃತೋ ಧ್ರುವಂ || ೨೨ ||

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಕೋಽಪರಶ್ಚಾತ್ರ ತ್ವತ್ತಃ ಸತ್ಯವತೀಸುತ || ೨೩ ||

ತ್ತಮದೈವವು. ಆತನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾನವನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಸೇವ್ಯನಾಗುವನು.

೧೮. ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಮೊಬ್ಬನೇ ಧರ್ಮಪ್ರದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವಾರ್ಥದಾಯಕನು. ಚಕ್ರಪಾಣಿಯೊಬ್ಬನೇ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವವನು. ಅಚ್ಯುತನಾದ ಆತನೊಬ್ಬನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವವನು.

೧೯. ಶಾರ್ಙ್ಗಪಾಣಿಯಾದ ಆತನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಿ ಯಾರು ಬೇರೆ ದೈವವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನಹೀನರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂತೆ ಸಜ್ಜನರ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವರು."

೨೦. ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕಂಪಿಸುವ ಹೃದಯಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ ಇಂತೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೨೧. ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:- "ಮಹಾಮತಿಯಾದ ವೇದವ್ಯಾಸನೇ! ನೀನು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾನ್ಯತಮನಾಗಿರುವೆ. ವೇದಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ನೀನು ಸಕಲ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವೆ.

೨೨. ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾಗ್ರಂಥನಾದ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃವಾಗಿರುವೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು ನಿಜವು.

೨೩. ಅಯ್ಯಾ ಸತ್ಯವತಿಯ ಪುತ್ರನೇ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತಲೂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನಾದವನು ಬೇರೆ ಯಾವನಿರುವನು?

ಭವತಾ ಯತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ನಿಶ್ಚಿತೋತ್ಕ್ರಿಸ್ತಸ್ಯ ತರ್ಜನೀಂ |
 ಅಸ್ತಿನ್ಮಾಣವಕಾಸ್ತತ್ರ ಪರಿಶ್ರದ್ಧಧತೇ ನ ಹಿ || ೨೪ ||
 ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಸ್ಯ ವಚಸಸ್ತವ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭವೇತ್ತದಾ |
 ಯದಾಃನಂದವನೇ ಶಂಭೋಃ ಪ್ರತಿಜಾನಾಸಿ ವೈ ವಚಃ || ೨೫ ||
 ಗಚ್ಛ ವಾರಾಣಸೀಂ ವ್ಯಾಸ ಯತ್ರ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸ್ವಯಂ |
 ನ ತತ್ರ ಯುಗಧರ್ಮೋಽಸ್ತಿ ನ ಚ ಲಗ್ನಾ ವಸುಂಧರಾ || ೨೬ ||
 ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಮುನಿರ್ವ್ಯಾಸಃ ಕಿಂಚಿತ್ಕುಪಿತವದ್ಧೃದಿ |
 ಜಗಾಮ ತೂರ್ಣಂ ಸಹಿತಃ ಸ್ವಶಿಷ್ಯೈರಯುತೋನ್ನಿತೈಃ || ೨೭ ||
 ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಾರಾಣಸೀಂ ವ್ಯಾಸಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪಂಚನದೇ ಹೃದೇ |
 ಶ್ರೀಮನ್ಮಾಧವಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಯಯೌ ಪಾದೋದಕಂ ತತಃ || ೨೮ ||
 ತತ್ರ ಸ್ನಾನಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚೈವಾದಿಕೇಶವಂ |
 ಪಂಚರಾತ್ರಂ ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ವೈಷ್ಣವೈರಭಿನಂದಿತಃ || ೨೯ ||
 ಅಗ್ರತಃ ಪೃಷ್ಠತಃ ಶಂಖೈರ್ವಾದ್ಯಮಾನೈಃ ಪ್ರಮೋದಿತಃ |
 ಜಯ ವಿಷ್ಣೋ ಹೃಷೀಕೇಶ ಗೋವಿಂದ ಮಧುಸೂದನ || ೩೦ ||

೨೪-೨೫. ನೀನು ಬೆರಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಯಾವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡು
 ತ್ತಿರುವೆಯೋ, ಆ ನಿನ್ನ ದೃಢನಿಶ್ಚಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರು ಪೂರ್ಣ
 ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಮಹೇಶ್ವರನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಆನಂದ
 ಕಾನನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆಯಾದರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ
 ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾದ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಂಟಾಗುವುದು.

೨೬. ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯೇ! ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ನೆಲೆಸಿರುವ
 ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಯುಗಧರ್ಮಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.
 ಭೂಲೋಕದ ಕಲ್ಮಷಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಅಂಟುವುದಿಲ್ಲ.

೨೭. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ
 ಕೋಪವನ್ನು ತಾಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ
 ಪರಿವಾರಿತನಾಗಿ ವೇಗದಿಂದ ಹೊರಟನು.

೨೮. ಆ ವ್ಯಾಸನು ವಾರಾಣಸಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಪಂಚನದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ
 ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಮಾಧವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು
 ಪಾದೋದಕತೀರ್ಥದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು.

೨೯. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾಷ್ಟಿಕಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಿಕೇಶವನ
 ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮೋಕ್ತವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು
 ಮಾಡಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

೩೦-೩೧. ಮುಂದೆಯೂ, ಹಿಂದೆಯೂ ಶಂಖಗಳು ಬಾಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರಲು.

ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ವೈಕುಂಠ ಮಾಧವೋಪೇಂದ್ರಕೇಶವ |
 ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಗದಾಪಾಣೇ ಶಾರ್ಙ್ಗಪಾಣೇ ಜನಾರ್ದನ || ೩೧ ||
 ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷುಃ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಪೀತಾಂಬರ ಮುರಾಂತಕ |
 ಕೈಟಭಾರೇ ಬಲಿದ್ವಂಸಿನ್ದ್ರಸಾರೇ ಕೇಶಿಸೂದನ || ೩೨ ||
 ನಾರಾಯಣಾಸುರರಿಪೋ ಕೃಷ್ಣ ಶೌರೇ ಚತುರ್ಭುಜ |
 ದೇವಕೀಹೃದಯಾನಂದ ಯಶೋದಾನಂದವರ್ಧನ || ೩೩ ||
 ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ದೈತ್ಯಾರೇ ದಾಮೋದರ ಬಲಪ್ರಿಯ |
 ಬಲಾರಾತಿಸ್ತುತ ಹರೇ ನಾಸುದೇವ ವಸುಪ್ರದ || ೩೪ ||
 ವಿಷ್ಣುಕ್ಷಮೂಸ್ತಾಕ್ಷ್ಯಾರಥ ವನಮಾಲಿನ್ನರೋತ್ತಮ |
 ಅಘೋಕ್ಷಜ ಕ್ಷಮಾಧಾರ ಪದ್ಮನಾಭ ಜಲೇಶಯ || ೩೫ ||
 ನೃಸಿಂಹ ಯಜ್ಞನಾರಾಹ ಗೋಪಗೋಪಾಲವಲ್ಲಭ |
 ಗೋಪೀಪತೇ ಗುಣಾತೀತ ಗರುಡಧ್ವಜ ಗೋತ್ರ ಭೃತ್ || ೩೬ ||
 ಜಯ ಚಾಣೂರಮಥನ ಜಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಣ |
 ಜಯಾನಾದ್ಯ ಜಯಾನಂದ ಜಯ ನಿಲೋತ್ಪಲದ್ಯುತೇ || ೩೭ ||

ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
 “ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೆ! ಇಂದ್ರಿಯನಿಯಾಮಕನೆ! ವೇದವೇದ್ಯನೆ! ಮಧುವೈರಿಯೆ!
 ನಾಶರಹಿತನೆ! ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯೆ! ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನೆ! ಇಂದ್ರಾನುಜನೆ! ಬ್ರಹ್ಮ
 ರುದ್ರರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೆ! ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನೆ! ಗದಾಪಾಣಿಯೆ! ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುರ್ಧರನೆ!
 ಜನಾರ್ದನನೆ! ಶ್ರೀವತ್ಸವನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ತಳೆದಿರುವವನೆ! ಶ್ರೀಕಾಂತನೆ!
 ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿಯೆ! ಮುರವೈರಿಯೆ! ಕೈಟಭಸಂಹಾರಿಯೆ! ಬಲಿದ್ವಂಸಿಯೆ!
 ಕಂಸನಿಷೂದನನೆ! ಕೇಶಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನೆ! ನಾರಾಯಣನೆ! ರಾಕ್ಷಸ
 ಮರ್ಧನನೆ! ಲೋಕಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕನೆ! ಶೌರಿಯೆ! ಚತುರ್ಭುಜನೆ! ದೇವಕೀ
 ದೇವಿಯ ಹೃದಯವನ್ನಾನಂದಗೊಳಿಸಿದವನೆ! ಯಶೋದೆಯ ಅನಂದವನ್ನು
 ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವನೆ! ಕಮಲಾಯುತನೇತ್ರನೆ! ದೈತ್ಯರಿಪುವೆ! ದಾಮೋದರನೆ!
 ಬಲಭದ್ರನ ತಮ್ಮನೆ! ಮಹೇಂದ್ರನಮಸ್ಯತನೆ! ಶ್ರೀಹರಿಯೆ! ವಸುದೇವನ
 ಸುತನೆ! ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರದನೆ! ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇಪನೆ! ಗರುಡವಾಹನನೆ! ವನಮಾಲಾ
 ವಿಭೂಷಿತನೆ! ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆ! ಅಘೋಕ್ಷಜನೆ! ಭೂಮಿಗೆ ಆಧಾರನೆ!
 ಪದ್ಮನಾಭನೆ! ಕ್ಷೀರಸಾಗರಶಯನನೆ! ನರಸಿಂಹನೆ! ಯಜ್ಞವರಾಹಮೂರ್ತಿಯೆ!
 ಗೋಪಾಲಕರ ಪ್ರಿಯನೆ! ಗೋಪೀವಲ್ಲಭನೆ! ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನೆ! ಗರುಡಧ್ವಜನೆ!
 ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಧಾರಿಯೆ! ಚಾಣೂರಮಥನನೆ! ತ್ರಿಲೋಕಪಾಲಕನೆ! ಅನಾದಿ
 ಸಿದ್ಧನೆ! ಅನಂದಸ್ವರೂಪನೆ! ನೀಲೇಂದೀವರಸಮಾನಶರೀರನೆ! ಕೌಸ್ತುಭದಿಂದ

ಕೌಸ್ತುಭೋದ್ಭೂಷಿತೋರಸ್ಯ ಪೂತನಾಥಾತುಲೋಷಣ ।

ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ ಜಗದ್ರಕ್ಷಾ ಮಣೇ ನರಕಹಾರಕ ॥ ೩೮ ॥

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಪುರುಷ ಪುರುಹೂತ ಸುಖಪ್ರದ ।

ಯದ್ಭೂತಂ ಯಚ್ಚ ಭಾನ್ಯಂ ವೈ ತತ್ಪ್ರೇತಃ ಪುರುಷೋ ಭವಾನ್ ॥ ೩೯ ॥

ಇತ್ಯಾದಿನಾಮಮಾಲಾಭಿಃ ಸಂಸ್ತುನನ್ವನಮಾಲಿನಂ ।

ಸ್ವಚ್ಛಂದಲೀಲಯಾ ಗಾಯನ್ಮೃತ್ಯುಂಶ್ಚ ಪರಯಾ ಮುದಾ ॥ ೪೦ ॥

ವ್ಯಾಸೋ ವಿಶ್ವೇಶಭವನಂ ಸಮಾಯಾತಃ ಸಹೃಷ್ಯವತ್ ।

ಜ್ಞಾನವಾಪೀ ಪುರೋಭಾಗೇ ಮಹಾಭಾಗವತ್ಪ್ರೇತಃ ಸಹ ॥ ೪೧ ॥

ವಿರಾಜಮಾನಸತ್ಕಂಠಸ್ತುಲಸೀವರದಾಮುಖಿಃ ।

ಸ್ವಯಂ ತಾಲಧರೋ ಜಾತಃ ಸ್ವಯಂ ಜಾತಃ ಸುನರ್ತಕಃ ॥ ೪೨ ॥

ವೇಣುನಾದನ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರುತಿಧರೋ ಭವತ್ ।

ನೃತ್ಯಂ ಪರೀಸಮಾಪ್ಯೇತ್ಯಂ ವ್ಯಾಸಃ ಸತ್ಯವತೀ ಸುತಃ ॥ ೪೩ ॥

ಪುನರೂರ್ಧ್ವಂ ಭುಜಂ ಕೃತ್ವಾ ದಕ್ಷಿಣಂ ಶಿಷ್ಯಮಧ್ಯಗಃ ।

ಪುನಃ ಪಸಾಠ ತಾನೇವ ಶ್ಲೋಕಾನ್ಗಾಯನ್ನಿವೋಚ್ಚಕ್ರೈಃ ॥ ೪೪ ॥

ಹೊಳೆಯುವ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವುಳ್ಳವನೆ! ಪೂತನೆಯ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಶೋಷಿಸಿದವನೆ! ಲೋಕರಕ್ಷಾಮಣಿಯೆ! ನರಕಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನೆ! ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಅನಂತಶಿರಸ್ಸನಾದ ಓ ಪರಮಪುರುಷನೆ! ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನೆ! ಯಾವುದು ಉಂಟಾಗಿರುವುದೋ, ಯಾವುದು ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಕಾರಣಪುರುಷನಾಗಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ.”

೪೦-೪೧. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಮಾವಳಿಗಳಿಂದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಲೀಲೆಯಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ ಗಾಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನರ್ತಿಸುತ್ತ ಹರ್ಷಗೊಂಡವನಂತೆ ಮಹಾಭಾಗವತರೊಡನೆ ಪರಿಸಾರಿತನಾಗಿ ಜ್ಞಾನವಾಪಿಯ ಸಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

೪೨. ತುಲಸಿಯ ಉತ್ತಮ ಮಣಿಗಳ ಹಾರಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಂಠವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆತನು ತಾನೇ ತಾಲಗಳನ್ನು ಬಾಜಿಸುವವನೂ ಮುಖ್ಯನರ್ತಕನೂ ಆಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

೪೩. ಕೊಳಲನ್ನೊದುವ ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿತ ಅವನು ತಾನೇ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂತು ಸತ್ಯವತೀಪುತ್ರನಾದ ವೇದವ್ಯಾಸನು ತನ್ನ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.

೪೪. ಪುನಃ ಶಿಷ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನೇ

ಪರಿನಿರ್ಮುಘ್ಯ ನಾಗ್ಜಾಲಂ ಸುನಿಶ್ಚಿತಾಸಕ್ಯದ್ವಯಂ |
 ಇದಮೇಕಂ ಪರಿಜ್ಞಾತಂ ಸೇವ್ಯಃ ಸರ್ವೇಶ್ವರೋ ಹರಿಃ || ೪೫ ||
 ಇತ್ಯಾದಿಶ್ಲೋಕಸಂಘಾತಂ ಸ್ವಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪ್ರಬೋಧಕಂ |
 ಯಾವತ್ಪತತಿ ಸ ವ್ಯಾಸಃ ಸವ್ಯಮುಕ್ಸಿಪ್ಯ ವೈ ಭುಜಂ || ೪೬ ||
 ತಸ್ತಂಭ ತಾವತ್ತದ್ವಾಹುಂ ಸ ಶೈಲಾದಿಃ ಸ್ವಲೀಲಯಾ |
 ವಾಕ್ಸ್ತಂಭಶ್ಚಾಪಿ ತಸ್ಯಾಸೀನ್ಮನೇವ್ಯಾಸಸ್ಯ ಸನ್ಮನೇಃ || ೪೭ ||
 ತತೋ ಗುಪ್ತಂ ಸಮಾಗಮ್ಯ ವಿಷ್ಣುರ್ವ್ಯಾಸಮಭಾಷತ |
 ಅಪರಾದ್ಧಂ ಮಹಚ್ಛಾತ್ರ ಭವತಾ ವ್ಯಾಸ ನಿಶ್ಚಿತಂ || ೪೮ ||
 ತನೈತದಪರಾಧೇನ ಭೀತೀರ್ನೇಷಿ ಮಹತ್ತರಾ |
 ಏಕ ಏವ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಶೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ || ೪೯ ||
 ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದಹಂ ಚಕ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಸ್ತತ್ಪ್ರಭಾವತಃ |
 ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ದತ್ತಂ ತೇನೈವ ಶಂಭುನಾ || ೫೦ ||

ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಪುನಃ ಅದೇ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಉಚ್ಚರಿಸಿಯಿಂದ ಗಾಯನಮಾಡುವವನಂತೆ ರಾಗಸಹಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೪೫. “ ಸಮಸ್ತ ವಾಗ್ಜಾಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಥನಮಾಡಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವೊಂದೇ ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಸಕಲಮಾನವರಿಗೂ ಸೇವ್ಯನು.”

೪೬-೪೭. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವ ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ಲೋಕಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆ ವ್ಯಾಸನು ಬಲಗೈಯನ್ನೇತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ಸ್ತಂಭನಗೊಳಿಸಿದನು. ಋಷಿವರ್ಯನೇನಿಸಿದ ವ್ಯಾಸಮಹಾಮುನಿಗೆ ನಾಲಿಗೆಯೂ ಸ್ತಂಭಿತವಾಗಿ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಾರದಾದುವು.

೪೮. ಆಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು. “ ವ್ಯಾಸಮುನಿಯೇ ! ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೪೯. ನಿನ್ನ ಈ ಅಪರಾಧದಿಂದ ನನಗೂ ಅಪಾರಪಾಪ ಭಯವುಂಟಾಗಿರುವುದು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಸಕಲಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಅಧಿಕನಾಗಲಿ ಸಮಾನನಾಗಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ.

೫೦. ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ನಾನು ಚಕ್ರಾಯುಧವಾಣಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ವಲ್ಲಭನಾಗಿರುವೆನು. ಆ ಶಂಭುವೇ ನನಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು, ಪಾಲಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು, ಕೊಟ್ಟಿರುವನು.

ಕೌಸ್ತುಭೋದ್ಭೂಷಿತೋರಸ್ಯ ಪೂತನಾಥಾತುಲೋಷಣ ।

ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ ಜಗದ್ರಕ್ಷಾಮಣೇ ನರಕಹಾರಕ ॥ ೩೮ ॥

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಪುರುಷ ಪುರುಹೂತ ಸುಖಪ್ರದ ।

ಯದ್ಭೂತಂ ಯಚ್ಚ ಭಾನ್ಯಂ ವೈ ತತ್ಪ್ರೇಕಃ ಪುರುಷೋ ಭವಾನ್ ॥ ೩೯ ॥

ಇತ್ಯಾದಿನಾಮಮಾಲಾಭಿಃ ಸಂಸ್ತುತವನ್ಮನಮಾಲಿನಂ ।

ಸ್ವಚ್ಛಂದಲೀಲಯಾ ಗಾಯನ್ಮೃತ್ಯುಂಶ್ಚ ಪರಯಾ ಮುದಾ ॥ ೪೦ ॥

ವ್ಯಾಸೋ ವಿಶ್ವೇಶಭವನಂ ಸಮಾಯಾತಃ ಸಹೃಷ್ಯವತ್ ।

ಜ್ಞಾನವಾಪೀ ಪುರೋಭಾಗೇ ಮಹಾಭಾಗವತ್ಯೈಃ ಸಹ ॥ ೪೧ ॥

ವಿರಾಜಮಾನಸತ್ಕಂಠಸ್ತುಲಪೀವರದಾಮುಭಿಃ ।

ಸ್ವಯಂ ತಾಲಧರೋ ಜಾತಃ ಸ್ವಯಂ ಜಾತಃ ಸುನರ್ತಕಃ ॥ ೪೨ ॥

ವೇಣುನಾದನ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರುತಿಧರೋಽಭವತ್ ।

ನೃತ್ಯಂ ಪರೀಸಮಾಪ್ಯೇತ್ಯಂ ವ್ಯಾಸಃ ಸತ್ಯವತೀ ಸುತಃ ॥ ೪೩ ॥

ಪುನರೂರ್ಧ್ವಂ ಭುಜಂ ಕೃತ್ವಾ ದಕ್ಷಿಣಂ ಶಿಷ್ಯಮಧ್ಯಗಃ ।

ಪುನಃ ಪಸಾಠ ತಾನೇವ ಶ್ಲೋಕಾನ್ಗಾಯನ್ನಿವೋಚ್ಚಕ್ರೈಃ ॥ ೪೪ ॥

ಹೊಳೆಯುವ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವುಳ್ಳವನೆ! ಪೂತನೆಯ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಶೋಷಿಸಿದವನೆ! ಲೋಕರಕ್ಷಾಮಣಿಯೆ! ನರಕಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನೆ! ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಅನಂತಶಿರಸ್ಸುನಾದ ಓ ಪರಮಪುರುಷನೆ! ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನೆ! ಯಾವುದು ಉಂಟಾಗಿರುವುದೋ, ಯಾವುದು ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಕಾರಣಪುರುಷನಾಗಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ.”

೪೦-೪೧. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಮಾವಳಿಗಳಿಂದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಲೀಲೆಯಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ ಗಾಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನರ್ತಿಸುತ್ತ ಹರ್ಷಗೊಂಡವನಂತೆ ಮಹಾಭಾಗವತರೊಡನೆ ಪರಿಸಾರಿತನಾಗಿ ಜ್ಞಾನವಾಪಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

೪೨. ತುಲಸಿಯ ಉತ್ತಮ ಮಣಿಗಳ ಹಾರಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಂಠವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆತನು ತಾನೇ ತಾಲಗಳನ್ನು ಬಾಜಿಸುವವನೂ ಮುಖ್ಯ ನರ್ತಕನೂ ಆಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

೪೩. ಕೊಳಲನ್ನೊದುವ ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿತ ಅವನು ತಾನೇ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂತು ಸತ್ಯವತೀಪುತ್ರನಾದ ವೇದವ್ಯಾಸನು ತನ್ನ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.

೪೪. ಪುನಃ ಶಿಷ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನೇ

ಪರಿನಿರ್ಮುಘ್ಯ ನಾಗ್ಜಾಲಂ ಸುನಿಶ್ಚಿತ್ಯಾಸಕೃದ್ವಹು |
 ಇದಮೇಕಂ ಪರಿಜ್ಞಾತಂ ಸೇವ್ಯಃ ಸರ್ವೇಶ್ವರೋ ಹರಿಃ || ೪೫ ||
 ಇತ್ಯಾದಿಶ್ಲೋಕಸಂಘಾತಂ ಸ್ವಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪ್ರಬೋಧಕಂ |
 ಯಾವತ್ಪಠತಿ ಸ ವ್ಯಾಸಃ ಸನ್ಯಮುಕ್ಸಿಪ್ಯ ವೈ ಭುಜಂ || ೪೬ ||
 ತಸ್ತಂಭ ತಾವತ್ತದ್ವಾಹುಂ ಸ ಶೈಲಾದಿಃ ಸ್ಥಲೀಲಯಾ |
 ವಾಕ್ಸ್ತಂಭಶ್ಚಾಪಿ ತಸ್ಯಾಸೀನ್ಮನೇನ್ಯಾಸಸ್ಯ ಸನ್ಮನೇಃ || ೪೭ ||
 ತತೋ ಗುಪ್ತಂ ಸಮಾಗಮ್ಯ ವಿಷ್ಣುರ್ವ್ಯಾಸಮಭಾಷತ |
 ಅಪರಾದ್ಧಂ ಮಹಚ್ಛಾತ್ರ ಭವತಾ ವ್ಯಾಸ ನಿಶ್ಚಿತಂ || ೪೮ ||
 ತನೈತದಪರಾಧೇನ ಭೀತೀರ್ನೇಷಿ ಮಹತ್ತರಾ |
 ಏಕ ಏವ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಶೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ || ೪೯ ||
 ತತ್ರಸಾದಾದಹಂ ಚಕ್ರೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಸ್ತತ್ಪ್ರಭಾವತಃ |
 ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ದತ್ತಂ ತೇನೈವ ಶಂಭುನಾ || ೫೦ ||

ಮೇಲಕ್ಕಿತ್ತಿ ಪುನಃ ಅದೇ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಉಚ್ಚಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗಾಯನಮಾಡು ವವನಂತೆ ರಾಗಸಹಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೪೫. “ ಸಮಸ್ತ ನಾಗ್ಜಾಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಮುಘನಮಾಡಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಚಾರ ವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವೊಂದೇ ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು. ಸರ್ವೇ ಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಸಕಲಮಾನವರಿಗೂ ಸೇವ್ಯನು.”

೪೬-೪೭. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವ ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ಲೋಕಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆ ವ್ಯಾಸನು ಬಲಗೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಶಪಥಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಅನಾಯಾಸ ವಾಗಿಯೇ ಸ್ತಂಭನಗೊಳಿಸಿದನು. ಋಷಿವರ್ಯನೇನಿಸಿದ ವ್ಯಾಸಮಹಾಮುನಿಗೆ ನಾಲಿಗೆಯೂ ಸ್ತಂಭಿತವಾಗಿ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಾರದಾದುವು.

೪೮. ಆಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು. “ ವ್ಯಾಸಮುನಿಯೇ ! ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೪೯. ನಿನ್ನ ಈ ಅಪರಾಧದಿಂದ ನನಗೂ ಅಪಾರವಾದ ಭಯವುಂಟಾ ಗಿರುವುದು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಸಕಲಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಅಧಿಕನಾಗಲಿ ಸಮಾನನಾಗಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ.

೫೦. ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ನಾನು ಚಕ್ರಾಯುಧವಾಣಿಯಾಗಿರು ವೆನು. ಆದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ವಲ್ಲಭನಾಗಿರುವೆನು. ಆ ಶಂಭುವೇ ನನಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು.

ತದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ನುಯಾ ಲಬ್ಧಂ ಹರಾತ್ಮತಃ |
 ಇದಾನೀಂ ಸ್ತುಹಿ ತಂ ಶಂಭುಂ ಯದಿ ನೇ ಶುಭಮುಚ್ಯಸಿ || ೫೧ ||
 ಅನ್ಯದಾಪಿ ನ ನೈ ಕಾರ್ಯಾ ಭವತಾ ಶೇಮುಷೀದೃಶೀ |
 ಪಾರಾಶರ್ಯ ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಸಂಜ್ಞಯಾ ವ್ಯಾಜಹಾರ ಹ || ೫೨ ||
 ಭುಜಸ್ತಂಭಃ ಕೃತಸ್ತೇನ ನಂದಿನಾ ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರತಃ |
 ವಾಕ್ಸ್ತಂಭಸ್ತದ್ಭಯಾಜ್ಞಾತಃ ಸ್ಪೃಶ ನೇ ಕಂಠಕಂದಲೀಂ || ೫೩ ||
 ಯಥಾ ಸ್ತೋತುಂ ಭವಾನೀಶಂ ಪ್ರಭವಾಮಿ ಭವಾಂತಕಂ |
 ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ವಿಷ್ಣುಸ್ತತ್ಕಂಠಂ ಗುಪ್ತಮೇವ ಜಗಾನು ಹ || ೫೪ ||
 ತತಃ ಸತ್ಯವತೀಸೂನುಸ್ತಥಾ ಸ್ತಂಭಿತದೋರ್ಲತಃ |
 ಪಾರಬ್ಧವಾನ್ಮಹೇಶಾನಂ ಪರಿಷ್ಕೋತುಮುದಾರಧೀಃ || ೫೫ ||
 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ:—

ಏಕೋ ರುದ್ರೋ ನದ್ವಿತೀಯೋ ಯತಸ್ತ
 ದ್ಭ್ರೂಹ್ಮೈವೈಕಂ ನೇಹ ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚಿತ್ |
 ಯದ್ಯಪ್ಯನ್ಯಃ ಕೋಽಪಿ ವಾ ಕುತ್ರಚಿದ್ವ್ಯಾ
 ವ್ಯಾಚಕ್ಷಾಂ ತದ್ಯಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ್ಮದಗ್ರೇ || ೫೬ ||

೫೧. ಆತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವರವನ್ನು ಪಡೆದುದರಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವು ಲಭಿಸಿರುವುದು. ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿದ್ದರೆ ಈಗ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡು.

೫೨. ಇಂತಹ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆಯಾವಾಗಲೂ ಬಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತಳೆಯಬೇಡ.” ಇಂತೆಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಾಶರಪುತ್ರನಾದ ವ್ಯಾಸನು ಸನ್ನೆಗಳಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದನು.

೫೩. “ಆ ಮಹಾನಂದಿಯು ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಭುಜವನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವನು. ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಭಯದಿಂದಲೇ ನನಗೆ ವಾಕ್ಸ್ತಂಭವೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕಂಠವನ್ನು ಅಮೃತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸು.

೫೪. ಆ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನಾನು ಸಂಸಾರವೈರಿಯಾದ ಭವಾನೀಪತಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾಗುವೆನು.” ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಆತನ ಕಂಠವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು.

೫೫. ವಿಶಾಲಮನಸ್ಸನಾದ ಆ ಸಾತ್ಯವತೇಯನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ ಬಲಗೈಯಿಂದಲೇ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲುವಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೫೬. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—“ಮಹಾರುದ್ರನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವಾತೀಯ,

ಯಃ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧೀನುಂದರಾಘಾತಜಾತೋ
ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೀ ಕಾಲಕೂಟೋತಿಭೀಮಃ |

ತಂ ಸೋಢುಂ ನಾ ಕೋಽಪರೋಽಭೂನ್ಮಹೇಶಾ

ದೃತ್ವೀಲಾಭಿಃ ಕೃಷ್ಣತಾಮಾಸ ವಿಷ್ಣುಃ || ೫೭ ||

ಯದ್ವಾಣೋಽಭೂಚ್ಛ್ರೀಪತಿಯಸ್ಯ ಯಂತಾ

ಲೋಕೇಶೋ ಯತ್ಸ್ಯಂದನಂ ಭೂಃ ಸಮಸ್ತಾ |

ನಾದ ವೇದಾ ಯಸ್ಯ ಯೇನೇಷುಸಾತಾ

ದ್ವಗ್ಧಾ ಗ್ರಾಮಾಸ್ತ್ರೀಪುರಾಸ್ತತ್ಸಮಃ ಕಃ || ೫೮ ||

ಯಂ ಕಂದಪೋರ್ವೀ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಸಮಾನಂ

ದೇವೈರನ್ಯೈರ್ಭಸ್ಮಜಾತಃ ಸ್ವಯಂ ಹಿ |

ಸೌಷ್ಟ್ವಬಾರ್ಹಣೈಃ ಸರ್ವವಿಶ್ವೈಕಜೇತಾ

ಕೋ ನಾ ಸ್ತುತ್ಯಃ ಕಾಮಜೇತುಸ್ತತೋಽನ್ಯಃ || ೫೯ ||

ವಿಜಾತೀಯ, ಸ್ವಗತಭೇದಗಳಿಲ್ಲದ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾಗಿರುವನು. ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನೇ ಬ್ರಹ್ಮಪದನಿರ್ದೇಶ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಆತನ ಸತ್ತೆಯಲ್ಲದೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಇತರರು ಬೇರೊಬ್ಬ ದೇವನು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಸಮ್ಭವದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವನ ಶಕ್ತಿಯು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದೋ, ಆತನನ್ನೇ ಪರಮಪದಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

೫೭. ಹಿಂದೆ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಂದರಪರ್ವತನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಥನ ಮಾಡುವಾಗ ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಾರುತ್ತ ಅತಿಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಲಕೂಟವಿಷ ವುದ್ಭವಿಸಿತು. ಆ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೂ ಸಹ ಬೆಂದು ಕೃಷ್ಣಶರೀರ ವುಳ್ಳವನಾದನು. ಅಂತಹ ಮಹಾವಿಷವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹೇಶ್ವರ ನಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವನು ಸಮರ್ಥನಾದನು.

೫೮. ತ್ರಿಪುರಾಸುರರ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಗೆ ತ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಬಾಣವಾಗಿಯೂ, ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಸಾರಥಿ ಯಾಗಿಯೂ, ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವೂ ಮಹಾರಥವಾಗಿಯೂ, ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳೇ ಕುದುರೆಗಳಾಗಿಯೂ ಆಗಿರಲು ಒಂದು ಬಾಣದಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದವನು ಯಾರು ?

೫೯. ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಮನ್ಮಥನು ಯಾವನನ್ನು ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನನೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾನೇ ಬೂದಿಯಾಗಿ ಹೋದನೋ, ಅಂತಹ ಮದನಾರಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ನನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುವರು ?

ಯಂ ವೈ ವೇದೋ ವೇದ ನೋ ನೈವ ನಿಷ್ಣು
 ನೋ ನಾ ವೇದಾ ನೋ ಮನೋ ನೈವ ನಾಣೀ ।
 ತಂ ದೇವೇಶಂ ಮಾದೃಶಃ ಕೋಽಲ್ಪಮೇಧಾ
 ಯಾಥಾತ್ಮ್ಯದ್ವೈ ವೇತ್ಯಹೋ ವಿಶ್ವನಾಥಂ ॥ ೬೦ ॥
 ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ವಂ ಯಸ್ತು ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವೋ
 ಯೋ ವೈ ಕರ್ತಾ ಯೋಽವಿತಾ ಯೋಽಪಹರ್ತಾ ।
 ನೋ ಯಸ್ಯಾದಿಯಃ ಸಮಸ್ತಾದಿರೇಕೋ
 ನೋ ಯಸ್ಯಾಂತೋ ಯೋಽಂತಕೃತ್ ತಂ ನತೋಽಸ್ಮಿ ॥ ೬೧ ॥
 ಯಸ್ಯೈವಾಖ್ಯಾ ವಾಜಿಮೇಧೇನ ತುಲ್ಯಾ
 ಯಸ್ಯಾ ನತ್ಯಾ ಚೈಕಯಾಲ್ಪೇಂದ್ರಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ।
 ಯಸ್ಯ ಸ್ತುತ್ಯಾ ಲಭ್ಯತೇ ಸತ್ಯಲೋಕೇ
 ಯಸ್ಯಾರ್ಚಾತೋ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀರದೂರಾ ॥ ೬೨ ॥
 ನಾನ್ಯಂ ವೇದ್ಯತುಂ ಶ್ರೀಮಹೇಶಾ
 ನ್ನಾನ್ಯಂ ದೇವಂ ಸೌಮಿ ಶಂಭೋರ್ಯುತೇಹಂ ।
 ನಾನ್ಯ ದೇವಂ ನಾ ನಮಾಮಿ ತ್ರಿನೇತ್ರಾ
 ತ್ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಮೇತನ್ಮುಷಾ ನ ॥ ೬೩ ॥

೬೦. ಯಾವನನ್ನು ವೇದವೂ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೂ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ, ಮನಸ್ಸೂ, ವಾಣಿಯೂ ತಿಳಿಯಲಾರರೂ, ಅಂತಹ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ನನ್ನಂತಹ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಯಾವನು ತಾನೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು ?

೬೧. ಯಾವನಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ನೆಲಸಿರುವುದೋ, ಯಾವನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರುವನೋ, ಸರ್ವಸ್ವರೂಪನೇ ಆಗಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಪ್ರಪಂಚದ ಕರ್ತೃವೂ, ಪಾಲಕನೂ, ಸಂಹಾರಕನೂ ಆಗಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಅನಾದಿವುರುವನೋ, ಮತ್ತು ಸಕಲಕ್ಕೂ ಆದಿಕಾರಣನೂ, ಶಶ್ವದೇಕರೂಪನೋ, ನಾಶರಹಿತನೋ, ಸಕಲಕ್ಕೂ ಅಂತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೋ, ಅವನನ್ನೇ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

೬೨. ಯಾವನ ಒಂದೊಂದು ನಾಮವನ್ನುಚರಿಸುವುದು ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದೋ, ಯಾವನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಹೇಂದ್ರನ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಅತ್ಯಲ್ಪಫಲವೋ, ಯಾವನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸತ್ಯಲೋಕವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಯಾವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಸರ್ವಾಪಸ್ತುಳಾಗುವಳೋ ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

೬೩. ಶ್ರೀಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವೈವವನ್ನು ನಾನರಿಯೆನು. ಆ ಶಂಭು

ಇತ್ಥಂ ಯಾವತ್ಸ್ತೌತಿ ಶಂಭುಂ ಮಹರ್ಷಿ

ಸ್ತಾವನ್ನಂದೀ ಶಾಂಭವಾದ್ವೈಕ್ಯಸಾದಾತ್ |

ತದ್ಗೋಃಸ್ತಂಭಂ ತ್ಯಕ್ತವಾಂಶ್ಚಾಬಭಾಷೇ

ಸ್ಮಾಯಂ ಸ್ಮಾಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ನಮೋ ವಃ || ೬೪ ||

ನಂದಿಕೇಶ್ವರ ಉವಾಚ :-

ಇದಂ ಸ್ತವಂ ಮಹಾಪುಣ್ಯಂ ವ್ಯಾಸ ತೇ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ |

ಯಃ ಪಠಿಷ್ಯತಿ ನೇಧಾವೀ ತಸ್ಯ ತುಷ್ಯತಿ ಶಂಕರಃ

|| ೬೫ ||

ವ್ಯಾಸಾಷ್ಟಕಮಿದಂ ಪ್ರಾತಃ ಪಠಿತವ್ಯಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |

ದುಃಸ್ವಪ್ನಸಾಪಶಮನಂ ಶಿವಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕಾರಕಂ

|| ೬೬ ||

ಮಾತೃಹಾ ಪಿತೃಹಾ ವಾಪಿ ಗೋಘ್ನೋ ಬಾಲಘ್ನ ಏವ ವಾ |

ಸುರಾಪೀ ಸ್ವರ್ಣಹೃದ್ವಾಪಿ ನಿಷ್ಪಾಪೋಽಸ್ಯಾಃ ಸ್ತುತೇರ್ಜಪಾತ್ || ೬೭ ||

ವನ್ನುಳಿದು ಬೇರೆ ದೈವವನ್ನು ನಾನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತ್ರಿಲೋಚನನಾದ ಆತನಿಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಮೂರು ಮೂರು ಬಾರಿಗೂ ಸತ್ಯವು. ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು.”

೬೪. ಇಂತೆಂದು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಪರಮಶಿವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಮಹೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಂದಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಆತನ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತು ವ್ಯಾಸನ ಭುಜಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದಲೇ ಆ ನಂದಿಯು, “ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಾದ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದನು.

೬೫. ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-“ಎಲೈ ವ್ಯಾಸನೆ! ನೀನು ಮಾಡಿರುವ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವು ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದುದು. ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯು ಇದನ್ನು ಪಠಿಸುವನೋ, ಅವನಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವನು.

೬೬. ಈ ಸ್ತವಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸಾಷ್ಟಕವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾನವನೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದು ದುಸ್ವಪ್ನಗಳ ಪಾಪಫಲವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಶಿವಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನೊದಗಿಸುವುದು.

೬೭. ಮಾತೃಘಾತುಕನಾಗಲಿ, ಪಿತೃದ್ರೋಹಿಯಾಗಲಿ, ಗೋವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಲಿ, ಬಾಲಘ್ನನಾಗಲಿ, ಸುರಾಪಾನನಿರತನಾಗಲಿ, ಸ್ವರ್ಣಶ್ಲೇಷನಾಗಲಿ, ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗುವನು.

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಪಾರಾಶರ್ಯಸ್ತದಾರಭ್ಯ ಶಂಭುಭಕ್ತಪರೋಽಭವತ್ |
 ಲಿಂಗಂ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಘಂಟಾಕರ್ಣಹೃದಾಗ್ರತಃ || ೬೮ ||
 ವಿಭೂತಿಭೂಷಣೋ ನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ರುದ್ರಾಕ್ಷಭೂಷಣಃ |
 ರುದ್ರಸೂಕ್ತಪರೋ ನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಲಿಂಗಾರ್ಚಕೋಽಭವತ್ || ೬೯ ||
 ಸ ಕೃತ್ವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಸಂನ್ಯಾಸಂ ತ್ಯಜೇನ್ನಾದ್ಯಾಪಿ ಕಾಶಿಕಾಂ |
 ತತ್ತ್ವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾಯ ನಿರ್ವಾಣಪದದಾಯಿನಃ || ೭೦ ||
 ಘಂಟಾಕರ್ಣಹೃದೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಂ ನರಃ |
 ಯತ್ರ ಕುತ್ರ ನೃತೋ ವಾಪಿ ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ನೃತೋ ಭವೇತ್ || ೭೧ ||
 ಕಾಶ್ಯಾಂ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ನರೋತ್ತಮಃ |
 ನ ಜ್ಞಾನಾದ್ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಕ್ವಾಪಿ ಪಾತಕೈರ್ನಾಭಿಭೂಯತೇ || ೭೨ ||
 ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಸ್ಯ ಯೇ ಭಕ್ತಾ ನ ತೇಷಾಂ ಕಲಿಕಾಲತಃ |
 ನ ಪಾಪತೋ ಭಯಂ ಕ್ವಾಪಿ ನ ಚ ಕ್ಷೇತ್ರೋಪಸರ್ಗತಃ || ೭೩ ||

೬೮. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಆಗ ವ್ಯಾಸನು ಘಂಟಾಕರ್ಣತೀರ್ಥದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಮಹಾದೇವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದನು.

೬೯. ನಿತ್ಯವೂ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಗಳಿಂದಲಂಕೃತನಾಗಿ ನಿರಂತರವೂ ರುದ್ರಸೂಕ್ತದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ಶಿವಲಿಂಗದ ಆರ್ಚನೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

೭೦. ಆತನು ಕ್ಷೇತ್ರಸನ್ನಾಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿದನಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷಪದವಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗಳಿಸಿಕೊಡುವ ಆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಇಂದಿಗೂ ಅದನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೭೧. ಘಂಟಾಕರ್ಣತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಯಾವನು ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತರೂ, ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೭೨. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮನು ಎಂದಿಗೂ ಜ್ಞಾನಹೀನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾವ ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಕಟಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

೭೩. ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರನಿಗೆ ಯಾರು ಭಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಕಲಿಕಾಲದಿಂದಾಗಲಿ, ಪಾಪಕೋಟಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸದಿರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಎಂದಿಗೂ ಭಯವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಕಾಶಿವಾಸಿಭಿಃ |
ಘಂಟಾಕರ್ಣಕೃತಸ್ನಾನೈಃ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾತಕಭೀರುಭಿಃ

|| ೭೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ವ್ಯಾಸಭುಜಸ್ತಂಭನವರ್ಣನಂ” ನಾಮ
ಪಂಚನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೭೪. ಅದುದರಿಂದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರು ಕ್ಷೇತ್ರಪಾತಕಗಳಿಗೆ
ಭಯಗೊಂಡರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಘಂಟಾಕರ್ಣತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು
ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ವ್ಯಾಸಭುಜಸ್ತಂಭನವರ್ಣನಂ”ನೆಂಬ
ತೊಂಬತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಷಣ್ಮವತೀತಮೋಕ್ಷಧ್ಯಾಯಃ

ವ್ಯಾಸಶಾಪವಿಮೋಕ್ಷಣವರ್ಣನಂ

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ: —

ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಃ ಸ್ಕಂದ ಶಂಭುಭಕ್ತಿಪರೋ ಯದಿ ।

ಯದಿ ಕ್ಷೇತ್ರರಹಸ್ಯಜ್ಞಃ ಕ್ಷೇತ್ರಸಂನ್ಯಾಸಕೃದ್ಯದಿ

॥ ೧ ॥

ತಥಾ ದೃಷ್ಟಪ್ರಭಾವಶ್ಚೇತ್ತಥಾ ಚೇಜ್ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ವರಃ ।

ಪುರೀಂ ವಾರಾಣಸೀಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂ ಕಥಂ ಕಿಲ ಶಸಷ್ಯತಿ

॥ ೨ ॥

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ:—

ಸತ್ಯನೀತತ್ತ್ವಯಾ ಪೃಚ್ಛ ಕಥಯಾಮಿ ಮುನೇ ಶೃಣು ।

ತಸ್ಯ ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ಚರಿತಂ ಭವಿಷ್ಯಂ ತ್ವಯಿ ಪೃಚ್ಛತಿ

॥ ೩ ॥

ಯದಾರಭ್ಯ ಮುನೇಸ್ತಸ್ಯಾ ನಂದೀ ಸ್ತಂಭಿತವಾನ್ಘ್ರಜಂ ।

ತದಾರಭ್ಯ ಮಹೇಶಾನಂ ಸಂಸ್ತೌತಿ ಪರಮಾದೃತಃ

॥ ೪ ॥

ಕಾಶ್ಯಾಂ ತೀರ್ಥಾನ್ಯನೇಕಾನಿ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಶಃ ।

ತಥಾಪಿ ಸೇವ್ಯೋ ವಿಶ್ವೇಶಃ ಸ್ನಾತವ್ಯಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ

॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ವ್ಯಾಸಶಾಪವಿಮೋಕ್ಷಣವರ್ಣನ

೧-೨. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ಸ್ಕಂದನೆ! ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ಮುನಿಯು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತನೆಂದೂ, ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿತವನೆಂದೂ, ಕ್ಷೇತ್ರಸನ್ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವನೆಂದೂ, ಮಹೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡವನೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಅಂತಹ ಮಹರ್ಷಿಯು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಾರಾಣಸೀಪುರವನ್ನು ಶಪಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

೩. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸತ್ಯಾರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಆ ವ್ಯಾಸನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡುವನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು.

೪. ಎಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಎತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದನೊ, ಅಂದಿನ ದಿನದಿಂದ ಆ ಮುನಿವರ್ಯನು ಪರಮಾದರದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೫. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಿರುವುವು. ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾದ ಲಿಂಗಗಳೂ ಇರುವುವು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ ತೀರ್ಥವನ್ನೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯರು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ಲಿಂಗೇಷ್ಟೇಕೋ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಶಸ್ತೀರ್ಥೇಷು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ |
 ಇತಿ ಸಂನ್ಯಾಹರನ್ವ್ಯಾಸಸ್ತದ್ವಯಂ ಬಹುಮನ್ಯತೇ || ೬ ||
 ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸ ಬಹುವಾಗ್ವಾಲಂ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದಿನೇ ದಿನೇ |
 ನಿರ್ವಾಣಮಂಡಪೇ ವಕ್ತಿ ಮಹಿಮಾನಂ ಮಹೇಶಿತುಃ || ೭ ||
 ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಪುರತೋ ನಿತ್ಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಮಹಾನ್ |
 ನ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ ಮುದಾ ತೇನ ವ್ಯಾಸೇನ ಪರಮರ್ಷಿಣಾ || ೮ ||
 ಅತ್ರ ಯತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಶುಭಂ ನಾಶುಭಮೇವ ವಾ |
 ಸಂವರ್ತೇಪಿ ನ ತಸ್ಯಾಂತಸ್ತಸ್ಮಾಚ್ಛ್ರೇಯಃ ಸಮಾಚರೇತ್ || ೯ ||
 ಕ್ಷೇತ್ರಸಿದ್ಧಿಂ ಸಮೀಹಂತೇ ಯೇ ಚಾತ್ರ ಕೃತಿನೋ ಜನಾಃ |
 ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ನ ತೈಸ್ತ್ವಾಜ್ಯಾ ಸುಧೀಭಿರ್ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ || ೧೦ ||
 ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರ್ಥೇ ಸ್ನಾತವ್ಯಂ ಪ್ರತಿವಾಸರಂ |
 ಪುಷ್ಪೈಃ ಪತ್ರೈಃ ಫಲೈಸ್ತೋಯೈರಚ್ಯೂರ್ಣ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸದಾ || ೧೧ ||

೬. ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಇಂತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಆ ವ್ಯಾಸನು ಆ ಎರಡನ್ನೇ ಬಹುವಾಗಿ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು.

೭. ಲೌಕಿಕಗಳಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದಕೂಡಲೆ ನಿರ್ವಾಣಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೮. ನಿತ್ಯವೂ ಪರಮರ್ಷಿಯಾದ ಆ ವ್ಯಾಸನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರ ಮುಂದೆ ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಪಾರವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವನು.

೯. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಶುಭವನ್ನಾಗಲಿ, ಅಶುಭವನ್ನಾಗಲಿ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಶುಭಕರ್ಮವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೦. ಪುಣ್ಯವಂತರೂ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ ಯಾವ ಜನರು ಕ್ಷೇತ್ರ ವಾಸದ ಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲೆಳಸುವರೋ, ಅವರು ಜೀವವಿರುವ ಪರ್ಯಂತರವೂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬಾರದು.

೧೧. ಪ್ರತಿದಿನವದಲ್ಲಿಯೂ ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಪತ್ರಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಫಲಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ತೀರ್ಥೋದಕದಿಂದಾಗಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಕು.

ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಶ್ಚ ತ್ಯಕ್ತವ್ಯೋ ನ ಮನಾಗಮಿ |
 ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಹಿಮಾ ಶ್ರೋತವ್ಯಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾಸಕೃತ್ || ೧೨ ||
 ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಚ ದೇಯಾನಿ ದಾನಾನ್ಯತ್ರ ಸುಗುಪ್ತವತ್ |
 ಅನ್ನಾನ್ಯಪಿ ಚ ದೇಯಾನಿ ವಿಘ್ನಾನ್ವರಿಜಿಹೀರ್ಷುಣಾ || ೧೩ ||
 ಪರೋಪಕರಣಂ ಚಾತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸುಧಿಯಾ ಸದಾ |
 ಪರ್ವಸ್ವಪಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಸ್ನಾನದಾನಾದಿಕಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ || ೧೪ ||
 ವಿಶೇಷಪೂಜಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಸುಮಹೋತ್ಸವಪೂರ್ವಕಂ |
 ಕಾರ್ಯಾಸ್ತಥಾಧಿಕಾ ಯಾತ್ರಾಃ ಸಮಚ್ಯಾಃ ಕ್ಷೇತ್ರದೇವತಾಃ || ೧೫ ||
 ಅತ್ರ ಮರ್ಮ ನ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಸುಧಿಯಾ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಕ್ವಚಿತ್ |
 ಪರದಾರಪರದ್ರವ್ಯಪರಾಪಕರಣಂ ತ್ಯಜೇತ್ || ೧೬ ||
 ಪರಾಪನೋದೋ ನೋ ವಾಚ್ಯಃ ಪರೇಷ್ಯಾಂ ನ ಚ ಕಾರಯೇತ್ |
 ಅಸತ್ಯಂ ನೈವ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಪ್ರಾಣೈಃ ಕಂಠಗತೈರಪಿ || ೧೭ ||

೧೨. ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಳೆನಷ್ಟು ಲೋಪಗೊಳಿಸಬಾರದು. ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರಬೇಕು.

೧೩. ಲೋಕದ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯನ್ನುಳಿದು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ಷೇತ್ರವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇತರ ವಿಶೇಷ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

೧೪. ಸುಬುದ್ಧಿಯಾದವನು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರೋಪಕಾರಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರ್ವದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು.

೧೫. ಮಹಾವೈಭವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಧಿಕವಾಗಿ ಇತರ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಸಕಲ ಕ್ಷೇತ್ರದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ವಿಧ್ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೧೬. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಯಾವನಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ, ಪರದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆಶೆಯನ್ನೂ, ಪರರಿಗೆ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

೧೭. ಪರನಿಂದೆಯ 'ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬಾರದು. ಇತರ' ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆಗೊಳ್ಳಲಾಗದು. ಪ್ರಾಣಗಳು ಕಂಠಗತಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅಸತ್ಯಗಳೆಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬಾರದು.

ಅತ್ರತ್ಯ ಜಂತುರಕ್ಷಾರ್ಥಮಸತ್ಯಮಪಿ ಭಾಷಯೇತ್ |
ಯೇನ ಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಶುಭೇನಾಪ್ಯಶುಭೇನ ವಾ || ೧೮ ||
ಅತ್ರತ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರೋಽಪಿ ರಕ್ಷಣೇಯಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
ಏಕಸ್ಮಿನ್ನಕ್ಷಿತೇ ಜಂತಾವತ್ರ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
ತೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಣಾತ್ಪುಣ್ಯಂ ಯತ್ಸ್ಯಾತ್ತ್ಯಾತ್ಮಸಂಶಯಃ || ೧೯ ||
ಯೇ ವಸಂತಿ ಸದಾ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರಸನ್ಯಾಸಕಾರಿಣಃ |
ತ ಏವ ರುದ್ರಾ ಮಂತವ್ಯಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾ ನ ಸಂಶಯಃ || ೨೦ ||
ತೇ ಪೂಜ್ಯಾಸ್ತೇ ನಮಸ್ಕಾರ್ಯಾಸ್ತೇ ಸಂತೋಷಾಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
ತೇಷು ವೈ ಪರಿತುಷ್ಟೇಷು ತುಷ್ಯೇದ್ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸ್ವಯಂ || ೨೧ ||
ಕಾಶ್ಯಾಂ ವಸಂತಿ ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾ ದೂರಸ್ಥೈರಪಿ ಸನ್ನರೈಃ |
ಯೋಗಕ್ಷೇಮೋ ವಿಧಾತವ್ಯಸ್ತೇಷಾಂ ವಿಶ್ವೇಶಿತುರ್ಮುಖೇ || ೨೨ ||
ಪ್ರಸರಸ್ತ್ವಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ನಿವಾಯೋಽತ್ರ ನಿವಾಸಿಭಿಃ |
ಮನಸೋಽಪಿ ಹಿ ಚಾಂಚಲ್ಯಮಿಹ ವಾಯುಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ || ೨೩ ||

೧೮. ಆದರೆ ಕಾಶೀನಿವಾಸಿಯಾದ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಅಸತ್ಯವನ್ನೂ ಆಡಬಹುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಕೆಟ್ಟದ್ದರಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

೧೯. ಇಂತು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಈ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೇ ಕಾಪಾಡಿದರೂ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೨೦. ಯಾರು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿತ್ಯವೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರೋ, ಅವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ ರುದ್ರರೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವರು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೨೧. ಅವರೇ ಲೋಕಪೂಜ್ಯರು. ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡರೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ಸ್ವತಃ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವನು.

೨೨-೨೩. ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಪುರುಷರೂ ಸಹ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸಜ್ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಲು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವನು. ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನೂ ಸಹ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು.

ಮರಣಂ ನಾಭಿಕಾಂಕ್ಷೇದ್ಧಿ ಕಾಂಕ್ಷ್ಣೋ ಮೋಕ್ಷೋಽಪಿ ನೋ ಪುನಃ |
 ಶರೀರಶೋಷಣೋಪಾಯಃ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸುಧಿಯಾ ನ ಹಿ || ೨೪ ||
 ಶರೀರಸೌಷ್ಠವಂ ಕಾಂಕ್ಷ್ಣಂ ವ್ರತಸ್ತಾನಾದಿಸಿದ್ಧಯೇ |
 ಆಯುರ್ಬಹುತ್ರ ವೈ ಚಿಂತ್ಯಂ ಮಹಾಫಲಸಮೃದ್ಧಯೇ || ೨೫ ||
 ಆತ್ಮರಕ್ಷಾತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಮಹಾಶ್ರೇಯೋಽಭಿವೃದ್ಧಯೇ |
 ಅತ್ರಾತ್ಮತ್ಯಜನೋಪಾಯಂ ಮನಸಾಪಿ ನ ಚಿಂತಯೇತ್ || ೨೬ ||
 ಏಕಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ಯಚ್ಚಾಹ್ನಿ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಶ್ರೇಯೋಽಭಿಲಭ್ಯತೇ |
 ನ ತು ವರ್ಷಶತೇನಾಪಿ ತದನ್ಯತ್ರಾಪ್ಯತೇ ಕ್ಷಚಿತ್ || ೨೭ ||
 ಅನ್ಯತ್ರ ಯೋಗಾಭ್ಯಸನಾದ್ಯಾವಜ್ಜನ್ಮ ಯದರ್ಜ್ಯತೇ |
 ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ತದೇಕೇನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೇನ ಲಭ್ಯತೇ || ೨೮ ||
 ಸರ್ವತೀರ್ಥಾವಗಾಹಾಚ್ಚ ಯಾವಜ್ಜನ್ಮ ಯದರ್ಜ್ಯತೇ |
 ತದಾನಂದವನೇ ಸ್ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ಮಣಿಕರ್ಣ್ಯೇಕಮಜ್ಜನಾತ್ || ೨೯ ||

೨೪. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನು ಮರಣವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಮೋಕ್ಷದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನು ಶರೀರ ಶೋಷಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವ್ರತನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು.

೨೫. ಪ್ರತ್ಯುತ ವ್ರತಸ್ತಾನಾದಿಗಳನ್ನಾಚರಿಸಲು ಶರೀರಸೌಷ್ಠವವನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಮಹಾಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವವನು ವಾಗಿ ದೀರ್ಘವಾದ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು.

೨೬. ಮಹಾಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನುಮಾಡುವ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

೨೭. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಹಗಲಿನ ವಾಸದಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದನ್ನು ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಸೇವೆಯಿಂದಲೂ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು.

೨೮. ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಜ್ಞೇವವೂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನುಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವುದು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಆ ಪುಣ್ಯವನ್ನೇ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

೨೯. ಜನ್ಮವಿರುವವರೆಗೂ ಭೂಮಂಡಲದ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾವ ಫಲವುಂಟೋ, ಅನಂದವನವನ್ನು ಸೇರಿ ಮಣಿ ಕರ್ಣಕಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಅದೇ ಫಲವೇ ಲಭಿಸುವುದು.

ಸರ್ವಲಿಂಗಾರ್ಚನಾತ್ಪುಣ್ಯಂ ಯಾವಜ್ಜನ್ಮ ಯದರ್ಜುತೇ	
ಸಕೃದ್ವಿಶ್ವೇಶನುಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ತದವಾಪ್ಯತೇ	೩೦
ಯಜ್ಜನ್ಮನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಣ ನಿರ್ಮಲಂ ಪುಣ್ಯವರ್ಜಿತಂ	
ತತ್ಪುಣ್ಯಪರಿವರ್ತೇನ ಭವೇದ್ವಿಶ್ವೇಶದರ್ಶನಂ	೩೧
ಗವಾಂ ಕೋಟಿಪ್ರದಾನೇನ ಸಂಯಗ್ಧತ್ರೇನ ಯತ್ಫಲಂ	
ತತ್ಫಲಂ ಸಂಯಗಾಪ್ಯೇತ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರವಿಲೋಕನಾತ್	೩೨
ಯತ್ಪೋಷಣಶಮಹಾದಾನೈಃ ಪುಣ್ಯಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ	
ತತ್ಪುಣ್ಯಂ ಜಾಯತೇ ಪುಂಸಾಂ ವಿಶ್ವೇಶೇ ಪುಷ್ಪದಾನತಃ	೩೩
ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿಭಿರ್ಯಜ್ಞೈರ್ಯತ್ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇಽಪಿಲೈಃ	
ಪಂಚಾಮೃತಾನಾಂ ಸ್ನಹನಾದ್ವಿಶ್ವೇಶೇ ತದವಾಪ್ಯತೇ	೩೪
ನಾಜಪೇಯಸಹಸ್ರೇಣ ಸಂಯಗಿಷ್ಟೇನ ಯತ್ಫಲಂ	
ಸಕೃನ್ಮಹಾರ್ಹೈರ್ನೈವೇದೈರ್ವಿಶ್ವೇಶೇ ತಚ್ಛತಾಧಿಕಂ	೩೫

೩೦. ಸಮಸ್ತಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಅರ್ಚಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವುಂಟೋ, ಅದನ್ನೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಪೂಜೆಯಿಂದಲೇ ಪಡೆಯಬಹುದು.

೩೧. ಸಾವಿರಾರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಿತವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯಿರುವುದೋ, ಅದರ ಪರಿಪಾಕದ ಫಲವಾಗಿಯೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನದ ಭಾಗ್ಯವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು.

೩೨. ಒಂದುಕೋಟಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟೋ, ಆ ಉತ್ತಮಫಲವನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾನವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಪಡೆಯುವನು.

೩೩. ಪೋಷಣಶಮಹಾದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವುಂಟೆಂದು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವರೋ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುಷ್ಪವನ್ನರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಪಡೆಯಬಹುದು.

೩೪. ಅಶ್ವಮೇಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟೋ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಂದು ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಹೊಂದಬಹುದು.

೩೫. ಒಂದು ಸಹಸ್ರ ವಾಜಪೇಯಗಳನ್ನು ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಪೂರೈಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು ಕೈಗೊಡುವುದೋ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾರ್ಹವಾದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಅದರ ನೂರರಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಧ್ವಜಾತಪತ್ರಂ ಸಮರಂ ವಿಶ್ವೇಶೇ ಯಃ ಸಮರ್ಪಯೇತ್ |
 ಏಕಚ್ಛತ್ರಂ ಸ ವೈ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ವಸುಧಾತಲೇ || ೩೬ ||
 ಮಹಾಪೂಜೋಪಕರಣಂ ಯೋಽರ್ಪಯೇದ್ವಿಶ್ವಭರ್ತರಿ |
 ನ ತಂ ಸಂಪತ್ತಿಸಂಭಾರಾ ವಿಮುಂಚಂತೀಹ ಕುತ್ರಚಿತ್ || ೩೭ ||
 ಸರ್ವತುಕುಸುಮಾಢ್ಯಾಂ ಚ ಯಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಪುಷ್ಪವಾಟಿಕಾಂ |
 ತದಂಗಣೇ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಾಶ್ಚಾಯಾಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಶೀತಲಂ || ೩೮ ||
 ಯಃ ಕ್ಷೀರಸ್ಯ ಪನಾಥ್ಯಂ ವೈ ವಿಶ್ವೇಶೇ ಧೇನುಮರ್ಪಯೇತ್ |
 ಕ್ಷೀರಾರಣ್ಯವತಟೇ ತಸ್ಯ ನಿವಸೇಯುಃ ಪಿತಾಮಹಾಃ || ೩೯ ||
 ವಿಶ್ವೇಶರಾಜಸದನೇ ಯಃ ಸುಧಾಂ ಚಿತ್ರಮೇವ ಚ |
 ಕಾರಯೇತ್ತಸ್ಯ ಭವನಂ ಕೈಲಾಸೇ ಚಿತ್ರಿತಂ ಭವೇತ್ || ೪೦ ||
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಯತಿನೋ ವಾಪಿ ತಥೈವ ಶಿವಯೋಗಿನಃ |
 ಭೋಜಯೇದ್ಯೋಽತ್ರ ವೈ ಕಾಶ್ಯಾಮೇಕೈಕಗಣನಾಕ್ರಮಾತ್ || ೪೧ ||

೩೬. ಧ್ವಜ, ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರ ಮತ್ತು ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಯಾವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವನೋ, ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಏಕಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.
 ೩೭. ಯಾವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಹಾಪೂಜೆಯ ಸಂಭಾರಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಐಶ್ವರ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯು ಕ್ಷೀಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೩೮. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗಾಗಿ ಸಕಲಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವಂತಹ ಗಿಡಗಳ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವನೋ, ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು ತಮ್ಮ ತಣ್ಣನೆಯ ನೆರಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು.

೩೯. ಯಾವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಆಕಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ, ಅವನ ಪಿತಾಮಹರು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಾಸಮಾಡುವರು.

೪೦. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಯಾವನು ಸುಣ್ಣಬಣ್ಣಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ರಲೇಖನಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕರಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಭವನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

೪೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಲಿ, ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗಾಗಲಿ, ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಗಾಗಲಿ ಯಾವನು ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನು ಭೋಜನಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕೋಟಿಜನರಿಗೆ ಮೃತ್ವಾನ್ನವನ್ನಿತ್ತ ಫಲವು ಲಭಿಸುವದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಕೋಟಿಭೋಜ್ಯಫಲಂ ತಸ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ |
 ತಪಸ್ವಿತ್ರ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಂ ದಾನಮತ್ರ ಪ್ರದಾಪಯೇತ್ || ೪೨ ||
 ವಿಶ್ವೇಶಸ್ತೋಷಣೀಯೋಽತ್ರ ಸ್ನಾನಹೋಮಜಪಾದಿಭಿಃ |
 ಅನ್ಯತ್ರ ಕೋಟಿಜಪ್ಯೇನ ಯತ್ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ನರೈಃ |
 ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ತದತ್ರ ಸಮನಾಪ್ಯತೇ || ೪೩ ||
 ಕೋಟಿಹೋಮೇನ ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಫಲಮನ್ಯತ್ರ ಸೂರಿಭಿಃ |
 ಅಷ್ಟೋತ್ತರಾಹುತಿಶತಾತ್ತ್ರದತ್ರಾನಂದಕಾನನೇ || ೪೪ ||
 ಯೋ ಜಪೇದ್ರುದ್ರಸೂಕ್ತಾನಿ ಕಾಶ್ಯಾಂ ವಿಶ್ವೇಶಸನ್ನಿಧೌ |
 ಪಾರಾಯಣಸ್ಯ ವೇದಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಫಲಮಾಪ್ಯತೇ || ೪೫ ||
 ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಂ ನ ಜಾನಾಮಿ ಚಿಂತಿತೇ ಚಾಕ್ಷರೇ ಪರೇ |
 ಕಾಶ್ಯಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರವಸ್ತವ್ಯಂ ಸೇವ್ಯೋತ್ತರವಹಾ ಸದಾ || ೪೬ ||
 ಆಪದ್ಯಪಿ ಹಿ ಘೋರಾಯಾಂ ಕಾಶೀ ತ್ಯಾಜ್ಯಾ ನ ಕುತ್ರಚಿತ್ |
 ಯತಃ ಸರ್ವಾಪದಾಂ ಹರ್ತಾ ತ್ರಾತಾ ವಿಶ್ವಪತಿಃ ಪ್ರಭುಃ || ೪೭ ||

೪೨. ಸಕಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ದಾನಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಡಬೇಕು. ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ, ಹೋಮ, ಜಪಗಳೇ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಬೇಕು.

೪೩. ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದುಕೋಟಿ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನೂರೆಂಟು ಜಪಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

೪೪. ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಹೋಮಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವುಂಟೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುವರೋ, ಈ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ನೂರೆಂಟು ಅಹುತಿಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.

೪೫. ಯಾವನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರಸೂಕ್ತವನ್ನು ಜಪಿಸುವನೋ, ಅವನು ಸಕಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೪೬. ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ, ನಾಶರಹಿತನೂ ಆದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವವನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ನನಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾನವನು ನಿತ್ಯವೂ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತರವಾಹಿನಿ ಯಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

೪೭. ಎಂತಹ ಘೋರವಾದ ಆಪತ್ತು ಬಂದರೂ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ತ್ಯಜಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಕಲಾಪತ್ತುಗಳಿಗೂ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಕನಾಗಿರುವನು.

ಅವಂಧ್ಯಂ ದಿವಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಸ್ನಾನದಾನಜಸಾದಿಭಿಃ |

ಯತಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಮಹತ್ತ್ವಾಯ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತೇ || ೪೮ ||

ಕೃಚ್ಛ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದೀನಿ ಕರ್ತವ್ಯಾನಿ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |

ತಥೇಂದ್ರಿಯವಿಕಾರಾಶ್ಚ ನ ಬಾಧಂತೇತ್ಯ ಕರ್ಹಚಿತ್ || ೪೯ ||

ಯದೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಕುರ್ವಂತಿ ವಿಕ್ರಿಯಾಮಿಹ ದೇಹಿನಾಂ |

ತದಾತ್ರ ವಾಸಸಂಸಿದ್ಧಿರ್ವಿಘ್ನೇಭ್ಯೋ ನೈವ ಲಭ್ಯತೇ || ೫೦ ||

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಕೃಚ್ಛ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದೀನಿ ವ್ಯಾಸೋ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಯಾನಿ ನೈ |

ತೇಷಾಂ ಸ್ವರೂಪವನಾಖ್ಯಾಹಿ ಸ್ಕಂದೇಂದ್ರಿಯವಿಶುದ್ಧಯೇ || ೫೧ ||

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಕಥಯಾಮಿ ಮಹಾಬುದ್ಧೇ ಕೃಚ್ಛ್ರಾದೀನಿ ತವಾಗ್ರತಃ |

ಯಾನಿ ಕೃತ್ವಾತ್ರ ಮನುಜೋ ದೇಹಶುದ್ಧಿಂ ಲಭೇತ್ಸರಾತ್ || ೫೨ ||

ಏಕಭಕ್ತೇನ ನಕ್ತೇನ ತಥೈವಾಯಾಚಿತೇನ ಚ |

ಉಪವಾಸೇನ ಚೈಕೇನ ಸಾದಕೃಚ್ಛ್ರಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ೫೩ ||

೪೮. ಒಂದೊಂದು ದಿವಸವನ್ನೂ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಜಪಗಳೇ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ವೃಥವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವೂ ಮಹತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

೪೯. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಚ್ಛ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಇವುಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಾಪಲ್ಯಾದಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೫೦. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮೈಕ್ಲಬ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವೋ ಅವರಿಗೆ ವಿಘ್ನಸಮೂಹಗಳು ಸಂಭವಿಸಿ ಕಾರ್ತೀಕ್ಷೇತ್ರದ ವಾಸವು ಎಂದಿಗೂ ಲಭಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲವು.

೫೧. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಸ್ಕಂದನೆ ! ವ್ಯಾಸನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯಾವ ಕೃಚ್ಛ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವನೋ, ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ನನಗೆ ನಿರೂಪಿಸು.

೫೨. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನೆ ! ನಿನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಕೃಚ್ಛ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಅವುಗಳ ನ್ನಾಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ದೇಹಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೫೩. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಂದುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ

ವಟೋದುಂಬರರಾಜೀವಬಿಲ್ವಪತ್ರಕುಶೋದಕಂ ।

ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಪೀತಂ ಪರ್ಣಕೃಚ್ಛ್ರಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೫೪ ॥

ಪಿಣ್ಯಾಕಘೃತಕ್ರಾಂಬುಸಕ್ತಾನಾಂ ಪ್ರತಿನಾಸರಂ ।

ಏಕೈಕಮುಪವಾಸಶ್ಚ ಕೃಚ್ಛ್ರಃ ಸೌಮ್ಯಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೫೫ ॥

ಹವಿಷಾ ಸ್ವಾತರಶ್ಶೀತ ಹವಿಷಾ ಸಾಯಮೇನ ಚ ।

ಹವಿಷಾ ಯಾಚಿತಂ ತ್ರೀಂಸ್ತು ಸೋಪವಾಸಸ್ತೃಹಂ ವಸೇತ್ ॥ ೫೬ ॥

ಏಕೈಕಂ ಗ್ರಾಸಮಶ್ನೀಯಾದಹಾನಿ ತ್ರೀಣಿ ಪೂರ್ವವತ್ ।

ತ್ಯಹಂ ಚೋಪವಸೇದಂತ್ಯನುತಿಕ್ಯಚ್ಛ್ರಂ ಚರನ್ದ್ವಿಜಃ ॥ ೫೭ ॥

ಕೃಚ್ಛ್ರಾತಿಕ್ಯಚ್ಛ್ರಂ ಪಯಸಾ ದಿವಸಾನೇಕವಿಂಶತಿಃ ।

ದ್ವಾದಶಾಹೋಪವಾಸೇನ ಪರಾಕಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೫೮ ॥

ತ್ಯಹಂ ಸ್ವಾತಸಸ್ತೃಹಂ ಸಾಯಂ ತ್ಯಹಮದ್ವಾದಯಾಚಿತಂ ।

ತ್ಯಹಂ ಚೋಪವಸೇದಂತ್ಯಂ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಂ ಚರನ್ದ್ವಿಜಃ ॥ ೫೯ ॥

ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಪಾದಕೃಚ್ಛ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು.

೫೪. ಅಲ, ಅತ್ತಿ, ಕಮಲ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ, ಕುಶ—ಇವುಗಳ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದರಿಂದ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಣಕೃಚ್ಛ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು.

೫೫. ಪಿಣ್ಯಾಕ (ಎಳ್ಳಿನ ಪದಾರ್ಥವು), ತುಪ್ಪ, ಮಜ್ಜೆಗೆ, ನೀರು, ಸಕ್ಕು—ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇವನೆಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸೌಮ್ಯಕೃಚ್ಛ್ರವೆನ್ನಿಸುವುದು.

೫೬. ಹವಿಸ್ಸನ್ನೇ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇವಿಸುತ್ತ ಅಯಾಚಿತವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದ ಅದರಿಂದಲೇ ಮೂರು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಬಳಿಕ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೫೭. ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಎರಡು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಸವನ್ನೇ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೃಚ್ಛ್ರವೆಂಬ ಕರ್ಮವು.

೫೮. ಬರಿಯ ಹಾಲಿನ ಆಹಾರದಿಂದಲೇ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿವಸಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೃಚ್ಛ್ರಾತಿಕ್ಯಚ್ಛ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಹನ್ನೆರಡು ದಿವಸಗಳ ಅಖಂಡೋಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪರಾಕವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುವುವು.

೫೯. ಇನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.

ಗೋಮೂತ್ರಂ ಗೋಮಯಂ ಕ್ಷೀರಂ ದಧಿ ಸರ್ಪಿಃ ಕುಶೋದಕಂ ।

ಏಕರಾತ್ರೋಪವಾಸಶ್ಚ ಕೃಚ್ಛ್ರಃ ಸಾಂತಪನಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೬೦ ॥

ಪೃಥಕ್ಸಾಂತಪನದ್ರವ್ಯೈಃ ಷಡಹಃ ಸೋಪವಾಸಕಃ ।

ಸಸ್ತಾಹೇನ ತು ಕೃಚ್ಛ್ರೋಽಯಂ ಮಹಾಸಾಂತಪನಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೬೧ ॥

ತಪ್ತಕೃಚ್ಛ್ರಂಚರನ್ನಿಪೋ ಜಲಕ್ಷೀರಘೃತಾನಿಲಾನ್ ।

ಏತಾಂಸ್ತ್ರೈಹಂ ಸಿಬೇದುಷ್ಣಾನ್ನಕೃತ್ಸಾಯಾ ಸಮಾಹಿತಃ ॥ ೬೨ ॥

ತ್ಯಹಮುಷ್ಣಾಃ ಸಿಬೇದಾಪತ್ರ್ಯಹಮುಷ್ಣಂ ಪಯಃ ಸಿಬೇತ್ ।

ತ್ಯಹಮುಷ್ಣಂ ಘೃತಂ ಪ್ರಾಶ್ಯ ವಾಯುಭಕ್ಷೋ ದಿನತ್ರಯಂ ॥ ೬೩ ॥

ಪಲಮೇಕಂ ಪಯಃಪೀತ್ವಾ ಸರ್ಪಿಷಶ್ಚ ಪಲದ್ವಯಂ ।

ಪಲಮೇಕಂ ತು ತೋಯಸ್ಯ ತಪ್ತಕೃಚ್ಛ್ರ ಉದಾಹೃತಃ ॥ ೬೪ ॥

ಮೂರು ದಿನಗಳು ಹಗಲಿನಲ್ಲೂ, ಬಳಿಕ ಮೂರು ದಿನಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ ಮಾತ್ರ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಮೇಲೆ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಅಯಾಚಿತವನ್ನು ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಕಡೆಯ ಮೂರು ದಿನಗಳನ್ನು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಕಳೆಯಬೇಕು.

೬೦. ಗೋಮೂತ್ರ, ಗೋಮಯ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ (ಪಂಚ ಗವ್ಯಗಳು) ಮತ್ತು ಕುಶೋದಕವು—ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಸಾಂತಪನಕೃಚ್ಛ್ರವೆಂದು ಸ್ಮೃತವಾಗಿರುವುದು.

೬೧. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಂದೊಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಏಳನೆಯ ದಿವಸ ಪೂರ್ತಿ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಮಹಾಸಾಂತಪನವೆಂದು ಕರೆಯುವುವು.

೬೨. ತಪ್ತಕೃಚ್ಛ್ರವನ್ನು ಮಾಡಲೆಳಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಾಂತಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಬಿಸಿಮಾಡಿದ ನೀರು, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಏಕಭುಕ್ತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸ ಬೇಕು.

೬೩. ಎಂದರೆ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಾಡ ಬೇಕು. ಮೂರು ದಿನಗಳು ಬಿಸಿಯ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಮೂರು ದಿನಗಳು ಬಿಸಿಯ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಕೇವಲ ವಾಯುಭಕ್ಷಕನಾಗಿರಬೇಕು.

೬೪. ಈ ಆಹಾರಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಒಂದು ಪಲದ ತೂಕದಷ್ಟು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಎರಡು ಪಲಗಳ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ,

ಗೋಮೂತ್ರೇಣ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಯಾವಕಂ ಯಃ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ |
 ಕೃಚ್ಛ್ರಮೇಕಾಹ್ನಿಕಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಶರೀರಸ್ಯ ವಿಶೋಧನಂ || ೬೫ ||
 ಹಸ್ತಾವುತ್ರಾನತಃ ಕೃತ್ವಾ ದಿವಸಂ ಮಾರುತಾಶನಃ |
 ರಾತ್ರೌ ಜಲೇ ಸ್ಥಿತೋ ವ್ಯುಷ್ಟಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೇನ ತತ್ಸಮಂ || ೬೬ ||
 ಏಕೈಕಂ ಹ್ರಾಸಯೇದ್ಗ್ನಾಸಂ ಕೃಷ್ಣೇ ಶುಕ್ಲೇ ಚ ವರ್ಧಯೇತ್ |
 ಉಪಸ್ಪೃಶಂಸ್ತ್ರಿಷವಣಮೇತಚ್ಚಾಂದ್ರಾಯಣಂ ಸ್ಮೃತಂ || ೬೭ ||
 ಏಕೈಕಂ ವರ್ಧಯೇದ್ಗ್ನಾಸಂ ಶುಕ್ಲೇ ಕೃಷ್ಣೇ ಚ ಹ್ರಾಸಯೇತ್ |
 ಭುಂಜೀತ ದರ್ಶೇ ನೋ ಕಿಂಚಿದೇಷ ಚಾಂದ್ರಾಯಣೋ ವಿಧಿಃ || ೬೮ ||
 ಚತುರಃ ಸ್ರಾತರಶ್ಚೀಯಾಶ್ಚಿಂಡಾನ್ವಿಪ್ರಃ ಸಮಾಹಿತಃ |
 ಚತುರೋಽಸ್ತಮಿತೇ ಸೂರ್ಯೇ ಶಿಶುಚಾಂದ್ರಾಯಣಂ ಸ್ಮೃತಂ || ೬೯ ||

ಉಷ್ಣೋದಕದ ಒಂದು ಪಲವನ್ನೂ ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ತಪ್ತಕೃಚ್ಛ್ರವೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

೬೫. ಗೋಮೂತ್ರ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಯಾವಾನ್ನವನ್ನು ಒಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವನು ಸೇವಿಸುವನೋ, ಅವನು ಏಕಾಹ್ನಿಕಕೃಚ್ಛ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ದೇಹಶುದ್ಧಿಯನ್ನಂಟುಮಾಡುವುದು.

೬೬. ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ವಾಯುಭಕ್ಷಕನಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬಂದರೆ ಆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆನಿಸುವುದು.

೬೭. ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಿಥಿಗಳು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಬಳವನ್ನು ಕಡೆಮೆಮಾಡಬೇಕು. ಪುನಃ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಂದ್ರಾಯಣವ್ರತವೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು.

೬೮. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಸವನ್ನು ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಡೆಮೆಮಾಡುತ್ತ ಬರಬೇಕು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಚಾಂದ್ರಾಯಣವನ್ನಾಚರಿಸಲು ಇದೂ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವು.

೬೯. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕವಳಗಳನ್ನು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸಲು ಸಮಾಹಿತಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ತುತ್ತಗಳನ್ನು ಉಟಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಶಿಶುಚಾಂದ್ರಾಯಣವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಅಷ್ಟಾವಸ್ಥಾ ಸಮಶ್ವೀಯಾತ್ವಿಂಶಾನ್ಮಧ್ಯಂದಿನೇ ಸ್ಥಿತೇ ನಿಯತಾತ್ಮಾ ಹವಿಷ್ಯಸ್ಯ ಯತಿಚಾಂದ್ರಾಯಣಂ ಸ್ಮೃತಂ	೨೦
ಯಥಾ ಕಥಂಚಿತ್ವಿಂಶಾನಾಂ ತಿಸ್ತೋಶೀತೀಃ ಸಮಾಹಿತಃ ಮಾಸೇನಾಶ್ವನ್ದವಿಷ್ಯಸ್ಯ ಚಂದ್ರಸ್ಯೈತಿ ಸಲೋಕತಾಂ	೨೧
ಅದ್ವಿರ್ಗಾತ್ರಾಣಿ ಶುದ್ಧ್ಯಂತಿ ಮನಃ ಸತ್ಯೇನ ಶುದ್ಧ್ಯತಿ ವಿದ್ಯಾತಪೋಭ್ಯಾಂ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಬುದ್ಧಿಜ್ಞಾನೇನ ಶುದ್ಧ್ಯತಿ	೨೨
ತಚ್ಚ ಜ್ಞಾನಂ ಭವೇತ್ಪಂಸಾಂ ಸಂಯಕ್ತ್ಯಾಶೀನಿಷೇವಣಾತ್ ಕಾಶೀನಿಷೇವಣೇನ ಸ್ಯಾದ್ವಿಶ್ವೇಶಕರುಣೋದಯಃ	೨೩
ತತೋ ಮಹೋದಯಾನಾಸ್ತಿಃ ಕರ್ಮನಿರ್ಮೂಲನಕ್ಷಮಾ ಅತಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸ್ನಾನಂ ದಾನಂ ತಪೋ ಜಪಃ	೨೪
ವ್ರತಂ ಪುರಾಣಶ್ರವಣಂ ಸ್ಮೃತ್ಯುಕ್ತಾಧ್ವನಿಷೇವಣಂ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಂ ಪ್ರತಿದಿನಂ ವಿಶ್ವೇಶಪದಚಿಂತನಂ	೨೫

೨೦. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಮಾನವನು ಸಂಯತಾತ್ಮನಾಗಿ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನದ ಎಂಟಿಂಟು ಕವಳಗಳನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಯತಿಚಾಂದ್ರಾಯಣವೆಂದು ಹೆಸರು.

೨೧. ದಿವಸಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಕವಳಗಳೆಂಬ ಲೆಕ್ಕವನ್ನಿಡದೆ ಯಥಾಲಬ್ಧವಾಗಿ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡುತ್ತ ಸಮಾಧಾನವುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುನ್ವತ್ತಾಗಿ ದಿವಸಗಳ ಮಾಸವೊಂದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರ ನಲವತ್ತು ಕವಳಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಳಿಸುವ ಮಾನವನು ಚಂದ್ರಸಾಲೋಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೨೨. ನೀರಿನಿಂದ ದೇಹಗಳು ಶುದ್ಧಗೊಳ್ಳುವುವು. ಮನಸ್ಸು ಸತ್ಯದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವುದು. ಅಹಂಕಾರವು ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧವಾಗುವುದು. ಬುದ್ಧಿಯು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವೆನಿಸುವುದು.

೨೩. ಆ ಜ್ಞಾನವೂ ಸಹ ಮಾನವರಿಗೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಆಗುವುದು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಕಾಶಿಯ ಸೇವನೆಯಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕರುಣೆಯುಂಟಾಗುವುದು.

೨೪. ಅದರಿಂದ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಮಹಾಪುಣ್ಯವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಜಪ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೨೫. ವ್ರತಾಚರಣೆ, ಪುರಾಣಶ್ರವಣ, ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತೀರ್ಥಗಳ ಸೇವೆ, ಪ್ರತಿನಿಮಿಷವೂ ಪ್ರತಿದಿವಸದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಲಿಂಗಾರ್ಚನಂ ತ್ರಿಕಾಲಂ ಚ ಲಿಂಗಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ।

ಸಾಧುಭಿಃ ಸಹ ಸಂಲಾಪೋ ಜಲ್ಪಃ ಶಿವಶಿವೇತಿ ಚ ॥ ೭೬ ॥

ಅತಿಥೇಶ್ವಾಸಿ ಸತ್ಕಾರೋ ಮೃತ್ತೀ ತೀರ್ಥನಿವಾಸಿಭಿಃ ।

ಆಸ್ತಿಕ್ಯಬುದ್ಧಿರ್ವಿನಯೋ ಮಾನಾಮಾನಸಮಾನಧೀಃ ॥ ೭೭ ॥

ಅಕಾಮಿತಾ ತ್ವನೌದ್ಧೃತ್ಯಮರಾಗಿತ್ವಮಹಿಂಸನಂ ।

ಅಪ್ರತಿಗ್ರಹವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಮತಿಶ್ಚಾನುಗ್ರಹಾತ್ಮಿಕಾ ॥ ೭೮ ॥

ಅದಂಭಿತಾ ತ್ವಮಾತ್ಮರ್ಯಮಪ್ರಾರ್ಥಿತಧನಾಗಮುಃ ।

ಅಲೋಭಿತ್ವಮನಾಲಸ್ಯಮಸಾರುಷ್ಯಮದೀನತಾ ॥ ೭೯ ॥

ಇತ್ಯಾದಿಸತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿನಾ ।

ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಚೇತಿ ಶಿಷ್ಯೇಭ್ಯಃ ಸ ಧರ್ಮಮುಪದೇಕ್ಷ್ಯತಿ ॥ ೮೦ ॥

ನಿತ್ಯಂ ತ್ರಿಷವಣಸ್ನಾಯಿಾ ನಿತ್ಯಂ ಭಿಕ್ಷಾಕೃತಾಶನಃ ।

ಲಿಂಗಪೂಜಾರ್ಚಕೋ ನಿತ್ಯಮಿತ್ಥಂ ವ್ಯಾಸೋ ವಸೇತ್ಪುರಾ ॥ ೮೧ ॥

೭೬. ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ಪೂಜೆಯು, ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡುವುದು, ಸಾಧುಸಜ್ಜನರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಶಿವನಾಮಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

೭೭. ಅತಿಥಿಗಳ ಸತ್ಕಾರ, ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುವುದು, ಆಸ್ತಿಕ್ಯಬುದ್ಧಿ, ನಮ್ರಭಾವ, ಮಾನವಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿರುವಿಕೆ.

೭೮. ಆಶಾತ್ಯಾಗ, ಉದ್ಧತತನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು, ಆನುರಾಗವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಅಹಿಂಸಾಕರಣ, ದಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸದೆ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದು, ಜೀವರನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ.

೭೯. ದರ್ಪವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮಾತ್ಸರ್ಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವುದು, ಯಾಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಲಭಿಸಿದ ಧನದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವುದು, ಲೋಭವನ್ನು ಬಿಡುವುದು, ಆಲಸ್ಯರಾಹಿತ್ಯ, ಪರುಷವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಡದಿರುವುದು, ದೀನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವುದು.

೮೦. ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಯಾದವನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಂತೆಂದು ಆ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೮೧. ನಿತ್ಯವೂ ತ್ರಿಷವಣಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನೇ ಆಹಾರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿಯು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವನು.

ದ್ವಿತಾಃ ಪವಿತ್ರಚರಣಾತ್ಪ್ರಾಪ್ಯಾನುಜ್ಞಾಂ ಗುರೋರಥ |

ಸಮಾಚಕ್ಷುಃ ಸಮಾಗಮ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವದ್ಧಿಂ ತತ್ಪರೌಕಸಾಂ

|| ೯೫ ||

ಶಿಷ್ಯ ಉಚುಃ:-

ಶೃಣ್ವಂತ್ವಾರಾಧ್ಯಚರಣಾ ನೋಪಸರ್ಗೋಽತ್ರ ಕಶ್ಚನ |

ನಾನ್ನಕ್ಷಯೋ ವಾ ಸರ್ವಸ್ಯಾಂ ನಗರ್ಯಾಮಿಹ ಕುತ್ರಚಿತ್

|| ೯೬ ||

ಯತ್ರ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವತ್ಸಾಮರಥುನೀ ಸ್ವಯಂ |

ತ್ವಾದೃಶಾ ಯತ್ರ ಮುನಯಃ ಕ್ವ ಭೀಸ್ತತ್ರೋಪಸರ್ಗಜಾ

|| ೯೭ ||

ಸಮೃದ್ಧಿರ್ಯಾ ಗೃಹಸ್ಥಾನಾಮಿಹ ವಿಶ್ವೇಶಿತುಃ ಪುರ |

ನ ಸದ್ಧಿರಸ್ತಿ ವೈಕುಂಠೇ ತ್ವಲ್ಪಸ್ತಾ ಅಲಕಾದಯಃ

|| ೯೮ ||

ರತ್ನಾಕರೇಷು ರತ್ನಾನಿ ನ ತಾವಂತಿ ಮಹಾಮುನೇ |

ಯಾವಂತಿ ಸಂತಿ ವಿಶ್ವೇಶನಿರ್ಮಾಲ್ಯೋಪಭುಜಾಂ ಗೃಹೇ

|| ೯೯ ||

ಗೃಹೇ ಗೃಹೇತ್ರ ಧಾನ್ಯಾನಾಂ ರಾಶಯೋ ಯಾದೃಶಾಃ ಪುನಃ |

ನ ತಾದೃಶಃ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದತ್ತಾ ಐಂದ್ರೇ ಪುರೇ ಕ್ವಚಿತ್

|| ೧೦೦ ||

ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದರಿದ್ರರಾಗಿಬಿಟ್ಟರೋ? ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ತ್ವರೆಯಾಗಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿರಿ.

೯೫. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ಶಿಷ್ಯರು ಪೂಜ್ಯಪಾದನಾದ ಆತನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪಟ್ಟಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ ಪಟ್ಟಣಿಗರ ಸಕಲ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು.

೯೬. ಶಿಷ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:-ಪೂಜ್ಯಪಾದರೆ! ಕೇಳಿರಿ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉಪಕ್ಷಯವೂ ಸಂಭವಿಸಿಲ್ಲ. ಸಕಲ ನಗರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ನಾಭಾವವೆಂಬುದು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

೯೭. ಎಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವನೋ, ಎಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವಳೋ, ಎಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂತಹ ಮುನಿವರ್ಯರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಅಲ್ಲಿ ಅನ್ನಕ್ಷಯದ ಭಯವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು?

೯೮. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಈ ಪುರದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಯಾವ ಐಶ್ವರ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ವೈಭವವು ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕುಬೇರನ ಅಲಕಾನಗರಿಯೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಂತೂ ಅತ್ಯಲ್ಪಗಳೆಂದೇ ತೋರುವುವು.

೯೯. ಮುನಿವರ್ಯನೆ! ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಗೃಹಸ್ಥರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನವರತ್ನಗಳ ರಾಶಿಗಳಿರುವವೋ, ಅಷ್ಟು ರತ್ನಗಳು ರತ್ನಾಕರವೆನಿಸಿದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಾರವು.

೧೦೦. ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಧಾನ್ಯಗಳ ರಾಶಿಗಳು ಎಷ್ಟು

ಯತ್ರ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ಸುವಿಸ್ತಾರಫಲಪ್ರದಾ ।
 ನ ತತ್ರ ಪುರಿ ಸರ್ವಸ್ಯಾಂ ನರೋ ವೈ ನಿರ್ಧನಃ ಕ್ವಚಿತ್ ॥ ೧೦೧ ॥
 ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಃ ಸದನೇ ತ್ವಸ್ತಿನಾ ನಂದಕಾನನೇ ।
 ಮೋಕ್ಷೋಽಪಿ ಯತ್ರ ಸುಲಭಃ ಕಿಮನ್ಯತ್ತತ್ರದುರ್ಲಭಂ ॥ ೧೦೨ ॥
 ಸೀಮಂತಿನ್ಯಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಪತಿವ್ರತಪರಾಯಣಾಃ ।
 ಸರ್ವಾ ಭವಾನೀರೂಪಿಣ್ಯೋ ವಿಶ್ವೇಶಾರ್ಪಿತಸತ್ತ್ವಿಯಾಃ ॥ ೧೦೩ ॥
 ಯಾನಂತಃ ಪುರುಷಾಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಸರ್ವ ಏವ ಗಣಾಧಿಪಾಃ ।
 ಸರ್ವ ಏವ ಕುಮಾರಾ ವೈ ಸರ್ವೇ ತಾರಕದೃಷ್ಟಯಃ ॥ ೧೦೪ ॥
 ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಾಂಕಿತಭಾಲಾ ಯೇ ತೇ ಸರ್ವೇ ಚಂದ್ರಮಾಲಯಃ ।
 ಉಪಸರ್ಗಸಹಸ್ರೈಶ್ಚ ಪೀಡ್ಯಮಾನಾ ಅಪೀಹ ಯೇ ॥ ೧೦೫ ॥
 ನ ತ್ಯಜಂತಿ ಸದಾ ಕಾಶೀಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾ ಏವ ತೇಽಖಿಲಾಃ ।
 ಗೃಹೇ ಗೃಹೇಽಪಿ ಬಟಿನೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿವಿವಾದಿನಃ ॥ ೧೦೬ ॥

ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿರುವುವೋ, ಅಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣಗಳ ರಾಶಿಗಳು ಮಹೇಂ
 ದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತಗಳಾಗಲಾರವು.

೧೦೧. ಎಲ್ಲಿ ಭಗವತಿಯೇ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ
 ಅಪಾರಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವಳೋ, ಅಂತಹ ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಲ್ಲಿನೋಡಿದರೂ
 ನಿರ್ಧನನಾದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೂ ಕಾಣೆವು.

೧೦೨. ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮಿಗೈನಿವಾಸವೆನಿಸಿದ ಈ ಅನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ
 ಲಾಭವು ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವೆಂದಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದುದು ಯಾವು
 ದಿರುವುದು ?

೧೦೩. ಸಕಲಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಂಗಲಿಯರಾಗಿಯೂ ಪತಿವ್ರತ
 ಪರಾಯಣೆಯರಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಭವಾನೀದೇವಿಯ ರೂಪಿಣಿ
 ಯರು, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿರು
 ವರು.

೧೦೪. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪುರುಷರಿರುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ
 ಗಣನಾಯಕರೇ ಆಗಿರುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ನಿತ್ಯಯೌವನವುಳ್ಳವರೇ. ಎಲ್ಲರೂ
 ತಾರಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವರೇ !

೧೦೫-೧೦೬. ಯಾರು ತ್ರಿಪುಂಡ್ರದಿಂದಲಂಕೃತವಾದ ಫಾಲಭಾಗವುಳ್ಳ
 ವರೋ ಅವರು ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯ ಸ್ವರೂಪರೇ. ಯಾರು ಸಾವಿರಾರು ವಿಘ್ನಗ
 ಳಿಂದ ಪ್ರತಿಹತರಾದರೂ ಸದಾಕಾಶಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ

ಸ್ವಧೂನೀಧೂತಕಲುಷಾಃ ಸಂತೀಹ ಚತುರಾಸನಾಃ |

ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಯಃ ಕ್ಷೇತ್ರಸಂನ್ಯಾಸಕಾರಿಣಃ || ೧೦೭ ||

ಸರ್ವ ಏವ ಹೃಷೀಕೇಶಾಃ ಸರ್ವೇ ವೈ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಃ |

ಅಚ್ಯುತಾ ಏವ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಏತತ್ಕ್ಷೇತ್ರಪರಿಗ್ರಹಾಃ || ೧೦೮ ||

ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವಾ ಪುರುಷೋ ವಾಪಿ ಸರ್ವ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ |

ಸರ್ವ ಏವ ತ್ರಿನಯನಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ಚತುರ್ಭುಜಾಃ || ೧೦೯ ||

ಶ್ರೀಕಂಠಾಃ ಸರ್ವ ಏವಾತ್ರ ಸರ್ವೇ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಾ ಧ್ರುವಂ |

ಮೋಕ್ಷಶ್ರೀಶ್ರಿತನಷ್ಟಾಣಸ್ವಧೂನಾರೀಶ್ವರಾ ಯತಃ || ೧೧೦ ||

ಧರ್ಮರಾಶಿಃ ಪರಶ್ಚಾತ್ರ ಮಹಾಂತೋಃ ಶ್ವಾರ್ಥರಾಶಯಃ |

ಸರ್ವೇ ಕಾಮಾಃ ಫಲಂತ್ಯತ್ರ ಕೈವಲ್ಯಂ ಚಾತಿನಿರ್ಮಲಂ || ೧೧೧ ||

ನ ಗರ್ಭವಾಸಸಂಸರ್ಗಃ ಕಾಶೀಸಂಸ್ಥಿತಿಕಾರಿಣಾಂ |

ನ ಕಲಿಶ್ಚಾತ್ರ ಬಾಧೇತ ಕಾಲೋ ನೈವ ಪ್ರಬಾಧತೇ || ೧೧೨ ||

ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವರು.

೧೦೭. ಅವರು ಗಂಗಾಸ್ನಾನಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಪಾಪರಾಗಿ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಾಯಕರೂ ಕ್ಷೇತ್ರಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ ಆಗಿರುವರಲ್ಲದೆ ಚತುರಾಸನರಾಗಿ (ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಹೋಲುವವರಾಗಿ ಅಥವಾ ವಾಕ್ಚಾತುರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ) ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

೧೦೮. ಎಲ್ಲರೂ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಪರರೇ. ಎಲ್ಲರೂ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರೇ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿರುವವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಚ್ಯುತಸ್ವರೂಪರೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೦೯. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಆಗಲಿ ಪುರುಷರೇ ಆಗಲಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೂ ತ್ರಿಲೋಚನರೇ ಮತ್ತು ಚತುರ್ಭುಜರೇ ಆಗಿರುವರು.

೧೧೦. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕಂಠರೇ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುಂಜಯರೇ ಎಂಬುವುದು ದಿಟವು. ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ಸ್ವರೂಪರೇ ಆಗಿ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಆಶ್ರಯಭೂತನಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು.

೧೧೧. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಧರ್ಮರಾಶಿಯು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವು. ಅಸಂಮಿತಗಳಾದ ಧನದ ರಾಶಿಗಳೂ ಗಳಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಇಲ್ಲಿ ಸಕಲಾರ್ಥಿಷ್ಟಗಳೂ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕೈವಲ್ಯವೂ ಕರತಲಗತವಾಗುವುದು.

೧೧೨. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ಗರ್ಭವಾಸದ ಸಂಸರ್ಗ

ಏನಾಂಸಿ ನಾತ್ರ ಬಾಧಂತೇ ವಿಶ್ವೇಶಶರಣಾರ್ಥಿನಃ	೧೧೩
ಯತ್ರ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾದಬಿಂದುಕಲಾತ್ಮಕಃ	
ಧ್ವನಿರೂಪೀ ಹಿ ತತ್ರಾಸ್ತಿ ಪ್ರಣವೋ ಮಂತ್ರವಿಗ್ರಹಃ	೧೧೪
ಅತೋ ವಿಗ್ರಹವಂತೋಽತ್ರ ಸಂತಿ ವೇದಾ ವಿನಿಶ್ಚಿತಂ	
ಸರಸ್ವತೀ ಸರಿದ್ರೂಪಾ ಹೃತಃ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಕೇತನಂ	೧೧೫
ಆನಂದಕಾನನಂ ಸರ್ವಂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕೃತಾಲಯಂ	
ಯಾವಂತೋ ದಿವಿ ವೈ ದೇವಾಸ್ತಾವಂತೋಽತ್ರ ಮೃಷಾ ನ ಹಿ	೧೧೬
ನೀರಾಜಯಂತಿ ವಿಶ್ವೇಶಂ ರಾತ್ರೌ ರಾತ್ರೌ ಸದಾಹಯಃ	
ಸ್ವಘಣಾನುಣಿದೀಪೈಶ್ಚ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕಾಶೀಂ ರಸಾತಲಾತ್	೧೧೭
ಸಮುದ್ರಾಃ ಸರ್ವ ಏನಾತ್ರ ಕಾಮಧೇನುವ್ರಜಾನ್ವಿತಾಃ	
ಪಂಚಪೀಯೂಷಧಾರಾಭಿರ್ವಿಶ್ವೇಶಂ ಸ್ನಪಯಂತಿ ಹಿ	೧೧೮

ವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಯು ತನ್ನ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾರದು. ಕಾಲ ಯಮನೂ ಇಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಪೀಡಿಸಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲ.

೧೧೩. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದಿದವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಾತಕಗಳೂ ಬಾಧಿಸಲಾರವು.

೧೧೪. ನಾದಬಿಂದುಕಳಾತ್ಮಕನಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ ಎಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿರುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಾದಸ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರಣವು ಮಂತ್ರವೆಂಬ ಶರೀರದಿಂದ ಕೂಡಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದು.

೧೧೫. ಆದುದರಿಂದ ಸಕಲ ವೇದಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಶರೀರಧಾರಿಗಳಾಗಿರುವುದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆವಾಸವೆನಿಸಿದ ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ನವಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವಳು.

೧೧೬. ಈ ಆನಂದಕಾನನದ ಆದ್ಯಂತವೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಲಯವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೇವತೆಗಳಿರುವರೋ, ಅಷ್ಟು ಜನರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವರೆಂಬುದು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

೧೧೭. ಪ್ರತಿದಿವಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆದಿಶೇಷನೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಗರು ರಸಾತಲಲೋಕದಿಂದ ಕಾಶಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೆಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನಗಳ ದೀಪಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ನೀರಾಜನಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವರು.

೧೧೮. ಸಕಲ ಸಮುದ್ರಗಳೂ ಕಾಮಧೇನು ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ದವುಗಳಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳಾಗಿರುವವು. ಪಂಚಾಮೃತಗಳ ಧಾರೆಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವು.

ಮಂದಾರಃ ಪಾರಿಜಾತಶ್ಚ ಸಂತಾನೋ ಹರಿಚಂದನಃ |

ಕಲ್ಪದ್ರುಮಶ್ಚ ಪಂಚೈತೇ ತರುಭಿಃ ಸಹ ಸರ್ವದಾ || ೧೧೯ ||

ಸರ್ವೇ ಸುರನಿಕಾಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವ ಏವ ಮಹರ್ಷಯಃ |

ಯೋಗಿನಃ ಸರ್ವ ಏವಾತ್ರ ಕಾಶೀನಾಥಮುಪಾಸತೇ || ೧೨೦ ||

ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಸದನಂ ಕಾಶೀ ಕಾಶೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪರಾಲಯಃ |

ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರಮಿದಂ ಕಾಶೀ ಕಾಶೀ ಸರ್ವಾ ತ್ರಯಾನುಯಾ || ೧೨೧ ||

ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಮುನಿವರಃ ಸಾರಾಶರ್ಯೋ ಮಹಾತಪಾಃ |

ಏವಂ ಬಭಾಷೇ ತಾನ್ಶಿಷ್ಯಾನ್ಮನಃ ಶ್ಲೋಕಂ ಪಠಂತ್ವಮುಂ || ೧೨೨ ||

ಶಿಷ್ಯ ಉಚುಃ:—

ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಚಾಶ್ರಯಃ ಕಾಶೀ ಕಾಶೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪರಾಲಯಃ |

ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರಮಿದಂ ಕಾಶೀ ಕಾಶೀ ಸರ್ವಾ ತ್ರಯಾನುಯಾ || ೧೨೩ ||

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ:—

ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ತದಾ ನ್ಯಾಸಃ ಕ್ರೋಧಾಂಧೀಕೃತಲೋಚನಃ |

ಕ್ಷುತ್ಪಶಾನುಜ್ವಲನ್ಮೂರ್ತಿಃ ಕಾಶೀಂ ಶಪ್ಸತಿ ಕುಂಭಜ || ೧೨೪ ||

೧೧೯. ಮಂದಾರ, ಪಾರಿಜಾತ, ಸಂತಾನ, ಹರಿಚಂದನ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪ ವೃಕ್ಷಗಳೆಂಬ ದೇವವೃಕ್ಷಗಳೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಇತರ ಮಹಾವೃಕ್ಷಗಳೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿರುವುವು.

೧೨೦. ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹಗಳೂ, ಸಕಲರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಸಕಲಯೋಗಿನಯರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಶೀಶ್ವರನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೧೨೧. ಈ ಕಾಶಿಯು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳ ನಿವಾಸವು. ಕಾಶಿಯೇ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಉತ್ತಮಾಲಯವು. ಇದೇ ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆದ್ಯಂತ ಪ್ರದೇಶವೂ ವೇದಮಯವೇ ಆಗಿರುವುದು.”

೧೨೨. ಇಂತೆಂದ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು “ಪುನಃ ಆ ಕಡೆಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವನು.

೧೨೩. ಶಿಷ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—ಕಾಶಿಯು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವು. ಕಾಶಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಆಲಯವು. ಈ ಕಾಶಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರವು. ಕಾಶಿಯೆಂಬ ಸಮಸ್ತಕ್ಷೇತ್ರವೂ ವೇದಮಯವೇ ಆಗಿರುವುದು.

೧೨೪. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ಕುಂಭಸಂಭವನೆ! ಶಿಷ್ಯರಾಡುವ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನ್ಯಾಸನು ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣುಕಾಣದವನಾಗಿ ಹಸಿ

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :-

ಮಾಭೂತ್ಪ್ರೈಪುರುಷೀ ವಿದ್ಯಾ ಮಾಭೂತ್ಪ್ರೈಪುರುಷಂ ಧನಂ ।
 ಮಾಭೂತ್ಪ್ರೈಪುರುಷೀ ಮುಕ್ತಃ ಕಾಶೀಂ ವ್ಯಾಸಃ ಶಪನ್ನಿತಿ ॥ ೧೨೫ ॥
 ಗರ್ವಃ ಪರೋಽತ್ರ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಧನಗರ್ವೋಽತ್ರ ಮೈ ಮಹಾನ್ ।
 ಮುಕ್ತಿಗರ್ವೇಣ ನೋ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತ್ಯತ್ರ ವಾಸಿನಃ ॥ ೧೨೬ ॥
 ಇತಿ ಕೃತ್ವಾ ನುತಿಂ ವ್ಯಾಸಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಶಾಪಮದಾತ್ತದಾ ।
 ದತ್ತಾಪಿ ಶಾಪಂ ಸಮುನಿರ್ಭಿಕ್ಷಿತುಂ ಕ್ರೋಧನಾನ್ಯಯೌ ॥ ೧೨೭ ॥
 ಪ್ರತಿಗೇಹಂ ತ್ವರಾಯುಕ್ತಃ ಪ್ರವಿಶನ್ಮೋಮದತ್ತದೃಕ್ ।
 ಬಭ್ರಾಮ ನಗರೀಂ ಸರ್ವಾಂ ಕ್ವಾಪಿ ಭೈಕ್ಷಂ ನ ಲಬ್ಧವಾನ್ ॥ ೧೨೮ ॥
 ಅಂಶುಮಾಲಿನಮಾವೀಕ್ಷ್ಯ ಮನಾಗ್ಲೋಹಿತಮಂಡಲಂ ।
 ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರಂ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ನಿರ್ಯಯಾವಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ ॥ ೧೨೯ ॥
 ಅಥ ಗಚ್ಛನ್ಮಹಾದೇವ್ಯಾ ಗೃಹದ್ವಾರಿ ನಿಷಣ್ಣಯಾ ।
 ಪ್ರಾಕೃತಸ್ತ್ರೀಸ್ವರೂಪಿಣ್ಯಾ ಭಿಕ್ಷಾಯೈ ಪ್ರಾರ್ಥಿತೋಽತಿಥಿಃ ॥ ೧೩೦ ॥

ವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವನು.

೧೨೫. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—“ತ್ರಿಪುರುಷರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಆಗಲಿ, ಧನವೇ ಆಗಲಿ, ಅವನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವೇ ಆಗಲಿ ಈ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಲಭಿಸದಿರಲಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯಾಸನು ಶಾಪವನ್ನೀಯುವನು.

೧೨೬. “ಇಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಗರ್ವವು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದು. ಐಶ್ವರ್ಯದ ಮದವು ಮಹತ್ತರವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಜನರು ಮೋಕ್ಷವು ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.”

೧೨೭. ಇಂತೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ವ್ಯಾಸನು ಶಾಪವನ್ನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದನು. ಮತ್ತು ಆ ಕ್ರೋಧದ ವೇಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಲು ಹೊರಟನು.

೧೨೮. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ, ಉರನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿಬಂದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ.

೧೨೯. ಬಳಿಕ ಸಾಯಂಸಮಯವಾಗಲು ಸೂರ್ಯನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ವ್ಯಾಸನು ಕೋಪದಿಂದ ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಸುಟು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

೧೩೦. ಬರುತ್ತ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಸ್ತ್ರೀಯಳರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಮಹಾ

ಗೃಹಿಣ್ಯವಾಚ:-

ಭಗವನ್ನಿಕ್ಷುಕ್ತಾಸ್ತವದದ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಕುತ್ರಚಿತ್ |

ಅಸತ್ಯತ್ಯಾತಿಥಿಂ ನಾಥೋ ನ ಮೇ ಭೋಕ್ಷ್ಯತಿ ಕರ್ಮಚಿತ್ || ೧೩೧ ||

ವೈಶ್ವದೇವಾದಿಕಂ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ ಗೃಹಪತಿರ್ಮನು |

ಪ್ರತೀಕ್ಷೇತಾತಿಥಿಸಥಂ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವನುತಿಥಿಭವ || ೧೩೨ ||

ವಿನಾತಿಥಿಂ ಗೃಹಸ್ಥೋ ಯಸ್ತ್ವನ್ನಮೇಕೋ ನಿಷೇವತೇ |

ನಿಷೇವತೇಘಂ ಸ ಪರಂ ಸಹಿತಃ ಸ್ವಸಿತಾಮಹೈಃ || ೧೩೩ ||

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವರಿತಮಾಯಾಹಿ ಕುರು ಮೇ ಪತ್ಯುರೀಹಿತಂ |

ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ಸಫಲಂ ಕರ್ತುಮಿಚ್ಛತೋಽತಿಥಿಪೂಜನಾತ್ || ೧೩೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗತಾಮರ್ಷೋ ವ್ಯಾಸಸ್ತಾಮಾಹ ವಿಸ್ಮಿತಃ |

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ:-

ಭದ್ರೇ ಕಾತ್ಯಂ ಕುತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಪೂರ್ವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಕುತ್ರಚಿತ್ || ೧೩೫ ||

ದೇವಿಯ ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಆಕೆಯೂ ಆತನನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು.

೧೩೧. ಗೃಹಿಣಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:-“ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಇಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುಕನಾದರೂ ನನಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಅತಿಥಿ ಗಾದರೂ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡದೆ ನನ್ನ ನಾಥನು ಎಂದೂ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

೧೩೨. ನನ್ನ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ತನ್ನ ವೈಶ್ವದೇವಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅತಿಥಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಇಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಯಾಗು.

೧೩೩. ಯಾವ ಗೃಹಸ್ಥನು ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸದೆ ಒಬ್ಬನೇ ಅನ್ನವನ್ನು ಸೇವಿಸುವನೋ, ಅವನು ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳೊಡನೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪಾಪವನ್ನೇ ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೧೩೪. ಅದುದರಿಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತನ್ನ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಲೆಳಸುವ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮನೋಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸು. ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬೇಗ ಬಾ.”

೧೩೫. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶಾಂತನಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಾಸನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಸ್ಮಯಭರಿತನಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-“ಎಲಾ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೇ! ನೀನು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರುವೆ? ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ.

ಮನ್ನೇ ಧರ್ಮಮಯಿಾ ಮೂರ್ತಿಃ ಕಾಸಿ ತ್ವಂ ಶುಚಿನಾನಸಾ |
 ತ್ವದ್ಧರ್ಶನಾತ್ಪರಾಂ ಪ್ರೀತಿಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮೇ || ೧೩೬ ||
 ತ್ವಂ ಸುಧೈವ ಭವೇಃ ಸ್ರಾಯಃ ಸರ್ವಾವಯವಸುಂದರಿ |
 ಮಂದರಾಘಾತಸಂತ್ರಾಸಾತ್ಪ್ರಕೃಕ್ಷೀರಾರ್ಣವಸ್ಥಿತಿಃ || ೧೩೭ ||
 ಕಲಾ ಸುಧಾಕರಸ್ಯಾಥ ಕುಹೂ ರಾಹುಭಯಾದ್ವಿತಾ |
 ಸೀಮಂತಿನೀಸ್ವರೂಪೇಣ ತಿಷ್ಠೇ ಕಾಶ್ಯಾಮನಿರ್ಭಯಾ || ೧೩೮ ||
 ಅಥವಾ ಕಮಲಾಸಿ ತ್ವಂ ವಿಹಾಯ ಕಮಲಾಲಯಂ |
 ನಿಶಿ ಸಂಕೋಚಿತಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ವಿಕಾಶಿನ್ಯಾಂ ವಸೇಃ ಸದಾ || ೧೩೯ ||
 ಕಿಂ ವಾ ನು ಕರುಣಾಮೂರ್ತಿರಿಹ ಕಾಶಿನಿವಾಸಿನಾಂ |
 ಸರ್ವದುಃಖೌಘಹರಿಣೀ ಪರಾನಂದಪ್ರದಾಯಿನೀ || ೧೪೦ ||
 ವಾರಾಣಸ್ಯಾಃ ಕಿಮುಥವಾಃ ಅಧಿಷ್ಠಾತ್ರೀ ದೇವತಾ ತ್ವಮು |
 ಕಿಂ ವಾ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತ್ವಂ ಯಾ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಪರಿಗೀಯತೇ || ೧೪೧ ||

೧೩೬. ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವಳಾದ ನೀನು ಕೇವಲ ಧರ್ಮಮಯವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತಳೆದ ಯಾವಳೋ ದೇವತೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ನಿರತಿಶಯವಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುವು.

೧೩೭-೧೩೮. ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಿಯಾದ ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ಅಮೃತವೇ ಆಗಿರಬಹುದೇನು? ಮಂದರಪರ್ವತದ ಮಂಥನದ ಭಯದಿಂದ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆಯಾ? ಅಥವಾ ರಾಹುಕೇತುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಂದ್ರಕಲೆಯೇ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯಳಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ?

೧೩೯. ಅಲ್ಲದೆ ನೀನು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಕಮಲದ ನೆಲೆಯನ್ನುಳಿದು ನಿರಂತರವೂ ಗುಣ ವಿಕಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕಾಶಿಯನ್ನೇ ಶಾಶ್ವತಾವಾಸವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

೧೪೦. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಕಾಶೀನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಸ್ತದುಃಖ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವವಳೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವವಳೂ ಆದ ಕರುಣಾಮೂರ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿರುವೆಯಾ?

೧೪೧. ಅಥವಾ ನೀನೇನಾದರೂ ವಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ದೇವತೆಯಾ? ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವಿಧವಾಗಿ ಗಾನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇ ನೀನು.

ಶ್ವನಾಕಂ ಯಾಯಜೂಕಂ ವಾ ಪ್ರಾಂತೇಲಂಕುರ್ವತೀ ಸಮಂ ।
ಮದ್ಭಾಗ್ಯಂ ವಾ ಪರಿಣತಮೇತದ್ಯೋಷಿತ್ಸ್ವರೂಪನಃ ॥ ೧೪೨ ॥
ಅಥವಾ ಸಾ ಭವೇನ್ನೂನಂ ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಪರಿಗೀಯತೇ ।
ಭಕ್ತಪೋತಪ್ರದಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಭವಾನೀ ಭವನಾಶಿನೀ ॥ ೧೪೩ ॥
ಸರ್ವಭೈವ ನ ನಾರೀ ತ್ವಂ ನಾಸುರೀ ನೈವ ಕಿನ್ನರೀ ।
ವಿದ್ಯಾಧರೀ ನ ನೋ ನಾಗೀ ನೋ ಗಂಧರ್ವೀ ನ ಯಕ್ಷಿಣೀ ॥ ೧೪೪ ॥
ತ್ವಮಿಷ್ಟದೇವತೈವಾಸಿ ಕಾಚಿನ್ಮೇ ನೋಹಹಾರಿಣೀ ।
ಕೇಯಂ ಚಿಂತಾಫವಾ ಮೇತ್ರ ಕಾಚಿತ್ತ್ವಂ ಭವ ಸುಂದರಿ ॥ ೧೪೫ ॥
ಪರನಾಸಸ್ಮ್ಯಹಂ ಜಾತಸ್ತವ ದರ್ಶನತೋಽಧುನಾ ।
ಅವಶ್ಯಮೇವ ಕರ್ತಾಸ್ಮಿ ತವಾದೇಶ್ಯಂ ತದಾದಿಶ ॥ ೧೪೬ ॥
ಏಕಂ ತಪೋವ್ಯಯಂ ಹಿತ್ವಾ ಕಾರಯಿಷ್ಯಸಿ ಯತ್ಪುನಃ ।
ತದೇವಾಹಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ವಿಧೇಯಃ ಶುಭಲೋಚನೇ ॥ ೧೪೭ ॥

೧೪೨. ಚಂಡಾಲನನ್ನೂ, ಸೋಮಯಾಜಿಯನ್ನೂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಹೆಂಗುಸಿನ ಆಕಾರವನ್ನು ತಳೆದುಬಂದ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವೆನು.

೧೪೩. ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವವರಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹರಿಗೋಲಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ಭವನಾಶಿನಿಯಾದವಳೂ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳೂ ಆದ ಭವಾನಿಯೇ ನೀನಾಗಿರುವೆಯೋ !

೧೪೪. ಹೇಗಾದರೂ ನೀನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮನುಷ್ಯಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸಿಯೂ, ಕಿನ್ನರಿಯೂ, ವಿದ್ಯಾಧರಿಯೂ, ನಾಗಕನ್ಯೆಯೂ, ಗಂಧರ್ವಸ್ತ್ರೀಯೂ, ಯಕ್ಷಿಣಿಯೂ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ.

೧೪೫. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೋಹವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಬಂದ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಎಲೆ ಸುಂದರಿಯೆ ! ಈ ನನ್ನ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನನಗಾಗಬೇಕಾದುದೇನು ? ನೀನು ಯಾರಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿರಲೊಲ್ಲೆಯೇಕೆ ?

೧೪೬. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪರವಶನಾಗಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸು.

೧೪೭. ವಿಶಾಲನೇತ್ರಿಯೆ ! ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ವ್ಯಯವೊಂದನ್ನುಳಿದು ನೀನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆಯಾದರೂ, ನಿನಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವೆನು.

ನ ವಚಸ್ವಾದ್ಯಶೀನಾಂ ಹಿ ಮಹತ್ವಂ ಹಾಪಯೇತ್ಸತಾಂ ।
 ಪರಂ ತ್ವಂ ಕಾಸಿ ಸುಭಗೇ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರೂಹಿ ಮಮಾಗ್ರತಃ ॥ ೧೪೮ ॥
 ಅಥವಾ ತನ ದೇಹೇಽಸ್ತಿನ್ಯಾಸತ್ಯಂ ನಿರ್ಮಲೇಕ್ಷಣೇ ।
 ಇತಿ ಪೃಷ್ಠಾಹ ಮುನಿನಾ ಸಾ ವಿಶ್ವಾಯುರ್ಘಟೋದ್ಭವ ॥ ೧೪೯ ॥
 ಅತ್ರತ್ಯತ್ಯೈವ ಹಿ ಮುನೇ ಗೃಹಿಣೇ ಗೃಹಮೇಧಿನಃ ।
 ನಿತ್ಯಂ ವೀಕ್ಷೇ ಚರಂತಂ ತ್ವಾಂ ಭಿಕ್ಷುಂ ಶಿಷ್ಯಗಣೈರ್ವೃತಂ ॥ ೧೫೦ ॥
 ತ್ವಮೇವ ಮಾಂ ನೋ ಜಾನೀಷೇ ಜಾನೇ ತ್ವಾಮಹಮೇವ ಹಿ ।
 ತಪಸ್ವಿನಿಂ ಬಹೂಕ್ತೇನ ಯಾವನ್ನಾಸ್ತಂ ಭವೇದ್ರವಿಃ ॥ ೧೫೧ ॥
 ಸ್ವಾಣನಾಥಸ್ಯ ಮೇ ತಾನದಾತಿಥ್ಯಂ ಸಫಲೀಕುರು ।
 ತಚ್ಛೃತ್ವಾ ಸ ಮುನಿಃ ಸ್ವಾಹ ವಿನಯಾನತಕಂಧರಃ ॥ ೧೫೨ ॥
 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :-
 ಅಸ್ತಿ ಮೇ ನಿಯಮಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಂಚೇದ್ವೃಜೇಚ್ಛುಭೇ ।
 ಏಕಭಿಕ್ಷಾಂ ತದಾಹಂ ತು ಕರಿಷ್ಯೇ ನಾನ್ಯಥಾ ಪುನಃ ॥ ೧೫೩ ॥

೧೪೮. ನಿನ್ನಂತಹರ ಮಾತುಗಳು ಸತ್ಪುರುಷರ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಯನ್ನು ತರುವಂತಹವುಗಳಾಗಲಾರವು. ಎಲಾ ಸುಭಗೆಯೆ! ಆದರೆ ನೀನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವವಳಾಗು.

೧೪೯. ಓ ವಿಶಾಲನೇತ್ರೆಯೆ! ನಿನ್ನ ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯವೆಲ್ಲಿಯದು?" ಎಲೈ ಕುಂಭಸಂಭವನೆ! ಇಂತೆಂದ ಆ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಲೋಕಜೀವನಕ್ಕೆ ಏಕಾಧಾರಳಾದ ಆ ದೇವಿಯು ಹೇಳಿದಳು.

೧೫೦. "ಮುನಿವರ್ಯನೆ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಗೃಹ ಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯೊಬ್ಬನ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಶಿಷ್ಯ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು.

೧೫೧-೧೫೨. ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವೆ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು. ಅಯ್ಯಾ ತಪೋನಿಷ್ಠನೆ! ಬಹಳ ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು? ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಂಗತನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನನ್ನ ಪತಿದೇವನ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು." ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ವ್ಯಾಸ ಮುನಿಯು ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೫೩. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:- "ಮಂಗಳಾಂಗೀ! ನನಗೆ ಒಂದು ನೊಂದು ನಿಯಮವಿರುವುದು. ಇದು ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಗಲಾರದು."

ತಪಸ್ವ್ಯದೀರಿತಂ ಶೃತ್ವಾ ಸಾ ಪ್ರೋವಾಚ ವಚಸ್ತತಃ |

ಅನಿಶಂಕಂ ವದ ಮುನೇ ಕಸ್ತೇಸ್ಮಿ ನಿಯಮಃ ಸುಧೀಃ || ೧೫೪ ||

ಮಮ ಭರ್ತುಃ ಪ್ರಸಾದೇನ ಕಿಂಚಿನ್ನೂನಂ ಯತೋಽತ್ರ ನ |

ಇತಿ ಶೃತ್ವಾ ಪ್ರಹೃಷ್ಠಾತ್ಮಾ ಸ ತಾಮಾಹ ತಪೋಧನಃ || ೧೫೫ ||

ಅಯುತಂ ಮಮ ಶಿಷ್ಯಾ ಯೇ ತೈಃ ಸಪಂಕ್ತಿಮಹಂ ವೃಣೇ |

ಅಸ್ತಂ ಯಾವನ್ನ ಯಾತ್ಯರ್ಕಸ್ತಾವದ್ಬೋಕ್ಷ್ಯೇನೈಥಾ ನ ಹಿ || ೧೫೬ ||

ನಿಶಮ್ಯೇತಿ ಪ್ರಹೃಷ್ಠಾತ್ಮಾ ಸಾ ಪ್ರೋವಾಚ ಮುನಿಂ ತತಃ |

ಕಿಂ ನಿಲಂಬೇನ ತದ್ಯಾಹಿ ಸರ್ವಾನ್ಶಿಷ್ಯಾನ್ಸಮಾಹ್ವಯ || ೧೫೭ ||

ಪುನಃ ಪ್ರಾಹ ಸ ತಾಂ ಸಾಧ್ವಿ ತ್ವೇತಾವತ್ಸಿದ್ಧಿ ರಸ್ತಿ ತೇ |

ಯೇನ ತೃಪ್ತಿಂ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಮಚ್ಛಿಷ್ಯಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ತೇ || ೧೫೮ ||

ಸ್ಮಿತ್ವಾಥ ಸಾಬ್ರವೀತ್ತಂ ತು ಮುನೇ ಭರ್ತುರನುಗ್ರಹಾತ್ |

ಸಿದ್ಧ ಮೇವ ಸದೈವಾಸ್ತೇ ಸರ್ವಂ ತಾವನ್ಮಮಾಲಯೇ || ೧೫೯ ||

೧೫೪. ತಪಸ್ವಿಯು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕೆಯು ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. “ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಮುನಿಯೇ! ನಿನ್ನ ನಿಯಮವು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವವನಾಗು.

೧೫೫. ನನ್ನ ಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿರುವುದು.” ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ತಪೋಧನನು ಹೃಷ್ಣಾಂತ ರಂಗನಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೫೬. ನನ್ನ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಸಹಪಜ್ಜಿಭೋಜನವನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಅದನ್ನೂ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಾನವಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾನು ಊಟಮಾಡುವವನಲ್ಲ.”

೧೫೭. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕೆಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅರಳಿದ ಮುಖವುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದಳು. “ತಡವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ಬೇಗ ಹೊರಟು ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.”

೧೫೮. ಪುನಃ ಆತನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, “ಎಲೈ ಸಾಧ್ವಿಯೇ! ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಶಿಷ್ಯರೂ ಭೋಜನದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವುದೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

೧೫೯. ಆಕೆಯು ನಗುತ್ತ ಆತನಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತಳು. “ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ! ನನ್ನ ಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು.

ಯಾವತಾರ್ಥಜನಸ್ತುಪ್ತಿಮೇತಿ ಸರ್ವೋಽಪಿ ಸರ್ವಶಃ |

ನಯಂ ನ ತಾದೃಜ್ಞಹಿಲಾ ಭರ್ತೃಸಂದೇಹಕಾರಿಕಾಃ || ೧೬೦ ||

ಅಯಾತೋಽರ್ಥೀ ಯದಾ ಗೇಹೇ ಸಿದ್ಧಂ ಕಾರ್ಯಂ ತದೈವ ಹಿ |

ಪರಿಪೂರ್ಣಾ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಾ ಮನೋರಥಾಃ || ೧೬೧ ||

ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಗೃಹಂ ಸರ್ವಂ ಪತ್ಯುಃ ಸಾದಪ್ರಸಾದತಃ |

ಯಾಹಿ ತೂರ್ಣಂ ಸಮಾಯಾಹಿ ಯಾವದನ್ನಾರ್ಥಭಿಃ ಸಹ || ೧೬೨ ||

ಪತಿರ್ಮೇ ಬಹುಕಾಲೀನಃ ಕಾಲಂ ನ ಸಹತೇ ಚಿರಂ |

ಪ್ರಿಯಾತಿಥಿಃ ಪ್ರಿಯತಮಸ್ತದಾತಿಥ್ಯಸಮೃದ್ಧಯೇ || ೧೬೩ ||

ಅಶು ಗತ್ವಾ ಸಮಾಗಚ್ಛ ಯಾವನ್ನಾಸ್ತಮಿತೋ ರವಿಃ |

ಇತಿ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಸ್ತುರಿತಃ ಶಿಷ್ಯಾನಾಹೂಯ ಸರ್ವತಃ || ೧೬೪ ||

ಅಗತ್ಯ ತಾಂ ಪುನಃ ಪ್ರಾಹ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತನ್ಮಾರ್ಗಲೋಚನಾಂ |

ಮಾತಃ ಸರ್ವೇ ಸಮಾಯಾತಾಸ್ತುರಿತಂ ದೇಹಿ ಭೋಜನಂ || ೧೬೫ ||

೧೬೦. ಅನ್ನಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಜನರು ಸಕಲರೂ ಸಕಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಷ್ಟು ಸಂಭಾರಗಳಿದ್ದೇ ಇರುವುವು. ಪತಿಗಳು ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಾವಲ್ಲ.

೧೬೧. ಅತಿಥಿಯು ಯಾವಾಗ ಮನೆಗೆ ಬಂದನೋ, ಆಗಲೇ ಸಮಸ್ತವೂ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತೆಂದೇ ತಿಳಿ. ಸಕಲ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಪರಿಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿರುವುವು. ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳೂ ಕೈಗೊಡಿರುವುವು.

೧೬೨. ಪತಿದೇವನು ಪಾದದ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮನೆಯು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಹೊರಟು ಅನ್ನಾರ್ಥಿಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗು.

೧೬೩. ನನ್ನ ಪತಿದೇವನು ಬಹುವೃದ್ಧನು. ಬಹಳಕಾಲ ಹಸಿವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರನು. ಆತನ ಅತಿಥ್ಯದ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಇಂದು ನೀನು ಬಹಳ ಇಷ್ಟನಾದ ಅತಿಥಿಯಾಗಿರುವೆ.

೧೬೪. ಆದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿತನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.” ಇಂತೆಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹರ್ಷಗೊಂಡು ವ್ಯಾಸಮುನಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಆಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದನು.

೧೬೫. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಜಿಂಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ ವಿಶಾಲಗಳಾದ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು. “ತಾಯೆ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವೆವು. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಮಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಕೊಡು.

ಅಸ್ತಾಚಲಂ ಹಿ ಸಮಯಾ ಸಮಿಯಾದೇಷ ಭಾಸ್ಕರಃ |
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮಂದಿರಸ್ಯಾಂತರ್ವಿವಿಶುಸ್ತೇ ತಪೋಧನಾಃ || ೧೬೬ ||
 ತನ್ಮಂಡಪಮಣಿಜ್ಯೋತಿಸ್ತತ್ಕಾಹಿತದಿನಶ್ರಿಯಃ |
 ಯಾವದ್ಗಚ್ಛಂತಿ ತತ್ಸಾಧನುಧ್ಯಮಾಶು ತಪಸ್ವಿನಃ || ೧೬೭ ||
 ಸಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ತಾನತ್ರೇ ಕೈಶ್ಚಿತ್ಕೈಶ್ಚಿತ್ಸಮರ್ಚ್ಯ ಚ |
 ಕತಿಚಿತ್ಪರಿವಿಷ್ಟಾನ್ನಾ ಭೋಕ್ತುಮೇವೋಪವೇಶಿತಾಃ || ೧೬೮ ||
 ತದ್ವಿನ್ಯಸಾಕಸಂಭಾರಾನ್ಪುಷ್ಪಾನ್ವ ತದ್ವುಷ್ಪಯಃ ಕ್ಷಣಾತ್ |
 ಪರಾನ್ಮುಪ್ತಮುಸಾಗಚ್ಛನ್ನ್ಯಾಣಾನ್ಯಾಮೋದರಾಜಿಭಿಃ || ೧೬೯ ||
 ಅತಿತ್ಯಸ್ತಿಂ ಸಮಾಪನ್ನಾಸ್ತೇ ತದನ್ನನಿಷೇವಣಾತ್ |
 ಆಚಾಂತಾಶ್ಚಂದನೈಃ ಸ್ಫುಗ್ಧಿರಂಬರೈಃ ಪರಿಭೂಷಿತಾಃ || ೧೭೦ ||
 ಅಥ ಸಾಂಧ್ಯಂ ವಿಧಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರೋಪವಿಶ್ಯ ತದಗ್ರತಃ |
 ಅಭಿಸಂದ್ಯ ಮಹಾಶೀರ್ಭಿಯಾರ್ವದ್ಗಂತುಂ ಪ್ರಚಕ್ರಮುಃ || ೧೭೧ ||

೧೬೬. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಾಚಲದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು.”
 ಇಂತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಕೆಯ ಮಂದಿರದೊಳಕ್ಕೆ
 ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

೧೬೭. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಮಣಿದೀಪ
 ಗಳ ಬೆಳಕಿನ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹಗಲಾಗಿಯೇ ಇರುವಂತೆ
 ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಸೌಧದ ಮಧ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳು
 ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

೧೬೮. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಾಸದಾಸಿಯರು ಬಂದರು. ಕೆಲವರು ಅತಿಥಿ
 ಗಳಿಗೆ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದರು. ಕೆಲವರು ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹಲವರು
 ಊಟದ ಮನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಪರಿವೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೬೯-೧೭೦. ಆ ದಿವ್ಯಪಾಕಗಳ ಸಂಭಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ
 ನೆಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅತಿಥಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಗನ್ನು
 ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಮೋದಗಳಿಂದಲೇ ಅತಿಶಯವಾದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು
 ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆ ಅನ್ನದ ಸೇವನೆಯಿಂದಲಾದರೋ ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟ
 ರಾಗಿ ಉತ್ತರಾಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಗಂಧ, ವುಷ್ಪ, ವಸ್ತ್ರ
 ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

೧೭೧. ಬಳಿಕ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು
 ಎಲ್ಲರೂ ಗೃಹಸ್ಥನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆತನನ್ನು ಅನೇಕ ಆಶೀರ್ವಚನಗಳಿಂದ
 ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಹೊರಡಲನುವಾದರು.

ತಾವದ್ವೃದ್ಧಗೃಹಸ್ಥೇನ ಗೃಹಿಣೀ ಸಾ ಕಟಾಕ್ಷಿತಾ |

ಪಪ್ರಚ್ಛ ತೀರ್ಥೇ ನಸತಾಂ ಕೋ ಧರ್ಮೋ ಮುಖ್ಯ ಏವ ಹಿ || ೧೭೨ ||

ತಥಾ ತದನುಸಾರೇಣ ತೀರ್ಥೇ ವರ್ತಾಮಹೇ ನಯಂ |

ಸರ್ವಧರ್ಮವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶೃತ್ವಾ ತದ್ಗೃಹಿಣೀವಚಃ || ೧೭೩ ||

ತದಾಧರಸುಧಾಕ್ಷಿನ್ನಮಹಾನ್ನಸ್ವಾದತರ್ಪಿತಃ |

ಪ್ರತ್ಯುನಾಚ ಮುನಿವ್ಯಾಸಃ ಸ್ಮಿತಾ ತಾಂ ಸರ್ವವಿತ್ತಮಾಂ || ೧೭೪ ||

ವ್ಯಾಸ ಉನಾಚ :-

ಸ್ವಚ್ಛಾಂತಃಕರಣೇ ಮಾತರ್ಮಹಾಮಿಷ್ಟಾನ್ನಮಾನದೇ |

ಸ ಏಷ ಧರ್ಮೋ ನಾನೋಽಸ್ಮಿ ಯತ್ತ್ವಯಾ ಪರಿಚರ್ಯತೇ || ೧೭೫ ||

ತ್ವಮೇವ ಧರ್ಮಂ ಜಾನಾಸಿ ಪತಿಶುಶ್ರೂಷಣೇ ರತಾ |

ಯದಿ ಪೃಚ್ಛಸಿ ಮಾಂ ಸತ್ಯಂ ತದಾ ಕಿಂ ಚ ನ ವಚ್ಮಿ ತೇ || ೧೭೬ ||

ವಕ್ತವ್ಯಮೇವ ಪೃಷ್ಠೇನ ಮನಾಗಸಿ ವಿಜಾನತಾ |

ಸ ಏವ ಧರ್ಮಃ ಸುಭಗೇ ನಾನೋಽಸ್ಮಿ ಧರ್ಮೋಽಸ್ಮಿ ಕಶ್ಚನ || ೧೭೭ ||

೧೭೨. ಆಗ ವೃದ್ಧಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ಗೃಹಿಣಿಯನ್ನು ಕಡಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಆಕೆಯು ಆತನ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತು ವ್ಯಾಸಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದಳು. “ಮಹರ್ಷಿಯೆ! ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಧರ್ಮವು ಯಾವುದು ?

೧೭೩-೧೭೪. ಅದನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ನಾವು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆವು.” ಇಂತೆಂದ ಯಜಮಾನಿಯು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ವ್ಯಾಸನು ಸಕಲ ಧರ್ಮಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಆಕೆಯ ಆದರಾತಿಥ್ಯವೆಂಬ ಅಮೃತದಿಂದ ಸೇಚಿತವಾದ ಅನ್ನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೂ ಆಗಿ ನಗುತ್ತಲೇ ಸರ್ವಜ್ಞಳಾದ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು.

೧೭೫. “ತಾಯೆ! ನಿರ್ಮಲವಾದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ನಮಗೆ ಅನರ್ಘವಾದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನೂ ಬಹುಮಾನವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ! ನೀನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವೇ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಧರ್ಮವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೭೬. ಪತಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತಳಾಗಿರುವ ನೀನೇ ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ ನಿನಗೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.

೧೭೭-೧೭೮. ಧರ್ಮಜ್ಞನಾದವನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದವನಿಗೆ ತನಗೆ ತಿಳಿದ ಅಲ್ಪವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಲೇಬೇಕಲ್ಲವೆ. ಓ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯೆ! ವಯೋವೃದ್ಧನಾದ

ಯೇನೈಷ ತೋಷಮಾಯಾತಿ ತವ ಭರ್ತಾ ಚಿರಂತನಃ ।

ಗೃಹಿಣ್ಯವಾಚಃ:-

ಅಯಂ ಧರ್ಮೋ ಭವೇನ್ನೂನಂ ಕ್ರಿಯತೇ ಚ ಸ್ವಶಕ್ತಿತಃ ॥ ೧೭೮ ॥

ಸಾಧಾರಣಾನಿ ಧರ್ಮಾಣಿ ಸಂಪೃಚ್ಛೇ ತಾನಿ ಮೇ ವದ ।

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ:-

ಅನುದ್ವೇಗಕರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಪರೋತ್ಪರ್ಷಸಹಿಷ್ಣುತಾ ॥ ೧೭೯ ॥

ವಿಚಾರ್ಯಕಾರಿತಾ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಧಿಷ್ಠ್ಯೋದಯಚಿಂತನಂ ।

ಗೃಹಸ್ಥ ಉವಾಚ:-

ಏಷು ಧರ್ಮೇಷು ಭೋ ವಿದ್ವಂಸ್ತ್ವಯಿ ಕೋಸ್ತೀಹ ತದ್ವದ ॥ ೧೮೦ ॥

ತತಃ ಸ್ಥಗಿತವದ್ವ್ಯಾಸಸ್ತಸ್ಮಾ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಚೋಕ್ತವಾನ್ ।

ತತಃ ಪುನರ್ಗೃಹಸ್ಥೇನ ಸ ಹಿ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತಪೋಧನಃ ॥ ೧೮೧ ॥

ಯದ್ಯೇತ ಏವ ವೈ ಧರ್ಮಾಸ್ತ್ವಯಾ ಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾಃ ।

ತದ್ದಾಂತತಾ ತನ್ವೈವೈಕ್ಷಿ ದಾನಂ ಶಾಪಸ್ಯ ಚೋತ್ತಮಂ ॥ ೧೮೨ ॥

ಈ ನಿನ್ನ ಪತಿದೇವನು ಯಾವುದರಿಂದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನೋ, ಅದೇ ನಿನಗೆ ಧರ್ಮವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ನೀನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.” ಗೃಹಿಣಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:- “ಪತಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಸತಿಗೆ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವೇ. ಅದನ್ನು ನಾನೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವೆನು.

೧೭೯. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಅವುಗಳನ್ನು ನನಗೆ ವಿಪ್ರರಿಸಿ ಹೇಳು.” ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:- “ಇತರರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡದಿರುವುದು. ಇತರರ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಅಸೂಯೆಗೊಳ್ಳದಿರುವುದು.

೧೮೦. ನಿತ್ಯವೂ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ನಿತ್ಯವೂ ವಾಸಸ್ಥಾನದ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದು.” ಗೃಹಸ್ಥನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ:- “ಎಲೈ ಪ್ರಾಜ್ಞನೆ! ಈ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವುವಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸು.”

೧೮೧. ಆಗ ವ್ಯಾಸನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮರದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟನು. ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಾರದಾದನು. ಆಗ ಗೃಹಸ್ಥನು ತಪೋಧನನನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನಃ ಕೇಳತೊಡಗಿದನು.

೧೮೨. “ನೀನು ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವುಗಳೇ ನಿಜವಾಗಿ ಧರ್ಮಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವೂ, ಅಮೋಘವಾದ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವವು.

ತ್ವಯ್ಯೇವ ಹಿ ದಯಾ ಸಂಯಗ್ಧೈರ್ಯಂ ತ್ವಯ್ಯೇವ ಚೋತ್ತಮಂ ।
 ತ್ವಯಿ ಸಂಭಾವನಾಸ್ಯೇವ ಕಾಮಕ್ರೋಧವಿಗ್ರಹೇ ॥ ೧೮೩ ॥
 ತ್ವಮೇವ ಸಂಯಗ್ವಾ ನೀಷೇ ವಕ್ತುಂ ಚೋದ್ಯೇಗವರ್ಜಿತಂ ।
 ತ್ವಯ್ಯೇವ ಸಂಯಗ್ಧೈಶ್ಯೇತ ಪರೋತ್ಕರ್ಷಸಹಿಷ್ಣುತಾ ॥ ೧೮೪ ॥
 ವಿಚಾರ್ಯಕಾರಿತಾಯಾಶ್ಚ ತ್ವಮೇವ ನಿಲಯೋ ಮಹಾನ್ ।
 ಸ್ವಸ್ಯ ಧಿಷ್ಣ್ಯಸ್ಯ ಚ ಭವಾಂಶ್ಚಿಂತಯೇದುದಯಂ ಧ್ರುವಂ ॥ ೧೮೫ ॥
 ಮಮೈಕಂ ಬ್ರೂಹಿ ಭೋ ವಿದ್ವನ್ಮಾಸಂ ದದ್ಯಾಚ್ಚ ಯಃ ಕೃಧಾ ।
 ಅಲಭನ್ಸ್ವಾರ್ಥಸಂಸಿದ್ಧಿಮಭಾಗ್ಯಾತ್ಸ್ಯ ಕಸ್ಯ ಸಃ ॥ ೧೮೬ ॥
 ನ್ಯಾಸ ಉವಾಚ:—

ಯಃ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಮಲಭನ್ನ ಭಾಗ್ಯಾಚ್ಛಪತಿ ಕೃಧಾ ।
 ಸ ಶಾಪಃ ಪ್ರತ್ಯುತ ಭವೇಚ್ಛಪ್ತುರೇವಾನಿವೇಕಿನಃ ॥ ೧೮೭ ॥
 ಗೃಹಸ್ಥ ಉವಾಚ:—

ಭವತಾ ಭ್ರಮತಾ ವಿಪ್ರ ನಾಸ್ತಾ ಭಿಕ್ಷಾ ಯದಾಪ್ಯಹೋ ।
 ತದಾಪರಾದ್ಧಂ ಕಿಮಿಹ ವರಾಕೈಃ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಭಿಃ ॥ ೧೮೮ ॥

೧೮೩. ಉತ್ತಮವಾದ ದಯೆಯೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಧೈರ್ಯವೂ, ಪರಮಪೂಜ್ಯತೆಯೂ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳ ಜಯವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವಲ್ಲವೆ.

೧೮೪. ಇತರರಿಗೆ ಉದ್ದೇಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ನಿನ್ನೊಳಗೇ ಇತರರ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು.

೧೮೫. ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿಚಾರಣೆಯೊಡನೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸದ್ಗುಣಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಮಹಾನಿಲಯಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನೇ ನಿನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನದ ಉತ್ತರಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

೧೮೬. ಅಯ್ಯಾ ವಿದ್ವಾಂಸನೆ! ನನಗೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳು. ಯಾವನು ತನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವನೋ, ಅವನ ಶಾಪವು ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕಾದುದು?”

೧೮೭. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:— “ಯಾವನು ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವಂತನಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಕೋಪದಿಂದ ಶಾಪವನ್ನೀಯುವನೋ, ಆ ಅವಿವೇಕಿಯ ಶಾಪವು ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತವನಿಗೇ ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ನಿಶ್ಚಯವು.”

೧೮೮. ಗೃಹಸ್ಥನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮಾ! ಕ್ಷೇತ್ರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗ ಭಿಕ್ಷೆಯು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೋ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪರಾದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇನು?”

ತಪಸ್ವಿಸ್ಪೃಣು ಮೇ ವಾಕ್ಯಂ ರಾಜಧಾನ್ಯಾಂ ಮಮೇಹ ಯಃ |

ಋದ್ಧಿಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ನ ಶಕ್ನೋತಿ ಪರಿಶಪ್ತಃ ಸ ಏನ ಹಿ || ೧೮೯ ||

ಆದ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ನ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಮದೀಯೇ ಶಾಪವರ್ಜಿತೇ |

ಅವಸ ಕ್ರೋಧನ ಮುನೇ ನ ವಾಸೇ ಯೋಗ್ಯತಾತ್ರ ತೇ || ೧೯೦ ||

ಇದಾನೀಮೇವ ನಿರ್ಗಚ್ಛ ಬಹಿಃ ಕ್ಷೇತ್ರಾದಿತೋ ಭವ |

ತ್ವದ್ವಿಧಾನಾಂ ನ ಯೋಗ್ಯಂ ಮೇ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮೋಕ್ಷೈಕಸಾಧನಂ || ೧೯೧ ||

ಅತ್ರಾಲ್ಪಮಪಿ ಯದ್ವಾಂಷ್ಟ್ಯಂ ಕೃತಂ ಮತ್ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿನಾಂ |

ತದ್ವಾಂಷ್ಟ್ಯಸ್ಯ ಪರೀಪಾಕೋ ರುದ್ರಪೃಶಾಚ್ಯಮೇವ ಹಿ || ೧೯೨ ||

ತಚ್ಛ್ವಾತ್ವಾ ನೇಪಮಾನಃ ಸ ಪರಿಶುಷ್ಕಾಪ್ಯತಾಲುಕಃ |

ಜಗಾಮ ಶರಣಂ ಗೌರೀಂ ಲುಠಂಸ್ತಚ್ಚರಣಾಗ್ರತಃ || ೧೯೩ ||

ಉನಾಚ ಚ ವಚೋ ಮಾತಸ್ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹೀತಿಸಂ ರುದನ್ |

ಅನಾಥಸ್ತ್ವತ್ಸನಾಥೋಽಹಂ ಬಾಲಿಶಸ್ತ್ವವ ಬಾಲಕಃ || ೧೯೪ ||

೧೮೯. ತಪಸ್ವಿಯೆ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ಈ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವನು ಅಶಕ್ತನೋ, ಅವನೇ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದಂತಾಯಿತು.

೧೯೦. ಕ್ರೋಧಸಮಸ್ಥಿತನಾದ ಮುನಿಯೆ! ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಶಾಪವು ನನ್ನ ನಗರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಮೊದಲು ನನ್ನ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನು ವಾಸಮಾಡಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನಿನಗಿಲ್ಲ.

೧೯೧. ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ನಡೆ. ನಿನ್ನಂತಹ ಕ್ರೋಧಶೀಲರಾದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷೈಕಸಾಧನವಾದ ಈ ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಾಸಸ್ಥಳವಲ್ಲ.

೧೯೨. ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ಆ ದುಷ್ಕರ್ಮದ ಫಲವಾಗಿ ರುದ್ರಪ್ರಶಾಚದ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಬೇಕಾಗುವುದು.”

೧೯೩. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ಯಾಸನ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡುಗುತ್ತಿರಲು ಆತನ ತುಟೆಗಳೂ ಬಾಯಿಯೂ ಒಣಗಿ ಹೋದುವು. ಆತನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳುತ್ತ ಆಕೆಯನ್ನೇ ಶರಣುಹೊಂದುವವನಾದನು.

೧೯೪. ಇಂತೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. “ತಾಯೆ! ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. “ಅನಾಥನಾದ ನನಗೆ ನೀನೇ ಗತಿದಾಯಕಳಾಗಿರುವೆ. ಮೂಢನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಾಲಕನು.

ಶರಣಾಗತಂ ಚ ಸಂತ್ರಾಹಿ ರಕ್ಷ ಮಾಂ ಶರಣಾಗತಂ ।

ಬಹೂನಾನಾಗಸಾಂ ಗೇಹಮಸ್ಮಾಕಂ ದುಷ್ಟಮಾನಸಂ ॥ ೧೯೫ ॥

ಶಂಭುಶಾಪೋಽನ್ಯಥಾಕರ್ತುಂ ಭವತ್ಯಾಪಿ ನ ಶಕ್ಯತೇ ।

ಅಹಂ ಚ ಶರಣಾಯಾತಸ್ತದೇಕಂ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಶಿನೇ ॥ ೧೯೬ ॥

ಪ್ರತ್ಯಷ್ಟಮಿ ಸದಾ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಪ್ರತಿಭೂತಂ ಚ ಪಾರ್ವತಿ ।

ದಿಶ ಪ್ರವೇಶನಾದೇಶಂ ನೇಶಸ್ತ್ವದ್ವಾಕ್ಯಲಂಘಕಃ ॥ ೧೯೭ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತೇನ ಮುನಿನಾ ಭವಾನೀ ಕರುಣಾಜನಿಃ ।

ಮುಖಂ ಮಹೇಶಿತುರ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ತಥೇತ್ಯಾಹ ತದಾಜ್ಞಯಾ ॥ ೧೯೮ ॥

ಅಥಾಂತರ್ಹಿತವಂತೌ ತೌ ಶಿನೌ ಕ್ಷೇತ್ರಶಿವಂಕರೌ ।

ವ್ಯಾಸೋಽಪಿ ನಿಯಯೌ ಕ್ಷೇತ್ರಾತ್ಸ್ವಾಪರಾಧವಶಂ ವದನ್ ॥ ೧೯೯ ॥

ಅಹೋರಾತ್ರಂ ಸ ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೃಷ್ಟೇರದೂರಗಂ ।

ಸ್ರಾಸ್ಯಾಷ್ಟಮಿಾಂ ಚ ಭೂತಾಂ ಚ ಮಧ್ಯೇಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸದಾ ವಿಶೇತ್ ॥೨೦೦॥

೧೯೫. ಶರಣಾಗತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಶರಣುಹೊಂದಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ನಾನು ಅನೇಕ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿರುವೆನು. ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು.

೧೯೬. ಮಹೇಶ್ವರನಿತ್ತಿರುವ ಶಾಪವನ್ನು ವಿತಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ನಿನಗೂ ಶಕ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು. ನಾನೂ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡು.

೧೯೭. ಓ ಪರ್ವತರಾಜಪುತ್ರಿಯೆ ! ಪ್ರತಿವಾಸದ ಅಷ್ಟಮಿ ಚತುರ್ದಶಿಯ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನನಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ವಳಾಗು. ಮಹೇಶ್ವರನು ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯವನ್ನಾಡುವವನಲ್ಲ."

೧೯೮. ಆ ಮುನಿಯು ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಲು ಕರುಣಾಸಮುದ್ರಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಹೇಶ್ವರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನಿತ್ತಳು.

೧೯೯. ಬಳಿಕ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಕಾರಕರಾದ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾವನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯೂ ಸಹ ತನ್ನ ಮಹಾಪರಾಧದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು.

೨೦೦. ಆತನು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊರಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ದಿವಸಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವನು. ಅಷ್ಟಮಿ ಮತ್ತು ಚತುರ್ದಶಿ ತಿಥಿಗಳು ಬರಲು ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.

ಲೋಲಾರ್ಕಾದಗ್ನಿದಿಗ್ಭಾಗೇ ಸ್ವರ್ಧುನೀಪೂರ್ವರೋಧಸಿ ।

ಸ್ಥಿತೋ ಹ್ಯದ್ಯಾಪಿ ಪಶ್ಯೇತ್ಸ ಕಾಶೀಪ್ರಾಸಾದರಾಜಿಕಾಂ ॥ ೨೦೧ ॥
ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಇತ್ಥಂ ಕುಂಭಜ ಸ ವ್ಯಾಸಃ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಶಾಪಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯತಿ ।

ಕ್ಷೇತ್ರಶಾಪಪ್ರದಾನಾಚ್ಚ ಬಹಿರ್ಯಾಸ್ಯತಿ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ ॥ ೨೦೨ ॥

ಅತ ಏವ ವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಶುಭಶಂಸಿನಃ ।

ಭವಿಷ್ಯತಿ ಶುಭಂ ನಿತ್ಯಮನ್ಯಥಾ ತ್ವನ್ಯಥೈವ ಹಿ ॥ ೨೦೩ ॥

ಶ್ವತ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ವ್ಯಾಸಶಾಪವಿನೋಕ್ಷಣಾತ್ ।

ಮಹಾದುರ್ಗೋಪಸರ್ಗೇಭ್ಯೋ ಭಯಂ ತಸ್ಯ ನ ಕುತ್ರಚಿತ್ ॥ ೨೦೪ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ವ್ಯಾಸಶಾಪವಿನೋಕ್ಷಣ ವರ್ಣನಂ”
ನಾಮ ಪಞ್ಚವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೨೦೧. ಲೋಲಾರ್ಕನಿಗೆ ಆಗ್ನೇಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ಪೂರ್ವ ತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಾಸಾದಸಮೂಹಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವನು.

೨೦೨. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಕುಂಭೋದ್ಭವನೆ! ಈ ವಿಧವಾಗಿ ವ್ಯಾಸನು ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಶಪಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

೨೦೩. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಶುಭವನ್ನು ಬಯಸುವವನಿಗೆ ಶುಭವೇ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷೆಗೆ ಅಶುಭಗಳೇ ಬಂದೊದಗುವುವು.

೨೦೪. ವ್ಯಾಸರು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟದನ್ನೂ, ಆಶಾಪದಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುದನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿರುವ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂದಿಗೂ ಮಹತ್ತರಗಳಾದ ಸಂಕಟಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಅಡಚಣೆಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಭಯವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ

“ವ್ಯಾಸಶಾಪವಿನೋಚನವರ್ಣನ”ವೆಂಬ

ತೊಂಬತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಸಪ್ತನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥವರ್ಣನಂ

ಅಗಸ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಏತದ್ಭವಿಷ್ಯಂ ಶೃತ್ವಾಹಂ ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ಶಿವನಂದನ ।

ಆಶ್ಚರ್ಯಭಾಜನಂ ಜಾತಸ್ತೀರ್ಥಾನಿ ಕಥಯಾಧುನಾ

॥ ೧ ॥

ಆನಂದಕಾನನೇ ಯಾನಿ ಯತ್ರ ಸಂತಿಷ್ಠತಾನ್ ।

ತಾನಿ ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಾಣಿ ಸಮಾಚಕ್ಷ್ಮ ಮಮಾಗ್ರತಃ

॥ ೨ ॥

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಅಯಮೇವ ಹಿ ವೈ ಪ್ರಶೋದೇವೈ ದೇವೇನ ಭೋಸ್ತದಾ ।

ಯಾದೃಶಃ ಕಥಿತೋ ವಚ್ಚಿ ತಾದೃಶಂ ಶೃಣು ಕುಂಭಜ

॥ ೩ ॥

ದೇವೃವಾಚ :-

ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಹಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಮಹೇಶ್ವರ ।

ತಾನಿ ತಾನೀಹ ಮೇ ಕಾಶ್ಯಾಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ವದ ಪ್ರಭೋ

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥವರ್ಣನ

೧. ಅಗಸ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಪರಮೇಶ್ವರಕುಮಾರನೆ! ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಅಸರಿಮಿತವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಜನನಾಗಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳು.

೨. ಎಲೈ ಪಣ್ಡಿತನೆ! ಈ ಆನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವುವೆಂಬುದನ್ನೂ ನನಗೆ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಸು.

೩. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ಕುಂಭಸಂಭವನೆ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿರುವನೋ, ಆ ಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಸುವೆನು, ಕೇಳು.

೪. ದೇವಿಯು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾಳೆ:—ಮಹೇಶ್ವರನೆ! ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿರುವವೋ, ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನನಗೆ ವಿವರಿಸು.

ದೇವದೇವ ಉನಾಚ :—

ಶೃಣು ದೇವಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಮಿ ತೀರ್ಥಂ ಲಿಂಗಮುದಾಹೃತಂ ।
 ಜಲಾಶಯೇಽಪಿ ತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾ ಜಾತಾ ಮೂರ್ತಿಪರಿಗ್ರಹಾತ್ ॥ ೫ ॥
 ಮೂರ್ತಯೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುರ್ಕಶಿವವಿಘ್ನೇಶ್ವರಾದಿಕಾಃ ।
 ಲಿಂಗಂ ಶೈವಮಿತಿಖ್ಯಾತಂ ಯತ್ಪ್ರತಿತೀರ್ಥಮೇವ ತತ್ ॥ ೬ ॥
 ನಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಮಹಾದೇವಃ ಪ್ರಥಮಂ ತೀರ್ಥಮುಚ್ಯತೇ ।
 ತದುತ್ತರೇ ಮಹಾಕೂಪಃ ಸಾರಸ್ವತಪದಪ್ರದಃ ॥ ೭ ॥
 ಕ್ಷೇತ್ರಪೂರ್ವೋತ್ತರೇ ಭಾಗೇ ತದ್ವೃಷ್ಟಂ ಪಶುಪಾಶಹೃತ್ ।
 ತತ್ಪಶ್ಚಾದ್ವಿಗ್ರಹವತೀ ಪೂಜ್ಯಾ ನಾರಾಣಸೀ ನರೈಃ ॥ ೮ ॥
 ಸಾ ಪೂಜಿತಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸುಖವಸ್ತಿಪ್ರದಾ ಸದಾ ।
 ಮಹಾದೇವಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಣ ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಂ ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಂ ॥ ೯ ॥
 ತದ್ವರ್ತನಾಧ್ಯವೇತ್ಸಂಯಗ್ಗೋದಾನಜನಿತಂ ಫಲಂ ।
 ಗೋಲೋಕಾತ್ಪ್ರೇಷಿತಾ ಗಾನಃ ಪೂರ್ವಂ ಯಚ್ಚಂಭುನಾ ಸ್ವಯಂ॥ ೧೦ ॥

೫. ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಮಿಯೆ! ಕೇಳು. ತೀರ್ಥ ವೆಂದರೆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿರುವುದು. ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಾಶಯಗಳೂ ಆರೂಪವನ್ನೇ ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೂ ಆ ಹೆಸರೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

೬. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಸೂರ್ಯ, ಶಿವ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರರೇ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಶಿವಲಿಂಗಗಳೇ ಆಗಿರುವುವು. ಅದುದರಿಂದ ಅವು ಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೀರ್ಥಗಳೇ ಆಗಿರುವುವು.

೭. ನಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನ ಸ್ಥಾನವೇ ಮುಖ್ಯತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಕೂಪವು ಸಕಲವಿದಾ ವೈಶಾರದ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೮. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಈಶಾನ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಅದರ ದರ್ಶನವು ಜೀವನ ಸಂಸಾರ ಪಾಶಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರ ದೇವತೆಯೇ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡಿರುವಳು.

೯. ಅಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲು ನಿತ್ಯವೂ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಖ ವಸತಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವಳು. ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷೇ ಶ್ವರವೆಂಬ ಉತ್ತಮಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೦. ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಗೋದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನು ತಾನೇ ಗೋಲೋಕದಿಂದ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನಷ್ಟೆ.

ವಾರಾಣಸೀಂ ಸಮಾಯಾತಾ ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷಂ ತತ್ತತಃ ಸ್ಮೃತಂ ।
 ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷಾದ್ಧಕ್ಷಿಣೇ ಭಾಗೇ ದಧೀಚೇಶ್ವರಸಂಜ್ಞಿತಂ ॥ ೧೧ ॥
 ತದ್ದರ್ಶನಾದ್ಧವೇತ್ಪುಂಸಾಂ ಫಲಂ ಯಜ್ಞಸಮುದ್ಭವಂ ।
 ಅತ್ರೀಶ್ವರಂ ತು ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಮಧುಕೈಟಭಪೂಜಿತಂ ॥ ೧೨ ॥
 ಲಿಂಗಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ವೈಷ್ಣವಂ ಪದಮೃಚ್ಛತಿ ।
 ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷಾತ್ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗೇ ಲಿಂಗಂ ವೈ ವಿಜ್ವರಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೧೩ ॥
 ತಸ್ಯ ಸಂಪೂಜನಾನ್ಮರ್ತ್ಯೋ ವಿಜ್ವರೋ ಜಾಯತೇ ಕ್ಷಣಾತ್ ।
 ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ವೇದೇಶ್ವರಸ್ತಸ್ಯ ಚತುರ್ವೇದಫಲಪ್ರದಃ ॥ ೧೪ ॥
 ವೇದೇಶ್ವರಾದುದೀಚ್ಯಾಂ ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರಾಜಿಕೇಶವಃ ।
 ದೃಷ್ಟಂ ತ್ರಿಭುವನಂ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ಸಂದರ್ಶನಾದ್ಭವಂ ॥ ೧೫ ॥
 ಸಂಗಮೇಶ್ವರಮಾಲೋಕ್ಯ ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಜಾಯತೇನಘಃ ।
 ಚತುರ್ಮುಖೇನ ವಿಧಿನಾ ತತ್ಪೂರ್ವೇಣ ಚತುರ್ಮುಖಂ ॥ ೧೬ ॥

೧೧. ಅವುಗಳು ವಾರಾಣಸಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಲಿಂಗವು ನೆಲಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದಧೀಚೇಶ್ವರನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೨. ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗುವ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಆ ಲಿಂಗದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮಧುಕೈಟಭರು ಪೂಜಿಸಿದ ಅತ್ರೀಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೩. ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದರ್ಶನಮಾಡಿದವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವನು. ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ವರನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವೊಂದಿರುವುದು.

೧೪. ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾನವನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲಜ್ವರಗಳ ಪೀಡೆಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಆ ವಿಜ್ವರೇಶ್ವರನಿಗೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ವೇದೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೫. ವೇದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಕನಾದ ಆದಿಕೇಶವನಿರುವನು. ಆತನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಸಂದರ್ಶನದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವದೆಂಬುದು ದಿಟವು.

೧೬. ಆದಿಕೇಶವನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಪರಹಿತನಾಗುವನು. ಅದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತನಾದ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ಲಿಂಗವೊಂದಿರುವುದು.

ತದ್ಗಕ್ಷಿಣೇಽಟ್ಟಹಾಸಾಖ್ಯಂ ಲಿಂಗಂ ಸರ್ವಸುಖಪ್ರದಂ |
 ಪ್ರಸನ್ನವದನೇಶಾಖ್ಯಂ ಲಿಂಗಂ ತಸ್ಯೋತ್ತರೇ ಶುಭಂ || ೩೦ ||
 ಪ್ರಸನ್ನವದನಸ್ತಿಸ್ಥೇದ್ಭಕ್ತಸ್ತದ್ವರ್ಶನಾಚ್ಛುಭಾತ್ |
 ತದುತ್ತರೇ ಪ್ರಸನ್ನೋದಂ ಕುಂಡಂ ನೈರ್ಮಲ್ಯದಂ ನೃಣಾಂ || ೩೧ ||
 ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಮಟ್ಟಹಾಸಸ್ಯ ಮಿತ್ರಾವರುಣನಾಮನೀ |
 ಲಿಂಗೇ ತಲ್ಲೋಕದೇ ಪೂಜ್ಯೇ ಮಹಾಪಾತಕಹಾರಿಣೀ || ೩೨ ||
 ನೈರ್ಮಲ್ಯತ್ಯಾಂ ಚಾಟ್ಟಹಾಸಸ್ಯ ವೃದ್ಧವಾಸಿಷ್ಠಸಂಜ್ಞಕಂ |
 ಲಿಂಗಂ ತತ್ಪೂಜನಾತ್ಪುಂಸಾಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ಪದ್ಯತೇ ಮಹತ್ || ೩೩ ||
 ವಸಿಷ್ಠೇಶಸಮಾಪಸ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣೇಶೋ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಃ |
 ತದ್ವ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋವಿವರ್ಧನಃ || ೩೪ ||
 ಪ್ರಹ್ಲಾದೇಶ್ವರನುಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ತತ್ಪ್ರಶ್ನಾಧ್ಯಕ್ತವರ್ಧನಂ |
 ಸ್ವಯಂ ಲೀನಃ ಶಿವೋ ಯತ್ರ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾಮ್ಯಯಾ || ೩೫ ||

೩೦. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಅಟ್ಟಹಾಸವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವು ಸಮಸ್ತ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿರುವುದು. ಆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನವದನೇಶ್ವರವೆಂಬ ಪವಿತ್ರವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೩೧. ಶುಭಪ್ರದವಾದ ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಭಕ್ತನು ಯಾನಾಗಲೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವರಿಗೆ ಪಾರಿಶುದ್ಧ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಸನ್ನೋದವೆಂಬ ಕೂಪ ವೊಂದಿರುವುದು.

೩೨. ಅಟ್ಟಹಾಸೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಾವರುಣರ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವನು ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದು ಆ ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುವು.

೩೩. ಅಟ್ಟಹಾಸೇಶ್ವರನಿಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯತೃಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧವಾಸಿಷ್ಠವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಮಹತ್ತರ ವಾದ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು.

೩೪. ವಸಿಷ್ಠೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಪ್ರದವಾದ ಕೃಷ್ಣೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗೊಳಿಸುವ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೩೫. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಮ ಶಿವನು ತಾನೇ ಬಂದು ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿರುವನು.

ಅತಃ ಸ್ವಲೀನಂ ತತ್ಪೂರ್ವೇ ಲಿಂಗಂ ಪೂಜ್ಯಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
 ಸದೈವ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾನಾಂ ಪರಮಾನಂದಮಿಚ್ಛತಾಂ |
 ಯಾ ಗತಿರ್ನಿಹಿತಾ ತೇಷಾಂ ಸ್ವಲೀನೇ ಸಾ ತನುತ್ಯಜಾಂ || ೩೬ ||
 ವೈರೋಚನೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಸ್ವಲೀನಾತ್ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಂ |
 ತದುತ್ತರೇ ಬಲೀಶಂ ಚ ಮಹಾಬಲವಿವರ್ಧನಂ || ೩೭ ||
 ತತ್ರೈವ ಲಿಂಗಂ ಬಾಣೇಶಂ ಪೂಜಿತಂ ಸರ್ವಕಾಮದಂ |
 ಚಂದ್ರೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಣ ಲಿಂಗಂ ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಾಭಿಧಂ || ೩೮ ||
 ಸರ್ವಾ ವಿದ್ಯಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸ್ಯುಸ್ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸೇವನಾತ್ |
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ತು ವೀರೇಶೋ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿವಿಧಾಯಕಃ || ೩೯ ||
 ತತ್ರೈವ ವಿಕಟಾ ದೇವೀ ಸರ್ವದುಃಖೌಘಮೋಚಿನೀ |
 ಪಂಚಮುದ್ರಂ ಮಹಾಪೀಠಂ ತಚ್ಚೋಯಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಂ || ೪೦ ||
 ತತ್ರ ಜಪ್ತಾ ಮಹಾಮಂತ್ರಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ನಾನ್ಯಥಾ |
 ತತ್ಪೀಠೇ ವಾಯುಕೋಣೇ ತು ಸಂಪೂಜ್ಯಃ ಸಗರೇಶ್ವರಃ || ೪೧ ||

೩೬. ಆ ಲಿಂಗವು ಪ್ರಹ್ಲಾದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲೀನೇಶ್ವರವೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಸಕಲರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಪರಮಾನಂದವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಯಾವ ಸದ್ಗತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ, ಆ ಗತಿಯೇ ಸ್ವಲೀನೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು.

೩೭. ವೈರೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಆ ಸ್ವಲೀನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿಯೇ ನೆಲಸಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಬಲೀಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೩೮. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಬಾಣೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಸಕಲ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಚಂದ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವೊಂದಿರುವುದು.

೩೯. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಕರಗತಗಳಾಗುವುವು. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ವೀರೇಶ್ವರನು ಸಕಲಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು.

೪೦. ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ ವಿಕಟಾದೇವಿಯಿರುವಳು. ಆಕೆಯ ಮಹಾಪೀಠವು ಪಂಚಮುದ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು.

೪೧. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೂ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಸು

ತದ್ಗಕ್ಷಿಣೇಽಟ್ಟಹಾಸಾಖ್ಯಂ ಲಿಂಗಂ ಸರ್ವಸುಖಪ್ರದಂ |
 ಪ್ರಸನ್ನವದನೇಶಾಖ್ಯಂ ಲಿಂಗಂ ತಸ್ಯೋತ್ತರೇ ಶುಭಂ || ೩೦ ||
 ಪ್ರಸನ್ನವದನಸ್ತಿಸ್ಥೇದ್ಭಕ್ತಸ್ತದ್ವರ್ಶನಾಚ್ಛುಭಾತ್ |
 ತದುತ್ತರೇ ಪ್ರಸನ್ನೋದಂ ಕುಂಡಂ ನೈರ್ಮಲ್ಯದಂ ನೃಣಾಂ || ೩೧ ||
 ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಮಟ್ಟಹಾಸಸ್ಯ ಮಿತ್ರಾವರುಣನಾಮನೀ |
 ಲಿಂಗೇ ತಲ್ಲೋಕದೇ ಪೂಜ್ಯೇ ಮಹಾಪಾತಕಹಾರಿಣೀ || ೩೨ ||
 ನೈರ್ಮಲ್ಯತ್ಯಾಂ ಚಾಟ್ಟಹಾಸಸ್ಯ ವೃದ್ಧವಾಸಿಷ್ಠಸಂಜ್ಞಕಂ |
 ಲಿಂಗಂ ತತ್ಪೂಜನಾತ್ಪುಂಸಾಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ಪದ್ಯತೇ ಮಹತ್ || ೩೩ ||
 ವಸಿಷ್ಠೇಶಸಮಾಪಃ ಕೃಷ್ಣೇಶೋ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಃ |
 ತದ್ವ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋವಿನರ್ಧನಃ || ೩೪ ||
 ಪ್ರಹ್ಲಾದೇಶ್ವರನುಭೃಚ್ಯ ತತ್ಪಶ್ಚಾದ್ಭಕ್ತಿವರ್ಧನಂ |
 ಸ್ವಯಂ ಲೀನಃ ಶಿವೋ ಯತ್ರ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾಮ್ಯಯಾ || ೩೫ ||

೩೦. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಅಟ್ಟಹಾಸವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವು ಸಮಸ್ತ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿರುವುದು. ಆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನವದನೇಶ್ವರವೆಂಬ ಪವಿತ್ರವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೩೧. ಶುಭಪ್ರದವಾದ ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಭಕ್ತನು ಯಾನಾಗಲೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವರಿಗೆ ಪಾರಿಶುದ್ಧ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಸನ್ನೋದವೆಂಬ ಕೂಪವೊಂದಿರುವುದು.

೩೨. ಅಟ್ಟಹಾಸೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಾವರುಣರ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವನು ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದು ಆ ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುವು.

೩೩. ಅಟ್ಟಹಾಸೇಶ್ವರನಿಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧವಾಸಿಷ್ಠವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು.

೩೪. ವಸಿಷ್ಠೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಪ್ರದವಾದ ಕೃಷ್ಣೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೩೫. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಮ ಶಿವನು ತಾನೇ ಬಂದು ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿರುವನು.

ಅತಃ ಸ್ವಲೀನಂ ತತ್ಪೂರ್ವೇ ಲಿಂಗಂ ಪೂಜ್ಯಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ।

ಸದೈವ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾನಾಂ ಪರಮಾನಂದಮಿಚ್ಛತಾಂ ।

ಯಾ ಗತಿರ್ನಿಹಿತಾ ತೇಷಾಂ ಸ್ವಲೀನೇ ಸಾ ತನುತ್ಯಜಾಂ || ೩೬ ||

ವೈರೋಚನೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಸ್ವಲೀನಾತ್ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಂ ।

ತದುತ್ಪರೇ ಬಲೀಶಂ ಚ ಮಹಾಬಲವಿವರ್ಧನಂ || ೩೭ ||

ತತ್ರೈವ ಲಿಂಗಂ ಬಾಣೇಶಂ ಪೂಜಿತಂ ಸರ್ವಕಾಮದಂ ।

ಚಂದ್ರೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಣ ಲಿಂಗಂ ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಾಭಿಧಂ || ೩೮ ||

ಸರ್ವಾ ವಿದ್ಯಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸ್ಯುಸ್ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸೇವನಾತ್ ।

ತದ್ಗುಣೇ ತು ವೀರೇಶೋ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿವಿಧಾಯಕಃ || ೩೯ ||

ತತ್ರೈವ ವಿಕಟಾ ದೇವೀ ಸರ್ವದುಃಖೌಘಮೋಚಿನೀ ।

ಪಂಚಮುದ್ರಂ ಮಹಾಪೀಠಂ ತಚ್ಚೋಯಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಂ || ೪೦ ||

ತತ್ರ ಜಪ್ತಾ ಮಹಾಮಂತ್ರಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ನಾನ್ಯಥಾ ।

ತತ್ಪೀಠೇ ವಾಯುಕೋಣೇ ತು ಸಂಪೂಜ್ಯಃ ಸಗರೇಶ್ವರಃ || ೪೧ ||

೩೬. ಆ ಲಿಂಗವು ಪ್ರಹ್ಲಾದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲೀನೇಶ್ವರನೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಸಕಲರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಪರಮಾನಂದವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಯಾವ ಸದ್ಗತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ, ಆ ಗತಿಯೇ ಸ್ವಲೀನೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು.

೩೭. ವೈರೋಚನೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಆ ಸ್ವಲೀನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಬಲೀಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೩೮. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಬಾಣೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಸಕಲ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಚಂದ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವೊಂದಿರುವುದು.

೩೯. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಕರಗತಗಳಾಗುವುವು. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ವೀರೇಶ್ವರನು ಸಕಲಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು.

೪೦. ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ ವಿಕಟಾದೇವಿಯಿರುವಳು. ಆಕೆಯ ಮಹಾಪೀಠವು ಪಂಚಮುದ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು.

೪೧. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೂ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಸು

ತದ್ವರ್ತನಾದಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ತ್ವನಿಕಲಂ ಭವೇತ್ |

ತದೀಶಾನೇ ಚ ವಾಲೀಶಸ್ತಿಯಗ್ಯೋನಿನಿವಾರಕಃ || ೪೨ ||

ಮಹಾಸಾಪ್ತಾಫವಿಧ್ವಂಸೀ ಸುಗ್ರೀವೇಶಸ್ತದುತ್ತರೇ |

ಹನೂಮದೀಶ್ವರಸ್ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಫಲಪ್ರದಃ || ೪೩ ||

ಮಹಾಬುದ್ಧಿಪ್ರದಸ್ತತ್ರ ಪೂಜ್ಯೋ ಜಾಂಬವತೀಶ್ವರಃ |

ಆಶ್ವಿನೇಯೇಶ್ವರೌ ಪೂಜ್ಯೌ ಗಂಗಾಯಾಃ ಪಶ್ಚಿಮೇ ತಟೇ || ೪೪ ||

ತದುತ್ತರೇ ಭದ್ರಹೃದೋ ಗವಾಂ ಕ್ಷೀರೇಣ ಪೂರಿತಃ |

ಕಪಿಲಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಣ ಸಂಯಗ್ಧತ್ತೇನ ಯತ್ಫಲಂ |

ತತ್ಫಲಂ ಲಭತೇ ಮರ್ತ್ಯಃ ಸ್ನಾತೋ ಭದ್ರಹೃದೇ ಧ್ರುವಂ || ೪೫ ||

ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರಪದಾಯುಕ್ತಾ ಪೌರ್ಣಮಾಸೀ ಯದಾ ಭವೇತ್ |

ತದಾ ಪುಣ್ಯತಮಃ ಕಾಲೋ ವಾಜಿಮೇಧಫಲಪ್ರದಃ || ೪೬ ||

ಹೃದಪಶ್ಚಿಮತೀರೇ ತು ಭದ್ರೇಶ್ವರವಿಲೋಕನಾತ್ |

ಗೋಲೋಕಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಸ್ಮಾತ್ಪುಣ್ಯಾನ್ನೈವಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ೪೭ ||

ನುವಲ್ಲದೆ ವೈರ್ಧವಾಗಲಾರವು. ಆ ಪೀಠಕ್ಕೆ ವಾಯವ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಗರೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೪೨. ಆ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸಮಗ್ರವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ವಾಲೀಶ್ವರನು ಸೇವಕರಿಗೆ ತೀರ್ಥಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವನು.

೪೩. ವಾಲೀಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಾತಕಕೋಟಿಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸುಗ್ರೀವೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿರುವ ಹನುಮದೀಶ್ವರನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು.

೪೪. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ಜಾಂಬವತೀಶ್ವರನು ಮಹಾಬುದ್ಧಿಪ್ರದಾಯಕನಾಗಿರುವನು. ಆತನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಗಂಗಾನದಿಯ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಆಶ್ವಿನೇಯೇಶ್ವರಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೪೫. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗೋಕ್ಷೀರಭರಿತವಾದ ಭದ್ರಹೃದವಿರುವುದು. ಆ ಭದ್ರಹೃದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕಪಿಲೆ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಸತ್ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ನಿಶ್ಚಯವು.

೪೬. ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರಪದಾನಕ್ಷತ್ರದೊಡಗೂಡಿದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಈ ಹೃದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮಪುಣ್ಯಕಾಲವಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೪೭. ತೀರ್ಥದ ಪಶ್ಚಿಮತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ಭದ್ರೇಶ್ವರನನ್ನು ದರ್ಶನ

ಭದ್ರೇಶ್ವರಾದ್ಯಾತುಧಾನ್ಯಾಮುಪಶಾಂತಶಿವೋ ಮುನೇ |
 ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾತ್ಪರಾಂ ಶಾಂತಿಂ ಸಮೃಚ್ಛತಿ || ೪೮ ||
 ಉಪಶಾಂತಶಿವಂ ಲಿಂಗಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜನ್ಮಶತಾರ್ಜಿತಂ |
 ತ್ಯಜೇದಶ್ರೇಯಸೋ ರಾಶಿಂ ಶ್ರೇಯೋರಾಶಿಂ ಚ ನಿಂದತಿ || ೪೯ ||
 ತದುತ್ತರೇ ಚ ಚಕ್ರೇಶೋ ಯೋನಿಚಕ್ರನಿವಾರಕಃ |
 ತದುತ್ತರೇ ಚಕ್ರಹೃದೋ ಮಹಾಪುಣ್ಯನಿವರ್ಧನಃ || ೫೦ ||
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚಕ್ರಹೃದೇ ಮರ್ತ್ಯಶ್ಚಕ್ರೇಶಂ ಪರಿಪೂಜ್ಯ ಚ |
 ಶಿವಲೋಕಮನಾಪ್ನೋತಿ ಭಾವಿತೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ || ೫೧ ||
 ತಸ್ಮೈಮತೇ ಚ ಶೂಲೇಶೋ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಶ್ಚ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
 ಶೂಲಂ ತತ್ರ ಪುರಾ ನೃಸ್ತಂ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ವರವರ್ಣಿನಿ || ೫೨ ||
 ಹೃದಸ್ತತ್ರ ಸಮುತ್ಪನ್ನಃ ಶೂಲೇಶಸ್ಯಾಗ್ರತೋ ಮಹಾನ್ || ೫೩ ||

ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾನವನು ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಿ ಗೋಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವ
 ನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲವು.

೪೮. ಮಹರ್ಷಿಯೆ ! ಭದ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಶಾಂತ
 ಶಿವನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಲಿಂಗದ ಸ್ಪರ್ಶ, ಸೇವೆಗಳಿಂದ
 ಮಾನವನು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಮನಶ್ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೪೯. ಉಪಶಾಂತಶಿವಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಭಕ್ತನು ನೂರು
 ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಪಾಪಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನಲ್ಲದೆ,
 ವಿಪುಲವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವನು.

೫೦. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಸಂಸಾರ
 ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವನು. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯ
 ಪುಂಜವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಚಕ್ರಹೃದವಿರುವುದು.

೫೧. ಯಾವ ಮಾನವನೇ ಆದರೂ ಚಕ್ರಹೃದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ
 ಚಕ್ರೇಶ್ವರನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಶಿವ
 ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವನು.

೫೨. ಆ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶೂಲೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರತಿ
 ಮಾನವನೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಎಲೈ ಪಾರ್ವತಿಯೆ !
 ಹಿಂದೆ ನಾನು ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶೂಲವನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದೆನು.

೫೩. ಆಗಲೇ ಶೂಲೇಶ್ವರನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಹೃದವು ಉತ್ಪನ್ನ
 ವಾಯಿತು.

ಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಹೃದೇ ತತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶೂಲೇಶ್ವರಂ ವಿಭುಂ |
 ರುದ್ರಲೋಕಂ ನರಾ ಯಾಂತಿ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸಂಸಾರಗಹ್ವರಂ || ೫೪ ||
 ತತ್ಪೂರ್ವತೋ ನಾರದೇನ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಮಹತ್ತರಂ |
 ಲಿಂಗಂ ಚ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕುಂಡಂ ಚಾಪಿ ಶುಭಂ ಕೃತಂ || ೫೫ ||
 ತತ್ರ ಕುಂಡೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೈ ನಾರದೇಶ್ವರಂ |
 ಸಂಸಾರಾಬ್ಧಿಂ ಮಹಾಘೋರಂ ಸಂತರೇನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ೫೬ ||
 ನಾರದೇಶ್ವರಪೂರ್ವೇಣ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಭ್ರಾತಕೇಶ್ವರಂ |
 ನಿರ್ಮಲಾಂ ಗತಿನಾಪ್ನೋತಿ ಪಾಪಾಘಂ ಚ ವಿಮುಂಚತಿ || ೫೭ ||
 ತದಗ್ರೇ ತಾಮ್ರಕುಂಡಂ ಚ ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನ ಗರ್ಭಭಾಕ್ |
 ವಿಘ್ನಹರ್ತಾ ಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷಸ್ತದ್ವಾಯಮೈ ಸುವಿಘ್ನಹೃತ್ || ೫೮ ||
 ತತ್ರ ವಿಘ್ನಹರಂ ಕುಂಡಂ ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನ ವಿಘ್ನಭಾಕ್ |
 ಅನಾರಕೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತದುದಗ್ಗಿಶಿ ಚೋತ್ತಮಂ || ೫೯ ||

೫೪. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ಶೂಲೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಲು ಮನುಷ್ಯರು ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಗುಹೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ರುದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುವರು.

೫೫. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರದಮುನಿಯು ಮಹತ್ತರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಆತನು ಉತ್ತಮವಾದ ಲಿಂಗವೊಂದನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ತೀರ್ಥವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

೫೬. ಆ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಾರದೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮಾನವನು ಮಹಾಘೋರವಾದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆಹಾಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲವು.

೫೭. ನಾರದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅವಭ್ರಾತಕೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದವನು ಉತ್ತಮವಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನಲ್ಲದೆ ಪಾಪಸಮೂಹವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.

೫೮. ಅದರ ಇದಿರಾಗಿಯೇ ತಾಮ್ರಕುಂಡವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ತಾಮ್ರಕುಂಡಕ್ಕೆ ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಮಹಾ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವ ವಿಘ್ನಹರ್ತೃವೆಂಬ ಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷನಿರುವರು.

೫೯. ಈತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಘ್ನಹರವೆಂಬ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆಂದಿಗೂ ವಿಘ್ನಗಳುಂಟಾಗಲಾರವು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಅನಾರಕೇಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

ಕುಂಡಂ ಚಾನಾರಕಾಖ್ಯಂ ನೈ ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ನ ನಾರಕೇ |

ವರಣಾಯಾಸ್ತಟೇ ರಮ್ಯೇ ವರಣೇಶಸ್ತದುತ್ತರೇ

|| ೬೦ ||

ತತ್ರ ಸಾಶುಪತಃ ಸಿದ್ಧಸ್ತ್ವಕ್ಷಪಾದೋ ಮಹಾನುನೇ |

ಅನೇನೈವ ಶರೀರೇಣ ಶಾಶ್ವತಂ ಸಿದ್ಧಿಮಾಗತಃ

|| ೬೧ ||

ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಚ ಶೈಲೇಶಃ ಪರನಿರ್ವಾಣಕಾಮದಃ |

ಕೋಟೀಶ್ವರಂ ತು ತದ್ವ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಲಿಂಗಂ ಶಾಶ್ವತಸಿದ್ಧಿದಂ

|| ೬೨ ||

ಕೋಟೀರ್ಥೇ ಹೃದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಕೋಟೀಶಂ ಪರಿಪೂಜ್ಯ ಚ |

ಗವಾಂ ಕೋಟಿಪ್ರದಾನಸ್ಯ ಫಲಮಾವೋತಿ ಮಾನವಃ

|| ೬೩ ||

ಮಹಾಶ್ವಶಾನಸ್ತಂಭೋಽಸ್ತಿ ಕೋಟೀಶಾದ್ವಹ್ನಿ ದಿಕ್ಪಿತಃ |

ತಸ್ಮಿನ್ಸ್ತಂಭೇ ಮಹಾರುದ್ರಸ್ತಿಷ್ಠತೇ ಚೋಮಯಾ ಸಹ

|| ೬೪ ||

ತಂ ಸ್ತಂಭಂ ಸಮಲಂಕೃತ್ಯ ನರಸ್ತತ್ಪ್ರದಮಾಪ್ನುಯಾತ್ |

ತತ್ತ್ವೇವ ತೀರ್ಥಂ ಪರಮಂ ಕಪಾಲೇಶಸಮಾಪತಃ

|| ೬೫ ||

೬೦. ಅನಾರಕವೆಂಬ ಕುಂಡವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಾನವನು ನರಕಭಾಜನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ವರಣಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ವರಣೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೬೧. ಮಹರ್ಷಿಯೇ! ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಅಕ್ಷಪಾದನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅವನು ಪಾರ್ಥಿವದೇಹದೊಡನೆಯೇ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

೬೨. ಆ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನೂ, ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಶೈಲೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದವಾದ ಕೋಟೀಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೬೩. ಕೋಟೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೋಟೀಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ ಮಾನವನು ಒಂದು ಕೋಟಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೬೪. ಕೋಟೀಶ್ವರನಿಗೆ ಆಗ್ನೇಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವಶಾನಸ್ತಂಭವಿರುವುದು. ಆ ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನೇ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನು. ಆ ಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೈಲಾಸಪದವನ್ನೇ ಪಡೆಯುವನು.

೬೫. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಪಾಲೇಶ್ವರನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಪಾಲಮೋಚನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು.

ಕಸಾಲಮೋಚನಂ ನಾಮ ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋತ್ಸಮೇಧಭಾಕ್ ।

ಋಣಮೋಚನತೀರ್ಥಂ ತು ತದುದ್ಗ್ರಿಹಿ ಶೋಭನಂ ॥ ೬೬ ॥

ತತ್ರ ತೀರ್ಥೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮುಕ್ತೋ ಭವತಿ ಚರ್ಣತಃ ।

ತತ್ಪ್ರವಾಂಗಾರಕಂ ತೀರ್ಥಂ ಕುಂಡಂ ಚಾಂಗಾರನಿರ್ಮಲಂ ॥ ೬೭ ॥

ಸ್ನಾತ್ವಾಂಗಾರಕತೀರ್ಥೇ ತು ಭವೇದ್ಭೂಯೋ ನ ಗರ್ಭಭಾಕ್ ।

ಅಂಗಾರವಾರಯುಕ್ತಾಯಾಂ ಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತಿ ಯೋ ನರಃ ।

ವ್ಯಾಧಿಭಿರ್ನಾಭಿಭೂಯೇತ ನ ಚ ದುಃಖೀ ಕದಾಚನ ॥ ೬೮ ॥

ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಜ್ಞಾನದಂ ಚ ತದುತ್ತರೇ ।

ಮಹಾಮುಂಡೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಶುಭಂ ॥ ೬೯ ॥

ಕೂಪಃ ಶುಭೋದನಾಮಾಪಿ ಸ್ನಾತವ್ಯಂ ತತ್ರ ನಿಶ್ಚಿತಂ ।

ತತ್ರ ಮುಂಡಮಯಾ ಮಾಲಾ ಮಯಾ ಕ್ಷಿಸ್ತಾತಿಶೋಭನಾ ॥ ೭೦ ॥

ಮಹಾಮುಂಡಾ ತತೋ ದೇವೀ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾಘಹಾರಿಣೀ ।

ಖಟ್ಟಾಂಗಂ ಚ ಧೃತಂ ತತ್ರ ಖಟ್ಟಾಂಗೇಶ್ವರತೋಽಭವತ್ ॥ ೭೧ ॥

೬೬. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ಋಣಮೋಚನತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನರನು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಕಲ ಋಣಗಳಿಂದಲೂ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೬೭. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಅಂಗಾರಕ ತೀರ್ಥವೆಂಬ ಕುಂಡವಿರುವುದು. ಈ ಅಂಗಾರಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೬೮. ಯಾವ ಮಾನವನು ಚತುರ್ಥೀತಿಥಿಯೊಡಗೂಡಿದ ಮಂಗಳವಾರದ ದಿವಸ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನಿಗೆಂದಿಗೂ ರೋಗಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಲಾರನು.

೬೯. ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದಾಯಕವೆನಿಸಿದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಹಾಮುಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ನೆಲೆಸಿರುವುದು.

೭೦. ಆ ಲಿಂಗದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಶುಭೋದಕವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೂಪವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಮೀಯಬೇಕು. ಎಲಾ ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಆಭರಣೋತ್ತಮವಾದ ಮುಂಡಮಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡುಬಿಡು.

೭೧. ದೇವಿಯೆ! ಅದರಿಂದಲೇ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕಳಾದ ಮಹಾ ಮುಂಡಾ ದೇವಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿದಳು. ನಾನು ಖಟ್ಟಾಂಗವೆಂಬ ಆಯುಧವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಖಟ್ಟಾಂಗೇಶ್ವರವೆಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ನಿಷ್ಪಾಪೋ ಜಾಯತೇ ಮರ್ತ್ಯಃ ಖಟ್ಟಾಂಗೇಶವಿಲೋಕನಾತ್ |
 ಭುವನೇಶಸ್ತತೋ ಯಾಮ್ಯಾಂ ಕುಂಡಂ ಚ ಭುವನೇಶ್ವರಂ || ೨೨ ||
 ತತ್ರ ಕುಂಡೇ ನರಃ ಸ್ನಾತೋ ಭುವನೇಶೋ ಭವೇನ್ನರಃ |
 ತದ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ವಿಮಲೇಶಶ್ಚ ಕುಂಡಂ ಚ ವಿಮಲೋದಕಂ || ೨೩ ||
 ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ವಿಲೋಕ್ಯೇಶಂ ವಿಮಲೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ |
 ತತ್ರ ಸಾಶುಪತಃ ಸಿದ್ಧಸ್ತ್ಯಂಬಕೋ ನಾಮ ನಾಮತಃ || ೨೪ ||
 ಅನೇನೈವ ಶರೀರೇಣ ರುದ್ರಲೋಕಮವಾಪ್ತವಾನ್ |
 ಭೃಗೋರಾಯತನಂ ತಸ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮೇತೀವ ಪುಣ್ಯದಂ || ೨೫ ||
 ವಿಧಿಪೂರ್ವಂ ತದಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸ್ರಾಪ್ನುಯಾಚ್ಛಿವನುಂದಿರಂ |
 ಶುಭೇಶ್ವರಶ್ಚ ತದ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಮಹಾಶುಭಫಲಪ್ರದಃ || ೨೬ ||
 ತತ್ರ ಸಿದ್ಧಃ ಸಾಶುಪತಃ ಕಪಿಲರ್ಷಿರ್ಮಹಾತಪಾಃ |
 ತತ್ರಾಸ್ತಿ ಹಿ ಗುಹಾ ರಮ್ಯಾ ಕಪಿಲೇಶ್ವರಸಂನಿಧೌ || ೨೭ ||

೨೨. ಖಟ್ಟಾಂಗೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಪಲೇಪ ರಹಿತನಾಗುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಭುವನೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಭುವನೇಶ್ವರ ಕುಂಡವೂ ನೆಲಸಿರುವುವು.

೨೩. ಆ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ಲೋಕೇಶ್ವರನಾಗುವನು. ಅದಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವಿಮಲೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ವಿಮಲೋದಕವೆಂಬ ಕುಂಡವೂ ಇರುವುವು.

೨೪. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಮಲೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದವನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ತ್ರ್ಯಂಬಕ ನೆಂಬುವನು ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

೨೫. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಈ ಪಾಂಚಭೌತಿಕದೇಹದೊಡನೆಯೇ ರುದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದನು. ಆ ವಿಮಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದ ವಾದ ಭೃಗ್ವಾಶ್ರಮವಿರುವುದು.

೨೬. ಅಲ್ಲಿರುವ ಭೃಗ್ವೀಶ್ವರ ಮಹಾ ಲಿಂಗವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ ಮಾನವನು ಶಿವನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಸೇರುವನು. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಶುಭಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನಾದ ಶುಭೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೨೭. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾಶೈವನೂ, ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯೂ ಆದ ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಯು ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆ ಕಪಿಲೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ ಗುಹೆಯೊಂದಿರುವುದು.

ತಾಂ ಗುಹಾಂ ಪ್ರವಿಶೇದ್ಯೋ ವೈ ನ ಸ ಗರ್ಭೇ ವಿಶೇತ್ಸಚಿತ್ ।

ತತ್ರ ಯಜ್ಞೋದಕೂಪೋಽಸ್ತಿ ವಾಚಿನೋಧಫಲಪ್ರದಃ ॥ ೭೮ ॥

ಓಂಕಾರ ಏಷ ಏವಾಸೌ ವಾರಿವರ್ಣಮುಯಾತ್ಮಕಃ ।

ಮತ್ಸೋದರ್ಯುತ್ಪರೇ ಕೂಲೇ ನಾದೇಶಸ್ತ್ವಹಮೇವ ಚ ॥ ೭೯ ॥

ನಾದೇಶಃ ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಾದೇಶಃ ಪರಮಾ ಗತಿಃ ।

ನಾದೇಶಃ ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ದುಃಖ ಸಂಸಾರಮೋಚನಂ ॥ ೮೦ ॥

ಕದಾಚಿತ್ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ದರ್ಶನೇ ಯಾತಿ ಜಾಹ್ನವೀ ।

ಮತ್ಸೋದರೀ ಸಾ ಕಥಿತಾ ಸ್ನಾನಂ ಪುಣ್ಯೈರವಾಪ್ಯತೇ ॥ ೮೧ ॥

ಮತ್ಸೋದರೀ ಯದಾ ಗಂಗಾ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಕಪಿಲೇಶ್ವರಂ ।

ಸಮಾಯಾತಿ ಮಹಾದೇವಿ ತದಾ ಯೋಗಃ ಸುದುರ್ಲಭಃ ॥ ೮೨ ॥

ಉದ್ಧಾಲಕೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಮುದೀಚ್ಯಾಂ ಕಪಿಲೇಶ್ವರಾತ್ ।

ತದ್ದರ್ಶನೇನ ಸಂಸಿದ್ಧಿಃ ಪರಾ ಸರ್ವೈರವಾಪ್ಯತೇ ॥ ೮೩ ॥

೭೮. ಆ ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವನು ಪುನಃ ಎಂದಿಗೂ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಯಜ್ಞೋದನಾಮಕವಾದ ಕೂಪವೂ ಇರುವುದು.

೭೯. ಈ ಕೂಪವೇ ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಣವದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ಸೋದರಿಯ ಉತ್ತರತೀರದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ನಾದೇಶ್ವರನಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವೆನು.

೮೦. ನಾದೇಶ್ವರನೇ ಪ್ರಬ್ರಹ್ಮವು; ಆತನೇ ಉತ್ತಮಗತಿಯು; ಆತನೇ ಪರಮಪ್ರಾಪ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವು; ದುಃಖಮಯವಾದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ ವನೂ ಅವನೇ ಆಗಿರುವನು.

೮೧. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗಂಗೆಯೂ ಸಹ ಆ ದೇವದೇವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬರುವಳು. ಆಗ ಆಕೆಗೆ ಮತ್ಸೋದರಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನವು ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸುವುದು.

೮೨. ಎಲಾ ಪಾರ್ವತಿಯೆ! ಗಂಗೆಯು ಯಾವಾಗ ತನಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಪಿಲೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಮತ್ಸೋದರಿಯೆನಿಸುವುದೋ, ಆ ಸಮಯವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದುದು.

೮೩. ಕಪಿಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾಲಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದರ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಮಸ್ತಜನರೂ ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಪಡೆಯುವರು.

ತದುತ್ತರೇ ಬಾಷ್ಪುಲೀಶಂ ಲಿಂಗಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿದಂ ।	
ಬಾಷ್ಪುಲೀಶಾದ್ಧಕ್ಷಿಣತೋ ಲಿಂಗಂ ವೈ ಕೌಸ್ತುಭೇಶ್ವರಂ	೮೪
ತಸ್ಯಾರ್ಚನೇನ ರತ್ನಾಘ್ನನ ವಿಯುಜ್ಯೇತ ಕರ್ಹಚಿತ್ ।	
ಶಂಕುಕರ್ಣೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಕೌಸ್ತುಭೇಶ್ವರದಕ್ಷಿಣೇ	೮೫
ಸಂಸೇವ್ಯ ಪರಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಲಭೇದದ್ಯಾಪಿ ಸಾಧಕಃ ।	
ಅಘೋರೇಶೋ ಗುಹಾದ್ವಾರಿ ಕೂಪಸ್ತಸ್ಯೋತ್ತರೇ ಶುಭಃ	೮೬
ಅಘೋರೋದ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ನಾಜಿಮೇಧಫಲಪ್ರದಃ ।	
ಗರ್ಗೇಶೋ ದಮನೇಶಶ್ಚ ತತ್ರ ಲಿಂಗದ್ವಯಂ ಶುಭಂ	೮೭
ಅನೇನೈನೇಹ ದೇಹೇನ ಯತ್ರ ತೌ ಸಿದ್ಧಿಮಾಪತುಃ ।	
ತಲ್ಲಿಂಗಯೋಃ ಸಮರ್ಚಾತಃ ಸಿದ್ಧಿಭವತಿ ವಾಂಛಿತಾ	೮೮
ತದ್ದಕ್ಷಿಣೇ ಮಹಾಕುಂಡಂ ರುದ್ರಾವಾಸ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಂ ।	
ತತ್ರ ರುದ್ರೇಶಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಕೋಟಿರುದ್ರಫಲಂ ಲಭೇತ್	೮೯

೮೪. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದವಾದ ಬಾಷ್ಪುಲೀಶ್ವರ ನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಬಾಷ್ಪುಲೀಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕೌಸ್ತು ಭೇಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೮೫. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾನವನು ಎಂದಿಗೂ ನವರತ್ನಮಯವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ವಿಹೀನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೌಸ್ತುಭೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕುಕರ್ಣೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೮೬. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಆ ಶಂಕುಕರ್ಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಸಾಧಕನು ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಗುಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಅಘೋರೇಶ್ವರನೂ ಆತನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶುಭಪ್ರದವಾದ ಕೂಪವೂ ಇರುವುವು.

೮೭. ಆ ಕೂಪಕ್ಕೆ ಅಘೋರೋದವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಹೆಸರಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನವು ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗರ್ಗೇಶ್ವರ, ದಮನೇಶ್ವರರೆಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಲಿಂಗ ದ್ವಯವು ನೆಲೆಸಿರುವುದು.

೮೮. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗರ್ಗ ಮತ್ತು ದಮನರೆಂಬೀರ್ವರೂ ಪಾರ್ಥಿವದೇಹ ಗಳಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೈಗೊಡುವುವು.

೮೯. ಅವುಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾವಾಸವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮಹಾ ಕುಂಡವೊಂದಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ರುದ್ರೇಶ್ವರನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದವನು ಒಂದುಕೋಟಿ ಸಲ ಮಹಾರುದ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಚತುರ್ದಶೀ ಯದಾ ಪರ್ಣೀ ರುದ್ರನಕ್ಷತ್ರಸಂಯುತಾ ।

ತದಾ ಪುಣ್ಯತಮಃ ಕಾಲಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಕುಂಡೇ ಮಹಾಫಲಃ ॥ ೯೦ ॥

ರುದ್ರಕುಂಡೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರುದ್ರೇಶ್ವರಂ ವಿಭುಂ ।

ಯತ್ರ ತತ್ರ ಮೃತೇ ವಾಪಿ ರುದ್ರಲೋಕಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೯೧ ॥

ರುದ್ರಸ್ಯ ನೈರ್ಮತೇ ಭಾಗೇ ಕುಂಡಂ ತತ್ರ ಮಹಾಲಯಂ ।

ತದಗ್ರೇ ಪಿತೃಕೂಪೋಸ್ತಿ ಪಿತೃಣಾಮಾಲಯಃ ಪರಃ ॥ ೯೨ ॥

ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ನರಃ ಕೃತ್ವಾ ಪಿಂಡಾನ್ಕೂಪೇ ಪರಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ।

ಏಕಸಿಂಶಕುಲೋಪೇತಃ ಶ್ರಾದ್ಧಕೃದ್ರುದ್ರಲೋಕಭಾಕ್ ॥ ೯೩ ॥

ತತ್ರ ವೈತರಣೀ ನಾಮ ದೀರ್ಘಿಕಾ ಪಶ್ಚಿಮಾನನಾ ।

ತಸ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತೋ ನರೋ ದೇವಿ ನರಕಂ ನೈವ ಗಚ್ಛತಿ ॥ ೯೪ ॥

ಬೃಹಸ್ಪತೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ರುದ್ರಕುಂಡಾಚ್ಚ ಪಶ್ಚಿಮೇ ।

ಗುರುಪುಷ್ಯಸಮಾಯೋಗೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಿನ್ಯಾಂ ಲಭೇದ್ಗಿರಂ ॥ ೯೫ ॥

೯೦. ಎಲಾ ಗಿರಿಜೆಯೆ! ರುದ್ರತಾರೆಯಾದ ಆದ್ರಾ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚತುರ್ದಶೀತಿಥಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೇ ಪರಮಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಸಮಯವು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ರುದ್ರೋದಕುಂಡದ ಸ್ನಾನವು ಮಹತ್ತರವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೯೧. ರುದ್ರಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಯಾವ ಮಾನವನು ಲೋಕೇ ಶ್ವರನಾದ ರುದ್ರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುವನೋ, ಅವನು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವವನಾದರೂ ರುದ್ರಲೋಕವನ್ನೇ ಸೇರುವನು.

೯೨. ಆ ರುದ್ರೇಶ್ವರನ ನೈರ್ಮತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದರ ಸಮುಖದಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯಾವಾಸವಾದ ಪಿತೃಕೂಪವಿರುವುದು.

೯೩. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನುಮಾಡಿ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಆ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಕುಲಗಳವರಿಗೂ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಿ ರುದ್ರಲೋಕದ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು.

೯೪. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ವೈತರಣಿಯೆಂಬ ನದಿಯಿರುವುದು. ದೇವಿಯೆ! ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ಎಂದಿಗೂ ನರಕಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ.

೯೫. ರುದ್ರಕೂಪಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತೀಶ್ವರಲಿಂಗವು ನೆಲಸಿರುವುದು. ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರದೊಡಗೂಡಿದ ಗುರುವಾರದಲ್ಲಿ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಅಮೋಘವಾದ ವಾಗ್ವೈಖರಿಯು ಲಭಿಸುವುದು.

ರುದ್ರಾವಾಸಾದ್ಧಕ್ಷಿಣತಃ ಕಾಮೇಶಂ ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಂ ।

ತದ್ಧಕ್ಷಿಣೇ ಮಹಾಕುಂಡಂ ಸ್ನಾನಾಚ್ಚಿಂತಿತಕಾಮದಂ ॥ ೯೬ ॥

ಚೈತ್ರಶುಕ್ಲತ್ರಯೋದಶ್ಯಾಂ ತತ್ರ ಯಾತ್ರಾ ಚ ಕಾಮದಾ ।

ನಲಕೂಬರಲಿಂಗಂ ಚ ಸ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಕಾಮೇಶ್ವರಾಚ್ಚುಭಂ ॥ ೯೭ ॥

ತದಗ್ರೇ ಪಾನನಃ ಕೂಪೋ ಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿದಃ ।

ನಲಕೂಬರಪೂರ್ವೇಣ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸೇಶ್ವರೌ ॥ ೯೮ ॥

ಅಜ್ಞಾನಧ್ವಾಂತಪಟಲೀಂ ಹರತಸ್ತೌ ಸಮರ್ಚಿತೌ ।

ತದ್ಧಕ್ಷಿಣೇಽಧ್ವಕೇಶಶ್ಚ ದೃಷ್ಟೋ ಮೋಹನಿನಾಶನಃ ॥ ೯೯ ॥

ತತ್ರ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಸಮರ್ಪಕಂ ।

ತತ್ತ್ವೇನ ಮಂಡಲೇಶಶ್ಚ ಮಂಡಲೇಶಫಲಪ್ರದಃ ॥ ೧೦೦ ॥

ಕಾಮಕುಂಡಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಣ ಚೈವನೇಶಃ ಸಮೃದ್ಧಿದಃ ।

ತತ್ತ್ವೇನ ಸನಕೇಶಶ್ಚ ರಾಜಸೂಯಫಲಪ್ರದಃ ॥ ೧೦೧ ॥

೯೬. ರುದ್ರೇಶ್ವರನ ಅಲಯಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಕುಂಡವು ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನೋಭೀಷ್ಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವುದು.

೯೭. ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ತ್ರಯೋದಶಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಯಾತ್ರೆಯು ಇಷ್ಟಾರ್ಥದಾಯಕವೆನಿಸುವುದು. ಕಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಬಾಗದಲ್ಲಿ ನಳಕೂಬರೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೯೮. ಅದರ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಧನಧಾನ್ಯಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕೂಪವೊಂದಿರುವುದು. ನಲಕೂಬರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೇಶ್ವರ, ಚಂದ್ರೇಶ್ವರರಿರುವರು.

೯೯. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಂಡ ಅವರು ಮನುಷ್ಯರ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯೊತ್ತನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವರು. ಆ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅಧ್ವಕೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಅವನ ಸಂದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮೋಹವು ಕೊನೆಗಾಣುವುದು.

೧೦೦. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಮಂಡಲೇಶ್ವರನೂ ಇರುವನು.

೧೦೧. ಕಾಮಕುಂಡಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಚೈವನೇಶ್ವರನು ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ರಾಜಸೂಯ ಮಹಾಯಾಗದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಸನಕೇಶ್ವರನೂ ಇರುವನು.

ಸನತ್ಕುಮಾರಲಿಂಗಂ ಚ ತತ್ಪಶ್ಚಾದ್ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಕ್ಯತ್	
ತದುತ್ತರೇ ಸನಂದೇಶೋ ಮಹಾಜ್ಞಾನಸಮರ್ಥಕಃ	೧೦೨
ತದ್ಯಾಮ್ಯಾನಾಹುತೀಶಶ್ಚ ದೃಷ್ಟೋ ಹೋಮಫಲಪ್ರದಃ	
ತದ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಪುಣ್ಯಜನಕಂ ಲಿಂಗಂ ಪಂಚಶಿಖೇಶ್ವರಂ	೧೦೩
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಹೃದಸ್ತಸ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಪುಣ್ಯವರ್ಧನಃ	
ತಸ್ಮಿನ್ಸ್ತದೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಕಿಂ ಭೂಯಃ ಪರಿಶೋಚತಿ	೧೦೪
ತತ್ರ ಸ್ನಾನಂ ಚ ದಾನಂ ಚ ಭವೇದಕ್ಷಯಪುಣ್ಯದಂ	
ತದುತ್ತರೇ ಚ ಕುಂಡೇಶಃ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿರ್ನಾಮಸೃತಃ	೧೦೫
ದೀಕ್ಷಾಂ ಪಾರುಪತೀಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ದ್ವಾದಶಾಬ್ದೇನ ಯತ್ಸಲಂ	
ತತ್ಸಲಂ ಲಭತೇ ವಿಪ್ರ ಮರ್ತ್ಯಃ ಕುಂಡೇಶದರ್ಶನಾತ್	೧೦೬
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಹೃದಾತ್ಪೂರ್ವಂ ಶಾಂಡಿಲೈಶಃ ಸುಪುಣ್ಯದಃ	
ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಚ ಚಂಡೇಶಶ್ಚಂಡಾಂಶುಗ್ರಹಣಾಘಹೃತ್	೧೦೭

೧೦೨. ಆ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಕಾರಕನಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೃಢಗೊಳಿಸುವ ಸನಂದೇಶ್ವರನು ನೆಲೆಸಿರುವನು.

೧೦೩. ಆತನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಆಹುತೀಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಹೋಮಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪಂಚಶಿಖೇಶ್ವರನೆಂಬ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪಕನಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೦೪. ಆ ಲಿಂಗದ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವರ್ಧಕನಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಹೃದವಿರುವುದು. ಆ ಹೃದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಮತ್ತೆ ಏಕೆ ಶೋಕಗೊಳ್ಳಬೇಕು ?

೧೦೫. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನವೂ, ದಾನವೂ ಅಕ್ಷಯಗುಣಿತವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಆ ಹೃದದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧರಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ಕುಂಡೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೧೦೬. ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ! ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಉಗ್ರವಾದ ಪಾರುಪತದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟೋ, ಅದನ್ನೇ ಮನುಷ್ಯನು ಕುಂಡೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪಡೆಯುವನು.

೧೦೭. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ತೀರ್ಥದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಶಾಂಡಿಲೈಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಚಂಡೇಶ್ವರನು ನೆಲೆಸಿ ನೋಡುವವರ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನನಿಗಿರುವನು.

ದಕ್ಷಿಣೇ ಚ ಕಪಾಲೇಶಾತ್ಕುಂಡಂ ಶ್ರೀಕಂಠಸಂಜ್ಞಿತಂ |
 ತತ್ರ ಕುಂಡೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದಾತಾ ಸ್ಯಾಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಭಾವತಃ || ೧೦೮ ||
 ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತಸ್ಯ ಕುಂಡಸ್ಯ ಸನ್ನಿಧೌ |
 ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸ್ನಾತಸ್ತತ್ಕುಂಡನಾರಿಷು || ೧೦೯ ||
 ಚಾಮರಾಸಕ್ತಹಸ್ತಾಭಿರ್ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಭಿಶ್ಚ ನೀಜ್ಯತೇ |
 ಯದಾ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀಂ ಯಾಂತಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಾದ್ಧಿ ನೌಕಸಃ |
 ತದಾ ತೇನೈವ ಮಾರ್ಗೇಣ ಯಾಂತಿ ಸ್ತ್ರೀಭಿರ್ವತಾಃ ಸುಖಂ || ೧೧೦ ||
 ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಮಥ ಖ್ಯಾತಂ ತತ್ಸ್ಥಾನಂ ಮುನಿಸತ್ತಮ |
 ತತ್ಕುಂಡ ದಕ್ಷಿಣೇ ಭಾಗೇ ಲಿಂಗಂ ಬ್ರಹ್ಮಪದಪ್ರದಂ || ೧೧೧ ||
 ಗಾಯತ್ರೀಶ್ವರಸಾವಿತ್ರೀಶ್ವರೌ ಪೂಜ್ಯೌ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
 ಮತ್ಸ್ಯೋದರ್ಯಾಸ್ತಟೇ ರಮ್ಯೇ ಲಿಂಗಂ ಸತ್ಯನತೀಶ್ವರಂ || ೧೧೨ ||
 ತಯೋಃ ಪೂರ್ವೇಣ ಸಂಪೂಜ್ಯಂ ತಸಃಶ್ರೀಪರಿವರ್ಧನಂ |
 ಉಗ್ರೇಶ್ವರಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಾತ್ಪೂರ್ವದಿಕ್ಷಿತಂ || ೧೧೩ ||

೧೦೮. ಕಪಾಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಂಠನಾಮಕನಾದ ಕುಂಡವಿರುವುದು. ಆ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ದಾನಿಯೆನಿಸುವನು.

೧೦೯. ಆ ಕುಂಡದ ಸಮ್ಪೂರ್ಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಕುಂಡದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಮಾನವನು ಚಾಮರಹಸ್ತಿಯರಾದ ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ವ್ಯಜನಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೧೧೦. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ಸ್ಯೋದರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಬರುವಾಗ ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡಗೂಡಿದವರಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಹೋಗುವರು.

೧೧೧. ಮುನಿಸರ್ವನೇ! ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಕುಂಡಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ ಲಿಂಗವೊಂದಿರುವುದು.

೧೧೨. ಅಲ್ಲಿರುವ ಗಾಯತ್ರೀಶ್ವರ, ಸಾವಿತ್ರೀಶ್ವರರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಜನರು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮತ್ಸ್ಯೋದರಿಯ ಮನೋಹರವಾದ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ಯನತೀಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೧೩. ಗಾಯತ್ರೀಶ್ವರ, ಸಾವಿತ್ರೀಶ್ವರ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಉಗ್ರೇಶ್ವರವೆಂಬ ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರನಿಗೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವುದು.

ಜಾತಿಸ್ಮರೋ ಭವೇನ್ಮರ್ತ್ಯಸ್ತಲ್ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸಮರ್ಚನಾತ್ |
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಚೋಗ್ರಕುಂಡಂ ಸ್ನಾನಾತ್ಕನಖಲಾಧಿಕಂ || ೧೧೪ ||
 ಕರವೀರೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತಸ್ಯ ಕುಂಡಸ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮೇ |
 ತಸ್ಯ ದರ್ಶನತಃ ಪುಂಸಾಂ ಜಾಯತೇ ರೋಗಸಂಕ್ಷಯಃ || ೧೧೫ ||
 ತದ್ವಾಯವ್ಯೇ ಮರೀಚೀಶಂ ಕುಂಡಂ ಚಾಘೌಘನಾಶನಂ |
 ತತ್ಪಶ್ಚಾಚ್ಚೇಂದ್ರಕುಂಡಂ ಚ ಲಿಂಗಂ ಚೇಂದ್ರೇಶ್ವರಂ ಮುನೇ || ೧೧೬ ||
 ಇಂದ್ರೇಶಾದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಭಾಗೇ ಶುಭಾ ಕರ್ಕೋಟವಾಪಿಕಾ |
 ತತ್ರ ವಾಪೀಜಲೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕರ್ಕೋಟಿಕೇಶ್ವರಂ || ೧೧೭ ||
 ನಾಗಾನಾಮಾಧಿಪತ್ಯಂ ತು ಜಾಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ |
 ತತ್ಪಶ್ಚಾದ್ವೈಮಿಚಂಡೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಹರೋ ಹರಃ || ೧೧೮ ||
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಮಹಾಕುಂಡಂ ರುದ್ರಲೋಕಫಲಪ್ರದಂ |
 ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಮಹಾಲಿಂಗಮಗ್ನೀಶ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಂ || ೧೧೯ ||

೧೧೪. ಆ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪೂರ್ವ
 ಜನ್ಮಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯು ಲಭಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಕುಂಡವಿರುವುದು.
 ಸ್ನಾನದಿಂದಲೇ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕುಂಡವು ಕನಖಲ-
 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರುವುದು.

೧೧೫. ಆ ಕುಂಡದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕರವೀರೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.
 ಅದನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮಾನವರಿಗೆ ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳ ನಾಶವುಂಟಾ-
 ಗುವುದು.

೧೧೬. ಆ ಲಿಂಗದ ವಾಯವ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರೀಚೀಶ್ವರ ಮಹಾ
 ಲಿಂಗವೂ ಪಾಪಕೋಟಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುವ ಮರೀಚಿಕುಂಡವೂ
 ಇರುವುವು. ಎಲೈ ಮುನೀಂದ್ರನೆ! ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಕುಂಡವೂ
 ಇಂದ್ರೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಇರುವುವು.

೧೧೭-೧೧೮. ಇಂದ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕರ್ಕೋಟವಾಪಿಯೆಂಬ
 ಪವಿತ್ರತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕರ್ಕೋ-
 ಟಿಕೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಸರ್ಪಗಳ ಮೇಲೆಯೂ
 ಅಧಿಕಾರವು ಲಭಿಸುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮ
 ದಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ದೈವಿಚಂಡೇ-
 ಶ್ವರನಿರುವನು.

೧೧೯. ಆ ಲಿಂಗದ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ರುದ್ರಲೋಕವಾಸದ ಫಲವನ್ನು
 ಕೊಡುವ ಮಹಾಕುಂಡವೊಂದಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನೀಶ್ವರನೆಂದು
 ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವುದು.

ಅಗ್ನೀಯಂ ನಾಮ ಕುಂಡಂ ಚ ತತ್ಪೂರ್ವೇಽಗ್ನಿಸಲೋಕದಂ ।
 ಅಗ್ನೀಯೇಶ್ವರತಃ ಸ್ವಾಚ್ಯಾಂ ಕುಂಡಂ ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಶುಭಂ ॥ ೧೨೦ ॥
 ತತ್ರ ಕುಂಡೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗೇ ವಸತಿ ಪೂರ್ವಜೈಃ ।
 ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಬಾಲಚಂದ್ರೇಶಶ್ಚಂದ್ರಲೋಕಗತಿಪ್ರದಃ ॥ ೧೨೧ ॥
 ಪರಿತೋ ಬಾಲಚಂದ್ರೇಶಂ ಗಣಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಶಃ ।
 ವಿಲೋಕ್ಯ ತಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಗಾಣಾಪತ್ಯಂ ಪದಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೧೨೨ ॥
 ಬಾಲಚಂದ್ರಸಮಾಪೇ ತು ಕೂಪಃ ಪಿತೃಗಣಪ್ರಿಯಃ ।
 ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರದಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪಿತೃನ್ಯಸ್ತಾತ್ರ ತಾರಯೇತ್ ॥ ೧೨೩ ॥
 ತದಂಧೋಃ ಪೂರ್ವತೋ ಲಿಂಗಂ ಪುಣ್ಯಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಹ್ವಯಂ ।
 ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಣ ವೃದ್ಧಕಾಲೇಶ್ವರೋ ಹರಃ ॥ ೧೨೪ ॥
 ಕಾಲೋದೋ ನಾಮ ಕೂಪೋಽಸ್ತಿ ತದಗ್ರೇ ಸರ್ವರೋಗಹೃತ್ ।
 ಯೈಸ್ತು ತತ್ಕ್ರೋದಕಂ ಪೀತಂ ಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ಪುಂಭಿಃ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ ॥ ೧೨೫ ॥

೧೨೦. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಲೋಕಪ್ರಾಪಕನಾದ ಅಗ್ನೀಯ ಕುಂಡವಿರುವುದು. ಅಗ್ನೀಯೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕುಂಡಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಶುಭಕುಂಡವಿರುವುದು.

೧೨೧. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ಪೂರ್ವಪಿತಾಮಹರೊಡನೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನು. ಆ ಕುಂಡದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಬಾಲಚಂದ್ರೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೧೨೨. ಈ ಬಾಲಚಂದ್ರೇಶ್ವರನ ಸುತ್ತಲೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾದ ಅನೇಕ ಗಣಾಧಿಪರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳಾದ ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು. ಆ ಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರುದ್ರಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವು ಲಭಿಸುವುದು.

೧೨೩. ಬಾಲಚಂದ್ರನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ ಕೂಪವೊಂದಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಏಳು ತಲೆಗಳ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ದ್ಧರಿಸುವನು.

೧೨೪. ಆ ಕೂಪಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪುಣ್ಯಲಿಂಗವಿರುವುದು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಕಾಲೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೨೫-೧೨೬. ಆ ಲಿಂಗದ ಸಮುತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಾಲೋದವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೂಪವು ಸ್ನಾನಮಾಡುವವರ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಲಿ, ಪುರುಷರಾಗಲಿ—ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತಪುಣ್ಯದಿಂದ ಯಾರೂ ಆ ಕೂಪದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ನೂರು ಕೋಟಿ ಕಲ್ಪಗಳಾದರೂ

ನ ತೇಷಾಂ ಪರಿವರ್ತೋತ್ತ ಕಲ್ಪಕೋಟಿಶತ್ಪರಸಿ ।

ತಪ್ತೀತ್ವಾ ಜನ್ಮಬಂಧೋತ್ಪಾದ್ಧಯಾನ್ಮುಚ್ಯೇತ ಮಾನವಃ ॥ ೧೨೬ ॥

ತತ್ರ ಕೂಪೇ ತು ಯದ್ವತ್ತಂ ದಾನಂ ಶಿವರತಾತ್ಮನಾಂ ।

ಸಂವರ್ತೇಪಿ ನ ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಾಶಃ ಕಲಶಸಂಭವ ॥ ೧೨೭ ॥

ಖಂಡಸ್ಪುಟಿಕಸಂಸ್ಕಾರಂ ತತ್ರ ಕುರ್ವಂತಿ ಯೇ ನರಃ ।

ತೇ ರುದ್ರಲೋಕಮಾಸಾದ್ಯ ಮೋದಂತೇ ಸುಖಿನಃ ಸದಾ ॥ ೧೨೮ ॥

ಕಾಲೇಶಾದ್ಧಕ್ಕೀಣೇ ಭಾಗೇ ಮೃತ್ಯೇಶಸ್ತ್ವಪಮೃತ್ಯುಹೃತ್ ।

ಲಿಂಗಂ ದಕ್ಷೇಶ್ವರಾಹ್ವಂ ಚ ತತಃ ಕೂಪಾದುದಗ್ನಿಶಿ ॥ ೧೨೯ ॥

ಅಪರಾಧಸಹಸ್ರಂ ತು ನಶ್ಯೇತ್ತ್ವಸ್ಯ ಸಮರ್ಚನಾತ್ ॥ ೧೩೦ ॥

ಮಹಾಕಾಲೇಶಲಿಂಗಂ ಚ ದಕ್ಷೇಶಾತ್ಪೂರ್ವತೋ ಮಹತ್ ।

ಮಹಾಕುಂಡೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮಹಾಕಾಲಂ ತು ಯೋಽರ್ಚಯೇತ್ ॥

ಅರ್ಚಿತಂ ತೇನ ವೈ ತತ್ರ ಜಗದೇತಚ್ಚರಾಚರಂ ।

ಅಂತಕೇಶ್ವರಮಾಲೋಕ್ಯ ತದ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ನಾಂತಕಸ್ಯ ಭೀಃ ॥ ೧೩೨ ॥

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಆ ನೀರಿನ ಪಾನದಿಂದ ಮಾನವನು ಜನನ ಮರಣರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರದ ಬಂಧನದ ಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೧೨೬. ಆ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಶಿವೈಕಮನಸ್ಕರಾದವರಿಗೆ ಯಾವ ದಾನವು ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದೋ, ಆ ದಾನದ ಫಲವು ಮಹಾಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವು.

೧೨೭. ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಯಾವ ನರರು ಇಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ರುದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ನಿರಂತರವಾದ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೧೨೯. ಕಾಲೇಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಪಮೃತ್ಯುನಿವಾರಕನಾದ ಮೃತ್ಯುೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆ ಕಾಲೋದಕೂಪದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ದಕ್ಷೇಶ್ವರನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೩೦. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಿದ ಸಾವಿರಾರು ಅಪರಾಧಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವುವು.

೧೩೧-೧೩೨. ದಕ್ಷೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಿಮಾನ್ವಿತವಾದ ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಲಿಂಗದ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಾವ ಮಾನವನು ಮಹಾಕಾಲನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಅವನು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲ

ಹಸ್ತಿಪಾಲೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತೋ ಮುನೇ |
 ತಸ್ಯ ಪೂಜನತೋ ಯಾತಿ ಪುಣ್ಯಂ ವೈ ಹಸ್ತಿದಾನಜಂ || ೧೩೩ ||
 ತತ್ಪ್ರರಾವತಕುಂಡಂ ಚ ಲಿಂಗಮೈರಾವತೇಶ್ವರಂ |
 ತಲ್ಲಿಂಗನುರ್ಚಯನ್ಮರ್ತ್ಯೋ ಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಭಾಕ್ || ೧೩೪ ||
 ತದ್ಗಕ್ಷಿಣೇ ಶ್ರೇಯಸೇ ಚ ಲಿಂಗಂ ಸ್ಯಾನ್ಮಾಲತೀಶ್ವರಂ |
 ಹಸ್ತೀಶ್ವರಾದುತ್ತರೇ ತು ಜಯಂತೇಶೋ ಜಯಪ್ರದಃ || ೧೩೫ ||
 ಬಂದೀಶ್ವರೋ ಮಹಾಕಾಲಕುಂಡಾದುತ್ತರತಃ ಶುಭಃ |
 ಬಂದಿಕುಂಡಂ ಚ ವಿಖ್ಯಾತಂ ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಮಹಾಘೃತ್ || ೧೩೬ ||
 ತತ್ರ ಸ್ನಾನೇನ ದಾನೇನ ಶ್ರಾದ್ಧೇನಾಕ್ಷಯಮುಚ್ಯತೇ |
 ಧನ್ವಂತರೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಕುಂಡಂ ತನ್ನಾಮ ಚೈವ ಹಿ || ೧೩೭ ||
 ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ನಾಮಾನ್ಯತ್ಕುಂಡನಾಮಾನ್ಯದೇವ ಹಿ |
 ತುಂಗೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗನಾಮ ಕುಂಡಂ ವೈದ್ಯೇಶ್ವರಾಭಿಧಂ || ೧೩೮ ||

ವನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿಗುವ ಅಂತಕೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಯಮನ ಭಯವಿಲ್ಲ.

೧೩೩. ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯೇ! ಅಂತಕೇಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿಪಾಲೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಗಜದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು.

೧೩೪. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಐರಾವತಕುಂಡವೂ, ಐರಾವತೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಇರುವುವು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು.

೧೩೫. ಅವುಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾರಕವಾದ ಮಾಲತೀಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಹಸ್ತೀಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಜಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಜಯಂತೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೧೩೬. ಮಹಾಕಾಲಕುಂಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶುಭಪ್ರದನಾದ ಬಂದೀಶ್ವರ ನಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಡೀ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಾಸಾತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಂದಿಕುಂಡವೂ ಇರುವುದು.

೧೩೭. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನವೂ, ದಾನವೂ, ಸಿತ್ಯಶ್ರಾದ್ಧವೂ ಅನಂತ ಫಲದಾಯಕಗಳಾಗುವುವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಧನ್ವಂತರೀಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗವೂ ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಕುಂಡವೂ ಇರುವುವು.

೧೩೮. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಆ ಕುಂಡಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಗಳಾಗಿರುವುವು. ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತುಂಗೇಶ್ವರನೆಂಬ ನಾಮವಿರುವುದು. ಕುಂಡವನ್ನು ವೈದ್ಯೇಶ್ವರಕುಂಡವೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಸುಧಾನುಯೋ ಮಹೌಷಧ್ಯಃ ಕ್ಷಿಸ್ತಾಸ್ತತ್ರ ಮಹಾಧಿಯಃ ।

ತತ್ಕುಂಡಸ್ನಾನತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತಲ್ಲಿಂಗಪರಿವೀಕ್ಷಣಾತ್ ।

ನಶ್ಯಂತಿ ವ್ಯಾಧಯಃ ಸರ್ವೇ ಸಹ ಪಾಪೈಃ ಸುದಾರುಣೈಃ ॥ ೧೩೯ ॥

ತದುತ್ತರೇ ಹಲೀಶೇಶಃ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿನಿಷಾದನಃ ।

ಶಿವೇಶ್ವರಃ ಶಿವಕರಸ್ತುಂಗನಾಮ್ನಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣೇ ॥ ೧೪೦ ॥

ಜಮದಗ್ನೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಶಿವೇಶಾದ್ಧಕ್ಷಿಣೇ ಶುಭಂ ।

ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭೈರವೇಶಃ ಕೂಪಸ್ತಸ್ಯೋತ್ತರೇ ಶುಭಃ ॥ ೧೪೧ ॥

ತದುದಸ್ತರ್ಶಮಾತ್ರೇಣ ಸರ್ವಯಜ್ಞಫಲಂ ಲಭೇತ್ ।

ತತ್ಕೂಪಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ಸುಕೇಶೋ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿದಃ ॥ ೧೪೨ ॥

ತನ್ನೈರ್ಮುತ್ಯಾಂ ಚ ವ್ಯಾಸೇಶಃ ಕೂಪಶ್ಚ ವಿಮಲೋದಕಃ ।

ವ್ಯಾಸಕೂಪೇ ನರಃ ಸ್ವಾತ್ಮಾ ತರ್ಪಯಿತ್ವಾ ಸುರಾನ್ವಿತೌನ್ ॥ ೧೪೩ ॥

ಅಕ್ಷಯಂ ಲಭತೇ ಲೋಕಂ ಯತ್ರ ಕುತ್ರಾಭಿಕಾಂಕ್ಷಿತಂ ।

ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಾತ್ಪಶ್ಚಿಮತೋ ಘಂಟಾಕಣೋ ಹೃದೋ ಮಹಾನ್ ॥ ೧೪೪ ॥

೧೩೯. ಅಮೃತಮಯಗಳೂ, ಆರೋಗ್ಯಪ್ರದಗಳೂ ಆದ ಅನೇಕ ಮಹೌಷಧಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟುವು. ಅದುದರಿಂದ ಆ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೂ ಸಕಲ ವ್ಯಾಧಿಗಳೂ, ಅತಿದಾರುಣಗಳಾದ ಪಾತಕಗಳೂ ಸಹ ನಾಶವಾಗುವುವು.

೧೪೦-೧೪೧. ತುಂಗೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಲೀಶೇಶ್ವರನು ಸಕಲರೋಗ ನಿವಾರಕನಾಗಿರುವನು. ಆತನ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಯಾಣಪ್ರದನಾದ ಶಿವೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಶಿವೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಶುಭಕರವಾದ ಜಮದಗ್ನೀಶ್ವರ ಮಹಾ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಭೈರವೇಶ್ವರನೂ ಭೈರವೇಶ್ವರನ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕೂಪವೂ ಇರುವುವು.

೧೪೨. ಆ ಕೂಪದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವೂ ಲಭಿಸುವುದು. ಆ ಕೂಪದ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಯಕನಾದ ಸುಕೇಶೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೧೪೩-೧೪೪. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನೈರ್ಮುತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ, ನಿರ್ಮಲ ಜಲಭರಿತವಾದ ವ್ಯಾಸಕೂಪವೂ ಇರುವುವು. ಈ ವ್ಯಾಸಕೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ತನಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಘಂಟಾಕರ್ಣಹೃದವಿರುವುದು.

ಘಂಟಾಕರ್ಣಹೃದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ವ್ಯಾಸೇಶಪರಿದರ್ಶನಾತ್ |
ಯತ್ರ ತತ್ರ ನೃತೋ ವಾಪಿ ವಾರಾಣಸ್ಕಾಂ ನೃತೋ ಭವೇತ್ || ೧೪೫ ||
ಘಂಟಾಕರ್ಣಸಮೀಪೇ ತು ಪಂಚಚೂಡಾಪ್ಸರಃ ಸರಃ |
ಪಂಚಚೂಡಾಜಲೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವಂ ತಮೀಶ್ವರಂ || ೧೪೬ ||
ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ನರೋ ಯಾತಿ ಪಂಚಚೂಡಾಪ್ರಿಯೋ ಭವೇತ್ |
ಗೌರಿಕೂಪಸ್ತತೋಽವಾಚ್ಯಾಂ ಸರ್ವಜಾಡ್ಯವಿನಾಶನಃ || ೧೪೭ ||
ಪಂಚಚೂಡೋತ್ತರೇ ಭಾಗೇ ತೀರ್ಥಂ ಚಾಶೋಕಸಂಜ್ಞಿತಂ |
ಮಂದಾಕಿನೀ ಮಹಾತೀರ್ಥಂ ತದುದೀಚ್ಯಾಂ ಮಹಾಘೃಹೃತ್ || ೧೪೮ ||
ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇಽಪಿ ಸಾ ಪುಣ್ಯಾ ಕಿಂ ಪುನರ್ಮಾನವೇ ಮುನೇ |
ತದುತ್ತರೇ ಮಧ್ಯಮೇಶೋ ಮಧ್ಯೇಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸ್ವಹಿತೃಹೋ || ೧೪೯ ||
ತತ್ರ ಜಾಗರಣಂ ಕೃತ್ವಾಶೋಕಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಮಧೌ ನರಃ |
ನ ಜಾತು ಶೋಕಂ ಲಭತೇ ಸದಾನಂದಮಯೋ ಭವೇತ್ || ೧೫೦ ||

೧೪೫. ಘಂಟಾಕರ್ಣಹೃದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣವನ್ನು ಪಡೆದರೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವವನಾಗುವನು.

೧೪೬-೧೪೭. ಘಂಟಾಕರ್ಣೇಶ್ವರತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಚಚೂಡಾಪ್ಸರಸ್ಸರೋವರವಿರುವುದು. ಪಂಚಚೂಡಾಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿರುವ ಪಂಚಚೂಡೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವ ನಲ್ಲದೆ ಪಂಚಚೂಡಾದೇವಿಯ ಪ್ರಿಯನೂ ಆಗುವನು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೆಳಗಡೆ ಸಮಸ್ತಜಾಡ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುವ ಗೌರಿಕೂಪವಿರುವುದು.

೧೪೮. ಪಂಚಚೂಡೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ತೀರ್ಥವೊಂದಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಕಳೆಯುವ ಮಂದಾಕಿನೀ ಮಹಾತೀರ್ಥವಿರುವುದು.

೧೪೯. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆ! ಈ ತೀರ್ಥವು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದವರಿಗೂ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೆಂದಮೇಲೆ ಮಾನವಲೋಕದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಲೇಕೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಈ ಲಿಂಗವೇ ಸಮಸ್ತ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು.

೧೫೦. ಚೈತ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕಾಷ್ಟಮಿಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಜಾಗರಣವನ್ನು ನಡೆಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆಂದಿಗೂ ದುಃಖಗಳೊದಗಲಾರವು. ನಿತ್ಯವೂ ಅವನು ಆನಂದಮಯನಾಗಿಯೇ ಬಾಳುವನು.

ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರಮಾಣಂ ಚ ಕ್ರೋಶಂ ಕ್ರೋಶಂ ಚ ಸರ್ವತಃ ।

ಆರಭ್ಯ ಲಿಂಗಾದಸ್ಮಾಚ್ಚ ಪುಣ್ಯದಾನ್ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರಾತ್ ॥ ೧೫೧ ॥

ಏತದೇವ ಸದಾ ಸ್ತಾಹುಃ ಸರ್ವೇ ನೈ ಪ್ರಸಿತಾನುಹಾಃ ।

ಕಶ್ಚಿದಸ್ಮತ್ಕುಲೇ ಚಾತೋ ಮಂದಾಕಿನ್ಯಾ ಜಲಾಪ್ನುತಃ ॥ ೧೫೨ ॥

ಭೋಜಯೇತ್ಪ್ರಯತೋ ವಿಪ್ರಾನ್ಯತೀನ್ವಾಶುಪತಾನಸಿ ।

ಮಂದಾಕಿನ್ಯಾಂ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೈ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರಂ ॥ ೧೫೩ ॥

ಏಕಸಿಂಶತ್ಕುಲೋಪೇತೋ ರುದ್ರಲೋಕೇ ವಸೇಚ್ಚರಂ ।

ಮಧ್ಯಮೇಶಾದನಾಚ್ಯಾಂ ಚ ವಿಶ್ವೇದೇವೇಶ್ವರಃ ಶುಭಃ ॥ ೧೫೪ ॥

ತದರ್ಚನಾದರ್ಚಿತಾಃ ಸ್ಯುರ್ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತ್ರಯೋದಶ ।

ತತ್ಪೂರ್ವೇ ವೀರಭದ್ರೇಶೋ ಮಹಾವೀರಪದಪ್ರದಃ ॥ ೧೫೫ ॥

ಭದ್ರದಾ ಭದ್ರಕಾಲೀ ಚ ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಶುಭಾ ।

ಭದ್ರಕಾಲಹೃದೋ ನಾನು ತತ್ರಾತೀವ ಶುಭಪ್ರದಃ ॥ ೧೫೬ ॥

೧೫೧. ಪುಣ್ಯವರ್ಧಕವಾದ ಈ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕ್ರೋಶದವರೆಗೂ ಮುಕ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಪ್ರಸರಿಸಿರುವುದು. ಇದನ್ನೇ ಸಕಲ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೂ ನಿತ್ಯವೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೧೫೨. “ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನು ನಮ್ಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಗೂ, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೂ, ಮಾಹೇಶ್ವರರಿಗೂ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಹುದು.”

೧೫೩. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಲಿ, ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಕುಲದವರೊಡಗೂಡಿ ರುದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೧೫೪. ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಶುಭಪ್ರದನಾದ ವಿಶ್ವೇದೇವೇಶ್ವರ ನಿರುವನು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಹದಿಮೂರು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದಂತಾಗುವುದು.

೧೫೫. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರನು ಮಹಾವೀರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಅವನ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳ ರೂಪಿಯೂ ಮಂಗಳಪ್ರದೆಯೂ ಆದ ಭದ್ರಕಾಳೀದೇವಿಯಿರುವಳು.

೧೫೬. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪಕವಾದ ಭದ್ರಕಾಳವೆಂಬ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥವೂ ಇರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರದವೂ ಆದ ಅಪಸ್ತಂಬೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು.

ಅಪಸ್ತಂಭೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಜ್ಞಾನದಂ ಪರಂ |
 ತದುತ್ತರೇ ಪುಣ್ಯಕೂಪಸ್ತತ್ಪಶ್ಚಾಚ್ಛಾನಕೋ ಹ್ರದಃ || ೧೫೭ ||
 ಹ್ರದಪಶ್ಚಿಮತೋ ಲಿಂಗಂ ಶೌನಕೇಶಂ ಸುಧೀಪ್ರದಂ |
 ಹ್ರದೇ ತತ್ರ ನರೋ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೈ ಶೌನಕೇಶ್ವರಂ || ೧೫೮ ||
 ಜ್ಞಾನಂ ತತ್ಸಂಲಭೇದ್ಧಿವ್ಯಂ ಯೇನ ಮೃತ್ಯುಂ ತರತ್ಯಸೌ |
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಜಂಬುಕೇಶಸ್ತಿಯಗ್ಯೋನಿನಿವಾರಕಃ || ೧೫೯ ||
 ತದುತ್ತರೇ ಮತಂಗೇಶೋ ಗಾನವಿದ್ಯಾಪ್ರಬೋಧಕಃ |
 ಮತಂಗೇಶಸ್ಯ ವಾಯವ್ಯೇ ನಾನಾಲಿಂಗಾನಿ ಸರ್ವತಃ || ೧೬೦ ||
 ಮುನಿಭಿಃ ಸ್ಥಾಪಿತಾನೀಹ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾನಿ ಚ |
 ಬ್ರಹ್ಮರಾತೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಮತಂಗೇಶಾಚ್ಚ ದಕ್ಷಿಣೇ || ೧೬೧ ||
 ತಲ್ಲಿಂಗದರ್ಶನಾದಾಯುರ್ನಾಂತರಾ ಚ್ಛಿದ್ಯತೇ ಕ್ಷಚಿತ್ |
 ತತ್ರಾಜ್ಯಪೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಪಿತೃಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಶಃ |
 ತಲ್ಲಿಂಗಸೇವಯಾ ಸರ್ವೇ ತುಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರಸಿತಾಮಹಾಃ || ೧೬೨ ||

೧೫೭. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕೂಪವೂ, ಅದರ ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ ಶೌನಕ ಹ್ರದವೂ ಇರುವುವು. ಆ ಹ್ರದದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸಮೃಜ್ಞಾನಪ್ರದವಾದ ಶೌನಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೫೮. ಆ ಹ್ರದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತನಾಗಿ ಶೌನಕೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವನಲ್ಲದೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನು.

೧೫೯. ಶೌನಕೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ತಿಯಗ್ವಿಂಶತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಜಂಬುಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಗೀತವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಬೋಧಗೊಳಿಸುವ ಮತಂಗೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೧೬೦. ಮತಂಗೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಗಳಾದ ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರು.

೧೬೧. ಮತಂಗೇಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾತೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದವರಿಗೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೧೬೨. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಜ್ಯಪೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ, ಅನೇಕಗಳಾದ ಪಿತೃಲಿಂಗಗಳೂ ನೆಲೆಸಿರುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೂ ಪರಿತುಷ್ಟರಾಗುವರು.

ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಸಿದ್ಧಕೂಪಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಸಂತಿ ಸಹಸ್ರಶಃ |

ವಾಯುರೂಪಾಸ್ತು ಯೇ ಸಿದ್ಧಾಃ ಯೇ ಸಿದ್ಧಾಃ ಭಾನುರಶ್ಮಿಗಾಃ || ೧೬೩ ||

ತೈಃ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ತು ಯಲ್ಲಿಂಗಂ ತತ್ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿವಾರಿತಂ |

ತಸ್ಯ ಸಂದರ್ಶನಾದೇವ ಸರ್ವಾಃ ಸ್ಯುಃ ಸಿದ್ಧಯೋಽನುಲಾಃ || ೧೬೪ ||

ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಸಿದ್ಧವಾಪೀ ಪೀತಾ ಸ್ನಾತಾ ಚ ಸಿದ್ಧಿದಾಃ |

ಸ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಚ ಸಿದ್ಧಕೂಪಾದ್ವೈ ಲಿಂಗಂ ವ್ಯಾಘ್ರೇಶ್ವರಾಭಿಧಂ || ೧೬೫ ||

ತಲ್ಲಿಂಗದರ್ಶನಾನ್ನೂಣಾಂ ನ ಭಯಂ ವ್ಯಾಘ್ರಚೋರಜಂ |

ಜ್ಯೇಷ್ಠೇಶ್ವರಂ ಚ ತದ್ವ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಥಾನೇತಿಸಿದ್ಧಿದಂ || ೧೬೬ ||

ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಮುದಾಂ ಧಾಮ ಲಿಂಗಂ ಪ್ರಹಸಿತೇಶ್ವರಂ |

ತದುತ್ತರೇ ನಿವಾಸೇಶಃ ಕಾಶೀನಾಸಫಲಪ್ರದಃ || ೧೬೭ ||

ಚತುಃಸಮುದ್ರಕೂಪೋಽಸ್ಮಿ ತತ್ರಾಬ್ಧಿಸ್ನಾನಪುಣ್ಯದಃ |

ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವೀ ತು ತತ್ರಾಸ್ತಿ ನತಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪದಪ್ರದಾ || ೧೬೮ ||

೧೬೩. ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಕೂಪವಿರುವುದು. ವಾಯು ರೂಪರಾಗಿಯೂ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗತರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಸಿದ್ಧರು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

೧೬೪. ಅನರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಲಿಂಗವೊಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಅನಂತಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಕರಗತಗಳಾಗುವುವು.

೧೬೫-೧೬೬. ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಪಿಯೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದರ ಜಲವನ್ನು ಕುಡಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಲಭಿಸುವುವು. ಸಿದ್ಧಕೂಪಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಘ್ರೇಶ್ವರನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವರಿಗೆ ವ್ಯಾಘ್ರಾದಿ ಹಿಂಸ್ರಮೃಗಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಚೋರರಿಂದಾಗಲಿ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಲಿಂಗವು ಅತ್ಯಂತ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದುದು.

೧೬೭. ಅದಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದ ನೆಲೆಮನೆಯೆನಿಸಿದ ಪ್ರಹಸಿ ತೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ ಫಲವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದು.

೧೬೮. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳ ಸ್ನಾನದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಚತುಸ್ಸಮುದ್ರಕೂಪವಿರುವುದು. ನಮಸ್ಕಾರಮಾತ್ರದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಳು.

ಅನಾಚ್ಯಾಂ ವ್ಯಾಘ್ರಲಿಂಗಾಚ್ಚ ಲಿಂಗಂ ಚಂಡೀಶ್ವರಾಭಿಧಂ ।
 ತದುತ್ತರೇ ದಂಡಖಾತಂ ಸರಃ ಪಿತ್ಯಮುದಾನಹಂ || ೧೬೯ ||
 ಗ್ರಹಣಾನಂತರೇ ಸ್ನಾನಂ ದಂಡಖಾತೇತಿಪುಣ್ಯದಂ ।
 ಜೈಗೀಷವ್ಯಗುಹಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ಲಿಂಗಂ ತದಾಹ್ವಯಂ || ೧೭೦ ||
 ತ್ರಿರಾತ್ರೋಪೋಷಿತಸ್ತತ್ರ ಜ್ಞಾನಂ ಲಭ್ಯೇತ ನಿರ್ಮಲಂ ।
 ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ಪಶ್ಚಾದ್ವೇವಲೇಶ್ವರಂ || ೧೭೧ ||
 ಶತಕಾಲಸ್ತತ್ಸನಿಾಪೇ ಶತಂ ಕಾಲಮುಮಾಸತಿಃ ।
 ತಲ್ಲಿಂಗಾವಿರ್ಭವೇ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಕಾಲಯಾಮಾಸ ಕುಂಭಜ || ೧೭೨ ||
 ತಲ್ಲಿಂಗದರ್ಶನಾದಾಯುಃ ಶತವರ್ಷಾಣ್ಯಖಂಡಿತಂ ।
 ಶತಾತಪೇಶಸ್ತದ್ಯಾನ್ಯಾಂ ಮಹಾಜಪಫಲಪ್ರದಃ || ೧೭೩ ||
 ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಹೇತುಕೇಶೋ ಹೇತುಭೂತೋ ಮಹಾಫಲೇ ।
 ತದ್ಗಕ್ಷಿಣೇಕ್ಷಸಾದೇಶೋ ಮಹಾಜ್ಞಾನಪ್ರವರ್ತಕಃ || ೧೭೪ ||

೧೬೯. ವ್ಯಾಘ್ರೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಚಂಡೀಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪಿತ್ಯದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ದಂಡಖಾತವೆಂಬ ಸರೋವರವಿರುವುದು.

೧೭೦. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಗ್ರಹಣಗಳ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜೈಗೀಷವ್ಯಗುಹೆಯೂ, ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವೂ ಇರುವುವು.

೧೭೧. ಆ ಲಿಂಗದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ರಾತ್ರಿಗಳ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುವುದು. ಅದರ ಹಿಂದುಗಡೆ ದೇವಲೇಶ್ವರನೆಂಬ ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೭೨. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಶತಕಾಲೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯನೇ! ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ರೂಪುಗೊಳಿಸಲು ಮಹಾದೇವನು ಒಂದುನೂರುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

೧೭೩. ಆ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಒಂದುನೂರುವರ್ಷಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಆಯುಷ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಂತ್ರಜಪಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಾತಾತಪೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೧೭೪. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಹೇತುಭೂತನಾದ ಹೇತುಕೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಮಹತ್ತರವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಕ್ಷಸಾದೇಶ್ವರನು ಹೇತುಕೇಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವನು.

ತದಗ್ರೇ ಚ ಕಣಾದೇಶಸ್ತತ್ರ ಪುಣ್ಯೋದಕಃ ಪ್ರಹಿಃ |

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಕಣಾದಕೂಪೇ ಯಃ ಕಣಾದೇಶಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ || ೧೭೫ ||

ನ ಧನೇನ ನ ಧಾನ್ಯೇನ ತ್ಯಜ್ಯತೇ ಸ ಕದಾಚನ |

ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತೋ ದೃಶ್ಯೋ ಭೂತೀಶೋ ಭೂತಿಕೃತ್ಸತಾಂ || ೧೭೬ ||

ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇಘಸಂಹರ್ತ್ಯ ಆಷಾಢೀಶ್ವರಸಂಜ್ಞಿತಂ |

ದೂರ್ವಾಸೇಶಶ್ಚ ತತ್ಪೂರ್ವೇ ಸರ್ವಕಾಮಸಮೃದ್ಧಿಕೃತ್ || ೧೭೭ ||

ತದ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಭಾರಭೂತೇಶಃ ಸಾಪಭಾರಾಪಹಾರಕಃ |

ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಣ ದ್ವೌ ಶಂಖಲಿಖಿತೇಶ್ವರೌ |

ತೌ ದೃಶ್ಯೌ ಯತ್ನತಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮಹಾಜ್ಞಾನಪ್ರವರ್ತಕೌ || ೧೭೮ ||

ಯತ್ಸಮಾಸ್ಯಾಪ್ಯತೇ ಪುಣ್ಯಂ ನಿಷ್ಕಾ ಸಾಶುಪತವ್ರತಂ |

ತದಾಪ್ಯತೇತ್ರ ನಿಶ್ಚೇಶಸಕೃದೀಕ್ಷುಣತಃ ಕ್ಷಣಾತ್ || ೧೭೯ ||

ತದೀಶಾನೇನವಧೂತೇಶೋ ಯೋಗಜ್ಞಾನಪ್ರವರ್ತಕಃ |

ತೀರ್ಥಂ ಚೈವಾವಧೂತೇಶಂ ಸರ್ವಕಲ್ಮಷನಾಶಕೃತ್ || ೧೮೦ ||

೧೭೫-೧೭೬. ಆ ಲಿಂಗದ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಣಾದೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಪುಣ್ಯ ಜಲಭರಿತವಾದ ಕಣಾದಕೂಪವೂ ಇರುವುವು. ಯಾವನು ಕಣಾದಕೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಣಾದೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಧನದಿಂದಾಗಲಿ ಧಾನ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ ವಿಹೀನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದವಾದ ಭೂತೇಶ್ವರ ನನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

೧೭೭. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸಾಪಾಪನೋದಕವಾದ ಆಷಾಢೀಶ್ವರವೆಂಬ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವ ದೂರ್ವಾಸೇಶ್ವರನಿರುವನು.

೧೭೮. ದೂರ್ವಾಸೇಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸಾಪರಾಶಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಭಾರಭೂತೇಶ್ವರನಿರುವನು. ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಂಖೇ ಶ್ವರ ಲಿಖಿತೇಶ್ವರರೆಂಬ ಲಿಂಗದ್ವಯವಿರುವುದು. ಅವು ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವವಾದುದರಿಂದ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬನೂ ನೋಡಲೇಬೇಕು.

೧೭೯. ನಿಯಮಸಹಿತವಾಗಿ ಮಹಾದೇವವ್ರತವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ವರಿಗೆ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅದೇ ಈ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ದರ್ಶನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

೧೮೦. ಆ ಲಿಂಗಯುಗ್ಮಕ್ಕೆ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟು

ಅವಧೂತೇಶ್ವರಾತ್ಪೂರ್ವೇ ಲಿಂಗಂ ಪಶುಪತೀಶ್ವರಂ ।
 ತಲ್ಲಿಂಗಸೇವಯಾ ಪುಂಸಾಂ ಪಶುಪಾಶವಿನೋಕ್ಷಣಂ ॥ ೧೮೧ ॥
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಗೋಭಿಲೇಶೋ ಮಹಾಭಿಲಾಷಿತಪ್ರದಃ ।
 ಜೀಮೂತವಾಹನೇಶಶ್ಚ ತತ್ಪಶ್ಚಾಲ್ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಂ ॥ ೧೮೨ ॥
 ವಿದ್ಯಾಧರಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್ತಲ್ಲಿಂಗಪರಿಸೇವನಾತ್ ।
 ಮಯೂಖಾರ್ಕಃ ಪಂಚನದೇ ಗಭಸ್ತೀಶಶ್ಚ ತತ್ರ ನೈ ॥ ೧೮೩ ॥
 ದಧಿಕಲ್ಪಹ್ರದೋ ನಾನು ತದುದೀಚ್ಯಾಂ ಮಹಾಪ್ರಹಿಃ ।
 ದುರ್ಲಭಂ ತತ್ರಹಿ ಸ್ನಾನಂ ದುರ್ಲಭಂ ಚ ತದೀಕ್ಷಣಂ ॥ ೧೮೪ ॥
 ಗಭಸ್ತೀಶೋತ್ತರೇ ಭಾಗೇ ದಧಿಕಲ್ಪೇಶ್ವರೋ ಹರಃ ।
 ನರಸ್ತಮಾಶು ಸಂವೀಕ್ಷ್ಯ ಕಲ್ಪಂ ತ್ರ್ಯಕ್ಷಪುರೇ ವಸೇತ್ ॥ ೧೮೫ ॥
 ಗಭಸ್ತೀಶಾದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ತು ಮಂಗಲಾ ಮಂಗಲಾಲಯಾ ।
 ಉದ್ದಿಶ್ಯ ಮಂಗಲಾಂ ಗೌರೀಂ ಭೋಜಯೇದ್ವಿಜದಂಪತೀ ॥ ೧೮೬ ॥

ಮಾಡುವ ಅವಧೂತೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಕಲ ಕಲ್ಮಷನಾಶಕವಾದ ಅವಧೂತೇಶ್ವರತೀರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು.

೧೮೧-೧೮೨. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಶುಪತೀಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಲಿಂಗದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಜನನಮರಣರೂಪವಾದ ಪಶುಪಾಶಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಗೋಭಿಲೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಜೀಮೂತವಾಹನಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೮೩. ಆ ಲಿಂಗದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಧರಪದವಿಯು ಲಭಿಸುವುದು. ಪಂಚನದಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಯೂಖಾರ್ಕನೂ ಗಭಸ್ತೀಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೧೮೪. ಆ ಲಿಂಗಗಳ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ದಧಿಕಲ್ಪಹ್ರದವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೂಪವಿರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನವೂ ನೋಟವೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವು.

೧೮೫. ಗಭಸ್ತೀಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದಧಿಕಲ್ಪೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಮನುಜನು ಒಂದು ಕಲ್ಪದವರೆಗೂ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನು.

೧೮೬. ಗಭಸ್ತೀಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಮಂಗಳಗಳಿಗೂ ನಿವಾಸಭೂತೆಯಾದ ಮಂಗಳಾದೇವಿಯಿರುವಳು. ಆ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾದೇವಿಯು ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಅಲಂಕೃತ್ಯ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ತತ್ಪುಣ್ಯಾಂತೋ ನ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ |

ಕ್ಷಿತಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣಫಲಾ ಮಂಗಲೈಕಾ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾ || ೧೮೭ ||

ವದನಪ್ರೇಕ್ಷಣಾದೇವೀ ಮುಖಪ್ರೇಕ್ಷೇತ್ಸರೋತ್ತರೇ |

ಮಂಗಲಾಯಾಃ ಸಮೀಪೇ ತು ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಕರೀ ಶಿವಾ || ೧೮೮ ||

ಲಿಂಗೇ ತ್ವಷ್ಟೀಶವೃತ್ತೇಶೌ ಮುಖಪ್ರೇಕ್ಷೋತ್ತರೇ ಶುಭೇ |

ಸಹೇನುಭೂಮಿದಾನಸ್ಯ ಫಲಂ ದರ್ಶನತಸ್ತಯೋಃ || ೧೮೯ ||

ತದುತ್ತರೇ ಚರ್ಚಿಕಾಯಾ ದೇವ್ಯಾಃ ಸಂದರ್ಶನಂ ಶುಭಂ |

ರೇವತೇಶ್ವರಲಿಂಗಂ ಚ ಚರ್ಚಿಕಾಗ್ರೇಣ ಶಾಂತಿಕೃತ್ || ೧೯೦ ||

ಮಹಾಶುಭಾಯ ತಸ್ಯಾಗ್ರೇ ಲಿಂಗಂ ಪಂಚನದೇಶ್ವರಂ |

ಮಂಗಲೋದೋ ಮಹಾಕೂಪೋ ಮಂಗಲಾಪಶ್ಚಿಮೇ ಶುಭಃ || ೧೯೧ ||

ಉಪಮನ್ಯೋರ್ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಮಂಗಲಾಪಶ್ಚಿಮೇ ಶುಭಂ |

ವ್ಯಾಘ್ರಸಾದೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ಪಶ್ಚಾದ್ವ್ಯಾಘ್ರಭೀತಿಹೃತ್ || ೧೯೨ ||

೧೮೭. ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯುಸಾರವಾಗಿ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಆ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆಂದಿಗೂ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲವು. ಮಂಗಳಾದೇವಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯೂ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೧೮೮. ಮುಖಪ್ರೇಕ್ಷೇಶ್ವರನ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ವದನಪ್ರೇಕ್ಷಣೆಯೆಂಬ ದೇವಿಯಿರುವಳು. ಮಂಗಳಾದೇವಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ದೇವಿಯು ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವಳೂ, ಮಂಗಳಪ್ರದೆಯೂ ಆಗಿರುವಳು.

೧೮೯. ಮುಖಪ್ರೇಕ್ಷೇಶ್ವರನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ತ್ವಷ್ಟೀಶ್ವರ, ವೃತ್ತೇಶ್ವರಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಶುಭಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು. ಆ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಚಿನ್ನದ ದಕ್ಷಿಣೆಯೊಡಗೂಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು.

೧೯೦. ಅವುಗಳ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಚರ್ಚಿಕಾದೇವಿಯ ಸಂದರ್ಶನವು ಮಂಗಳಕರವು. ಆ ದೇವಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮನಶ್ಯಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ರೇವತೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೯೧. ಅದರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವಶುಭಕರವಾದ ಪಂಚನದೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಮಂಗಳಾದೇವಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶುಭಪ್ರದವಾದ ಮಂಗಳೋದವೆಂಬ ಮಹಾಕೂಪವಿರುವುದು.

೧೯೨. ಇನ್ನೂ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಉಪಮನ್ಯುವಿನ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ನೆಲಸಿರುವ ವ್ಯಾಘ್ರಸಾದೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ವ್ಯಾಘ್ರ ಭಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು.

ನೈರ್ಮುತ್ಯಾಂ ಚ ಗಭಸ್ತೀಶಾಚ್ಚಶಾಂಕೇಶೋಽಘಸಂಘಹೃತ್ |
 ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಚೈತ್ರರಥಂ ಲಿಂಗಂ ದಿವ್ಯಗತಿಪ್ರದಂ || ೧೯೩ ||
 ರೇವತೇಶಾತ್ಪಶ್ಚಿಮತೋ ಜೈಮಿನೀಶೋ ಮಹಾಘಹೃತ್ |
 ತತ್ರ ಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಾನಿ ಋಷೀಣಾಮೃಷಿಸತ್ತಮ || ೧೯೪ ||
 ಜೈಮಿನೀಶಾಚ್ಚ ವಾಯವ್ಯೇ ಲಿಂಗಂ ನೈರಾವಣೇಶ್ವರಂ |
 ನ ತದ್ವರ್ಶನತಃ ಪುಂಸಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಮಹಾಭಯಂ || ೧೯೫ ||
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ವರಾಹೇಶೋ ಮಾಂಡವ್ಯೇಶಸ್ತತೋ ಯಮೇ |
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಪ್ರಚಂಡೇಶೋ ಯೋಗೇಶೋ ದಕ್ಷಿಣೇ ತತಃ || ೧೯೬ ||
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಚ ಧಾತೇಶಃ ಸೋಮೇಶಶ್ಚ ತದಗ್ರತಃ |
 ತನ್ನೈರ್ಮುತ್ಯಾಂ ಕನಕೇಶೋ ಮಹಾಕನಕದಃ ಸತಾಂ || ೧೯೭ ||
 ತದುತ್ತರೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಪಂಚಲಿಂಗಾನಿ ಸನ್ಮದೇ |
 ಸಂವರ್ತೇಶಸ್ತದಗ್ರೇ ಚ ಶ್ವೇತೇಶಸ್ತಸ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮೇ || ೧೯೮ ||
 ತತ್ಪಶ್ಚಾತ್ಕಲಶೇಶಶ್ಚ ಲಿಂಗಂ ಕಾಲಭಯಪ್ರದಂ |
 ಕಾಲೇನ ಸಾಶಿತೇ ಶ್ವೇತೇ ಮುನೇ ಕುಂಭಾತ್ಸಮುತ್ಥಿತಂ || ೧೯೯ ||

೧೯೩. ಗಭಸ್ತೀಶ್ವರನಿಗೆ ನೈರ್ಮುತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಶಾಂಕೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಚೈತ್ರರಥಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೧೯೪. ರೇವತೇಶ್ವರನ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಹರಿಸುವ ಜೈಮಿನೀಶ್ವರನಿರುವನು. ಎಲೈ ಮುನಿಸತ್ತಮನೆ! ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು.

೧೯೫. ಆ ಜೈಮಿನೀಶ್ವರನಿಗೆ ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾವಣೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಭಯವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೧೯೬. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವರಾಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಅದಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಾಂಡವ್ಯೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಇರುವುವು. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಚಂಡೇಶ್ವರನೂ ಆತನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಯೋಗೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೧೯೭. ಯೋಗೇಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಧಾತೇಶ್ವರನೂ, ಧಾತೇಶ್ವರನ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನೂ, ಆತನಿಗೆ ನೈರ್ಮುತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಅತುಲೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದನಾದ ಕನಕೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೧೯೮. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಐದು ಲಿಂಗಗಳು ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಅದರ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಸಂವರ್ತೇಶ್ವರನೂ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಶ್ವೇತೇಶ್ವರನೂ ಇರುವನು.

೧೯೯. ಶ್ವೇತೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅಭಯವನ್ನು

ನಾಗಗಂಧರ್ವಯಕ್ಷಾಣಾಂ ಕಿನ್ನರಾಪ್ಸರಸಾಮಿ ।

ದೇವರ್ಷಿಗಣವೃಂದಾನಾಂ ನಾನಾಸಿದ್ಧಿಕರಾಣ್ಯಪಿ

॥ ೨೦೨ ॥

ಶಕ್ರೇಶಾದ್ಧಕ್ಷಿಣೇ ಭಾಗೇ ಫಾಲ್ಗುನೇಶೋ ಮಹಾಘೃಹ್ಯತ್ ।

ಮಹಾಪಾಶುಪತೇಶಶ್ಚ ತದ್ಭ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಶುಭಕೃತ್ಪರಃ

॥ ೨೦೩ ॥

ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಸಮುದ್ರೇಶ ಈಶಾನೇಶಸ್ತದುತ್ತರೇ ।

ತತ್ಪೂರ್ವೇ ಲಾಂಗಲೀಶಶ್ಚ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಸಮರ್ಪಕಃ

॥ ೨೦೪ ॥

ರಾಗದ್ವೇಷವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಾಂತಿ ಚ ಪೂಜಕಾಃ ।

ತೇಷಾಂ ಮೋಕ್ಷೋ ಮಯಾ ಖ್ಯಾತೋ ನ ತು ತೇ ದೇವಿ ಮಾನವಾಃ ॥

ಮಧುಪಿಂಗಶ್ವೇತಕೇತೂ ಲಾಂಗಲೀಶೇ ತಪಸ್ವಿನೌ ।

ಅನೇನೈವ ಶರೀರೇಣ ಜಗ್ಮತುಃ ಸಿದ್ಧಿಮುತ್ತಮಾಂ

॥ ೨೦೬ ॥

ತತ್ತ್ವೈವ ನಕುಲೀಶಶ್ಚ ಕಪಿಲೇಶಶ್ಚ ತತ್ರ ವೈ ।

ರಹಸ್ಯಂ ಪರಮಂ ಚೋಭೌ ಮಮ ವ್ರತನಿಷೇವಿಣೌ

॥ ೨೦೭ ॥

೨೦೨. ಅವುಗಳು ನಾಗರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಯಕ್ಷರು, ಕಿನ್ನರರು, ಅಪ್ಸರರು, ದೇವತೆಗಳು, ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಗಣಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ಬಹುವಿಧ ಗಳಾದ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುತ್ತಿರುವುವು.

೨೦೩. ಶಕ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಫಾಲ್ಗುನೇಶ್ವರನೂ, ಆತನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಕಾರಕನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಮಹಾಪಾಶುಪತೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೨೦೪. ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರೇಶ್ವರನೂ, ಆತನಿಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಈಶಾನೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು. ಈಶಾನೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಲಾಂಗಲೀಶ್ವರನಿರುವನು.

೨೦೫. ಎಲೌ ದೇವಿಯೆ! ಯಾವ ಅರ್ಚಕರು ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಅವರನ್ನು ಕೇವಲ ಮಾನವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು.

೨೦೬. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಮಧುಪಿಂಗ ಮತ್ತು ಶ್ರೇತ ಕೇತುಗಳೆಂಬ ಈಶರು ಈ ಲಾಂಗಲೀಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಸಾಂಚಭೌತಿಕದೇಹಗಳಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

೨೦೭. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಕುಲೀಶ್ವರನೂ, ಕಪಿಲೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು. ಈ ನಕುಲ ಮತ್ತು ಕಪಿಲರು ನನ್ನ ವ್ರತವನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಪರಮರಹಸ್ಯವಾದುದು.

ತತ್ಸನ್ನಿಧೌ ಪ್ರೀತಿಕೇಶಸ್ತತ್ರ ಪ್ರೀತಿರ್ಮಮು ಪ್ರಿಯೇ |
 ತತ್ಪ್ರೋಪನಾಸಾದೇಕಸ್ಮಾತ್ಪಲಮುಬ್ಧ ಶತಾಧಿಕಂ || ೨೧೮ ||
 ಏಕಂ ಜಾಗರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರೀತಿಕೇಶ ಉಪೋಷಿತಃ |
 ಗಣತ್ವಪದನೀ ತಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಿತಾ ಮನು ಪರ್ವಣಿ || ೨೧೯ ||
 ದೇನಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇ ಭಾಗೇ ತತ್ರ ನಾಪೀ ಶುಭೋದಕಾ |
 ತದಂಬುಪ್ರಾಶನಂ ನೂಣಾನುಪುನರ್ಭವಹೇತವೇ || ೨೨೦ ||
 ತಜ್ಜಲಾತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ದಂಡಪಾಣಿಃ ಸದಾನತಿ |
 ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾನ್ವಾಚ್ಯುತ್ಪರಸ್ಯಾಂ ತಾರಃ ಕಾಲಃ ಶಿಲಾದಜಃ || ೨೨೧ ||
 ಲಿಂಗತ್ರಯಂ ಹೃದಜೇ ಯಚ್ಛ್ರದ್ಧಯಾ ಪ್ರೀತನುರ್ಪಯೇತ್ |
 ಯೈಸ್ತತ್ರ ತಜ್ಜಲಂ ಸೀತಂ ಕೃತಾರ್ಥಾಸ್ತೇ ನರೋತ್ತಮಾಃ || ೨೨೨ ||
 ಅವಿಮುಕ್ತಸಮೀಪೇಽರ್ಚ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷೇಶೋ ಮೋಕ್ಷಬುದ್ಧಿಧಃ |
 ಕರುಣೇಶೋ ದಯಾಧಾನು ತದುದೀಚ್ಯಾಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ || ೨೨೩ ||

೨೧೮. ಎಲೌ ಪ್ರಿಯಕೆ! ಆ ಲಿಂಗಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಅಭಿಮಾನವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪವಾಸ ವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನೂರುವರ್ಷಗಳ ಉಪವಾಸವ್ರತಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವಾದ ಫಲವು ದೊರಕುವುದು.

೨೧೯. ನನ್ನ ಪರ್ವದಿವಸವಾದ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸದೊಡನೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಕೇಶನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಆ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಗಣತ್ವಪದವಿಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಲಭಿಸುವುದು.

೨೨೦. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಶುಭಜಲಾನ್ವಿತವಾದ ಕೊಳ ವೊಂದಿರುವುದು. ಅದರ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಜರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೨೨೧. ಆ ಕೊಳದ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಂಡಪಾಣಿಯು ನಿಂತು ನಿತ್ಯವೂ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಾರಕೇಶ್ವರನೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಶ್ವರನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಂದಿಕೇಶೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೨೨೨. ಯಾವನು ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಈ ಲಿಂಗ ತ್ರಯವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಯಾರು ಆ ಕೊಳದ ಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡು ವರೋ, ಆ ಮನುಜಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ಕೃತಕೃತ್ಯರು.

೨೨೩. ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮೋಕ್ಷಾಭಿಲಾಷೆ ಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮೋಕ್ಷೇಶ್ವರನು ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯನು. ಆತನ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ದಯಾಸಮುದ್ರನಾದ ಕರುಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಕಲ ಜನರೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಸ್ವರ್ಣಾಕ್ಷೇಶಸ್ತು ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಜ್ಞಾನದಸ್ತಸ್ಯ ಚೋತ್ತರೇ |

ಸೌಭಾಗ್ಯಗೌರೀ ಸಂಪೂಜ್ಯಾ ಬಹುಸೌಭಾಗ್ಯಸಂಪದೇ || ೨೨೪ ||

ವಿಶ್ವೇಶಾದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಭಾಗೇ ನಿಕುಂಭೇಶಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |

ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇಮಕರಃ ಪೂಜ್ಯಸ್ತತ್ಪಶ್ಚಾದ್ವಿಘ್ನನಾಯಕಃ || ೨೨೫ ||

ಸರ್ವವಿಘ್ನಚ್ಛಿದಭ್ಯರ್ಚ್ಯಶ್ಚ ತುರ್ಥ್ಯಾಂ ತು ವಿಶೇಷತಃ |

ವಿರೂಪಾಕ್ಷೋ ನಿಕುಂಭೇಶಾದ್ವಹ್ನಾ ಪೂಜ್ಯಃ ಸುಸಿದ್ಧಿದಃ || ೨೨೬ ||

ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಚ ಶುಕ್ರೇಶಃ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಪ್ರವರ್ಧನಃ |

ತದುದೀಚ್ಯಾಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ದೇವಯಾನೀಶ್ವರಾಭಿಧಂ || ೨೨೭ ||

ಶುಕ್ರೇಶಾದಗ್ರತಃ ಪೂಜ್ಯಃ ಕಚೇಶ ಇತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಃ |

ಶುಕ್ರಕೂಪಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಶುಕ್ರೇಶಾತ್ಪೂರ್ವದಿಕ್ಷಿತಃ || ೨೨೮ ||

ಭವಾನೀಶೌ ನಮಸ್ಯಾ ಚ ಶುಕ್ರೇಶಾತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಶುಭೌ |

ಭಕ್ತಪೋತಪ್ರದೌ ತೌ ತು ನಿಜಭಕ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ || ೨೨೯ ||

೨೨೪. ಆ ಲಿಂಗದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಣಾಕ್ಷೇಶ್ವರನೂ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನದೇಶ್ವರನೂ, ಇರುವರು. ಅನೇಕ ಸೌಭಾಗ್ಯಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಅಲ್ಲಿರುವ ಸೌಭಾಗ್ಯಗೌರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೨೨೫. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕಲಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ನಿಕುಂಭೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಆತನ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೨೨೬. ಸಕಲವಿಘ್ನಹರನಾದ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನನ್ನು ಚತುರ್ಥಿಯ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನಿಕುಂಭೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಗ್ನೇಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿರುವ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

೨೨೭. ಆತನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಸಂತಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಶುಕ್ರೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಅದರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವಯಾನೀಶ್ವರನಾಮಕವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೨೨೮. ಶುಕ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಎದ ರಾಗಿರುವ ಕಚೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಲೋಕಪೂಜ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಶುಕ್ರೇಶ್ವರಕೂಪದ ಜಲವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಲು ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

೨೨೯. ಶುಕ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಶುಭಕರಗಳಾದ ಭವಾನೀಶ್ವರರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಆ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳೂ ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕಡೆಹಾಯಿಸುವ ನಾವೆಗಳಂತಿರುವುವು.

ಅಲರ್ಕೇಶಃ ಸಮಭ್ಯಚ್ಛ್ಯಃ ಶುಕ್ರೇಶಾತ್ಪೂರ್ವದಿಕ್ಷಿತ್ಃ |

ಮದಾಲಸೇಶ್ವರಸ್ತತ್ರ ತತ್ಪೂರ್ವೇ ಸರ್ವವಿಘ್ನಹೃತ್ || ೨೩೦ ||

ಗಣೇಶ್ವರೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಕರಂ ಪರಂ |

ಹತ್ವಾ ಲಂಕೇಶ್ವರಂ ನಿಹ್ರ ರಘುನಾಥಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ || ೨೩೧ ||

ತಲ್ಲಿಂಗಸ್ಪರ್ಶನಾದಾಶು ಬ್ರಹ್ಮಹಾಪಿ ನಿಶುಧ್ಯತಿ |

ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದಂ ಚಾನ್ಯತ್ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಂ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಂ || ೨೩೨ ||

ದತ್ತಾತ್ರೇಯೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ರ ಪಶ್ಚಿಮತಃ ಶುಭಂ |

ತದ್ವ್ಯಾನ್ಯಾಂ ಹರಿಕೇಶೇಶೋ ಗೋಕರ್ಣೇಶಸ್ತತಃ ಪರಂ || ೨೩೩ ||

ಸರಸ್ವದಗ್ರೇ ಪಾಪಘ್ನಂ ತತ್ಪಶ್ಚಾಚ್ಚ ಧ್ರುವೇಶ್ವರಃ |

ತದಗ್ರೇ ಧ್ರುವಕುಂಡಂ ಚ ಪಿತೃಪ್ರೀತಿಕರಂ ಪರಂ || ೨೩೪ ||

ತದುತ್ತರೇ ಪಿಶಾಚೇಶಃ ಪೈಶಾಚ್ಯಪದಹಾರಕಃ |

ಪಿತ್ರೀಶಸ್ತದ್ಯಮದಿಶಿ ಪಿತೃಕುಂಡಂ ತದಗ್ರತಃ || ೨೩೫ ||

೨೩೦. ಆ ಶುಕ್ರೇಶ್ವರನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಅಲರ್ಕೇಶ್ವರನೂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ನಾದವನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮದಾಲಸೇಶ್ವರನೂ ಆತನ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತ ವಿಘ್ನ ಗಳನ್ನೂ ಕಳೆಯುವ ಗಣಪತಿಯೂ ಇರುವರು.

೨೩೧. ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ! ಗಣೇಶ್ವರೇಶ್ವರವೆಂಬ ಈ ಲಿಂಗವು ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಕರವೂ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಲಂಕೇಶ್ವರನಾದ ರಾವಣಾ ಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಈ ಲಿಂಗವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

೨೩೨. ಈ ಲಿಂಗದ ಸ್ಪರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಘಾತಕನೂ ಸಹ ತತ್ಕ್ಷಣ ದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ, ಪೂಜಾರ್ಹವೂ ಆಗಿರುವುದು.

೨೩೩. ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಶುಭವಾದ ದತ್ತಾತ್ರೇಯೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರು ವುದು. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹರಿಕೇಶೇಶ್ವರನೂ ಆ ಬಳಿಕ ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೨೩೪. ಆ ಲಿಂಗದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ತೀರ್ಥವಿರು ವುದು. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಧ್ರುವೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದರ ಮುಂದೆಯೇ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಧ್ರುವಕುಂಡವಿರುವುದು.

೨೩೫. ಆ ಕುಂಡದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಜನ್ಮವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಪಿಶಾಚೇ ಶ್ವರನಿರುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪಿತ್ರೀಶ್ವರನೂ ಅದರ ಎದುರಾಗಿ ಪಿತೃ ಕುಂಡವೂ ಇರುವುವು.

ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಕೃತಾಂ ಪುಂಸಾಂ ತುಷ್ಕೇಯುಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ |

ಅಗ್ರೇ ಧ್ರುವೇಶಾತ್ತಾರೇಶೋ ವೈದ್ಯನಾಥಃ ಸ ಏನ ಹಿ || ೨೩೬ ||

ತನ್ನೈರ್ಯುತ್ಯಾಂ ಮನೋರ್ಲಿಂಗಂ ವಂಶವೃದ್ಧಿಕರಂ ಪರಂ |

ಪ್ರಿಯವ್ರತೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ವೈದ್ಯನಾಥಪುರೋಗತಂ || ೨೩೭ ||

ತದ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಮುಚುಕುಂದೇಶಸ್ತತ್ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಗೌತಮೇಶ್ವರಃ |

ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇನ ಭದ್ರೇಶಸ್ತದ್ಯಾಮ್ಯಾಮೃತ್ಯುಶೃಂಗಿಣಃ || ೨೩೮ ||

ಬ್ರಹ್ಮೇಶಸ್ತತ್ಪುರಸ್ತಾಚ್ಚ ಪರ್ಜನ್ಯೇಶಸ್ತದೀಶಗಃ |

ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ನಹುಷೇಶಶ್ಚ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ಚ ತತ್ಪುರಃ || ೨೩೯ ||

ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೇತ್ರಪುಣ್ಯದಂ |

ಜರಾಸಂಧೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತದ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಜ್ವರನಾಶನಂ || ೨೪೦ ||

ತತ್ಪುರಸ್ತಾದ್ಧಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಲಿಂಗಂ ಪೂಜ್ಯಂ ಹಿರಣ್ಯದಂ |

ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಗಯಾಧೀಶಸ್ತತ್ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ಭಗೀರಥಃ || ೨೪೧ ||

೨೩೬. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವರು. ಧ್ರುವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿಯೇ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಆತನಿಗೇ ವೈದ್ಯನಾಥೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.

೨೩೭. ಆ ಲಿಂಗದ ನೈರ್ಮಲ್ಯಕ್ಕೆ ವಂಶವೃದ್ಧಿಕರವೆನಿಸಿದ ಮನುಲಿಂಗವಿರುವುದು. ವೈದ್ಯನಾಥನ ಮುಂದೆಯೇ ಪ್ರಿಯವ್ರತೇಶ್ವರನೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೨೩೮. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಚುಕುಂದೇಶ್ವರನೂ, ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಗೌತಮೇಶ್ವರನೂ, ಅವರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಭದ್ರೇಶ್ವರನೂ, ಆತನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಋಷ್ಯಶೃಂಗೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೨೩೯. ಆ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರನೂ, ಅದರ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ಜನ್ಯೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು. ಪರ್ಜನ್ಯೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಹುಷೇಶ್ವರನೂ, ಆತನಿಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿಯೂ ಇರುವರು.

೨೪೦. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ವಾಸದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಶ್ವರ ಲಿಂಗವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ವರನಿವಾರಕವೆನಿಸಿದ ಜರಾಸಂಧೇಶ್ವರಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೨೪೧. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಧನಸಮೃದ್ಧಿದಾಯಕವಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಗಯಾಧೀಶ್ವರನೂ, ಇನ್ನೂ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಭಗೀರಥೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

ತದಗ್ರೇ ಚ ದಿಲೀಪೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಮುನೇ |
 ತತ್ರ ಲಿಂಗಂ ಸಕುಂಡಂ ಚ ಸ್ನಾತುರಿಷ್ಟಫಲಪ್ರದಂ || ೨೪೨ ||
 ತತ್ರ ವಿಶ್ವಾನಸೋರ್ಲಿಂಗಂ ಮುಂಡೇಶಸ್ತತ್ರ ಪೂರ್ವತಃ |
 ತದ್ಗಕ್ಷಿಣೇ ವಿಧೀಶಶ್ಚ ತದ್ವ್ಯಾನ್ಯಾಂ ವಾಜಿಮೇಧಕಃ || ೨೪೩ ||
 ದಶಾಶ್ವಮೇಧಿಕೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಲ್ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಂ |
 ದಶಾನಾನುಶ್ವಮೇಧಾನಾಂ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ || ೨೪೪ ||
 ತದುತ್ತರೇ ಮಾತೃತೀರ್ಥಂ ಸ್ನಾತುರ್ಜನ್ಮಭಯಾಪಹೃತ್ |
 ತತ್ರ ಸ್ನಾನಂ ತು ಯಃ ಕುರ್ಯಾನ್ನಾರೀ ವಾ ಪುರುಷೋಽಪಿ ವಾ || ೨೪೫ ||
 ಈಸ್ರಿತಂ ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ಮಾತೃತ್ವಾಂ ಚ ಪ್ರಸಾದತಃ |
 ದಕ್ಷಿಣೇ ತನ ಕುಂಡಾಚ್ಚ ಪುಷ್ಪದಂತೇಶ್ವರಃ ಪರಃ || ೨೪೬ ||
 ತದಗ್ನಿದಿಶಿ ದೇವರ್ಷಿಗಣಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಶಃ |
 ಪುಷ್ಪದಂತಾದ್ಗಕ್ಷಿಣತಃ ಸಿದ್ಧೀಶಃ ಪರಿಸಿದ್ಧಿಃ || ೨೪೭ ||
 ಪಂಚೋಪಚಾರಪೂಜಾತಃ ಸ್ವಪ್ನೇ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಾಂ ದಿಶೇತ್ |
 ರಾಜ್ಯವ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವೇತ್ಪುಂಸಾಂ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರೇಶಸೇವಯಾ || ೨೪೮ ||

೨೪೨. ಅದರ ಸಮುಖದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೂ ದಿಲೀಪೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗವೂ ಕುಂಡವೂ ಸ್ನಾನಾರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಇಷ್ಟಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುವು.

೨೪೩. ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವಾನಸುವಿನ ಲಿಂಗವೂ, ಅದರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗವೂ ಇರುವುವು. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ವಿಧೀಶ್ವರನೂ, ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಜಿಮೇಧೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೨೪೪. ದಶಾಶ್ವಮೇಧಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಉತ್ತಮ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಮಾನವನು ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೨೪೫-೨೪೬. ಆ ಲಿಂಗದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮಾತೃತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಆಗಲಿ, ಪುರುಷನೇ ಆಗಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮನೋಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ನಿನ್ನ (ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರನ) ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದಂತೇಶ್ವರನೆಂಬ ಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೨೪೭. ಅದರ ಆಗ್ನೇಯದಿಕ್ಕಿಗೆ ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತಗಳಾದ ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು. ಪುಷ್ಪದಂತೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನು ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಕಾರಕನಾಗಿರುವನು.

೨೪೮. ಈ ಲಿಂಗದ ಪಂಚೋಪಚಾರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನ

ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ನೈರ್ಮತೇಶೋಽಂಗೀರಸೇಶಸ್ತತೋ ಯಮೇ |
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಚ ಕ್ಷೇಮೇಶಶ್ಚಿತ್ರಾಂಗೇಶಸ್ತತೋ ಯಮೇ || ೨೪೯ ||
 ತದ್ವಕ್ಷಿಣೇ ಚ ಕೇದಾರೋ ರುದ್ರಾನುಚರತಾಪ್ರದಃ |
 ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾನ್ಸಯೈರ್ಭೂಪೈಃ ಕೇದಾರಾದ್ವಕ್ಷಿಣಾಪಥೇ || ೨೫೦ ||
 ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ |
 ಲೋಲಾರ್ಕಾದ್ವಕ್ಷಿಣಾಶಾಯಾಂ ಸರ್ವಾಶಾಪೂರಕೋಽರ್ಚಿತಃ || ೨೫೧ ||
 ಕರಂಧಮೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ಪ್ರತಿಚ್ಯಾಂ ಮಹಾಫಲಂ |
 ತತ್ಪಶ್ಚಿಮೇ ಮಹಾದುರ್ಗಾ ಮಹಾದುರ್ಗಪ್ರಭಂಜನೀ || ೨೫೨ ||
 ಶುಷ್ಕೇಶ್ವರಂ ಚ ತದ್ಯಾನ್ಯಾಂ ಶುಷ್ಕಯಾ ಸರಿತಾರ್ಚಿತಂ |
 ಜನಕೇಶಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಚ್ಯಾಂ ಶಂಕುಕರ್ಣಸ್ತದುತ್ತರೇ || ೨೫೩ ||
 ಮಹಾಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಂ |
 ಸಿದ್ಧಕುಂಡೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಂ ಮಹತ್ || ೨೫೪ ||

ದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೨೪೯. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ನೈರ್ಮತೇಶ್ವರನೂ, ಅದರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅಂಗೀರಸೇಶ್ವರನೂ, ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮೇಶ್ವರನೂ, ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರಾಂಗೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೨೫೦-೨೫೧. ಅದಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ರುದ್ರಾನುಚರರ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಈ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರವಂಶೋದ್ಭೂತರಾದ ಅನೇಕ ರಾಜರು ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಮಹಾ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರು. ಲೋಲಾರ್ಕನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಅರ್ಕವಿನಾಯಕನು ಎಲ್ಲರ ಪೂಜೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವನು.

೨೫೨. ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿರುವ ಕರಂಧಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಮಹಾಫಲದಾಯಕವಾದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರಗಳಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಮಹಾದುರ್ಗಾದೇವಿಯಿರುವಳು.

೨೫೩. ಆ ದುರ್ಗೆಯ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅಸೀನದೃಢಮಾನಿದೇವತೆಯಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ಶುಷ್ಕೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಜನಕೇಶ್ವರನೂ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಶಂಕುಕರ್ಣೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೨೫೪-೨೫೫. ಅದರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನೆಂಬ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಸಿದ್ಧಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ

ಸರ್ವಾಸಾಮೇವ ಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಪರಂ ಗಚ್ಛತಿ ಮಾನವಃ |

ಶಂಕುಕರ್ಣೇಶವಾಯವ್ಯೇ ಲಿಂಗಂ ನಾಡವ್ಯಸಂಜ್ಞಿತಂ || ೨೫೫ ||

ತದಗ್ರೇ ಚ ವಿಭಾಂಡೇಶಃ ಕಹೋಲೇಶಸ್ತದುತ್ತರೇ |

ತತ್ರ ದ್ವಾರೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ದೇವೀ ದ್ವಾರೇಶ್ವರೀ ಶುಭಾ || ೨೫೬ ||

ತತ್ಸಂಜನಾದ್ಭವೇತ್ಸಿದ್ಧಿರಾನಂದಾರಣ್ಯವಸ್ತಿವಾ |

ರಕ್ಷಕಾಶ್ಚ ಗಣಾಸ್ತತ್ರ ನಾನಾರೂಪಾಯುಧಾ ಮುನೇ || ೨೫೭ ||

ತತ್ರೈವ ಹರಿದೇಶಂ ಚ ಲಿಂಗಂ ಕಾತ್ಯಾಯನಂ ತತಃ |

ತತ್ಸಾರ್ವಜಾಂಗಲೇಶಶ್ಚ ತತ್ಪಶ್ಚಾನ್ಮಕುಟೇಶ್ವರಃ || ೨೫೮ ||

ತತ್ರೈವ ಕುಂಡಂ ವಿಮಲಂ ಸರ್ವಯಾತ್ರಾಫಲಪ್ರದಂ |

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮುಕುಟಕುಂಡೇ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೈ ಮುಕುಟೇಶ್ವರಂ || ೨೫೯ ||

ಯಾತ್ರಾಯಾ ಸರ್ವಲಿಂಗಾನಾಂ ಯತ್ಪಲಂ ತದನಾಪ್ಯತೇ |

ತಪಸಶ್ಚಾಪಿ ಯೋಗಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಿವಾ ಸಾವನೀ ಪರಾ || ೨೬೦ ||

ಮುನೇ ಶತಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ತತ್ರ ಲಿಂಗಾನಿ ಸಿದ್ಧಯೇ |

ಏಕಾ ದಿಗುತ್ತರಾ ದೇವಿ ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಿಯಾ ಮಮ || ೨೬೧ ||

ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಂದುವನು. ಶಂಕುಕರ್ಣೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಾಯವ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಡವ್ಯನಾಮಕವಾದ ಲಿಂಗವಿರುವುದು.

೨೫೬. ಅದರ ಎದುರಾಗಿ ವಿಭಾಂಡೇಶ್ವರನೂ, ಅದರ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಹೋಲೇಶ್ವರನೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ದ್ವಾರೇಶ್ವರನೂ ಮಂಗಳಪ್ರದೆಯಾದ ದ್ವಾರೇಶ್ವರೀ ದೇವಿಯೂ ಇರುವರು.

೨೫೭-೨೫೮. ಆಕೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಆನಂದಕಾನನಕ್ಷೇತ್ರದ ವಾಸವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು. ಅಯ್ಯಾ ಮುನಿವರ್ಯನೇ! ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳುಳ್ಳವರೂ, ಅನೇಕಾಯುಧಪಾಣಿಗಳೂ ಆದ ಗಣಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರ ರಕ್ಷಕರಾಗಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿದೇಶ್ವರ, ಕಾತ್ಯಾಯನೇಶ್ವರಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು. ಅವುಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಂಗಲೇಶ್ವರನೂ, ಆತನ ಪತ್ನಿಮಕ್ಕ ಮುಕುಟೇಶ್ವರನೂ ಇರುವರು.

೨೫೯-೨೬೦. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲಯಾತ್ರಾಫಲದಾಯಕವಾದ ನಿರ್ಮಲ ಕುಂಡವಿರುವುದು. ಮುಕುಟಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಕುಟೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಮಸ್ತ ಲಿಂಗಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಆ ಭೂಪ್ರದೇಶವೇ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಉತ್ತಮಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಡಿಸುವುದು.

೨೬೧. ಎಲೈ ಮಹರ್ಷಿಯೇ! ಅಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ

ತತ್ರಾಪಿ ಪಂಚಾಯತನೇ ರತಿರ್ಮೇ ನಿತರಾಂ ಪ್ರಿಯೇ !
 ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಕಾಲೇಽಪಿ ತತ್ರಾಹಂ ಸರ್ವದಾ ಸ್ಥಿತಃ || ೨೬೨ ||
 ಏನಂ ಯಸ್ತು ವಿಜಾನಾತಿ ನ ಸ ಪಾಪೈಃ ಪ್ರಲಿಪ್ಯತೇ |
 ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ತ್ರಿಸತ್ಯಂ ನಾನ್ಯಥಾ ಪ್ರಿಯೇ || ೨೬೩ ||
 ಶೀಘ್ರಂ ತತ್ರೈವ ಗಂತವ್ಯಂ ಯದೀಚ್ಛೇನ್ಮಾಮಕಃ ಪರಂ |
 ಉದ್ದೇಶಮಾತ್ರಂ ಲಿಂಗಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ ಮಯಾ ಮುನೇ || ೨೬೪ ||
 ದ್ವಿಸ್ತ್ರೀಃ ಕೃತ್ಯಃ ಸ್ಥಾಪಿತಾನಿ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಲಿಂಗಾನಿ ಕಾನಿಚಿತ್ |
 ನ ತಾನಿ ಪುನರುಕ್ತಾನಿ ಶ್ರದ್ಧಯಾಚ್ಯಾಞಿ ಸರ್ವತಃ || ೨೬೫ ||
 ಏತಾನಿ ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಯಾನಿ ಕುಂಡಾನಿ ಯೇಽಂಧನಃ |
 ಯಾ ವಾಪ್ಯಸ್ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಶ್ರದ್ಧೇಯಾನಿ ಮನೀಷಿಭಿಃ || ೨೬೬ ||
 ಏತೇಷಾಂ ದರ್ಶನಾತ್ಸುನಾತ್ಪಲಮತ್ತೋತ್ತರೋತ್ತರಂ |
 ಅತ್ರತ್ಯಾಸಾಂ ಚ ಲಿಂಗಾಸಾಂ ಕೂಪಾಸಾಂ ಸರಸಾಮುಖಿ |
 ವಾಪೀಸಾಂ ಚಾಪಿ ಮೂರ್ತೀಸಾಂ ಈ ಸಂಖ್ಯಾತುಂ ಪ್ರಭುರ್ಭವೇತ್ ||

ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವು. ಎಲೈ ದೇವಿಯೆ ! ವಾರಾಣಸೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕೊಂದೇ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದು.

೨೬೨. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತಾಸಕ್ತಿಯಿರುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಕಾಲಗಳೆಲ್ಲವು ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವೆನು.

೨೬೩. ಇದನ್ನು ಯಾವನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಪಾಪ ಗಳೆಂದಿಗೂ ಅಂಟಲಾರವು. ಎಲೈ ಪ್ರಿಯೆಯೆ ! ಈ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು. ಸತ್ಯವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

೨೬೪. ನನ್ನ ಪದವಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗ ಬೇಕು. ಎಲೈ ಅಗಮ್ಯಮುನಿಯೆ ! ಈ ಲಿಂಗಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೇವಲ ಉದ್ದೇಶಮಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿರುವೆನು.

೨೬೫. ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕರ ಭಕ್ತನುಸಾರವಾಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗಳಾಗಿರುವುವು. ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪುನರುಕ್ತಿಯೆಂದೆಣಿಸಬಾರದು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೨೬೬. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳೂ, ಕೂಪಗಳೂ, ಕುಂಡ ಗಳೂ, ವಾಸಿಗಳೂ ಇರುವವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಗಳು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು.

೨೬೭. ಇವುಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ, ಸ್ನಾನದಿಂದಲೂ ಫಲವು ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಲಭಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಕೂಪಗಳ

ಅನಂದಕಾನನಸ್ಥಾನಿ ತೃಣಾನ್ಯಪಿ ಪರಂ ವರಂ |

ದಿನೌಕಸೋಽಪಿ ನಾನ್ಯತ್ರ ಯತ್ಪುನರ್ಜನ್ಮಭಾಜನಂ || ೨೬೮ ||

ಸರ್ವಲಿಂಗಮಯಾ ಕಾಶೀ ಸರ್ವತೀರ್ಥೈಕಜನ್ಮಭೂಃ |

ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಯೋರ್ದಾತ್ರೀ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇಹಾಂತಸೇವಿತಾ || ೨೬೯ ||

ಮನು ಪ್ರಿಯತಮಾ ದೇವಿ ತ್ವಮೇವ ತಪಸೋ ಬಲಾತ್ |

ಸ್ವಭಾವತಸ್ತ್ವಿಯಂ ಕಾಶೀ ಸುಖವಿಶ್ರಾಂತಭೂರ್ವಮು || ೨೭೦ ||

ಯೇ ಕಾಶ್ಯಾ ನಾಮ ಗೃಹ್ಣಂತಿ ಯೇನುಮೋದಂತ ಏವ ಹಿ |

ತೇ ಮೇ ಶಾಖವಿಶಾಖಾಭಾಃ ಸ್ಕಂದನಂದಿಗಜಾಸ್ಯವತ್ || ೨೭೧ ||

ತ ಏವ ಭಕ್ತಾ ಮೇ ದೇವಿ ತ ಏವ ಮನು ಸೇವಕಾಃ |

ಮುಮುಕ್ಷುವಸ್ತ ಏವಾತ್ರ ಯೇ ಚಾನಂದವನೌಕಸಃ || ೨೭೨ ||

ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಮಹತ್ತೈಸ್ತು ಕೃತಂ ತೈಸ್ತು ಮಹಾವ್ರತಂ |

ತೈಶ್ಚ ದತ್ತಂ ಮಹಾದಾನಂ ಯೇ ಚಾನಂದವನೌಕಸಃ || ೨೭೩ ||

ನ್ನಾಗಲಿ, ಸರೋವರಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ವಾಪಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಗಣನೆಮಾಡಲು ಯಾವನು ತಾನೆ ಸಮರ್ಥನಾದಾನು ?

೨೬೮. ಅನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿರುವ ತೃಣಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಸಹ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೇ. ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೨೬೯. ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವು ಸರ್ವಲಿಂಗಮಯವೂ, ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೂ, ಆಗಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ದೇಹಾವಸಾನದ ವರೆಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೂ ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಗಳೆರಡೂ ಲಭಿಸುವುವು.

೨೭೦. ಎಲಾ ದೇವಿಯೆ ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ನೀನೇ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವೆ. ಇದೇ ನನಗೆ ಸೌಖ್ಯದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದು.

೨೭೧. ಯಾರು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾರು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಅನಂದಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಷಣ್ಮುಖ, ವೃಷಭ, ಗಜಾನನರಂತೆ ನನಗೆ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಾಗಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೨೭೨. ದೇವೀ ! ಯಾರು ಅನಂದವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಅವರೇ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು. ಅವರೇ ನನ್ನ ಪರಿಚಾರಕರು. ಅವರೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು.

೨೭೩. ಯಾರು ಕಾಶೀನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವರೋ, ಅವರನ್ನೇ ಮಹತ್ತರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದವರೆಂದೂ, ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದವರೆಂದೂ, ಮಹಾದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರೆಂದೂ ತಿಳಿ.

ತೇ ಸ್ನಾತಸರ್ವತೀರ್ಥಾ ವೈ ತೇಽಖಿಲಾಧ್ವರದೀಕ್ಷಿತಾಃ |
 ತೇ ಚೀರ್ಣಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಹಿ ಯೇ ಚಾನಂದವನೌಕಸಃ || ೨೭೪ ||
 ಸುರಾಸುರೋರಗನರಾ ಭೂಮಿಭಾರಾಯ ತೇಽಖಿಲಾಃ |
 ವಯಸ್ಕಪೀಹ ಚರಮೇ ಯೇನಾನಂದವನೌಕಸಃ || ೨೭೫ ||
 ಅಂತ್ಯಜೋಽಪಿ ವರಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ನಾನ್ಯತ್ರ ಶೃತಿಪಾರಗಃ |
 ಸಂಸಾರಪಾರಗಃ ಪೂರ್ವಸ್ತ್ವಂತ್ಯಶ್ಚಾಂತ್ಯಜತೋಽಪ್ಯಧಃ || ೨೭೬ ||
 ಸ ಏವ ನೂನಂ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸ ಏವ ಹೃದಿಧೀಕ್ಷಣಃ |
 ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವೀಂ ತನುಂ ಹಿತ್ವಾ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಧತ್ತೇ ಸುಧಾಮಯಿಂ || ೨೭೭ ||
 ಶೃತ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥರಹಸ್ಯವತ್ |
 ಕಾಶೀದರ್ಶನಜಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ನಿಯತಂ ನರಃ || ೨೭೮ ||
 ಯಃ ಪಠೇದಿನುನುಧ್ಯಾಯಂ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ವಾತರ್ದಿನೇ ದಿನೇ |
 ದೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ತೇನ ಸರ್ವಾಣಿ ತೀರ್ಥಾನ್ಯೇತಾನಿ ನಾನ್ಯಥಾ || ೨೭೯ ||

೨೭೪. ಆನಂದವನವಾಸಿಗಳಾದವರೇ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದವರೆಂದೂ, ಸಕಲಯಜ್ಞಗಳ ದೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವರೆಂದೂ, ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದವರೆಂದೂ ತಿಳಿ.

೨೭೫. ದೇವತೆಗಳೇ ಆಗಲಿ, ರಾಕ್ಷಸರಾಗಲಿ, ನಾಗರಾಗಲಿ, ಮನುಷ್ಯ ರಾಗಲಿ, ಯಾರು ಆಯುಷ್ಯದ ಕಡೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಆನಂದವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವು ದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರು ಕೇವಲ ಭೂಭಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವವರು.

೨೭೬. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂತ್ಯಜನೂ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೇದ ವೇದಾಂತಪಾರಂಗತನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನು. ಮೊದಲನೆಯವನು ಸಂಸಾರ ದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಎರಡನೆಯವನು ಅಂತ್ಯಜನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಮ ನೆನಿಸುವನು.

೨೭೭. ಯಾವನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಭೌತಿಕವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅಮೃತಮಯವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವನೋ, ಅವನೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಅವನೇ ದೂರದರ್ಶಿಯು.

೨೭೮. ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ನರನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಕಾಶಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೨೭೯. ಯಾವನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ಪಠಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಕಲತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದವನಾಗುವನು. ಇದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ಸರ್ವಲಿಂಗಮಯಾಧ್ಯಾಯಂ ಯೋಃಮುಂ ನಿತ್ಯಂ ಜಪೇತ್ಸುಧೀಃ |
 ನ ತಂ ಯಮೋ ನ ತಂ ದೂತಾ ನೈನಮಂಹೋಽಪಿ ಬಾಧತೇ || ೨೮೦ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಫಲಂ ತಸ್ಯ ಜಾಯತೇ ಸುಕೃತಾತ್ಮನಃ |
 ಯೋ ಜಪೇದಮುನುಧ್ಯಾಯಂ ಶುಚಿಸ್ತದ್ಗತಮಾನಸಃ || ೨೮೧ ||
 ಸ ಸ್ನಾತಃ ಸರ್ವಕುಂಡೇಷು ಸರ್ವವಾಪ್ಯಂಬುಷಃ ಸ ಚ |
 ಸರ್ವಲಿಂಗಾರ್ಚಕಃ ಸೋಽತ್ರ ಯೋಃಮುನುಧ್ಯಾಯಮಾಜಪೇತ್ || ೨೮೨ ||
 ಕಿಮನ್ಯೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಸ್ತೋತ್ರೈರತಿಸ್ತೋತ್ರಕಫಲಪ್ರದೈಃ |
 ಮತ್ತೇಮವದ್ಧಿರಧ್ಯಾಯೋ ಜಪ್ತವ್ಯೋಽಯಂ ಮಹಾಫಲಃ || ೨೮೩ ||
 ಮಹಾದಾನೇಷು ದತ್ತೇಷು ಯತ್ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇತ್ರ ವೈ |
 ಸಕೃಜ್ಞಸಾನ್ಮಹಾಧ್ಯಾಯಾದಮುಷ್ಮಾತ್ತ್ವತ್ಸಮಾಪ್ಯತೇ || ೨೮೪ ||
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸರ್ವಾಣಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲಿಂಗಾನ್ಯನೇಕಶಃ |
 ಯತ್ಫಲಂ ಲಭ್ಯತೇ ಮರ್ತ್ಯೈಸ್ತದೇತಜ್ಜಪನಾದ್ಧ್ರುವಂ || ೨೮೫ ||

೨೮೦. ಸಮಸ್ತಲಿಂಗಗಳ ನಾಮಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ನಿತ್ಯವೂ ಜಪಿಸುವನೋ, ಅವನನ್ನು ಯಮನಾಗಲಿ ಯಮದೂತರಾಗಲಿ ಬಾಧಿಸಲಾರರು. ಪಾತಕಗಳೂ ಕಳೆಯುವುವು.

೨೮೧. ಯಾವನು ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಪಠಿಸುವನೋ, ಆ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ (ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ)ವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

೨೮೨. ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಜಪಿಸಿದವನೇ ಸಕಲ ಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನೆಂದೂ, ಸಮಸ್ತವಾಸಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದವನೆಂದೂ, ಸರ್ವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೨೮೩. ಅಲ್ಪಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಇತರ ಅನೇಕ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದಾಗಬೇಕಾದುದೇನು? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರೇಮಗಳಿರುವ ಎಲ್ಲರೂ ಮಹಾಫಲದಾಯಕವಾದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು.

೨೮೪. ಸಮಸ್ತ ಮಹಾದಾನಗಳನ್ನೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟೋ, ಈ ಮಹಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಜಪಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಆ ಫಲವೇ ಲಭಿಸುವುದು.

೨೮೫. ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಿಂದು, ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾದ ಲಿಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನೋ, ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಜಪದಿಂದಲೂ ಅದನ್ನೇ ಪಡೆಯುವನೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವು.

ಇದಮೇವ ತಪೋಽತ್ಯುಗ್ರಮಯಮೇವ ಜಪೋ ಮಹಾನ್	
ಕಾಶೀಲಿಂಗಾನಲೀನಾಮಾಧ್ಯಾಯೋ ಜಪ್ಯೇತ ಯನ್ಮುನೇ ೨೮೬	
ಮನು ದ್ರುಹೇ ನಾಸ್ತಿಕಾಯ ವೇದನಿಂದಾರತಾಯ ಚ	
ನ ದಾತವ್ಯೋ ನ ದಾತವ್ಯೋ ನ ದಾತವ್ಯೋ ಜಪಸ್ತ್ವಯಂ ೨೮೭	
ಅಧ್ಯಾಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಜಪನಾತ್ಪಾಪಂ ಬ್ರಹ್ಮವಧೋದ್ಭವಂ	
ಅಗಮ್ಯಾಗಮನಂ ಚಾಪಿ ತಥಾಭಿಕ್ಷ್ಯಸ್ಯ ಭಿಕ್ಷುಣಂ ೨೮೮	
ಗುರುದಾರಾಭಿಚಾರೋತ್ಥಂ ಹೇಮಸ್ತೇಯಸಮುದ್ಭವಂ	
ಮಾತಾಪಿತೃವಧಾಜ್ಞಾತಂ ಗೋಭ್ರಾಣಹನನೋದ್ಭವಂ ೨೮೯	
ಮಹಾಪಾಪಾನಿ ಪಾಪಾನಿ ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಾನಿ ಭೂರಿತಃ	
ಉಪಪಾಪಾನಿ ಪಾಪಾನಿ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಜಾನ್ಯಪಿ ೨೯೦	
ವಿಲಯಂ ಯಾಂತ್ಯಶೇಷಾಣಿ ನಿಃಸಂದೇಹಂ ಮಮಾಜ್ಞಯಾ	
ಪುತ್ರಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ದನಂ ಧಾನ್ಯಂ ಕಲತ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮೇವ ಚ ೨೯೧	
ಮನಃಸಮಾಹಿತಂ ಸರ್ವಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಸುಖಾನ್ಯಪಿ	
ಜಪ್ತಾಧ್ಯಾಯನುದಂ ವಿದ್ವಾನ್ಪ್ರಾಪ್ಯತೈವ ನ ಸಂಶಯಃ ೨೯೨	
ಇತಿ ಯಾವತ್ಸಮಾಖ್ಯಾತಿ ದೇವೋ ದೇವೀಪುರಃ ಕಥಾಂ	
ತಾವನ್ನಂದೀ ಸಮಾಗತ್ಯ ಪ್ರಣಮ್ಯೇತಿ ವ್ಯಜಿಜ್ಞಾಪತ್ ೨೯೩	

೨೮೬. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮಲಿಂಗಗಳ ನಾಮಾವಳಿಯ ರೂಪವಾದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪಠನವೇ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸು. ಇದೇ ಮಹತ್ತರವಾದ ಜಪವು.

೨೮೭. ಈ ಜಪಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವನಿಗಾಗಲಿ, ನಾಸ್ತಿಕನಿಗಾಗಲಿ, ವೇದನಿಂದಕನಿಗಾಗಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಉಪದೇಶಮಾಡಬಾರದು.

೨೮೮-೨೯೨. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪಾಪವೂ, ಅಗಮ್ಯಾಗಮನವೂ, ಅಭಿಕ್ಷ್ಯಭಿಕ್ಷುಣವೂ, ಗುರುತಲ್ಪಗಮನವೂ, ಸ್ವರ್ಣಸ್ತ್ರೇಯವೂ, ಮಾತಾಪಿತೃವಧೆಯೂ, ಗೋಹತ್ಯೆಭ್ರಾಣಹತ್ಯೆಗಳೂ, ಮಹಾಪಾತಕಗಳೂ, ಉಪಪಾತಕಗಳೂ, ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿಯದೆಯೂ ಮಾಡಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತಪಾತಕಗಳೂ, ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ದೇಹಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಇತರ ಪಾಪಗಳೂ, ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಯಾವ ಮಾನವನಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪಠನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪುತ್ರರನ್ನೂ, ಪೌತ್ರರನ್ನೂ, ಧನವನ್ನೂ, ಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಕಳತ್ರಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸಿನ ಇತರ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲವು.

೨೯೩. ಇಂತೆಂದು ಮಹಾದೇವನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿ

ಜಾತಾ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಶ್ಚ ಮಹಾಪ್ರಾಸಾದನಿರ್ಮಿತೇಃ |

ಸಜ್ಜೀಕೃತೋ ರಥಶ್ಚಾಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ನಿಲಿತಾಃ ಸುರಾಃ || ೨೯೪ ||

ತಾಕ್ಷ್ಯಗಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷೋ ದ್ವಾರಿ ತಿಷ್ಠತಿ ಸಾನುಗಃ |

ಪ್ರತೀಕ್ಷಮಾಣೋವಸರಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಮುನೀಶ್ವರಾನ್ || ೨೯೫ ||

ಚತುರ್ದಶಸು ಲೋಕೇಷು ಯೇ ಯೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಸುನ್ರುತಾಃ |

ತೇ ನಿಶನ್ಯಾದ್ಯ ನಿಲಿತಾಃ ಪ್ರವೇಶಿಕಮಹೋತ್ಸವಂ || ೨೯೬ ||

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಇತಿ ನಂದಿನಚಃ ಶೃತ್ವಾ ದೇವೋ ದೇವೀಸಮಾಯುತಃ |

ದಿವ್ಯಂ ರಥಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ನಿರ್ಜಗಾಮ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಾತ್ || ೨೯೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಹಾಸಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ

ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥವರ್ಣನಂ”

ನಾಮ ಸಪ್ತನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ದ್ವಂತೆಯೇ ನಂದೀಶ್ವರನು ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮವನ್ನುಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಬಿನ್ನವಿಸತೊಡಗಿದನು.

೨೯೪. “ದೇವೇಶ್ವರನೆ! ಮಹಾಪ್ರಾಸಾದದ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರ್ಯವು ಕೊನೆಗೊಂಡಿರುವುದು. ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಈ ಮಹಾರಥವೂ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಕಾದುನಿಂತಿರುವರು.

೨೯೫. ಗರುಡವಾಹನನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಟುವು ತನ್ನ ಅನುಚರರೊಡನೆ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವನು. ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಅವಸರವನ್ನೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿರುವನು.

೨೯೬. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಯಾವ ವ್ರತನಿರತರಿರುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನೀನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವರು.”

೨೯೭. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಇಂತೆಂದ ನಂದೀಶ್ವರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ದೇವಿಯೊಡಗೂಡಿ ದಿವ್ಯವಾದ ಆ ರಥವನ್ನೇರಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಟನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ

ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ

“ಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥವರ್ಣನಂ”ವೆಂಬ

ತೊಂಬತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥಾಷ್ಟನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪಗಮನಾಖ್ಯಾನಂ

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣು ಸೂತ ಮಹಾಭಾಗ ಯಥಾ ಸ್ಯಂದೇನ ಭಾಷಿತಃ |
ಮಹಾನುಹೋತ್ಸವಃ ಶಂಭೋಃ ಪೃಚ್ಛತೇ ಕುಂಭಸಂಭವೇ

॥ ೧ ॥

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚ :-

ನಿಶಾಮಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಶಂಭುಸ್ರಾವೇಶಿಕೀಂ ಕಥಾಂ |

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾನಂದಜನನೀಂ ಮಹಾಪಾತಕತಂಕಿನೀಂ

॥ ೨ ॥

ಮಂದರಾದಾಗತಃ ಶಂಭುಶ್ಚೈತ್ರೇ ದಮನಪರ್ವಣಿ |

ಪ್ರಾಪ್ಯಾಪ್ಯಾನಂದಗಹನಮಿತಶ್ಚೇತಶ್ಚ ಚಾರ ಹ

॥ ೩ ॥

ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸೇಫ ಪ್ರಾಸಾದೇ ಸಿದ್ಧಿಮಾಗತೇ |

ದೇವೀ ವಿರಜಸಃ ಪೀಠಾದಂತರ್ಗೇಹಂ ವಿನೇಶ ಹ

॥ ೪ ॥

ಊರ್ಜಶುಕ್ಲಪ್ರತಿಪದಿ ಬುಧರಾಧಾಸಮಾಯುಜಿ |

ಚಂದ್ರೇ ಸಪ್ತಮರಾಶಿಫೇ ಶೇಷೇಷೂಚ್ಚಗ್ರಹೇಷು ಚ

॥ ೫ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪಗಮನಾಖ್ಯಾನ

೧. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಸೂತನೆ! ಶಂಭುವಿನ ಕಾಶೀಪ್ರವೇಶಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗೆ ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು.

೨. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನೆ! ಮಹೇಶ್ವರನು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಈ ಕಥೆಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು.

೩. ಮಹಾದೇವನು ಮಂದರಾಚಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚೈತ್ರಮಾಸದ ದಮನ (ಶುಕ್ಲ) ತ್ರಯೋದಶಿಯದಿನದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಗೆ ಬಿಜೆಮಾಡಿದನು. ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರವೇಶ ದಿಂದಲೇ ಆನಂದತುಂದಿಲನಾದ ಆತನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೪. ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸವೆಂಬ ಪ್ರಾಸಾದವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿವಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾಗಲು ತ್ರಿಲೋಚನಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹೇಶ್ವರನು ಅದರ ಅಂತರ್ಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

೫-೨. ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯಮಿಯಲ್ಲಿ ಬುಧನು ಅನೂರಾಧಾ

ವಾದ್ಯಮಾನೇಷು ವಾದ್ಯೇಷು ಪ್ರಸನ್ನಾಸು ಹರಿತ್ಸು ಚ |
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಶೃತಿರವನ್ಯಕ್ತತಾನ್ಯರನಾಂತರೇ || ೬ ||
 ಪ್ರತಿಶಬ್ದಿಭೂರ್ಲೋಕಭುವರ್ಲೋಕಾಂತರಾದ್ವನಿಃ |
 ಸರ್ವಂ ಪ್ರಮುದಿತಂ ಚಾಸೀಚ್ಛಂಭೋಃ ಪ್ರಾವೇಶಿಕೋತ್ಸವೇ || ೭ ||
 ಜಗುರ್ಗಂಧರ್ವನಿಕರಾ ನನ್ಯತುಶ್ಚಾಪ್ಸರೋಗಣಾಃ |
 ಚಾರಣಾಸ್ತು ಸ್ತುತಿಂ ಕುರ್ಯುರ್ಜಹೃಷುದೇವತಾಗಣಾಃ || ೮ ||
 ವವುರ್ಗಂಧವಹಾ ವಾತಾ ವನ್ಯಷುಃ ಕುಸುಮೈರ್ಘನಾಃ |
 ಸರ್ವೇ ಮಂಗಲನೇಪಥ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಂಗಲಭಾಷಿಣಃ || ೯ ||
 ಸ್ಥಾವರಾ ಜಂಗಮಾಃ ಸರ್ವೇ ಚಾತಾ ಆನಂದಮೇದುರಾಃ |
 ಸುರಾಸುರೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಗಂಧರ್ವೇಷೂರಗೇಷು ಚ || ೧೦ ||
 ವಿದ್ಯಾಧರೇಷು ಸಾಧ್ಯೇಷು ಕಿನ್ನರೇಷು ನರೇಷು ಚ |
 ಸ್ತ್ರೀಪುಂಜಾತೇಷು ಸರ್ವೇಷು ರೇಜುಶ್ಚ ತ್ವಾರ ಏವ ಚ |
 ನಿಷ್ಪತ್ಯೂಹಂ ಚ ನಿತರಾಂ ಪುರುಷಾರ್ಥಾಃ ಪದೇ ಪದೇ || ೧೧ ||

ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿರಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಏಳನೆಯಮನೆಯಾದ ವೃತ್ತಿಕರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿರಲು, ಇತರ ಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ತನ್ಮೃಲುಚ್ಚಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅನೇಕ ದಿವ್ಯವಾದ್ಯಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇತರ ಧ್ವನಿಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರ ವೇದಘೋಷಗಳಿಂದ ಅಡಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಭೂರ್ಲೋಕ, ಭುವರ್ಲೋಕ, ಅಂತರಾಳಗಳು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಹೇಶ್ವರನ ಪ್ರವೇಶೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ಪ್ರಮೋದಗೊಂಡಿತು.

೮. ಗಂಧರ್ವಕೂಟಗಳು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಸ್ಪರಿಯರ ಗಡಣಗಳು ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಾರಣರು ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವತಾಸಮೂಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹರ್ಷಗೊಂಡಿದ್ದವು.

೯. ಗಾಳಿಗಳು ಸುಗಂಧಭರಿತಗಳಾಗಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೇಘಗಳು ಪೂಮಳಿಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸರ್ವರೂ ಮಂಗಳವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟು ಮಂಗಳಭಾಷಣಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೦-೧೧. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆನಂದಭರಿತಗಳಾಗಿದ್ದವು. ದೇವತೆಗಳು, ದೈತ್ಯರು, ಗಂಧರ್ವರು, ನಾಗರು, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಸಾಧ್ಯರು, ಕಿನ್ನರರು, ಮನುಷ್ಯರು ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರೆನ್ನದೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಡಿಗಡೆಗೂ ಸುಲಲಿತವಾಗಿಯೇ ಕೈಗೊಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಧೂಪಧೂಮಭರ್ಯೈರ್ಯೋಮ ಯದ್ಯುಕ್ತಂ ತು ತದಾ ಮುನೇ |
 ನಾದ್ಯಾಪಿ ನೀಲಿನಾನಂ ತಂ ಪರಿತ್ಯಜತಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ || ೧೨ ||
 ನೀರಾಜನಾಯ ಯೇ ದೀಪಾಸ್ತದಾ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಬೋಧಿತಾಃ |
 ತೇಷಾಂ ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ಖೇದ್ಯಾಪಿ ರಾಜಂತೇ ತಾರಕಾಚ್ಛಲಾತ್ || ೧೩ ||
 ಪ್ರತಿಸೌಧಂ ಪತಾಕಾಶ್ಚ ನಾನಾಕಾರಾ ವಿಚಿತ್ರಿತಾಃ |
 ರಮ್ಯಧ್ವಜಪ್ರಭಾ ಧೌತಾ ರೇಜುಃ ಪ್ರತಿಶಿವಾಲಯಂ || ೧೪ ||
 ಕ್ವಚಿದ್ಗಾಯಂತಿ ಗೀತಜ್ಞಾಃ ಕ್ವಚಿನ್ನೃತ್ಯಂತಿ ನರ್ತಕಾಃ |
 ಚತುರ್ನಿಧಾನಿ ನಾದ್ಯಾನಿ ನಾದ್ಯಂತೇ ಚ ಕ್ವಚಿತ್ಸ್ವಚಿತ್ || ೧೫ ||
 ಪ್ರತ್ಯಧ್ವಂ ಚಂದನರಸಚ್ಛಟಾಪಿಚ್ಛಲಭೂಮಯಃ || ೧೬ ||
 ಹರಿತಶ್ವೇತಮಾಂಜಿಷ್ಠನೀಲಪೀತಬಹುಪ್ರಭಾಃ |
 ಪ್ರತ್ಯಂಗಣಂ ಶುಭಾಕಾರಾ ರಂಗಮಾಲಾಶ್ಚಕಾಶಿರೇ || ೧೭ ||

೧೨. ಮುನಿವರ್ಯನೆ! ಆಗ ಹಾಕಿದ ಧೂಪಗಳ ಹೊಗೆಗಳಿಂದ ಆವೃತ ವಾದ ಆಕಾಶವು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತನ್ನ ನೀಲವರ್ಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸದಿರುವುದು.

೧೩. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನ ನೀರಾಜನಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ದೀಪಗಳು ಹೊತ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವೋ, ಅವುಗಳ ಜ್ಯೋತಿಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುವು.

೧೪. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳೂ ವಿಚಿತ್ರಗಳೂ ಆದ ಪತಾಕೆಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶುಭ್ರಗಳೂ ಮನೋಹರಗಳೂ ಆದ ಧ್ವಜಗಳು ರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

೧೫. ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನರ್ತಕರು ನಾಟ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರು ತತ, ಆನದ್ಧ, ಸುಷಿರ ಮತ್ತು ಘನಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ನಾದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೬. ಪಟ್ಟಣದ ಒಂದೊಂದು ಮಾರ್ಗವೂ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಸಾರದಿಂದ ಸಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕೆಸರುಗೊಂಡಿದ್ದಿತು.

೧೭. ಹಸುರು, ಬಿಳುಪು, ಕೆಂಪು, ನೀಲಿ, ಹಳದಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಬಣ್ಣಗಳೊಡಗೂಡಿದ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿಯೂ ಶುಭಸೂಚಕಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ರತ್ನ ಕುಟ್ಟಿಮಭೂಭಾಗಾ ಗೋಪುರಾಗ್ರೇಷು ರೇಜಿರೇ |
 ಸುಧೋಜ್ವಲಾ ಹರ್ಯಮಾಲಾಃ ಸೌಧನಾಮ ಪ್ರಪೇದಿರೇ || ೧೮ ||
 ಅಚೇತನಾನ್ಯಪಿ ತದಾ ಚೇತನಾನೀವ ಸಂಬಭುಃ |
 ಯಾನಿ ಕಾನೀಹ ಕೀರ್ತ್ಯಂತೇ ಮಂಗಲಾನಿ ಘಟೋದ್ಭವ || ೧೯ ||
 ತೇಷಾಮೇವ ಹಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತತ್ತು ಜನ್ಮದಿನಾಭವತ್ |
 ಆಗತ್ಯ ದೇವದೇವೋಽಥ ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪಮಾವಿಶತ್ || ೨೦ ||
 ಅಥಾಭಿಷಿಕ್ತಶ್ಚ ತುರಾನನೇನ
 ಮಹರ್ಷಿವೃಂದೈಃ ಸಹ ದೇವದೇವಃ |
 ಶುಭಾಸನಸ್ಥಃ ಸಹಿತೋ ಭವಾನ್ಯಾ
 ಕುಮಾರವೃಂದೈಃ ಪರಿತೋ ವೃತಶ್ಚ ||
 ರತ್ನೈರಸಂಖ್ಯೈರ್ಬಹುಭಿರ್ದುರ್ಗಕೂಲೈ
 ಮಾರ್ತೈರ್ವಿಚಿತ್ರ್ವೈರ್ಲಸದಿಷ್ಟಗಂಧೈಃ |
 ಅಪೂಪುಜನ್ ದೇವಗಣಾ ಮಹೇಶಂ
 ತದಾ ಮುದಾ ತೇ ಚ ಮಹೋರಗೇಂದ್ರಾಃ || ೨೨ ||

೧೮. ಮಹಾದ್ವಾರಗಳಮೇಲೆ ನವರತ್ನಗಳಿಂದಲೂ, ಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಖಚಿತಗಳಾದ ಫಲಕಗಳು ಮಿರುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಹಡಿಗಳ ಸಾಲುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಣ್ಣದಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸೌಧಗಳೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದುವೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೧೯-೨೦. ಅಚೇತನಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಅಂದು ಸಚೇತನಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಎಲೈ ಕುಂಭಸಂಭವನೆ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಾವು ಮಂಗಳಕರಗಳೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆವೋ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕಾಶೀಪ್ರವೇಶದ ದಿವಸವೇ ಜನ್ಮದಿನವಾಯಿತು. ಇಂತು ದೇವದೇವನು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನು.

೨೧. ಆಗ ಮಹರ್ಷಿಗಣಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಮಹಾದೇವನು ಪಾರ್ವತೀಸಮೇತನಾಗಿ ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರಲು ಗಣಪತಿ, ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿ ಮುಂತಾದವರು ಆತನ ಸುತ್ತಲೂ ಗುಂಪುಗೂಡಿದ್ದರು.

೨೨. ಆಗ ದೇವತಾಗಣಗಳೂ ನಾಗಪ್ರಮುಖರೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾದ ರತ್ನರಾಶಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಗಳಾದ ನವರತ್ನಗಳ ಮತ್ತು ಹೂವುಗಳ ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಖಸ್ಪರ್ಶಗಳಾದ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನೆಸಗಿದರು.

ರತ್ನಾಕರೈಶ್ವಾಸಿ ಗಿರೀಂದ್ರವರ್ಯೈಃ

ಯಥಾ ಸ್ವಮನ್ಯೈರಪಿ ಪುಣ್ಯಧೀಭಿಃ ।

ಸಂಪೂಜಿತಃ ಕುಂಭಜ ತತ್ರ ಶಂಭು

ನೀರಾಜಿತೋ ಮಾತೃಗಣೈರಥೇಶಃ

॥ ೨೩ ॥

ಸಂತೋಷ್ಯ ಸರ್ವಾನ್ಮಥಮಂ ಮುನೀಂದ್ರಾ

ನ್ವೈಃ ಸ್ವೈರ್ಹೃದಿಸ್ಥೈಶ್ಚ ಚಿರಾಭಿಲಾಷೈಃ ।

ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಾಭಾಷ್ಯ ಶಿವೋಽಥ ನಿಷ್ಣುಂ

ಜಗಾದ ಸರ್ವಾಮರವೃಂದವಂದ್ಯಃ

॥ ೨೪ ॥

ಇತೋ ನಿಷೀದೇತಿ ಸ ಮಾನಪೂರ್ವಂ

ತ್ವಂ ಮೇ ಸಮಸ್ತಪ್ರಭುತ್ಯೈಕಹೇತುಃ ।

ದೂರೇಽಪಿ ತಿಷ್ಠನ್ನಿಕಟಸ್ತ್ವಮೇವ

ತ್ವತ್ತೋ ನ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಮ ಕಾರ್ಯಕರ್ತಾ

॥ ೨೫ ॥

ತ್ವಯಾ ದಿವೋದಾಸನರೇಂದ್ರವರ್ಯಃ

ಸದೋಪದೇಶಶ್ಚ ತಥೋಪದಿಷ್ಯಃ ।

ಯಥಾ ಸ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾನುವಾಪ

ಸಮಿಹಿತಂ ಮೇ ನಿಖಿಲಂ ಚ ಸಿದ್ಧಂ

॥ ೨೬ ॥

೨೩. ಅಗಸ್ತ್ಯನೇ! ಸಮುದ್ರಗಳ ಒಡೆಯರೂ ಪರ್ವತರಾಜರೂ ಇತರ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅಂದು ಶಂಭು ವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಮಾತೃಗಣಗಳು ಆತನಿಗೆ ನೀರಾಜನವನ್ನು ಬೆಳಗಿದರು.

೨೪. ಇಂತು ಸಮಸ್ತ ದೇವನಿಕಾಯದಿಂದಲೂ ವಂದಿತನಾದ ಪರಮ ಶಿವನು ಮೊದಲು ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳಕಾಲದ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಇಂತು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

೨೫. ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಇಂತೆಂದನು. “ವಿಷ್ಣುವೇ! ನೀನೊಬ್ಬನೇ ನನ್ನ ಈ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ನೀನೇ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದವನಾಗಿರುವೆ. ನೀನಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ.

೨೬. ನೀನೇ ದಿವೋದಾಸ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸದ್ಬೋಧೆಗಳನ್ನು ಯುಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರಿಂದಲೇ ಆತನು ಅನನ್ಯಲಭ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೆಲ್ಲವೂ ನೆರವೇರಿತು.

ವಿಷ್ಣೋ ವರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಯ ಈಸ್ಥಿತಸ್ತೇ
 ನಾದೇಯಮತ್ರಾಸ್ತಿ ಕಿಮಪ್ಯಹೋ ತೇ |
 ಇದಂ ಮಯಾಽನಂದವನಂ ಯದಾಪ್ತಂ
 ಹೇತುಸ್ತು ತತ್ರ ತ್ವಮಸೌ ಗಣೇಶಃ || ೨೭ ||
 ನ ಮೇ ಪ್ರಿಯಂ ಕಿಂಚನ ವಿಷ್ಣುಪತ್ರಯೇ
 ತಥಾ ಯಥೇಯಂ ಪರಸೌಖ್ಯಭೂಮಿಃ |
 ವಾರಾಣಸೀ ಬ್ರಹ್ಮರಸಾಯನಸ್ಯ
 ಖನಿರ್ಜನಿಯುತ್ರ ನ ದೀರ್ಘಶಾಯಿನಾಂ || ೨೮ ||
 ಶೃತ್ವೇತಿ ವಾಕ್ಯಂ ಜಗದೀಶಿತುಶ್ಚ
 ಪ್ರೋವಾಚ ವಿಷ್ಣುರ್ವರದಂ ಮಹೇಶಂ |
 ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸಿ ಪಿನಾಕಪಾಣೀ
 ತದಾ ಪದಾದ್ಧೂರಮಹಂ ನ ತೇ ಸ್ಯಾಂ || ೨೯ ||
 ಶೃತ್ವೇತಿ ವಾಕ್ಯಂ ಮಧುಸೂದನಸ್ಯ
 ಜಗಾದ ತುಷ್ಠೋ ನಿತರಾಂ ಪುರಾರಿಃ |
 ಸದಾ ಮುರಾರೇ ಮಮ ಸನ್ನಿಧೌ ತ್ವಂ
 ತಿಷ್ಠಸ್ವ ನಿರ್ವಾಣರಮಾಶ್ರಯೇಽತ್ರ || ೩೦ ||

೨೭. ನಾರಾಯಣನೆ! ನಿನಗೆ ಈಸ್ಥಿತವಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು. ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಕೊಡಬಾರದ ವಸ್ತುವಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಆನಂದವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ನೀನೊಬ್ಬನು. ಈ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನು.

೨೮. ಈ ಭೂಭಾಗವು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಅತಿಸೌಖ್ಯಪ್ರದವೋ, ಹಾಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರದೇಶವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಪಂಚತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ ಪುನಃ ಜನ್ಮದ ಭಯವಿಲ್ಲವೋ ಆ ವಾರಾಣಸಿಯು ಬ್ರಹ್ಮರಸಾಯನದ ಖನಿಯಾಗಿರುವುದು.”

೨೯. ಇಂತೆಂದು ಲೋಕೇಶ್ವರನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವು ವರಪ್ರದನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದನು. “ಎಲೈ ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯೆ! ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆಯಾದರೆ ನಾನೆಂದಿಗೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ದೂರವಾಗದಂತೆ ವರವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸು.”

೩೦. ಮಧುಸೂದನನ ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಮಹೇಶ್ವರನು ಇಂತೆಂದನು. “ಎಲೈ ಮುರಾರಿಯೆ! ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ನಿವಾಸ ಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರು.

ಆದಾನನಾರಾಧ್ಯ ಭವಂತಮತ್ರ

ಯೋ ನಾಂ ಭಜಿಷ್ಯತ್ಯಪಿ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಃ ।

ಸಮಾಹಿತಂ ತಸ್ಯ ನ ಸೇತ್ಸ್ಯತಿ ಧ್ರುವಂ

ಪರಾತ್ಪರಾನ್ಮೇಷಂಬುಜಚಕ್ರಪಾಣೇ

॥ ೩೧ ॥

ಸರ್ವತ್ರ ಸೌಖ್ಯಂ ಮಮ ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪೇ

ಸಂತಿಷ್ಯ ಮಾನಸ್ಯ ಭವೇದಿಹಾಚ್ಯುತ ।

ನ ತತ್ತು ಕೈಲಾಸಗಿರೌ ಸುನಿರ್ಮಲೇ

ನ ಭಕ್ತಚೇತಸ್ಯಪಿ ನಿಶ್ಚಲಶ್ರಿಯಿ

॥ ೩೨ ॥

ನಿಮೇಷಮಾತ್ರಂ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತವೃತ್ತಯ

ಸ್ತಿಷ್ಠಂತಿ ಯೇ ದಕ್ಷಿಣಮಂಡಪೇತ್ರ ಮೇ ।

ಅನನ್ಯಭಾವಾ ಅಪಿ ಗಾಢಮಾನಸಾ

ನ ತೇ ಪುನರ್ಗರ್ಭದಶಾಮುಪಾಸತೇ

॥ ೩೩ ॥

ಸಂಸ್ಥಾಯ ಯೇ ಚಕ್ರಸರಸ್ಯಗಾಥೇ

ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥೈಕಶಿರೋವಿಭೂಷಣೇ ।

ಕ್ಷಣಂ ವಿಶಂತೀಹ ನಿರೀಹಮಾನಸಾ

ನಿರೇನಸಸ್ತೇ ಮಮ ಪಾರ್ಷ್ವದಾ ಹಿ

॥ ೩೪ ॥

೩೧. ಯಾವನೇ ಆದರೂ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸದೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವನೋ, ಅವನು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಕೈಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶಂಖಚಕ್ರಧಾರಿಯೆ! ಪರಾತ್ಪರನಾದ ನನ್ನ ಈ ಮಾತು ನಿಜವು.

೩೨. ಅಚ್ಯುತನೆ! ಈ ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲಸೌಖ್ಯಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ಅಂತಹ ಸೌಖ್ಯವು ಅತಿನಿರ್ಮಲವಾದ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ ಶಾಶ್ವತವಾದ ನೆಲೆವನೆಯೆನಿಸಿ ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು.

೩೩. ಒಂದು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರವಾದರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾರು ಈ ನನ್ನ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವರೋ, ಅವರು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಲು ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸವನ್ನು ಭವಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲವು.

೩೪. ಲೋಕದ ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥಗಳ ಒಂದೇ ಶಿರೋಮಣಿಯೆನಿಸಿದ ಅಗಾಧವಾದ ಈ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಯಾವ ಮಾನವರು ಸಕಲಾಶಾವರ್ಜಿತರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರೋ, ಅವರು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷರಾಗಿ ನನ್ನ ಪಾರ್ಷ್ವದವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವರು.

ಸ್ಮರಂತಿ ಯೇ ಮಾಮಪವರ್ಗಮಂಡನೇ
 ಕಂಚಿದ್ವಿಧಾಶಕ್ತಿ ದದತ್ಯಪಿ ಸ್ವಂ |
 ಶೃಣ್ವಂತಿ ಪುಣ್ಯಾಶ್ಚ ಕಥಾಃ ಕ್ಷಣಂ ಸ್ಥಿರಾ
 ಸ್ತೇ ಕೋಟಿಗೋದಾನಫಲಂ ಭಜಂತಿ || ೩೫ ||
 ಉಪೇಂದ್ರ ತಸ್ಮಾನಿ ತಸಾಂಸಿ ತೈಶ್ಚಿರಂ
 ಸ್ನಾತಾ ಹಿ ತೇ ಚಾಖಿಲತೀರ್ಥಸಾರ್ಥಕೈಃ |
 ಸ್ನಾತ್ವೇಹ ಯೇ ನೈ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಹ್ರದೇ
 ಸಮಾನತೇ ಮುಕ್ತಿಜನಾಶ್ರಯೇ ಕ್ಷಣಾತ್ || ೩೬ ||
 ತೀರ್ಥಾನಿ ಸಂತೀಹ ಪದೇ ಪದೇ ಹರೇ
 ತುಲಾ ಕ್ಷ ತೇಷಾಂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಯಾಃ |
 ಕತೀಹ ನೋ ಸಂತಿ ಶುಭಾಶ್ಚ ಮಂಡಸಾಃ
 ಪರಂಪರೋ ಮುಕ್ತಿರಮಾಶ್ರಯೋಽಯಂ || ೩೭ ||
 ಕೈವಲ್ಯಮಂಡಪಸ್ಯಾಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯೇ ದ್ವಾಪರೇ ಹರೇ |
 ಲೋಕೇ ಖ್ಯಾತಿರ್ಭವಿತ್ರೀಯಮೇಷಕುಕ್ಕುಟಮಂಡಪಃ || ೩೮ ||

೩೫. ಈ ಮೋಕ್ಷಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವರೋ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಅಲ್ಪವನ್ನಾದರೂ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುವರೋ, ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ನಿಶ್ಚಲಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವರೋ, ಅವರು ಒಂದು ಕೋಟಿ ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೩೬. ಯಾರು ಈ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಏಕಾಶ್ರಯವೆನಿಸಿದ ಈ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲವಾದರೂ ವಾಸಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ಬಹಳಕಾಲ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಚರಿಸಿದಂತೆಯೇ. ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ.

೩೭. ಎಲೈ ನಾರಾಯಣನೇ! ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ತೀರ್ಥಗಳಿರುವುವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಸರಿಹೋಲಲಾರದು. ಪವಿತ್ರಗಳಾದ ಮಂಟಪಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಇಲ್ಲ? ಆದರೆ ಮುಕ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಈ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪವೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆನಿಸಿರುವುದು.

೩೮. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ! ಮುಂದೆ ಬರುವ ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಕೈವಲ್ಯಮಂಟಪದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯು ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡುವುದು. ಆಗ ಈ ಮಂಟಪವು ಕುಕ್ಕುಟಮಂಟಪವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು.

ಹರಿರುವಾಚ:-

ಭಾಲನೇತ್ರ ಸಮಾಖ್ಯಾಹಿ ಕಥಂ ನಿರ್ವಾಣಮಂಡಪಃ ।

ತಥಾ ಖ್ಯಾತಿಮಸೌ ಗಂತಾ ಯಥಾ ದೇವೇನ ಭಾಷಿತಂ || ೩೯ ||

ದೇವದೇವ ಉವಾಚ:-

ಮಹಾನಂದೋ ದ್ವಿಜೋ ನಾನು ಭವಿಷ್ಯೋತ್ರ ಚತುರ್ಭುಜ ।

ಅಗ್ರವೇದೀ ಸಮಾಚಾರಸ್ಯಕ್ತ ತೀರ್ಥಪ್ರತಿಗ್ರಹಃ || ೪೦ ||

ಅದಾಂಭಿಕೋಃಕ್ರೂರಮನಾಃ ಸದೈವಾತಿಥಿವಲ್ಲಭಃ ।

ಅಥ ಯೌವನಮಾಸಾದ್ಯ ಪಿತರ್ಯುಪರತೇ ಸ ಹಿ || ೪೧ ||

ವಿಷಮೇಷುಶರೈಸ್ತೀವೈಃ ಕಾರಿತಸ್ತ್ವಪದೇ ಪದಂ ।

ಜಹಾರ ಕಸ್ಯಚಿದ್ಭಾರ್ಯಾಂ ಮೈತ್ರಿಂ ಕೃತ್ವಾ ತು ತೇನ ವೈ || ೪೨ ||

ತಯಾ ಚ ಪ್ರೇರಿತೋಽಪೇಯಂ ಪಸೌ ಚಾಪಿ ವಿನೋಹಿತಃ ।

ಅಭಕ್ಷ್ಯಭಕ್ಷ್ಯಣರುಚಿರಭೂನ್ಮದನಮೋಹಿತಃ || ೪೩ ||

ವೈಷ್ಣವಾನ್ ಧನಿನೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕ್ಷಣಂ ವೈಷ್ಣವವೇಷಭೃತ್ ।

ಶೈವಾನ್ವಿಂದತಿ ಮೂಢಾತ್ಮಾ ನರಕತ್ರಾಣಕಾರಣಾನ್ || ೪೪ ||

೩೯. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಭಾಲನೇತ್ರನೆ! ನೀನು ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಈ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪವು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸು.

೪೦. ಮಹಾದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಚತುರ್ಭುಜನೆ! ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಮಹಾನಂದನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟುವನು. ಆತನು ಋಗ್ವೇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೂ, ಸದಾಚಾರಿಯೂ, ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದವನೂ ಆಗಿರುವನು.

೪೧-೪೨. ದಂಭವಿಲ್ಲದವನು; ಸೌಮ್ಯಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು; ಯಾವಾಗಲೂ ಅತಿಥಿಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಯೌವನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ತಂದೆಯೂ ಮೃತನಾಗುವನು. ಆಗ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಣಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಆತನು ಕೆಟ್ಟದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವವನಾಗುವನು. ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಪಹರಿಸುವನು.

೪೩. ಅವಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅವಳ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಅಪೇಯಗಳನ್ನಾಪಾನಮಾಡುವನು. ಮನ್ಮಥಾವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಅಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಲಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ಭಕ್ಷಿಸುವನು.

೪೪. ಧನಿಕರಾದ ವೈಷ್ಣವರು ಬರಲು ತಾನೂ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೈಷ್ಣವವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವರ ಮುಂದೆ ನರಕೋದ್ಧರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಮಾಹೇಶ್ವರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವನು.

ಶಿವಭಕ್ತಾನ್ಮಮಾಲೋಕ್ಯ ಕಿಂಚಿಜ್ಞ ಪರಿದಿತ್ಸುಕಾನ್ |
 ಗರ್ಹಯೇದ್ವೈಷ್ಟ್ಯವಾನ್ಸರ್ವಾನ್ ಶೈವಲಿಂಗೋಪಜೀವಕಃ || ೪೫ ||
 ಇತಿ ಪಾಖಂಡಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಸಂಧ್ಯಾಸ್ನಾನಪರಾಜ್ಞುಖಃ |
 ವಿಶಾಲತಿಲಕಃ ಸ್ವಗ್ವೀ ಶುದ್ಧಧೌತಾಂಬರೋಜ್ವಲಃ || ೪೬ ||
 ಶಿಖೀ ಚೋಪಗ್ರಹಕರಃ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋಽಸತ್ಪ್ರತಿಗ್ರಹೀ |
 ತಸ್ಯಾಪತ್ಯದ್ವಯಂ ಜಾತಮುನ್ಮತ್ತಪಥವರ್ತಿನಃ || ೪೭ ||
 ಏವಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ಕಶ್ಚಿತ್ಪರ್ವತದೇಶತಃ |
 ಸಮಾಗಮಿಷ್ಯತಿ ಧನೀ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ || ೪೮ ||
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸ ಚಕ್ರಸರಸಿ ಕಥಯಿಷ್ಯತಿ ಚೇತಿ ನೈ |
 ಅಹಮಸ್ಮಿ ಧನಂ ದಿತ್ಸುರ್ಜಾತ್ಯಾ ಚಾಂಡಾಲಸತ್ತಮಃ || ೪೯ ||
 ಅಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್ಪ್ರತಿಗ್ರಹೀ ಯಸ್ಮೈ ದದ್ಯಾನುಹಂ ಧನಂ |
 ಇತಿ ತಸ್ಯ ವಚಃ ಶೃತ್ವಾ ಕೈಶ್ಚಿ ಚ್ಚಾಂಗುಲಿಸಂಜ್ಞಯಾ || ೫೦ ||

೪೫. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ದಾನಮಾಡಲೆಳಸುತ್ತಿರುವ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಶೈವ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಕಲ ವೈಷ್ಣವರನ್ನೂ ಹೀಯಾಳಿಸುವನು.

೪೬. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವನು ಪಾಖಂಡಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವನು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡತಿಲಕವನ್ನಿಟ್ಟು, ಹೂಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಒಗೆದ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೪೭. ಶಿಖೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡನು. ಸಮಸ್ತ ಅಸಜ್ಜನರಿಂದಲೂ ದಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ಇಂತು ಉಚ್ಛ್ರಂಖಲವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವರು.

೪೮. ಇಂತು ಅವನು ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರಲು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗಿ ಪರ್ವತಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಧನಿಕನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು.

೪೯. ಅವನು ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಇಂತೆಂದು ಹೇಳುವನು. “ಚಂಡಾಲಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಉತ್ತಮನಾದ ನಾನು ಧನವಂತನಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಲೆಳಸುತ್ತಿರುವೆನು.

೫೦-೫೧. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಅಪಾರವಾದ ಧನವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವೆನು.” ಇಂತೆನ್ನುವ ಆ ಚಂಡಾಲನ

ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಉಪವಿಷ್ಣೋಃಸೌ ಯೋ ಜಪೇದ್ಧ್ಯಾನಮುದ್ರಯಾ ।
 ಏಷ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಂ ತ್ವತ್ತೋ ಗ್ರಹೀಷ್ಯತಿ ನ ಚೇತರಃ ॥ ೫೦ ॥
 ಇತಿ ತೇಷಾಂ ನಚಃ ಶೃತ್ವಾ ಸ ಗತ್ವಾ ತತ್ಸಮಾಪತಃ ।
 ದಂಡವತ್ಪಣಿಪತ್ಯಾಥ ತಂ ಬಭಾಷೇ ತದಾಂತ್ಯಜಃ ॥ ೫೧ ॥
 ಮಾನುದ್ಧರ ಮಹಾವಿಪ್ರ ತೀರ್ಥಂ ಮೇ ಸಫಲೀಕುರು ।
 ಕಿಂಚಿದ್ವಸ್ತಸ್ತಿ ಮೇ ತತ್ತ್ವಂ ಗೃಹಾಣಾನುಗ್ರಹಂ ಕುರು ॥ ೫೨ ॥
 ಅಥಾಕ್ಷಮಾಲಿಕಾಂ ಕರ್ಣೇ ಕೃತ್ವಾ ಧ್ಯಾನಂ ನಿಸೃಜ್ಯ ಚ ।
 ಕಿಯದ್ಧನಂ ತವಾಸ್ತೀಹ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಕರಸಂಜ್ಞಯಾ ॥ ೫೩ ॥
 ತಸ್ಯ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಸ ನೈ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಪ್ರೋವಾಚಾತಿಪ್ರಹೃಷ್ಟವತ್ ।
 ಸಂತೃಪ್ತಿಯಾರ್ವತಾ ತೇ ಸ್ಯಾತ್ತಾವದ್ಧಾಸ್ಯಾಮಿ ನಾನ್ಯಥಾ ॥ ೫೪ ॥
 ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶೃತ್ವಾ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮೌನಮುವಾಚ ಹ ।
 ಸಾನಂದಃ ಸ ಮಹಾನಂದೋ ನಿಃಸ್ಪೃಹೋಽಸ್ಮಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೇ ॥ ೫೫ ॥

ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಲವರು ಬೆರಳಿನಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತ “ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ತೋರುವಂತೆ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು.

೫೦. ಇಂತೆನ್ನುವ ಅವರ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತು ಅವನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೀರ್ಘದಂಡನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತನೊಡನಿಂತೆನ್ನುವನು.

೫೧. “ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ! ನನ್ನನ್ನುದ್ಧರಿಸು. ಈ ನನ್ನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಧನವಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡು.”

೫೨. ಆಗ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ರುದ್ರಾಕ್ಷಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ತನ್ನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ಕೈ ಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ “ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಧನವಿರುವುದು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವನು.

೫೩. ಆ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಆ ಚಂಡಾಲನು ಅರಿತವನಾಗಿ ಅತಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಹೇಳುವನು. “ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದೋ, ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು. ಇದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.”

೫೪. ‘ಈ ಚಂಡಾಲನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾನಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಮಿತಾನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಮೌನವನ್ನುಳಿದು ಹೇಳತೊಡಗುವನು. “ಅಯ್ಯಾ! ನಾನು ದಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರಪೇಕ್ಷನು.

ಪರಂ ತೇನುಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ತು ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಂ ।
 ಕಿಂ ಚ ಮೇ ವಚನಂ ತ್ವಂ ಚೇತ್ಕರಿಷ್ಯಸ್ಯುತ್ತಮೋತ್ತಮು ॥ ೫೭ ॥
 ಯಾವದಸ್ಯಖಿಲಂ ವಿತ್ತಂ ತನ್ನಧ್ಯೇ ನೃಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ।
 ನ ಸ್ತೋಕಮಪಿ ದಾತವ್ಯಂ ತದಾಽಽದಾಸ್ಯಾಮಿ ನಾನೃಥಾ ॥ ೫೮ ॥
 ಚಂಡಾಲ ಉವಾಚ :-

ಯಾವದಸ್ತಿ ಮಯಾ ನೀತಂ ವಿಶ್ವೇಶಪ್ರೀತಯೇ ವಸು ।
 ತಾನತ್ತುಭ್ಯಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಶ್ವೇಶಸ್ತ್ವಂ ಯತೋ ಮಮ ॥ ೫೯ ॥
 ಯೇ ವಸಂತೀಹ ವಿಶ್ವೇಶರಾಜಧಾನ್ಯಾಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ।
 ಕ್ಷುದ್ರಾಕ್ಷುದ್ರಾ ಜಂತುಮಾತ್ರಾ ವಿಶ್ವೇಶಾಂಶಾಸ್ತ ಏವ ಹಿ ॥ ೬೦ ॥
 ಪರೋದ್ಧರಣಶೀಲಾ ಯೇ ಯೇ ಪರೇಚ್ಛಾಪ್ರಪೂರಕಾಃ ।
 ಪರೋಪಕೃತಿಶೀಲಾ ಯೇ ವಿಶ್ವೇಶಾಂಶಾಸ್ತ ಏವ ಹಿ ॥ ೬೧ ॥
 ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶೃತ್ವಾ ಪ್ರಹೃಷ್ಠೇಂದ್ರಿಯಮಾನಸಃ ।
 ಉವಾಚ ಸಾರ್ವತೀಯಂ ತಂ ಸೋಽಗ್ರಜನ್ಮಾಂತ್ಯಜಂ ತದಾ ॥ ೬೨ ॥

೫೭. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಈಗ ಈ ಪ್ರತಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಎಲೈ ಉತ್ತಮನೆ! ಆದರೆ ನನ್ನ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನೀನು ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕು.

೫೮. ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಧನವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಮುಂದಿಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕವಡೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ನಿನ್ನ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರೆನು.”

೫೯. ಚಂಡಾಲನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—“ನಾನು ಎಷ್ಟು ಧನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆನೋ, ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಶ್ರೀವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ನಿನಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದುಕೊಡುವೆನು. ನೀನೇ ನನಗೆ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿರುವೆ.

೬೦. ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನೆ! ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವುವೋ, ಅವು ಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೀಚಗಳೇ ಆಗಿರಲಿ, ಉಚ್ಚಗಳೇ ಆಗಿರಲಿ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಅಂಶಗಳೆಂದೊಡಗೂಡಿರುವುವೇ ಆಗಿರುವುವು.

೬೧. ಯಾರು ಪರರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವರೋ, ಪರರ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವರೋ, ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಅಂಶಸಹಿತರೇ.”

೬೨. ಇಂತೆಂದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮನಸ್ಸೂ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರ್ವತದೇಶಸ್ಥನಾದ ಆ ಚಂಡಾಲನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳತೊಡಗುವನು.

ಯುಗಪತ್ನರ್ವಮೇವಾಶು ನಷ್ಟಂ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಚೇಷ್ಟಯಾ |
 ನ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮರಣಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ತಸ್ಮಾದ್ಧುಷ್ಟಪ್ರತಿಗ್ರಹಾತ್ || ೭೫ ||
 ಪ್ರಾಂತೇ ಕುಟುಂಬಸ್ತುರಣಾತ್ಮಥಾ ಕಾಶೀಸ್ಥತೇರಪಿ |
 ಚೋರೈರ್ಹರ್ತೋಽಪಿ ಸ ತದಾ ಕೀಕಟೇ ಕುಕ್ಕುಟೋಽಭವತ್ || ೭೬ ||
 ಸಾ ಕುಕ್ಕುಟೇಸುತ್ ತೌ ತು ತಾಮ್ರಚೂಡತ್ವಮಾಪತುಃ |
 ಪ್ರಾಂತೇ ಕಾಶೀಸ್ತುರಣತೋ ಜಾತಾ ಜಾತಿಸ್ತೃತಿಃ ಪರಾ || ೭೭ ||
 ಇತ್ಥಂ ಬಹುತಿಥೇ ಕಾಲೇ ಗತೇ ಕಾರ್ಪಟಿಕೋತ್ತಮಾಃ |
 ತಸ್ಮಿನ್ನೇವಾಧ್ವನಿ ಪ್ರಾಪ್ತಾಶ್ಚತ್ವಾರೋ ಯತ್ರ ಕುಕ್ಕುಟಾಃ || ೭೮ ||
 ವಾರಾಣಸ್ಯಾಃ ಕಥಾಂ ಪೂಜ್ಯೈಃ ಕುರ್ವಂತೋಽನ್ಯೋನ್ಯಮೇವ ಹಿ |
 ಕಾಶೀಕಥಾಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದಾ ತೇ ಚರಣಾಯುಧಾಃ |
 ಜಾತಿಸ್ತೃತಿಪ್ರಭಾವೇಣ ತತ್ಸಂಗೇನ ತು ನಿರ್ಗತಾಃ || ೭೯ ||
 ತೈಶ್ಚ ಕಾರ್ಪಟಿಕಶ್ರೇಷ್ಠೈಃ ಪಥಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೃಪಾಲುಭಿಃ |
 ತಂಡುಲಾದಿಪರಿಕ್ಷೇಪೈಃ ಪ್ರಾಪಿತಾಃ ಕ್ಷೇತ್ರಮುತ್ತಮಂ || ೮೦ ||

೭೫. ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಾದ ನನ್ನ ನಡತೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆ ಚಂಡಾಲನಿಂದ ದಾನವನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುದರ ಫಲವಾಗಿ ನನಗೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣವೂ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ.”

೭೬-೭೭. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬವನ್ನೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಚೋರರಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಆ ಗಯಾಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಡುಕೋಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಹೆಣ್ಣುಕೋಳಿಯಾಗಿಯೂ, ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳೂ ಎರಡು ಮರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟುವರು. ಅವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕಾಶೀಸ್ತುರಣವುಂಟಾದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೭೮-೭೯. ಇಂತು ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಲು ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಕೆಲವು ಯಾತ್ರಿಕರು ಈ ನಾಲ್ಕು ಕೋಳಿಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ನಡೆದುಬರುವರು. ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಕಾಶೀವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಜನ್ಮಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವುಗಳೂ ಅವರನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

೮೦. ಕೃಪಾವಂತರಾದ ಆ ಯಾತ್ರಿಕೋತ್ತಮರೂ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಕ್ಕಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ಅವುಗಳನ್ನು ಆ ಉತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವರು.

ತೇ ತು ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಚತ್ವಾರಶ್ಚ ರಣಾಯುಧಾಃ |
 ಚರಿಷ್ಯಂತೋಽತ್ರ ಪರಿತೋ ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪಮುತ್ತಮಂ || ೮೧ ||
 ಜಿತಾಹಾರಾನ್ಸ ನಿಯಮಾನ್ಸಾಮಕ್ರೋಧಪರಾಜ್ಞುಖಾನ್ |
 ಪ್ರಹಾಸಾನ್ಮತ್ಸರಾಲಾಪಾಲ್ಲೋಭಮೋಹವನರ್ಜಿತಾನ್ || ೮೨ ||
 ಸ್ವರ್ಧುನೀಸ್ಸಾನಸಂಕ್ಲಿನ್ನಸುನಿರ್ಮಲಶಿರೋರುಹಾನ್ |
 ಮನ್ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣಪರಾನ್ಮತ್ಸರಾರ್ಪಿತಸುಶೃತಿನ್ || ೮೩ ||
 ಮದ್ದತ್ತಚಿತ್ತಸದ್ವೃತ್ತೀನ್ದೃಷ್ಟಾನ್ ಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿನಃ |
 ಮಾನಯಾಮಾಸುರಥ ತಾನ್ಕುಕ್ಕುಟಾನ್ಸಾಧುವರ್ತನಃ || ೮೪ ||
 ಪ್ರಾಕ್ತನಾದ್ವಾಸನಾದ್ಯೋಗಾತ್ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯ ಪರಸ್ಪರಂ |
 ಕ್ರಮೇಣಾಹಾರಮಾಕುಂಚ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತುಕ್ಸ್ಯಂತಿ ಚಾತ್ರವೈ || ೮೫ ||
 ಪಶ್ಯತಾಂ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ವಿಷ್ಣೋ ತೇ ಮದನುಗ್ರಹಾತ್ |
 ವಿನಾಸನುಧಿರುಹ್ಯಾಶು ಕೈಲಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮತ್ಪದಂ || ೮೬ ||
 ನಿರ್ವಿಶ್ಯ ಸುಚಿರಂ ಕಾಲಂ ದಿವ್ಯಾನ್ಭೋಗಾನನುತ್ತಮಾನ್ |
 ತತೋಽತ್ರ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಭೂತ್ವಾ ಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಂತಿ ಶಾಶ್ವತೀಂ || ೮೭ ||

೮೧. ಇಂತು ಆ ನಾಲ್ಕು ಕೋಳಿಗಳೂ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡುವುವು.

೮೨-೮೪. ಆಹಾರವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವುಗಳೂ, ನಿಯಮದಿಂದಿರುವುಗಳೂ, ಕಾಮಕ್ರೋಧರಹಿತಗಳೂ, ಆನಂದದಿಂದ ಕೂಡಿದವುಗಳೂ, ನನ್ನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವುಗಳೂ, ಲೋಭಮೋಹಗಳಿಂದ ದೂರವಾದವುಗಳೂ, ನಿತ್ಯವೂ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ತಲೆಗೊದಲುಳ್ಳವುಗಳೂ, ನನ್ನ ನಾಮಗಳನ್ನೇ ಹೊಗಳುತ್ತಿರುವವುಗಳೂ, ನನ್ನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಿರುವವುಗಳೂ, ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿರುವವುಗಳೂ, ಆದ ಈ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇವುಗಳ ಸಾಧುವರ್ತನೆಗಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಗೌರವಿಸುವರು.

೮೫. ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳ ವಾಸನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಅವುಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುವು.

೮೬-೮೭. ಎಲೈ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ! ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಸಮಸ್ತರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅವುಗಳು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದಿವ್ಯವಿನಾಸವನ್ನೇರಿ ನನ್ನ ಪದವಾದ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಸೇರುವುವು. ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳಕಾಲ ನೆಲಸಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ

ತತೋ ಲೋಕಾಸ್ತದಾರಭ್ಯ ಕಥಯಿಷ್ಯಂತಿ ಸರ್ವತಃ |

ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪನಾನ್ಮೃತದೇಷ ಕುಕ್ಕುಟಮಂಡಪಃ || ೮೮ ||

ಚರಿತ್ರಮಪಿ ನೈ ತೇಷಾಂ ಯೇ ಸ್ಮರಿಸ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ |

ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪಮಾಸಾದ್ಯ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ತೇಽಪಿ ಹಿ || ೮೯ ||

ಇತಿ ಯಾವತ್ಕಥಾಂ ಶಂಭುರ್ಭವಿಷ್ಯಾಮಗ್ರತೋ ಹರೇಃ |

ಅಕರೋತ್ತು ಮುಲೋ ನಾದೋ ಘಂಟಾನಾಂ ತಾನದುದ್ಗತಃ || ೯೦ ||

ಅಥ ನಂದಿನಮಾಹೂಯ ದೇವದೇವ ಉಮಾಧವಃ |

ಪ್ರೋವಾಚ ನಂದಿನ್ವಿಜ್ಞಾ ಯಾಗತ್ಯ ಬ್ರೂಹಿ ಕುತೋ ರವಃ || ೯೧ ||

ಅಥ ನಂದೀ ಸಮಾಗತ್ಯ ಪ್ರೋವಾಚ ವೃಷಭಧ್ವಜಂ |

ನಮಸ್ಕತ್ಯ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಸ್ಯಃ ಪ್ರಬದ್ಧಕರಸಂಪುಟಃ || ೯೨ ||

ನಂದ್ಯವಾಚಃ—

ದೇವದೇವ ತ್ರಿನಯನ ಕಿಮಪೂರ್ವಂ ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ |

ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಲಾಸೋಽತ್ರ ಕೈಶಿತ್ಕೈಶ್ಚಿತ್ಸಮರ್ಚ್ಯತೇ || ೯೩ ||

ಗಳಾದ ಅನೇಕ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಪುನಃ ಈ ಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ದುಟ್ಟ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುವು.

೮೮. ಆದಕಾರಣ ಆ ದಿನವು ಮೊದಲಾಗಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಿ ಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮಂಟಪವನ್ನು ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪವೆಂದೂ, ಕುಕ್ಕುಟಮಂಟಪವೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು.

೮೯. ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಯಾವ ಮಾನವರು ಈ ಕುಕ್ಕುಟಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಅವರೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.”

೯೦. ಇಂತೆಂದು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅನೇಕ ಘಂಟೆಗಳ ಮಹಾನಾದವುಂಟಾಯಿತು.

೯೧. ಆಗ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯು ನಂದಿಯನ್ನು ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು, “ಎಲೈ ನಂದಿಯೆ! ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಂದು ನನಗೆ ಹೇಳು” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು.

೯೨. ಬಳಿಕ ನಂದಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವೃಷಭಧ್ವಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆನಂದವು ಹೊರದೋರುತ್ತಿರಲು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದನು.

೯೩. ನಂದಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:— “ದೇವೇಶ್ವರನೆ! ತ್ರಿಲೋಚನನೆ!

ಅಥ ಸ್ವಿತ್ವಾಬ್ರವೀಚ್ಛಂಭುಃ ಸಿದ್ಧಂ ನಸ್ತು ಸಮಾಹಿತಂ ।

ಉತ್ಥಾಯ ದೇವದೇವೇಶಃ ಸಹದೇವ್ಯಾ ಸುನುಂಗಲಃ ।

ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಹರಿಣಾ ಸಾರ್ಧಂ ತತೋಽಗಾದ್ರಂಗಮಂಡಪಂ ॥ ೯೪ ॥

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಶೃತ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಿಮಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪರಮಾನಂದಕಾರಣಂ ।

ನರಃ ಪರಾಂ ನುದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೈಲಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ಯೈತಿ ಧ್ರುವಂ ॥ ೯೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪಗಮನಾಖ್ಯಾನಂ”
ನಾಮಾಷ್ಟನವತಿತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಈ ಆಶ್ವರ್ಯವನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ
ಈ ಮಂಟಪವನ್ನು ಅನೇಕರು ಅರ್ಚನೆಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.”

೯೪. ಆಗ ಮಹೇಶ್ವರನು ನಗುತ್ತ, “ನಮ್ಮ ಮನೋಭೀಷ್ಟವು
ನೆರವೇರಿತು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬಳಿಕ ಆ ದೇವದೇವನು ದೇವಿಯೊಡನೆಯೂ,
ಹರಿಬ್ರಹ್ಮರೊಡನೆಯೂ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಮಂಗಳಾಲಂಕೃತನಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ
ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಿಜಮಾಡಿಸಿದನು.

೯೫. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಪರಮಾನಂದಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ
ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸದ
ವಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ

“ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪಗಮನಾಖ್ಯಾನಂ”ವೆಂಬ
ತೊಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ನವನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ

ನ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :-

ಶೃಣು ಸೂತ ಯಥಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಕುಂಭಜೇ ಶರಜನ್ಮನಾ ।

ದೇವದೇವಸ್ಯ ಚರಿತಂ ವಿಶ್ವೇಶಸ್ಯ ಪರಾತ್ಮನಃ

॥ ೧ ॥

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ :-

ಸೇನಾನೀಃ ಕಥಯ ತ್ವಂ ಮೇ ತತೋ ನಿರ್ವಾಣಮಂಡಪಾತ್ ।

ನಿರ್ಗತ್ಯ ದೇವೋ ದೇವೇಂದ್ರೈಃ ಸಹಿತಃ ಕಿಂ ಚಕಾರ ಹ

॥ ೨ ॥

ಸ್ಯಂದ ಉವಾಚ :-

ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪತಃ ಶಂಭುಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಪುರೋಗಮಃ ।

ಶೃಂಗಾರಮಂಡಪಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯಚ್ಚಕಾರ ವದಾಮಿ ತತ್

॥ ೩ ॥

ಪ್ರಾಜ್ಞುಖಸ್ತೂಪವಿಶ್ವೇಶಃ ಸಹಸ್ಮಾಭಿರ್ಮಹೇಶಯಾ ।

ಬ್ರಹ್ಮಣಾಧಿಷ್ಠಿತಃ ಸ್ಯೇ ನಾಮಸಾರ್ವೇಥ ಶಾಶ್ವತ್

॥ ೪ ॥

ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನ

೧ ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಎಲೈ ಸೂತನೆ! ದೇವದೇವನೂ ಲೋಕನಾಥನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು.

೨. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ :- ದೇವಸೇನಾಪತಿಯೆ! ಆ ನಿರ್ವಾಣಮಂಡಪದಿಂದ ಹೊರಟ ಮಹೇಶ್ವರನು ದೇವತಾಗಣಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮುಂದೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು.

೩. ಸ್ಯಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಬ್ರಹ್ಮನಾರಾಯಣರು ಮುಂದೆ ಬರತ್ತಿರಲು ಶಂಭುವು ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶೃಂಗಾರಮಂಟಪವನ್ನು ಸೇರಿ ಏನುಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ; ಕೇಳು.

೪. ನಾನು ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಶಂಕರನು ಕುಳಿತಿರಲು ಆತನ ಬಲಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಎಡಗಡೆಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನೂ ಸುಖಾಸೀನರಾಗಿದ್ದರು.

ವೀಜ್ಯಮಾನೋ ಮಹೇಂದ್ರೇಣ ಋಷಿಭಿಃ ಪರಿತೋ ವೃತಃ |

ಗಣೈಃ ಪೃಷ್ಠಪ್ರದೇಶಸ್ಥೈರ್ಜೋಷಂ ತಿಷ್ಠದ್ಧಿರಾದರಾತ್ || ೫ ||

ಉದಾಯುಧೈಃ ಸೇವ್ಯಮಾನಶ್ಚಾನಸನ್ಮಾನಭೂರಿಭಿಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ವಿಷ್ಣವೇ ಶಂಭುಃ ಪಾಣಿಮುತ್ಸಿಪ್ತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಂ |

ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ದೇವೇಶೋ ಲಿಂಗಂ ಪಶ್ಯತ ಪಶ್ಯತ || ೬ ||

ಇದಮೇವ ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರಿದಮೇವ ಪರಾತ್ಪರಂ |

ಇದಮೇವ ಹಿ ಮೇ ರೂಪಂ ಸ್ಥಾನರಂ ಚಾತಿಸಿದ್ಧಿ ದಂ || ೭ ||

ಏತೇ ಪಾಶುಪತಾಃ ಸಿದ್ಧಾ ಆಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ |

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಸ್ತಪೋನಿಷ್ಠಾಃ ಪಂಚಾರ್ಥಜ್ಞಾನನಿರ್ಮಲಾಃ || ೮ ||

ಭಸ್ಮಕೂಟಶಯಾ ದಾಂತಾಃ ಸುಶೀಲಾ ಊರ್ಧ್ವರೇತಸಃ |

ಲಿಂಗಾರ್ಚನರತಾ ನಿತ್ಯಮನನ್ಯೇಂದ್ರಿಯಮಾನಸಾಃ || ೯ ||

ಸದೈವ ನಾರುಣಾಗ್ನೇಯಸ್ನಾನದ್ವಯಸುನಿರ್ಮಲಾಃ |

ಕಂದಮೂಲಫಲಾಹಾರಾಃ ಪರತತ್ತ್ವಾರ್ಪಿತೇಕ್ಷಣಾಃ || ೧೦ ||

೫. ಮಹೇಂದ್ರನು ಬೀಸಣಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆತನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದಿದ್ದರು. ಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆದರದಿಂದ ಆತನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೌನದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದರು.

೬-೭. ಹಿರಿದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅತ್ಯಂತ ಗರ್ವಿಷ್ಠರಾದ ಪ್ರಮಥರು ಆತನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನೇತ್ತಿ ಅಂಗೈಯೊಳಗಿನ ಲಿಂಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಗಳಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು. “ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ನೋಡಿರಿ! ಇದೇ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪವು. ಇದೇ ಪರಾತ್ಪರವಸ್ತುವು. ಇದೇ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಕರವಾದ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನರೂಪವು.

೮. ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಮಾಹೇಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ಸಿದ್ಧರು. ಬಾಲ್ಯದ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರು. ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವರು. ಪ್ರಣವದ ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರ, ನಾದ, ಬಿಂದುಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು.

೯. ಭಸ್ಮದ ರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗುವವರು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವರು. ಸೌಜನ್ಯವಂತರು. ಊರ್ಧ್ವರೇತಸರು. ನಿತ್ಯವೂ ಏಕಾಗ್ರಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

೧೦. ನಿತ್ಯವೂ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಸ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನೇ ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡು ಪರತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರು.

ಸತ್ಯವಂತೋ ಜಿತಕ್ರೋಧಾ ನಿರ್ಮೋಹಾ ನಿಷ್ಪರಿಗ್ರಹಾಃ |

ನಿರೀಹಾ ನಿಷ್ಪ್ರಸಂಚಾಶ್ಚ ನಿರಾತಂಕಾ ನಿರಾಮಯಾಃ |

|| ೧೧ ||

ನಿರ್ಭಯಾ ನಿರುಪಾಯಾಶ್ಚ ನಿಸಂಗಾ ನಿರ್ಮಲಾಶಯಾಃ |

ನಿಸ್ತೀರ್ಣೋದಗ್ರಸಂಸಾರಾ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಾ ನಿರೇನಸಃ |

|| ೧೨ ||

ನಿದ್ವಂದ್ವಾ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಾಶ್ಚ ನಿರಹಂಕಾರವೃತ್ತಯಃ |

ಸದೈವ ಮೇ ಮಹಾಪ್ರೀತಾ ಮತ್ಪ್ರಾ ಮತ್ಸ್ವರೂಪಿಣಃ |

|| ೧೩ ||

ಏತೇ ಪೂಜ್ಯಾ ನಮಸ್ಕಾಶ್ಚ ಮದ್ಬುಧ್ಯಾ ಮತ್ಪರಾಯಣೈಃ |

ಅರ್ಚಿತೇಷ್ಟೇಷ್ಟಹಂ ಪ್ರೀತೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ನ ಸಂಶಯಃ |

|| ೧೪ ||

ಅಸ್ತಿತ್ವೈಶ್ವೇಶ್ವರೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸಂಭೋಜ್ಯಾಃ ಶಿವಯೋಗಿನಃ |

ಕೋಟಿಭೋಜ್ಯಫಲಂ ಸಂಯುಗೈಕೈಕಪರಿಸಂಖ್ಯಯಾ |

|| ೧೫ ||

ಅಯಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸ್ಥವರಾತ್ಮಾ ಜಗತ್ಪಭುಃ |

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಕರ್ತಾ ಭಕ್ತಿಜುಷಾಮಿಹ |

|| ೧೬ ||

೧೧. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯುವವರು. ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಗೆದ್ದವರು. ಮೋಹ ರಹಿತರು. ಅಕಿಂಚನರು. ತೀರ್ಥಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡದವರು. ಆಶಾರಹಿತರು. ಪ್ರಸಂಚದೂರರು. ಆತಂಕರಹಿತವಾದುದೂ, ಅಧಿವ್ಯಾಧಿವರ್ಜಿತವಾದುದೂ ಆದ ಜೀವನವುಳ್ಳವರು.

೧೨. ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿರುವರು. ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲ ದವರು. ಸಂಗದೂರರು. ಪರಿಶುದ್ಧಮನಸ್ಕರು. ಭಯಂಕರವಾದ ಸಂಸಾರ ವನ್ನು ಕಡೆಹಾದಿರುವರು. ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವರು. ಪಾಪರಹಿತರು.

೧೩. ದ್ವೈತಭಾವವಿಲ್ಲದವರು. ಸುಖದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ದವರು. ದೃಢವಾದ ತತ್ತ್ವನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವರು. ಅಹಂಕಾರ ವರ್ಜಿತವಾದ ಸದಾಚಾರದಲ್ಲಿರುವರು. ಇವರೇ ಯಾವಾಗಲೂ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯರು. ನನ್ನ ಪುತ್ರರು. ಇವರು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪಿಗಳೇ ಆಗಿರುವರು.

೧೪. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ರೂಪಿಗಳೆಂದೇ ಇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು, ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಇವರನ್ನು ಅರ್ಚನೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೫. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದ ರಿಂದಲೂ ಕೋಟಿ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನಿತ್ತ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

೧೬. ಈ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ಜಗ

ಅಹಂ ಕದಾಚಿದ್ವ್ಯತ್ಯಃ ಸ್ಯಾಮದ್ವತ್ಯಃ ಸ್ಯಾಂ ಕದಾಚನ |
 ಅನಂದಕಾನನೇ ಚಾತ್ರ ಸ್ವೈರಂ ತಿಷ್ಠಾಮಿ ದೇವತಾಃ || ೧೭ ||
 ಅನುಗ್ರಹಾಯ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭಕ್ತಾನಾಮಿಹ ಸರ್ವದಾ |
 ಸ್ಥಾಸ್ಯಾಮಿ ಲಿಂಗರೂಪೇಣ ಚಿಂತಿತಾರ್ಥಫಲಪ್ರದಃ || ೧೮ ||
 ಸ್ವಯಂಭೂನ್ಯಸ್ವಯಂಭೂನಿ ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಸರ್ವತಃ |
 ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಚಾಯಾಂತಿ ದೃಷ್ಟ್ವಂ ಲಿಂಗಮಿದಂ ಸದಾ || ೧೯ ||
 ಅಹಂ ಸರ್ವೇಷು ಲಿಂಗೇಷು ತಿಷ್ಠಾಮ್ಯೇವ ನ ಸಂಶಯಃ |
 ಪರಂ ತ್ವಿಯಂ ಪರಾ ಮೂರ್ತಿರ್ಮಮ ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಿಣೇ || ೨೦ ||
 ಯೇನ ಲಿಂಗಮಿದಂ ದೃಷ್ಟಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಶುದ್ಧಚಕ್ಷುಷಾ |
 ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೇಣ ತೇನಾಹಂ ದೃಷ್ಟ್ವ ಏವ ದಿವೌಕಸಃ || ೨೧ ||
 ಶ್ರವಣಾದಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸಾತಕಂ ಜನ್ಮಸಂಚಿತಂ |
 ಕ್ಷಣಾತ್ಕ್ಷಯತಿ ಶೃಣ್ವಂತು ದೇವಾ ಋಷಿಗಣೈಃ ಸಹ || ೨೨ ||

ತ್ವತಿಯೇ ಆಗಿರುವನು. ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾದ ಸಮಸ್ತಜನರಿಗೂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವೆನು.

೧೭. ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೆಲವುವೇಳೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಕೆಲವುವೇಳೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಅನಂದಕಾನನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ಥೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ನೆಲಸಿರುವೆನು.

೧೮. ಸಕಲ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾಗಿ ನೆಲಸಿ ಅವರವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

೧೯. ಇತರ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಯಂಭುಗಳೂ, ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳೂ ಆದ ಯಾವ ಲಿಂಗಗಳಿರುವುವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ನಿತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುವು.

೨೦. ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲಸಿಯೇ ಇರುವೆನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ನನ್ನ ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯು.

೨೧. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಯಾವನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡುವನೋ, ಅವನು ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಯೇ ಕಂಡವನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

೨೨. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಮಹರ್ಷಿಗಳಿರಾ! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿರಿ.

ಸ್ತುರಣಾದಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಪಾಪಂ ಜನ್ಮದ್ವಯಾರ್ಜಿತಂ । ಅನಶ್ಯಂ ನಶ್ಯತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಮಮ ವಾಕ್ಯಾನ್ನ ಸಂಶಯಃ	೨೩
ಏತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಗೃಹಾನ್ನಿಷ್ಟ್ಯ ಮಣಿಕ್ಷಣಾತ್ । ವಿಲೀಯತೇ ಮಹಾಪಾಪಮಪಿ ಜನ್ಮತ್ರಯಾರ್ಜಿತಂ	೨೪
ದರ್ಶನಾದಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಹಯಮೇಧಶತೋದ್ಭವಂ । ಪುಣ್ಯಂ ಲಭೇತ ನಿಯತಂ ಮಮಾನುಗ್ರಹತೋನುರಾಃ	೨೫
ಸ್ವಯಂಭುವೋಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಮ ವಿಶ್ವೇಶಿತುಃ ಸುರಾಃ । ರಾಜಸೂಯಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಫಲಂ ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವಮಾತ್ರತಃ	೨೬
ಪುಷ್ಪಮಾತ್ರಪ್ರದಾನಾಚ್ಚ ಚುಲುಕೋದಕಪೂರ್ವಕಂ । ಶತಸೌವರ್ಣಿಕಂ ಪುಣ್ಯಂ ಲಭತೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗತಃ	೨೭
ಪೂಜಾಮಾತ್ರಂ ವಿಧಾಯಾಸ್ಯ ಲಿಂಗರಾಜಸ್ಯ ಭಕ್ತಿತಃ । ಸಹಸ್ರಹೇಮಕಮಲಪೂಜಾಫಲಮವಾಪ್ಯತೇ	೨೮

ಈ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿದ ಪಾಪರಾಶಿಯೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.

೨೩. ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಪಾತಕಗಳು ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಇಂತು ನನ್ನ ವಚನವಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೨೪. ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪರಾಶಿಯಾದರೂ ನಾಶವಾಗುವುದು.

೨೫. ಎಲೈ ಅಮರರಿರಾ ! ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಒಂದು ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಲಭಿಸುವುದು.

೨೬. ಅಯ್ಯಾ ಸುರರಿರಾ ! ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನನ್ನ ಈ ಸ್ವಯಂಭುಲಿಂಗದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಒಂದು ಸಹಸ್ರ ರಾಜಸೂಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ಫಲವು ಕೈಗೊಡುವುದು.

೨೭-೨೮. ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಒಂದು ಬೊಗಸೆ ನೀರಿನಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದೇ ಪುಷ್ಪವನ್ನರ್ಪಿಸಿದರೂ ನೂರು ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು. ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಚಿನ್ನದ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ವಿಧಾಯ ಮಹತೀಂ ಪೂಜಾಂ ಪಂಚಾಮೃತಪುರಃಸರಂ |

ಅಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಲಭತೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಚತುಷ್ಟಯಂ || ೨೯ ||

ವಸ್ತ್ರಪೂತಜಲೈರ್ಲಿಂಗಂ ಸ್ನಾಪಯಿತ್ವಾ ಮಮಾಮರಾಃ |

ಲಕ್ಷ್ಯಶ್ಚಮೇಧಜನಿತಂ ಪುಣ್ಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಸತ್ತಮಃ || ೩೦ ||

ಸುಗಂಧಚಂದನರಸೈರ್ಲಿಂಗಮಾಲಿಪ್ಯ ಭಕ್ತಿತಃ |

ಆಲಿಪ್ಯತೇ ಸುರಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ಸುಗಂಧೈರ್ಯಕ್ಷಕರ್ದಮೈಃ || ೩೧ ||

ಸಾನೋದಧೂಪದಾನೈಶ್ಚ ದಿವ್ಯಗಂಧಾಶ್ರಯೋ ಭವೇತ್ |

ಘೃತದೀಪಪ್ರಬೋಧೈಶ್ಚ ಜ್ಯೋತೀರೂಪವಿಮಾನಗಃ || ೩೨ ||

ಕರ್ಪೂರವರ್ತಿದೀಪೇನ ಸಕೃದ್ಧತ್ತೇನ ಭಕ್ತಿತಃ |

ಕರ್ಪೂರದೋರಗೌರಶ್ತ್ರೀರ್ಭವೇದ್ಭಾಲವಿಲೋಚನಃ || ೩೩ ||

ದತ್ತಾ ನೈವೇದ್ಯಮಾತ್ರಂ ತು ಸಿಕ್ಛೇ ಸಿಕ್ಛೇ ಯುಗಂ ಯುಗಂ |

ಕೈಲಾಸಾದ್ರಾ ವಸೇದ್ವೀಮಾನ್ಮಹಾಭೋಗಸಮನ್ವಿತಃ || ೩೪ ||

ವಿಶ್ವೇಶೇ ಪರಮಾನ್ಮಂ ಯೋ ದದ್ಯಾತ್ಸಾ ಜ್ಯಂ ಸಶರ್ಕರಂ |

ತ್ವೈಲೋಕ್ಯಂ ತರ್ಪಿತಂ ತೇನ ಸದೇವಸಿತೃಮಾನವಂ || ೩೫ ||

೨೯. ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಮಹತ್ತರನಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಕರಗತಗಳಾಗುವುವು.

೩೦. ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿದ ಜಲದಿಂದ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿದ ಭಕ್ತೋತ್ತಮನು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಅಶ್ವಮೇಧಗಳಿಂದೊದಗುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೩೧. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಲು ಭಕ್ತನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೈಗಳಿಂದ ಯಕ್ಷಕರ್ದಮಲೇಪದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೩೨. ಪರಿಮಳಯುಕ್ತವಾದ ಧೂಪವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ದಿವ್ಯಗಂಧಾಧ್ಯನಾದ ದೇಹವನ್ನು ತಾಳುವನು. ತುಪ್ಪದ ದೀಪಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುವುದರಿಂದ ತೇಜೋಮಯವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೩೩. ಕರ್ಪೂರವಾಸಿತನಾದ ಬತ್ತಿಗಳ ದೀಪವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಬೆಳಗಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಭಕ್ತನು ಕರ್ಪೂರಗಂಧಯುಕ್ತನಾದುದೂ ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳುದೂ ಆದ ದೇಹವುಳ್ಳ ಫಾಲನೇತ್ರನೇ ಆಗುವನು.

೩೪. ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನು ನೈವೇದ್ಯಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಆದರ ಒಂದೊಂದು ಕಬಳಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಯುಗದಕಾಲ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸುವನು.

೩೫. ಯಾವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತುಘ್ನ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಗಳೊಡಗೂಡಿದ

ಮುಖವಾಸಂ ತು ಯೋ ದದ್ಯಾದ್ಧರ್ಪಣಂ ಚಾರುಚಾಮರಂ ।
 ಉಲ್ಲೋಚಂ ಸುಖಪರ್ಯಂಕಂ ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಫಲಂ ಮಹತ್ ॥ ೩೬ ॥
 ಸಂಖ್ಯಾ ಸಾಗರರತ್ನಾನಾಂ ಕಥಂಚಿತ್ಕರ್ತುಮಿಷ್ಟತೇ ।
 ಮುಖವಾಸಾದಿದಾನಸ್ಯ ಈ ಸಂಖ್ಯಾಮತ್ರ ಕಾರಯೇತ್ ॥ ೩೭ ॥
 ಪೂಜೋಪಕರಣಾದ್ರವ್ಯಂ ಯೋ ಘಂಟಾಗಡುಕಾದಿಕಂ ।
 ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮೇ ಭವನಾದ್ಧದ್ಯಾತ್ವ ನಸೇದತ್ರ ಮೇಂತಿಕೇ ॥ ೩೮ ॥
 ಯೋ ಗೀತನಾದ್ಯನ್ಯತ್ಯಾಣಾಮೇಕಂ ಮತ್ತೀತಯೇ ವ್ಯಧಾತ್ ।
 ತಸ್ಯಾಗ್ರತೋ ದಿನಾರಾತ್ರಂ ಭವೇತ್ತಾಯುಶ್ರಿಕಂ ಮಹತ್ ॥ ೩೯ ॥
 ಚಿತ್ರಲೇಖನಕರ್ಮಾದಿ ಪ್ರಾಸಾದೇ ಮೇತ್ರ ಕಾರಯೇತ್ ।
 ಯಃ ಸ ಚಿತ್ರಾನ್ಮಹಾಭೋಗಾನ್ಘಂಕ್ತೇ ಮತ್ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥ ೪೦ ॥
 ಸಕೃದ್ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಂ ನತ್ವಾ ಮಧ್ಯೇಜನ್ಮ ಸುಧೀರ್ಘರಃ ।
 ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಂದಿತಪದೋ ಜಾಯತೇ ವಸುಧಾಪತಿಃ ॥ ೪೧ ॥

ಪರಮಾನ್ನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವನೋ, ಅವನು ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಮಾನವರು ಮುಂತಾದವರೊಡಗೊಂಡ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ದವನಾಗುವನು.

೩೬. ಮುಖವಾಸವನ್ನಾಗಲಿ, ಗನ್ನಗನ್ನಡಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಚಾಮರಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ತಲೆದಿಂಬುಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಹಂಸತೂಲಿಕಾಶಯ್ಯೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಯಾವನು ಸಮರ್ಪಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು.

೩೭. ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನಗಳನ್ನಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಗಣನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಮುಖವಾಸಾದಿ ದಾನದ ಫಲವನ್ನು ಗಣಿಸಲು ಯಾವನುತಾನೆ ಸಮರ್ಥನಾದಾನು ?

೩೮. ಘಂಟೆ, ಪಂಚಪಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಯಾವನು ನನ್ನ ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸುವನೋ, ಅವನು ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

೩೯. ಯಾವನು ಗೀತ, ವಾದ್ಯ, ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಾದರೂ ನನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಅಹೋರಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯವಾದ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರುವುದು.

೪೦. ಯಾವನು ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಾಸಾದವನ್ನು ಚಿತ್ರಲೇಖನಾದಿಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸುವನೋ, ಅವನು ನನ್ನ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಬಹುವಿಧಗಳಾದ ಅನೇಕ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.

೪೧. ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಯಾವ ನರನು ತನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮೂರು

ಯಸ್ತು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೃನ್ಮತ್ಪ್ರಾಪಿ ವಿಪದ್ಯತೇ |
 ತಸ್ಯ ಜನ್ಮಾಂತರೇ ಮೋಕ್ಷೋ ಭವತ್ಯೇವ ನ ಸಂಶಯಃ || ೪೨ ||
 ವಿಶ್ವೇಶಾಖ್ಯಾ ತು ಜಿಹ್ವಾಗ್ರೇ ವಿಶ್ವನಾಥಕಥಾ ಶೃತಾ |
 ವಿಶ್ವೇಶಶೀಲನಂ ಚಿತ್ತೇ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಜನಿಃ ಕುತಃ || ೪೩ ||
 ಲಿಂಗಂ ಮೇ ವಿಶ್ವನಾಥಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯಶ್ಚಾನುಮೋದತೇ |
 ಸ ಮೇ ಗಣೇಷು ಗಣೈತ ಮಹಾಪುಣ್ಯಬಲಾಶ್ರಿತಃ || ೪೪ ||
 ನಿತ್ಯಂ ವಿಶ್ವೇಶ ವಿಶ್ವೇಶ ವಿಶ್ವನಾಥೇತಿ ಯೋ ಜಪೇತ್ |
 ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಂ ತು ಸುಕೃತಿನಂ ಜಪಾಮ್ಯಹಮಪಿ ಧ್ರುವಂ || ೪೫ ||
 ಮನೂಪೀದಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಸದಾ ಪೂಜ್ಯತಮಂ ಸುರಾಃ |
 ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪೂಜ್ಯೋ ದೇವರ್ಷಿಮಾನವೈಃ || ೪೬ ||
 ಯೈರ್ನ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೋ ದೃಷ್ಟೋ ಯೈರ್ನ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಸ್ಮೃತಃ |
 ಕೃತಾಂತದೂತೈಸ್ತೇ ದೃಷ್ಟಾಸ್ತೈಃ ಸ್ಮೃತಾ ಗರ್ಭವೇದನಾ || ೪೭ ||

ಲೋಕಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳೂ ವಂದಿಸುವರು. ಅವನು ಮಹಾರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನು.

೪೨. ಯಾವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವನೋ, ಅವನಿಗೂ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಲಭಿಸುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೪೩. ಯಾವನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ನಾಮವೂ, ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನವೂ ನಿರಂತರವಾಗಿರುವುದೋ ಅವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಲ್ಲಿಯದು?

೪೪. ಯಾವನು ನನ್ನ ಈ ವಿಶ್ವನಾಥೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವನೋ ಅವನು ಮಹತ್ತರವಾದ ಪುಣ್ಯಬಲವನ್ನು ಪಡೆದು ನನ್ನ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸುವನು.

೪೫. ನಿತ್ಯವೂ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ವಿಶ್ವೇಶ, ವಿಶ್ವನಾಥ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಅವನನ್ನು ನಾನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಇದು ನಿಜವು.

೪೬. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವು ನನಗೂ ಸದಾ ಸಂಪೂಜ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಮಾನವರೂ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೪೭. ಯಾರು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಆ ದೇವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರು ಯಮದೂತರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಜನನಮರಣಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವರು.

ಯೈರಿದಂ ಪ್ರಣತಂ ಲಿಂಗಂ ಪ್ರಣತಾಸ್ತೇ ಸುರಾಸುರೈಃ |

ಯಸ್ಯೈಕೇನ ಪ್ರಣಾಮೇನ ದಿಕ್ಪಾಲಪದಮಲ್ಪಕಂ |

ದಿಕ್ಪಾಲಪದತಃ ಪಾತಃ ಪಾತಃ ಶಿವನತೇರ್ನ ಹಿ

|| ೪೮ ||

ಶೃಣ್ವಂತು ದೇವರ್ಷಿಗಣಾಃ ಸಮಸ್ತಾ

ಸ್ತಥ್ಯಂ ಬ್ರುವೇ ತಚ್ಚ ಪರೋಪಕೃತ್ಯೈ |

ನಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವರ್ಗಮಹರ್ಜನಾಂತ

ರ್ನಿಶ್ವೇಶತುಲ್ಯಂ ಕ್ವಚಿದಸ್ತಿ ಲಿಂಗಂ

|| ೪೯ ||

ನ ಸತ್ಯಲೋಕೇ ನ ತಪಸ್ಯಹೋ ಸುರಾ

ನೈಕುಂಠಕೈಲಾಸರಸಾತಲೇಷು |

ತೀರ್ಥಂ ಕ್ವಚಿದ್ವೈ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಸಮಂ

ಲಿಂಗಂ ಚ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರತುಲ್ಯಮನ್ಯತಃ

|| ೫೦ ||

ನ ವಿಶ್ವನಾಥಸ್ಯ ಸಮಂ ಹಿ ಲಿಂಗಂ

ನ ತೀರ್ಥಮನ್ಯನ್ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾದಥ |

ತಪೋವನಂ ಕುತ್ರಚಿದಸ್ತಿನಾನ್ಯ

ಚ್ಛುಭಂ ಮಮಾನಂದವನೇನ ತುಲ್ಯಂ

|| ೫೧ ||

೪೮. ಯಾರು ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ಸುರಾಸುರರಿಗೂ ವಂದ್ಯರಾಗುವರು. ಒಂದು ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಪದವಿಯೂ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಫಲವಾಗುವುದು. ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಪದವಿಯಿಂದ ಚ್ಯುತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರ ಫಲಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ.

೪೯. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಅಯ್ಯಾ ಋಷಿಗಳಿರಾ! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿ. ನಾನು ಕೇವಲ ಪರೋಪಕಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಭೂಲೋಕ, ಭುವಲೋಕ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಮಹರ್ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹುಡುಕಿದರೂ ಈ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೫೦. ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ತಪೋಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ವೈಕುಂಠ, ಕೈಲಾಸ, ರಸಾತಲಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಗೆ ಸಮನಾದ ತೀರ್ಥವು ದೊರೆಯಲಾರದು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಲಿಂಗವೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

೫೧. ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಲಿಂಗವಾಗಲಿ, ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ತೀರ್ಥವಾಗಲಿ, ಈ ಆನಂದವನಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಪವಿತ್ರ ತಪೋವನವಾಗಲಿ ಬೇರೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ನಾರಾಣಸೀ ತೀರ್ಥಮಯಿಾ ಸಮಸ್ತಾ
 ಯಸ್ಯಾಸ್ತು ನಾಮಾಸಿ ಹಿ ತೀರ್ಥತೀರ್ಥಂ ।
 ತತ್ರಾಪಿ ಕಾಚಿನ್ಮನು ಸೌಖ್ಯಭೂಮಿ
 ಮರ್ಹಾಪವಿತ್ರಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಸೌ || ೫೨ ||
 ಸ್ಥಾನಾದಮುಷ್ಮಾನ್ಮನು ರಾಜಸೌಧಾ
 ತ್ಪಾಚ್ಯಾಂ ಮನಾಗೀಶ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಯಾಂ ।
 ಸವ್ಯೇಷಸವ್ಯೇ ಚ ಕರಾಃ ಕ್ರಮೇಣ
 ಶತತ್ರಯಾ ಚಾಪಿ ಶತದ್ವಯಾ ಚ || ೫೩ ||
 ಹಸ್ತಾಃ ಶತಂ ಪಂಚ ಸುರಾಪಗಾಯಾ
 ಮುದೀಚ್ಯವಾಚ್ಯೋಮರ್ಹಿಕರ್ಣಿಕೇಯಂ ।
 ಸಾರಸ್ತ್ರೀಲೋಕ್ಯಾಃ ಪರಕೋಶಭೂಮಿ
 ಯೈಃ ಸೇವಿತಾ ತೇ ಮನು ಹೃಚ್ಛಯಾಹಿ || ೫೪ ||
 ಅಸ್ಮಿನ್ಮನಾನಂದವನೇ ಯದೇತ
 ಲ್ಲಿಂಗಂ ಸುಧಾಧಾಮ ಸುಧಾಮಧಾಮ ।
 ಆಸಪ್ತಪಾತಾಲತಲಾತ್ಸ್ವಯಂಭು
 ಸಮುತ್ತಿತಂ ಭಕ್ತಕೃಪಾವಶೇನ || ೫೫ ||

೫೨. ಈ ನಾರಾಣಸೀಕ್ಷೇತ್ರವು ಸಕಲವೂ ತೀರ್ಥಮಯವಾಗಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥತೀರ್ಥವೆಂಬ ನಾಮವೂ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥವು ನನಗೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ, ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು.

೫೩. ಈ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ, ನನ್ನ ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಈ ತೀರ್ಥೋತ್ತಮವು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂರು ಹಸ್ತಗಳವರೆಗೂ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂರು ಹಸ್ತಗಳವರೆಗೂ ಪ್ರಸರಿಸಿರುವುದು.

೫೪. ಇಂತು ಉತ್ತರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಈ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯು ಇನ್ನೂರು ಹಸ್ತಗಳ ಗಂಗಾತೀರವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಸಾರಭೂತವಾದುದು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಿವಾಸಭೂಮಿಯು. ಇದನ್ನೂ ಯಾರು ಸೇವಿಸುವರೋ, ಅವರು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೫೫. ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಈ ಆನಂದವನದಲ್ಲಿ ಕೈವಲ್ಯದ ನೆಲೆಮನೆಯೂ ಧಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದೂ ಎನಿಸಿದ ಈ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗವು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿನ ಕೇವಲ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಸಪ್ತಪಾತಾಳಗಳ ಕೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಉದ್ಭವಿಸಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಯೇಸ್ಮಿಂಜ್ಞನಾಃ ಕೃತ್ರಿಮಭಾವಬುದ್ಧಾಃ
ಲಿಂಗಂ ಭಜಿಷ್ಯಂತಿ ಚ ಹೇತುನಾದ್ಯೈಃ |

ತೇಷಾಂ ಹಿ ದಂಡಃ ಪರ ಏಷ ಏನ

ನ ಗರ್ಭವಾಸಾದ್ವಿರಮಂತಿ ತೇ ಧ್ರುವಂ

|| ೫೬ ||

ಯದ್ಯದ್ಧಿತಂ ತಸ್ಯ ಸದೈವ ತತ್ತ

ಲ್ಲಿಂಗೇತ್ರ ದೇಯಂ ಮನು ಭಕ್ತಿಮದ್ಭಿಃ |

ಇಹಾಪ್ಯಮುತ್ರಾಪಿ ನ ತಸ್ಯ ಸಂಕ್ಷಯೋ

ಯಥೇಹ ಪಾಪಾನ್ಯಕೃತಸ್ಯ ಪಾಪಿಭಿಃ

|| ೫೭ ||

ದೂರಸ್ಥಿತ್ಯೈರಪ್ಯಧಿಬುದ್ಧಿಭಿರ್ಯೈಃ

ಲಿಂಗಂ ಸಮಾರಾಧಿ ಮನೋದಮತ್ರ |

ಮಯೈವ ದತ್ತೈಃ ಶುಭವಸ್ತುಜಾತೈಃ

ನಿಃಶ್ರೇಯಸಃ ಶ್ರೀರ್ವಸಯೇತ್ಸತಸ್ತಾನ್

|| ೫೮ ||

ಶೃಣುಷ್ವ ನಿಷ್ಕೋ ಶೃಣು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಃ

ಶೃಣ್ವಂತು ದೇವರ್ಷಿಗಣಾಃ ಸಮಸ್ತಾಃ |

ಇದಂ ಹಿ ಲಿಂಗಂ ಪರಸಿದ್ಧಿದಾಂ ಸತಾಂ

ಭೇದೋ ಮನಾಗತ್ಯ ನಮತ್ಸಕಾಶತಃ

|| ೫೯ ||

೫೬. ಯಾರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮಭಾವಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇತುವಾದ ಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಆಗುವ ಅತ್ಯುತ್ಕಟವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಜನನ ಮರಣರೂಪವಾದ ಈ ಭವಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೫೭. ನನ್ನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ತಮತಮಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರಿಯ ಗಳೋ, ಅವುಗಳನ್ನು ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆ ಸಮರ್ಪಣೆಗೆ ಇಹಪರ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಪಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಅಂತ್ಯವಿರಲಾರದು.

೫೮. ಯಾವ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಶುದ್ಧಪರಿಕರಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುವರೋ, ಆ ಸಜ್ಜನರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆಲಸಿರುವಳು.

೫೯. ಎಲೈ ನಾರಾಯಣನೆ! ಕೇಳು. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೆ! ಕೇಳು. ಸಕಲ ದೇವರ್ಷಿಗಣಗಳಿರಾ! ಕೇಳಿರಿ. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೂ ನನಗೂ ಎಳ್ಳಿನಷ್ಟೂ ಭೇದವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಸ್ತಿಸ್ಥಿ ಲಿಂಗೇಽಖಿಲಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನೇ

ಸಮರ್ಪಿತಂ ಯೈಃ ಸುಕೃತಾರ್ಜಿತಂ ವಸು |

ತೇಭ್ಯೋಽತಿಮಾತ್ರಾಖಿಲಸೌಖ್ಯಸಾಧನಂ

ದದಾಮಿ ನಿರ್ವಾಣಪದಂ ಸುನಿರ್ಭಯಂ

|| ೬೦ ||

ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಬಾಹುಂ ತ್ವಸಕೃದ್ಭುವೀಮಿ

ತ್ರಯೀಮಯೇಽಸ್ಮಿಂಸ್ತ್ರಯಮೇವ ಸಾರಂ |

ವಿಶ್ವೇಶಲಿಂಗಂ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಂಬು

ಕಾಶೀಪುರೀ ಸತ್ಯಮಿದಂ ತ್ರಿಸತ್ಯಂ

|| ೬೧ ||

ಉತ್ಥಾಯ ದೇವೋಽಥ ಸ ಶಕ್ತಿರೀಶ

ಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಲಿಂಗೇ ಕೃತಚಾರುಪೂಜಃ |

ಯಯೌ ಲಯಂ ತೇ ಚ ಸುರಾ ಜಯೇತಿ

ಜಯೇತಿ ಚೋಕ್ತ್ವಾ ನುನುವುಸ್ತನಿಶಂ

|| ೬೨ ||

ಸ್ಕಂದ ಉವಾಚ :-

ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಮೈತ್ರಾವರುಣೇವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಮಹಾಮತೇ |

ಪ್ರಭಾವಸ್ತ್ವೇಕದೇಶೋಽಯಂ ಕಥಿತಃ ಕಲ್ಮಷಾಪಹಃ

|| ೬೩ ||

೬೦. ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಸಾಧನೋಪಾಯವಾಗಿರುವ ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಯಾರು ಪುಣ್ಯೋಪಾರ್ಜಿತವಾದ ಧನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಅತೀಂದ್ರಿಯಸೌಖ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವೂ, ಭಯರಹಿತವೂ ಆದ ಮೋಕ್ಷಪದವಿ ಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು.

೬೧. ಕೈಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವೆನು. ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರತಮಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ ಈ ಮೂರೇ ಆಗಿರುವುವು. ಮೊದಲನೆಯದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗವು. ಎರಡನೆಯದು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ ತೀರ್ಥವು. ಮೂರನೆಯದು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವು.”

೬೨. ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿ ಪಾರ್ವತೀಸಮೇತನಾಗಿ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದವರ ಉತ್ತಮ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಜಯ ಜಯಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

೬೩. ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಮಹಾಮತಿಯಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯೇ ! ಇಂತು ನಿನಗೆ ಈ ವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಇದೂ ಸಹ ಸಕಲ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುವುದಾಗಿರುವುದು.

ತವಾಗ್ರೇ ತು ಯಥಾಬುದ್ಧಿ ಕಾಶೀವಿಶ್ಲೇಷತಾಪಿನಃ |

ಅಚಿರೇಣೈವ ಕಾಲೇನ ಕಾಶೀಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸ್ಯನುತ್ತಮಾಂ

|| ೬೪ ||

ಅಸ್ತಾಚಲಸ್ಯ ಶಿಖರಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನೇಷ ಭಾನುಮಾನ್ |

ತವಾಪಿ ಹಿ ಮಮಾಪ್ಯೇಷ ಮೌನಸ್ಯ ಸಮಯೋಽಭವತ್

|| ೬೫ ||

ವ್ಯಾಸ ಉನಾಚ :-

ಶೃತ್ವೇತಿ ಸ ಮುನಿಃ ಸೂತ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸ್ತೈಃ ವಿನಿರ್ಗತಃ |

ಪ್ರಣಮ್ಯಾಮೇಯಮಸಕೃಲ್ಲೋಪಾಮುದ್ರಾಸಮನ್ವಿತಃ

|| ೬೬ ||

ರಹಸ್ಯಂ ಪರಿವಿಜ್ಞಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಶಶಿಮೌಲಿನಃ |

ಅಗಸ್ತ್ಯೋ ನಿಶ್ಚಿತಮನಾಃ ಶಿವಧ್ಯಾನಪರೋಽಭವತ್

|| ೬೭ ||

ಆನಂದಕಾನನಸ್ಯೇಹ ಮಹಿಮಾನಂ ಮಹತ್ತರಂ |

ಕೋಟತ್ರ ವರ್ಣಯಿತುಂ ಶಕ್ತಃ ಸೂತ ವರ್ಷಶತೈರಪಿ

|| ೬೮ ||

ಯಥಾ ದೇವೈಃ ಸಮಾಖ್ಯಾಹಿ ಶಿವೇನ ಪರಮಾತ್ಮನಾ |

ಯಥಾ ಸ್ಕಂದೇನ ಕಥಿತಂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಕುಂಭಸಂಭವೇ

|| ೬೯ ||

೬೪. ಕಾಶಿಯ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಕಾಶೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು. ನೀನೂ ಆತ್ಮುತ್ತಮವಾದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರುವೆ.

೬೫. ಈಗ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಾಚಲದ ಶಿಖರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿರುವನು. ನಿನಗೂ ನನಗೂ ಮೌನದಿಂದ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಮಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು.

೬೬. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:- ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯು ಆ ಪಾರ್ವತೀಪುತ್ರನಾದ ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯೊಡನೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

೬೭. ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಶಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿ ಶಿವ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು.

೬೮. ಎಲೈ ಸೂತನೆ! ಆನಂದಕಾನನದ ಅಪಾರವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಯಾವನುತಾನೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ತನಾದನು?

೬೯. ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಮಹಾದೇವನು ದೇವಿಗೆ ಯಾವ ಕ್ರಮದಿಂದ ಕಾಶೀಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದನೋ, ಆ ಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ಷಣ್ಮುಖನೂ ಕುಂಭ ಸಂಭವನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದನು.

ತನಾಗ್ರೇ ಚ ಸಮಾಖ್ಯಾತಂ ಶುಕಾದೀನಾಂ ಚ ಸತ್ತಮು ।

ಇದಾನೀಂ ಪ್ರಷ್ಟುಕಾಮೋಽಸಿ ಕಿಂ ತತ್ಪ್ರಚ್ಛ ವದಾಮಿ ತೇ

॥ ೭೦ ॥

ಶೃತ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಿಮಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸರ್ವಕಲ್ಮಷನಾಶನಂ ।

ಸಮಸ್ತಚಿಂತಿತಫಲಪ್ರದಂ ಮರ್ತ್ಯೋ ಭವೇತ್ಪ್ರತೀ

॥ ೭೧ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ

ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ”

ನಾಮ ನವನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೭೦. ಅಯ್ಯಾ ಸೂತನೆ! ಅದನ್ನೇ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಶುಕನೇ ಮೊದಲಾದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವೆನು. ಮತ್ತೇನನ್ನಾದರೂ ಕೇಳ ಬಯಸುವೆಯಾದರೆ ಕೇಳು; ಹೇಳುವೆನು.

೭೧. ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಮಷನಾಶಕವೂ, ಸಕಲಾ ಭೀಷ್ಣಪ್ರದವೂ ಆದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶ್ರೀ ಸ್ಕಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ

“ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವರ್ಣನಂ” ಎಂಬ

ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯಃ

ಸೂತ ಉವಾಚ :-

ಇದಂ ಸ್ಥಾಂದಮಹಂ ಶೃತ್ವಾ ಕಾಶೀಖಂಡಮನುತ್ತಮಂ ।

ನಿತರಾಂ ಪರಿತ್ಯಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಹೃದಿ ಚಾಪಿ ವಿಧಾರಿತಂ

॥ ೧ ॥

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯಂ ತಥಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುತ್ತಮಂ ।

ಪಾರಾಶರ್ಯ ಸಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ಯಥಾ ಪೂರ್ವಮಿದಂ ಭವೇತ್

॥ ೨ ॥

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :-

ಸೂತಾವಧೇಹಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜ್ಞಾತೂಕರ್ಣ್ಯ ನಿಶಾಮಯ ।

ಶುಕವೈರಂಪಾಯನಾದ್ಯಾಃ ಶೃಣ್ವಂತ್ವಸಿ ಚ ಬಾಲಕಾಃ

॥ ೩ ॥

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯಂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಚಾಪಿ ಖಂಡಜಂ ।

ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯುಪನಾಶಾಯ ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರವರ್ಧನಂ

॥ ೪ ॥

ವಿಂಧ್ಯನಾರದಸಂವಾದಃ ಪ್ರಥಮೇ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ।

ಸತ್ಯಲೋಕಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ದ್ವಿತೀಯಃ ಸಮುದಾಹೃತಃ

॥ ೫ ॥

ಕನ್ಯಡದ ಅನುವಾದ

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯ

೧. ಸೂತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :-ಷಣ್ಮುಖನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಈ ಕಾಶೀಖಂಡವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿರುವೆನಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿರುವೆನು.

೨. ವ್ಯಾಸಮುನಿಯು ! ಈಗ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯವನ್ನೂ ಕಾಶೀ ಖಂಡದ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಆನುಪೂರ್ವಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸು.

೩. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :-ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಸೂತನೆ ! ಜಾತೂ ಕರ್ಣ್ಯನೆ ! ಶುಕವೈರಂಪಾಯನಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿರಾ ! ಬಾಲಕರಿರಾ ! ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿರಿ.

೪. ಈಗ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನೂ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಪಠನದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದವರ ಪಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಪುಣ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೈದುವುದು.

೫. ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಂಧ್ಯನಾರದರ ಸಂವಾದವು. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಲೋಕದ ಮಹಾಮುಹುರ್ಮಯು ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಅಗಸ್ತೇರಾಶ್ರಮಪದೇ ದೇವಾನಾಮಾಗಮಸ್ತತಃ |
 ಪತಿವ್ರತಾಚರಿತ್ರಂ ಚ ಪ್ರಸ್ಥಾನಂ ಕುಂಭಸಂಭವಃ || ೬ ||
 ತೀರ್ಥಪ್ರಶಂಸಾ ಚ ತತಃ ಸಪ್ತಪುರ್ಯಸ್ತತಃ ಸ್ತುತಾಃ |
 ಸಂಯಮಿನ್ಯಾಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ತತಃ ಪರಂ || ೭ ||
 ಇಂದ್ರಾಗ್ನೋಲೋಕಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್ತತಶ್ಚ ಶಿವಶರ್ಮಣಃ |
 ಅಗ್ನೇಃ ಸಮುದ್ಭವಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಕೃತ್ಯಾದ್ವರುಣಸಂಭವಃ || ೮ ||
 ಗಂಧವತ್ಕಲಕಾಪುರ್ಯೋರೀಶಯೋಸ್ತು ಸಮುದ್ಭವಃ |
 ಚಂದ್ರಲೋಕಪರಿಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಶಿವಶರ್ಮದ್ವಿಜನ್ಮನಃ || ೯ ||
 ಉಡುಲೋಕಕಥಾ ತಸ್ಮಾತ್ತತಃ ಶುಕ್ರಸಮುದ್ಭವಃ |
 ಮಾಹೇಯಗುರುಸೌರೀಣಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ ವರ್ಣನಂ ತತಃ || ೧೦ ||
 ಸಪ್ತರ್ಷೀಣಾಂ ತತೋ ಲೋಕಾ ಧ್ರುವಸ್ಯ ಚ ತತಸ್ತತಃ |
 ತತೋ ಧ್ರುವಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಧ್ರುವಲೋಕಸ್ಥಿತಿಸ್ತತಃ || ೧೧ ||

೬. ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳ ಆಗಮನವು. ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪತಿವ್ರತೆಯ ಆಖ್ಯಾನವೂ, ಐದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಪ್ರಸ್ಥಾನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

೭. ಆರನೆಯದರಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಶಂಸೆಯೂ, ಎಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಪುರಿಗಳ ವಿವರಣೆಯೂ, ಎಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಯಮನಗರಿಯ ಸ್ವರೂಪವೂ, ಒಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಲೋಕದ ವರ್ಣನೆಯೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

೮. ಹತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರ್ಮನು ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಗಳ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋದುದನ್ನೂ, ಅಗ್ನಿ, ನಿರ್ಋತಿ, ವರುಣರು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಹನ್ನೊಂದು, ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವೆನು.

೯. ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಗಂಧವತೀ, ಅಲಕಾನಗರಿಗಳ ಒಡೆಯರಾದ ನಾಯುಕುಬೇರರ ಸಂಭವವನ್ನೂ, ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಶಿವ ಶರ್ಮಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಚಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದೆನು.

೧೦. ಬಳಿಕ ಹದಿನೈದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಲೋಕದ ವರ್ಣನೆಯೂ, ಹದಿನಾರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನ ಜನನವೂ, ಹದಿನೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕುಜ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಶನಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೋಕಗಳ ವರ್ಣನೆಯೂ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

೧೧. ಹದಿನೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಲೋಕಗಳೂ, ಧ್ರುವನ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿಯೂ, ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಆತನು ಶಾಶ್ವತಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುದೂ, ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಧ್ರುವಲೋಕದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಇರುವುವು.

ದರ್ಶನಂ ಸತ್ಯಲೋಕಸ್ಯ ತಸ್ಯ ನೈ ಶಿವಶರ್ಮಣಃ |

ಚತುರ್ಭುಜಾಭಿಷೇಕಶ್ಚ ನಿರ್ವಾಣಂ ಶಿವಶರ್ಮಣಃ

|| ೧೨ ||

ಸ್ಕಂದಾಗಸ್ತೋಶ್ಚ ಸಂವಾದೋ ಮಣಿಕರ್ಣಾಃ ಸಮುದ್ಭವಃ |

ತತಸ್ತು ಗಂಗಾನಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ತತೋ ದಶಹರಾಸ್ತವಃ

|| ೧೩ ||

ಪ್ರಭಾವಶ್ಚಾಪಿ ಗಂಗಾಯಾ ಗಂಗಾನಾನುಸಹಸ್ರಕಂ |

ವಾರಾಣಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಶಂಘಾಥ ಭೈರವಾನಿರ್ಭವಸ್ತತಃ

|| ೧೪ ||

ದಂಡಪಾಣೇಃ ಸಮುದ್ಭೂತಿಜ್ಞಾನವಾಪ್ತೃದ್ಭವಸ್ತತಃ |

ಆಖ್ಯಾನಂ ಚ ಕಲಾವತ್ಯಾಃ ಸದಾಚಾರಸ್ತತಃ ಪರಂ

|| ೧೫ ||

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪ್ರಕರಣಂ ತತಃ ಸ್ತ್ರೀಲಕ್ಷಣಾನಿ ಚ |

ಕೃತ್ಯಾಕೃತ್ಯಪ್ರಕರಣಮನಿಮುಕ್ತೇಶವರ್ಣನಂ

|| ೧೬ ||

೧೨. ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಆ ಶಿವಶರ್ಮನು ಸತ್ಯಲೋಕದ ದರ್ಶನ ವನ್ನು ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವೂ, ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಭುಜಾಭಿಷೇಕವೂ, ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರ್ಮನ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಇರುವುವು.

೧೩. ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಕಂದ, ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಸಂವಾದವೂ, ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಥನವೂ, ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನಾಹಾತ್ಮ್ಯವೂ, ದಶಹರಾದೇವಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವೂ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುವು.

೧೪. ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ಮಹಿಮೆಯೂ, ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗಂಗಾದೇವಿಯ ಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿಯೂ, ಮೂವತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಶಂಸೆಯೂ, ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಭೈರವನ ಉದ್ಭವವೂ ನಿರೂಪಿತಗಳಾಗಿರುವುವು.

೧೫. ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ದಂಡಪಾಣಿಯ ಉದ್ಭವವೂ, ಮೂವತ್ತಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಾಪಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಪ್ರಕಾರವೂ, ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕಲಾವತಿಯ ಆಖ್ಯಾನವೂ, ಮೂವತ್ತೈದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸದಾಚಾರಗಳ ವರ್ಣನೆಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

೧೬. ಮೂವತ್ತಾರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯೂ, ಮೂವತ್ತೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ, ಮೂವತ್ತೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ವಿವೇಚನೆಯೂ, ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅನಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರನ ವರ್ಣನೆಯೂ ಇರುವುವು.

ತತೋ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ತತೋ ಯೋಗನಿರೂಪಣಂ ।

ಕಾಲಜ್ಞಾನಂ ತತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ದಿವೋದಾಸಸ್ಯ ವರ್ಣನಂ ॥ ೧೭ ॥

ಕಾತ್ಯಾಶ್ವ ವರ್ಣನಂ ತಸ್ಮಾದ್ಯೋಗಿನೀವರ್ಣನಂ ತತಃ ।

ಲೋಲಾರ್ಕಸ್ಯ ಸಮಾಖ್ಯಾನಮುತ್ತರಾರ್ಕಕಥಾ ತತಃ ॥ ೧೮ ॥

ಸಾಂಬಾದಿತ್ಯಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ದೃಪದಾದಿತ್ಯಶಂಸನಂ ।

ತತಸ್ತು ಗರುಡಾಖ್ಯಾನಮರುಣಾರ್ಕಾದಯಸ್ತತಃ ॥ ೧೯ ॥

ದಶಾಶ್ವಮೇಧಿಕಂ ತೀರ್ಥಂ ಮಂದರಾಚ್ಚ ಗಣಾಗಮಃ ।

ಪಿಶಾಚಮೋಚನಾಖ್ಯಾನಂ ಗಣೇಶಪ್ರೇಷಣಂ ತತಃ ॥ ೨೦ ॥

ಮಾಯಾಗಣಪತೇಶ್ಚಾಥ ಧುಂಧಿಸ್ತಾದುರ್ಭವಸ್ತತಃ ।

ವಿಷ್ಣು ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚೋಽಥ ದಿವೋದಾಸವಿಸರ್ಜನಂ ॥ ೨೧ ॥

೧೭. ನಲವತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥರ ಧರ್ಮಗಳೂ, ನಲವತ್ತೊಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿರೂಪಣೆಯೂ, ನಲವತ್ತೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯವೂ, ಬಳಿಕ ನಲವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ದಿವೋದಾಸ ಮಹಾರಾಜನ ವರ್ಣನೆಯೂ ಪ್ರೋಕ್ತಗಳಾಗಿರುವುವು.

೧೮. ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ವರ್ಣನೆಯೂ, ನಲವತ್ತೈದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಯೋಗಿನೀವರ್ಣನೆಯೂ, ನಲವತ್ತಾರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಲೋಲಾರ್ಕನ ಆಖ್ಯಾನವೂ, ನಲವತ್ತೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾರ್ಕನ ಕಥೆಯೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವು.

೧೯. ನಲವತ್ತೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸಾಂಬಾದಿತ್ಯನ ಮಹಿಮೆಯೂ, ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ದೃಪದಾದಿತ್ಯನ ಪ್ರಶಂಸೆಯೂ, ಐವತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗರುಡನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ, ಐವತ್ತೊಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅರುಣಾರ್ಕನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯವೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

೨೦. ಐವತ್ತೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ದಶಾಶ್ವಮೇಧತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯೂ, ಐವತ್ತಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮಂದರಪರ್ವತದಿಂದ ಗಣಗಳು ಹೊರಟುಬಂದ ವಿಷಯವೂ, ಐವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಮೋಚನತೀರ್ಥದ ಆಖ್ಯಾನವೂ, ಐವತ್ತೈದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕಾಶಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿಷಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

೨೧. ಐವತ್ತಾರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮಾಯಾಗಣಪತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯೂ, ಐವತ್ತೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ಧುಂಧಿನಾಯಕನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ, ಐವತ್ತೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಾಯಾಜಾಲದ ವ್ಯಾಪಾರವೂ, ದಿವೋದಾಸನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ವಿಷಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವು.

ತತಃ ಪಂಚನದೋತ್ಪತ್ತಿರ್ಬಿಂಧುಮಾಧವಸಂಭವಃ |

ತತೋ ವೈಷ್ಣವತೀರ್ಥಾನಾಂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಪರಿವರ್ಣನಂ || ೨೨ ||

ಪ್ರಯಾಣಂ ಮಂದರಾತ್ಕಾಶೀಂ ವೃಷಭಧ್ವಜಶಾಲಿನಃ |

ಜೈಗೀಷವ್ಯೇನ ಸಂವಾದೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಥಾನೇ ಮಹೇಶಿತುಃ || ೨೩ ||

ತತಃ ಕ್ಷೇತ್ರರಹಸ್ಯಸ್ಯ ಕಥನಂ ಸಾಪನಾಶನಂ |

ಅಥಾತಃ ಕಂದುಕೇಶಸ್ಯ ವ್ಯಾಘ್ರೇಶಸ್ಯ ಸಮುದ್ಭವಃ || ೨೪ ||

ತತಃ ಶೈಲೇಶ್ವರಕಥಾ ರತ್ನೇಶಸ್ಯ ಚ ದರ್ಶನಂ |

ಕೃತ್ತಿವಾಸಸ್ಸಮುತ್ಪತ್ತಿಸ್ತತಶ್ಚಾಯತನಾಗಮಃ || ೨೫ ||

ದೇವತಾನಾಮಧಿಷ್ಠಾನಂ ದುರ್ಗಾಸುರಪರಾಕ್ರಮಃ |

ದುರ್ಗಾಯಾ ವಿಜಯಶ್ಚಾಥ ತತ ಓಂಕಾರವರ್ಣನಂ || ೨೬ ||

ಪುನರೋಂಕಾರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ತ್ರಿಲೋಚನಸಮುದ್ಭವಃ |

ತ್ರಿಲೋಚನಪ್ರಭಾವೋಽಥ ಕೇದಾರಾಖ್ಯಾನಮೇವ ಚ || ೨೭ ||

೨೨. ಐವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚನದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ, ಅರುವತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಮಾಧವನ ಉದ್ಭವವೂ, ಅರವತ್ತೊಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವತೀರ್ಥಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯ ಕಥನವೂ ಇರುವುವು.

೨೩. ಅರುವತ್ತೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ವೃಷಭಧ್ವಜನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಮಂದರಾಚಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಶಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆನು. ಅರುವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಜೈಗೀಷವ್ಯ ನೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದವನ್ನು ಹೇಳಲಾಯಿತು.

೨೪. ಅರುವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಕಲ್ಮಷನಾಶಕವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ ರಹಸ್ಯದ ಕಥನವಿರುವುದು. ಅರುವತ್ತೈದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕಂದುಕೇಶ್ವರ, ವ್ಯಾಘ್ರೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳ ಉದ್ಭವಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

೨೫. ಅರುವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ, ಅರುವತ್ತೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ರತ್ನೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನವೂ, ಅರುವತ್ತೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿವಾಸೇಶ್ವರನ ಉದ್ಭವವೂ, ಅರುವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಆಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

೨೬. ಎಪ್ಪತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನಕ್ರಮವೂ, ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದ ನೆಯದರಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾಸುರನ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮವೂ, ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ 'ವಿಜಯ'ವೂ, ಎಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಆಖ್ಯಾನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

೨೭. ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೂ,

ತತೋ ಧರ್ಮೇಶಮಹಿಮಾ ತತಃ ಪಕ್ಷಿ ಕಥಾ ಶುಭಾ ।	
ತತೋ ವಿಶ್ವಭುಜಾಖ್ಯಾನಂ ದುರ್ದಮಸ್ಯ ಕಥಾ ತತಃ	॥ ೨೮ ॥
ತತೋ ನೀರೇಶ್ವರಾಖ್ಯಾನಂ ನೀರೇಶಮಹಿಮಾ ಪುನಃ ।	
ಗಂಗಾತೀರ್ಥೇಶ್ವ ಸಂಯುಕ್ತಾ ಕಾಮೇಶಮಹಿಮಾ ತತಃ	॥ ೨೯ ॥
ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶಮಹಿಮಾ ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ಸಮುದ್ಭವಃ ।	
ಸತ್ಯಾ ದೇಹವಿಸರ್ಗಶ್ಚ ತತೋ ದಕ್ಷೇಶ್ವರೋದ್ಭವಃ	॥ ೩೦ ॥
ತತೋ ವೈ ಪಾರ್ವತೀಶಸ್ಯ ಮಹಿಮ್ನಃ ಪರಿಕೀರ್ತನಂ ।	
ಗಂಗೇಶಸ್ಯಾಥ ಮಹಿಮಾ ನರ್ಮದೇಶಸಮುದ್ಭವಃ	॥ ೩೧ ॥
ಸತೀಶ್ವರಸಮುದ್ಭವತ್ರಿರಮೃತೇಶಾದಿವರ್ಣನಂ ।	
ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ಹಿ ಭುಜಸ್ತಂಭೋ ವ್ಯಾಸಶಾಪವಿನೋಕ್ಷಣಂ	॥ ೩೨ ॥

ಎಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಉದ್ಭವಪ್ರಕಾರವೂ, ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯದರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯೂ, ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಆಖ್ಯಾನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

೨೮. ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯೂ, ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಶುಕಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಥೆಯೂ, ಎಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಭುಜಾ ದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಮನೋರಥತೃತೀಯಾವ್ರತವೂ, ಎಂಬತ್ತೊಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ದುರ್ದಮನ ಆಖ್ಯಾನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವು.

೨೯. ಎಂಬತ್ತೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ನೀರೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವೂ, ಎಂಬತ್ತಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಆ ಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯೂ, ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ವರಣಾ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮವು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವಾದುದೂ, ಎಂಬತ್ತೈದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕಾಮೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯೂ ನಿರೂಪಿತಗಳಾದುವು.

೩೦. ಎಂಬತ್ತಾರನೆಯದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರಾವಿಭಾವವೂ, ಎಂಬತ್ತೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಯಜ್ಞವರ್ಣನವೂ, ಎಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸತೀ ದೇವಿಯು ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದುದೂ, ಎಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಉದ್ಭವವೂ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವು.

೩೧. ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತೊಂಬತ್ತೊಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗಂಗೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯೂ, ತೊಂಬತ್ತೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ನರ್ಮದೇಶ್ವರೋದ್ಭವದ ಪ್ರಕಾರವೂ ನಿರೂಪಿತಗಳಾಗಿರುವುವು.

೩೨. ತೊಂಬತ್ತಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸತೀಶ್ವರಲಿಂಗದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವೂ, ತೊಂಬತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅನುರೇಶ್ವರಾದಿ ಲಿಂಗಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ, ತೊಂಬ

ಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥಕದಂಬಂ ಚ ಮುಕ್ತಿಮಂಡಪಸಂಕಥಾ |

ವಿಶ್ವೇಶಾವಿರ್ಭವಶ್ಚಾಥ ತತೋ ಯಾತ್ರಾಪರಿಕ್ರಮಃ

|| ೩೩ ||

ಏತದಾಖ್ಯಾನಶತಕಂ ಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ |

ಯಸ್ಯ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರೇಣ ಸರ್ವಖಂಡಶೃತೇಃ ಫಲಂ |

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯೇಽಪ್ಯಸ್ತಿ ಯಾತ್ರಾಪರಿಕ್ರಮಃ

|| ೩೪ ||

ಸೂತ ಉವಾಚ:-

ಯಾತ್ರಾಪರಿಕ್ರಮಂ ಬ್ರೂಹಿ ಜನಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ |

ಯಥಾವತ್ಸಿದ್ಧಿಕಾಮಾನಾನಾಂ ಸತ್ಯವತ್ಯಾಃ ಸುತೋತ್ತಮ

|| ೩೫ ||

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ:-

ನಿಶಾಮಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ವಚ್ಛಿತೇ |

ಯಥಾ ಪ್ರಥಮತೋ ಯಾತ್ರಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಯಾತ್ರಿಕೈರ್ಮುಧಾ || ೩೬ ||

ಸಚ್ಚಲಮಾದೌ ಸಂಸ್ಥಾಯ ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀಜಲೇ |

ಸಂತಪ್ಯ ದೇವಾನಾನ್ಸಹಿತೃನ್ಪ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚ ತಥಾರ್ಥಿನಃ

|| ೩೭ ||

ತೈದನೆಯದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಭುಜಸ್ತಂಭನೆಯಾದ ವಿಷಯವೂ, ತೊಂಬತ್ತಾರನೆಯದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು.

೩೩. ತೊಂಬತ್ತೇಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥವರ್ಣನವೂ, ತೊಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪಾಖ್ಯಾನವೂ, ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾವಿರ್ಭಾವವರ್ಣನೆಯೂ, ಈ ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರಾಕ್ರಮವೂ ವರ್ಣಿತಗಳಾಗಿರುವುವು.

೩೪. ಇಂತು ಈ ಖಂಡವು ನೂರು ಅಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಕಾಶೀಖಂಡಶ್ರವಣದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾತ್ರಾಕ್ರಮವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

೩೫. ಸೂತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಸತ್ಯವತಿಯ ಉತ್ತಮಪುತ್ರನೆ! ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೆಳಸುವ ಮನುಜರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಈಗ ಕಾಶೀಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕ್ರಮವನ್ನರಹು.

೩೬. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ಮುನಿಯೆ! ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳು. ಹೇಳುವೆನು. ಯಾತ್ರಿಕರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೊದಲು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಆಲಿಸು.

೩೭. ಮೊದಲು ವಸ್ತ್ರಸಹಿತವಾಗಿ ಚಕ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀತೀರ್ಥದ ಜಲದಲ್ಲಿ

ಆದಿತ್ಯಂ ದ್ರೌಪದೀಂ ನಿಷ್ಣುಂ ದಂಡಪಾಣಿಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ |

ನಮಸ್ಯತ್ಯ ತತೋ ಗಚ್ಛೇದ್ಧೃಷ್ಟಂ ಧುಂಧಿನಿನಾಯಕಂ || ೩೮ ||

ಜ್ಞಾನವಾಪೀಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ನಂದಿಕೇಶಂ ತತೋಽರ್ಚಯೇತ್ |

ತಾರಕೇಶಂ ತತೋಽಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರಂ ತತಃ || ೩೯ ||

ತತಃ ಪುನರ್ದಂಡಪಾಣಿಮಿತ್ಯೇಷಾ ಪಂಚತೀರ್ಥಿಕಾ

|| ೪೦ ||

ದೈನಂದಿನೀ ವಿಧಾತವ್ಯಾ ಮಹಾಫಲಮುಭೀಪ್ಸುಭಿಃ |

ತತೋ ವೈಶ್ವೇಶ್ವರೀ ಯಾತ್ರಾ ಕಾರ್ಯಾ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿದಾ || ೪೧ ||

ದ್ವಿಸಪ್ತಾಯತನಾನಾಂ ಚ ಕಾರ್ಯಾ ಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |

ಕೃಷ್ಣಾಂ ಪ್ರತಿಪದಂ ಸ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭೂತಾವಧಿ ಯಥಾವಿಧಿ || ೪೨ ||

ಅಥನಾ ಪ್ರತಿಭೂತಂ ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಸಿದ್ಧಿಮುಭೀಪ್ಸುಭಿಃ |

ತತ್ತತ್ಪೀರ್ಥಕೃತಸ್ತಾನಸ್ತತ್ತಲ್ಲಿಂಗಕೃತಾರ್ಚನಃ || ೪೩ ||

ಮಿಂದು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ಯಾಚಕರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು.

೩೮. ಬಳಿಕ ಆದಿತ್ಯನನ್ನೂ, ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನೂ, ನಿಷ್ಣುವನ್ನೂ, ದಂಡಪಾಣಿಯನ್ನೂ, ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧುಂಧಿನಿನಾಯಕನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಳಿಕ ಹೋಗಬೇಕು.

೩೯. ಜ್ಞಾನವಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಮನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ತಾರಕೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಮಹಾಕಾಳೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೪೦. ಪುನಃ ದಂಡಪಾಣಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಪಂಚತೀರ್ಥಿಕಾ ಎಂದು ಹೆಸರು.

೪೧. ಮಹತ್ತರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಸರ್ವಾರ್ಥೇಷ್ಟದಾಯಕವಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

೪೨. ಪ್ರತಿಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಪಾಡ್ಯಮಿಯ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಚತುರ್ದಶಿಯವರೆಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಆಯತನಗಳಿಗೂ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೪೩. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಯ ಫಲವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಪ್ರತಿ ಚತುರ್ದಶಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಯಾ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮೌನೇನ ಯಾತ್ರಾಂ ಕುರ್ವಾಣಃ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಯಾತ್ರಿಕಃ |
 ಓಂಕಾರಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪಶ್ಯೇನ್ನತ್ಸ್ಯೋದರ್ಯಾಂ ಕೃತೋದಕಃ || ೪೪ ||
 ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ಮಹಾದೇವಂ ತತೋ ನೈ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸಂ |
 ರತ್ನೇಶಂ ಚಾಥ ಚಂದ್ರೇಶಂ ಕೇದಾರಂ ಚ ತತೋ ವ್ರಜೇತ್ || ೪೫ ||
 ಧರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಚ ವೀರೇಶಂ ಗಚ್ಛೇತ್ಕಾಮೇಶ್ವರಂ ತತಃ |
 ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರಂ ಚಾಥ ಮಣಿಕರ್ಣೇಶ್ವರಂ ತತಃ || ೪೬ ||
 ಅವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತೋ ವಿಶ್ವೇಶಮರ್ಚಯೇತ್ |
 ಏಷಾ ಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿನಾ || ೪೭ ||
 ಯಸ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಮುಷಿತ್ವಾ ತು ನೈತಾಂ ಯಾತ್ರಾಂ ಸಮಾಚರೇತ್ |
 ವಿಘ್ನಾಸ್ತಸ್ಯೋಪಶಿಷ್ಠಂತೇ ಕ್ಷೇತ್ರೋಚ್ಚಾಟನಸೂಚಕಾಃ || ೪೮ ||
 ಅಷ್ಟಾಯತನಯಾತ್ರಾನ್ಯಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ವಿಘ್ನಶಾಂತಯೇ |
 ದಕ್ಷೇಶಃ ಪಾರ್ವತೀಶಶ್ಚ ತಥಾ ಪಾಶುಪತೀಶ್ವರಃ || ೪೯ ||
 ಗಂಗೇಶೋ ನರ್ಮದೇಶಶ್ಚ ಗಭಸ್ತೀಶಃ ಸತೀಶ್ವರಃ |
 ಅಷ್ಟಮಸ್ತಾರಕೇಶಶ್ಚ ಪ್ರತ್ಯಷ್ಟಮಿ ವಿಶೇಷತಃ || ೫೦ ||

೪೪. ಇಂತು ಮೌನದಿಂದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಯಾತ್ರಿಕನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀತಿರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

೪೫. ಬಳಿಕ ತ್ರಿವಿಷ್ಟವೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಮಹಾದೇವೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಕೃತ್ತಿವಾಸೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ರತ್ನೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಚಂದ್ರೇಶ್ವರನನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು.

೪೬. ಧರ್ಮೇಶ್ವರ, ವೀರೇಶ್ವರ, ಕಾಮೇಶ್ವರರನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಮಣಿಕರ್ಣೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು.

೪೭. ಅವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆ ಯನ್ನೆಸಗಬೇಕು. ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಯಾದವನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೪೮. ಯಾವನು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಚಕಗಳಾದ ಅನೇಕ ವಿಘ್ನಗಳು ಅಡಗಡಗೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರುವುವು.

೪೯. ಅಥವಾ ವಿಘ್ನಗಳ ಪ್ರಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಎಂಟು ಲಿಂಗಗಳ ಆಯತನಗಳಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದಕ್ಷೇಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರ, ಮತ್ತು ಪಾಶುಪತೀಶ್ವರ.

೫೦. ಗಂಗೇಶ್ವರ, ನರ್ಮದೇಶ್ವರ, ಗಭಸ್ತೀಶ್ವರ, ಸತೀಶ್ವರ. ಎಂಟನೆಯದೇ

ದೃಷ್ಟಾನ್ಯೇತಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಮಹಾಪಾಪೋಪಶಾಂತಯೇ |
 ಅಪರಾಸಿ ಶುಭಾ ಯಾತ್ರಾ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕರೀ ಸದಾ |
 ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಹಂತ್ರೀ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಭಿಃ || ೫೧ ||
 ಶೈಲೇಶಂ ಪ್ರಥಮಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ವರಣಾಸ್ನಾನಪೂರ್ವಕಂ |
 ಸ್ನಾನಂ ತು ಸಂಗಮೇ ಕೃತ್ವಾ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಸಂಗಮೇಶ್ವರಃ || ೫೨ ||
 ಸ್ವಲೀನತೀರ್ಥೇ ಸುಸ್ನಾತಃ ಪಶ್ಯೇತ್ಸ್ವಲೀನಮೀಶ್ವರಂ |
 ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮಂದಾಕಿನೀತೀರ್ಥೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯೋ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರಃ || ೫೩ ||
 ಪಶ್ಯೇದ್ಧಿರಣ್ಯಗರ್ಭೇಶಂ ತತ್ರ ತೀರ್ಥೇ ಕೃತೋದಕಃ |
 ಮಣಿಕರ್ಣ್ಯಾಂ ತತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪಶ್ಯೇದ್ವೀಶಾನಮೀಶ್ವರಂ || ೫೪ ||
 ತತಃ ಕೂಪಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷಮವಲೋಕಯೇತ್ |
 ಕಪಿಲೇಯಹ್ರದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ವೀಕ್ಷೇತ ವೃಷಭಧ್ವಜಂ || ೫೫ ||
 ಉಪಶಾಂತಶಿವಂ ಪಶ್ಯೇತ್ತತ್ಕೂಪವಿಹಿತೋದಕಃ |
 ಪಂಚಚೂಡಾಹ್ರದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಥಾನಂ ತತೋಽರ್ಚಯೇತ್ || ೫೬ ||

ತಾರಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವು. ವಿಘ್ನಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವವನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

೫೧. ಮಹಾಪಾತಕಗಳ ಪ್ರಶಾಂತಿಗಾಗಿಯೂ ಈ ಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳಾದವರು ಶುಭವೂ, ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕಾರಕವೂ, ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣವೂ ಆದ ಮತ್ತೊಂದು ಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ನಡೆಸಬಹುದು.

೫೨. ವರಣಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶೈಲೇಶ್ವರನನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡುವುದು. ಬಳಿಕ ಗಂಗಾವರಣೆಯರ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

೫೩. ಸ್ವಲೀನತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಸ್ವಲೀನೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ಮಂದಾಕಿನೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುವುದು.

೫೪-೫೫. ಬಳಿಕ ಹಿರಣ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಚಮನಾದಿಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡು, ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಈಶಾನೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷಕೂಪದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಕಾಪಿಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ವೃಷಭಧ್ವಜೇಶ್ವರನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕು.

೫೬. ಉಪಶಾಂತಶಿವಕೂಪದಲ್ಲಿ ಉದಕಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿರುವ.

ಚತುಃಸಮುದ್ರಕೂಪೇ ತು ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೇವಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ |
 ದೇವಸ್ಯಾಗ್ರೇ ತು ಯಾ ವಾಪೀ ತತ್ರೋಪಸ್ಪರ್ಶನೇ ಕೃತೇ || ೫೭ ||
 ಶುಕ್ರೇಶ್ವರಂ ತತಃ ಪಶ್ಯೇತ್ತತ್ಕೂಪನಿಹಿತೋದಕಃ |
 ದಂಡಖಾತೇ ತತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ವ್ಯಾಘ್ರೇಶಂ ಪೂಜಯೇತ್ತತಃ || ೫೮ ||
 ಶೌನಕೇಶ್ವರಕುಂಡೇ ತು ಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ತತೋರ್ಚಯೇತ್ || ೫೯ ||
 ಜಂಬುಕೇಶಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಕೃತ್ವಾ ಯಾತ್ರಾಮಿನಾಂ ನರಃ |
 ಕ್ವಚಿನ್ನ ಜಾಯತೇ ಭೂಯಃ ಸಂಸಾರೇ ದುಃಖಸಾಗರೇ || ೬೦ ||
 ಸಮಾರಭ್ಯ ಪ್ರತಿಪದಂ ಯಾನತ್ಪಷ್ಣಾ ಚತುರ್ದಶೀ |
 ಏತತ್ಕ್ರಮೇಣ ಕರ್ತವ್ಯಾನ್ಯೇತದಾಯತನಾನಿ ವೈ || ೬೧ ||
 ಇಮಾಂ ಯಾತ್ರಾಂ ನರಃ ಕೃತ್ವಾ ನ ಭೂಯೋಽಪ್ಯಭಿಜಾಯತೇ |
 ಅನ್ಯಾ ಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯೈಕಾದಶಾಯತನೋದ್ಯವಾ || ೬೨ ||
 ಅಗ್ನೀಧ್ರಕುಂಡೇ ಸುಸ್ನಾತಃ ಪಶ್ಯೇದಗ್ನೀಧ್ರಮಿಶ್ವರಂ |
 ಉರ್ವಶೀಶಂ ತತೋ ಗಚ್ಛೇತ್ತತಸ್ತು ನಕುಲೀಶ್ವರಂ || ೬೩ ||

ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಸಂಚರಿಸಿದಾಗ ದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೫೭. ಚತುಸ್ಸಮುದ್ರಕೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ತೀರ್ಥವು ಯಾವ ದೇವನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೋ ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೫೮. ಶುಕ್ರೇಶ್ವರಕೂಪದಲ್ಲಿ ಜಲಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಶುಕ್ರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ದಂಡಖಾತದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವ್ಯಾಘ್ರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೫೯-೬೦. ಶೌನಕೇಶ್ವರಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಂಬು ಕೇಶ್ವರಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನರನು ಪುನಃ ದುಃಖಬಹುಳವಾದ ಈ ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ.

೬೧. ಪಾಡ್ಯಮಿಯ ಮೊದಲು ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯವರೆಗೂ ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು.

೬೨. ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹನ್ನೊಂದು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ಯಾತ್ರೆಯನ್ನಾದರೂ ಮಾಡ ಬಹುದು.

೬೩. ಅಗ್ನೀಧ್ರಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಗ್ನೀಧ್ರೇಶ್ವರನನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡುವುದು. ಬಳಿಕ ಉರ್ವಶೀಶ್ವರನನ್ನೂ ಆಮೇಲೆ ನಕುಲೀ ಶ್ವರನನ್ನೂ ನೋಡುವುದು.

ಅಷಾಢೀಶಂ ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಾರಭೂತೇಶ್ವರಂ ತತಃ |

ಲಾಂಗಲೀಶಮಥಾಲೋಕ್ಯ ತತಸ್ತು ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಂ

|| ೬೪ ||

ತತೋ ಮನಃಪ್ರಕಾಮೇಶಂ ಪ್ರೀತಿಕೇಶಮಥೋ ವ್ರಜೇತ್ |

ಮದಾಲಸೇಶ್ವರಂ ತಸ್ಮಾತ್ತಿಲಪರ್ಣೇಶ್ವರಂ ತತಃ

|| ೬೫ ||

ಯಾತ್ರೈಕಾದಶಲಿಂಗಾನಾಮೇಷಾ ಕಾರ್ಯಾ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |

ಇಮಾಂ ಯಾತ್ರಾಂ ಪ್ರಕುರ್ವಾಣೋ ರುದ್ರತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾನ್ಶರಃ || ೬೬ ||

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಗೌರೀಯಾತ್ರಾನುನುತ್ತಮಾಂ |

ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ತೃತೀಯಾಯಾಂ ಯಾ ಯಾತ್ರಾ ವಿಷ್ಣುಗೃದ್ಧಿಧಾ

|| ೬೭ ||

ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷತೀರ್ಥೇ ಸುಸ್ನಾಯ ಮುಖನಿರ್ಮಾಲಿಕಾಂ ವ್ರಜೇತ್ |

ಜ್ಯೇಷ್ಠವಾಸ್ಯಾಂ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಂ ಗೌರೀಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ ||

ಸೌಭಾಗ್ಯಗೌರೀ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಜ್ಞಾನವಾಸ್ಯಾಂ ಕೃತೋದಕಃ |

ತತಃ ಶೃಂಗಾರಗೌರೀಂ ಚ ತತ್ರೈವ ಚ ಕೃತೋದಕಃ

|| ೬೮ ||

ಸ್ನಾತ್ವಾ ವಿಶಾಲಗಂಗಾಯಾಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಂ ತತೋ ವ್ರಜೇತ್ |

ಸುಸ್ನಾತೋ ಲಲಿತಾತೀರ್ಥೇ ಲಲಿತಾಮರ್ಚಯೇತ್ತತಃ

|| ೭೦ ||

೬೪. ಬಳಿಕ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಷಾಢೀಶ್ವರ, ಭಾರಭೂತೇಶ್ವರ, ಲಾಂಗಲೀಶ್ವರ ಮತ್ತು ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

೬೫. ಮನಃಕಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರೀತಿಕೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಮದಾಲಸೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿಲಪರ್ಣೇಶ್ವರನನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕು.

೬೬. ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಮಹಾಲಿಂಗಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನುಮಾಡಿದ ನರನು ರುದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೬೭. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೆನಿಸಿದ ಗೌರೀಯಾತ್ರೆಯೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು. ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತೃತೀಯೆಯಲ್ಲಿಮಾಡಲು ಸರ್ವಸಂಪತ್ತವೃದ್ಧಿಯೊದಗುವುದು.

೬೮. ಗೋಪ್ರೇಕ್ಷತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಖನಿರ್ಮಾಲಿಕಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಜ್ಯೇಷ್ಠವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಗೌರಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೬೯. ಜ್ಞಾನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಸೌಭಾಗ್ಯಗೌರಿಯನ್ನರ್ಚಿಸಿ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶೃಂಗಾರ ಗೌರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

೭೦. ವಿಶಾಲಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಲಲಿತಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಲಲಿತಾದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಭವಾನೀತೀರ್ಥೇಫ ಭವಾನೀಂ ಪರಿಪೂಜಯೇತ್ |
 ಮಂಗಲಾ ಚ ತತೋಽಭ್ಯರ್ಚ್ಯಾ ಬಿಂದುತೀರ್ಥಕೃತೋದಕೈಃ || ೭೧ ||
 ತತೋ ಗಚ್ಛೇನ್ನಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸ್ಥಿರಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮೃದ್ಧಯೇ |
 ಇಮಾಂ ಯಾತ್ರಾಂ ನರಃ ಕೃತ್ವಾ ಕ್ಷೇತ್ರೇಽಸ್ಥಿನ್ಮುಕ್ತಿಜನ್ಮನಿ || ೭೨ ||
 ನ ದುಃಖೈರಭಿಭೂಯೇತ ಇಹಾನುತ್ರಾಪಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ |
 ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಚತುರ್ಥೀಹ ಯಾತ್ರಾಂ ವಿಘ್ನೇಶಿತುಃ ಸದಾ || ೭೩ ||
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಯಸ್ತದುದ್ದೇಶಾದ್ಧೇಯಾ ವೈ ನೋದಕಾ ಮುದೇ |
 ಭೂಮೇ ಭೈರವಯಾತ್ರಾ ಚ ಕಾರ್ಯಾ ಸಾತಕಹಾರಿಣೀ || ೭೪ ||
 ರವಿನಾರೇ ರವೇರ್ಯಾತ್ರಾ ಸ್ವಷ್ಯಾಂ ವಾ ರವಿಸಂಯುಜಿ |
 ತಥೈವ ರವಿಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಯೇ || ೭೫ ||
 ನವಮ್ಯಾನುಥ ವಾಷ್ಪಮ್ಯಾಂ ಚಂಡೀಯಾತ್ರಾ ಶುಭಾ ಮತಾ |
 ಅಂತರ್ಗೃಹಸ್ಯ ವೈ ಯಾತ್ರಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಪ್ರತಿನಾಸರಂ || ೭೬ ||

೭೧. ಭವಾನೀತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭವಾನೀದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬಿಂದುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಚಮನಾದಿಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಮಂಗಲಾ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರ್ಚಿಸಬೇಕು.

೭೨-೭೩. ಶಾಶ್ವತೈಶ್ವರ್ಯಕಾಮಿಗಳಾದವರು ಬಳಿಕ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಬೇಕು. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆನಿಸಿದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದಿಗೂ ದುಃಖಭಾಜನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಚತುರ್ಥಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಕಲವಿನಾಯಕರಿಗೂ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೭೪. ಆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಾತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೋದಕಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಮಂಗಳವಾರದಲ್ಲಿ ಭೈರವರಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು.

೭೫. ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳ ಉಪಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಭಾನುವಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಭಾನುವಾರದ ದಿನ, ಸಷ್ಠಿ ಅಥವಾ ಸಪ್ತಮಿಗಳು ಬಂದ ದಿನಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಸಮಸ್ತ ಆದಿತ್ಯರ ಆಲಯಗಳಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೭೬. ಚಂಡೀಯರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನವಮಿ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಮಿ ತಿಥಿಗಳು ಶುಭಕರಗಳೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅಂತರ್ಗೃಹದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಂ ನಿಧಾಯಾದೌ ನತ್ವಾ ಪಂಚವಿನಾಯಕಾನ್	
ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾಥ ವಿಶ್ವೇಶಂ ಮಣಿಕರ್ಣೇಶಮರ್ಚಯೇತ್	೭೭
ಅಂತರ್ಗೃಹಸ್ಯ ಯಾತ್ರಾಂ ವೈ ಕರಿಷ್ಯೇಘೌಘಶಾಂತಯೇ	
ಗೃಹೀತ್ವಾ ನಿಯಮಂ ಚೇತಿ ಗತ್ವಾಥ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಂ	೭೮
ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮೌನೇನ ಚಾಗತ್ಯ ಮಣಿಕರ್ಣೇಶಮರ್ಚಯೇತ್	
ಕಂಬಲಾಶ್ವತರೌ ನತ್ವಾ ವಾಸುಕೇಶಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ	೭೯
ಪರ್ವತೇಶಂ ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗಂಗಾಕೇಶವನುಷ್ಯಥ	
ತತಸ್ತು ಲಲಿತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜರಾಸಂಧೇಶ್ವರಂ ತತಃ	೮೦
ತತೋ ವೈ ಸೋಮನಾಥಂ ಚ ವಾರಾಹಂ ಚ ತತೋ ವ್ರಜೇತ್	
ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರಂ ತತೋ ನತ್ವಾ ನತ್ವಾಗ್ನೀಶ್ವರಂ ತತಃ	೮೧
ಕಶ್ಯಪೇಶಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಹರಿಕೇಶವನಂ ತತಃ	
ವೈದ್ಯನಾಥಂ ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧ್ರುವೇಶಮಥ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಚ	೮೨
ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನುಭ್ಯಚ್ಯ ಹಾಟಕೇಶಮಥೋ ವ್ರಜೇತ್	
ಅಸ್ಥಿಕ್ಷೇಪತಟಾಗೇ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೈ ಕೀಕಸೇಶ್ವರಂ	೮೩

೭೭. ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಐದು ವಿನಾಯಕರನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬಳಿಕ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಣಿದು ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪವನ್ನು ಸೇರಬೇಕು.

೭೮. ಅಲ್ಲಿ “ನನ್ನ ಪಾಪರಾಶಿಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತರ್ಗೃಹಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನುಮಾಡಿ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು.

೭೯. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಮೌನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಮಣಿಕರ್ಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಕಂಬಲಾಶ್ವತರರನ್ನೂ ವಾಸುಕೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಪ್ರಣಾಮಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

೮೦. ಬಳಿಕ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ, ಗಂಗಾಕೇಶವ, ಲಲಿತಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಜರಾಸಂಧೇಶ್ವರರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೮೧. ಸೋಮನಾಥೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿ ವಾರಾಹೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರನಿಗೂ ಅಗ್ನೀಶ್ವರನಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

೮೨. ಕಶ್ಯಪೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನುಮಾಡಿ ಹರಿಕೇಶವನವನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ವೈದ್ಯನಾಥೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಧ್ರುವೇಶ್ವರನನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕು.

೮೩. ಬಳಿಕ ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನೆಸಗಿ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಅಸ್ಥಿಕ್ಷೇಪತಟಾಕದ ಬಳಿಯಿರುವ ಕೀಕಸೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ಭಾರಭೂತಂ ತತೋ ನತ್ವಾ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತೇಶ್ವರಂ ತತಃ	
ಚಿತ್ರಘಂಟಾಂ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಥ ತತಃ ಪಶುಪತೀಶ್ವರಂ	೮೪
ಪಿತಾಮಹೇಶ್ವರಂ ಗತ್ವಾ ತತಸ್ತು ಕಲಶೇಶ್ವರಂ	
ಚಂದ್ರೇಶಸ್ತುಥ ವೀರೇಶೋ ವಿದ್ಯೇಶೋಽಗ್ನೀಶ ಏವ ಚ	೮೫
ನಾಗೇಶ್ವರೋ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಶ್ಚಿಂತಾಮಣಿನಾಯಕಃ	
ಸೇನಾವಿನಾಯಕಶ್ಚಾಥ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಸರ್ವವಿಘ್ನಾಹೃತ್	೮೬
ವಸಿಷ್ಠವಾಮುದೇವೌ ಚ ಮೂರ್ತಿರೂಪಧರಾವುಭೌ	
ದ್ರಷ್ಟವ್ಯೌ ಯತ್ನತಃ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಮಹಾವಿಘ್ನವಿನಾಶಿನೌ	೮೭
ಸೀಮಾವಿನಾಯಕಂ ಚಾಥ ಕರುಣೇಶಂ ತತೋ ವ್ರಜೇತ್	
ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೇಶೋ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ಧರ್ಮೇಶೋ ನಿಶ್ವಬಾಹುಕಾ	೮೮
ಅಶಾವಿನಾಯಕಶ್ಚಾಥ ವೃದ್ಧಾದಿತ್ಯಸ್ತತಃ ಪುನಃ	
ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರೇಶ್ವರಂ ಲಿಂಗಂ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಶಸ್ತು ತತಃ ಪರಃ	೮೯
ತತೋ ಮನಃಪ್ರಕಾಮೇಶ ಈಶಾನೇಶಸ್ತತಃ ಪರಂ	
ಚಂಡೀಚಂಡೀಶ್ವರೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭವಾನೀಶಂಕರೌ ತತಃ	೯೦

೮೪. ಬಳಿಕ ಭಾರಭೂತೇಶ್ವರ, ಚಿತ್ರಗುಪ್ತೇಶ್ವರ, ಚಿತ್ರಘಂಟಾದೇವಿ, ಪಶುಪತೀಶ್ವರ ಇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

೮೫. ಪಿತಾಮಹೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಬಳಿಕ ಕಳಶೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಚಂದ್ರೇಶ್ವರ, ವೀರೇಶ್ವರ, ವಿದ್ಯೇಶ್ವರ, ಅಗ್ನೀಶ್ವರರನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು.

೮೬. ನಾಗೇಶ್ವರ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರೇಶ್ವರ, ಚಿಂತಾಮಣಿನಾಯಕ, ಮತ್ತು ಸಕಲವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡುವ ಸೇನಾವಿನಾಯಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು.

೮೭. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಹಾವಿಘ್ನಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವವರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರೂ, ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿರುವವರೂ ಆದ ವಸಿಷ್ಠ ವಾಮುದೇವರನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಲೇಬೇಕು.

೮೮. ಸೀಮಾವಿನಾಯಕ, ಕರುಣೇಶ್ವರ, ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೇಶ್ವರ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ, ಧರ್ಮೇಶ್ವರ, ನಿಶ್ವಬಾಹುಕಾದೇವಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು.

೮೯. ಅಶಾವಿನಾಯಕ, ಅಮೇಲೆ ವೃದ್ಧಾದಿತ್ಯ, ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗ, ಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಶ್ವರ ಇವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

೯೦. ಬಳಿಕ ಮನಃಪ್ರಕಾಮೇಶ್ವರ, ಈಶಾನೇಶ್ವರ ಇವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಸ್ವರೂಪಗಳೆನಿಸಿದ ಚಂಡಿ, ಚಂಡೀಶ್ವರರನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ಥುಂಥಿಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ ತತೋ ರಾಜರಾಜೇಶಮರ್ಚಯೇತ್ |
 ಲಾಂಗಲೀಶಸ್ತತೋಽಭ್ಯರ್ಚ್ಯಸ್ತತಸ್ತು ನಕುಲೀಶ್ವರಃ || ೯೧ ||
 ಪರಾನ್ನೇಶಮಥೋ ನತ್ವಾ ಪರದ್ರವ್ಯೇಶ್ವರಂ ತತಃ |
 ಪ್ರತಿಗ್ರಹೇಶ್ವರಂ ವಾಪಿ ನಿಷ್ಕಲಂಕೇಶಮೇವ ಚ || ೯೨ ||
 ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ತತ್ಪಶ್ಚಾದಪ್ಸರಸೇಶ್ವರಂ |
 ಗಂಗೇಶೋಽಭ್ಯರ್ಚ್ಯಸ್ತತೋ ಚ್ಛಾನವಾಸ್ಯಾಂ ಸ್ನಾನಂ ಸಮಾಚರೇತ್ || ೯೩ ||
 ನಂದಿಕೇಶಂ ತಾರಕೇಶಂ ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರಂ ತತಃ |
 ದಂಡಪಾಣಿಂ ಮಹೇಶಂ ಚ ಮೋಕ್ಷೇಶಂ ಪ್ರಣಮೇತ್ತತಃ || ೯೪ ||
 ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರಂ ನತ್ವಾ ಅವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರಂ ತತಃ |
 ವಿನಾಯಕಾಂಸ್ತತಃ ಪಂಚ ವಿಶ್ವನಾಥಂ ತತೋ ವ್ರಜೇತ್ |
 ತತೋ ಮೌನಂ ವಿಸ್ಮಯಾಥ ಮಂತ್ರಮೇತಮುದೀರಯೇತ್ || ೯೫ ||
 ಅಂತರ್ಗೃಹಸ್ಯ ಯಾತ್ರೇಯಂ ಯಥಾವದ್ಯಾ ಮಯಾ ಕೃತಾ |
 ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಯಾ ಶುಭಃ ಪ್ರೀಯತಾಮನಯಾ ವಿಭುಃ || ೯೬ ||
 ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಸಮುಚ್ಚಾರ್ಯ ಕ್ಷಣಂ ವೈ ಮುಕ್ತಿಮುಂಡಸೇ |
 ವಿಶ್ರಮ್ಯ ಯಾಯಾದ್ಭವನಂ ನಿಷ್ಪಾಪಃ ಪುಣ್ಯವಾನ್ಮರಃ || ೯೭ ||

೯೧. ಥುಂಡಿವಿನಾಯಕನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆ
 ಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಲಾಂಗಲೀಶ್ವರನೂ, ನಕುಲೀಶ್ವರನೂ ಪೂಜಾರ್ಹ
 ರಾಗಿರುವರು.

೯೨. ಪರಾನ್ನೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಬಳಿಕ ಪರದ್ರವ್ಯೇಶ್ವರನನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ
 ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ನಿಷ್ಕಲಂಕೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

೯೩. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಬಳಿಕ ಅಪ್ಸರಸೇಶ್ವರನನ್ನೂ
 ಗಂಗೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಅರ್ಚನೆಮಾಡಿ ಚ್ಛಾನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೯೪. ನಂದಿಕೇಶ್ವರ, ತಾರಕೇಶ್ವರ, ಮಹಾಕಾಳೇಶ್ವರ, ದಂಡಪಾಣಿ,
 ಮಹೇಶ್ವರರನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಕ್ಷೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೯೫. ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಅವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಸೇವಿಸಿ, ಪಂಚ
 ವಿನಾಯಕರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು
 ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು.

೯೬. “ನಾನು ಈ ಅಂತರ್ಗೃಹಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಥಾವಿಧಿ
 ಯಾಗಿ ಮಾಡಿರುವೆನು. ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಗಳಿದ್ದರೂ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಈ ನನ್ನ
 ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ.”

೯೭. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮುಕ್ತಿಮುಂಟಪದಲ್ಲಿ

ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ನಾಸರಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಿಷ್ಣು ತೀರ್ಥೇಷು ಸರ್ವತಃ |
 ಕಾರ್ಯಾ ಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಮಹಾಪುಣ್ಯಸಮೃದ್ಧಯೇ || ೯೮ ||
 ನಭಸ್ಯ ಪಂಚದಶಾಂ ಚ ಕುಲಸ್ತಂಭಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ |
 ದುಃಖಂ ರುದ್ರಪಿಶಾಚತ್ವಂ ನ ಭವೇದ್ಯಸ್ಯ ಪೂಜನಾತ್ || ೯೯ ||
 ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಮಿನಾ ಯಾತ್ರಾಃ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಭಿಃ |
 ಪರ್ವಸ್ವಪಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಕಾರ್ಯಾ ಯಾತ್ರಾಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ || ೧೦೦ ||
 ನ ವಂಧ್ಯಂ ದಿವಸಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿನಾ ಯಾತ್ರಾಂ ಕ್ವಚಿತ್ಕೃತೀ |
 ಯಾತ್ರಾದ್ವಯಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಪ್ರತಿನಾಸರಂ |
 ಆದೌ ಸ್ವರ್ಗತರಂಗಿಣ್ಯಾಸ್ತತೋ ವಿಶ್ವೇಶಿತುರ್ಧ್ರವಂ || ೧೦೧ ||
 ಯಸ್ಯ ವಂಧ್ಯಂ ದಿನಂ ಯಾತಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ನಿವಸತಃ ಸತಃ |
 ನಿರಾಶಾಃ ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ದಿನೇ ಭವನ್ || ೧೦೨ ||
 ಸ ದಷ್ಟಃ ಕಾಲಸರ್ಪೇಣ ಸ ದೃಷ್ಟೋ ಮೃತ್ಯುನಾಸ್ಪೃಟಂ |
 ಸ ಮುಷ್ಕಸ್ತತ್ರ ದಿವಸೇ ವಿಶ್ವೇಶೋ ಯತ್ರ ನೇಕ್ಷಿತಃ || ೧೦೩ ||

ಕುಳಿತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಇಂತಹ ನರನು ಪಾಪರಹಿತನೂ, ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಯೂ ಆಗುವನು.

೯೮-೯೯. ಹರಿವಾಸರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಮಹಾಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಸ್ತವಿಷ್ಣು ತೀರ್ಥಗಳಿಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಪೌರ್ಣಿಮಾ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲಸ್ತಂಭದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ರುದ್ರಪಿಶಾಚದ ಜನ್ಮವೆಂಬ ದುಃಖವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦೦. ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳಾದವರು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧಾಭರಿತರಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಾತ್ರೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರ್ವದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯಾತ್ರೆಗಳು ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿರುವುವು.

೧೦೧. ಯಾವ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಯಾತ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ದಿವಸವನ್ನು ವೃಥಾ ವಾಗಿ ಕಳೆಯಬಾರದು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾದರೂ ಎರಡು ಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯದು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ. ಎರಡನೆಯದೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ.

೧೦೨-೧೦೩. ಯಾವನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ದಿನವನ್ನು ವೃಥಾವಾಗಿ ಕಳೆಯುವನೋ, ಆ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿರಾಶೆಗೊಳ್ಳುವರು. ಅವನು ಕಾಲಸರ್ಪದಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವನೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವನು. ಎಂದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂದೇ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವನು.

ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಷು ಸಸ್ಮಾ ಸ ಸರ್ವಯಾತ್ರಾಂ ವ್ಯಧಾತ್ಸ ಚ |

ಮಣಿಕರ್ಣ್ಯಾಂ ತು ಯಃ ಸ್ನಾತೋ ಯೋ ವಿಶ್ವೇಶಂ ನಿರೈಕ್ಷತ || ೧೦೪ ||

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಃ ಪುನಃ |

ದೃಶ್ಯೋ ನಿಶ್ವೇಶ್ವರೋ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ನಾತವ್ಯಾ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ || ೧೦೫ ||

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :-

ಸೂತ ಸ್ಥಾಂದಮಿದಂ ಶೃತ್ವಾ ಕಾಶೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುತ್ತಮಂ |

ನರೋ ನ ನಿರಯಂ ಯಾತಿ ಕೃತ್ವಾಪ್ಯಘಸಹಸ್ರಕಂ || ೧೦೬ ||

ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸರ್ವಾಣಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಯಚ್ಛ್ರೇಯಃ ಸಮುಪಾರ್ಜಯತೇ |

ಕಾಶೀಖಂಡಸ್ಯ ಶ್ರವಣಾತ್ತತ್ಸ್ಯಾತ್ಮನಾ ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೦೭ ||

ದತ್ತಾ ದಾನಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕೃತ್ವಾ ಯಜ್ಞಾನನೇಕಶಃ |

ತತ್ಪುಣ್ಯಂ ಲಭತೇ ಮರ್ತ್ಯಸ್ತದಾ ತಚ್ಛ್ರವಣಾದ್ಧೂನಂ || ೧೦೮ ||

ತಸ್ಮಾತ್ ತಸಾಂಸಿ ಚೋಗ್ರಾಣಿ ಸ್ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಯನ್ಮಹತ್ಫಲಂ |

ಶ್ರವಣಾದಸ್ಯ ಖಂಡಸ್ಯ ಲಭತೇ ತನ್ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೦೯ ||

೧೦೪. ಯಾವನು ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುವನೋ, ಅವನು ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು. ಸಮಸ್ತ ಯಾತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿದವನು.

೧೦೫. ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕು. ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೧೦೬. ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:-ಎಲೈ ಸೂತನೆ! ಸ್ಕಂದನಿರೂಪಿತವಾದ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಈ ಕಾಶೀಖಂಡವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಳುವಾಗಿ ಕೇಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಾವಿರಾರು ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦೭. ಭೂಲೋಕದ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವು ಸಂಪಾದಿತವಾಗುವುದೋ, ಅದನ್ನೇ ಈ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮಾನವನು ಪಡೆಯುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೦೮. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಗಳಾದ ಸಕಲ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನೂ, ಬಹು ವಿಧಗಳಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನೂ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವರೋ, ಅದನ್ನೇ ಈ ಖಂಡದ ಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನೂ ಪಡೆಯುವನು.

೧೦೯. ಉಗ್ರಗಳಾದ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಮಹಾಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಈ ಖಂಡವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಅದನ್ನೇ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವು.

ಆಧೀತ್ಯ ಚತುರೋ ವೇದಾನ್ಸಾಂಗಾನ್ಯತ್ಪಲಮಾಪ್ಯತೇ |
 ಕಾಶೀಖಂಡಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತತ್ಪರಂ ಲಭ್ಯತೇ ನರೈಃ || ೧೧೦ ||
 ಗಯಾಯಾಂ ಶ್ರಾದ್ಧದಾನಾಚ್ಚ ಯಥಾ ತೃಪ್ಯಂತಿ ಪೂರ್ವಜಾಃ |
 ತಥೈತಚ್ಛ್ರವಣಾನ್ನೂಣಾಂ ತೃಪ್ಸುಂತಿ ಸಿತಾಮಹಾಃ || ೧೧೧ ||
 ತೈಶ್ಚ ಸರ್ವಪುರಾಣಾನಿ ಶೃತಾನಿ ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಭಿಃ |
 ಕಾಶೀಖಂಡಂ ಶೃತಂ ಯೈಶ್ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರೇಯಸಾಂ ಪದಂ || ೧೧೨ ||
 ಶೃತಾಶ್ಚ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಸ್ತೈರ್ಮಹಾಪುಣ್ಯೈಕರಾಶಿಭಿಃ |
 ಶೃತಂ ಯೈಃ ಸ್ಥಿರಚೇತೋಭಿಃ ಕಾಶೀಮಹಾತ್ಮ್ಯಮುತ್ತಮಂ || ೧೧೩ ||
 ಇದಮೇವ ಹಿ ದೇವೇಜ್ಯಾ ಪರಮಾ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ |
 ಉಪೇತ್ಯತ್ವಂಽದಮಖಿಲಂ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ದ್ವಿಜಾಃ || ೧೧೪ ||
 ಶೃಣುಯಾದೇಕಮಪಿ ಯ ಆಖ್ಯಾನಂ ಕಾಶೀಖಂಡಜಂ |
 ಶೃತಾನಿ ತೇನ ಸರ್ವಾಣಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯಸಂಶಯಂ || ೧೧೫ ||

೧೧೦. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನೂ ಷಡಂಗಸಹಿತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ದವನಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವು ಸಿಕ್ಕುವುದೋ, ಆ ಫಲವೇ ಕಾಶೀಖಂಡವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿದ ನರನಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

೧೧೧. ಹೇಗೆ ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಿತೃ ದೇವತೆಗಳು ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಖಂಡವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ದವನ ಪಿತಾಮಹಾದಿಗಳೂ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವರು.

೧೧೨. ಸಮಸ್ತ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ನಿಧಿಯೆನಿಸಿದ ಕಾಶೀಖಂಡವು ಯಾರಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಲ್ಪಡುವುದೋ, ಅವರು ಏಕಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಕಲ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದವರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೧೩. ಯಾರು ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತದಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ಕಾಶೀ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುವರೋ, ಅವರೇ ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಮಹಾಪುಣ್ಯ ಪುರುಷರು.

೧೧೪. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿರಾ! ಈ ಖಂಡವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪಠನ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತರಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕು. ಇದೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ದೇವಪೂಜೆಯೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು.

೧೧೫. ಯಾವನು ಈ ಕಾಶೀಖಂಡಾಂತರ್ಗತವಾದ ಒಂದು ಆಖ್ಯಾನವನ್ನಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವನೋ, ಅವನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗುವುದು.

ಮಹಾಧರ್ಮೈಕಜನನಂ ಮಹಾರ್ಥಪ್ರತಿಸಾದಕಂ ।

ಕಾರಣಂ ಸರ್ವಕಾಮಾಪ್ತೇಃ ಕಾಶೀಖಂಡಮಿದಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೧೧೬ ॥

ಏತಚ್ಛ್ರವಣತಃ ಪುಂಸಾಂ ಕೈವಲ್ಯಂ ನೈವ ದೂರತಃ ।

ತುಷ್ಯಂತಿ ಸರ್ವೇ ಪಿತರಃ ಶೃತ್ವೈತತ್ಪಂಡಮುತ್ತಮಂ ॥ ೧೧೭ ॥

ಪ್ರೀಣಂತಿ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇಪಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಶಿನಾದಯಃ ।

ಮುನಯಃ ಪರಿನೋದಂತೇ ಮಾದ್ಯಂತಿ ಸನಾಕದಯಃ ॥ ೧೧೮ ॥

ಹೃಷ್ಯಃ ಸರ್ವೋ ಭವೇದೇಹ ಭೂತಗ್ರಾಮಶ್ಚತುರ್ವಿಧಃ ।

ಮಹಿಮಶ್ರವಣಾದಸ್ಮಾದ್ವಾರಾಣಸ್ಯಾ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೧೧೯ ॥

ಯ ಇದಂ ಶ್ರಾವಯೇದ್ವಿದ್ವಾನ್ಮನಸ್ತಂ ತ್ವರ್ಧಮೇವ ನಾ ।

ಪಾದಮಾತ್ರಂ ತದರ್ಧಂ ನಾ ತ್ವೇಕಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುತ್ತಮಂ ॥ ೧೨೦ ॥

ಸ ನಮಸ್ಯಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸಂಪೂಜ್ಯಸ್ವಿಷ್ಟದೇವನತ್ ।

ತಸ್ಮೈ ದೇಯಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ವಿಶ್ವೇಶಸ್ರೀತಯೇ ಸದಾ ॥ ೧೨೧ ॥

೧೧೬. ಈ ಕಾಶೀಖಂಡವು ಮಹಾಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವು, ಮಹತ್ತರಗಳಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುಢಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಸಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ, ಸಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

೧೧೭. ಇದನ್ನು ಕೇಳುವ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಕೈವಲ್ಯವೂ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ಖಂಡವನ್ನು ಕೇಳುವವನ ಪಿತೃಗಳೂ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವರು.

೧೧೮. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸುಪ್ರೀತರಾಗುವರು. ಮುನಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವರು. ಸನಕಾದಿಗಳೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೈಮರೆಯುವರು.

೧೧೯. ಅಂಡಜ, ಜರಾಯುಜ, ಸ್ವೇದಜ, ಉದ್ಭಿಜ್ಜಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೨೦-೧೨೧. ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಉತ್ತಮವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದೊಡನೆ ಈ ಸಮಗ್ರಖಂಡವನ್ನಾಗಲಿ, ತದರ್ಧವನ್ನಾಗಲಿ, ಶ್ಲೋಕಪಾದವನ್ನಾಗಲಿ, ಅದರ ಅರ್ಧವನ್ನಾದರೂ ಆಗಲಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸುವನೋ, ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆತನನ್ನು ಇಷ್ಟದೈವದಂತೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಉಚಿತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಆತನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ತಸ್ಮಿಂಸ್ತುಷ್ವೇ ಹಿ ಸಂತುಷ್ಟೋ ವಿಶ್ವೇಶೋ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ |

ಯತ್ರೈತತ್ಪ್ರತ್ಯತೇ ಖಂಡಂ ಪರಾನಂದಸಮಾಶ್ರಯಂ

|| ೧೨೨ ||

ನ ತತ್ರ ಪ್ರಭವೇತ್ಕೃಷ್ಣಿದನುಂಗಲಸಮುದ್ಭವಃ |

ಯ ಇದಂ ಶೃಣುಯಾದ್ವಿದ್ವಾನ್ಯಶ್ಚೇದಂ ಶ್ರಾವಯೇತ್ಸುಧೀಃ

|| ೧೨೩ ||

ಯಃ ಪಠೇದಪಿ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮತೇ ಸರ್ವೇ ರುದ್ರಮೂರ್ತಯಃ |

ಯ ಏತತ್ಪುಸ್ತಕಂ ರನ್ಯಂ ಲೇಖಯಿತ್ವಾ ಸಮರ್ಪಯೇತ್

|| ೧೨೪ ||

ಅಖಿಲಾನಿ ಪುರಾಣಾನಿ ತೇನ ದತ್ತಾನಿ ನಾನ್ಯಥಾ |

ಅತ್ರಾಖ್ಯಾನಾನಿ ಯಾನಂತಿ ಶ್ಲೋಕಾ ಯಾನಂತ ಏವ ಹಿ

|| ೧೨೫ ||

ತಥಾ ಪದಾನಿ ಯಾನಂತಿ ವರ್ಣಾ ಯಾನಂತ ಏವ ಹಿ |

ಯಾನಂತ್ಯಪಿ ಚ ಮಾತ್ರಾಣಿ ಯಾನಂತ್ಯಃ ಪದಸಂಕ್ತಯಃ

|| ೧೨೬ ||

ಗುಣೇ ಸೂತ್ರಾಣಿ ಯಾನಂತಿ ಯಾನಂತಃ ಪಟಿತಂತವಃ |

ಚಿತ್ರರೂಪಾಣಿ ಯಾನಂತಿ ರನ್ಯಪುಸ್ತಕಸಂಚಕೇ

|| ೧೨೭ ||

೧೨೨. ಆತನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದರೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಪರಮಾನಂದಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಭೂತನಾದ ಈ ಖಂಡದ ಪುರಾಣಪಠನವು ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಅನುಂಗಳವೂ ಸಂಭವಿಸಲಾರದು.

೧೨೩. ಯಾವ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಈ ಖಂಡವನ್ನು ಕೇಳುವನೋ, ಇದನ್ನು ಯಾವ ಧೀಮಂತನು ಇತರರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವನೋ, ಯಾವ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನು ಇದನ್ನು ಪಠನಮಾಡುವನೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೨೪. ಯಾವನು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಬರೆದು ದಾನ ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ಇದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

೧೨೫-೧೨೭. ಅಂತಹ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ಈ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆಖ್ಯಾನಗಳಿರುವುವೋ, ಎಷ್ಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಿರುವುವೋ, ಎಷ್ಟು ಪದಗಳಿರುವುವೋ, ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವುವೋ, ಎಷ್ಟು ಮಾತೃಗಳಿರುವುವೋ, ಎಷ್ಟು ಪದ್ಧತಿಗಳಿರುವುವೋ, ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಆಚ್ಛಾದನವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಾರಗಳಿರುವುವೋ, ಒಂದೊಂದು ದಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ತಂತುಗಳಿರುವುವೋ, ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಚಿತ್ರಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವೋ, ಅಷ್ಟುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವನು.

ತಾವದ್ಯುಗಸಹಸ್ರಾಣಿ ದಾತಾ ಸ್ವರ್ಗೇ ಮಹೀಯತೇ |
 ಏತದ್ವಾಽದಶಕೃತ್ವೋ ಯಃ ಶೃಣುಯಾತ್ಪಂಡಮುತ್ತಮಂ || ೧೨೮ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಿ ತಸ್ಯಾಶು ನಶ್ಯೇಚ್ಛಂಭೋರನುಗ್ರಹಾತ್ |
 ಅಪುತ್ರಃ ಶೃಣುಯಾದ್ಯಸ್ತು ಸುಸ್ನಾತಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಃ |
 ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ಭವತ್ಯೇವ ಶಂಭೋರಾಜ್ಞಾ ಪ್ರಭಾವತಃ || ೧೨೯ ||
 ಕಿಂ ಬಹೂಕ್ತೇನ ಸೂತೇಹ ಯಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ಮನೋರಥಃ |
 ಯೋ ಯಸ್ತಂ ತಂ ಸ ಸ ಸದಾ ಶೃತ್ವೈತತ್ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಪುತ್ರೀ || ೧೩೦ ||
 ಶೃಣುಯಾದ್ಗೂರದೇಶೇಽಪಿ ಯಃ ಕಾಶೀಖಂಡಮುತ್ತಮಂ |
 ಸ ಕಾಶೀವಾಸಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಭಾಜನಂ ಸ್ಯಾಚ್ಛಿವಾಜ್ಞಯಾ || ೧೩೧ ||
 ಏತಚ್ಛ್ರವಣತಃ ಪುಂಸಾಂ ಸರ್ವತ್ರ ವಿಜಯೋ ಭವೇತ್ |
 ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಚಾಪಿ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾನ್ನಿರ್ಮಲಾಶಯಃ || ೧೩೨ ||
 ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಸ್ತುಷ್ಪಸ್ತಸ್ಯ ತಚ್ಛ್ರವಣೇ ಮತಿಃ |
 ಜಾಯತೇ ಪುಣ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ಮಹಾನಿರ್ಮಲಚೇತಸಃ || ೧೩೩ ||

೧೨೮. ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಈ ಖಂಡವನ್ನು ಯಾವನು ಹನ್ನೆರಡು ಬಾರಿ ಕೇಳುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪಾತಕವೂ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವನ್ನೊದುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೨೯. ಸಂತಾನಹೀನನಾದ ಯಾವನು ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಈ ಕಾಶೀಖಂಡವನ್ನು ಕೇಳುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಶಂಭುವಿನ ಆಜ್ಞಾಬಲದಿಂದ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪುತ್ರಸಂತಾನವಾಗುವುದು.

೧೩೦. ಎಲೈ ಸೂತನೆ! ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದೇನು? ಯಾವ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕೋರಿಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಪಡೆದು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವನು.

೧೩೧. ಯಾವನು ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಈ ಕಾಶೀಖಂಡವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳುವನೋ, ಅವನಿಗೂ ಸಹ ಮಹೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

೧೩೨. ಇದನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಮಾನವರಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯಜಯವಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಪರಿಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗುವನು.

೧೩೩. ಯಾವನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಪುಣ್ಯವಂತನೋ, ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾಶೀಖಂಡವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಆಗಲಾರದು.

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮಂಗಲಾನಾಂ ಚ ಮಹಾನುಂಗಲಮುತ್ತಮಂ ।

ಗೃಹೇಽಪಿ ಲಿಖಿತಂ ಪೂಜ್ಯಂ ಸರ್ವಮಂಗಲಸಿದ್ಧಯೇ

॥ ೧೩೪ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ವಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಚತುರ್ಥೇ ಕಾಶೀಖಂಡೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ “ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯೋ”
ನಾಮ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀ ಕಾಶೀಖಂಡೋತ್ತರಾರ್ಧಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

॥ ಸಮಾಪ್ತಂ ಚೇದಂ ಚತುರ್ಥಂ ಕಾಶೀಖಂಡಂ ॥

೧೩೪. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮಂಗಳಕರಗಳೆನಿಸಿದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಮಹಾನುಂಗಳದಾಯಕವೂ, ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದೂ ಎನಿಸಿರುವುದು. ಪ್ರತಿ
ಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಮಂಗಳಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹಸ್ತಲಿಖಿತವಾದ
ಈ ಕಾಶೀಖಂಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಂದಮಹಾಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಶೀಖಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ
“ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾಧ್ಯಾಯ”ವೆಂಬ
ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕಾಶೀಖಂಡವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದುದು

